

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო

დადგენილება №34

2022 წლის 28 დეკემბერი

ქ. ქობულეთი

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მოწყობის გეგმის დამტკიცების შესახებ

საქართველოს ორგანული კანონის „ნორმატიული აქტების შესახებ“ მე-20 მუხლის მე-2 პუნქტის, 25-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ბ“ ქვეპუნქტისა და საქართველოს ორგანული კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“-ს მე-16 მუხლის პირველი პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტის შესაბამისად ქობულეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო ადგენს,

მუხლი 1.

დამტკიცდეს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მოწყობის გეგმა, თანახმად თანდართული დანართისა.

მუხლი 2.

ძალადაკარგულად გამოცხადდეს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2016 წლის 30 სექტემბრის N15 დადგენილება „ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მოწყობის გეგმის დამტკიცების შესახებ“.

მუხლი 3.

დადგენილება ამოქმედდეს გამოქვეყნებისთანავე.

საკრებულოს თავმჯდომარე

დ.მჭედლიშვილი

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი
მოწყობის გეგმა

samuSao jgufi	eqspertebi
zviad burWulaZe jgufis xelmZRvaneli (arqiteqtori)	demografiisa da sazogadoebrivi dargSi CarTulobis ruslan baramiZe (istoriis akademiuri doqtori)
grigol garuCava (arqiteqtori)	garemos dacvisa და სოფლის მეურნეობის dargSi zurab manveliZe (soflis meurneobis mecnierebaTa doqtori)
მაღაზა ჭათამაძე (arqiteqtori)	turizmis dargSi malxaz malaymaZe
nino gamxoSvili (arqiteqtori)	ეკოლოგიის დარგში გიორგი სალუქვაძე (აკადემიური დოქტორი, თბილისის უნივერსიტეტის პროფესორი)
sergo Wyonia GIS გეოინფორმაციული sistemob specialisto	სატრანსპორტო სისტემების დარგში nino CxeiZe saqarTvelos teqnikuri universitetis arqiteqturis, urbanistikis da dizainis fakultetis akademiuri doqtori
გოჩა კოკომინაძე GIS გეოინფორმაციული sistemob specialisto	

proeqtis SemuSavebaSi monawileobdnen

zaal bajeliZe aWaris avtonomiuri respublikis finansTa da ekonomikis saministros qalaqmSeneblobis departamentis mTavari specialisti

levan bolqvaZe aWaris avtonomiuri respublikis soflis meurneobis saministros, soflis meurneobis ganviTarebis departamentis ufrosi ekaterine baxtaZe ekonomikuri politikis departamentis ufrosi. ekonomikuri mecnierebaTa doqtori

tato gogiCaiSvili energetikosi

rezo diasamiZe biologii doqtori. saqarTvelos garemos dacvis saministros erovnuli saagentos Savi zRvis monitoringis sammarTvelos ufrosi specialist

nino inaiSvili istoriis akademiuri doqtori

nodar konceliZe aWaris avtonomiuri respublikis garemos dacvisa da bunebrivi resursebis sammarTvelos biomravalfervnebis samsaxuris ufrosi nodar kaxiZe istoriis doqtori

daviT makaraZe aWaris avtonomiuri respublikis finansTa da ekonomikis saministros qalaqmSeneblobis departamentis zedamxedvelobis ganyofilebis ufrosi

sulxan mamuWaZe aWaris avtonomiuri respublikis finansTa da ekonomikis saministros qalaqmSeneblobis departamentis nebarTvebis ganyofilebis ufrosi

izolda maWutaZe baTumisSoTarusTavelis universitetis profesori

nanuli noRaideli dialeqtologi

ciala narakize folkloristi, dialeqtologi uCa oqropiriZe istoriis akademiuri doqtori

tariel tuskia aWaris avtonomiuri respublikis garemos dacvis da bunebrivi resursebis sammarTvelos geologiuri samsaxuris ufrosi

merab futkaraZe geografiis doqtori, profesori

gizo farcxalaZe baTumisSoTa rusTavelis saxelmwifo universitetis inJineriisa da mSeneblobis departamentis saganmanaTleblo programebis xelmZRvaneli, sruli profesori

SuSana futkaraZe filologiis mecnierebaTa doqtori

nugzar ZnelaZe aWaris avtonomiuri respublikის finansTa da ekonomikis saministros qalaqmSeneblobis departamentis ufrosi (arqiteqtori)

merab ximSiaSvili saqarTvelos statistikis erovnuli samsaxuris baTumis sammarTvelos ufrosi oleg jibaSvili istoriis akademiuri doqtori

saSa xorava baTuḡis saxelmwifo universitetis asociრეული profesori

სარჩევი

შესავალი

- 0-1. „სქემის“ მიზნები და ამოცანები, მისი ტერიტორიული საზღვრები, შემუშავების მეთოდოლოგია და ინფორმაციული უზრუნველყოფა
- 0-2. ძირითადი ტერმინების განმარტებები

1. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოკლე ისტორიულ გეოგრაფიული და სექტორული ნარკვევი

- 1-1. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ისტორიული მიმოხილვა დაძირითადი ტოპონიმები
 - 1-1.1 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ისტორიული მიმოხილვა
 - 1-1.2 ტოპონიმი „ქობულეთი“
- 1-2. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მმართველობითი და ადმინისტრაციული სტრუქტურა
 - 1-2.1. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მმართველობითი სტრუქტურა
 - 1-2.2. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული სტრუქტურა
- 1-3. ქობულეთის მუნიციპალის ტერიტორიულ-გეოგრაფიული მდებარეობა და ბუნებრივ-კლიმატური პირობები
 - 1-3.1 გეოგრაფიული მდებარეობა
 - 1-3.2 რელიეფი და ლანდშაფტები
 - 1-3.3 კლიმატი
 - 1-3.4 ჰიდროსელი
 - 1-3.4.1 ზედაპირული მტკნარი წყლები
 - 1-3.4.2 მიწისქვეშა წყლები.
 - 1-3.4.3 შავი ზღვა და მისი სანაპირო
 - 1-3.4.4 წყალსარგებლობა
 - 1-3.5 ნიადაგები
 - 1-3.6 მიწისრესურსები, მიწის ფონდის სტრუქტურა (ბალანსი)
 - 1-3.7 მელიორაცია
 - 1-3.8 სასარგებლო წიაღისეული
 - 1-3.10 შავი ზღვის სანაპიროს მორფოდინამიკა და ნაპირდაცვითი პრობლემატიკა
 - 1-3.11 ქობულეთის მუნიციპალიტეტიფლორადაფაუნა
- 1-4. მოსახლეობა და დემოგრაფიული პროცესები
 - 1-4.1 მოსახლეობა
 - 1-4.2 დემოგრაფიული სტატისტიკა
 - 1-4.3 მიგრაცია
 - 1-4.4 ეკომიგრაცია და დევნილები
 - 1-4.5 განსახლების სისტემა
- 1-5. სოფლისმეურნეობა და სურსათის წარმოება
- 1-6. ტყის რესურსები და ტყეთსარგებლობა
- 1-7. საინჟინრო-ტექნიკური ინფრასტრუქტურა
 - 1-7.1 ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა
 - 1-7.2 ჰიდროენერგეტიკა
 - 1-7.3 წყალსადენი-კანალიზაცია
 - 1-7.4 გაზომარაგება
 - 1-7.5 ელექტრომომარაგება
- 1-8. ფინანსები, ეკონომიკა, მრეწველობა და მშენებლობა
 - 1-8.1 საჯარო ფინანსები. ბიუჯეტის შემოსულობების აღრიცხვა და ანგარიშგება
 - 1-8.2. ეკონომიკის დარგობრივი დინამიკა და ეკონომიკური ზრდა
 - 1-8.3 მრეწველობა და შრომის ბაზარი
 - 1-8.4 ვაჭრობა
 - 1-8.5 მშენებლობა
- 1-9. ჯანმრთელობა და სოციალური დაცვა
 - 1-9.1 ჯანდაცვა
 - 1-9.2 სოციალური დაცვა

1-10. განათლება და მეცნიერება

1-11. კულტურა, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა

1-11.1. კულტურა

1-11.2 კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები

1-11.3 მუზეუმები

1-11.4 არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობა

1-12. ფიზიკური კულტურა და სპორტი

1-13. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის საკურორტო-რეკრეაციული პოტენციალი და ტურიზმი

1-13.1 საკურორტო რეკრეაციული პოტენციალი

1-13.1.1 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის კურორტები და საკურორტო ადგილებია

1-13.1.2 საკურორტო ადგილები

1-13.1.3 ტურისტული ინტერესის მქონე ადგილები ქობულეთის მუნიციპალიტეტში

1-13.2 ტურიზმი

1-13.2.1 ტურისტული ინფრასტრუქტურა

1-13.2.2 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ღირშესანიშნაობები

1-14. დაცული ტერიტორიები და გარემოს დაცვა

1-14.1 დაცული ტერიტორიები

1-14.2 გარემოს დაცვა

1-14.2.1 ნარჩენების მართვა

1-14.2.2 შავი ზღვის ეკოლოგიური და სანიტარიული მდგომარეობა

1-14.2.3 ატმოსფერული ჰაერის ხარისხი და მისი დაბინძურების წყაროები

1-15. ინფორმაციული უზრუნველყოფა და SWOT ანალიზი

1-16 კომფლიქტები

1-16.1 არსებული კონფლიქტები

1-16.2 წარმატებულად გადაჭრილი კონფლიქტები

1-17. დასკვნები

2. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ხედვა

2-1 ხედვა

2-2. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი განვითარების პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებები და პრინციპები

2-3. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი განვითარების კონცეფცია

2-3.1. ინფრასტრუქტურისა და სივრცით-ტერიტორიული განვითარების ძირითად გეგმარებით ღერძები;

2-3.2 სივრცის კატეგორიები

2-3.2.1 ურბანული ტერიტორიები

2-3.2.2 ლოჯისტიკური ცენტრები

2-3.2.3 სამრეწველო და სატრანსპორტო ზონები

2-4. ინფრასტრუქტურა

2-4.1. სატრანსპორტო და ინფრასტრუქტურული კარკასის ტრანსფორმაციის მიმართულებები და პრინციპები

2-4.2 ენერგეტიკა

2-4.3 სოციალური ინფრასტრუქტურა

2-5 ტურიზმი

2-5.1 ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარება

2-5.2 ზღვაზე დასვენება

2-5.3 ტურიზმის სახეობები

2-5.3.1 ეკოტურიზმი

2-5.3.2 აგროტურიზმი

2-5.3.3 სამკურნალო - გამაჯანსაღებელი ტურიზმი

2-5.3.4 კულტურულ - შემეცნებითი ტურიზმი

2-5.3.5 ეთნოტურიზმი

2-5.4 სტატუსის მინიჭება ან გაზრდა

2-5.4.1 პერსპექტიული კურორტები

2-5.4.2 პერსპექტიული საკურორტო ადგილები

2-6. კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა, სპორტი და განათლება

2-6.1 ზოგადი მიმართულებები და სტრატეგია

2-6.2 არქეოლოგიური ზონები

2-7. ბუნებრივი რესურსები და გარემოს დაცვა, დაცული ტერიტორიები

2-7.1. გარემოს მდგომარეობის მუნიციპალური მართვა.

2-7.2 ეკოლოგიური მდგომარეობის შეფასება

2-7.3 ბუნებრივ - ეკოლოგიური კარკასი

2-7.3.1 სტრუქტურა , ელემენტები და განსაკუთრებით დაცული ბუნებრივი ტერიტორიები

2-7.3.2 განსაკუთრებით დაცული ბუნებრივი ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და ბუნებრივ-ეკოლოგიური კარკასის შენარჩუნება.

2-7.4 ტყის რესურსები

2-7.5 ბიომრავალფეროვნება და დაცული ტერიტორიები.

2-7.6 გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სვოთ ანალიზი

2-8. სოფლის მეურნეობა

2-9 დეტალური გეგმარებითი ერთეულები

2-10 რეკომენდაციები

3. საზოგადოებრივი ჩართულობა

3-1 საზოგადოებრივი ჩართულობის სტრატეგია

3-1.1 სტრატეგია

3-1.2 ჩართულობის გეგმა ეტაპების მიხედვით:

3-1.3 დაინტერესებული სუბიექტების ანალიზი.

3-2 მოსახლეობისგამოკითხვის შედეგები

2-2.1 გამოკითხვის შედეგები მოკლე მიმოხილვა

2-2.2 მიგრაცია

სქემები

- სქემა 0-1. ქობულეთის მუნიციპალიტეტი
- სქემა 1-1 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული მოწყობა
- სქემა 1-2 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის განსახლების სისტემა
- სქემა 1-3. საქართველოს საერთაშორისო მნიშვნელობის E კატეგორიის სატრანსპორტო ქსელი.
- სქემა 1-4. ბათუმისა და ქობულეთის შემოვლითი გზა
- სქემა 1-5. ჩაქვი ციხისძირის განაშენიანების რეგულირების გეგმა

დიაგრამები

- დიაგრამა 1-1. 2021 წლის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის განაწილება პროგრამების მიხედვით
- დიაგრამა 1-2. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის ხარჯების განაწილება (სამი კვარტლის მონაცემებით)
- დიაგრამა 1-3. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის გეგმიური შემოსულობების განაწილება
- დიაგრამა 1-4. 2019 წლის მონაცემებით ქობულეთში შემოსულ ვიზიტორთა ხვედრითი წილი მთლიან რაოდენობასთან

სურათები

- სურათი 1-1. ტექნოგენური დატვირთვა მწვანე კონცხის მიმდებარედ
- სურათი 1-2. ტალღამრეკლი კედელი და მრავალტონიანი რკინა-ბეტონის მასივები
- სურათი 1-3. ტალღამრეკლი კედელი და მრავალტონიანი რკინა-ბეტონის მასივები
- სურათი 1-4. ტალღის მიერ კედლის უკან გამორეცხილი ძაბრისებური ფორმა (ჩაქვი)
- სურათი 1-5. რიაჟები ჩაქვის ტურბაზის გასწვრივ.
- სურათი 1-6. ფლეთილი ქვების ბერმა მწვანე კონცხის ჩრდილოეთი
- სურათი 1-7. რიაჟები და რკინა-ბეტონის მასივები ბუკნარის სანაპიროზე
- სურათი 1-8. დაზიანებული ტალღამრეკლი კედელი და რკინა-ბეტონის მასივები (ციხისძირი)
- სურათი 1-9. დაზიანებული ტალღამრეკლი კედელი და სამშენებლო ნარჩენები (ციხისძირი)
- სურათი 1-10. ბობოყვათის სანაპირო
- სურათი 1-11. დაზიანებული ქობულეთის ბულვარი
- სურათი 1-12. სანაპირო დეზები (ქობულეთი)
- სურათი 1-13. ვერტიკალური კედელი ფიჭვნარის პლაჟის ბოლოს
- სურათი 1-14 ქობულეთის სატყეო ადმინისტრაციის სანერგე მეურნეობის

ცხრილები

- ცხრილი 1-1 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული დაყოფა.
- ცხრილი 1-2 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მინერალური და თერმული წყლები
- ცხრილი 1-3 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის არსებული საბადოები და მათი მარაგები
- ცხრილი 1-4. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სტიქიურ-გეოლოგიური პროცესების განვითარების ზონები და რისკვაქტორიანი უბნები
- ცხრილი 1-5. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის 2009-2020 წწ.
- ცხრილი 1-6. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ქალაქისა და სოფლის მოსახლეობის რიცხოვნობა 2020 წლის მონაცემების მიხედვით.
- ცხრილი 1-7 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობა 2010-2020 წწ.
- ცხრილი 1-8. სტიქიის შედეგად დაზარალებულ ოჯახთა რაოდენობა, კატეგორიების მიხედვით მუნიციპალიტეტების ჭრილში
- ცხრილი 1-9. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული დაყოფა
- ცხრილი 1-10. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ფართობი, მოსახლეობის რაოდენობა და სიმჭიდროვე
- ცხრილი 1-11. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტყის მერქნული რესურსები
- ცხრილი 1-2 ტყის მერქნული რესურსები ქობულეთის მუნიციპალიტეტში-სახეობები, ფართობები, მარაგი.
- ცხრილი 1-13. მუნიციპალიტეტში სოციალური ჭრები და ასათვისებლად გამოყოფილი ხე-ტყე (2014 წელი)
- ცხრილი 1-14. ტყის დაავადებული და მეჩხერი ფართობი ქობულეთის მუნიციპალიტეტში (2010 წ.)
- ცხრილი 1-15. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში გამავალი საერთაშორისო და შიდა სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გზები
- ცხრილი 1-16. ჰიდროელექტროსადგურები და მათი მონაცემები
- ცხრილი 1-17. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი (ლარი)
- ცხრილი 1-18. ბიუჯეტის საგრანტო შემოსავლების სტრუქტურა 2020-2021 წლების მიხედვით
- ცხრილი 1-19. მშენებლობის ნებართვების რაოდენობა

ცხრილი1-20. სახელმწიფო პენსიის მიმღებთა რაოდენობა პენსიის სახეების მიხედვით (2020 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით)

ცხრილი1-21. გასაცემი პენსიის ჯამური თანხა (აღებულია 2020 წლის დეკემბრის თვის მონაცემები) ცხრილი1-22. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სკოლების რაოდენობა და სტრუქტურა.

ცხრილი1-23. ქობულეთის მუნიციპალიტეტიპროფესიულსასწავლებლების რაოდენობა და სტრუქტურა მუნიციპალიტეტების მიხედვით.

ცხრილი 1-24. კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები

ცხრილი1-25. ტრადიციული და სახალხო დღესასწაულები

ცხრილი1-26. სახალხო რეწვის ოსტატები

ცხრილი1-27. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის კულტურის ცენტრი და მასში შემავალი ფილიალები ცხრილი1-28. სახელოვნებო დაწესებულებები

ცხრილი1-29. კულტურის ცენტრებთან არსებული ქორეოგრაფიული ანსამბლები

ცხრილი 1-30. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის საკურორტო ადგილები სწუსხა

ცხრილი 1-31 ქობულეთის სასტუმროები

ცხრილი2-1. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ქალაქისა და დაბების მოსახლეობის რიცხოვნობა 2014 წ

ცხრილი 2-2 ძირითადიკონვენციებიდაოქმეტიგარემოსდაცვისსფეროში, რომელთამხარეცაასაქართველო

ცხრილი 2-3 2015-2018 წწ პერიოდის აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის დარგის შემდგომი განვითარების პროგრამები

რუქები

სივრცითი კატეგორიები (არსებული მდგომარეობა)

მოსახლეობის სიმჭიდროვე და განსახლების სისტემა

სარეკრეაციო,საკურორტო, ტურიზმისა და კულტურის ობიექტები და სანიტარული დაცვის ზონები (არსებული მდგომარეობა)

სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები (არსებული მდგომარეობა)

საინჟინრო კომუნიკაციები, წყალი,გაზი,ელექტრო მომარაგება (არსებული მდგომარეობა)

წყლის რესურსები და წყალშემკრები ტერიტორიები

სტიქიურ-კატასტროფული საშიშროების ადგილები და ნიადაგები

სატყეო მასივის დაცვის და განვითარების ადგილები

სოციალური და სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა (არსებული მდგომარეობა)

გასახლების, ინფრასტრუქტურის და სივრცით-ტერიტორიალური განვითარების გეგმარებითი ღონისძიებები

სივრცითი კატეგორიები (ხედვა)

სარეკრეაციო,საკურორტო, ტურიზმისა და კულტურის ობიექტები და სანიტარული დაცვის ზონები (ხედვა)

სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები (ხედვა)

საინჟინრო კომუნიკაციები, წყალი,გაზი,ელექტრო მომარაგება (ხედვა)

ეკოლოგიური კარკასი

სოციალური და სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა (ხედვა)

გეგმარებითი შეზღუდვები, კონფლიქტები

დაბა ჩაქვი, ბუკნარი, ქვედა ულიანოვკა, სახალვაშო

დაბა ოჩხამური, თიკერი

ალამბარი, ზედა კონდიდი

აჭყვისთავი

ბობოყვათი

გვარა

ქვემო დაგვა, ზედა დაგვა

ზენითი

ქვემო კვირიკე, ზემო კვირიკე, კვირიკე

ლეღვა, სკურა, ცხრაფონა

მუხაისტატე, წყავროკა

ზედა ულიანოვკა, ქვედა აჭყვა, ზედა აჭყვა

სოფ. ქობულეთი, ზედა სამება, კოხი

ქაქუთი, ნაცხვატევი, გოგმაჩაური, აჭი

ჩაისუბანი

ცეცხლაური, ჯინხანჯური

ციხისძირი, შუაღელე

ჭახათი, კეჭიეთი, თამარის ხიდი, ვარჯანაული, ტყემაკარავი, კობალაური, ხინო

ხალა,გორგამევი, ჩაქვისთავი

ხუცუბანი

შესავალი

„ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მოწყობის გეგმა“ (შემდგომ-„გეგმა“) შეიქმნა ქობულეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2011 წლის 25 აგვისტოს №134 განკარგულების „ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის გეგმარებითი დავალების დამტკიცების შესახებ“ გეგმარებითი დავალების საფუძველზე.

„გეგმარებითი დავალება“, თავისმხრივ, შედგენილია საქართველოს კანონის „სივრცითი მოწყობისა და ქალაქმშენებლობის საფუძვლების შესახებ“ (შემდგომ - „კანონი“) მუხლი 9, პუნქტ ა,ბ-თი განსაზღვრული, დაგეგმვაზე უფლებამოსილ ორგანოს - აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის განკარგულების საფუძველზე და საქართველოს კონსტიტუციის, საქართველოს მიერ რატიფიცირებული მრავალმხრივი თუ ორმხრივი საერთაშორისო კონვენციებისა და ხელშეკრულებების, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციის საქართველოს სხვა საკანონმდებლო-ნორმატიული აქტებით დადგენილი მოთხოვნების შესაბამისად და სივრცითი მოწყობის სფეროში აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის პოლიტიკის გათვალისწინებით.

2021 წლის კორექტირება ითვალისწინებს მოძველებული მონაცემების განახლებას და ახალად გამოვლენილი ქალაქმშენებლობით გარემოებების ასახვას დოკუმენტში. ასევე აღნიშნული კორექტირებით „ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მოწყობის გეგმა, მოყვანილია 2020 წლის 1 იანვრიდან ამოქმედებული, საქართველოს კანონი - სივრცითი დაგეგმარების, არქიტექტურული და სამშენებლო საქმიანობის კოდექსის მოთხოვნებთან შესაბამისობაში.

ქალაქმშენებლობითი დოკუმენტაციის შემუშავების საფუძველია:

საქართველოს კანონი „სივრცითი მოწყობისა და ქალაქმშენებლობის საფუძვლების შესახებ“ (2005 წ.) საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 15 იანვრის №59 ტექნიკური რეგლამენტის - „დასახლებათა ტერიტორიების გამოყენებისა და განაშენიანების რეგულირების ძირითადი დებულებების დამტკიცების თაობაზე“ დადგენილების საფუძველზე კანონმდებლობით დადგენილი წესით ქალაქ ქობულეთის საკრებულოს მიერ დამტკიცებული ქალაქმშენებლობითი დოკუმენტაციის გეგმარებითი დავალება; ქალაქმშენებლობით სფეროსთვის აუცილებელი და გასათვალისწინებელი საკანონმდებლო და ნორმატიული აქტების მოთხოვნები, კონცეფტუალური და კვლევითი ხასიათის დოკუმენტაცია, ანალოგიური გეგმარებითი სამუშაოების გამოცდილება.

ზემოხსენებულის კონტექსტში, ხაზგასასმელია, რომ „სქემის“ შემუშავებას ხელს უწყობს „აჭარის ა.რ სივრცითი მოწყობის სქემის“ არსებობა.

„სქემის“ ორგანული ნაწილი უნდა გახდეს ის მსხვილმასშტაბური ნაციონალური, რეგიონული თუ ტრანსრეგიონული პოლიტიკები, პროექტები და პროგრამები (PPP), რომლებიც განხორციელდა, ხორციელდება ან იგეგმება ქობულეთის მუნიციპალიტეტთან მიმართებაში.

„გეგმარებითი დავალება“ აყალიბებს „სქემის“ ძირითად მიზანსა და ამოცანებს; განსაზღვრავს მის ტერიტორიულ ფარგლებს; აგრეთვე - ლანდშაფტურ-ეკოლოგიურ, დემოგრაფიულ, ეკონომიკურ, ინფრასტრუქტურულ და სხვა სისტემამაფორმირებელ პირობებს.

გამოსაყოფია „სქემის“ ამოქმედება-რეალიზაციის მონიტორინგის საორგანიზაციო და ინსტიტუციური უზრუნველყოფის საჭიროება - საყოველთაოდ აღიარებული ურბანული ინდიკატორებისა და დამატებითი, ქობულეთის მუნიციპალიტეტისთვის აქტუალური სპეციფიკური ინდიკატორების შემუშავების, დანერგვისა და გაძლიერების ჩათვლით.

„გეგმარებითი დავალების“ მოთხოვნის შესაბამისად, ტექსტურ ფორმასთან ერთად, დადგენილ კარტოგრაფიულ სტანდარტებში შესრულდა სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის დოკუმენტაციის გრაფიკული ნაწილიც. ამავდროულად, „სქემის“ მთლიანი მოცულობა შესრულდა ელექტრონულ ვერსიის ფორმატში, რაც უზრუნველყოფს მისი განუწყვეტელი კორექტირების შესაძლებლობას დროის რეალურ რეჟიმში.

„გეგმა“ მოიაზრება ინტეგრირებულ დოკუმენტად, რომელიც აყალიბებს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცით-ტერიტორიული განვითარების ხედვასა და პოლიტიკას, აგრეთვე თავს უყრის, აჯერებს დარგობრივ (სექტორულ) გეგმებს, პროექტებს და უზრუნველყოფს მათს ჰარმონიზებას „სქემის“ ფორმატში. „სქემის“ შედგენისას ერთ-ერთი შემადგენელი ფაქტორი იყო სათანადო ფორმატში ზუსტი მონაცემთა ბაზის არარსებობა, რაც, თავის მხრივ, იწვევს სივრცითი დაგეგმარების სტრატეგიისათვის მყარი საფუძვლის არქონას.

0-1. „სქემის“ მიზნები და ამოცანები, მისი ტერიტორიული საზღვრები, შემუშავების მეთოდოლოგია და ინფორმაციული უზრუნველყოფა

„სქემის“ მიზანი და ამოცანები

„სქემის“ ძირითად მიზანს წამოადგენს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მდგრადი განვითარების სივრცით-ტერიტორიული და ფუნქციურ-გეგმარებითი წინაპირობების უზრუნველყოფა მოკლე და საშუალოვადიან პერსპექტივაში; ასევე, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიისათვის სივრცითი მოწყობისა და ქალაქთმშენებლობის ძირითადი ასპექტების დადგენა, მათ შორის:

-მოსახლეობისათვის ჯანსაღი და უსაფრთხო საცხოვრებელი და სამოღვაწეო გარემოს შექმნა;

-მუნიციპალიტეტის კონკურენტუნარიანობა და ეკონომიკური ზრდა;

-კულტურული მემკვიდრეობისა და ბუნებრივი რესურსების დაცვისა და ტურიზმის განვითარება;

„სქემის“ ძირითადი მიზნების თანხმლებ მიზნებს შეადგენს:

-„ახალი თაობის“ სივრცით-გეგმარებითი დოკუმენტაციის შემუშავების მეთოდოლოგიის დახვეწა;

-საქართველოს სხვა რეგიონებისა თუ მუნიციპალიტეტებისათვის სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის დოკუმენტაციის შემუშავების აქტუალიზება;

-„სქემის“ შემუშავება-დამტკიცების შემდეგ, უახლოეს წლებში, სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის პოზიტიური როლის დემონსტრირება.

ძირითადი მიზნის მისაღწევად, „სქემის“ შედგენისას სახელმძღვანელოდ იყო მიღებული სივრცითი წესრიგის საყოველთაოდ აღიარებული შემდეგი პრინციპები:

-ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცით-ტერიტორიული გააზრება განსახლების ერთიან ნაციონალურ სისტემაში;

-ქობულეთის მუნიციპალიტეტის განხილვა ტრანსსასაზღვრო და რეგიონული ფუნქციურ-გეგმარებითი განვითარების კონტექსტში;

-ურბანიზაციის პროცესის მიზანდასახული მართვა;

-ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის, მისი დასახლებული და დაუსახლებელი ზონების ერთიან, გაწონასწორებულ სისტემად ჩამოყალიბება;

-ეკონომიკური, სოციალური, კულტურული, ეკოლოგიური, ინფრასტრუქტურული განვითარების ტერიტორიული გათანაბრების ტენდენციის ხელშეწყობა;

-ეკონომიკური განვითარების კერების (ზონების) სხვადასხვა ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმებით ჩამოყალიბების გეგმარებითი პირობების გათვალისწინება;

-საინვესტიციო კლიმატის გაუმჯობესების, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის კონკურენტუნარიანობის ხელშეწყობა;

-ადამიანთა მრავალმხრივი ცხოველქმედობისათვის ჯანსაღი, კომფორტული, ესთეტიკური, უსაფრთხო გარემოს შექმნა;

-საზოგადოებრივი ინტერესების პრიმატი;

-კულტურული მემკვიდრეობის დაცვისა და ტურიზმის განვითარების ღონისძიებების დაგეგმვა;

-ნიადაგის, ჰიდროქსელის (ზღვის აკვატორიის ჩათვლით), საჰაერო აუზის, ფლორისა და ფაუნის მდგომარეობის გაუმჯობესება, დაცული ტერიტორიების სისტემის განვითარება;

-ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის კომპლექსური ქალაქთმშენებლობითი შეფასება და განვითარების შეზღუდვების დადგენა;

-საჯაროობა, სივრცით მოწყობასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში მოსახლეობის მონაწილეობა და აპელაციის უფლება;

„სქემის“ შედგენისას ასევე სახელმძღვანელოდ იყო მიღებული „გეგმარებითი დავალებით“ განსაზღვრული შემდეგი პრინციპები:

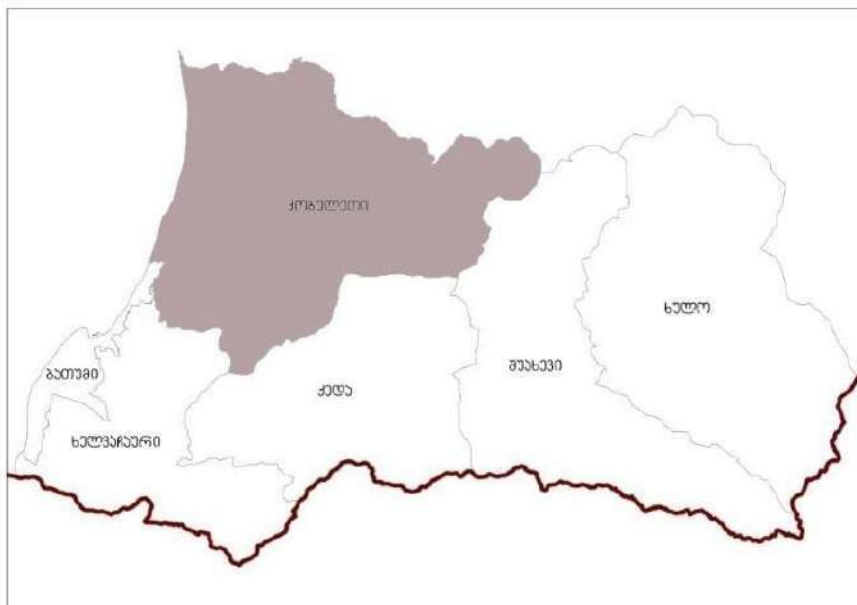
-დაუსახლებელი ტერიტორიების ათვისებასთან შედარებით უპირატესობა მიენიჭოს დასახლებათა ტერიტორიების განახლებასა და ინტენსიფიკაციას;

- უზრუნველყოფილ იქნეს ინფრასტრუქტურის შესაბამისობა დასახლებათა და დაუსახლებელი ტერიტორიების სტრუქტურასთან; მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე დაცული იქნეს პარიტეტულობა კომუნიკაციების ხელმისაწვდომობისა და ინფორმაციის მიღების თვალსაზრისით;
- დასახლებათა განვითარება ორიენტირებულ იქნეს ინტეგრირებული სატრანსპორტო სისტემის ჩამოყალიბებაზე; სატრანსპორტო მომსახურების ეფექტიანობა გაიზარდოს ადეკვატური სატრანსპორტო არტერიებისა და კვანძების შექმნით; პრიორიტეტი მიენიჭოს საზოგადოებრივი ტრანსპორტის განვითარებას;
- უზრუნველყოფილ იქნეს დასახლებათა, მათ შორის საზოგადოებრივ-საქმიანი ცენტრების, გეგმარებითი სრულყოფა;
- გაიზარდოს ქალაქ ქობულეთის კონკურენტუნარიანობა ინვესტიციების მოზიდვის, დასაქმებისა და მოსახლეობის შენარჩუნების უზრუნველსაყოფად;
- სასოფლო დასახლებები განვითარდეს ინტენსიურად, ქალაქებთან თანაბარუფლებიანი და პარტნიორული ურთიერთობის საფუძველზე;
- შენარჩუნდეს და განვითარდეს დაუსახლებელი ტერიტორიების სისტემა; უზრუნველყოფილ იქნეს ნიადაგის, წყლის, ფლორის, ფაუნისა და კლიმატის შენარჩუნება და დაცვა;
- მაქსიმალურად შემსუბუქდეს ინფრასტრუქტურის გავლენა გარემოზე; ინფრასტრუქტურას ჰქონდეს პოზიტიური ეფექტი იმ ტერიტორიებისათვის, სადაც განთავსებულია;
- ხელი შეეწყოს შავი ზღვის სანაპირო ზოლის დეგრადაციული პროცესების შეჩერებას, მდინარეთა კალაპოტებისა და ნაპირების დაცვას;
- კულტურული და ბუნებრივი მემკვიდრეობა განხილულ იქნეს, როგორც ქვეყნის განვითარების ერთ-ერთი პრიორიტეტი;
- შენარჩუნდეს და განვითარდეს სარეკრეაციო ტერიტორიები;
- უზრუნველყოფილ იქნეს სხვადასხვა დარგობრივი გეგმების და დაგეგმვის სხვადასხვა იერარქიულ დონეებზე შესრულებული გეგმების თავსებადობა;
- სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის პროცესში უზრუნველყოფილ იქნეს საჯაროობა;
- ტერიტორიის ჯეროვანი განვითარებისა და ორგანიზების უზრუნველყოფის მიზნით, ხელი შეეწყოს სახელმწიფო და კერძო სუბიექტების ინტერესების ურთიერთშეთანხმებას.

„სქემის“ ტერიტორიული საზღვრები

„გეგმა“ შემუშავდა ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში. კონკრეტული ტერიტორიული ფარგლების არსებობის მიუხედავად, „გეგმა“ ითვალისწინებს იმ ტრანსლოკალურ ფუნქციურ-გეგმარებით რეალიებს, რომლებიც არსებობს ან იგეგმება საქართველოს მეზობელ რეგიონებში ან სივრცითი მოწყობის უფრო მაღალ, საერთაშორისო ტაქსონომიურ დონეზე. (ქობულეთის მუნიციპალიტეტის რუკა მოყვანილია სქემა 0-1).

სქემა 0-2. ქობულეთის მუნიციპალიტეტი

მნიშვნელოვან მეთოდოლოგიურ მხარედ შეიძლება ჩაითვალოს „სქემის“ შემუშავების პროცესში მიზანდასახული სოციოლოგიური კვლევის ჩატარება და საჯაროობის უზრუნველყოფა.

ზემოხსენებული მეთოდოლოგიური პირობების გათვალისწინებით, წინამდებარე „გეგმა“ ეფუძნება ინფორმაციის მრავალფეროვან წყაროებს. ამ წყაროებს შეადგენს:

- მოქმედი საკანონმდებლო-ნორმატიული აქტები;
- ადრე ჩატარებული ანალიზური დოკუმენტები;
- სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებიდან მიღებული ინფორმაცია;
- მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის მასალები;
- სამეცნიერო კვლევები, ანგარიშები და პუბლიკაციები;
- საერთაშორისო პრაქტიკა;
- საპროექტო დოკუმენტაცია;
- ექსპერტთა შეფასებები, რეკომენდაციები, დასკვნები და ა.შ.

0-2. ძირითადი ტერმინების განმარტებები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მოწყობის სქემის~, როგორც სახელმძღვანელო დოკუმენტის, სტატუსიდან გამომდინარე, მასში გამოყენებულ სპეციალურ ტერმინებს აქვს მკაფიოდ განსაზღვრული სამართლებრივი დატვირთვა. ამის გამო, სპეციალური ტერმინები განისაზღვრება საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი ფორმულირებითა და მნიშვნელობით. ცნება- ტერმინების ნომენკლატურა და/ან სამეცნიერო სფეროში აპრობირებულ ფართო დიაპაზონშია მოცემული, რაც ინტერდისციპლინური პლატფორმის შექმნას და სხვადასხვა დარგის სპეციალისტების საერთო კატეგორიებით აზროვნებასა და ოპტიმალური გადაწყვეტილებების მიღებას ემსახურება. ქვემოთ მოყვანილია ძირითადი ტერმინები სექტორების (სფეროების) მიხედვით.

სივრცითი მოწყობა და ქალაქთმშენებლობა.

1. სივრცითი მოწყობა – ტერიტორიების ფიზიკური გარემოსა და ინფრასტრუქტურის ფორმირებისათვის კანონმდებლობის, ამ დარგის სახელმწიფო და ადგილობრივი პოლიტიკის, სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის დოკუმენტების, ფიზიკური და იურიდიული პირების მოღვაწეობის ერთობლიობით განსაზღვრული პირობები და პროცესები;
2. ქალაქთმშენებლობა – ქალაქგანვითარება (ურბანული განვითარება); დასახლებათა (მათ შორის, სასოფლო დასახლებათა) ფიზიკური გარემოსა და ინფრასტრუქტურის ფორმირებისათვის კანონმდებლობის, ამ დარგის სახელმწიფო და ადგილობრივი პოლიტიკის, სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის დოკუმენტების, ფიზიკური და იურიდიული პირების მოღვაწეობის ერთობლიობით განსაზღვრული პირობები და პროცესები;
3. სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვა – საქმიანობა, რომელიც არეგულირებს დასახლებათა ტერიტორიების გამოყენების, მიწათ- სარგებლობის, განაშენიანებისა და კეთილმოწყობის, გარემოსა და უძრავი კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის, რეკრეაციის სივრცით-ტერიტორიული პირობების, სატრანსპორტო, საინჟინრო და სოციალური ინფრასტრუქტურის, ასევე ეკონომიკური განვითარების სივრცითასპექტებს და განსახლების ტერიტორიულ საკითხებს;
4. სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის განმახორციელებლები – დაგეგმვაზე უფლებამოსილი უწყებები, ფიზიკური და იურიდიული პირები;
5. განსახლება – მოსახლეობის, ეკონომიკური და სხვა სახის აქტივობის გადანაწილება ქვეყნის, აფხაზეთისა და ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ავტონომიური რესპუბლიკების, რეგიონის, რაიონის, დასახლების ტერიტორიაზე;
6. დასახლება – განსახლების განსხვავებული ფორმების (ტიპების) საერთო სახელწოდება (ქალაქი, დაბა, თემი, სოფელი);
7. გეგმარებითი რეგიონი – ისტორიულ-კულტურული ან/და ეკონომიკური ნიშნით გაერთიანებული, ან/და სპეციალური სივრცით-ტერიტორიული ამოცანების გადასაწყვეტად ფორმირებული რაიონების ტერიტორიების ერთობლიობა;

8. ინფრასტრუქტურა – საინჟინრო-ტექნიკური და სოციალური მომსახურების, ასევე საკომუნიკაციო ობიექტების, ნაგებობებისა და ქსელების ერთობლიობა;
9. სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის დოკუმენტაცია – ამ კანონით განსაზღვრული წესით შემუშავებული, შეთანხმებული და დამტკიცებული დოკუმენტები, რომლებიც შეიცავს ტექსტურ და გრაფიკულ ინფორმაციას;
10. მიწათსარგებლობის გენერალური გეგმა – ქალაქთმშენებლობითი დოკუმენტი, რომელიც განსაზღვრავს დასახლებათა ტერიტორიების გამოყენების (მიწათსარგებლობის) და განაშენიანების ძირითად პარამეტრებს, კეთილმოწყობის, გარემოსა და უძრავი კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სივრცით-ტერიტორიულ პირობებს, სატრანსპორტო, საინჟინრო და სოციალური ინფრასტრუქტურის, ასევე ეკონომიკური განვითარების სივრცით ასპექტებს და განსახლების ტერიტორიულ საკითხებს;
11. სარეკრეაციო ტერიტორია – საქართველოს დასახლებული ან/და დაუსახლებელი ტერიტორია, რომლის განვითარების ძირითადი პოტენციალია ტურიზმი და რეკრეაცია და რომელიც მოიცავს ერთმანეთთან დაკავშირებულ ბუნებრივ და კულტურულ კომპლექსებს, ტურისტული და საკურორტო ინფრასტრუქტურის ობიექტებს და შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ადამიანთა დასვენებისათვის, მათი რეკრეაციული მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად;
12. გეგმარებითი დავალება – დაგეგმვაზე უფლებამოსილი საქართველოს აღმასრულებელი ხელისუფლების შესაბამისი უწყების და ადგილობრივი თვითმმართველობის (მმართველობის) ორგანოს მიერ განსაზღვრული მოთხოვნების ერთობლიობა, რომლებიც ადგენს დაგეგმვის ამოცანებს, პარამეტრებს, ტერიტორიულ ფარგლებს, აგრეთვე დაგეგმვის და მისი განხორციელების ეკოლოგიურ, ტექნიკურ, საორგანიზაციო და სხვა პირობებს;

კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა

13. არქეოლოგიური ობიექტი – 100 ან მეტი წლის წინ ნაწილობრივ ან სრულად განადარხებული ან წყალქვეშ მოქცეული ნაშთი, კულტურული ფენა, რომელიც შექმნილია ადამიანის მიერ ან ადამიანის ბუნებაზე ზემოქმედების შედეგად ან რომელსაც ატყვია ადამიანის ზემოქმედების კვალი;
14. კულტურული მემკვიდრეობა:
მატერიალური – ადამიანის მიერ ან ადამიანის ბუნებაზე ზემოქმედების შედეგად შექმნილი ნებისმიერი სახის მხატვრული, ესთეტიკური, ისტორიული, მემორიალური ღირებულების მქონე არქიტექტურული, ხელოვნების, ქალაქთმშენებლობითი, სასოფლო, არქეოლოგიური, ანთროპოლოგიური, ეთნოგრაფიული, მონუმენტური, ტექნიკის განვითარებასთან დაკავშირებული უძრავი ან მოძრავი ობიექტები, დოკუმენტური მასალები, ასევე ბაღები, პარკები, ლანდშაფტური არქიტექტურის ობიექტები, ისტორიული დასახლებები, ისტორიულად ჩამოყალიბებული გარემო, დაკავშირებული ქვეყნის ისტორიასთან, განვითარებასთან, ფოლკლორთან, რწმენასა და ტრადიციებთან, ადრე ან ამჟამად არსებულ ცივილიზაციასთან;
არამატერიალური – ზეპირსიტყვიერების ტრადიციები და გამოხატვის ფორმები, ენის, როგორც მატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის მატარებლის, ჩათვლით, საშემსრულებლო ხელოვნება, ადათ-წესები, ჩვეულებები, ტრადიციულ ხელოვნებასთან დაკავშირებული ცოდნა და უნარ-ჩვევები, ასევე მათთან დაკავშირებული ინსტრუმენტები, საგნები, არტეფაქტები და კულტურული სივრცეები, ურბანონიმიკა, რომლებიც საზოგადოების, ჯგუფებისა და, ზოგიერთ შემთხვევაში, ცალკეული პირების მიერ აღიარებულია მათი კულტურული მემკვიდრეობის ნაწილად;
15. კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლი (ძეგლი):
კულტურული მემკვიდრეობის უძრავი ან მოძრავი ობიექტი (საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით განსაზღვრული უძრავი ან მოძრავი ნივთი), რომელსაც ამ კანონით დადგენილი წესით მიენიჭა ძეგლის სტატუსი;
კომპლექსური ძეგლი – ფიზიკურად, ფუნქციურად, ისტორიულად ან ტერიტორიულად დაკავშირებული კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტების ერთობლიობა, რომელიც ტოპოგრაფიულად იდენტიფიცირებადი ერთეულია და რომელსაც ამ კანონით დადგენილი წესით მიენიჭა ძეგლის სტატუსი;
16. კულტურული მემკვიდრეობის დამცავი ზონა (დამცავი ზონა) – კულტურული მემკვიდრეობის უძრავი ობიექტების ირგვლივ ან/და მათი გავრცელების ან გავლენის არეალში ამ კანონით დადგენილი წესით განსაზღვრული ტერიტორია, რომლის ფარგლებშიც მოქმედებს ექსპლუატაციის განსაკუთრებული რეჟიმი და რომლის დანიშნულებაცაა, მის საზღვრებში არსებული კულტურული მემკვიდრეობა დაიცვას არასასურველი ზეგავლენისაგან;

17. კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა – სამართლებრივ, სამეცნიერო-კვლევით, სარეაბილიტაციო, საინფორმაციო და საგანმანათლებლო ღონისძიებათა ერთობლიობა, რომლის მიზანია კულტურული მემკვიდრეობის სრული მრავალფეროვნებით შენარჩუნება და მისი მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფა;

18. კულტურული ფასეულობა – შემოქმედებითი პროცესის შედეგად, ნებისმიერი მასალითა და საშუალებით, ნებისმიერ ისტორიულ ეპოქაში შექმნილი უძრავი ან მოძრავი ნივთი, რომელსაც აქვს მხატვრული, ესთეტიკური, ეთნოლოგიური, არქეოლოგიური, ისტორიული, რელიგიური, მემორიალური, მეცნიერული, ტექნიკური, ტექნოლოგიური ღირებულება;

19. უძრავი ძეგლის ტერიტორია – უძრავ ძეგლზე საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით დამაგრებული მიწის ნაკვეთი, ხოლო ასეთის არარსებობის შემთხვევაში – უძრავი ძეგლის მიერ უშუალოდ დაკავებული ტერიტორია.

წყლის რესურსები, წიაღისეული

20. წყალსარგებლობა – წყლის რესურსების გამოყენება სასმელი, საყოფაცხოვრებო კომუნალური, სამრეწველო, ენერგეტიკული, სასოფლო-სამეურნეო, სატრანსპორტო, სამეცნიერო, კულტურული, რეკრეაციული, ბალნეოლოგიური, სპორტის, ტურიზმის, ტევზჭერის ხანძრის ჩაქრობის და საავარიო სამაშველო სამუშაოების ჩატარების და სხვა მიზნებისთვის ტექნიკური საშუალებებით ან მატ გარეშე და ზედაპირული წყლის ობიექტებში ჩამდინარე ყლების ჩაშვება;

21. წყალმოსარგებლე – ფიზიკური ან იურიდიული პირი (საკუთრების და ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმის განურჩევლად), მათ შორის უცხო ქვეყნის მოქალაქე, რომელიც ახორციელებს წყალსარგებლობას საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესი;

22. წყალაღება – წყლის ზედაპირული ან მიწისქვეშა ობიექტებიდან წყლის გარკვეული რაოდენობის ამოღება ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით ან უამისოდ;

23. წყალჩაშვება – სამეურნეო-საყოფაცხოვრებო, საწარმოო, სადრენაჟო, სანიაღვრე და სხვა წყლების ორგანიზებული ჩაშვება ზედაპირული წყლის ობიექტებში;

24. ტრანსსასაზღვრო წყლები – ნებისმიერი ზედაპირული და მიწისქვეშა წყლები, რომლებიც აღნიშნავენ, კვეთენ საზღვარს სახელმწიფოებშ შორის, ან მიედინებიან ასეთ საზღვრებზე

25. საქართველოს შიგა წყლები – ხმელეთის ზედაპირზე არსებული გაუმდინარე ან გამდინარე წყლები და მიწისქვეშა წყლები; შიდა წყლები მოიცავს მდინარეებსა და ტბებს, წყალსაცავებს, სხვა ბუნებრივ და ხელოვნურ ზედაპირულ წყალსატევებს, არხებს და ტბორების წყლებს, აგრეთვე მყინვარებსა და თოვლის მუდმივ საფარს და ჭაობებს;

26. მიწისქვეშა წყლები – დედამიწის ქერქის ზედა ნაწილის ქანებში თხევად, მყარ და აირად მდგომარეობაში არსებული წყალი, რომელიც გავრცელებულია ფხვიერ, ფორიან და ნაპრალოვან ქანებში, აგრეთვე, კარსტულ სიცარიელებში;

27. საქართველოს ტერიტორიული წყლები – შავი ზღვის სანაპირო წყლების ნაწილი, რომლის სიგანეა 12 საზღვაო მილი და რომელიც აითვლება იმ წერტილების შემაერთებელი სწორი ამოსავალი ხაზებიდან, რომელთა კოორდინატებს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს წარდგინებით ამტკიცებს საქართველოს მთავრობა;

28. საქართველოს განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონა – საზღვაო რაიონი, რომელიც აითვლება იმ სწორი ამოსავალი ხაზებიდან, რომლებიდანაც ხდება ტერიტორიული წყლების ათვლა და რომელთა სიგანეც არ აღემატება 200 საზღვაო მილს;

29. საქართველოს კონტინენტური შელფი – ზღვის ფსკერი და წყალქვეშა რაიონის წიაღი, რომელიც ვრცელდება სახმელეთო ტერიტორიის ბუნებრივი გაგრძელების მთელ მანძილზე ხმელეთის წყალქვეშა კიდის გარე საზღვრამდე 200 საზღვაო მილის მანძილზე, ან ვრცელდება არა უმეტეს 200 საზღვაო მილისა იმ სწორი ამოსავალი ხაზებიდან, რომლებიდანაც ხდება ტერიტორიული წყლების ათვლა, თუ ხმელეთის წყალქვეშა კიდის გარე საზღვარი არ ვრცელდება ამ მანძილზე;

30. კონტინენტური შელფის რესურსები – ზღვის ფსკერზე და მის წიაღში არსებული წიაღისეული და სხვა არაცოცხალი რესურსები, ზღვის ცხოველთა სამყაროს ის ობიექტები და სხვა ცოცხალი ორგანიზმები, რომლებიც მათი სარეწაო მოპოვებისათვის განსაზღვრულ პერიოდში მიმაგრებულნი არიან ზღვის ფსკერზე ან წიაღში, ან შეუძლიათ გადაადგილდნენ მხოლოდ ზღვის ფსკერზე ან მის წიაღში;

31. წიაღი – მიწის ზედაპირის, ნიადაგის და წყალსატევების ფსკერის ქვეშ არსებული ან ხმელეთის ზედაპირზე გაშიშვლებული დედამიწის ქერქის ნაწილი, რომელიც თანამედროვე მეცნიერულ-ტექნიკური საშუალებებით ხელმისაწვდომია შესასწავლად და გამოსაყენებლად;

32. წიადისეული – წიაღში არსებული ბუნებრივი ან ტექნოგენური წარმონაქმნები ან/და მათი ერთობლიობა;
33. სასარგებლო წიაღისეული – დამიებული წიაღისეული, რომლის მოპოვება და გადამამუშავება მეცნიერულ-ტექნიკური განვითარების თანამედროვე დონეზე შესაძლებელი, ეკონომიკურად მიზანშეწონილი და ეკოლოგიურად მისაღებია;
34. სასარგებლო წიაღისეულის საბადო – წიაღის გარკვეულ ფარგლებში ბუნებრივად ან ტექნოგენურად კონცენტრირებული სასარგებლო წიაღისეული;
35. სამთო მინაკუთვნი – წიაღით სარგებლობის ლიცენზიით სივრცობრივად განსაზღვრული წიაღის უბანი, რომლის ფარგლებშიც წიაღით მოსარგებლეს ეძლევა წიაღით სარგებლობის უფლება;
36. გეოლოგიური მინაკუთვნი – წიაღის უბანი, რომლის სარგებლობაში გადაცემა ხდება მხოლოდ წიაღის მარაგის შესწავლის მიზნით;
37. მდგრადი განვითარება – საზოგადოების განვითარების ისეთი სისტემა, რომელიც გარემოს დაცვისა და საზოგადოების ეკონომიკური განვითარების ინტერესების გათვალისწინებით უზრუნველყოფს ადამიანის ცხოვრების დონის ზრდას და მომავალი თაობების უფლებას-სარგებლონ შეუქცევადი რაოდენობრივი და ხარისხობრივი ცვლილებებისაგან მაქსიმალურად დაცული ბუნებრივი რესურსებითა და გარემოთი;
38. მდგრადი განვითარების პრინციპები – პრინციპები, რომლებიც ინტეგრირებულია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის 1992 წლის რიო-დე-ჟანეიროს გარემოსა და განვითარების საერთაშორისო კონფერენციის მიერ მიღებულ გარემოსა და განვითარების რიოს დეკლარაციის, "21 - ე საუკუნის გლობალური მდგრადი განვითარების პროგრამის - დღის წესრიგ 21-ის" და "ტყეების დაცვის, მდგრადი განვითარებისა და მართვის პრინციპების შესახებ არასაკანონმდებლო ვალდებულებათა განცხადების" დასკვნით დოკუმენტებში.

გარემოს დაცვა

39. გარემო – ბუნებრივი გარემოსა და ადამიანის მიერ სახეცვლილ (კულტურული) გარემოს ერთობლიობა, რომელიც ურთიერთდამოკიდებულებაში მყოფ ცოცხალ და არაცოცხალ, შენარჩუნებულ და ადამიანის მიერ სახეცვლილ ბუნებრივ ელემენტებს, ბუნებრივ და ანთროპოგენულ ლანდშაფტებს;
40. ბუნებრივი გარემო – გარემოს შემადგენელი ნაწილი, რომელიც მოიცავს ურთიერთდამოკიდებულებაში მყოფ ბუნებრივ ელემენტებს და მათ მიერ ჩამოყალიბებულ ბუნებრივ ლანდშაფტებს;
41. ადამიანის მიერ სახეცვლილი (კულტურული) გარემო – გარემოს შემადგენელი ნაწილი, რომელიც მოიცავს ადამიანის მიერ სახეცვლილ ბუნებრივ გარემოს, სახეცვლილ და შერეული ტიპის ეკოსისტემებს, ურთიერთდამოკიდებულებაში მყოფ სახეცვლილ ბუნებრივ ელემენტებს და მათ მიერ ჩამოყალიბებულ ანთროპოგენულ ლანდშაფტებს;
42. გარემოს დაცვა – ადმინისტრაციულ, სამეურნეო, ტექნოლოგიურ, პოლიტიკურ-სამართლებრივ და საზოგადოებრივ ღონისძიებათა ერთობლიობა, რომელიც უზრუნველყოფს გარემოში არსებული ბუნებრივი წონასწორობის შენარჩუნებას და აღდგენას;
43. ბუნებრივი რესურსები – ბუნებრივი გარემოს შემადგენელი ბუნებრივი ელემენტები;
44. ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სახელმწიფო მართვა – ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის რეგულირება, აღრიცხვა, ლიცენზირება, ზედამხედველობა და კონტროლი;
45. გარემოს დაბინძურების ინტეგრირებული კონტროლის სისტემა – გარემოს დაბინძურების რეგულირების ისეთი სისტემა, რომელიც ეფუძნება დაბინძურების აკუმულირების უნარის მქონე გარემოს ძირითადი კომპონენტების - მიწის, წყლისა და ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების ინტეგრირებულ (კომპლექსურ) კონტროლს;
46. საუკეთესო ტექნოლოგია – გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით სუკეთესო, გამოყენებადი და ეკონომიკურად ხელმისაწვდომი ტექნოლოგია, რომელიც ყველაზე უფრო ეფექტურია გარემოზე მავნე ზემოქმედების თავიდან აცილების, მინიმუმამდე შემცირების ან გარდაქმნის თვალსაზრისით; შესაძლოა არ იყოს ფართოდ გავრცელებული, მაგრამ მისი ათვისება, დანერგვა და გამოყენება შესაძლებელია ტექნიკური თვალსაზრისით; შესაძლოა ეკონომიკურად არ განაპირობებდეს მნიშვნელოვნად მაღალი ღირებულების ხარჯზე ზღვრული გარემოსდაცვითი სარგებლის მიღების მიზანშეწონილობას, მაგრამ იგი, ამავე დროს, ეკონომიკური თვალსაზრისით ხელმისაწვდომია საქმიანობის სუბიექტისათვის;
47. საუკეთესო ტექნიკა – საუკეთესო ტექნოლოგია და მისი მართვის, ორგანიზაციის, ზედამხედველობის, კონტროლის მეთოდები და განხორციელების საშუალებები;

48. ბიომრავალფეროვნება – ცოცხალ ორგანიზმთა მრავალსახეობა, ხმელეთის, ზღვის და წყლის ეკოსისტემები და ეკოლოგიური კომპლექსები, რომლებიც მოიცავენ მრავალფეროვნებას სახეობის ფარგლებში, სახეობათა შორის და ეკოსისტემებში;

49. ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქცია – ეკოლოგიურად უსაფრთხო ნედლეულისაგან რესურსთდამზოგველი და საუკეთესო ტექნოლოგიითა და ტექნიკით წარმოებული პროდუქცია;

50. გარემოს დაცვის სამენეჯმენტო სისტემა – საქმიანობის ობიექტის მართვის სისტემისა და ბიზნეს-სტრატეგიის შემადგენელი ნაწილი, რომელიც მოიცავს გარემოზე ზემოქმედების საკითხებთან პირდაპირ ან არაპირდაპირ დაკავშირებულ, ობიექტების ფუნქციონირების ყველა ასპექტს (გარემოს დაცვის სამენეჯმენტო გეგმის, გარემოსდაცვითი პოლიტიკის, ორგანიზაციისა და კადრების, გარემოს დაცვის ნორმების რეესტრის ჩათვლით).

ნაპირდაცვა

51. სანაპიროს საინჟინრო დაცვის ზონის გენერალური სქემა – დოკუმენტი, რომელიც ადგენს მკაცრი ზედამხედველობისა და მუდმივი მეთვალყურეობის ზოლების საზღვრებს, სანაპირო ზონის სივრცით-ტერიტორიული განვითარების რეგლამენტს და განსაზღვრავს პრევენციულ ნაპირდაცვის ღონისძიებებს;

52. ზღვის კიდის ხაზი – წყნარი ზღვის პირობებში ხმელეთისა და წყლის გამმიჯნავი ხაზი;

52. ზღვის სანაპიროს საინჟინრო დაცვის ზონა – სივრცე, რომელიც მოიცავს ზღვის აკვატორიას 20 მ სიღრმემდე და ხმელეთის არა უმეტეს 500 მ სიგანის სანაპირო ზოლს. იგი შედგება მკაცრი ზედამხედველობისა და მუდმივი მეთვალყურეობის ზოლებისაგან;

53. მდინარის სანაპიროს საინჟინრო დაცვის ზონა – სივრცე, რომელიც მოიცავს მდინარის კალაპოტსა და ჭალას. იგი შედგება მკაცრი ზედამხედველობისა და მუდმივი მეთვალყურეობის ზოლებისაგან;

54. წყალსატევის სანაპიროს საინჟინრო დაცვის ზონა – სივრცე, რომელიც მოიცავს წყალსატევის აკვატორიას და ხმელეთის არა უმეტეს 100 მ სიგანის სანაპიროზოლს. იგი შედგება მკაცრი ზედამხედველობისა და მუდმივი მეთვალყურეობის ზოლებისაგან;

55. მდინარის ჭალა – მდინარის ხეობის ის ნაწილი, რომელიც იტბორება მხოლოდ წყალდიდობებისა და წყალმოვარდნების დროს;

56. მდინარის კალაპოტი – მდინარის ხეობის უდაბლესი ნაწილი, რომელშიც წყალი გაედინება წყალდიდობებს შორის პერიოდში;

57. მკაცრი ზედამხედველობის ზოლი – სანაპიროს საინჟინრო დაცვის ზონის ის ნაწილი, რომელიც განიცდის ზღვის, წყალსატევისა და მდინარეთა წყლების აქტიურ ზემოქმედებას და რომლის საზღვრებშიც მიმდინარეობს ტალღების ტრანსფორმაცია, მათი ენერგიის სრული დახარჯვა, სანაპიროს მორფოლოგიის სისტემატური სახეცვლილება და ნაშალი მასალის გადაადგილება. მკაცრი ზედამხედველობის ზოლი მოიცავს: ზღვის სანაპიროსათვის – ზღვის აკვატორიის 20 მ-იან იზობათსა და ხმელეთზე მაქსიმალური ზვირთცემის გავრცელების არეს შორის არსებულ ზოლს; წყალსატევის სანაპიროსათვის – წყალსატევის მთლიან აკვატორიას და ხმელეთის ტერიტორიის იმ ნაწილს, რომელიც მაქსიმალური ზვირთცემისას იფარება წყლით; მდინარის სანაპიროსათვის – მდინარის კალაპოტს;

58. მუდმივი მეთვალყურეობის ზოლი – სანაპიროს საინჟინრო დაცვის ზონის ის ნაწილი, რომელიც მოთავსებულია მკაცრი ზედამხედველობის ზოლისა და სანაპიროს საინჟინრო დაცვის ზონის სახმელეთო საზღვრებს შორის;

59. ნაპირის ეროზია – ზღვისა და წყალსატევის ნაპირების ზვირთცემითა და დინებით გამოწვეული მექანიკური წარეცხვის პროცესი; მდინარის ნაპირის წყლის ნაკადით გამოწვეული მექანიკური ნგრევისა და წარეცხვის პროცესი;

60. ნაპირის აბრაზია – ზღვისა და წყალსატევის ძირითადი (კლდოვანი) ქანებით აგებული ნაპირების ზვირთცემითა და დინებით გამოწვეული მექანიკური ნგრევისა და დაშლის პროცესი;

61. პლაჟი – სანაპიროს საინჟინრო დაცვის ზონის წყალქვეშა და ხმელეთის ზოლის ის ნაწილი, რომელიც განიცდის ზვირთცემის მუდმივ ზემოქმედებას და აგებულია მუდმივად დეფორმირებადი სხვადასხვა ფრაქციული შემადგენლობის ფხვიერი მასალით;

62. სანაპიროს საინჟინრო დაცვის ზონის მონაცემთა ბაზა – სანაპიროს ფიზიკურ მახასიათებელთა რაოდენობრივ და თვისებრივ მაჩვენებელთა ერთობლიობა, რომელიც იძლევა მისი მდგრადობის შეფასების საშუალებას;

63. სანაპიროს საინჟინრო დაცვის ზონის მონიტორინგი – სანაპიროს საინჟინრო დაცვის ზონის მდგრადობაზე მუდმივი მეთვალყურეობა, ამ ზონაში ბუნებრივი და ტექნოგენური მიზეზებით გამოწვეული ცვლილებების დროული გამოვლენა და ზონის მართვის სისტემის უზრუნველყოფა;

64. სანაპიროს მორფოდინამიკა – სანაპიროს საინჟინრო დაცვის ზონის წყალქვეშა და ხმელეთის ზედაპირის რელიეფწარმოქმნელი პროცესების განვითარება დროსა და სივრცეში;
65. ჰიდროტექნიკური ნაგებობების ზედა ბიეფი – კალაპოტის ის ნაწილი, რომელიც მდინარის ნაგებობით გადაკეტვისას შეტბორილი წყლით იფარება დახდება მყარი ნატანის დაგროვება;

დაცული ტერიტორიები

66. ანთროპოგენური ზემოქმედება – ადამიანის, საზოგადოების მხრიდან სასიცოცხლო გარემოზე გათვალისწინებული და გაუთვალისწინებელი გარდამქმნელი შემოქმედება, რასაც უმეტესწილად მოსდევს ეკოლოგიური წონასწორობის დარღვევა და ბუნებრივი რესურსების აღუდგენელი განადგურება;
67. აღკვეთილი - შეესატყვისება ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) დაცული ტერიტორიების IV კატეგორიას – ჰაბიტატების /სახეობების მართვის ტერიტორია (Habitat /Species Managment Area);
68. ბიოგეოგრაფიული ერთეულები – ლანდშაფტის, ფლორისა და ფაუნის მიხედვით დარაიონების ერთეულები;
69. ბიომი - ბიოგეოგრაფიული დარაიონების ერთეული;
70. ბუნების ძეგლი – შეესატყვისება ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) დაცული ტერიტორიების III კატეგორიას – ბუნების ძეგლი. (Natural Monument);
71. დამახასიათებელი პეიზაჟი – სხვადასხვა რეგიონის ბუნებრივი და ისტორიული კულტურული ლანდშაფტების ტიპების ვიზუალური იერსახე.
72. დაცული ლანდშაფტი – შეესატყვისება ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) დაცული ტერიტორიების V კატეგორიას - დაცული ლანდშაფტი (Protected Landscape);
73. დაცული ტერიტორია – ბიოლოგიური მრავალფეროვნების, ბუნებრივი რესურსებისა და ბუნებრივ გარემოში ჩართული კულტურული ფენომენების შესანარჩუნებლად ანსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე სახმელეთო ტერიტორია და (ან) აკვატორია, რომლის დაცვა და მართვა ხორციელდება გრძელვადიან და მყარ სამართლებრივ საფუძველზე. დაცული ტერიტორიების საერთაშორისო ქსელი – ბიოსფერული რეზერვატების, მსოფლიო მემკვიდრეობის უბნების და საერთაშორისო მნიშვნელობის ჭარბტენიანი ტერიტორიების დაცვის, დაკვირვების, ზრუნვისა და ფინანსური ხელშეწყობის სტატუსის მქონე დაცული ტერიტორიების ქსელები;
74. დაცული ტერიტორიების სისტემა – დაცული ტერიტორიების სხვადასხვა კატეგორიებისაგან აგებული ქსელი, რომელიც ფუნქციონირებს და იმართება, როგორც ბუნების დაცვისა და მდგრადი განვითარების ერთიანი სისტემა;
75. ეროვნული პარკი – შეესატყვისება ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) დაცული ტერიტორიების II კატეგორიას - ეროვნული პარკი (National Park);
76. ვიზიტორი – დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაციის პერსონალის გარდა ამ ტერიტორიაზე კანონით განსაზღვრული წესით დაშვებული პირი;
77. თვითმყოფადი ბუნებრივ-კულტურული გარემო – მრავალფეროვანი, ხელუხლებელი და ნაკლებად სახეშეცვლილი ბუნებრივი გარემო და მისი მრავალსაუკუნოვანი ათვისების შედეგად ჩამოყალიბებული და მასთან შერწყმული ისტორიულ-კულტურული გარემო, რომელიც გამოირჩევა ეკოლოგიური წონასწორობით, მაღალი ესთეტიკური ღირებულებით და რაციონელური სამეურნეო გამოყენებით;
78. ისტორიულ-კულტურული ლანდშაფტი – ანთროპოლოგიური წარმოშობის ხანგრძლივი ისტორიული პროცესის ან მისი რომელიმე პერიოდის მატერიალურად ამსახველი ლანდშაფტი, რომელიც გამოირჩევა ეთიკურ-ესთეტიკური და სხვა კულტურული ღირებულებით. მანიპულაციები - მეცნიერული კვლევისა და მოვლა-პატრონობის აქტიური ქმედება და საქმიანობა, კერძოდ, ბუნებრივი მასალის მოპოვება, ლაბორატორიებისა და საცდელი სადგურების მოწყობა, ცხოველთა სახეობების ინტროდუქცია, რეინტროდუქცია, ტრანსლოკაცია, სანიტარული და სხვა მოვლითი და აღდგენითი სატყეო-სამეურნეო ღონისძიებები და სხვა;
79. მენეჯმენტის გეგმა – ტერიტორიის ფუნქციონალურ-გეგმარებითი ორგანიზაციისა და ეკონომიკური დაგეგმვის ინტეგრალური, განხორციელებად ღონისძიებებზე ორიენტირებული, დოკუმენტი;
80. მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორია – შეესატყვისება ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) დაცული ტერიტორიების VI კატეგორიას - რესურსების მართვის დაცული ტერიტორია (Managed Resource Protected Area).

ტურიზმი და კურორტები

81. ტურიზმი – ადამიანის თავისუფალი, ნებაყოფლობითი, დროებითი გადაადგილება თავისი საცხოვრებელი ადგილიდან დასვენების, გაჯანსაღების ისტორიისა და კულტურის ძეგლების დათვალიერების და/ან სხვა მიზნით.
82. ტურისტი – ფიზიკური პირი, რომელიც ნებაყოფლობით მოგზაურობს მუდმივი საცხოვრებელი ადგილის ფარგლებს გარეთ, დასვენების, გაჯანსაღების, საქმიანი ან სხვა მიზნით, არანაკლებ 24 საათის და არა უმეტეს ერთი წლის ვადით, და რომლის მოგზაურობაც არ ანაზღაურდება დროებითი ყოფნის ადგილის საფინანსო წყაროებიდან;
83. სამკურნალო ტურიზმი – კურორტების გამოყენება მკურნალობის, სამედიცინო გამოკვლევისა და სხვა სამედიცინო მომსახურების მისაღებად;
84. ტურისტული რესურსები – ბუნებრივი, ისტორიულ-კულტურული, შემეცნებითი და სოციალურ-საყოფაცხოვრებო რესურსების და საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული ინფრასტრუქტურის ერთობლიობა, რომელიც აკმაყოფილებს ტურისტის მოთხოვნილებებს;
85. ბუნებრივი სამკურნალო (საკურორტო) რესურსები – მინერალური წყლები, სამკურნალო ტალახები, სამკურნალოდ ვარგისი კარსტული მღვიმეები. ზღვა, ტყე, სამკურნალო კლიმატი და სხვა ბუნებრივი რესურსები, რომლებიც გამოიყენება მკურნალობის, პროფილაქტიკისა და რეაბილიტაციის მიზნით.
86. საკურორტო ადგილი – ტერიტორია, რომელიც შეიცავს ბუნებრივ სამკურნალო რესურსებს, ვარგისია მიზნობრივი ექსპლუატაციისათვის და არ აქვს შესაბამისი შენობა-ნაგებობანი;
87. კურორტი – საკურორტო ადგილი, რომელზეც განლაგებულია სამკურნალო და გამაჯანსაღებელი დაწესებულება, ნაგებობა და ინფრასტრუქტურის სხვა ობიექტები;
88. კურორტზე არსებული სამკურნალო-გამაჯანსაღებელი ობიექტი – ობიექტი, სადაც დამსვენებელთა სამედიცინო მომსახურება, მკურნალობა და რეაბილიტაცია ხორციელდება უპირატესად ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორების (კლიმატი, მინერალური წყლები, სამკურნალო ტალახი და სხვა) საშუალებით;
89. სანიტარიული დაცვის ზონა – საქართველოს კანონმდებლობით განსაკუთრებით დაცული ტერიტორია, რომელიც საჭიროებს დაცვას ბუნებრივი სამკურნალო რესურსების ნაადრევი გამოლევის, გაფუჭებისა და დაბინძურებისაგან;
90. ტურისტული და საკურორტო საქმიანობის სუბიექტი (დარგის სუბიექტი) – ფიზიკური ან იურიდიული პირი, რომელიც ეწევა ტურისტულ და საკურორტო საქმიანობას;
91. ტურისტული საქმიანობა – ტურისტული საქმიანობის სუბიექტის მიერ ტურისტთა განთავსების, კვების, ტურ-ოპერატორული, ტრანსპორტირების, საექსკურსიო, გასაჯანსაღებელი, რეაბილიტაციის, სარეკლამო-საინფორმაციო, კულტურული, სპორტული, საყოფაცხოვრებო, გასართობი და ა.შ. მიზნით გაწეული მომსახურება, რომელიც მიმართულია ტურისტის მოთხოვნილებათა დასაკმაყოფილებლად;
92. საკურორტო საქმიანობა – ბუნებრივი სამკურნალო რესურსების, მათით სარგებლობისათვის აუცილებელი ნაგებობებისა და მოწყობილობების (ჭაბურღილი, ბიუვეტი, გალერეა, სააბაზანო, ტალახით სამკურნალო, პლაჟები, კლიმატური პავილიონი, აეროსოლარიუმი და სხვა) და ინფრასტრუქტურის ობიექტების (სანატორიუმი, სასტუმრო, დასასვენებელი სახლი, პანსიონატი, სპორტული და კულტურის ობიექტები და სხვა) გამოყენების ორგანიზება პროფილაქტიკის, მკურნალობის, რეაბილიტაციისა და გაჯანსაღების მიზნით;
93. ტურისტული და საკურორტო ინდუსტრია – ტურისტული და საკურორტო საქმიანობის სუბიექტებისა და ობიექტების ერთობლიობა;
94. ტურისტული პროდუქტი, ტურისტული მომსახურების პაკეტი (შემდგომში – პაკეტი) – ტურისტული მომსახურების ძირითად ფორმათა (კვება, ღამის თევა განთავსების სხვადასხვა საშუალებებში, სატრანსპორტო მომსახურება, ექსკურსიები, ტურისტული ლაშქრობები და ა.შ.) არანაკლებ ორი კომპონენტისაგან შემდგარი კომპლექსი, რომელიც აუცილებელია ტურისტის მოთხოვნილებათა დასაკმაყოფილებლად და რომლის ღირებულება შედის ტურისტული საგზურის ფასში;
95. ტურისტული საგზური (ვაუჩერი) – დოკუმენტი, რომელიც ადასტურებს ტურისტის სტატუსს, მისთვის გასაწევი მომსახურების კატეგორიას და ამ კატეგორიით მომსახურების გარანტიას;
96. ტური – კონკრეტული ვადით, განსაზღვრული მიზნითა და მარშრუტით მოგზაურობა, რომელიც უზრუნველყოფილია ტურისტული პროდუქტით;
97. არაორგანიზებული ტურისტი – ტურისტი, რომელიც მოგზაურობს ინდივიდუალურად ხელშეკრულების, საგზურის, სამარშრუტო წიგნაკის გარეშე;
98. შიდა ტურიზმი – საქართველოში მცხოვრები ფიზიკური პირები-სათვის გაწეული ტურისტული მომსახურება მათი მუდმივი საცხოვრებელი ადგილის ფარგლებს გარეთ, ქვეყნის საზღვრებში;

99. ტუროპერატორი – იურიდიული პირი ან ინდივიდუალური მეწარმე, რომელიც ახორციელებს ტურისტული პროდუქტის ფორმირებასა და რეალიზაციას;
100. ტურაგენტი – იურიდიული პირი ან ინდივიდუალური მეწარმე, რომელიც ახორციელებს ტურისტული პროდუქტის რეალიზაციას;
101. ექსკურსია – ღირსშესანიშნავი ადგილის დათვალიერება, გასეირნება ან გამგზავრება შემეცნებითი, სპორტული ან დასვენების მიზნით;
102. ექსკურსანტი – ექსკურსიაში მონაწილე ფიზიკური პირი;
103. ექსკურსიამდლოლი – ექსკურსიის ხელმძღვანელი, რომელიც უზრუნველყოფს ექსკურსანტებისათვის განსაზღვრულ მარშრუტზე არსებული ღირსშესანიშნავი ობიექტების ჩვენებას და მათ შესახებ ინფორმაციის მიწოდებას შესაბამისი ტურისტული სუბიექტის მიერ დამტკიცებული მეთოდური დოკუმენტაციის მიხედვით;
104. ტურისტული ლაშქრობა – დასვენების, მოგზაურობისა და გაჯანსაღების პროცესი, რომლის აუცილებელი კომპონენტებია კვება, ღამის თევა, ექსკურსია და აქტიური საშუალებებით (ფეხით, ცხენით, ველოსიპედით, თხილამურებით და ა.შ.) გადაადგილება;
105. ტურისტული მოგზაურობა – ტურიზმის ფორმა, რომლის აუცილებელი კომპონენტებია კვება, ღამის თევა და ექსკურსია.

ცხოველთა სამყარო

106. ცხოველთა სამყარო – ყველა სახის გარეული ცხოველების ერთობლიობა, რომლებიც მუდმივად ან დროებით ბინადრობენ საქართველოს ტერიტორიაზე, მის ტერიტორიულ წყლებში, კონტინენტურ შელფსა და განსაკუთრებულ ეკონომიკურ ზონაში და იმყოფებიან ბუნებრივი თავისუფლების მდგომარეობაში;
107. გარეული ცხოველები – ცხოველთა სამყაროს მიკუთვნებულ ცოცხალ ორგანიზმთა ყველა სისტემატიკური კატეგორია, მათში შემავალი სახეობები და პოპულაციები;
108. ეგზოტური ცხოველები – ქვეყნის ფარგლებს გარედან შემოყვანილი გარეული ცხოველები, რომლებიც ადგილობრივი პირობებისათვის (კლიმატი და სხვა) არ არიან დამახასიათებელი;
109. პოპულაცია – გარკვეულ ტერიტორიაზე მოზინადრე ერთი სახეობის ინდივიდთა ერთობლიობა;
110. გარეულ ცხოველთა ჯგუფი – ერთი სახეობის ინდივიდთა ბუნებრივი გაერთიანება;
111. ტაქსონომიური ერთეული – მეტ-ნაკლები ხარისხით ურთიერთისაგან ნათესაურად განსხვავებულ გარეულ ცხოველთა დაქვემდებარებული სისტემატიკური ჯგუფი;
112. ცხოველთა სამყაროს (გარეულ ცხოველთა) საბინადრო გარემო (ჰაბიტატი) – ადგილი ან ადგილმდებარეობის ტიპი, სადაც ბუნებრივი თავისუფლების პირობებში იმყოფებიან გარეულ ცხოველთა ცალკეული ინდივიდები ან პოპულაციები;
113. ცხოველთა სამყაროს სახეობრივი მრავალფეროვნება – ცხოველთა მრავალფეროვნება სახეობებს შორის, ერთი სახეობის ფარგლებში და ეკოლოგიურ სისტემებში;
114. ცხოველთა სამყაროს გენეტიკური რესურსები – ბიოლოგიური რესურსების ნაწილი, რომელიც შეიცავს ცხოველური წარმოშობის მემკვიდრეობის ფუნქციონალური ერთეულების მატარებელ გენეტიკურ მასალას;
115. ცხოველთა სამყაროს მდგრადობა – ცხოველთა სამყაროს სახეობრივი მრავალფეროვნების არსებობა განუსაზღვრელი დროის განმავლობაში;
116. ცხოველთა სამყაროს მდგრადი გამოყენება – ცხოველთა სამყაროს ისეთი გამოყენება, რომლის დროსაც განუსაზღვრელი დროის განმავლობაში უზრუნველყოფილია ცხოველთა სამყაროს სახეობრივი მრავალფეროვნების შენარჩუნება, მდგრადობა და აღწარმოების უნარი;
117. გადარჩენის სტატუსი – ტერიტორია, სადაც გარეული ცხოველები თავს აფარებენ ექსტრემალური პირობების დროს;
118. ცხოველთა სამყაროს in-situ კონსერვაცია – გარეულ ცხოველთა სახეობების დაცვა ბუნებრივ პირობებში;
119. ცხოველთა სამყაროს ex-situ კონსერვაცია – გარეულ ცხოველთა სახეობების დაცვა ხელოვნურ პირობებში;
120. გენოფონდის რეზერვატი – ტერიტორია, სადაც ხელოვნურ პირობებში ხდება გარეულ ცხოველთა სახეობების შენარჩუნება და გამრავლება ბუნებაში მათი აღდგენის მიზნით;
121. ტრანსლოკაცია – კრებსითი შინაარსის ტერმინი, რომელიც მოიცავს რეინტროდუქციის, ინტროდუქციისა და რესტოკინგის ცნებებს;
122. ინტროდუქცია – ფაუნისთვის უცხო სახეობების შემოყვანა მათი ბუნებაში გაშვების მიზნით;

123. რენტროდუქცია – გარეულ ცხოველთა სახეობების ბუნებაში აღდგენის ღონისძიება. გარეული ცხოველის შეყვანა მისი გავრცელების ისტორიულ არეალში, სადაც ამ სახეობის არც ერთი ინდივიდი აღარ არის შენარჩუნებული;

ვეტერინარია

126. ვეტერინარია (ვეტერინარული მედიცინა) - სამეცნიერო და პრაქტიკული საქმიანობა, რომლის მიზანია ყველა სახის ცხოველის, ფრინველის, თევზის, ფუტკრის, წყალ-ხმელეთის ძუძუმწოვარი ცხოველების, ამფიბიების, ემბრიონების, ცხოველთა კვერცხუჯრედების, საინკუბაციო კვერცხის, განაყოფიერებული ქვირითის (შემდგომში - ცხოველები) სნეულებების პროფილაქტიკა და მათი მკურნალობა, ვეტერინარულ-სანიტარიული თვალსაზრისით სრულფასოვანი და კეთილსაიმედო მეცხოველეობის პროდუქციის წარმოება და ცხოველებისა და ადამიანის საერთო სნეულებებისაგან მოსახლეობისა და ქვეყნის ტერიტორიის დაცვა;

127. საქართველოს სახელმწიფო ვეტერინარული სამსახური - იმ სახელმწიფო დაწესებულებებისა და ორგანიზაციების ერთიანი სისტემა, რომლებიც ახორციელებენ სახელმწიფო საკონტროლო-საზედამხედველო საქმიანობას და საჭიროების შემთხვევაში ატარებენ საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულ ღონისძიებებს ცხოველთა მფლობელებისა და სახელმწიფო ვეტერინარულ კონტროლს დაქვემდებარებული ყველა სახის ობიექტის მესაკუთრეების მიმართ, მიუხედავად მათი უწყებრივი დაქვემდებარებისა და საკუთრების ფორმისა;

128. ეპიზოოტია - გადამდები სნეულებით ერთდროულად მრავალი ცხოველის დასენიანება განსაზღვრულ ტერიტორიაზე, დროის გარკვეულ მონაკვეთში;

სოფლის მეურნეობა

133. აღებული ფართობი - ნათესი ფართობის ის ნაწილი, რომლიდანაც საანგარიშო წელს აღებულ იქნა ამა თუ იმ ერთწლიანი კულტურის მოსავალი. უდრის ნათესი ფართობისა და იმ ფართობის სხვაობას, რომლიდანაც ამა თუ იმ მიზეზის გამო (ნათესის დაღუპვა, სახსრების უქონლობა და ა.შ.) მოსავალი არ იქნა აღებული;

134. დამუშავებული მიწა - სახნავი მიწა, რომელიც წლის განმავლობაში ვერ იქნა დამუშავებული უსახსრობის, ამინდის არახელსაყრელი პირობების, სტიქიური უბედურების ან სხვა ხელისშემშლელი მიზეზების გამო;

135. ერთწლიანი კულტურა - სასოფლო-სამეურნეო კულტურა, რომლის ზრდის სრული ციკლი ერთ წელზე ნაკლებ პერიოდს მოიცავს. წინამდებარე კრებულში ამავე კატეგორიას მიეკუთვნება დათესილი მრავალწლოვანი ბალახებიც (იონჯა, სამყურა, ესპარცეტი და სხვა). კომპაქტური ნარგავები - მრავალწლოვანი კულტურების ერთობლიობა, რომლებიც, ცალკე მდგომი ძირებისაგან განსხვავებით, საკმაოდ მჭიდროდ და რეგულარულადაა დარგული და რომელთათვისაც შეიძლება გარკვეული ფართობის მინიჭება;

136. მემცენარეობის პროდუქტების წარმოება - წლის განმავლობაში სახნავიდან და მრავალწლოვანი კულტურებისაგან მიღებული პროდუქცია;

137. მეურნეობა (სასოფლო მეურნეობა) - ეკონომიკური ერთეული, რომელიც ერთიანი ხელმძღვანელობის ქვეშ ეწევა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოებას, მიუხედავად მისი ზომისა, იურიდიული სტატუსისა, აქტივების მფლობელობის ფორმისა (საკუთარი თუ იჯარით აღებული) და წარმოების მიზნისა (რეალიზაცია თუ საკუთარი მოხმარება). კრებულში განიხილება ორი კატეგორიის მეურნეობა: ოჯახური მეურნეობა და სასოფლო-სამეურნეო საწარმო;

138. მრავალწლოვანი კულტურა - სასოფლო-სამეურნეო კულტურა, რომელიც რამდენიმე წლის განმავლობაში არ საჭიროებს ხელახლა დარგვას ან დათესვას მოსავლის მისაღებად. აქ შედის ხეხილი, კენკროვნები, ვაზი, ციტრუსები, ჩაი, სხვა მრავალწლოვანი კულტურები. არ შედის მრავალწლოვანი ბალახები;

139. მრავალწლოვანი ნარგავები - მიწა, რომელიც დაკავებულია მრავალწლოვანი კულტურების კომპაქტური ნარგავებით (ხეხილის ბაღებით, ვენახებით, კენკროვნებით, ჩაის ან ციტრუსის პლანტაციებით ან სხვა მრავალწლოვანი ნარგავებით). ამ კატეგორიაში არ შედის მრავალწლოვანი კულტურების სანერგეები;

140. ნათესი ფართობი - სახნავის ის ნაწილი, რომელიც საანგარიშო წელს დათესილ იქნა ამა თუ იმ ერთწლიანი კულტურით;

141. ოჯახური მეურნეობა - მეურნეობა, რომელსაც უძღვება შინამეურნეობა. აქვე შედის მეურნეობები, რომლებსაც რამდენიმე შინამეურნეობა უძღვება მათ შორის დადებული არაფორმალური შეთანხმების საფუძველზე;
142. პირუტყვის სულადობა - ყველა სახისა და ასაკის პირუტყვის რაოდენობა დროის გარკვეული მომენტისათვის;
143. პროდუქტიულობა მეცხოველეობაში - ერთი ძროხისაგან, ერთი კვერცხმდებელი ფრინველისაგან, ერთი ცხვრისა და თხისაგან საშუალოდ წლის განმავლობაში მიღებული შესაბამისი პროდუქცია;
144. რძის წარმოება - ძროხებისაგან, ფურკამეჩებისაგან, დედა ცხვრებისა და თხებისაგან მოწველილი რძის სრული რაოდენობა. ხბოების, ზაქების, ბატკნების და ციკნების მიერ უშუალოდ მიშვებით გამოწვლილი რძე წარმოებაში არ ჩაითვლება;
145. სათიბი - მიწა, რომელზეც ბუნებრივად მოსული ბალახი გამოიყენება თივის დასამზადებლად. თუ ბალახი დათესილია მეურნის მიერ, ასეთი მიწა ითვლება საკვები კულტურებით დაკავებულ მიწად;
146. საკვები კულტურები - ერთწლიანი ან მრავალწლოვანი ბალახები, საკვები ძირხვენები, რომლებიც დათესილია სპეციალურად პირუტყვის საკვებად. აქვე შედის სიმინდიც, თუ იგი იწარმოება მხოლოდ პირუტყვის საკვები მწვანე მასის და არა მარცვლის მისაღებად. სასოფლო-სამეურნეო საწარმო - მეურნეობა, რომელსაც უძღვება “მეწარმეთა შესახებ” საქართველოს კანონის თანახმად შექმნილი მეწარმე სუბიექტი (ინდივიდუალური მეწარმე, სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, კომანდიტური საზოგადოება, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, სააქციო საზოგადოება, კოოპერატივი). აქვე შედის მეურნეობები, რომლებსაც სხვა ტიპის სუბიექტი უძღვება, როგორცაა ფონდი, კავშირი, სახელმწიფო დაწესებულება, საგანმანათლებლო დაწესებულება, რელიგიური ორგანიზაცია და სხვა;
147. საძოვარი - მიწა, რომელზეც ბუნებრივად მოსული ბალახი გამოიყენება პირუტყვის საძოვებლად. თუ ბალახი დათესილია მეურნის მიერ, ასეთი მიწა ითვლება საკვები კულტურებით დაკავებულ მიწად;
148. საშუალო მოსავლიანობა - მიღებული მოსავლისა და აღებული ფართობის შეფარდება. სახნავი - ღია გრუნტის მიწა, განკუთვნილი ერთწლიანი კულტურების (მრავალწლოვანი ბალახების ჩათვლით) მოსაყვანად, იმისდა მიუხედავად წლის განმავლობაში იგი დათესილ იქნა, სპეციალურად იქნა დასვენებული პროდუქტიულობის ამაღლების მიზნით, თუ ვერ იქნა დამუშავებული ხელისშემშლელი პირობების გამო;
149. სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გამოშვება - საანგარიშო წელს წარმოებული მემცენარეობისა და მეცხოველეობის პროდუქტების ღირებულება. პროდუქციის წარმოების ტემპების ცვლილების დასადგენად გამოიყენება შესადარ (მუდმივ) ფასებში გაანგარიშებული პროდუქციის მოცულობები;
150. შეთესილი კულტურა - ერთწლიანი კულტურა, დათესილი ძირითად კულტურასთან ერთად ისე, რომ შეუძლებელია მისთვის ნათესი ფართობის გამოყოფა;
151. შინამეურნეობა - ერთი ან რამდენიმე პირის ერთობლიობა, რომლებიც ერთად ცხოვრობენ, ერთად მოიხმარენ საკვებს ან სხვა პირველადი მოხმარების საქონელს და მთლიანად ან ნაწილობრივ აერთიანებენ თავიანთ შემოსავალს და ქონებას. არ არის სავალდებულო, რომ შინამეურნეობის წევრები ერთმანეთის ნათესავები იყვნენ;
153. ხორცის წარმოება - დაკვლით მიღებული პირუტყვისა და ფრინველის ხორცის მთლიანი წონა, წარმოებული როგორც ადგილობრივ სასოფლო მეურნეობებში, ასევე იმპორტირებული ცოცხალი პირუტყვისა და ფრინველისაგან.

0-3. აბრევიატურა

- ADB – აზიის განვითარების ბანკი;
- AEWA – შეთანხმება „აფრიკა-ევრაზიის მიგრირებადი წყლის ფრინველების დაცვის შესახებ“;
- Black Sea JOP – შავი ზღვის აუზის ქვეყნების ერთიანი ოპერაციული პროგრამა;
- BSEC – Black Sea Economic Cooperation – შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობის ორგანიზაცია;
- CBD – გაეროს „კონვენცია ბიოლოგიურ მრავალფეროვნების შესახებ“;
- CMS – კონვენცია „ველური ცხოველების მიგრირებადი სახეობების დაცვის შესახებ“;
- ENPI – ევროპული სამეზობლო და პარტნიორობის ინსტრუმენტი;
- GIS (გის) - გეოინფორმაციული სისტემები;
- GRL – საქართველოს „წითელი ნუსხა“;
- GTZ – გერმანიის ტექნიკური თანამშრომლობის საზოგადოება;
- IUCN – ბუნების დაცვის საერთოშერესო კავშირი;

NDI – ეროვნული დემოკრატიული ინსტიტუტი;

NSDAP – ბიოლოგიური მრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა;

PPP – პოლიტიკა, პროგრამები, პროექტები;

Ramsar-ის კონვენცია – საერთაშორისო მნიშვნელობის ჭარბტენიანი, განსაკუთრებით წყლის ფრინველთა საბინადროდ ვარგისი, ტერიტორიების შესახებ;

SWOT – Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats - ძლიერი და სუსტი მხარეები, შესაძლებლობები და საფრთხეები;

TRACECA – Transport Corridor Europe–Caucasus–Asia – ევროპა-კავკასია-აზიის სატრანსპორტო დერეფანი;

თიზ - თვისუფალი ინდუსტრიული ზონები

USAID – აშშ საერთაშორისო განვითარების სააგენტო

UNDP – გაეროს განვითარების პროგრამა

WWF – The World Wide Fund for Nature – ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდი;

WB – World Bank - მსოფლიო ბანკი;

I

ქობულეთის
მუნიციპალიტეტის მოკლე
ისტორიულ გეოგრაფიული
და სექტორული ნარკვევი

1-1. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ისტორიული მიმოხილვა და ძირითადი ოპონიშები

1-1.1 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ისტორიული მიმოხილვა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტი, ისევე, როგორც მთელი საქართველო, რთული და მრავალფეროვანი წარსულის მქონე მხარეა. ის უძველესი ხანიდან არის დასახლებული. აქ, ისე როგორც საქართველოს ყველა სხვა რეგიონში უხვად მოიპოვება ქვის ხანის ნამოსახლარები, ისპანის ადრებრინჯაოს ხანის მასალები, ბრინჯაოს ხანის არქეოლოგიური ძეგლები, უძველესი სამაროვნები და სხვა უმდიდრესი ისტორიული წარსულის ამსახველი მასალა.

საუკეთესო ბუნებრივი და საცხოვრებელი პირობები ხელს უწყობდა აქ ადამიანის უძველესი პერიოდიდან დასახლებას. საერთოდ, აჭარაში, მოსახლეობის უძველესი კვალი ძველი ქვის ხანის (ქვედა პალეოლითი), გვიანი მეზოლითის და ნეოლითის ხანიდან არის დადასტურებული. ძეგლთა უმრავლესობა აჭარის ბარის ზონასა და მთისწინეთშია (გორა-ნამოსახლარები) აღმოჩენილი. რაც შეეხება საქართველოს მეზოლითურ კულტურას, იგი ძვ. წ. აღ-ის XII-XI ათასწლეულებში თავსდება. აჭარის ქვის ხანის სადგომები ძირითადად გვიან მეზოლითურ და ადრე ნეოლითურ კულტურას ქმნიან, რომლებიც უმთავრესად ძვ.წ.აღ-ის VIII-VI ათასწლეულებს მოიცავს. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მეზოლით-ნეოლითის ხანის ნამოსახლარებია ჯიხანჯურის, ჩოლოქის, ხუცუბნის, ჩაისუბნის, სახალვაშოს, კობის, კვირიკეს, სოფელ ქობულეთის უძველესი დასახლებანი. ნამოსახლარებისათვის დამახასიათებელია შედარებით ბინადარი ცხოვრება, შემგროვებლობა, ნადირობა-მეთევზეობა, მიწათმოქმედებისა და მესაქონლეობის დასაწყისი, კერამიკული წარმოება, საცხოვრებელი სახლი სამეურნეო სათავსოებით, ხელოსნობის ჩანასახი, ცეცხლის გამოყენება კერძის დასამზადებლად, თიხის ჭურჭელი, სათევზაო და სანადირო აღჭურვილობის გამოჩენა, ცხოველთა (ღორი, ცხვარი, ძაღვი, ძროხა) მოშენება და ხორბლეულის მოყვანა, წყალმომარაგების მარტივი სისტემების გამართვა, ნიადაგის დამუშავების და მკის მარტივი იარაღების შექმნა, მარცვლეულის გადამუშავების ხერხის მიგნება და ა.შ.

სპილენძის ხანაში (ენეოლითი), ძვ.წ.აღ-ის V-IV ათასწლეულებში, ამ რეგიონის მოსახლეობამ ლითონის დამუშავება-გამოყენების შემდგომი დაწინაურების კარგი საფუძველი მოამზადა. ამ ხანაში ადამიანმა ჯერ თვითნაბადი ლითონის გამოყენება დაიწყო, შემდეგ კი მადნისაგან ლითონის მიღების მარტივ წესს მიაგნო.

ძვ.წ.აღ-ის IV ათასწლეულის II ნახევარში ადგილობრივი მოსახლეობა, საქართველოს მოსახლეობასთან ერთად, ბრინჯაოს ხანაში გადადის, რომელიც აქ დაახლოებით 2 ათას წელს გაგრძელდა. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ადრე ბრინჯაოს ერთ-ერთი ძეგლია ისპანის ტორფქვეშა ნამოსახლარი (ქობულეთთან). იგი ძვ.წ.აღ-ის IV ათასწლეულის დასასრულსა და III ათასწლეულის დამდეგს განეკუთვნება, როდესაც შავი ზღვის დონე, რეგრესული პროცესების (აცევა) განვითარების შედეგად, 3-5 მ-ით დაბლა ყოფილა თანამედროვე ნიშნულთან შედარებით. ამ პერიოდს ახასიათებდა საკმაოდ განვითარებული მიწათმოქმედება, ხელოსნობა: მეთუნეობა, ხითხურობა, რთვა და ქსოვა, მაღალ დონეზე ბრინჯაოს მეტალურგია ლითონსამსხმელო ცენტრით.

ქობულეთ-ფიჭვნარის ტორფქვეშა ნამოსახლარის ქვედა არქეოლოგიური ჰორიზონტი ძვ.წ.აღ-ის 3200 წლით თარიღდება (სილნარ ნიადაგზე მდგარი ჯარგვლების ნანგრევები), ზედა ჰორიზონტი კი, სადაც ხიმინჯებზე მდგარ პლატფორმაზე ნაგები ჯარგვლების ნაშთებია დაცული, ძვ.წ.აღ-ის 2600 წელს მიეკუთვნება. ძვ.წ.აღ-ის 1860 წ. თარიღდება ამ ნამოსახლარის გადამხური ტორფის ქვედა დონეზე აღებული მერქანი. ისპანში ამ დროს ლითონსამსხმელო ერთ-ერთი ცენტრი უნდა ყოფილიყო.

III ათასწლეულის შუა ხანებში დაიწყო დათბობის პერიოდი, რასაც მოჰყვა ახალი შუალედური ტრანსგრესია, რომელიც ძვ.წ.აღ-ის XVII-XVI საუკუნეებამდე გრძელდებოდა. ზღვის სანაპიროს სამოსახლოები (ისპანი) წყლით დაიფარა, ადამიანი იძულებული გახდა მიეტოვებინა ისინი და მთისწინეთისაკენ გადაენაცვლა. ამავე პერიოდში წარმოიქმნა ახალმავლვიური ტერასა და თანამედროვე აკუმულაციური ველი, რომელზეც ძვ.წ.აღ-ის XVI-XV საუკუნეებში ადამიანი კვლავ იწყებს დასახლებას. ამ დროს ქ. ქობულეთის ჩრდილოეთით, ჩოლოქ-ოჩხამურის ხერთვისის ზონაში ჩნდება გორანამოსახლართა ჯგუფი, რომლის მთავარი სამოსახლო განლაგებულია „ნამქედურის“ ბორცვზე.

ნამჭედურის უძველესი სამოსახლოს დამაარსებელი ქრონოლოგიურად და სამეურნეო-კულტურული თვალსაზრისითაც ისპანის მემკვიდრენი არიან.

ბრინჯაოს ხანაში აღნიშნული ტერიტორია კოლხური კულტურის გავრცელების არეალში შედის და მისი მოსახლეობა აქტიურად მონაწილეობს თვით ამ კულტურის შექმნა-ჩამოყალიბებაში. ამ ხანისათვის დამახასიათებელია ლითონჩამოსახმელი საამქროები, კოლხური ცულების და საბრძოლო იარაღების ჩამოსხმა, სამეურნეო იარაღებისა და სამ-კაულების წარმოება, ხის საცხოვრებელი სახლების აგება და ნაქვის იატაკის გამოყენება, ხუტორული ტიპის დასახლებები, კერამიკის წარმოება, მიწათმოქმედების გვერდით მესაქონლეობის არსებობა, მეთევზეობა-მონადირეობა, ფართოპირიანი თოხები (ზენითის განძი).

საერთოდ, უნდა აღინიშნოს ბრინჯაოს ხანის, განსაკუთრებით კი, გვიანბრინჯაოსა და ადრე რკინის ხახის ე.წ. „მდნობელთა განძების“ აღმოჩენა ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ფიჭვნარში, წყავროკა, ხუცუბანი, სამება, ზენითი (სამჯერ), ბობოყვათი, ციხისძირი, ჩაქვი, ჩაისუბანი, სახალვაშოში.

აჭარის დაბლობზე არსებული ბრინჯაოს წარმოების ორი ლოკალური რაიონიდან, ერთი ქობულეთის დაბლობზე (კინტრიშის ხეობა) და ჩაქვისწყლის აუზში მდებარეობდა, საიდანაც ვრცელდებოდა ბრინჯაოს ნაკეთობანი აჭარის შიდამთიან რაიონებში (მახუნცეთი, ჭვანა, ვერნები).

აღნიშნული პერიოდი საქართველოს ისტორიულ-გეოგრაფიული თვალსაზრისით „ხევების“ წარმოქმნის ხანაა. ასეთი ხევები უნდა წარმოშობილიყო ქობულეთის მუნიციპალიტეტშიც და ცალკეულ ხევთა გაერთიანებით შეიძლება ჩამოყალიბდა ერთიანი ქვეყანა „ხევი აჭარისა“, რომელიც, საფიქრებელია, ძვ.წ.აღ-ის IX-VIII საუკუნეთა პირველი ნახევრის ურარტულ წყაროებში მოხსენებულ „ქვეყანა შეშეთის“ (შავშეთი), „ქვეყანა ზაბახას“ (ჯავახეთი), რომლებიც „ქვეყანა დიაუხის“ (ტაო) მოკავშირენი არიან, გაერთიანებაში უნდა ყოფილიყო.

ძვ.წ.აღ-ის X-VIII საუკუნეები რკინა-ფოლადის ათვისების, ქართველთა სამეურნეო საქმიანობაში რკინის საბოლოო დამკვიდრების და ბრინჯაოს გამოდევნის ხანაა. ამავე დროს იწყება სამეთუნეო ჩარხის გამოყენება, საგრძნობლად დაწინაურდა ლითონის (რკინის, სპილენძის) მოპოვება და დამუშავება. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე რკინის მოპოვებელი კერები აღმოჩენილია ჩაქვსა და ქობულეთში, ლითონდამუშავებელი სახელოსნოები – ქობულეთ-ფიჭვნარში და ა. შ. მათ საქმიანობაში ძირითადია რკინის მოპოვება-დამუშავება, სამეთუნეო ჩარხის გამოყენება, მიწათმოქმედება, საფიქრო საქმე, მეცხოველეობა და მისი პროდუქტების დამზადება, შენახვა და ტრანსპორტირება, გაფორმდა ქართული წარმართული პანთეონი, გაჩნდა ქალაქური ტიპის დასახლებანი სახელოსნო უბნებით და სასოფლო-სამეურნეო შემოგარენით.

ძვ.წ.აღ-ის VI საუკუნისათვის ნამჭედურის გორანამოსახლარი ფიჭვნარის ურბანული დასახლების ცენტრად გვევლინება. ძვ.წ.აღ-ის VI საუკუნიდან II საუკუნემდე ნამჭედურის ბორცვზე იდგა აკროპოლისი, რომელიც ქალაქური ტიპის სამოსახლოს შიდა ციხეს წარმოადგენდა. ნამჭედურის ირგვლივ წარმოქმნილი ქალაქური სამოსახლოს ეკონომიკა ემყარებოდა ბრინჯაოსა და რკინის მეტალურგიას, აგრეთვე კერამიკულ წარმოებას. ეს ქალაქი ანტიკური ხანის აჭარის ბარის მთავარი კულტურულ-ეკონომიკური და ადმინისტრაციული ცენტრი უნდა ყოფილიყო, რომელიც არა მარტო ნედლეულით ამარაგებდა რკინის წარმოების კერებს, არამედ ლითონის პროდუქციის გასაღებისა და ექსპორტის ძირითად ცენტრსაც წარმოადგენდა.

ძვ.წ.აღ-ის VIII საუკუნის II ნახევრიდან აჭარის ტერიტორია ქობულეთითურთ კოლხეთის სამეფოშია. ანტიკურ ხანაში კოლხას ჩრდილოეთი რეგიონები ძვ.წ.აღ-ის VI საუკუნეში ახალ კოლხურ სამეფოში გაერთიანდა, თავისი სამონეტო სისტემით (კოლხური თეთრი). დღეს მუზეუმებში დაცულ ამ მონეტათა დიდი ნაწილი ფიჭვნარშია აღმოჩენილი.

ელინისტური პერიოდიდან აჭარის ზღვისპირეთში კარგად ჩანს განვითარებული მევენახეობა. დღეისათვის აქ გამოვლენილი და შესწავლილია ვაზის ათეულობით შემოტანილი თუ ადგილობრივი ჯიში, რომელთა დიდი ნაწილი ქართული მაღლარის უძველეს სახეობებს განეკუთვნება. აჭარაში აღმოჩენილია დიდი რაოდენობით ქვის საწნახლები, რო-მელთაგან ყველაზე უადრესი მონოლითური ქვის საწნახელი გამოვლენილია ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ზენითში. იგი ელინისტური

ხანით თარიღდება. ეს დიდი წარმადობის საწნახელი რეგიონში მევენახეობა-მეღვინეობის მსხვილი მეურნეობის არსებობაზე უნდა მიუთითებდეს. მას ანალოგები გააჩნია აღმოსავლეთ საქართველოში, ჩრდი-ლოეთ შავიზღვისპირეთსა და პალესტინაში. ელინისტური ხანის ფიჭვნარისა და ციხის-ძირის ძეგლები მიუთითებენ აქ მეთევზეობის, ხელოსნური წარმოების, განსაკუთრებით მელითონეობის (რკინა) მაღალ დონეზე.

ძვ.წ.ად-ის IV საუკუნის დასასრულიდან ზღვისპირა აჭარა ახლად წარმოქმნილი ქართლის (იბერიის) სამეფოს შემადგენლობაში შევიდა. ერთიან ქართულ სამეფოში აჭარა, როგორც ჩანს, ძვ.წ.ად-ის II საუკუნემდე რჩებოდა, ხოლო ამ საუკუნიდან იგი მთლიანად კოლხეთის შემადგენლობაშია და მის ერთ-ერთ „სკეპტუხიას“ წარმოადგენს. მას შემდეგ, რაც პომპეუსმა ძვ.წ.ად-ის 66 წელს დაამარცხა მითრიდატე პონტოელი, მან გადალახა მდ. აფსაროსი და კოლხეთს შეაფარა თავი, იქედან კი ბოსფორის სამეფოში გადავიდა. ამ დროს მითრიდატეს აუცილებლად უნდა გაეგლო დღევანდელი ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორია. ძვ.წ.ად-ის 48 წელს კი, როდესაც რომაელებს აუჯანყდა მათ მიერ მითრიდატე პონტოელის მემკვიდრედ დატოვებული მისივე შვილი ფარნაკე, მას კოლხეთის შავიზღვისპირეთიც დაუკავებია და გაუძარცვავს მითიური ფრიქსეს მიერ აგებული ლეკვოთეას მდიდარი სამლოცველო და მისი სამისნო; ხოლო ფარნაკეს წინააღმდეგ ომის საწარმოებლად სახსრების მოპოვების მიზნით მას ასევე მოუქცა მითრიდატე პერგამონელიც.

ლეკვოთეა არა მარტო მდიდარი სამლოცველო და სამისნო იყო, არამედ წარმართობის დროინდელი კოლხეთის უდიდესი კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრიც, რომელიც, სავარაუდოდ, დღევანდელი ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე, სოფ. ხუცუბნის (გვარას საზღვართან) მიდამოებში მდებარეობდა. ქრისტიანობის პერიოდში აქ ფუნქციონირებდა თეთროსნის წმინდა გიორგის სახელობის ეკლესია. შემდგომში იგი განადგურდა, მაგრამ თანამედროვე პერიოდში ისევ მოხდა მისი აღდგენა ძველ სავარაუდო ადგილზე. ქობულეთ-ოზურგეთის საგზაო მაგისტრალიდან იგი კარგად მოსჩანს მთელი თავისი მშვენიერებით.

წყაროები და გამოკვლევები თვალნათლივ მიუთითებენ, რომ აჭარა მასზე გამავალი საქარავნო გზებით უძველესი ეპოქებიდანვე იყო ჩაბმული იმ დიდ სავაჭრო ურთიერთობებში, რომლებიც მოიცავდა ბერძნულ სამყაროს, ახლო აღმოსავლეთს, მცირე აზიასა და ჩრდილოეთ შავიზღვისპირეთს, აგრეთვე, საქართველოს შიდა რაიონებს. აღსანიშნავია, რომ როგორც შიდამთიანი, ისე ზღვისპირა ქობულეთის მუნიციპალიტეტითავეარსა საგზაო არტერია ითვლება მსოფლიო მნიშვნელობის მქონე „აბრემუმის გზის“ ერთ-ერთ განშტოებად, რაც უდაოდ მრავლისმეტყველი ფაქტია.

უკვე ახ. წ.ად-ის I საუკუნეში, ფარსმან I-ის (36-66 წწ.) დროს, შავი ზღვის სანაპირო ზოლი ქართლის სამეფოს ერთ-ერთ პროვინციად შეიძლება ვიგულისხმოთ, ხოლო 131 წლისათვის კი იგი უცილობლად მის შემადგენლობაშია, როგორც ოძრხის საერისთავოს ნაწილი.

აღნიშნული პერიოდისათვის აჭარის სანაპირო ზოლში ცხოვრობდნენ ქართველური მოდგმის ტომები მიდრიტები (ბიძერები).

ახ. წ.ად-ის პირველი საუკუნიდანვე აჭარის ტერიტორიაზე აღმოსავლეთ ქართული კულტურის დიდი გავლენა შეინიშნება. ამ პერიოდის განმეები და სამარხეული ინვენტარი ქობულეთის მუნიციპალიტეტში აღმოჩენილია ციხისძირში, ფიჭვნარში და მეზობელი ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის სოფ. ურეკში.

ქართლის მეფეების ამაზასპის (დაახლ. 245-265 წწ.), მირიანის (307-361 წწ.), ვარაზ-ბაქარის (368-374 წწ.), ვახტანგ გორგასლის (457-502 წწ.), დაჩის (VI ს-ის 10-იანი წლები) მოღვაწეობის დროს დღევანდელი აჭარის ტერიტორია ოძრხეს საერისთავოს შემადგენელი ნაწილია, ხოლო მისი ერისთავი – ქართლის სამეფოს ერთ-ერთი ერისთავთაგანი.

ვახუშტი ბატონიშვილის მიხედვით, VIII საუკუნის ბოლოდან აჭარის ზღვისპირა დაბლობი დასავლეთ საქართველოს შემადგენლობაშია. შემდგომ ისტორიული განვითარება ისე წარიმართა, რომ ქობულეთ-ბათუმის მხარე ქოროხამდის, გეოგრაფიულად აჭარის ნაწილი, როგორც ჩანს, პოლიტიკურად უმთავრესად გურიის სამთავროში შედიოდა და ბოლოს საქმე იქამდე მივიდა, რომ ვახუშტი მას გურიის ნაწილად სთვლიდა.

სწორედ ამ პერიოდში აჭარის ზღვისპირა მხარეში ქვაბულიძეთა ფეოდალური გვარი უნდა დამკვიდრებულიყო და წარმოქმნილიყო მხარის სახელწოდება „ქობულეთი“. როგორც ვარაუდობენ, XI საუკუნისთვის იგი უკვე უნდა არსებებულიყო. ნ. ბერძენიშვილის აზრით, ქორონიმი „ქობულეთი“ უნდა მოწმობდეს, რომ აქ ვარდანისძე-გურიელზე უადრეს ქვაბულიძეები ბატონობდნენ.

1953 წელს ნ. ხომტარიამ წამოაყენა მოსაზრება პეტრა-ქობულეთის (ტერმინების) იდენტურობის შესახებ, რამდენადაც ერთი და მეორეც ქვას, კლდეს გაუიგივავა. ამავე საკითხზე გამოსცა წიგნი, რომელშიც აღნიშნავს: „შიდილება ვივარაუდოთ, რომ ახ. წ.ად-ით VI საუკუნიდან ცნობილი იყო მხარის სახელი ქობულეთი, მისი ცენტრი, ციხე იმავე სახელით, და აგრეთვე რომელიღაც დასახლებული პუნქტი, რასაკვირველია მხარის ზღვისპირა ზოლში, სადაც იმავე სახელწოდების საეპისკოპოსო კათედრა იყო.“ ნ. ბერძენიშვილმა ექვი გამოთქვა ქობულეთის ამგვარ ეტიმოლოგიაზე და თავის მხრივ, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ეს ქორონიმი ქვაბულიძეთა გვარს დაუკავშირა.

თვით ქორონიმ „ქობულეთის“ სიძველეზე მეტყველებს ქართული წყარო, როველიც მოგ-ვითხრობს 1046 წელს ბაგრატ IV-ის ანაკოფიის ციხეზე გალაშქრებას, სადაც აფხაზეთის ლაშქრის მეთაურად მოხსენიებულია ვინმე ოთალო, ჭაჭა ქუაბულელის ძე. ზედწოდება „ქუაბულელი“ სწორედ „ქობულეთელს“ უნდა ნიშნავდეს. თუ ეს ასეა, მაშინ აქ „ქობულეთის“ უძველეს ხსენებასთან გვაქვს საქმე, რომლის მფლობელადაც ჭაჭა ქუაბულელი უნდა ვიგულისხმოთ. თავისთავად ივარაუდება, რომ „ქობულეთი“ კიდევ უფრო ძველი ცნებაა.

XI საუკუნის I ნახევარშიც აჭარა საერისთავოა, ასევე უფრო გვიანაც. XIII საუკუნეში იგი ქობულეთითურთ ლიხთამერი საქართველოს შემადგენლობაშია, ამავე საუკუნის II ნახევარიდან კი სამცხის სპასალარების (ათაბაგების) სამფლობელოში. ერთი საუკუნის შემდეგ, კერძოდ, 1372 წლისათვის აჭარის ზღვისპირა დაბლობი გურიელის მფლობელობაშია.

თურქების აჭარის უშუალო დაპყრობამდე დღევანდელი აჭარის ზღვისპირეთი ათაბაგების გამგებლობიდან, გარკვეული დროით, კვლავ გურიის სამთავროს შემადგენლობაში აღმოჩნდა. XVI საუკუნის ერთი ოსმალური წყაროს მიხედვით გურია უშუალოდ ტრაპიზონს ესაზღვრება.

XVI საუკუნის 40-იანი წლების ბოლოს ოსმალები ჭანეთს იპყრობენ და გონიოს ციხეს იკავენ, ამავე საუკუნის ბოლოს კი აჭარაში იჭრებიან. 1609 წელს „შემოიკრიბა მამია გურიელმან სპანი, შევიდა აჭარას, მოსწყვიტა ოსმალნი და დაიპყრა კუალად თვითვე აჭარა“. ქობულეთის მხარისა და ხინოს დაპყრობა კი თურქებმა XVIII საუკუნის 70-იან წლებში შესძლეს, საბოლოოდ კი XIX საუკუნის I ნახევარში დაიმორჩილეს და ბათუმთან ერთად ტრაპიზონის ეიალეთს შეუერთეს.

1850 წლიდან აჭარა ტრაპიზონის ეიალეთში შეიყვანეს. დღევანდელი აჭარის ტერიტორია 4 კაზაში განაწილდა: ბათუმის კაზაში შედიოდა 2 ნაჰიე (ოლქი) – ბათუმისა და ქობულეთისა (ჩურუქსუ), რომელთაც სანჯაყ-ბეგები განაგებდნენ. ქობულეთში სანჯაყ-ბეგებად იყვნენ თავდგირიძეები, ხოლო ჩაქვი – ბეჟანიძეები.

1877-1878 წწ. რუსეთ-ოსმალეთის ომის დროს თანამედროვე ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორია კავკასიის ფრონტზე საბრძოლო მოქმედებების ერთ-ერთ ძირითად უბანს წარმოადგენდა.

1878 წელს, რუსული მმართველობის დამყარების შემდეგ, რუსული ადმინისტრაცია აჭარის ტერიტორიას ყოფს ბათუმისა და აჭარის „ოკრუგებად“, რომელთაგან პირველში შედიოდა კინტრიშის (ქობულეთის) უბანი. 1883 წ. ბათუმის ოლქი გააუქმეს და ორ „ოკრუგად“ (ართვინისა და ბათუმის) ქუთაისის გუბერნიას შეუერთეს. 1903 წ. კი აღნიშნული „ოკრუგები“ კვლავ გამოყვეს ქუთაისის გუბერნიიდან და ისევ შეუერთეს ბათუმის ოლქს. ამ დროისათვის კინტრიშის საპოლიციო უბნის ცენტრი იყო ალაშბარი. ასეთი ადმინისტრაციული დაყოფა გაგრძელდა 1917 წლამდე.

1917 წ. მაისში გააუქმეს ბათუმისა და ართვინის ადმინისტრაციული ოკრუგები. შემდგომ პერიოდში აჭარაში ჯერ თურქები, შემდეგ კი ინგლისელები ბატონობდნენ და დამოუკიდებელი საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობამ მხოლოდ 1920 წ. 7 ივლისს მოახერხა აქ თავისი იურისდიქციის დამყარება. 1921 წ. 18 მარტს კი აჭარაში საბჭოთა ხელისუფლება გამოცხადდა და იგი დანარჩენ საქართველოსთან ერთად რუსეთის გასაბჭოებულ იმპერიას შეუერთეს. 1921 წ. 16 ივლისის

დეკრეტით შექმნილი აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლების ორგანოებად გამოცხადდა მეჯლისი, სახალხო კომისართა საბჭო და ადგილობრივი საბჭოები. გაუქმდა საპოლიციო უბნები, შეიქმნა მაზრები და სასოფლო თემები – 5 მაზრითა და 12 თემით; 1923 წელს სასოფლო თემები 18-მდე გაიზარდა. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის თანამედროვე ტერიტორია შედიოდა ქობულეთის მაზრაში ცენტრით სოფ. ქობულეთში.

1930 წელს მაზრები შეიცვალა რაიონებით, ხოლო სასოფლო თემები – სასოფლო საბჭოებით. 1940 წლისათვის აჭარაში შედიოდა 4 რაიონი და ერთი რესპუბლიკური დაქვემდებარების ქალაქი ბათუმი, მათ შორის ქობულეთის რაიონი, ცენტრით დაბა ქობულეთში. 1944 წელს ქობულეთს ქალაქის სტატუსი მიენიჭა.

1962 წელს გაუქმდა ბათუმისა და ქობულეთის რაიონები და მათგან შეიქმნა ჩაქვის რაიონი ცენტრით დაბა ჩაქვში. ამავე წელს ქობულეთი გახდა რესპუბლიკური დაქვემდებარების ქალაქი. 1964 წ. 7 აპრილს ჩაქვის რაიონი გაუქმდა და ისევ აღდგა ქობულეთის რაიონი ცენტრით ქ. ქობულეთში. ასეთი მდგომარეობა გაგრძელდა საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენამდე.

1990 წლის ოქტომბერში საქართველოს უმაღლესი საბჭოს არჩევნებით სახელმწიფოს სათავეში ეროვნული ძალები მოვიდნენ. თანდათან დაიწყო ძველი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური სისტემის დემონტაჟი და ახალი დემოკრატიული საქართველოს მშენებლობის პროცესი. 1991 წ.-ის მარტში შეიცვალა რაიონული მმართველობის სტრუქტურები – გაუქმდა რაიონული საბჭოს აღმასკომი და მის ნაცვლად შემოღებული იქნა რაიონის პრეფექტურა. ცოტა მოგვიანებით, 1991 წ.-ის აგვისტოში, საქართველოში კომპარტიის საქმიანობაც აიკრძალა და გაუქმდა პარტიის ქობულეთის რაიკომი. ამის შემდგომ რაიონის ცხოვრებაში ახალი ეპოქა დაიწყო.

დამოუკიდებლობის პირველი წლები საკმაოდ მძიმე აღმოჩნდა. საქართველო სამოქალაქო ომმა და გარე ძალების მიერ მართულმა სეპარატისტულმა მოძრაობამ მოიცვა, რასაც ეთნო-კონფლიქტები მოჰყვა. ამ ხანებში აჭარა, ადგილობრივი ხელისუფლების მცდელობით, ფაქტობრივად იზოლირებული იყო ცენტრისაგან და ნაკლებად იღებდა მონაწილეობას ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებში.

2003 წლის ნოემბერში საქართველოში განხორციელდა ე.წ. „ვარდების რევოლუცია“, რასაც ე. შევარდნაძის ხელისუფლების გადადგომა მოჰყვა. მოვლენათა ტალღამ აჭარაშიც შემოაღწია. 2004 წლის მაისში ადგილობრივი მთავრობის ლიდერმა ა. აბაშიძემ ძალაუფლება დაკარგა და ქვეყანა დატოვა.

2006 წლიდან, თვითმმართველობის სისტემის საკანონმდებლო რეფორმის შემდეგ, ქობულეთის რაიონს ეწოდა ქობულეთის მუნიციპალიტეტი.

საბჭოთა პერიოდში საბჭოთა კავშირის მასშტაბით ქობულეთის რაიონი იყო მეციტრუსეობისა და მეჩაიეობის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ცენტრი. ამასთან აქ კარგად განვითარდა სოფლის მეურნეობის სხვა დარგებიც – მეხილეობა, მებოსტნეობა, მესაქონლეობა, მეაბრეშუმეობა, მეფუტკრეობა, სანაშენე და სამეურნეო კულტურების ახალი ჯიშების გამოყვანი წარმოება, აქვე დაწინაურდა ციტრუსებისა და ჩაის გადამამუშავება-დამზადების დარგები და სხვ. განსაკუთრებით დიდი პოპულარობა მოიპოვა ქობულეთის რაიონმა აქ არსებული უნიკალური პლაჟისა და თბილი ზაფხულის გამო, როგორც საკურორტო და დასვენების კერა. ქ. ქობულეთი გადაიქცა საკავშირო, ხოლო ციხისძირი – რესპუბლიკური მნიშვნელობის კურორტად. ამავე პერიოდში განვითარდა ე.წ. ეკო-ტურიზმის ადრეული ფორმა კინტირის ნაკრძალში ტურისტთა გეგმიურ მარშრუტებზე ლაშქრობების სახით.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტს გააჩნია საკმარისი ადამიანური რესურსები. მისი მოსახლეობა 1926 წლიდან 1989 წლამდე ოთხჯერ და მეტად გაიზარდა და ამავე წლის აღწერით 88 183 კაცს მიაღწია.

აქვეა სახელმწიფოს მიერ დაცული ტერიტორიები: მტირალას ეროვნული პარკი, ქობულეთის ნაკრძალი – ისპანი II და ქობულეთის აღკვეთილი – ისპანი I. ბოლო ორი მსოფლიოს უნიკალური სფაგნუმის ტორფნარების გამო შეიქმნა. ისპანი II 1996 წლიდან რამსარის კონვენციის საერთაშორისო მნიშვნელობის მქონე ჭარბტენიანი ტერიტორიაა, როგორც მიგრირებადი და მოზამთრე ფრინველების დასასვენებელი ადგილია სამხრეთი-საკენ მიმავალ შორეულ გზაზე. ისპანის ცოცხალ სფაგნუმის ტორფნარებს ჩრდილოეთით ესაზღვრება თიკერის რელიქტური კოლხური ტყე. დიდი მნიშვნელობა გააჩნია

კინტრიშის ნაკრძალსაც, რომელიც დაარსდა 1959 წელს და მდებარეობს ზღვის დონიდან 450-2000 მ-ის სიმაღლეზე.

ღირსშესანიშნავი ისტორიული ძეგლებია პეტრა-ციხისძირი, ფიჭვნარი, ელიას ციხე, ხინოს XI– XII საუკუნეების ნაეკლესიარი, თაღოვანი ხიდები მდ. კინტრიშზე ცხემვანსა და კობალაურში, ზენითის ელინისტური ხანის ქვის მონოლითური საწნახელი და სხვ. გარ-კვეული ისტორიული ღირებულება აქვს კვირიკესა და დაგვას მეჩეთებს.

დღევანდელი ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრობდნენ და მოღვაწეობდნენ ამ კუთხის შესანიშნავი შვილები, რომელთაც თავიანთი კვალი დასტოვეს არა მარტო აჭარის, არამედ მთელი ქართველი ერის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ბრძოლების ისტორიაში. ესენი არიან გულოადა კაიკაციშვილი, დედეადა და რეჯებ ნიჟარაძეები, ხასან თხილაიშვილი, ქემალ ნოღაიდელი და სხვები. თანამედროვე აჭარის ღირსეული წარმომადგენლები იყვნენ გამოჩენილი მეცნიერები – ჯემალ ნოღაიდელი, ასლან ინაიშვილი, აკადემიკოსები – დავით ხახუტაიშვილი და დურსუნ ბალაძე.

ქობულეთს ჰყავს დამეგობრებული ქალაქები: სელჩუკი (თურქეთი – 1995 წ.), ალავერდი (სომხეთი – 2007 წ.), იუჟნი (უკრაინა – 2008 წ.), ტერაჩინა (იტალია – 2009), ახტალა (სომხეთი – 2010). მათი თანამშრომლობის სფეროებია განათლება, კულტურა, სპორტი, ვაჭრობა, ეკონომიკა, ტურიზმი.

2007 წელს მუნიციპალიტეტში დაწესდა საპატიო ქობულეთელის წოდების მინიჭება, რომელიც პირველმა მიიღო ცნობილი ქართველი, წარმომოხიტი ქობულეთელი აკადემიკოსის, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორის მამია კომახიძის მეუღლემ ნინო ჯავახიშვილმა, რომელიც არის ანატომი, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი, ა.ნათიშვილის სახელობის ექსპერტ-მორფოლოგიის ინსტიტუტის და ანატომთა, ჰისტოლოგთა და ემბრიოლოგთა სამეცნიერო საზოგადოების თავმჯდომარე 1966 წლიდან.

1-1.2 ტოპონიმი „ქობულეთი“

ტოპონიმი „ქობულეთი“ გვხვდება ძველ ისტორიულ წყაროებში. მათ შორის ყველაზე ძველია „ქართლის ცხოვრებაში“ (იხ. ტ. I, გვ. 299) შემონახული ერთ–ერთი ცნობა. კერძოდ, მემატანე მოგვითხრობს, რომ 1046 წელს „ბაგრატ IV აფხაზეთს იყო, მოადგა ანაკოფიას და მისწურა წასაღებად. და მოვიდნენ ტფილელნი ბერნი... უქადეს ქალაქი და უწმეს სასწრაფოდ. წამოვიდა და მოაყენა ანაკოფიას გარე ქუაბულელ ჭაჭას ძე ოთაღო აფხაზეთისა ლაშქრითა“.

„კონტექსტიდან ჩანს, რომ აფხაზეთის ლაშქრის მეთაურია ვინმე ოთაღო, ჭაჭა ქუაბულელის ძე. ზეწოდება „ქუაბულელი“ სწორედ „ქობულეთელს“ უნდა ნიშნავდეს. თუ ეს ასეა, მაშინ აქ მფლობელადაც ჭაჭა ქუაბულელი უნდა ვიგულისხმოთ. თავისთავად კი ივარაუდება, რომ „ქობულეთი“ კიდევ უფრო ძველი ცნებაა“ (იხ. სამხრეთ–დასავლეთ საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, აჭარა, I, გვ. 70, ბათ. 2008).

„ქობულეთის“ შესახებ შედარებით გვიანდელი ცნობა მოცემულია ვახუშტი ბატონიშვილის ნაშრომში „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“, რომელიც „ქართლის ცხოვრების“ ერთ–ერთი შემადგენელი ნაწილია. დიდი მეცნიერი წერდა: „აჭვის სამხრით დის მდინარე ქობულეთისა. გამოსდის ხინო–ქობულეთის მთასა, მოდის დასავლით, მიერთვის ზღვასა ეგრეთვე. ზღვის პირს ამ წყალზედ არს ქობულეთი, მცირე ქალაქსავით და ნავსადგური ფრიად კეთილი“ (იხ. „ქართლის ცხოვრება“, ტ. IV, გვ. 792). აქ, ცხადია, „მდინარე ქობულეთი“ ნიშნავს მდ. კინტრიშს.

„ქობულეთი“, როგორც ცნება, ორი მნიშვნელობით გამოიყენება. ერთი, აღნიშნავს გარკვეულ ისტორიულ პუნქტს, რომელიც ძველთაგანვე იყო „მცირე ქალაქსავით და ნავსადგური ფრიად კეთილი“. მეორე მხრივ, კი აღნიშნავს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ისტორიულ მხარეს, მდინარე კინტრიშის ხევს, მის მიმდებარე დაბლობ მიდამოებს ქალაქ ქობულეთთან ერთად.

ისმება კითხვა: საიდან უნდა მომდინარეობდეს სიტყვა „ქობულეთი“? ამ საკითხთან დაკავშირებით ბევრმა მკვლევარმა გამოთქვა თავისი შეხედულება. მათ შორის აღსანიშნავია ნ.ხომტარიას, ი.სიხარულიძის, ნ.ბერძენიშვილის მოსაზრებანი. მაგალითად, მკვლევარმა ნ.ხომტარიამ ამ ცნების აღმნიშვნელი სიტყვის ძირი „ქობულ“/“ქუაბულ“ ლაზურიდან მომდინარედ მიიჩნია, სადაც იგი „ქვის“ (მრგვალი ქვის) აღმნიშვნელია.

პროფესორ შ. ფუტყარაძის აზრით, „ქობულეთი“ უნდა მომდინარეობდეს ისტორიულ სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში დღემდე შემორჩენილი უძველესი სიტყვისაგან „ქობული“ (←ქაბული: ო←Íა), რომელიც ნიშნავს მამაცს, გულადს, უშიშარს. სიტყვა „ქობული“ დღესაც ცოცხალია ისტორიულ ტაო-კლარჯეთში, კერძოდ, ზედა მაჭახლის მცხოვრებთა მეტყველებაში (შ.ფუტყარაძე, „ჩვენებურების ქართული“, I, ბათ. 1993: იხ. მონოგრაფიის ბოლოში დართული ლექსიკონი). ბაგრატ IV-სთან დაკავშირებული 1046 წლის ცნობაში ნახსენები ისტორიული პირის-ოთალო ჭაჭა ქუაბულელის ძის ზეწოდებაც - „ქუაბულელი“ უნდა მომდინარეობდეს სიტყვა „ქუაბულიდან“ (ქობულიდან), რომელიც გულადს, მამაცს აღნიშნავდა ძველ ქართულში. „ქუაბული“ ძველ ქართულში საკუთარი სახელი იყო. ამ სახელის მატარებელი ცნობილი ისტორიული პირები იყვნენ. მათ შორისაა „ქართლის ცხოვრებაში“ შემონახული პირები-კახთა ქორეპისკოპოსის დაჩის პაპა ქუაბული და აზნაურ ნინიას მამა ქუაბული (იხ. „ქართლის ცხოვრება“, ტ. I, გვ. 254; 310; 315). „ქართლის ცხოვრებაში“ ნახსენებია, აგრეთვე, ვაჩე ქობულის ძე, რომელსაც „უწოდეს ქორიკოზად კახეთისად“ (იხ. ტ. IV გვ. 558). სამცხეში არის ერთი მნიშვნელოვანი მხარე ქუაბლიანი (ქვაბლიანი), რომელსაც ქობლიანსაც ემახიან. ამ ანთროპონიმებშიც გამოიყოფა სიტყვა-ძირი-ქუაბულ (→ქობულ). ამ სიტყვა-ძირის მატარებელია ცნობილი გვარი-ქობულაძე. საქართველოს დამსახურებული მხატვარი-სერგო ქობულაძე (რომლის ფუნჯითაა ამეტყველებული უკვდავი „ვეფხისტყაოსნის“ სიუჟეტები) კი ამ გვარის სიამაყეს წარმოადგენს.

ამრიგად, „ქობულეთი“, ერთი მხრივ, დღეს არის საკურორტო ქალაქის სახელი, მეორე მხრივ, კი არის აჭარის ა.რ. ისტორიული მხარის აღმნიშვნელი ტოპონიმი, რომლის სიტყვა-ძირია-ქობულ. „ეთ“ კი არის გეოგრაფიული სიტყვების-ტოპონიმების საწარმოებელი უძველესი ბოლოსართი: ქობულ-ეთ-ი, ტბ-ეთ-ი, კახ-ეთ-ი, მესხ-ეთ-ი, კლარჯ-ეთ-ი...

ამრიგად, ქობულეთი მომდინარეობს მამაკაცის საკუთარი სახელისაგან „ქობული“, რომელიც ძველ ქართულში გამოითქმებოდა როგორც „ქუაბული“ (უა→ო). სიტყვა „ქობული“ დღესაც ცოცხალია ტაო-კლარჯეთის ქართულ მეტყველებაში და აღნიშნავს გულადს, მამაცს, უშიშარს.

1-2. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მმართველობითი და ადმინისტრაციული სტრუქტურა

1-2.1. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მმართველობითი სტრუქტურა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტი წარმოადგენს თვითმმართველ ერთეულს, მისი ადმინისტრაციული ცენტრია ქალაქი ქობულეთი.

მუნიციპალიტეტის თვითმმართველობის ორგანოებს წარმოადგენენ მუნიციპალიტეტის საკრებულო და მერი. საკრებულო არჩევითი ორგანოა, რომელიც შედგება ათი პროპორციული სისტემით და ყოველი თემიდან არჩეული ერთი მაჟორიტარი საკრებულოს წევრით. ქობულეთის საკრებულოს წევრების რაოდენობა შეადგენს 39 წევრს.

საკრებულოს თავმჯდომარე არის თვითმმართველი ერთეულისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს ხელმძღვანელი.

საკრებულოში, საკითხების წინასწარი მომზადების, გადაწყვეტილებათა შესრულებისათვის ხელის შეწყობის, ადგილობრივი თვითმმართველობის აღმასრულებელი ორგანოს და მისი სტრუქტურული ერთეულების კონტროლის მიზნით შექმნილია ხუთი მუდმივმოქმედი კომისია:

იურიდიულ, საპროცედურო და სამადანტო საკითხთა კომისია;

ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის საკითხთა კომისია;

საფინანსო, საბიუჯეტო და ეკონომიკურ საკითხთა კომისია;

ინფრასტრუქტურის, სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმარების, ქონების მართვისა და აგრარულ საკითხთა კომისია;

განათლების, კულტურის, სპორტის, ტურიზმის და ახალგაზრდულ საკითხთა კომისია;

მუნიციპალიტეტის მერია წარმოადგენს აღმასრულებელ ორგანოს, რომელიც ახორციელებს საქმიანობას თავისი სამსახურების საშუალებით. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერიაში ფუნქციონირებს 10 სამსახური:

- ადმინისტრაციული სამსახური;
- საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური;
- ეკონომიკის, ქონების მართვისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების სამსახური;
- ზედამხედველობის სამსახური;
- არქიტექტურისა და სივრცითი მოწყობის სამსახური;
- ინფრასტრუქტურის სამსახური;
- განათლების, კულტურის, სპორტის, ტურიზმისა და გენდერული თანასწორობის სამსახური;
- ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამსახური;
- შიდა აუდიტის სამსახური;
- სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური;

1-2.2. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული სტრუქტურა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის შემადგენლობაში შედის 21 ადმინისტრაციული ერთეული. დასახლებული პუნქტები: ერთი ქალაქი - ქობულეთი, ორი დაბა და 17 სხვა ადმინისტრაციული ერთეული, რომელშიც შედის 48 სოფელი. მოსახლეობის რაოდენობა 92000 კაცია, ხოლო საშუალო სიმჭიდროვე 1კმ²-ზე 126,5 კაცია.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული ერთეულებისა და მათში შემავალი სოფლების სია(იხ. ცხრილი 1-)

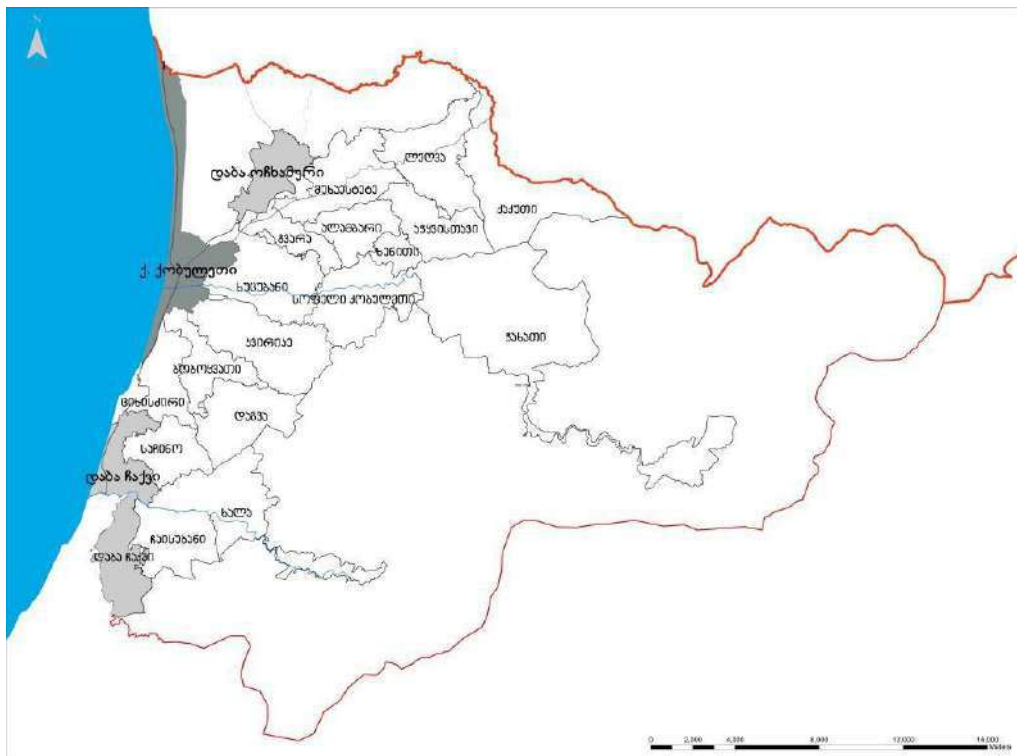
ცხრილი 1-1 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული დაყოფა.

№	ადმინისტრაციული ერთეული	შემავალ სოფლები
1.	ქალაქი ქობულეთი	ქალაქი ქობულეთი
2.	დაბა ოჩხამური	სოფელი ცეცხლაური
		სოფელი ჯიხანჯური
		სოფელი თიკერი
3.	დაბა ჩაქვი	სოფელი ბუკნარი
		სოფელი სახალვაშო
4.	ალამბარი	სოფელი ალამბარი
5.	აჭყვისთავი	სოფელი აჭყვისთავი
6.	ბობოყვათი	სოფელი ბობოყვათი
		სოფელი ქვედა დაგვა
7.	გვარა	სოფელი გვარა
		სოფელი ქვედა კონდიდი
8.	დაგვა	სოფელი დაგვა
		სოფელი ზედა დაგვა
9.	ზენითი	სოფელი ზენითი
10.	კვირიკე	სოფელი კვირიკე
		სოფელი ზედა კვირიკე
		სოფელი ქვედა კვირიკე
11.	ლეღვა	სოფელი ლეღვა
		სოფელი სკურა
		სოფელი ცხრაფონა
12.	მუხაესტატე	სოფელი მუხაესტატე
		სოფელი კაკუჭა (ნაწილობრივ)
13.	წყავროკა	სოფელი წყავროკა
14.	საჩინო	სოფელი საჩინო
		სოფელი ქვედა აჭყვა

		სოფელი ზედა აჭყვა
15.	ქაქუთი	სოფელი ქაქუთი
		სოფელი ნაცხავატევი
		სოფელი აჭი
16.	სოფელი ქობულეთი	სოფელი ქობულეთი
		სოფელი ზედა სამება
		სოფელი კობი
17.	ჩაისუბანი	სოფელი ჩაისუბანი
18.	ციხისძირი	სოფელი ციხისძირი
		სოფელი სტალინის უბანი
		სოფელი შუაღელე
19.	ხალა	სოფელი ხალა
		სოფელი ჩაქვისთავი
		სოფელი გორგაძეები
20.	ხუცუბნი	სოფელი ხუცუბანი
		სოფელი ქვედა სამება
		სოფელი ნაკაიძეები
21.	ჭახათი	სოფელი ჭახათი
		სოფელი ოხტომი
		სოფელი კეჭიეთი
		სოფელი ვარჯანაული
		სოფელი კობალაური
		სოფელი ცხემვანი
		სოფელი ტყემაკარავი
		სოფელი ხინო
		სოფელი დიდვაკე
სოფელი კაკუჩა (ნაწილობრივ)		

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული მოწყობის სურათი იხ სქემა 1-1

სქემა 1-1 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული მოწყობა

1-3. ქობულეთის მუნიციპალის ტერიტორიულ-გეოგრაფიული მდებარეობა და ბუნებრივ-კლიმატური პირობები

1-3.1 გეოგრაფიული მდებარეობა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტი წარმოადგენს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის თვითმმართველ ერთეულს, რომელიც მდებარეობს მის ჩრდილოეთ ნაწილში. იგი მოქცეულია შავ ზღვას, მდინარე ჩოლოქსა და მესხეთის ქედს შორის. მუნიციპალიტეტს ჩრდილოეთიდან ესაზღვრება ოზურგეთის (გურია), სამხრეთით – ხელვაჩაურისა და ქედის, აღმოსავლეთით - შუახევის მუნიციპალიტეტები, ხოლო დასავლეთით ეკვრის შავი ზღვა 17კმ-იანი სანაპირო ზოლით.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის საერთო ფართობი 711,8 კვ.კმ-ია, ანუ აჭარის ა.რ. ტერიტორიის დაახლოებით 24%-ს შეადგენს. მისი ცენტრი ქ. ქობულეთი განფენილია უშუალოდ შავი ზღვის სანაპიროზე, საშუალოდ ზღვის დონიდან 10მ-ის სიმაღლეზე.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ფიზიკურ-გეოგრაფიულ და ეკონომიკურ-გეოგრაფიულ მდებარეობას დიდი მნიშვნელობა გააჩნია. ფიზიკურ-გეოგრაფიული მდებარეობის დადებითი მხარე ისაა, რომ იგი განლაგებულია სამხრეთ განედებში, კერძოდ, დედამიწის სუბტროპიკული ზონის ჩრდილო პერიფერიულ ნაწილში, სადაც ჩამოყალიბებულია ტენიანი სუბტროპიკული ჰავა, რომელიც ხელს უწყობს სუბტროპიკული სოფლის მეურნეობის და ტურიზმის განვითარებას.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკურ-გეოგრაფიული მდებარეობის ძირითადი ნიშნებია:

1. აქვს პირდაპირი გასასვლელი შავ ზღვაზე;
2. მდებარეობს ევროპისა და აზიის გზების გასაყარზე;
3. ქობულეთზე გადის ტრანსევრაზიის საერთაშორისო მნიშვნელობის სატრანსპორტო კომუნიკაციები;
4. ხელსაყრელი ეკონომიკურ-გეოგრაფიული მდებარეობა ხელს უწყობს ტურიზმის განვითარებას.

1-3.2 რელიეფი და ლანდშაფტები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტი გეომორფოლოგიურად მრავლფეროვანი რეგიონია. მის რელიეფში შერწყმულია დაბლობები, გორაკ-ბორცვები, ღრმა ხეობები, მთები და სხვ. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მთავარი ოროგრაფიული ერთეულებია: ქობულეთ-ჩაქვის ქედის ჩრდილო-დასავლეთი კალთა, შავი ზღვისპირა ვაკე დაბლობები და გორაკბორცვიანი ზოლი. ქობულეთი-ჩაქვის ტექტონიკის ეროზიული ქედის ჩრდილო-დასავლეთი კალთა, რომელიც მოიცავს მუნიციპალიტეტის შუა და აღმოსავლეთ ნაწილებს, მუნიციპალიტეტის ფარგლებში ვრცელდება მთა ყოროლისთავიდან (1302 მ) მთა ხინომდე (2599 მ). ეს უკანასკნელი ქობულეთის მუნიციპალიტეტის უმაღლესი ადგილია. ქედის თხემზე არის აგრეთვე მწვერვალები: მტირალა (1381მ), ჩაქვისმთა (1547მ), საგუდისთავი (1700მ) და პერანგა (2235მ). რელიეფი აგებულია ინტენსიურად დანაოჭებული, ძირითადად ეოცენური ვულკანური ქანებით: ანდეზიტურ განფენებიანი ტლანქშრეებრივი ტუფ-ბრექჩებით, ტუფ-ქვიშაქვებითა და ტუფ-კონგლომერატებით.

ალაგ-ალაგ შიშვლდება მესამეულის დროინდელი სიენიტურ-დიორიტული ინტრუზიები. ქედის კალთა დასერილია ხშირი მდინარული ქსელით. რელიეფში ჭარბობს ღრმად დანაწევრებული მთახეობათა ფორმები. წყალგამყოფის ხეებზე შემორჩენილია საფეხურებრივად განლაგებული მოვაკებული ზედაპირების ფრაგმენტებიც.

ქობულეთ-ჩაქვის ქედის ქვემო ნაწილზე და მიმდებარე ვაკე-დაბლობის მიჯნაზე მკვეთრად დანაწევრებული, ალაგ-ალაგ ზღვიური და მდინარეული ტერასებიანი გორაკ-ბორცვებია, რომელიც სამხრეთ-დასავლეთ ნაწილში შავ ზღვამდე აღწევს და წარმოშობს ფლატეს.

ზღვის სანაპირო დაბლობი მოიცავს კოლხეთის დაბლობის გაგრძელებას, უშუალოდ ქობულეთის დაბლობს, კახაბრის დაბლობის ნაწილსა და მიმდებარე ტერიტორიებს. გორაკ-ბორცვიანი ზონა საშუალოდ ვრცელდება ზ.დ. 100-350 მ-ის სიმაღლეზე. მისი მნიშვნელოვანი ნაწილი მოიცავს ქობულეთის და ჩაქვისქედების ბორცვებსა და წინამთებს.

მუნიციპალიტეტის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში მეოთხეული ნალექებით - თიხებით, ქვიშებითა და კონგლომერატებით აგებულ ჭაობიან ქობულეთის ვაკე-დაბლობებს უჭირავს, რომელიც ჩრდილოეთიდან სამხრეთით ვიწროვდება. მას ზღვის სანაპიროს გასწვრივ დიუნური სერები მიუყვება. მცირე ზომის ვაკე-დაბლობებია აგრეთვე დაბა ჩაქვთან და ჩაქვისწყლის შესართავთან.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში გამოიყოფა ლანდშაფტის ორივე კლასი – 1. ვაკის და გორაკ-ბორცვების და 2. მთის ლანდშაფტები. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ლანდშაფტები მისი ბუნებრივი მრავალფეროვნების დასტურია. მათი გეოეკოლოგიური თავისებურებანი ფორმირდება არა მარტო ბუნებრივი, არამედ სოციალურ-ეკონომიკური პროცესების შედეგად. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ლანდშაფტებს შორისაა: ვაკის და გორაკ-ბორცვიანი კოლხური; ჰიდრომორფული და სუბჰიდრომორფული; ქვედა მთის ტყის კოლხური; საშუალო მთის ტყის კოლხური; საშუალო მთის მუქწიწვოვანი ტყის.

ვაკის ტენიან-სუბტროპიკული კოლხეთის ლანდშაფტები გავრცელებულია ზღვისპირეთში 400-600 მ სიმაღლემდე. კოლხეთის ქვედა მთის ტყის ლანდშაფტები იყოფა ზღვისპირა და ქვაბულის ლანდშაფტებად. ზღვისპირა ლანდშაფტებში ჭარბობს ჰემიჰილეები, რომელთაც ბევრი საერთო აქვს კოლხეთის ვაკის ლანდშაფტებთან.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ძირითადი ლანდშაფტებია:

სანაპირო ქვიშაიან-ხრეშიანი დიუნური ზოლი ფსამოფილური მცენარეულობით;
ჭაობი ტორფიან ჭაობიანი ნიადაგურ-მცენარეული საფარით;
დაჭაობებული ვაკე-დაბლობი უმთავრესად მურყნარებითა და ლამიან ჭაობიანი ნიადაგებით;
დანრილი ვაკე-დაბლობი კოლხური მცენარეულობით ალუვიური და ეწერი ნიადაგებით;
ბორცვიანი მთისწინეთი კოლხური მცენარეულობით, წითელმიწა და ყვითელმიწა ნიადაგებით;
საშუალო მთების წიფლის ტყეებითა და ტყის ყომრალი ნიადაგებით;
საშუალო მთები წიფლნარ-მუქწიწვიანი ტყეებით, ტიპური და გაეწრებული ტყის ყომრალი ნიადაგებით.

მუნიციპალიტეტი მდიდარია სასარგებლო წიაღისეულით: ტორფი, ცეცხლგამძე თიხები, მაგნეტიტური ქვიშები. დიდი რაოდენობით მოიპოვება: სამშენებლო ქვა, ქვიშა და ხრეში.

1-3.3 კლიმატი

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ჰავა ტენიანი სუბტროპიკულია. რელიეფის ძლიერი დანაწევრებისა და სიმაღლითი სარტყლურობის გამო, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ჰავას ახასიათებს ნათლად გამოხატული ვერტიკალური ზონალობა, რომელსაც მნიშვნელოვნად არბილებს დასავლეთიდან მოსული ზღვიური ჰაერის მასები. ამ თავისებურებების შედეგად ჰავის ძირითადი ელემენტების – ტემპერატურებისა და ნალექების განაწილება საკმაოდ არათანაბარია. მთებში სიმაღლის მატების შესაბამისად ჰავა ჯერ ზომიერად ნოტიო ხდება, შემდეგ – გრილი. საშუალო წლიური ტემპერატურა ზღვის სანაპირო რაიონებში იცვლება 13,5°C-დან -3°C-მდე (მთა ხინო). აბსოლუტური მინიმალური ტემპერატურაა -17°C, ხოლო აბსოლუტური მაქსიმალური ტემპერატურა +42°C-ია.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტი, ისევე როგორც აჭარის ა.რ. ჭარბტენიანი რეგიონია. საშუალო წლიური ნალექების რაოდენობა სანაპირო რაიონებში 2500-3000მმ-ია. სიმაღლის მატებასთან ერთად ნალექების საშუალო რაოდენობა თანდათანობით ეცემა. მაქსიმალური ნალექი, საშუალოდ 4500მმ წელიწადში და მოდის მთა მტირალაზე. ნალექების დიდი ნაწილი შემოდგომაზე და ზამთარზე მოდის, ხოლო ნაკლები – ზაფხულში.

ვაკე-დაბლობ და გორაკ-ბორცვიან ნაწილებში იშვიათად იქმნება თოვლის მდგარი საფარი. მთებში თოვლის საბურველის სიგრძე ზოგჯერ 5-6 მეტრსაც აღწევს და 6-7 თვის განმავლობაში ჩერდება. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ხშირია ნისლი.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ზღვის სანაპირო რაიონებში საკმაოდ მაღალია ჰაერის ტენიანობა - საშუალოდ 80%-ია, ხოლო სიმაღლის მატებასთან ერთად ტენიანობა ეცემა – 72%. მაღალია ღრუბლიანობის კოეფიციენტი, რომელიც საშუალოდ 5,7-5,9 ბალია. მზიან დღეთა რაოდენობა სანაპიროზე 45-70 დღეა, ხოლო მთიანეთში – 70-85 დღე.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ჰავას გააჩნია სამეურნეო მნიშვნელობა. იგი ხელს უწყობს სუბტროპიკული მეურნეობის, ტრანსპორტის ფუნქციონირების და ტურიზმის განვითარებას.

აღსანიშნავია, რომ „გარემოს მდგომარეობის შესახებ საქართველოს ეროვნული მოხსენების“ (2007-2009 წ.წ.) თანახმად კლიმატის გლობალური ცვლილებების ლოკალური შედეგების შესწავლამ საქართველოში გამოავლინა 3 განსაკუთრებით მგრძობიარე რეგიონი, მათ შორის შავი ზღვის სანაპირო ზოლი, სადაც საჭიროა დაუყოვნებლივი საადაპტაციო ღონისძიებების გატარება.

1-3.4 ჰიდროქსელი

1-3.4.1 ზედაპირული მტკნარი წყლები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის შიგა წყლების ხასიათი განპირობებულია საკმაოდ რთული გეოლოგიური აგებულებითა და რელიეფისა და ჰავის თავისებურებით. გეოლოგიური აგებულება და რელიეფი გავლენას ახდენს ზედაპირული ჩამონადენის სიჩქარეზე, ხოლო ჰავა ჩამონადენის მოდულზე (ლ/წმ 1კმ²-დან). შიგა წყლებიდან აღსანიშნავია მდინარეები, ტბები, ჭაობები და მიწისქვეშა წყლები. შიგა წყლებიდან ქობულეთის მუნიციპალიტეტში არ გვხვდება წყალსაცავები, მუდმივი თოვლი და მყინვარები.

შიგა წყლებიდან მთავარია მდინარეები, რომლებიც ზემო და შუა დინებაში მთის მდინარეების ტიპს მიეკუთვნება. მათ ასევე გააჩნიათ მრავალი შენაკადი. იმის გამო, რომ ქობულეთის მუნიციპალიტეტი დიდ ტერიტორიას არ მოიცავს და რელიეფის ზედაპირიც ძლიერ დანაწევრებულია, მდინარეების სიგრძე მოკლეა და შესაბამისად აუზს დიდი ფართობი არ უკავია. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის არცერთი მდინარე სათავეს არ იღებს მუდმივი თოვლისა და მყინვარების ტერიტორიიდან. ისინი ძირითადად იკვებება წვიმის, თოვლის ნადნობი წყლით და მიწისქვეშა წყლებით. ამიტომ მათ ახასიათებთ გაზაფხულისა და შემოდგომის წყალდიდობა. მდინარეების უმეტესობა ხასიათდება დიდი ვარდნით, ჩქარი დინებით, ზოგიერთ მონაკვეთზე მდინარეები მიედინება ვიწრო და ღრმა ხეობებში და ქმნის კანიონისებურ ფორმას, ახასიათებთ ჭორომები და ჩანჩქერები. მდინარეები გარკვეულ მონაკვეთზე პერიოდულად ხან ერთ, ხან მეორე სანაპიროს უტევენ, რის გამოც ზიანდება საავტომობილო გზები, ხიდები, ნათესები და საცხოვრებელი სახლები.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ყველა მდინარე შავი ზღვის აუზს მიეკუთვნება.

მდინარე ჭოროხის შესართავიდან ჩრდილოეთის მიმართულებით შავ ზღვას ერთვის მრავალი დიდი და პატარა მდინარეები. მათგან აღსანიშნავია:

მდინარე ჩაქვისწყალი სიგრძითა და წყალუხვობით მესამე მდინარეა ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ზღვისპირა მხარეში. იწყება ჩაქვის ქედის დასავლეთ ფერდობიდან 1280 მ სიმაღლეზე ზღვის დონიდან ხინოს წყლისა და მორვილის წყლის შეერთებიდან. მდინარის სიგრძე ხინოს წყლის სათავიდან 22 კმ-ია აუზის ფართობი 170 კვ.კმ, საშუალო ხარჯი 9.9 მ³/წმ მოდული სოფ. ხალასთან 78.0 ლ/წმ კვ.კმ-დან სიმაღლის ზრდასთან ერთად ჩამონადენის მოდული მატულობს და ზემო დინებაში 89,0 ლ/წმ-ს შეადგენს. ჩაქვისწყალი ძირითადად საზრდოობს წვიმებით, მიწისქვეშა წყლებით, რომელიც წყაროების სახით დიდი რაოდენობითაა მის აუზში.

წყალდიდობა ახასიათებს შემოდგომაზე ინტენსიური წვიმების გამო და გაზაფხულზე მთებში თოვლის დნობის შედეგად. უმეტესად გაედინება ღრმა ხეობებში და სოფ. ხალამდე სანაპიროების წალეკვა არ ახასიათებს. ზოგიერთ მონაკვეთზე გააჩნია კანიონი, რომელიცაა მდ. ბზონიცას შესართავის ქვემოთ დაახლოებით 600-700მ მანძილზე. ჩაქვისწყალს მრავალი შენაკადი გააჩნია. ზემო დინების შენაკადების ხეობის ფერდობები დაკავებულია ხშირი ტყით.

ზოგიერთ ფერდობზე ტყის ქვედა იარუსი ერთმანეთში გადახლართულია და ადამიანს გავლა წალდის გარეშე არ შეუძლია. სათავიდან შესართავისაკენ მარცხენა შენაკადებიდან აღსანიშნავია: ბეთლემისწყალი (სიგრძე 9 კმ), საღორელსწყალი (სიგრძე 11 კმ), საჩოხიას და სამკორხევის შენაკადები, ბოსლათასწყალი, კარალასწყალი, ხართახევისწყალი, ლაშისწყალი, მონდირისწყალი, მეჩხრისწყალი (სიგრძე 13 კმ), სახალვაშოწყალი. მარჯვენა შენაკადებიდან მნიშვნელოვანია: ბზონიცისწყალი,

სამოჩხერისწყალი, აბანოსწყალი, ხალისთავისწყალი, საფორცხლესწყალი. აღნიშნულების გარდა ჩაქვისწყალს ძალზედ ბევრი უსახელო ღელე ერთვის.

მდინარე აჭყვისწყალი სათავეს იღებს სოფ. ქვედა აჭყვის ზევით სურნალას სერის ჩრდილო დასავლეთ ფერდობზე. ზღვის დონიდან დაახლოებით 215 მ სიმაღლიდან. სიგრძე 5.8 კმ-ია და ერთვის ზღვას ჩაქვის მესაზღვრეთა საგუშაგოსთან. გააჩნია რამდენიმე შენაკადი პატარა ღელის სახით. ახასიათებს ხანმოკლე წყალდიდობა რომელიც გამოწვეულია ინტენსიური ნალექებით.

მდინარე დეხვა ერთ-ერთი მოკლე მდინარეა რომელიც იწყება დაგვის ქედის დასავლეთ ფერდობიდან 1120მ ზღვის დონიდან და ერთვის ზღვას მდინარე კინტრიშთან ახლოს სამხრეთით. სიგრძე დაახლოებით 14 კმ, ხოლო აუზის ფართობი 41კვ.კმ-ია, ვარდნა 16,3 მ.კმ-ზე. ახასიათებს ხანმოკლე წყალდიდობა შემოდგომაზე თავსხმა წვიმების გამო და გაზაფხულზე თოვლის დნობის შედეგად, გააჩნია საკმაოდ დრმა ხეობა ზემო წელში, აგრეთვე ხასიათდება ჩანჩქერებით.

მდინარე კინტრიში ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ზღვისპირა მხარეში სიგძითა და წყალუხვობით პირვალი მდინარეა. სათავეს იღებს აჭარა-გურიის ქედზე ხინოს მწვერვალის მიდამოებში, ზღვის დონიდან 2320 მ. სიმაღლეზე. მისი სიგრძე 45 კმ.-ა და აუზის ფართობი 291კვ.კმ-ს შეადგენს. საშუალო წლიური ხარჯიხემო დინებაში 8,93 მ³/წმ, ხოლო შესართავთან 18,6 მ³/წმ. ჩამონადენის მოდულის შესართავთან 61 ლ/წმ 1კვ.კმ-დან, რომელიც სათავისკენ აუზის სიმაღლის ზრდასთან ერთად მატულობს და სოფ. კობთან 89 ლ/წმ აღწევს. ვარდნა 44,87 მ 1 კმ-ზე.მდინარე კინტრიშს გააჩნია მრავალი შენაკადები. მათ შორის სიგრძით დიდია მდ. კინკიშა, რომელიც სათავეს იღებს1300 მ-ზე ზღვის დონიდან, სკურდას ქედის დასავლეთ ფერდობზე. მისი სიგრძე 14 კმ-ია. გააჩნია რამოდენიმე შენაკადი ღელის სახით. აუზის ფართობი 39,6 კვ.კმ-ია. მდ. კინტრიშის ზემო დინებაში რამდენიმე შენაკადი გააჩნია. მათგან აღსანიშნავია ხეკნარა, ჭიხვარულა, აბშილაი, სამარცხები, უყვი, ძროხატყიღელე, კლდიკარი, ბემლეთი, საჭინკე, ჩალხიღელე, საბადური, ჩერული, ფუტურო, ხორათი და სხვა ღელეები.

მდინარე აჭყვა მდინარე კინტრიშის მარჯვენა შენაკადს წარმოადგენს. სათავეს იღებს ელიას ციხის ჩრდილო-დასავლეთით, 960მ სიმაღლეზე ზღვის დონიდან. გაედინება 19 კმ-ზე და გააჩნია მრავალი შენაკადები ღელეების სახით. წინა წლებში მდ. აჭყვა დამოუკიდებლად ზღვას ერთვოდა ქ. ქობულეთის ცენტრში. იმტენსიური წვიმების შედეგად ადიდებულ მდინარეს ძლიერი ღელვის შედეგად ზღვა ვერ ღებულობდა რის გამოც მდინარე აჭყვა ზღვის სანაპიროზე ტბორავდა საცხოვრებელ სახლებს, დამხმარე ნაგებობებს. ამიტომ მე-20 საუკუნის 80-ანი წლების დასაწყისში ზღვის სანაპიროდან დაახლოებით 900 მეტრის დაშორებით მდ. აჭყვა ხელოვნური არხის საშუალებით მარჯვენა მხრიდან შეუერთეს მდ. კინტრშს.

მდინარე ჩოლოქი ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ზღვისპირა მხარის უკიდურეს ჩრდილოეთითაა და მასზე გადის ადმინისტრაციული საზღვარიქობულეთისა და ოზურგეთის მუნიციპალიტეტებს შორის. სათავეს იღებს სოფ. ქაქუთის საკრებულოს ტერიტორიაზე ელია ციხის ჩრდილოეთით ზღვის დონიდან 853 მ სიმაღლეზე. მისი სიგრძე 32 კმ-ია, აუზის ფართობი 159 კვ.კმ-ია ხოლო საშუალო ხარჯი 7,03 მ³/წმ. საერთო სიგრძე შენაკადებთან ერთად 321 კმ შეადგენს. მდინარე ჩოლოქის შენაკადებიდან აღსანიშნავია : მდინარე ოჩხამური (სიგრძით 19კმ), შარის წყალი – 16 კმ, ლელა – 12კმ, რიკა და სხვა. მდ. ოჩხამურის მნიშვნელოვანი შენაკადებია: ცხაფონა, სკურა, შეხვეტილას ღელე, შავი ღელე, თოღანი, ხოჩიჩა და სხვა. მდ. ჩოლოქი ზღვის სანაპიროსთან ახლოს უერთდება მდინარე ნატანებს მარცხენა მხრიდან.

ტბები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში, კინტრიშის ნაკრძალში, ხინოს მთის მიდამოებში, ზღვის დონიდან 2050 მეტრზე განლაგებულია სარბიელის ტბა, მასთან ახლოსაა ასევე ტბიყელისა და სიმერძალის ტბები. ტბიყელის ტბა ზღვის დონიდან 1900-2000 მეტრზე მდებარეობს. მას გააჩნია ოვალური ფორმა, მისი მაქსიმალური სიღრმე 18-20 მეტრს აღწევს. ტბიყელის ტბა ატმოსფერული ნალექებით, გამდნარი თოვლითა და მიწისქვეშა წყლებით იკვებება. წყლის ტუტე-მჟავიანობა (pH) 7-ის ტოლია. ტბის ჩრდილო-დასავლეთით მდებარე მიწისქვეშა არხის გავლით ტბიდან გამოედინება 4 წყარო და მათგან იქმნება პატარა მდინარე. ტბაში მცირე რაოდენობით არის წყლის ფლორისა და ფაუნის წარმომადგენლები.

სოფელ ხინოში მდებარეობს შავი ტბა, რომლის ფართობი 21 648 კვადრატული მეტრია მაქსიმალური სიღრმე კი 7 მეტრი.

ჭაობები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ზღვისპირა დიუნების აღმოსავლეთით გადაჭიმულია ჭაობების ზოლი. აღსანიშნავია ქობულეთის ანუ ისპანის ჭაობი. ჭაობის დიდი ნაწილი (200 ჰა-მდე) დაშრობილ იქნა. ამჟამად ჭაობის საერთო ფართობია 766 ჰა. ადრე ეს ჭაობი გაუვალი და უკაცრიელი იყო, ამჟამად კი ის უმეტესად ათვისებულია. ქობულეთის ჭაობი მდიდარია ტორფით.

ისპანის ჭაობი მსოფლიო მნიშვნელობის უნიკალური პერკოლაციური გუმბათისებური ჭაობია და იგი შედის ქობულეთის დაცულ ტერიტორიაში აღკვეთილის სახით.

თავისი სტატუსის თვალსაზრისით, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ზედაპირული მტკნარი წყლის რამდენიმე ობიექტი შესულია იმ ნუსხაში, რომელიც დამტკიცებულია საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 1998 წლის 7 მაისის № 61 ბრძანებით: „განსაკუთრებული სახელმწიფო და სახელმწიფო მნიშვნელობის ზედაპირული წყლის ობიექტების ნუსხები“. ამ ნუსხებში შედის ქობულეთის ანუ ისპანის ჭაობი და მდინარე ჩოლოქი, (სახელმწიფო მნიშვნელობის ზედაპირული წყლის ობიექტი).

„გარემოს მდგომარეობის შესახებ საქართველოს ეროვნული მოხსენების“ თანახმად (დამტკიცდა 2011 წლის დეკემბერში), რომელიც ასახავს 2007-2009 წ.წ. მდგომარეობას, ზედაპირული წყლების მონიტორინგის ქსელი აჭარაში ითვლის 6 დაკვირვების პუნქტს - ქობულეთი (კინტრიში), ქუბასწყალი, ბარცხანა, ყოროლისწყალი, ჭოროხი - ყველა ეს პუნქტი ზღვისპირა ზონაშია განთავსებული და აჭარისწყალი, მდინარის დინების შუაწელში. წყლის დაბინძურების მთავარი მახასიათებლების მიხედვით სურათი შემდეგი იყო:

ქანგბადის ბიოქიმიური მონარების (ჟბმ-5)-მგ/ლ - საშუალო წლიური მნიშვნელობები განსაკუთრებით მძიმე იყო ქუბასწყალსა და ბარცხანაზე - 4-ზე მეტი; არც სხვა დაკვირვების პუნქტში იყო სახარბიელო მდგომარეობა;

ამონიუმის აზოტის საშუალო წლიური კონცენტრაცია ქუბასწყალსა და ბარცხანაზე 0,2-4 მგ/ლ B აღწევდა, სხვა დაკვირვების პუნქტებზე სურათი უკეთესი იყო.

1-3.4.2 მიწისქვეშა წყლები.

აჭარა მდიდარია მიწისქვეშა წყლებით, რაც განპირობებულია რეგიონის გეომორფოლოგიური და ჰიდროგრაფიული თავისებურებებით.

გრუნტის წყლები მეტ-ნაკლებად გავრცელებულია ყველგან, როგორც ზღვისპირეთში, ასევე მთიან აჭარაში. მათ შორის აღსანიშნავია კახაბერი, სადაც სასმელი წყლის დიდი მარაგია.

მთიან აჭარაში უხვადაა მიწისქვეშა წყლები, რომლებიც წყაროების სახით გამოედინება. მინერალური და თერმული წყლების ფორმირება დაკავშირებულია ზედაპირული წყლების ღრმად ჩაჟონვასთან ტექნიკური რღვევის ზონებში. სიღრმეში ეს წყლები ცხელდება და მათი ნაწილი ხელმეწყოზ გეოლოგიურ ზონებში ზედაპირზე ამოდის. ამ წყაროებს შორის არის რადიოაქტიული და გოგირდოვანი წყლები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებულ მინერალურ წყაროებს შორის სპეციალისტები განსაკუთრებით აღნიშნავენ ქობულეთისა და ჭახათის მინერალურ წყაროებს.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული მინერალური და თერმული წყლების შემადგენლობის, მდებარეობის და მახასიათებლების შესახებ ინფორმაცია (იხ.

ცხრილი1-

)

ცხრილი 1-2 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მინერალური და თერმული წყლები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მინერალური და თერმული წყლები №	მინერალური/თერმული წყაროს ადგილმდებარეობა	წყლის ტიპი ქიმიური შემადგენლობის მიხედვით	დებეტი (ლიტრი/დღე-ღამეში)	ტემპერატურა (°C)	pH (ტუტე-მჟავიანობა)
1	ხალა	სულფატურ-ჰიდროკარბონატული ნატრიუმთან-კალციუმთან	2100	12	7.0
2	შუაღელე	გოგირდწყალბადიანი, ქლორიდულ-ჰიდროკარბონატული ნატრიუმთან	1500	18	7.4
3	ლანჩას აბანო (კვირიკე)	გოგირდწყალბადიანი, ჰიდროკარბონატულ-ქლორიდული ნატრიუმთან	6000	16	7.6
4	აბანოს ღელე (ხუცუბანი)	გოგირდწყალბადიანი, ქლორიდულ-ჰიდროკარბონატული ნატრიუმთან	2000	15	7.2
5	ჩაქვი	გოგირდწყალბადიანი, ქლორიდულ-ჰიდროკარბონატული ნატრიუმთან-კალციუმთან	12000	14	6.0
6	დაბა ქობულეთი	სულფატურ-ჰიდროკარბონატული ნატრიუმთან	140000	36	-
7	ჭახათი (ცხემვანის უბანი)	გოგირდწყალბადიანი, ქლორიდულ-ჰიდროკარბონატული ნატრიუმთან-კალციუმთან	43000	20	-
8	ლეღვა	გოგირდწყალბადიანი, ქლორიდულ-ჰიდროკარბონატული ნატრიუმთან-კალციუმთან	4000	18	-

საინფორმაციო წყარო: აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამმართველო; გურამ ხომერიკი, ტარიელ ტუსკია, აჭარის გეოლოგიური აგებულება და სასარგებლო წიაღისეული, გამომცემლობა „ალიონი“, ბათუმი, 2005.

გარდა ამისა ქობულეთის მუნიციპალიტეტში გამოვლენილია პერსპექტიული თერმული წყლების ფართობი სოფელ ციხისძირის მიდამოებში, ჭაბურღილების პროგნოზირებული სიღრმე 3000-3500

მეტრია, წყლის მოსალოდნელი ტემპერატურა კი 80-90 გრადუსია. წყლის გამოყენება შესაძლებელი იქნება როგორც ქალაქის კომუნალური მეურნეობისთვის, ასევე ენერგეტიკასა და სოფლის მეურნეობაში.

1-3.4.3 შავი ზღვა და მისი სანაპირო

შავი ზღვა მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე დიდი ჩაკეტილი წყლის მასივია. შავი ზღვის სიგრძე უკიდურეს დასავლეთ და აღმოსავლეთ წერტილებს შორის 1167 კმ-ია (ბურგასი-ქობულეთი). სანაპირო ზოლის სიგრძე დაახლოებით 4000 კმ-ია, საიდანაც საქართველოს 320 კმ ეკუთვნის (რუსეთის ფედერაცია - 395 კმ, უკრაინა - 1340 კმ, რუმინეთი - 215 კმ, ბულგარეთი - 317 კმ, თურქეთი - 1365 კმ). შავი ზღვის ე.წ. ზედა ქანგბადით მდიდარი „ცოცხალი“ ფენა 175-200 მ სიღრმემდე ვრცელდება, 200 მ-დან ფსკერამდე თითქმის უქანგბადოა და საერთოდ არ გვხვდება ორგანული სიცოცხლე. შავი ზღვის განსაკუთრებულ თავისებურებას, რაც მას მკვეთრად განასხვავებს დედამიწის დანარჩენი ჰიდროგარსისგან, წარმოადგენს წყლის ორიგინალური ფენობრივი ხასიათი. 175-200 მ სისქის მქონე ზედაპირული ფენა სიმკვრივით გამოირჩევა (მსუბუქია) მის ქვეშ მდებარე წყლის მასისაგან. ეს განსხვავება იმდენად მკვეთრია, რომ წყლის აღრევა ფენებს შორის თითქმის არ წარმოებს. ამის გამო ღრმა წყალში დაგროვილია H_2S გრანდიოზული რაოდენობა. აღსანიშნავია, რომ შავ ზღვაში საერთოდ არ არსებობს საშიში იქთიოფაუნა.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ზღვის სანაპირო ზონა დაახლოებით 17 კმ სიგრძის და საშუალოდ 0,1-0,3 კმ სიგანის სუსტად შეზენილი რკალის სახით არის გაჭიმული მდ. ნატანების შესართავიდან საქართველო-თურქეთის საზღვრამდე. გავრცელების დიდ ნაწილზე სანაპირო ზონა წარმოდგენილია სხვადასხვა სიგანის ქვიშა-კენჭოვანი პლაჟებით და ძველი ნაპირგასწვრივი ქვიშა-კენჭოვანი ზვინულების ზოლით. ეს უკანასკნელი თანამედროვე და ძველი ზვინულებისაგან შედგება და ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ზღვისპირეთის მნიშვნელოვან გეომორფოლოგიურ ელემენტს წარმოადგენს. მხოლოდ ალაგ-ალაგ, ლოკალური უბნების სახით გვხვდება კლდოვანი ვერტიკალური ფლატეებით წარმოდგენილი ნაპირები, რომელთა გასწვრივაც პლაჟები არ არის განვითარებული. ასეთი უბნებია: ციხისძირის კონცხის და მწვანე კონცხის მიდამოებში არსებული სანაპირო უბნები.

ნაპირგასწვრივი ზვინულების ზოლი ხანგრძლივი დროის განმავლობაში ზღვის ზვირთცემის მოქმედებით არის შექმნილი, სწორედ ამ სამუშაოზე იხარჯება ზღვის ზვირთცემის ენერგია და აქედან გამომდინარე, სანაპირო ზვინულების ზოლი წარმოადგენს ბუნებრივ ჯებირს, რომელიც სანაპირო ხმელეთს იცავს ზღვის ტალღების ზემოქმედებისაგან.

ძველი და თანამედროვე ნაპირგასწვრივი ზვინულების ზოლი კარგად არის გამოსახული ზღვისპირა რელიეფში ქობულეთის ვაკის სანაპირო ზონაში -ციხისძირის კონცხიდან მდ. ნატანების შესართავამდე. ზვინულების ზოლის სიგანე სანაპიროს აღნიშნულ მონაკვეთზე საშუალოდ 150-250 მ-ს, ხოლო შეფარდებითი სიმაღლე საშუალოდ 3-6 მ-ს საზღვრებში ცვალებადობს. ზვინულების ზოლის ზღვისპირა კალთა დამრეცია და შეუმჩნეველად გადადის პლაჟის ზედაპირში (ამ უკანასკნელის სიგანე ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სანაპირო ზონაში საშუალოდ 30-70 მ საზღვრებში ცვალებადობს). ნაპირგასწვრივი ზვინულების თხემი ზოგადად ბრტყელი ზედაპირით ხასიათდება, რომლის სიგანეც 20-40 მ საზღვრებში მერყეობს. ზვინულების ზოლის აღმოსავლეთი (ხმელეთისაკენ მიმართული კალთა) როგორც წესი ციცაბოდ ეშვება მიმდებარე ზღვისპირა ვაკის ზედაპირისაკენ.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სანაპიროს ზოგიერთ მონაკვეთზე სანაპირო ზვინულების ზოლი რელიეფში საკმაოდ მკვეთრად გამოხატული ორი პარალელური ნაპირგასწვრივი ზვინულით არის წარმოდგენილი. ამ ზვინულებს შორის აღინიშნება 1-2 მ სიღრმის გასწვრივი ჩადაბლება. განსაკუთრებით კარგად ორი ნაპირგასწვრივი ზვინულისაგან შედგენილი სანაპირო ზონის სახმელეთო ნაწილი კარგად არის წარმოდგენილი ქ. ქობულეთის სანაპიროს გასწვრივ, რომლის ზედაპირიც მთლიანად საკურორტო ზონა _ „ვიჭვნარს“ უკავია. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სანაპირო ზონის ზოგიერთ უბანზე (მაგ: ქობულეთის სანაპირო) ნაპირგასწვრივი ზვინულების ზოლის ზედაპირი ხელოვნური ტყით არის დაფარული.

ნაპირგასწვრივი ზვინულების ზოლის ბუნებრივი მორფოლოგიური იერი სხვადასხვა ხარისხით არის დეგრადირებული ადამიანის სამეურნეო მოქმედების შედეგად. ახლო წარსულში, სანაპირო ზვინულების ზოლის ზედაპირზე მოქმედებდა ინერტული მასალის მომპოვებელი კარიერები. აღნიშნულის შედეგად წარსულში ნაპირგასწვრივი ზვინულების ერთიანი ზოლის ნაცვლად მათი ცალკეული ფრაგმენტებია

შემორჩენილი. კარიერების მოქმედების ადგილზე კი საკმაოდ მოზრდილი ჩადაბლებებია დარჩენილი, რომლებიც გაბმული წვიმების დროს წყლით ივსება (მაგ. ქ. ქობულეთის სანაპირო ჩრდილო უბანი).

შავი ზღვის აკვატორიის ძირითადად დამაბინძურებელ წყაროებს, რომლებიც უმთავრესად მდინარეთა ჩამონადენით, ატმოსფერულ ნალექებით და ქარით არის გამოწვეული, წარმოადგენენ სამრეწველო, სასოფლო-სამეურნეო და საყოფაცხოვრებო ობიექტები. ამ ანთროპოგენული წარმონაქმნებიდან უმთავრესი დამაბინძურებლები არიან: ფოსფატური და ნიტრატული სასუქები, ჰერბიციდები, შხამქიმიკატები, მძიმე და ტოქსიკური მეტალები, ნავთობპროდუქტები, ორგანული და არაორგანული კომპლექსური ნაერთები, ფეკალური წყლები, ფენოლები და სხვა.

სამართლებრივი სტატუსის თვალსაზრისით, შავი ზღვის ტერიტორიული წყლები და განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონის წყლები მიეკუთვნება სახელმწიფო მნიშვნელობის ზედაპირული წყლის ობიექტებს.
1-3.4.4 წყალსარგებლობა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ზედაპირული და მიწისქვეშა წყლების რესურსი უხვია. როგორც უკვე ავლნიშნეთ, ქობულეთის მუნიციპალიტეტი მდიდარია მდინარეებითა და წყაროებით. მუნიციპალიტეტში მიწისქვეშა მტკნარი წყლების გამოყენების ძირითადი წყაროებია კინტრიშისა და კინტრიშის წყალშუქით არსებული სათავე ნაგებობები. არსებული ფილტრატებით მიღებულ ბუნებრივ რესურსს იყენებს ქალაქი ქობულეთი და მთლიანად მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა სასმელი წყლის სახით. საუკეთესო თვისებებისა და ხარისხის წყალი მიიღება ჰორიზონტალური გალერეის საშუალებითა და ჭაბურღილებით, საერთო ხარჯით 500 ლ/წმ - ანუ 43.200 მ³/დღ. გარდა ამისა, მიწისქვეშა მტკნარი წყლების გამოყენების წყაროებია მუნიციპალიტეტში დღევანდელი მდგომარეობით მოქმედი 20 ჩასასობ-მილიანი ჭაბურღილი, რომლიდანაც ამოღებული წყალი ძირითადად გამოიყენება საწარმოო დანიშნულებით.

პირველი ცენტრალიზებული წყალსადენის მშენებლობა დაწყებულია 1956 წ. სადრენაჟო წყალმიმღების მოწყობით, ხარჯით 80 ლ/წმ. შემდგომში სადრენაჟო სისტემებისა და შახტური ჭების დამატებით გაიზარდა 250 ლ/წმ.-დე. წყალი სატუმბო სადგურის მეშვეობით მიეწოდებოდა ორ, 2ვ=1500 მ³ მოცულობის რეზერვუარებში, იქიდან კი მოსახლეობას გამანაწილებელი ქსელის საშუალებით. ხარჯის გაზრდის მიზნით, 1978 წ. მდინარეების კინკიშისა და კინტრიშის სანაპიროებზე მოეწყო 12 ჭაბურღილი, თითოეული 25 ლ/წმ წარმადობით, რის შედეგადაც საერთო წარმადობამ მიაღწია 500 ლ/წმ. გრუნტის წყლების გარდა, ჭაბურღილები შეიწოვს მდინარის წყალსაც.

აღსანიშნავია ქობულეთის წყალსადენის დღევანდელი უსისტემო მუშაობა: წყალი, სათავე ნაგებობების შემკრები ჭიდან, სატუმბო სადგურის მეშვეობით, პირდაპირ მიეწოდება მომხმარებელს, რის გამოც არის ელექტროენერჯის დიდი ხარჯი. ტუმბოების ხშირი გამორთვის გამო, მოსახლეობა განიცდის სასმელი წყლის დეფიციტს. საჭიროა მოეწყოს სამარაგო რეზერვუარების სისტემა. არსებული 2ვ = 1500 მ³ რეზერვუარები დანგრეულია და აღარ ფუნქციონირებს, ხოლო მშენებარე 2ვ = 10.000 მ³ მოცულობის რეზერვუარების მშენებლობა არ არის დასრულებული. ერთ-ერთი 10.000 მ³ რეზერუარის მშენებლობის აღდგენა-დასრულების სამუშაოებისათვის საჭიროა სათანადო შემოწმება-შესწავლა.

ქ. ქობულეთის წყალმომარაგების გაუმჯობესებარეაბილიტაცია გულისხმობს მოძველებული, ექსპლუატაციაში მყოფი ამორტიზებული და ვადაგასული სისტემის მთლიანი გამოცვლას. გასათვალისწინებელია გრუნტის წყლების მაღალი დონე, დაჭაობებულ მონაკვეთებში გამავალი სხვადასხვა მასალის მილდენების (ფოლადი, თუჯი, ასბესტოცემენტი) შეცვლა თანამედროვე წყალსადენის პლასტმასის მილებით, რითაც აღმოიფხვრება ჟონვები და წყლის კარგვები.

ზედაპირული წყლების შეფასებული რესურსია 3 249 200 მ³/წლ. ადმინისტრაციულ ერთეულში ჰიდრო-მეტეოროლოგიური სადგური არ არსებობს, შესაბამისად არ ხდება ზედაპირული წყლების მონიტორინგი. სავარაუდოდ, ადმინისტრაციულ ერთეულში ადგილი აქვს ზედაპირული წყლების დაბინძურებას საყოფაცხოვრებო ნარჩენებით. ამასთან, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებობს ჭარბტენიანი ტერიტორიები, რომელთა ფართობი შეადგენს 1 970 ჰა-ს. უკანასკნელ წლებში, ინდუსტრიული განვითარებისთვის დააშრეს ჭარბტენიანი ტერიტორიები (სანაპირო ზონაში), რამაც მიწისქვეშა წყლების დაბინძურება გამოიწვია. მუნიციპალიტეტში ზედაპირული წყლები ძირითადად ირიგაციისთვის გამოიყენება, ხოლო მოსახლეობის წყალმომარაგებისთვის მიწისქვეშა წყლებსაც იყენებენ.

საზოგადოებრივი წყალმომარაგებისთვის წყალმოხმარება შეადგენს 5121000მ³/წელი. ადმინისტრაციულ ერთეულში ყველა დასახლებას ცენტრალიზებული წყალმომარაგება არ აქვს. წყლის მრიცხველები მუნიციპალიტეტის დიდ დასახლებებში დადგმულია, ამ დასახლებებს საკანალიზაციო კოლექტორები აქვს.

მიწისქვეშა წყლების მონიტორინგს ახორციელებს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ს/მ ლაბორატორია. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში წყლის რესურსების მართვაზე პასუხისმგებელია ააიპ „ქობულეთისწყალკანალი“.

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ ქობულეთის მუნიციპალიტეტში წყლის უხვი რესურსია; მუნიციპალიტეტში ზედაპირული და მიწისქვეშა წყლები ძირითადად გამოიყენება მოსახლეობის წყალმომარაგებისთვის და ირიგაციისათვის. საზოგადოებრივი წყალმომარაგებისთვის წყალმოხმარება, როგორც უკვე აღნიშნეთ, შეადგენს 5121 000მ³/წელი. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებობს ჭარბტენიანი ტერიტორიები, რომელთა ფართობი შეადგენს 1 970ჰა-ს. უკანასკნელ წლებში ინდუსტრიული განვითარებისთვის დაამრეს ჭარბტენიანი ტერიტორიების ნაწილი, რამაც მიწისქვეშა წყლების დაბინძურება გამოიწვია.

1-3.5 ნიადაგები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის რეგიონის მთისწინეთის ზოლი იმ ზონას მიეკუთვნება, სადაც ყველაზე მეტად იჩენს თავს დასავლეთ საქართველოს სუბტროპიკული ზონის ნიადაგების თავისებურება. ეს გამოწვეულია იმ ინტენსიური ქიმიური გამოფიტვით, რომელსაც აქ ქანები განიცდის ტენიანი და თბილი ჰავის ზეგავლენით. შედეგად ამ ზონაში წარმოდგენილია ამონთხეული ქანების და ძველი ტბა-მდინარეული ნაფენის დიდი სიღრმის, ფხვიერი, მოწითალო ან ნარინჯისფერი წითელმიწიანი გამოფიტვის ქერქი, რომელიც ამ რეგიონში უმეტესად გავრცელებული წითელმიწა ნიადაგების საფუძველს წარმოადგენს.

დამრეც ფერდობებზე და გორაკების ფართო თხემზე დიდი ადგილი უკავია გაეწრებულ წითელმიწებს, რომლებიც ეწერი ნიადაგებისკენ გარდამავალი ნიშნებით ხასიათდება. გაეწრებული წითელმიწების ყველაზე მეტი ფართობი გვხვდება ქობულეთის მუნიციპალიტეტში (ოჩხამური). დაბლობ ზონაში გაეწრებულ წითელმიწებს ეწერი ნიადაგები ცვლის.

ციცაბო ფერდობებზე და გორაკის ვიწრო თხემზე, სადაც ეროზიული პროცესები მაღალ ხარისხს აღწევს, დიდი გავრცელება აქვს სუსტად განვითარებულ და მცირე სისქის, ზოგან ძლიერ ჩამორეცხილ წითელმიწა ტიპის ნიადაგებს. ასეთი ნიადაგები გავრცელებულია სუბტროპიკული ზონის საზღვარზე – მთა-ტყის ზონისკენ გარდამავალ ზოლში. ამ ზონაში წითელმიწა ნიადაგებს ცვლის ტყის ყომრალი ნიადაგები, რომელთაც მთა-ტყის ზონაში გაბატონებული გავრცელება აქვს.

სამხრეთ მთიანეთის დასავლეთ ნაწილის მთა ტყის ზონაში, კერძოდ, მის ქვედა სარტყელში წარმოდგენილი ტყის ყომრალი ნიადაგები განსხვავდება განვითარების ხარისხის, სისქის მექანიკური შედგენილობის და ხირხატანობის მიხედვით; უმეტესად გავრცელებულია საშუალო სისქის ხირხატანი ნიადაგები. ციცაბო ფერდობებზე საკმაოდ დიდი ადგილი უკავია ტყის ყომრალი ნიადაგების სუსტად განვითარებულ და მცირე სისქის, ზოგან კი ძლიერ ჩამორეცხილ სახესვაობებს. ამ სახის ნიადაგები მეტადაა გავრცელებული ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მდინარეთა ხეობების ციცაბო ფერდობებზე, მთისწინეთისკენ გარდამავალ ზოლში.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მთა-ტყის ზონის დიდ ნაწილში, კერძოდ, მის ზედა სარტყელში წიწვიან და ნაწილობრივ, წიფლნარ ტყეებში, წარმოდგენილია აგრეთვე ღია ფერის და გაეწრებული ტყის ყომრალი ნიადაგები დანალექი ქანების გამოფიტვის პროდუქტებზე. ზონალურად ეს ნიადაგები უფო მეტად 1000-1200 მ-ის ზევით გვხვდება.

მდინარეთა ხეობებში ვიწრო ზოლების სახით განლაგებულია ალუვიური ნიადაგები. მათ შედარებით დიდი ზოლი უკავია დიდი მდინარეების ხეობებში.

შავი ზღვის სანაპირო ვაკე-დაბლობებზე უმთავრესად ჭაობიანი და ალუვიური ნიადაგებია.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ზღვისპირა ვაკე-დაბლობებზე უმთავრესად ჭარბობს ჭაობიანი, ჰიდრომორფული და ალუვიური წარმოშობის ნიადაგები. ქალაქის აღმოსავლეთით, სახელმწიფო ნაკრძალისა და აღკვეთილის ტერიტორიებზე ძირითადად წარმოდგენილია ჭაობის ტორფიანი და ლამიან-ჭაობური ნიადაგები. ზღვისპირა ქვიშიან-კენჭოვანი ზვინულების ზოლში, ზედაპირული წყლების უკეთესი დრენაჟის პირობებში მიმდინარეობს ალუვიურ-ქვიშიანი, თიხიან-ქვიშიანი და ნაწილობრივ მდელოს გაეწერებული კორდიანი ნიადაგების განვითარების პროცესი.

ქ. ქობულეთის მიმდებარე გორაკ-ბორცვიან ზოლში ჭარბობს წითელმიწა ნიადაგები.

ნიადაგების დამლაშებისა და ქარისმიერი ეროზიის თვალსაზრისით მდგომარეობა ქობულეთის მუნიციპალიტეტში კეთილსაიმედოა, ამასთან, წყლისმიერი ეროზიით დაზიანებული და ამგვარი ეროზიისაკენ მიდრეკილი ნიადაგების რაოდენობით აჭარა ერთ-ერთი საგანგაშო რეგიონია საქართველოში.

1-3.6 მიწის რესურსები, მიწის ფონდის სტრუქტურა (ბალანსი)

XIX საუკუნეში, რუსული ხელისუფლების შემოსვლამდე (1878 წ.), აჭარაში მოქმედებდა ოსმალური და ჩვეულებითი სამართლის ერთგვარი ნაზავი. მიწასთან დაკავშირებული სამართლებრივი ურთიერობები ცალსახად იყო განსაზღვრული. დ. ბაქრაძე აღნიშნავს: `აქ აკრძალულია კრედიტორებისგან მოვალის მიწის გაყიდვა: ჩვეულებრივ, იყიდება მოძრავი ქონება და სახლიც კი, ან მოვალე ვალდებულია შრომით აანაზღაუროს ვალი. აქ არ არის აკრძალული საგვარეულო უძრავი ქონების გასხვისება პირდაპირ მემკვიდრეთა გვერდის ავლით. საერთო საკუთრების წილის გაყიდვისას მოზიარეს უნდა ჰქონდეს თანამფლობელთა თანხმობა, თუ არა გაყიდვა ბათილია. აქ მოქმედებს ათი წლის ხანდაზმულობა~.

რუსეთის იმპერიის პერიოდშიც, მიწათსარგებლობა აჭარაში გარკვეული თავისებურებებით ხასიათდებოდა, რაც რადიკალურად შეიცვალა გასაბჭოების შემდეგ - მიწა `საერთო-სახალხო საკუთრებად~ გამოცხადდა, თუმცა საკოლმეურნეო მიწას განსაკუთრებული სტატუსი ჰქონდა.

დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ ჩატარდა მიწის რადიკალური რეფორმა - უწინარესად, მისი პრივატიზების მიმართულებით. წარმატებულმა რეფორმამ ძირფესვიანად შეცვალა მიწის საკუთრების ფორმები და გამოყენების ხასიათი.

ამთავითვე შეიძლება ითქვას, რომ ქობულეთის მუნიციპალიტეტი მიწის გამოყენების დაბალი მაჩვენებლით ხასიათდება, რომლის მიზეზიც უწინარესად მუნიციპალიტეტის რელიეფი და მასში არსებული დაცული ტერიტორიებია. რელიეფის ძირითადი ნაწილი შეადგენს დაჭაობებულ ტერიტორიებს, ცივაბო მთებსა და ფერდობებს. დაცული ტერიტორიების ფართობი შეადგენს 30252 ჰექტარს ანუ მთელი მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის 42%-ს. ხოლო მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ჭარბტენიანი ტერიტორიების ფართობი შეადგენს 1 970ჰა-ს.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ტყეს 23 791 ჰა უკავია, რაც მისი მთლიანი ტერიტორიის 33%-ია. ტყის კატეგორიების მიხედვით ტყეკავი მოიცავს 9000ჰა-ს, სუბ-ალპური ტყეები 9 239 ჰა-ს. სატყეო მიწები მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არ შედის.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სახნავ-სათესის ტერიტორია შეადგენს 1 132 ჰა-ს, ხეხილის ბაღები - 2 724 ჰა-ს, ხოლო სათიბ-სამოვარი შეადგენს 688 ჰა-ს. უკანასკნელ წლებში ადგილი ჰქონდა სასოფლო-სამეურნეო მიწების ფართობის შემცირებას, კერძოდ, სახნავ-სათესის ფართობი შემცირდა 420ჰა-ით. ამასთან, დაჭაობების გამო ადგილი ჰქონდა სახნავი მიწების დეგრადაციასაც, მოსახლეობის მიგრაციის გამო დაუმუშავებელი დარჩა სახნავი მიწების დაახლოებით 15 ჰა.

2004 წლის პირველი იანვრის მდგომარეობით ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სასოფლო-სამეურნეო და საცხოვრებელი დანიშნულებით გამოიყენებოდა 21 170 ათასი კვადრატული მეტრი მიწის ნაკვეთი, რაც შეადგენს მთელი მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის 29,4%-ს, რაც მიწის გამოყენების ძალიან დაბალი მაჩვენებელია.

1-3.7 მელიორაცია

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საავტომობილო გზებისა და სამელიორაციო სისტემების დეპარტამენტი მომსახურებას უწევს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის დამშრობ სისტემებს. ავტონომიური რესპუბლიკის მუნიციპალიტეტებში კლიმატური ნიადაგის პირობები სხვადასხვაა. მაღალმთიან მუნიციპალიტეტებში ნათესებზე მოქმედებს გვალვები, ხოლო დაბლობ მუნიციპალიტეტებში მოსული ჭარბი ნალექები ქმნიან ზედმეტ ტენიანობას. აქედან გამომდინარე, დეპარტამენტს მუშაობა უწევს ორი მიმართულებით, ერთის მხრივ, გვალვიანი მიწების მორწყვისა და მეორეს მხრივ ჭარბტენიანი მიწების დაშრობის მიმართულებით.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მორწყვის წყაროებად ძირითადად გამოყენებულია მდ. ჩოლოქისა და კინტრიშის შენაერთი მდინარეების, ღელეებისა და ჩამომდინარე რეგულირებით მიღებული წყლები, წყალმიმღები სათავე ნაგებობები ძირითადად არასაინჟინრო პრიმიტიული ნაგებობებია. სათავე ნაგებობები გაკეთებულია ქვანაგებობებით, რომელიც წყალდიდობის პერიოდში ზიანდება და რწყვის სეზონის მიმდინარეობის დროს საჭირო ხდება სათავე ნაგებობების რიგ შემთხვევებში რამოდენიმეჯერ აღდგენა. სარწყავი ფართობები ძირითადად განლაგებულია მაღალმთიან რაიონებში, სადაც მორწყვა მიმდინარეობს მიშვებითი მეთოდით.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სულ 12 დამშრობი ქსელი და არხი ფუნქციონირებს, არხების საერთო სიგრძე შეადგენს 67,23 კმ-ს, ხოლო მასზე ჩამოკიდებული ფართობი 2027,6 ჰა-ს. ქობულეთის დამშრობი არხების შიდა ქსელის საერთო სიგრძე 16,2 კმ, ჩამოკიდებული ფართობი 94,6 ჰა. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის დამშრობი ქსელებისა და არხების შესახებ, ასევე ქობულეთის მუნიციპალიტეტის დამშრობი არხების შიდა ქსელების შესახებ ინფორმაცია იხ. №??? და №??? დანართებში.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში არსებული სამელიორაციო სისტემების საერთო სიგრძე შეადგეს 380 385 გ/მ, ხოლო მომსახურების ფართობი 787,11 ჰა.

არხების სიგრძის 85 % (325 130 კმ) არის მუშა მდგომარეობაში, ხოლო 15 % (55 255 კმ) არ მუშაობს. არხებით მომსახურე ფართობის 94 % (743,71 ჰა) ემსახურება მუშა არხები, ხოლო 6 % (43,4 ჰა) არამუშა არხები. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მიწების დამშრობი სისტემების რეაბილიტაციის ფარგლებში, 2500 ჰა სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობზე მოხდება ჭარბი წყლების მოცილება. პროექტით დაგეგმილია 3 სატუმბი სადგურის აშენება, რომლის საშუალებითაც ჭარბი წყლები ინტენსიურად გაიყვანება ფართობებიდან და მილსადენის საშუალებით ჩაედინება ზღვაში. ასევე, ქობულეთის ცენტრალური მაგისტრალი და მოსახლეობა დატბორვისგან იქნება დაცული; არსებული ნაკრძალი დაცული იქნება დამბებით, რომლებიც დაიცავენ მას ზედაპირული წყლებისგან; დარეგულირდება მდ. ტოგონის და მდ. ოჩხამურის ნაპირები შესაბამისად, მიმდებარე სოფლები დატბორვისგან იქნება დაცული.

აჭარის ა.რ.საავტომობილო გზების და სამელიორაციო სისტემების მართვის დეპარტამენტის ბალანსზე ირიცხება 2 საირიგაციო და 1 დამშრობი სატუმბო.

1-3.8 სასარგებლო წიაღისეული

1878 წელს, როდესაც რუსეთ-თურქეთის ომის შემდეგ, ბერლინის ტრაქტატის გადაწყვეტილებით, ყოფილი ტაო-კლარჯეთის დიდი ნაწილი, აჭარის ჩათვლით, რუსეთის იმპერიას მიეკუთვნა, იწყება მისი რესურსების სამეურნეო პოტენციალის შესწავლა.

სადღეისოდ ქობულეთის მუნიციპალიტეტში დაზვერილია როგორც მადნეული, ისე არამადნეული წიაღისეული. რკინის მადნის გარკვეული მარაგი მაგნეტიტური ქვიშაქვების სახით არის ქობულეთი-ჩოლოქის ზღვის სანაპირო ზონაში. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფლებში (ხალა, ჩაისუბანი, ჩაქვისთავში) გვხვდება ოქროს გამადნების კვარც-მარღვლი მცირე სულფიდური ტიპის ხალასთავის ოქრო და ჩაქვისთავის ოქრო;

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ცნობილია სხვადასხვა სახის სამშენებლო-საყალიბე (ცეცხლგამძლე) თიხების რამდენიმე საბადო.

ქობულეთის ამ პროცესებისგან ვითარებაში დიდ როლს თამაშობს ასევე რელიეფის მორფოლოგია. გრავიტაციული პროცესები (ჩამოქცევა, მეწყერი, ჩამოშლა) უმეტესად ვითარდება ციცაბო რელიეფის პირობებში, რომლის დახრისკუთხე 25⁰-ს აღემატება. ფერდობების მდგრადობისა და მეწყრული პროცესებისგან ვითარების უმთავრესი კრიტერიუმი აღმოჩნდა ფერდობების ამგები ქანების გაწყლიანება ჭარბი ატმოსფერული ნალექებით. ქანების გაწყლიანება მოხდა როგორც ზედაპირული წყლებით, ასევე გრუნტის წყლებით, რომელთა დონეები მნიშვნელოვნად შეივსო ჩანაჟონი წყლებით. ფერდობების ამგები ქანების გაწყლიანება-გადამძიმებამ გამოიწვია ისედაც სუსტი სტატისტიკური წონასწორობის დარღვევა და გრავიტაციული პროცესების განვითარება.

ცხრილი1-3 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის არსებული საბადოები და მათი მარაგები

№	საბადოს დასახელება	მარაგები (მლნ. მ ³)	შენიშვნები
1	დაგვის მიკრო ტუფობრექციების საბადო	1,14	საბადოს ტერიტორია დასახლებულია
2	ქობულეთის რაიონისკერამზიტული, სააგურე და ცეცხლგამძლე თიხის საბადოები		მარაგები დღეისათვის სჩამოწერილია და ძიებიდან 35 წლიანი ვადის გასვლის გამო
	ა) ოჩხამურის კერამზიტული თიხების საბადო	2,02	ნედლეული ვარგისია კერამზიტული ხრემის წარმოებისათვის
	ბ) ცეცხლაურის ცეცხლგამძლე თიხის საბადო	1,8	საბადოს მარაგები ჩამოწერილია
	გ) ჯიხანჯურისსააგურე-საკრამიტე თიხის საბადო	1,03	საბადო არ მუშავდება. მარაგები ჩამოწერილია
3	ხალისთავი სგაბრო-დიორიტის საბადო	1,8	
4	ხალისთავის ოქროსგ ამოვლინება		შესასწავლია
5	ჩაქვისთავის ოქროს გამოვლინება		შესასწავლია
6	კინკიშის ანდეზიტი, ბაზალტის საბადო	8765,0	

აღსანიშნავია, რომ დაზიანებული ფართობების უმეტესობა გამოყენებულია სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებად, რაც დიდ ზეგავლენას ახდენს მეწყრული პროცესებისა ქტივიზაციაზე. მდინარეების ადიდება ხეობებში იწვევს გვერდითი ეროზიის განვითარებას, სასოფლო სამეურნეო სავარგულების ეროზიასა და დატბორვას.

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიების უსისტემო ათვისებამ გამოიწვია მრავალსპექტრიანი ბუნებრივი ლანდშაფტის ძლიერი ანთროპოგენიაზაცია, ხოლო გეოლოგიურ გარემოში დაიწყო შეუქცევადი რღვევა, ცვლილებები და სტიქიური პროცესების დიდი სიძლიერით წარმოქმნა-აქტივიზაცია, რის გამოც აჭარა საქართველოში ბუნებრივი კატასტროფების ხშირი განმეორებადობის ყველაზე მაღალი რისკის ქვეშ მოექცა. აქ ტექნოგენური წნეხის კოეფიციენტი 0,7-0,9-მდე ავიდა, ხოლო მოსახლეობის 70% გეოეკოლოგიური კრიზისის წინაშე აღმოჩნდა.

ხშირ შემთხვევაში აჭარაში შეუძლებელი ხდება გამიჯვნა და დადგენა იმისა, თუ რომელი პროცესია წარმოქმნილი ბუნებრივი ფაქტორებით და რომელი - ანთროპოგენული ზემოქმედებით. ამ გარემოებას კიდევ უფრო ართულებს ის სიტუაცია, რომ უმეტეს წილად ერთობლივი, მეწყრული და ღვარცოფული პროცესების წარმოქმნის მექანიზმი და ინტენსივობა გადაჯაჭვულია ერთმანეთზე და ურთიერთს განაპირობებენ. 80%-ზე მეტ შემთხვევაში ღვარცოფების ტრანსფორმაცია დაკავშირებულია მათ კერებში მეწყრული პროცესების გააქტიურებასთან. (იხ. ცხრილი1-4)

ცხრილი1-4. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სტიქიურ-გეოლოგიური პროცესების განვითარების ზონები და რისკვაქტორიანი უბნები

სოფელი	გეოლოგიური პროცესი	საშიშროების ხარისხი	ობიექტები, რომლებიც შესაძლებელია მოექცნენ საშიშ ზონაში	საინჟინრო-გეოლოგიური თვისებები
ხალა ჩაისუბანი სახალვამო	მეწყერი, ეროზიული მოვლენები	მაღალი	საცხოვრებელი სახლები, საკარმიდამო ნაკვეთები და ქობულეთი-ბათუმის გვირაბის მიმდებარე ტერიტორიაზე საავტომობილო გზა	იმეწყერბა ტუფობრექიები, ლატერიტიზირებული თიხა-თიხნარები, რასაც ხელს უწყობს ჭარბი ატმოსფერული ნალექების მოსვლა
ხუცუბანი	მეწყერი, გვერდითი ეროზია	მაღალი	საცხოვრებელი სახლები და საკარმიდამო ნაკვეთები	რთული გეოლოგიურ-გეომორფოლოგიური და ჰიდროგეოლოგიური პირობები, ქანების დაბალი ფიზიკურ-მექანიკური მაჩვენებლები, იმეწყერბა ლატერიტიზირებული თიხა
სოფელი ქობულეთი	მეწყერი, ფართობული ეროზია	მაღალი	საცხოვრებელი სახლები და საკარმიდამო ნაკვეთები	ქანების დაბალი ფიზიკურ-მექანიკური მაჩვენებლები, იმეწყერბა ლატერიტიზირებული თიხა
კვირიკე	მეწყერი	საშუალო	საცხოვრებელი სახლები, სასოფლო-სამეურნეო სავარგულები და შიდასაუბნო გზები	რთული გეოლოგიურ-გეომორფოლოგიური და ჰიდროგეოლოგიური პირობები, ქანების დაბალი ფიზიკურ-მექანიკური მაჩვენებლები, იმეწყერბა ლატერიტიზირებული თიხა
აჭყვისთავი	მეწყერი	საშუალო	საცხოვრებელი სახლები და საკარმიდამო ნაკვეთები	რთული გეომორფოლოგიური და ჰიდროგეოლოგიური პირობები განაპირობებს მეწყერული პროცესების გააქტიურებას
საჩინო	მეწყერი	საშუალო	საცხოვრებელი სახლები და საკარმიდამო ნაკვეთები	რთული გეომორფოლოგიური და ჰიდროგეოლოგიური პირობები განაპირობებს მეწყერული პროცესების გააქტიურებას
ჩაქვის ციტრუსების მეურნეობა	მეწყერი	მაღალი	საცხოვრებელი სახლები, გზები, საკარმიდამო ნაკვეთები, მდინარეთა ნაპირების გარეცხვა	ქანების დაბალი ფიზიკურ-მექანიკური თვისებები ხელს უწყობს მეწყერული პროცესების განვითარებას
ზედა აჭყვა	მეწყერი	მაღალი	საცხოვრებელი სახლები და საკარმიდამო ნაკვეთები	ფერდობი იმყოფება მაღალი რისკის ზონაში, იმეწყერბა შუა ეოცენის ვულკანოგენები, გადაფარული მძლავრი ალუვიურ-დელუვიურისაფარით
ქვედა აჭყვა	მეწყერი	მაღალი	საცხოვრებელი სახლები და საკარმიდამო ნაკვეთები	იმეწყერბა ტუფობრექიების გადამფარავი ლატერიტიზირებული გრუნტი

1-3.10 შავი ზღვის სანაპიროს მორფოდინამიკა და ნაპირდაცვითი პრობლემატიკა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ზღვისპირეთში ანთროპოგენურმა ზემოქმედებამ და ფართო მასშტაბიანმა ტექნოგენურმა დატვირთვამ უარყოფითი გავლენა იქონია ზღვის სანაპირო ზონაში მიმდინარე მორფოდინამიკურ პროცესებზე, რომელიც ნაპირების წარეცხვაში და მასზე აშენებული ობიექტების ნგრევაში გამოიხატა. ტექნოგენური და ანთროპოგენური დატვირთვა ყველაზე მეტად შეეხო ზღვის სანაპირო ზონის ყველაზე აქტიურ ზოლს – პლაჟს. პლაჟი ბუნებრივი ნაპირდამცავი მექანიზმია, რომელიც იცავს სანაპიროზე განლაგებულ შენობა-ნაგებობებს ნგრევისა და წარეცხვისაგან.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ზღვის სანაპირო ზონა მორფოლოგიურად (რელიეფის გეოლოგიური აგებულებისა და ფორმის მიხედვით) ორგვარია. გამოყოფენ შემდეგ ლითოდინამიკურ მონაკვეთებს:

- 1) ბარცხანის შესართავი - ციხისძირის კონცხი;
- 2) ციხისძირის კონცხი - ნატანების შესართავი.

მონაკვეთი ბათუმის კონცხიდან – ციხისძირის კონცხამდე წარმოადგენს კახაბრის ვაკის გაგრძელებას. აღნიშნული უბანი ხასიათდება მოკლე პლაჟებით და თავთხელი წყალქვეშა ფერდობით, რომელიც მოქცეულია ბათუმის კონცხსა და მდინარე ყოროლისწყალს შორის. აქვე შესართავის მახლობლად გვაქვს ეროზიული მოწმე პატარა ბორცვის სახით, რომელიც „თამარის ბორცვის“ სახელწოდებითაა ცნობილი. მახინჯაურის კონცხის ჩრდილოეთით ნაპირი გაცილებით მაღალია, აქ სანაპირო ზონა წარმოდგენილი არის კონცხებს შორის მოქცეული პლაჟებით (მახინჯაური და ჩაქვი) და კლდოვანი კონცხების გამოვლინებით (მწვანე კონცხი და ციხისძირი). ამ მონაკვეთში შეღფური ნაწილი 100 მ სიღრმით შემოიფარგლება, რომლის სიგანე ნაპირიდან 2,5 – 3,0 კმ-ია. მწვანე კონცხისა და ციხისძირის კლდოვანი ფერდობების შემადგენლობა და აგებულება ერთნაირია, გენეზისით ეოცენური ვულკანური ფენებისაგან შედგება. ეს მონაკვეთიც განიცდის აღზევებას საშუალოდ 2 მმ-ით წელიწადში.

მეორე მონაკვეთი ციხისძირიდან – ნატანების შესართავამდე წარმოადგენს კოლხეთის დაბლობის უკიდურესი სამხრეთ პერიფერიულ ზონას, რომელსაც ქობულეთის დაბლობსაც უწოდებენ. მეოთხეული ზღვიური ნალექები წარმოდგენილი არის რიყნარი მასალისაგან, რომელიც გენეზისის მიხედვით ჭოროხისეულია და ზემოდან დაფარულია ხვინჭა ქვიშოვანი ნატანით.

ქობულეთის ცენტრალურ ნაწილში გამოიყოფა შემდეგი ძირითადი მორფოლოგიური ელემენტები: ქობულეთის ჭაობი, ძველი სანაპირო ზვინული, თანამედროვე სანაპირო ზონა და შეღფური ნაწილი. წყალქვეშა ფერდი წარმოდგენილია საკმაოდ დიდი დეპრესიით, რომელიც იწყება მდინარე კინტრიშის შესართავიდან და ვრცელდება ფიჭვნარამდე, მას ქობულეთის წყალქვეშა კანიონს უწოდებენ. ქობულეთის ჩრდილო ნაწილში მდინარე ნატანების შესართავამდე პლაჟების შემადგენლობაში შეიმჩნევა მაგნეტიტით მდიდარი ქვიშები, რომლებიც მდინარე სუფსისა და მდინარე ნატანების კვების შედეგია.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ნაპირებისათვის ნაპირშემქნელი მასალის ძირითად წყაროს წარმოადგენს დიდი მდინარეების მყარი ნატანი, რომელიც ტერიგენული ხასიათისაა. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სანაპიროზე, რომელიც გადაჭიმულია 22 კმ-ზე ჩაედინება დიდი და პატარა მდინარეები, რომელთა ჩამონატანის შედეგად ფორმირებულია თანამედროვე სანაპირო ზონა. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სანაპირო მდინარეები ჰიდროლოგიური რეჟიმის მიხედვით იყოფა 2 დიდ ჯგუფად:

- 1) საშუალო მდინარეები - ჩაქვისწყალი და კინტრიში;
 - 2) პატარა მდინარეები - ჩოლოქი, ოჩხამური, დეხვა, აჭყვა და სხვა.
- ქობულეთში ძირითადად ნაპირმაფორმირებელია საშუალო მდინარეები.

ზღვის სანაპირო ზონაში მიმდინარე მორფოდინამიკური პროცესებისას მთავარ მოქმედ ძალას წარმოადგენს ტალღური რეჟიმი. ღელვის სიძლიერე და სანაპირო ზონაში მოქმედი ტალღების პარამეტრები დამოკიდებულია ქარულ რეჟიმზე, სანაპიროს ექსპოზიციაზე და წყალქვეშა ფერდის დახრილობაზე.

საქართველოს შავი ზღვის სანაპიროზე შტორმული ღელვები ძირითადად განპირობებულია დასავლეთ და სამხრეთ-დასავლეთ ციკლონების ზემოქმედებით, რომლებიც ცნობილია ატლანტიკური და ხმელთაშუა ზღვის ციკლონის სახელწოდებით. ბათუმის ჰიდრომეტეოროლოგიური სამსახურის მიერ ტალღებზე მრავალწლიური რეჟიმული დაკვირვებების მონაცემებმა გვიჩვენეს, რომ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სანაპიროზე ძირითადად გაბატონებულია დასავლეთის ღელვები. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სანაპიროსათვის შტორმული სეზონი ძირითადად ზამთარშია, როდესაც ტალღის სიმაღლე 2 მ-ზე მეტია და შეადგენს 30%, ხოლო ზაფხულისათვის მსგავსი ღელვები 5%-ია, ზამთრის შტორმების დროს ზოგჯერ ტალღის სიმაღლე აღწევს პიკს 6-8 მ-ს. რეგიონში გაბატონებულია დასავლეთი რუმბების შტორმები. მათ შორის დასავლეთის მიმართულების ძლიერი ღელვების განმეორებადობა შეადგენს დაახლოებით 91,6%, სამხრეთ-დასავლეთის 1,2 %, ჩრდილო-დასავლეთის 7,2 %, ჩრდილოეთის რუმბების ძლიერი ღელვები არ აღინიშნება. რაც შეეხება შტორმულ ტალღებს მათი ზემოქმედება სანაპირო ზოლზე პრაქტიკულად ხორციელდება 15-20 მ სიღრმიდან. ბოლო 10 წლის განმავლობაში შეიმჩნევა ზღვის შტორმული რეჟიმის მკვეთრი გააქტიურება.

ზღვის სანაპირო ზონის განვითარების პირობებზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ზღვის დონის პერმანენტური აწევა და შტორმული აქტივობა, რაც გავლენას ახდენს სანაპირო ზონის მორფოდინამიკაზე. თანამედროვე შავი ზღვის დონე ჩამოყალიბდა ბოლო 5-6 ათასი წლის წინათ,

როდესაც ბოლოჯერ შეუერთდა შავი ზღვა ხმელთაშუა ზღვას და ყოველწლიურად მისი დონე საშუალოდ მატულობს 2-5 მმ-ით, შავი ზღვის დონე 30 სმ-ით დაბალია ბალტიის ზღვის დონეზე და ზოგიერთი წლის გადახრები +10-20 სმ-ია.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტიში ბუნებითსარგებლობის პროცესში ანთროპოგენურმა ზემოქმედებამ (მდინარეების დარეგულირება დამბების მეშვეობით, სანაპირო ზონაში ნატანის ნაპირგასწვრივი ნაკადის შეჩერება დეზების მეშვეობით, პლაჟებზე და მდინარეთა შესართავებში საკარიერო უბნების გახსნა, დიდი მოცულობით ინერტული მასალის მოპოვება და სხვა) ზღვის სანაპირო ზონაში გამოიწვია ნატანის დეფიციტი და აბრაზიული პროცესების გააქტიურება შედეგად: აქტიური წარეცხვები დაიწყო ჩაქვის ცენტრალურ ნაწილში, ბობოყვათში, ქობულეთში და ფიჭვნარში.

აბრაზიული პროცესების შესაჩერებლად აუცილებელი გახდა ნაპირსამაგრი ღონისძიებების ჩატარება, რომელიც გამოიხატა ტექნოგენური ფორმებით. სანაპირო ზონაში წარმოქმნილი პრობლემების აღმოსაფხვრელად 50-60-იან წლებში გადაწყვიტეს სხვადასხვა ჰიდროტექნიკური ნაგებობების მეშვეობით ტალღური ენერჯის შეჩერება, შესაბამისად იქმნებოდა ახალ-ახალი ჰიდროტექნიკური ნაგებობები: კედლები (ტალღამრეკლი, საფეხურებიანი, ვერტიკალური, ჩამარხული და სხვა), სხვადასხვა ზომის და ფორმის რკინა-ბეტონის მასივები, ტეტრაპოდები, რიაჟები, ხიმინჯები, დეზები, წყალქვეშა ზვირთმსხვრევები და სხვა. ჰიდროტექნიკური ნაგებობების ჩართვამ სანაპირო ზონაში აბრაზიული პროცესები დროებით შეაჩერა, მაგრამ შტორმული სერიების შემდეგ ნაგებობები ინგრეოდა და აღმოჩნდა, რომ მსგავსი ჩარევა დროებითი ღონისძიება იყო. სანაპირო ზონაში ტალღისმოქმედების შედეგად ინგრეოდა სხვადასხვა სახის ძვირადღირებული ჰიდროტექნიკური ნაგებობები და პლაჟის მაგივრად რჩებოდა რკინა-ბეტონის მასივების ნარჩენები. ნაპირების შენარჩუნების თვალსაზრისით იცვლებოდა ჰიდროტექნიკური ნაგებობების კონსტრუქციები, რომელმაც საბოლოოდ ზღვის სანაპირო ზონის უნიკალური რეკრეაციული ტერიტორია გარდაქმნა არამდგრად, ეკოლოგიურად დაბინძურებულ ზონად. აღნიშნული ნაგებობების მშენებლობა არ აღმოჩნდა მთავარი მექანიზმი, რომელსაც შეეძლო შეეცვალა ბუნებრივი კონსტრუქცია პლაჟისა, მაგრამ 70-იანი წლების საინჟინრო მიდგომა და გადაწყვეტა ფიგურირებდა ყველგან და მიმდინარეობდა ბრძოლა ტალღურ ენერჯიასთან და არა გამომწვევ მიზეზებთან.

თუ დავახასიათებთ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ზღვის სანაპირო ზონაში განლაგებულ ჰიდროტექნიკურ ნაგებობებს სამხრეთიდან ჩრდილოეთის მიმართულებით, მივიღებთ კონსტრუქციული დატვირთვის საინტერესო სპექტრს, რომელსაც მხოლოდ ნეგატიური დატვირთვა გააჩნიათ.

მახინჯაური - მწვანე კონცხი მონაკვეთზე რკინიგზის მაგისტრალის და დასახლებული პუნქტების გადასარჩენად იქმნებოდა ახალ-ახალი ჰიდროტექნიკური ნაგებობები: საფეხურიანი კედლებს ცვლიდა ვერტიკალური კედლები, კედლების შესანარჩუნებლად ეწყობოდა რკინა-ბეტონის მასივები, ხოლო ზოგიერთ უბნებზე წყალქვეშა ზვირთმსხვრევები. იხ. სურათი1-14)

სურათი1-14. ტექნოგენური დატვირთვა მწვანე კონცხის მიმდებარედ

ავარიულ სიტუაციაში აღმოჩნდა ჩაქვის ცენტრალური ნაწილიც, სადაც აღმართეს მასიური ვერტიკალური კედელი აჭყვის წყლის შესართავიდან ბუენარამდე. კედელმა ვერ უზრუნველყო ნაპირების მდგრადობა და აბრაზიული მოქმედების შესაჩერებლად დაზარალი კედლების წინ ჩააწყვეს მძიმე წონის (100 ტ და მეტი) რკინა-ბეტონის მასივები. ვერც ამან უზრუნველყო ნაპირების დაცვა და აბრაზიული პროცესების შედეგად გაჩნდა უარყოფითი ძაბრისებური ფორმები. სურათი1- 15; სურათი1-16; სურათი 1-17)

სურათი1-15. ტალღამრეკლი კედელი და მრავალტონიანი რკინა-ბეტონის მასივები

სურათი1-16. ტალღამრეკლი კედელი და მრავალტონიანი რკინა-ბეტონის მასივები

სურათი 1-17. ტალღის მიერ კედლის უკან გამორეცხილი ძაბრისებური ფორმა (ჩაქვი)

ჩაქვის წყლის სამხრეთით ჩაქვის ტურბაზის ტერიტორიის შესანარჩუნებლად გამოიყენეს სხვადასხვა სახის ჰიდროტექნიკური ნაგებობები: კედლები, მასივები, რიაჟები, რომლებმაც ვერ უზრუნველყო ნაპირების მდგრადობა. (იხ. სურათი1-18)

სურათი1-18. რიაჟები ჩაქვის ტურბაზის გასწვრივ.

გაცილებით რთული სიტუაცია შეიქმნა სამხრეთით კონცხიდან ტურბაზის ტერიტორიამდე, სადაც რკინიგზის ლიანდაგები მიუყვებოდა ზღვის კიდის ხაზს. სარკინიგზო მაგისტრალის დასაცავად შეიქმნა მთელი რიგი კომპლექსი ჰიდროტექნიკური ნაგებობებისა, რომელიც 1,5 კმ მონაკვეთზე იქმნებოდა. აქ გვხვდება რკინა-ბეტონის კონსტრუქციების სხვადასხვა სახეობები, მის წინ ჩაყრილი მრავალტონიანი მასივების ფორმები, ძველი კედლების ნარჩენები, ხიმინჯები და სხვა. ყოველი ძლიერი ღელვის შემდეგ ტალღის მოქმედების შედეგად აღნიშნული კონსტრუქციები გამოდიოდა მწყობრიდან და ხდებოდა ახალ-ახალი ნაგებობების შექმნა, რომელიც საკმაოდ დიდ ხარჯებთან იყო დაკავშირებული. თანამედროვე პირობებში ეს მონაკვეთი მთლიანად დაცული არის ფლეთილი ქვების ბერმით.(იხ. სურათი 1-19)

სურათი 1-19. ფლეთილი ქვების ბერმა მწვანე კონცხის ჩრდილოეთით

ბუკნარში აქტიური კლიფის გასწვრივ 70-80-იან წლებში ჩააწყვეს სხვადასხვა სახის ნაპირსამაგრი კონსტრუქციები: რიაჟები და მასივები, მაგრამ ვერც მათ უზრუნველყვეს ნაპირების წარცხვის შეჩერება. (იხ. სურათი1-20).

სურათი1-20. რიაჟები და რკინა-ბეტონის მასივები ზუკნარის სანაპიროზე

გაცილებით უფრო რთული სიტუაციაა ციხისძირის კონცხის გასწვრივ, სადაც რკინიგზის ლიანდაგები კონცხის პერიფერიებს მიუყვება. აქ როგორც ფრაგმენტულად, ასევე ჩრდილოეთ ნაწილში საკმაოდ მაღალი ტალღამრეკლი კედელია აშენებული. კედლის მასიურობის მიუხედავად, რომლის საძირკველი ფუძე ქანებზეა დაყრდნობილი, მაინც დანაპრალებულ-დაზიანებულია, რის გამოც ყოველი შტორმული მოქმედებისას იქმნება ავარიული სიტუაცია.

ავარიული სიტუაციის განტვირთვის მიზნით ციხისძირის კონცხის გასწვრივ სანაპირო ზონაში იყრება სხვადასხვა სახის დემონტაჟის შედეგად გამოთავისუფლებული რკინა-ბეტონის ნარჩენები და ზესტაფონის ფეროშენადნობთა ქარხნიდან წამოდებული წიდა. (იხ. **Error! Not a valid bookmark self-reference.**; სურათი1-22)

სურათი1-21. დაზიანებული ტალღამრეკლი კედელი და რკინა-ბეტონის მასივები (ციხისძირი)

სურათი1-22. დაზიანებული ტალღამრეკლი კედელი და სამშენებლო ნარჩენები (ციხისძირი)

სანაპირო ზონაში მსგავსი დატვირთვა გაცილებით უარყოფით ფონს ქმნის და ავარიულ სიტუაციას უფრო ართულებს.

ბობოყვათში ციხისძირის ჩრდილოეთით სამთავრობო რეზიდენციის მიდამოებში ეროზიული პროცესების შესაჩერებლად პლაჟის ბოლოს გაკეთებულია 1 კმ სიგრძის რკინის შპუნტების კედელი. (იხ. სურათი1-23)

სურათი1-23. ბობოყვათის სანაპირო

მდინარე კინტიშის ჩრდილოეთით აჭყვამდე პლაჟის ბოლოს ფიგურირებს 4 მ სიმაღლის ვერტიკალური კედელი, ხოლო აჭყვის შესართავიდან ჩრდილოეთით ქობულეთის ცენტრალურ ნაწილამდე არის პლაჟის ბოლოს საფეხურებიანი 5-6 მ სიმაღლის კედელი. კედლების მდგრადობის შესანარჩუნებლად აჭყვის წყლის შესართავიდან ჩრდილოეთის მიმართულებით ყოველ 50 მ ჩაწყობილია ზვირთმსხვრევი დეზები (იხ. **Error! Not a valid bookmark self-reference.**), კედლები მცირე პარამეტრებიანი პლაჟების გასწვრივ დანაპრალეებულია და ფრაგმენტულად მისი ძირი გამორეცხილია (იხ. სურათი1-25), რომელიც აზიანებს ქალაქის ცენტრალურ ბულვარს.

სურათი1-24. დაზიანებული ქობულეთის ბულვარი

სურათი1-25. სანაპირო დეზები (ქობულეთი)

დაგეგმილია არსებული კედლის მსგავსი კონსტრუქციით ნაპირსამაგრი ნაგებობის გაგრძელება ჩრდილოეთით 1 კმ-ზე. ფიჭვნარში, იქ სადაც გვექონდა ბულვარის გასწვრივ პატარა ბარდიურები, დღეს ბარდიურების მაგივრად გაკეთებულია დაბალი ვერტიკალური კედლები 1,5 კმ მონაკვეთზე. (იხ. სურათი1-26)

სურათი1-26. ვერტიკალური კედელი ფიჭვნარის პლაჟის ბოლოს

2 კმ-იანი კედელი ფიგურირებს სანაპირო ცელაზე ჩოლოქის შესართავიდან ნატანების შესართავამდე, რომელიც, ამავდროულად, ტერიტორიის შემომსაზღვრელი კედლის ფუნქციასაც ასრულებს.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ზღვის სანაპირო ზონა რეკრეაციული თვალსაზრისით ძირითადად დატვირთულია ზაფხულში, ამ დროს პლაჟზე იდგმება როგორც სეზონური ხასიათის საზაფხულო ნაგებობები; ასევე შენდება მუდმივი კაპიტალური ნაგებობებიც. ტალღის მოქმედებისას წყლის მასასთან ერთად მოძრაობს პლაჟის ზედაპირული კენჭოვანი ფენაც, რომელიც საფრთხეს უქმნის აღნიშნულ ნაგებობებს.

ტალღის მოქმედების ზონაში ყველა სახის ტექნოგენური ჩართვა იწვევს ზღვის სანაპირო მორფოდინამიკის ცვლილებას, რომელიც დამოკიდებულია ნაპირგასწვრივი ნაკადის მიმართულების და სიმძლავრის ცვლილებებთან, ირღვევა სანაპირო ზვინულის პლაჟის ხარისხობრივი და რაოდენობრივი მაჩვენებლის ნიშნულები, ასევე იცვლება აკუმულაციური ფორმის სახეები.

ქ. ქობულეთის სანაპირო ზოლი (დაახლოებით 11 კმ.) ერთ-ერთი ავარიული უბანია აჭარის ფარგლებში. განსაკუთრებული ავარიულობით გამოირჩევა ქალაქის სამხრეთი ნაწილის 4 კმ-ანი მონაკვეთი, სადაც ყოველი ძლიერი შტორმი იწვევს პლაჟების წარცხვას, საყრდენი კედლის და ზღვისპირა ბულვარის საფარის დაზიანებას, მიმდებარე ტერიტორიების დასილვას.

ძველი ნაპირგასწვრივი ზვინული, რომელიც ძირითადად აგებულია მდ. ჭოროხის მასალით, ამჟამად პრაქტიკულად მოშლილია - მასზე გაშენებულია ქ. ქობულეთი. მის წინ არსებული პლაჟები, ნატანის დეფიციტის გაჩენამდე შავი ზღვის სანაპიროზე, გამოირჩეოდა დიდი სიმაღლითა და სიგანით.

გაბატონებული სამხრეთ-დასავლეთის და დასავლეთის ტალღების მიმართულება სანაპირო ხაზის ექსპოზიციის მიმართ განაპირობებს სამხრეთიდან ჩრდილოეთისაკენ, მდ. ნატანების შესართავამდე, არსებული ნატანის ნაპირგასწვრივ ნაკადს; მისი ხარჯი შეადგენს დაახლოებით 20 ათას მ³/წელიწადში. იშვიათი, ჩრდილო-დასავლეთი მიმართულების დღეულები გადაადგილებს მდ. ნატანების ქვიშას შესართავიდან სამხრეთისაკენ და მისი გავლენის არეალი შემოიფარგლება დაახლოებით 1 კმ-ით, ქ. ქობულეთის ჩრდილოეთით. ამგვარად, ქობულეთის სანაპირო ზონას პლაჟშემქმნელი ნატანი მიეწოდება როგორც უკვე ავღნიშნეთ მდინარეებიდან - დეხვა, კინტრიში და აჭყვა; მისი ჯამური წლიური მოცულობა შეადგენს დაახლოებით 10-11 ათას მ³-ს. თუ გავითვალისწინებთ, რომ მსხვილი მასალის დანაკარგი ცვეთაზე ყოველ ერთ გრძივ კილომეტრზე შეადგენს დაახლოებით 1 ათას მ³-ს, შეგვიძლია დავასკვნათ,

რომ ქ. ქობულეთის 10 კმ-იან სანაპირო ზონაში სამხრეთიდან ტალღებით გამოტანილი ნატანის მოცულობა საკმარისია მხოლოდ ცვეთაზე დანაკარგების საკომპენსაციოდ.

შავი ზღვის ნაპირების დაცვის 1983 წლის გენერალური სქემა ითვალისწინებდა დაახლოებით 1.4 მლნ მ³ ნატანის შეტანას ქ. ქობულეთის სამხრეთის და ცენტრალური ნაწილის სანაპირო ზონაში, ხოლო მთლიანად ქვესისტემის ფარგლებში, ციხისძირიდან ქობულეთის ჩათვლით (18 კმ), დაახლოებით 2.0 მლნ მ³ მასალის ჩაყრას.

1982-91 წლებში ქობულეთში შეტანილმა (ძირითადად, მცურავი ტექნიკით) დაახლოებით 0.8 მლნ. მ³. მდ. ჭოროხის მასალამ ნაწილობრივ გააუმჯობესა 80-იან წლებამდე არსებული კატასტროფული სიტუაცია. ჩამოყალიბდა 5 ჰა-ზე მეტი საერთო ფართობის ხელოვნური პლაჟები. პლაჟის სიგანეები გაიზარდა 30-40 მ-დე, თუმცა, ეს საკმარისი არ აღმოჩნდა შტორმული ტალღების ენერჯის ჩასაქრობად. ბოლო პერიოდში, უმნიშვნელოდ, მაგრამ მაინც გრძელდება პლაჟების ფართის მატება ქ. ქობულეთის ჩრდილო სანაპირო ზოლში, რაც განპირობებულია სამხრეთიდან ნატანის გადაადგილებით.

ქობულეთის სანაპირო ზონის სტაბილიზაციისათვის აუცილებელია პლაჟმექმნელი ნატანის ერთჯერადი შეტანა 100-120 ათასი მ³ ოდენობით, ხოლო ციხისძირთან ყოველწლიურად ჩაყრილი მასალა უზრუნველყოფს აქ თავისუფალი 50-60 მ სიგანის პლაჟების შენარჩუნებას.

გარდა ამისა, აუცილებელია გაგრძელდეს ნაპირგასწვრივი კედლის მშენებლობა ჩრდილოეთისკენ, ზღვისპირა ბულვარის კეთილმოწყობის მიზნით. ამ უბანზე პლაჟის სიგანე დაახლოებით 50-60 მ-ს შეადგენს; ამგვარად, ასაშენებელი კედელი მოქცეული იქნება პლაჟზე ტალღის აქტიური ზემოქმედების ზონის გარეთ.

ქ. ქობულეთში ნაპირდაცვითი ღონისძიებების გატარების ძირითადი სირთულე პლაჟმექმნელი მასალის კარიერის სიმორეში მდგომარეობს. თვითმცლელი გემებისათვის მანძილი მდ. ჭოროხის შესართავიდან 35-40 კმ-ს შეადგენს, ავტოტრანსპორტისათვის 50 კმ-ს და მეტს. სხვა მოქმედი კარიერი არ არსებობს.

ქვესისტემის ფარგლებში სანაპირო ზოლის სტაბილიზაციისათვის აუცილებელია განხორციელდეს ყოველწლიური ჩაყრები 25-30 ათასი მ³ მოცულობის ოდენობით. ჩაყრა მიზანშეწონილია მოხდეს ქვესისტემის დასაწყისში ბობოყვათის მიდამოებში.

1-3.11 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ფლორა და ფაუნა

აჭარის ფლორისტული რაიონი და მასში შემავალი ქობულეთის მუნიციპალიტეტი გაადგილებულია ხმელეთის ბიოლოგიური მრავალფეროვნებით მდიდარ რეგიონში კავკასიაში, რომელიც ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირმა (IUCN) შეიტანა მსოფლიოს იმ 34 'ცხელ წერტილთა' (Hotspots) ნუსხაში, რომლებიც ხასიათდება ყველაზე დიდი ბიოლოგიური მრავალფეროვნებითა და საფრთხეში მყოფი ხმელეთის ეკოსისტემების სიუხვით. ამავე დროს, გეოგრაფიული მდებარეობით ეს ტერიტორია შედის მსოფლიოში აღიარებულ 200 ეკორეგიონს შორის სახეობათა სიუხვის, ენდემიზმის მაჩვენებლის, ტაქსონომიური უნიკალურობის, წარმოშობის თავისებურებების და ჰაბიტატების იშვიათობის მიხედვით გამორჩეულ მცირე კავკასიონის სამხრეთ დასავლეთ კორიდორში. იგი ფიგურირებს ასევე მსოფლიოს ბიოლოგიური მრავალფეროვნების დონით უნიკალური და დაცვის საჭიროების თვალსაზრისით პრიორიტეტული 25 რეგიონის ნუსხაში – ტროპიკული ანდეზის, ბრაზილიის ატლანტიკური ტყეების, მადაგასკარის, ფილიპინების, ახალი ზელანდიის, ხმელთაშუა ზღვისპირეთის და სხვათა გვერდით. ამის გამოხატულებაა აგრეთვე ის ფაქტი, რომ ველური ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის (WWF) ინიციატივაში "ევროპის ტყეების 100 ცხელი წერტილის შესახებ," ანუ დაუცავ ტყეთა 100 მონაკვეთის შესახებ, რომლებიც აუცილებლად საჭიროებენ დაცვას, ერთ-ერთი უპირველესი პრიორიტეტი მიენიჭა აჭარის უნიკალურ ტყის ეკოსისტემებს.

კოლხეთის მცენარეული საფარის განვითარება მას შემდეგ, რაც მიოცენის დასაწყისში იგი ზღვისგან განთავისუფლდა, მიმდინარეობდა ისევე როგორც კავკასიის სახვა რეგიონებში მიმდინარე გეოქრონოლოგიური პერიოდების მიხედვით. განსხვავება მდგომარეობს იმაში, რომ მეოთხეული სისტემის პლეისტოცენში, როდესაც მოხდა რამდენიმე გამყინვარება, ამიერკავკასიაში შემორჩენილი იყო ადგილობრივი ფლორის გადარჩენის ორი კერა-კოლხეთი და თალიში, რომელთაც გამყინვარების გავლენა არ განუცდიათ; აქ იგრძნობოდა შავი ზღვის გავლენა ზღვისპირა და შიდა მთიან თბილ

კლიმატზე, სუბტროპიკული მცენარეულობის ჩამოყალიბებაზე და რელიქტურ მცენარეთა შენარჩუნებაზე.

ფიტოგეოგრაფიული დაყოფის თანამედროვე სქემის მიხედვით, ქობულეთის ტერიტორია ფლორისტული კომპლექსების სახეობრივი შემადგენლობითა და ისტორიით, ფლორის სისტემატიკური სტრუქტურით, უძველესი ხმელთაშუაზღვისპირეთის სამყაროს, სუბ-ხმელთაშუაზღვისპირეთის ოლქის, კოლხეთის ანუ აღმოსავლეთ ევქსინის პროვინციის აჭარა-შავშეთის ოკრუგს განეკუთვნება და მის ფლორისტულ მრავალფეროვნებას საფუძვლად ედება მესამეული პერიოდის ხმელთაშუაზღვისპირეთის ფლორის ბირთვისაგან განვითარებული ავტოქტონური წარმოშობის ფლორა.

ა(ა)იპ ბათუმის ბოტანიკური ბაღის ადგილობრივი ფლორისა და კონსერვაციის განყოფილების მონაცემებზე დაყრდნობით, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე 2014 წლისათვის აღირიცხება:

1229 ველურად მოზარდი ჭურჭელბოჭკოვანი მცენარის სახეობა, რომლებიც ერთიანდებიან 134 ოჯახის 594 გვარში; საქართველოს „წითელი ნუსხით“ (02.05.2006) დაცული 15 მერქიანი სახეობა;

ბუნების ცოცხალი ძეგლის სტატუსის მისანიჭებლად საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს წინაშე წარდგენილია ორი ობიექტი: თიკერის კოლხური ტყე და მდ. დეხვას ხეობის ზედაწელი და სათავეები ;

ენდემური ფლორის მრავალფეროვნება წარმოდგენილია 116 სახეობით, რომლებიც ერთიანდებიან 38 ოჯახის 82 გვარში. მათ შორის, კავკასიის ენდემია: 48, საქართველოს: 8, კოხეთის: 48, აჭარის/აჭარა-ლაზეთის: 12;

სამკურნალო მიზნებისათვის გამოყენებადია: გულ-სისხლძარღვოვან დაავადებათა წინააღმდეგ: 5, ნერვული დაავადებების წინააღმდეგ: 6, სასუნთქი გზების დაავადებათა წინააღმდეგ: 17, საჭმლის მომნელებელი სისტემის დაავადებათა სამკურნალოდ: 9, კუჭ-ნაწლავის ანთების (აშლილობის) წინააღმდეგ: 10, შეკრულობის, ჰემაროის და კოლიტის სამკურნალოდ: 9, მადისა ღმმვრელად: 6, ნაწლავის პარაზიტების წინააღმდეგ: 5, ღვიძლისა და ნაღვლის ბუშტის დაავადებათა წინააღმდეგ: 4, თირკმლისა და შარდის ბუშტის დაავადებების სამკურნალოდ: 6, ვიტამინების შემცველი: 3, სპაზმოლიტიკური და ტკივილ გამაყუჩებელი: 4, ოფლდენის გასაძლიერებლად გამოყენებულია: 2, ჰიპერტონული დაავადების სამკურნალოდ გამოყენებული: 4, სისხლდენის წინააღმდეგ გამოყენებული: 5, შაქრიანი დიაბეტის სამკურნალოდ გამოყენებულია: 2, რადიკულიტის, ოსტეოქონდროზის, სახსრებისანთების წინააღმდეგ გამოყენებულია: 2, ფურუნკულების (მირმაგარების), მუწუკების, ალერგიის, ჩირქოვანი ჭრილობების, დამწვრობების წინააღმდეგ: 9, ხორცმეტების, მეჭეჭების წინააღმდეგ გამოყენებულია: 2, კანზე პიგმენტური ლაქების წინააღმდეგ: 1, ავთვისებიანი სიმსივნეების სამკურნალოდ: 3, რევმატიზმების წინააღმდეგ: 2, თმის ცვენის წინააღმდეგ გამოყენებული: 4, ღრძილების ანთების წინააღმდეგ: 4, თრომბის წინააღმდეგ გამოყენებული: 1, სიმსუქნის თავიდან ასაცილებლად, მადის დასაქვეითებლად და მარილების ცვლის საწინააღმდეგოდ გამოყენებული: 1, მხედველობის გასაუმჯობესებლად გამოყენებული: 1, ჩიყვის სამკურნალოდ გამოყენებული: 1 სახეობის მცენარე.

ქვემოთ მოყვანილია ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ფლორის დეტალური აღწერა.

ქობულეთის ფლორისტული რაიონისათვის დამახასიათებელია მცენარეულობის კოლხური ტიპის ვერტიკალური ზონალობა, რომლებიც შემდეგი კანონზომიერებებით ხასიათდებიან:

ზღვისპირა დაბლობის მცენარეულობა 0 მ.-დან 15-25 მ.-მდე ზ.-დან
სანაპირო ქვიშნარების მცენარეულობა;
ჭაობებისა და გუბურების მცენარეულობა.

ტყის მცენარეულობა 15-25 მ.-დან 2100 მ.-მდე ზ. დ. -დან
შერეული კოლხური ტყე 15-25მ-დან 250-500მ-დ. ზ. დ. -დან;
წაბლის ტყეები 500- დან 1000-1100მ.-მდე ზ. დ.-დან;

წიფლის ტყეები 1100-დან 2000-2100 მ-მდე ზ. დ. -დან
შერეულფოთლიანი ტყე 1800-2100 მ-მდე ზ. დ. -დან.

სუბალპური სარტყლის მცენარეულობა 2000-2100მ-დან 2400მდე. ზ. დ. -დან
სუბალპური ტყეები 2000-დან 2250მ-მდე. ზ. დ. -დან;
სუბალპური ბუჩქნარები-2100მ-დან - 2350მ-მდე ზ. დ. -დან;
სუბალპური მდელოები 2200მ.-დან 2400მ.-მდე ზ. დ. -დან.

ალპური სარტყლის მცენარეულობა 2400მ.-დან 2700მ.-მდე ზ.დ.
დაბლარი ბუჩქნარები -მთელ სარტყელში;
ხალიანი მდელოები-მთელ სარტყელში;
ქვანაშალის მცენარეულობა-მთელ სარტყელში.

ზღვისპირა დაბლობის მცენარეულობა

დაბლობის მცენარეულობა ძირითადად მეორადია და წარმოდგენილია ჰიგროფიტული ბალახოვნებით. წარსულში დაბლობი მეტწილად მურყანიანი ჭაობებით იყო წარმოდგენილი. გორაკ-ბორცვებისაკენ კი დაბლობის ტყეს შერეული ხასიათი ჰქონდა. აქ გვხვდებოდნენ: ჩარპინუს ცაუცასიცა, *Carpinus caucasica*, *Pterocarya pterocarpa*, *Quercus iberica*, *Castanea sativa* და სხვ., რომელთაშორისაცქვეტყესქმნიდნენ: *Rhododendron luteum*, *Vaccinium arctostaphylos*, *Smilax exelsa*, *Clematis vitalba*, *Periploca graeca* და სხვ. (Колakovский, 1958)

ამჟამად ტყე გაჩეხილია და წარსულის ჭაობიანი ტყეებიდან მხოლოდ მცირე ფრაგმენტებიღა დარჩენილი.

სანაპიროს ქვიშნარის მცენარეულობა

ეს მცირე ზოლი ვრცელდება ქობულეთის მთელი ზღვის სანაპიროზე. მცენარეულობა წარმოდგენილია ძირითადად ქვიშის მოყვარე ქსეროფიტული სახეობებით, რომლებიც ისე მეჩხრად არიან განსახლებული, რომ რაიმე მყარ ცენოზებს არც კი ქმნიან. სახეობების მრავალფეროვნება არც ისე დიდია. ხეებიდან და ბუჩქებიდან გვხვდებიან: *Celtis australis*, *Hippophae rhamnoides*, *Vitex rotundifolius*, *Berberis vulgaris*, *Rubus sanguineus* და სხვ. ბალახოვნებიდან გვხვდებიან: *Imperata cylindrica*, *Carex colchica*, *Achillea micrantha*, *Astragalus litoralis*, *Cacile euxsina*, *Euphorbia paralais*, *Eryngium maritimum*, *Plantago lanceolatum*, *Lolium loliaceum*, *Pancretium maritimum*, *Glaucium flavum* და სხვ.

ნაპირებიდან უფრო მოშორებით, სადაც ქვიშნარი უფრო მკვირვია და ადგილი აქვს ნიადაგწარმოქმნის პროცესებს, გვხვდებიან: *Phisalis angulata*, *Verbascum gnaphaloides*, *Stachys maritima*, *Astragalus litoralis*, *Polygonum litorale*, *Silene euxsina*, *Euphorbia maculata*, *Carex colchica*, *Cynanchum acutum* და სხვ. ხმელეთისაკენ ქვიშის ნიადაგზე ბალახოვანი საფარი თანდათან იკვრება, რადგან მნიშვნელოვანი მონაწილეობით თავს იჩენენ *Cynodon dactylon*, *Dactilis glomerata*, *Imperata cylindrica*, *Eleusine indica*, *Lophochloa phleoides*, *Elimus giganteus*, *Raphanus maritimus*, *Achillea nobilis*, *Anthemis euxsina* და სხვა მრავალი.

1.2.ჭაობებისა და გუბურების მცენარეულობა. ზღვისპირა დაბლობზე ჭაობები ძირითადად გვხვდებიან ქობულეთში მდ. მდ. კინტრიშსა და ჩოლოქს შორის. ამ ჭაობებიდან მნიშვნელოვანი ფართობი ქობულეთის ტორფიან-სფაგნუმიან ჭაობს უჭირავს, რომელიც დღეს ცნობილია ისპანი I და ისპანი II-ის სახელწოდებით. ისპანის ტორფის ხავსიანი ჭაობი მსოფლიოში უნიკალური პერკოლაციური ომბროგენული ტიპის ზედური ჭაობია (Kaffke at all., 2000).

ცნობილი ბოტანიკოსი ვ.ს. დოკტუროვსკი (1931-1936) თვლის, რომ ტორფიან - სფაგნუმიანი ჭაობები კოლხეთში ჯერ კიდევ გამყინვარებამდე არსებობდნენ. შემდგომ პერიოდში ისინი გამდიდრდნენ ბორეალური სახეობებით. თანამედროვე ჭაობები რამდენიმე დამახასიათებელი ცენოზებითაა წარმოდგენილი. ამის მიხედვით გამოირჩევა მურყანიანი, ნაირ-ბალახიანი, ისლიანი, ლაქაშიანი, ზამბახიანი და გვიმრიანი ჭაობები.

ისპანის ჭაობებში მურყანიანი ცენოზებისათვის დამახასიათებელია *Alnus barbata*., რომელიც მოსახლეობის მიერ ძლიერ იჩეხება და უმეტესად ბუჩქის ფორმა აქვს. მოსახლეობისაგან მიუვალ

ადგილებში გვხვდება მურყანის 25 მ-იანი სიმაღლის ინდივიდებიც. ბუჩქებიდან ხშირია: *Rhododendron ponticum*, *Rh. luteum*, *Vaccinium arctostaphylos*, *Frangula alnus*, *Rubus sanguineus*. ლიანებიდან *Hedera colchica*, *Smilax exelsa*, რომლებიც ისეა დახლართული, რომ გაუვალ რაყებს ქმნიან. ბალახოვნებიდან აღსანიშნავია: *Osmunda regalis*, *Rynchospora alba*, *Acorus calamus*, *Rynchospora caucasica*, *Solidago turfosa*, *Molinia litoralis*, *Drosera rotundifolia*. საერთოდ ისპანი II-ს თავისებური რელიქტური იერი დაჰკრავს, რასაც მოწმობენ მიუვალ ადგილებში არსებული *Quercus hartwissiana* -ს უძველესი ეგზემპლარები.

ზღვისპირა ჭაობების გუბურებში გავრცელებული სახეობებია: *Trapa colchica*, *Trapa maleevi*, *Nuphar luteum*, *Utricularia minor*, *Lemna minor* და სხვ. გუბურების ირგვლივ წყლით დაფარულ ლამიან ნიადაგებზე ჩვეულებრივია *Alisma plantago-aquatica*, *Sparganium neglectum*, *Polygonum nodosum*, განსაკუთრებით აღსანიშნავია *Iris pseudolanceolatum*, რომელიც ლამაზი ყვითელი ყვავილებით დამახასიათებელ ფონს ქმნის.

ტყის მცენარეულობა ქობულეთის რაიონის მცენარეულობის ძირითადი ტიპია. რელიეფის მრავალფეროვნება, კლიმატური პირობები, ნიადაგები, ანთროპოგენური და სხვა ფაქტორთა კომპლექსები განაპირობებენ მცენარეულობის მოზაიკურობას, რომელშიც კარგად ჩანს ვერტიკალური სარტყლიანობა და ექსპოზიციურობა. ზღვის სანაპიროდან სიმაღლის ზრდასთან ერთად ტყის ფორმაციებიც შესაბამისად იცვლება და წარმოდგენილია შემდეგი სარტყლებით:

ჰიგროფილური, თერმოფილური შერეული ფოთლოვანი ტყე
წაბლნარები;
წიფლნარები;
შერეულფოთლოვანი ტყე;

ჰიგროფილური, თერმოფილური შერეული ფოთლოვანი ტყე ანუ შერეული სუბტროპიკული ტყეები, ანუ „შერეული ფოთლოვანი ტყეები“; ანუ კოლხური ტიპის შერეული ფოთლოვანი ტყეების ანუ „წიფლნარ-წაბლნარი კოლხური ტყეები“; ანუ „სხვადასხვა ტყის ფორმაციებისა და ტიპების კომპლექსი“; ანუ „შერეული ფოთლოვანი ტყე“; ანუ „კოლხურ-ლემამბოიანი“ და „მარადმწვანე ქვეტყიანი ტყეები“ წარმოდგენილია ძირითადად წაბლნარი, რცხილნარი, მურყნარი და წიფლნარი ფორმაციებით მარადმწვანე მეზოფილური ქვეტყის სახეობებით. იგი მცენარეულობის პირველი საფეხურია. მისი ბუნებრივი ვერტიკალური საზღვრები ზღვისპირა ზოლში ზ. დონიდან 15-25 მ-დან 500მ-მდე ვრცელდება, ამჟამად 200-250 მ-მდე ზ. დ. კოლხური ტყე ძირითადად გაჩეხილია და მხოლოდ ფრაგმენტების სახითაა აქა-იქ შემორჩენილი. აღნიშნული ტერიტორია ჭარბადაა დასახლებული და ძლიერ ანთროპოგენურ გავლენას განიცდის.

შედარებით უკეთაა შემონახული კოლხური ტყე ზ. დ-დან 250მ-ს ზემოთ. სუბტროპიკული ტიპის თბილი და ნოტიო ჰავა განაპირობებს ტყის მცენარეულობის სიმდიდრეს და მრავალფეროვნებას. სწორედ აქ გვხვდებიან აჭარაში გავრცელებული რელიქტური მერქნიანების დიდი უმეტესობა. ქვეტყე მდიდარია მარადმწვანე ბუჩქებით, ლიანებით. ბალახოვან საფარშიც ბევრია მესამეული რელიქტები. სწორედ ამ რაიონში აღინიშნება წყავისა და შქერის ხისმაგვარი ფორმები. აქვე ტენიან ღრმა ხეობებში გვხვდება ტროპიკულ გვიმრა - *Hymenophyllum tunbridgense*. ბუნებრივი ტყის მცენარეულობა შედარებით სტრუქტურა დაურღვეველ მდგომარეობაში შემორჩენილია მხოლოდ ქობულეთის დაბლობის თიკერის მონაკვეთსა და გორაკ-ბორცვიან მთისწინეთში ფრაგმენტების სახით. ფართობების ძირითადი ნაწილი ათვისებულია სასოფლო-სამეურნეო კულტურებით, ჩაისა და ციტრუსოვნების პლანტაციებით და ინტროდუცირებული მერქნიანი სახეობებით.

შერეული კოლხური ტყე წარმოდგენილია ფოთლომცვენი და მარადმწვანე სახეობებით, რომლებიც ორ იარუსად არიან განლაგებული. პირველი, 14-20 მ. სიმაღლის, უფრო მეჩხერი იარუსი შედგება ძირითადად აღმოსავლური წიფლის (*Fagus orientalis*), კავკასიური ცაცხვის (*Tilia caucasica*), წაბლის (*Castanea sativa*), მურყანისა (*Alnus barbata*) და კავკასიური რცხილისაგან (*Carpinus caucasica*), რომლებიც ქმნიან შერეული ცენოზების სხვადასხვა ვარიანტს: რცხილნარ-წიფლნარს, რცხილნარ-წაბლნარს, წაბლნარ-წიფლნარს, რცხილნარ-წაბლნარ-წიფლნარს. ერთეულებად გვხვდებიან: *Pterocarya pterocarpa*, *Ulmus glabra*, *Taxus baccata*, *Diospyros lotus*, *Ficus carica*, *Cerasus avium*, *Morus alba*, *Malus orientalis*, რომლებიც კიდევ უფრო ამდიდრებენ კოლხურ ტყეს. ამის გამო კოლხურ ტყეს თვლიან პოლიდომინანტურ დაჯგუფებად, სადაც დომინირებენ სხვადასხვა ფოთლოვან ხეთა სახეობები.

მეორე იარუსი წარმოდგენილია 4-12 მ. სიმაღლის ხეებითა და ბუჩქებით. კოლხური ელემენტებიდან აქ გვხვდებიან: *Corylus avellana*, *Frangula alnus*, *Viburnum opulus*, *Sambucus nigra*, *Diospyros lotus* და ამ იარუსის ყველაზე მაღალი *Alnus barbata*, *Carpinus caucasica*.

მესამე იარუსი, 2-3 მ. სიმაღლის ქვეტყე, ყველაზე ხშირი და მარადმწვანე იარუსი წარმოდგენილია ბუჩქებით: *Rhododendron ponticum*, *Laurocerasus officinalis*, *Ilex colchica*, *Buxus colchica* და იშვიათად *Phillyrea medwedewii*, რომლებიც ხშირად წარმოდგენილი არიან ხემაგვარი ფორმების სახით მეორე იარუსის შემადგენლობაში. ფოთოლმცვენი სახეობებიდან ამ იარუსში გავრცელებული სახეობებია: *Rhododendron luteum*, *Vaccinium arctostaphylos*, *Frangula alnus* უფრო იშვიათად *Euonymus leiophlea*. ამ იარუსის ქვემოთ გვხვდებიან: *Daphne pontica*, *Ruscus colchicus*, *Ruscus ponticus*.

მარადმწვანე ბუჩქები ძირითადად გვხვდებიან ჩრდილოეთის ფერდობების ტყეებში, ფოთოლმცვენთათვის კი უფრო ტიპურია სამხრეთის ფერდობები. ზოგჯერ გვხვდება მდინარეებისა და მათი შენაკადების გასწვრივ.

შერეული კოლხური ტყისათვის დამახასიათებელია ლიანები, კოლხური სურო (*Hedera colchica*), ეკალიჭი (*Smilax exelsa*), კატაბარდა (*Clematis vitalba*), რომლებიც თავისებურ იერსახეს ანიჭებენ ტყეს. ამათგან სურო ჩრდილის მოყვარულია და ძირითადად ტენიან პირველად ტყეებში გვხვდება, ეკალიჭი კი შედარებით სინათლის მოყვარულია, არ ერიდება სიმშრალეს და შესაბამისად გავრცელებულია ძირითადად ტყისპირებსა და მეორად ტყეებში. ხშირია აგრეთვე *Clematis vitalba*, *Humulus lupulus*, *Periploca graeca*, *Lonicera caprifolium*. ხეებზე ხშირია ეპიფიტები გვიმრების *Polypodium serratum* და *Polypodium vulgare*-ს სახით. ყალთაღებში და მეორად მეჩხერ ტყეებში ძლიერაა გავრცელებული მაცვლის სახეობი, განსაკუთრებით *Rubus hirtus* და *R. caasicus*. (მანველიძე, მემიაძე, გორგილაძე, 2003 ზ, დ.)

ბალახოვნებით კოლხური ტყე, როგორც ჯერ კიდევ ნ.ალბოვმა (Алѣнов, 1896), ს.გოლიცინმა (Голицын, 1935), ა. გროსგეიმმა (Гроссгейм, 1930; 1948) და სხვებმა აღნიშნეს, მეტად ღარიბია. ხშირი ქვეტყე ხელს უშლის ბალახოვანი საფარის განვითარებას. თუმცა ტენის მოყვარე და ჩრდილის ამტანი სახეობები მაინც გვხვდებიან, რომელთაგან ზოგიერთი ხშირად ხეებზე ეპიფიტურ ცხოვრებას ეწევა. ესენია გვიმრებიდან: *Phyllitis scolopendrium*, *Blechnum spicant*, *Asplenium trichomanes*, *Pteris cretica*, *Pteridium tauricum*; ბალახოვნებიდან კი *Luzula forsteri*, *Cardamine impatiens*, *Geranium robertianum*, *Oxalis acetosella* და სხვა. ბალახოვნებთან ერთად შეიძლება ვნახოთ ხავსმოდებულ ხეებზე მოზარდი ბუჩქები და ხეებიც კი. ასეთებია კავკასიური რცხილა, პონტოს შქერი, მაღალი მოცვი, მაცვლის სახეობები და სხვ.

კოლხური ტყის სხვადასხვა დაჯგუფებების ბალახოვანი საფარისათვის ჩვეულებრივია შემდეგი სახეობები: *Dryopteris borrieri*, *Polystichum loba-tum*, *P. woronowii*, *Festuca montana*, *Polygonatum multiflorum*, *Paris incompleta*, *Aristolochia pontica*, *Actea spicata*, *Ranunculus ampelophyllus*, *Dentaria quinquefolia*, *Pachyphragma macrophylla*, *Sanicula europaea*, *Primula sibtorpii*, *Omphalodes cappadocica*, *Symphytum ibericum*, *Trachystemon orientale*, *Petasites albus*, *Cicerbita pontica*.

ზღვისპირა გორაკ-ბორცვიანი ზონის მდინარეთა გასწვრივ ვიწრო, თბილ და ტენიან ხეობებში აღინიშნება კოლხური ტყისათვის განსაკუთრებით საინტერესო უძველესი რელიქტები: *Hymenophyllum thunbridgense*, *Primula megasaefolia*. ტყისპირებზე ხალიჩებს ქმნის *Galanthus woronowii*. ტყისპირებსა და განათებულ ადგილებში გვხვდებიან ასევე: *Matteuccia struthiopteris*, *Dryopteris filix-mas*, *Athyrium filix-femina*, *Cardamine hirsuta*, *C. lasica*, *Impatiens noli-tangere*, *Vinca pubescens*, *Lamium album*, *Clinopodium vulgare*, *Scrophylaria nodosa*, *Digitalis schichkinii-ivanina*, *Petasites albus* და სხვა მრავალი. მეორადი ბალახოვანი ცენოზებისათვის ჩვეულებრივია *Chelidonium majus*, *Geum urbanum*, *Agrimonia eupatoria* და სხვ. შედარებით მშრალ და განათებულ ფერდობებზე ხშირად გვხვდება *Iris lasica*, *Helleborus caucasica*.

აღნიშნული სახეობები ძირითად ფონს ქმნიან კოლხური ტყის ბალახოვანი საფარის მთლიან შემადგენლობაში; ცალკეულ შემთხვევებში კი შეიძლება უფრო მდიდარი ან პირიქით, ღარიბი სურათი გვქონდეს. მერქნიანთა და ბალახოვანთა ბრძოლაში მერქნიანები იმარჯვებენ. ეს ტყის მცენარეულობის ამ საფეხურის დამახასიათებელი თავისებურებაა, მაგრამ უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ პირველადი ცენოზების დარღვევისას, რაც ძირითადად ანთროპოგენური ფაქტორის ზემოქმედების შედეგია, ხშირად ფართობის მნიშვნელოვან ადგილს იჭერენ ნაირბალახოვანი ცენოზები.

წაბლის ტყეები

კოლხური ტყის შემდეგი საფეხურია, რომელიც გვხვდება როგორც შერეული, ასევე წმინდა ცენოზების სახით. წაბლის ტყის სარტყელი გავრცელებულია ძირითადად ზ. დ. 400-500 მ.-დან 1000-1100 (1200) მ.-მდე. ერთეული ეგზემპლარები გვხვდებიან ზ. დ. 1700-1800 მ. სიმაღლეზეც. წაბლის ტყის სარტყელში წაბლის გარდა გვხვდებიან აგრეთვე: *Fagus orientalis*, *Carpinus caucasicus*, *Alnus barbata*, *Tilia caucasica*, *Picea orientalis*, *Ulmus scabra*. ქვეტყე ძირითადად წარმოდგენილია ბუჩქებით: *Rhododendron ponticum*, *Rhododendron ungerii*, *Rhododendron luteum*, *Laurocerasus officinalis*, *Vaccinium arctostaphylos*, *Ilex colchica*, *Euonymus latifolia*, *Buxus colchicus*.

ლიანებიდან ვხვდებით: *Hedera colchica*, *Smilax exelsa*, *Clematis vitalba*, *Humulus lupulus*, *Periploca graeca*.

ბალახოვანი საფარით წაბლნარები ღარიბია, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ტყის ეს საფეხური მხოლოდ ტყეებით არ ამოიწურება. ამ ვერტიკალურ სარტყელში ვხვდებით აგრეთვე მეორად ბუჩქებსა და ბალახოვნების სხვადასხვა ცენოზებს, რომლებიც მრავალფეროვანი სახეობრივი შემადგენლობით ხასიათდებიან. მეორადი ცენოზები ვითარდება ტყისპირებზე, ვიწრო ხევებში მდინარეთა გასწვრივ და გაახოებულ ფერდობებზე. ხშირი გავრცელებით ხასიათდება *Pteridium tauricum*, რომელიც ქმნის ხშირ და მაღალბალახოვან იარუსს. ტყის ფანჯრებში ჩრდილოეთის ფერდობებზე გვხვდებიან: *Matteuccia struthiopteris*, *Phyllitis scolopendrium*, *Polystichum lobatum*, ისინი ქმნიან ხშირ შალდამებს, რომლებშიც სხვა ბალახოვნები იშვიათად მონაწილეობენ (მანველიძე, მემიაძე, გორგილაძე 2003 ა.).

ბალახოვნებიდან წაბლნარის ტყის სარტყელში გარდა ზემოთ აღნიშნული სახეობებისა გავრცელებულია: *Phleum nodosum*, *Sedum oppositifolium*, *Saxifraga cymbalaria*, *Aruncus vulgaris*, *Geranium robertianum*, *Impatiens noli-tangere*, *Hypericum buplerioides*, *Epilobium lanceolatum*, *Heracleum sosnovskyi*, *Symphytum asperum*, *Galeobdolon luteum*, *Salvia glutinosa*, *Calamintha grandiflora*, *Stachys trapezuntea*, *Cicerbita pontica*, *Petasites albus*, *Mycelis myralis*, *Hydrocotyle ramiflora*. რუბთან და დაჭაობებულ ადგილებში გავრცელებულია: *Mentha longifolia*, *Veronica baccabunga*, ხოლო ტყისპირებზე და ტენიან მდელოებზე ჩვეულებრივია მაღალი ბალახოვნები: *Pyrethrum macrophyllum*, *Campanula lactiflora*, *Telekia speciosa* და სხვ.

წიფლის ტყის სარტყელი

რომელიც ზ. დ. 1000-1100მ.-დან 1100-დან 2000-2100 მ-მდე ზ. დ. -დან გავრცელებული, ტყის სარტყლის მესამე საფეხურია. თავის ვერტიკალურ საფეხურზე წიფლნარი წმინდა ტყის კორომებს ქმნის. მის ქვედა საზღვრებში წიფელთან ერთად გვხვდება: *Castanea sativa*, *Carpinus caucasica*, *Tilia caucasica* ხოლო ზედა საზღვრებში კი *Abies nordmanniana*, *Picea orientalis*.

წიფლნარებში ქვეტყე წარმოდგენილია ბუჩქებით: *Rhododendron ponticum*, *Laurocerasus officinalis*, *Vaccinium arctostaphylos*, *Rhododendron luteum*, *Viburnum lantana*, *Rubus caucasicus*, რომელიც მრავალ ადგილას, განსაკუთრებით კი ტყის პირებსა და ტყის ფანჯრებში გაუვალ რაყებსა და ბარდნარს ქმნის.

ლიანები წიფლნარებში იშვიათად გვხვდება და ტყის მცენარეულობის შექმნაში ნაკლებად მონაწილეობს. შედარებით ხშირად ვხვდებით კოლხურ სუროს, მაგრამ ის ჩვეულებრივ მიწაზეა გართხმული და ძირითადად ბალახოვან საფარში უფრო მონაწილეობს (მანველიძე, მემიაძე, გორგილაძე 2003 გ.).

ბალახოვანი საფარი წიფლნარებში წყვეტილია. მნიშვნელოვან ნაწილში ტყე მკვდარსაფარიანია. მხოლოდ აქა-იქ შეიძლება შეგვხვდნენ: *Sanicula europae*, *Asperula odorata*. ბალახოვნებით წიფლნარი არაა მდიდარი. მმათი უმეტესობა მდინარეთა ნაპირებსა და ველობებზეა ძირითადად თავმოყრილი. განსაკუთრებით აღსანიშნავია წიფლნარების ზედა საზღვრების ველობები და ტყეკაფები 1600-1800 მ. სიმაღლეზე ზ. დ. აქ თავს იყრიან როგორც ტყის, ასევე სუბალპური სარტყლის ელემენტები სწორედ აქ ვხვდებით მაღალბალახეულობას სახეობებით: *Pyrethrum macrophyllum*, *Hypericum buplerioides*, *Senecio platyphylloides*, *Ranunculus ampelophyllus*, *Potentilla elatior*, *Lilium szowitsianum*, *Senecio propinquus*, *Cicerbita petiolata*, *Symphytum asperum*, *Paeonia macrophylla*, *Aruncus vulgaris*, *Heracleum sosnovskyi*, *Agrostis alba*, *Solidago virgaurea*, *Aconitum orientale*, *Prenanthes abietina*, *Petasites albus*, *Calamintha grandiflora*.

წიფლის სარტყელში ბალახეული საფარი მდიდარია ისეთ ადგილებში, სადაც შედარებით სუსტადაა განვითარებული წყავისა და შქერის ქვეტყე. ყველაზე მეტად აღინიშნება წივანა *Festuca montana*. გვიმრებიდან აღსანიშნავია: *Mateuccia struthiopteris*, *Dryopteris oreopteris*, *D. liliana*, მნიშვნელოვანია ისლების მონაწილეობაც (*Carex silvatica*), ვხვდებით აგრეთვე: *Digitalis ferruginea*, *Ranunculus grandiflorus*, *Senecio platyphilloides* და სხვ.

შერეულფოთლიანი ტყე

1800-2100 მ-მდე ზ. დ.-დან, ტყის სარტყლის ბოლო საფეხურია, რომელიც წარმოდგენილია წიფლით, ნაძვითა და სოჭით. *Rhododendron ponticum*, *Ilex colchica*, *Vaccinium arctostaphylos* და სხვ. ლიანებიდან გვხვდება მხოლოდ *Hedera colchica*.

ბალახოვნებიდან ამ სარტყელში გავრცელებული სახეობებია: *Sanicula europae*, *Festuca montana*, *Asperula odorata*, *Veronica peduncularis*, *Prenanthes purpurea*, *Cirsium hypoleucum*, *Gentiana schistocalyx*, *Cicerbita cacaliifolia*, *Galium rotundifolium*, *Aruncus vulgaris*, *Pyrethrum macrophyllum*, *Oxalis acetosella*, *Polygonatum polyanthemum*, *Myosotis sylvatica*, *Saxifraga cymbalaria*, *Senecio propinquus*, *Scrophylaria chrisantha* და სხვ.

სუბალპური სარტყლის

მცენარეულობა-ზღვის დონიდან 2000-2100მ-დან 2300-2400მ-მდე ვრცელდება. როგორც ა. დოლუხანოვი, მ. სახოკია და ა. ხარაძე (Долуханов, Сахокия, Харაძე, 1942), გ. ნახუცრიშვილი (1971; 2000; Nakhutsrishvili, 2003), ნ. ზაზანაშვილი, რ. გაგნიძე, გ. ნახუცრიშვილი Zazanashvili, Gagnidze, Nakhutsrishvili, 1995, 2000) აღნიშნავენ, სუბალპური სარტყელი ტყისა და ალპური სარტყლის მცენარეულობათა შორის ბრძოლის სარტყელია, რომელშიც ერთმანეთის გვერდით არსებობისათვის იბრძვიან ტყის, მდელოსა და ბუჩქნარების ტიპის ცენოზები.

შესაბამისად სუბალპურ სარტყელში გამოირჩევა სამი ზოლი. ქვედა ზოლი, რომელშიც ტყის სარტყლის ელემენტები სჭარბობენ, შუა ზოლი ტიპური სუბალპური სარტყლის ელემენტებით და ზედა ზოლი ალპური სარტყლის ელემენტების სიჭარბით. აკად. კეცხოველის (1960) მიხედვით დასავლეთ საქართველოს სუბალპურ სარტყელში გამოირჩევა: სუბალპური ტყეები, სუბალპური ბუჩქნარები, სუბალპური მდელოები და სხვა უფრო ნაკლებად სპეციფიკური ტიპები.

3.1. სუბალპური ტყეები აჭარაში ვრცელდება ზ. დ. 2100-2350 მ. საზღვრებში და წარმოდგენილია შემდეგი ფორმაციებით: სუბალპური ტანბრეცილები, სუბალპური მეჩხერი ტყითა და დეკიანით.

ამ სარტყელში თავმოყრილია ძირითადად მესამეული მეზოფი-ლური დენდროფლორის წარმომადგენლები, კავკასიის, საქართველოსა, კოლხეთისა და აჭარის ენდემები: *Betula medwedewii*, *Quercus pontica*, *Rhamnus imeretina*, *Viburnum orientale*, *Rhododendron ponticum*, *Ilex colchica*, *Laurocerasus officinalis*, *Ribes biebersteinii*. წორედ ამიტომ ა. დოლუხანოვი (1952) დასავლეთ საქართველოს სუბალპურ სარტყელს თვლის მის ძირითად რეფუგიუმად.

სუბალპური ტანბრეცილები ძირითადად წარმოდგენილია წიფლნარებით, არყნარებითა და მუხნარებით.

ტანბრეცილი წიფლნარები სახეობრივი შემადგენლობით საკმაოდ მდიდარია (მემიაძე, 1971). მერქნიანებიდან წიფლის გარდა ამ ფორმაციაში მონაწილეობენ: *Betula medwedewii*, *Quercus pontica*, *Sorbus boissieri*, *S. subfusca*, *Acer trautvetteri*, უფრო იშვიათად *Populus tremula*.

ბუჩქოვანი ქვეტყე საკმაოდ მეჩხერია, მაგრამ სახეობებით მდიდარია. მასში მონაწილეობენ: *Rhododendron ponticum*, *Rh. caucasicum*, *Laurocerasus officinalis*, *Ilex colchica*, *Daphne alboboviana*, *D. mezereum*, *Salix caprea*, *S. caucasica*, *Corylus avellana*, *Ribes alpinus*, *Sorbus colchica*, *S. graeca*, *Rubus caucasicus*, *R. hirtus*, *Vaccinium arctostaphylos*, *V. myrtillus*, *Viburnum orientale*, *Lonicera caucassica*, *Juniperus sabina* და სხვ.

კიდევ უფრო მდიდარია ბალახოვანი საფარი ტანბრეცილ წიფლნარ ტყეებში, მაგრამ არათანაბრად განაწილებული. რაც უფრო მეჩხერია ტყე, იგი მით უფრო ხშირია. ტენიან ადგილებში განსაკუთრებით აღსანიშნავია გვიმრების სიუხვე. გვიმრებიდან აქ ვხვდებით: *Cystopteris fragilis*, *Dryopteris oreades*, *D. spinulosa*, *Thelypteris oreopteris*, *Phegopteris polypodioides*, *Gymnocarpiom dryopteris*, *Polystichum lobatum*, *Athyrium alpestre*, *Phyllitis scolopendrium*, *Polypodium vulgare*. ტიალებში და ღარტაფებში თავს იჩენენ მარცვლოვნები: *Trisetum pratense*, *Koeleria caucasica*, *Phleum nodosum*, *Agrostis planifolia*, *Calamagrostis arundinacea*, *Deschampsia caespitosa* და სხვ. მათთან ერთად გვხვდებიან ისლისებრნიც: *Carex pontica*, *C. caucasica*, *C. medwedewii*, *C. latifrons*. სხვა ბალახოვნებიდან გვხვდებიან: *Lilium szowitsianum*, *Muscari polyanthum*, *polygonatum verticillatum*, *Rumex arifolius*, *Cerastium cerastoides*, *Silene ruprechtii*, *Melandrium noctiflorum*, *Trollius patulus*, *Aconitum nasutum*, *Potentilla elatior*, *P. nordmanniana*, *P. adjarica*, *Geranium psilostemon*, *Euphorbia macroceras*, *Astrantia maxima*, *Chamaenerion angustifolia*, *Circea alpina*, *Symphytum asperum*, *Scrophylaria chrisantha*, *Prenanthes purpurea*, *Senecio platyphylloides* და მრავალი სხვა.

სუბალპური მუხნარების ედიფიკატორია პონტოს მუხა. იგი სინათლის მოყვარულია და ძირითადად სამხრეთის ექსპოზიციებზე გვხვდება, როგორც ტანბრეცილი ასევე სწორტანოვანი სახით. ბალახოვნებიდანაც შესაბამისად გვხვდება უფრო ქსეროფიტული სახეობები.

არყნარების ფორმაცია წარმოდგენილია აჭარაში გავრცელებული არყის ორივე სახეობისაგან: *Betula medwedewii*, *B. litwinowii*. არყნარები გავრცელებულია ვიწრო ტენიანი ხეობების ციკაზო ფერდობებზე (Махатадзе, Урушадзе, 1972). წმინდა არყნარები აჭარაში არ გვხვდება, ისინი საკმაოდ მდიდარია სახეობრივი შემადგენლობით. კერძოდ აქ ვხვდებით: *Sorbus boissieri*, *S. colchica*, *Vaccinium myrtillis*, იშვიათად: *Laurocerasus officinalis*, *Rhododendron ponticum*, *Rh. caucasica*, *Ilex colchica*. ბალახოვნებიდან აღსანიშნავია: *Polystichum lobatum*, *Phyllitis scolopendrium*, *Carex medwedewii*, *Luzula pseudosudetica*, *Muscari polyanthum*, *Myosotis amoena*, *Symphitum asprum* და სხვ.

სუბალპურ ბუჩქნარებს

გარკვეული უპირატესობა ენიჭებათ ტყისა და მაღალმთის ფორმაციათა შორის ბრძოლის სარტყელში. ამ სარტყელში გვხვდება როგორც მარადმწვანე, ასევე ფოთოლმცვენი ბუჩქოვანი სახეობები. ესენია: *Rhododendron caucasicum*, *Rh. ponticum*, *Daphne alboboviana*, *Laurocerasus officinalis*, *Ilex colchica*, *Juniperus pygmaea*, *J. sabina*, *Vaccinium arctostaphylos*, *V. uliginosum*, *V. myrtillis*, *Ruscus colchicus*, *Rhododendron luteum*, *Rosa boissieri*, *Salix kikodzea*, *S. caucasica*, *Rubus caucasicus*, *R. saxatilis* და სხვ. ბუჩქები ამ სარტყელში დაბალტანიანებია, სიმაღლით ერთ მეტრამდე. ზოგი მათგანი მიწაზეა გართხმული.

დეკიანი. დეკა (*Rhododendron caucasicum*) სუბალპური სარტყლისათვის ფრიად გავრცელებული და დამახასიათებელი ბუჩქია. ჩრდილოეთისა და დასავლეთის ფერდობებზე იგი ქმნის მეტად მნიშვნელოვან და თავისთავად ცენოზს, რომელსაც აკ. ნ. კეცხოველმა (1935) დეკიანი უწოდა. დეკიანი გავრცელებულია ძირითადად სუბალპურ სარტყელში, როგორც თავისთავადი ფორმაციის, ასევე ტანბრეცილ სუბალპურ ტყეებში ქვეტყის სახით, ასევე იგი ადის ალპურ სარტყელშიც. დეკიანი მეტად ხშირი დაჯგუფებაა, რაც განაპირობებს ბალახოვანი სახეობებით მის სიღარიბეს. ძირითადად აქ გვხვდებიან ხავსები. თუმცა უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ გამეჩხრებულ დეკიანებში გვხვდებიან: *Athyrium alpestre*, *Lilium szowitsianum*, *Viola orthoceras*, *Pulsatilla aurea*, *Aconitum nasutum*, *Delphinium flexuosum*, *Oxalis acetosella*, *Geranium platyptalum*, *G. psilostemon*, *Cerastium purpurescens* და სხვ.

უფრო მოშიშვლებულ, სუსტად გამდებოებულ მონაკვეთებზე უხვად გვხვდება *Scutellaria pontica*, *Betonica grandiflora*, *Thymus caucasicus*, *Th. Grossheimii*, *Melampyrum caucasicum*, *M. alboffianum*, *Hypericum nordmanni*, *Purethrum coccineum*, *Tripleurospermum szowitsii*, *Hieracium*-ის სახეობები და სხვ. შედარებით ტენიან ადგილებში-წყაროებთან, ნაკადულებთან კი თავს იჩენენ *Cardamine siedlitziana*, *Hypericum bupleroides*, *Veronica monticola*, *Paederotella pontica*, *Doronicum macrophyllum*.

თუ კი დეკიანს ჩრდილოეთისა და დასავლეთის ფერდობები უპირავს, სამხრეთისა და აღმოსავლეთის შედარებით მშრალ და ნათელ ფერდობებზე გავრცელებულ ცენოზს წარმოადგენს ღვიანი, რომელსაც ქმნიან: *Juniperus sabina* და *J. pygmaea*. ღვიანში მონაწილეობენ აგრეთვე *Vaccinium arctostaphylos*, *V. myrtillis*, *Rosa boissieri* და სხვ. ბალახოვნებიდან *Dianthus multicaulis*, *Senecio pandurifolius*, *Centaurea albovii*, *Minuartia*-ს სახეობები და სხვ.

სუბალპური მაღალბალახეულობა მაღალმთის მცენარეულობის ერთ-ერთი დამახასიათებელი ტიპია. საქართველოს ბუნების დიდი მკვლევარი ვახუშტი ბატონიშვილი (1944) მას “შამბ-ბალახ-შროშა-ნიანს” უწოდებდა. აკ. ნ. კეცხოველის (1960) მიხედვით სუბალპური მაღალბალახეულობა ტიპიურია დასავლეთ საქართველოში-კავკასიონ-ზე და აჭარა-იმერეთის ქედზე და მას კოლხეთის სუბალპური მაღალბალახეულობა ეწოდება. იგი უძველესი თავისთავადი ცენოზია (Федоров, 1952). მისი წარმოშობა და შემადგენლობა მჭიდროდაა დაკავ-შირებული შესაბამისი რაიონების (ხეობების) ბუნებრივ პირობებთან. სუბალპური მაღალბალახეულობის შექმნაში მონაწილეობენ 1-2 მ. სიმაღლის ბალახოვნები, რომელთა ფლორისტული შემადგენლობა მეტად მრავალ-ფეროვანია.

სულ აღინიშნება 200-მდე სახეობა, ამათგან ყველა ხეობე-ბისათვის დამახასიათებელია 90 სახეობა. ამ საერთო სახეობებიდან აღსანიშნავია: *Lilium szowitsianum*, *Paeonia macrophylla*, *Aquilegia caucasica*, *Delphinium flexuosum*, *Aconitum nasutum*, *Geranium psilostemon*, *Hypericum bupleroides*, *Astrantia maxima*, *Antriscus nemorosa*, *Cnidium grossheimi*, *Ligusticum arafae*, *L. alatum*, *Xantogalum purpurescens*, *Laserpitium affine*, *L. steveni*, *Symphitum asperum*, *Valeriana alliariifolia*, *Knautia montana*, *Cephalaria gigantea*, *Pyrethrum*

macrophyllum, Senecio platyphylloides, S. propinquus, S. cladobotrys, Cirsium hypoleucum, Prenanthes abietina, P. purpurea, Cicerbita petiolata, Euphorbia oblongifolia, E. scripta, Chamaenerion angustifolia, Heracleum cyclocarpum., H. sosnovskyi, Cirsium aggregatum, Grossheimia macrophylla, Gadelia lactiflora. გარდა მაღალი ბალახოვნებისა ამ ტიპის ცენოზში ვხვდებით შედარებით დაბალ სახეობებსაც: *Koeleria caucasica, Carex pallescens, C. latifrons, Silene multifida, Potentilla elatior, Vicia crocea, Erigeron caucasicus, Crepis pontica* და სხვ.

ზემოაღნიშნული სახეობების უმეტესობა კოლხური და კავკასიის ელემენტებია. სწორედ ამიტომ აჭარა-იმერეთის ქედის სუბალპური მაღალბალახეულობის ფლოროცენოტურ კომპლექსს სუპერკოლხურს უწოდებენ (რ. გაგნიძე, 1974).

3.3. სუბალპური მდელოები სუბალპური მაღალბალახეულობის ერთგვარ გაგრძელებას წარმოადგენს. ბალახეულობის სიმაღლე აქ 1 მ-მდეა. სუბალპური მდელოები განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან ფლორისტული შემადგენლობით (Мемиадзе, Морозова, Манвелидзе, 1998; Хохряков, Манвелидзе, Мазуренко, Мемиадзе, 1998) ხარაზიშვილი, მემიაძე, მანველიძე, 2003, Kharazishwili, Memiadze, 2004) შესაბამისად გამოიყოფა სამი ძირითადი ჯგუფი - მარცვლოვანი, მარცვლოვან-ნაირბალახოვანი და ნაირბალახოვანი სუბალპური მდელოები.

მარცვლოვანი სუბალპური მდელოების მთავარი შემადგენელია: *Anthoxanthum odoratum, Deschampsia caespitosa, Lerchenfeldia flexuosa, Trisetum flavescens, Phleum alpinum, Ph. nodosum, Agrostis planifolia, Ag. tenuis, Poa iberica, P. longifolia* და სხვ. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ძიგვა (*Nardus stricta*), რომელიც ასარეკლიანებს სამოვრებს. მარცვლიან მდელოებს ძირითადად სამხრეთის მზიანი და მშრალი ფერდობები უჭირავთ.

მარცვლოვან-ნაირბალახოვან მდელოებს ზემოაღნიშნულ სახეობებთან ერთად ქმნიან მეტწილად *Carum carvi, C. meifolium, Ajuga orientalis, Betonica grandiflora, Trifolium ambiguum.* ეს ჯგუფი ძირითადად გვხვდება ტენიან და ჩრდილოეთის ფერდობებზე.

უფრო ჩვეულებრივია ნაირბალახიანი მდელოები მრავალი ვარიანტით. ქვა-ქვიშიან ფერდობებზე კრაზანას სახეობები ყვავილობისას ქმნიან მკვეთრ ასპექტს *Hypericum perforatum, H. polygonifolium, H. pruinatum, H. nordmanniana* მათთან ერთად გვხვდება აგრეთვე *Thymus caucasicus, Melampyrum caucasicum, Androsace intermedia, A. albana* და სხვ.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სუბალპურ მდელოებზე მთის ბარისპირას (*Betonica grandiflora*) გავრცელება. მისი მონაწილეობით ფლორისტულად მდიდარი კომბინაციები იქმნება, რომელშიც მონაწილეობენ ასევე *Scutellaria pontica, Calamintha grandiflora, Verbascum alpinum, Scrophularia chrysantha, Aconitum orientale, Potentilla erecta* და სხვ.

საქონლის სადგომებთან გავრცელებულია მთის ღვალო. ჩრდილო-დასავლეთის ფერდობების მდელოებზე ძირითადად წარმოდგენილია ნემსიწვერას სახეობები: *Geranium psilostemon, G. ibericum.* აქვე გვხვდებიან: *Heracleum apiifolium, Pedicularis caucasica, Solidago sausasica, Cerastium hemschinicum, Ranunculus astringifolius* და სხვ.

სუსტად დახრილ ფერდობებზე გვხვდებიან ბოლქოვანი სახეობებიც: *Muscari polyanthum, Bellevalia paradoxa, Scilla winogradowii, Puschkinia scilloides, Fritillaria latifolia, Ornithogalum balansae, Crocus speciosus, C. Vallicola.*

ალპური მცენარეულობა

სუბალპური სარტყლის შემდგომი საფეხურია. ალპური სარტყლის ლანდშაფტი წარმოდგენილია ბალახეული და ბუჩქნარი მცენარეულობით. ალპურ სარტყელში გამოირჩევა ორი საფეხური - ქვედა და ზედა (Долуханов, Сахокия, Харадзе, 1942).

ქვედა საზღვარი წარმოადგენს სუბალპური მდელოების გაგრძელებას. იგი ვრცელდება 2700მ-მდე ზ. დ. ამ საფეხურისათვის ძირითადად დამახასიათებელია მდელოები. მათ მიეკუთვნებიან: ა) ნაირბალახიან-მარცვლოვანი მდელოები, რომლებშიც ძირითადად მონაწილეობენ: *Zerna adjarica, Z. variegata, Poa supina,*

P. alpina, Festuca supina და სხვ. ბ) ნაირ-ბალახიანი მდელოები, რომელთა ძირითადი წარმომადგენლებია: *Anemo-ne fasciculata, Betonica grandiflora, Inula glandulosa, Geum speciosum, Carex pontica* და სხვ.

მეორე საფეხურისათვის დამახასიათებელია „ალპური ხალები“, დაბალბალახოვანი ასოციაციები, რომლებიც წარმოადგენენ გარდამავალ ფორმას გაკორდებებსა და ალპურ მდელოებს შორის. ალპურ ხალებს ქმნიან: *Minuarti oreina, Potentilla crantzii, Myosotis alpestris, Alchemilla sericea, Ranunculus brachylobus, Campanula alpigena, Gypsophilla tenuifolia* და სხვ.

რაც შეეხება ბუჩქნარების ფორმაციას, ის საერთოა ორივე საფეხურისათვის. იგი წარმოდგენილია როგორც დეკიანის, ასევე ღვიანის სახით.

ალპური სარტყელში წარმოდგენილია ნაშალ-ღორღიანი ეკოტოპები, რომელთა საარსებო პირობები მეტად არახელსაყრელი და მკაცრია. ზოგი სახეობის მცენარე მხოლოდ კლდეებსა და მათ ნაპრალებშია, მაგალითად *Potentilla brachipetala, Silene physocalyx, Paederotella pontica, Scutellaria pontica, Saxifraga repanda, S.pontica, Heracleum albovii*. ბუჩქებიდან-კლდის *Rhamnus microcarpa*. კორდისებრ ბალიშებს ქმნიან: *Saxifraga moschata, S. pontica, S. exerata, S.cartiliginea, Sempervivum globiferum, Draba polytricha* და სხვ.

ქობულეთის მუმიციპალიტეტის ფლორის განსაკუთრებული მნიშვნელობა:

ობიექტი #1

ობიექტის დასახელება	Tikeris kolxuri tye
გეოგრაფიული ადგილმდებარეობა და ექსპოზიცია	qobuleTis dablobi
უახლოესი დასახლებული პუნქტი ან გეოგრაფიული ობიექტი	qobuleTis municipalitetis sof. oCxmuri, sof. cecxlauri.
მანძილი და გზა უახლოეს დასახლებულ პუნქტამდე	uSualod emijneba sof. cecxlaurs, sof. oCxmurs da qobuleTis dacul teritoriebs (ispani II –is perkolaciuri tipis Waobs)
ობიექტის კოორდინატები (S მონაცემი)	<u>1. sof. cecxlauris misadgomTan</u> 41 53 080" 41 51 256" სიმაღლე ზღვის დონიდან 18 m
დასაბუთება	:bunebis Zegli, rogorc kolxeTis dablobis mezofilur (an sustad daWaobebul) pirobebSi maqsimaluri mravalferovnebiT Semonaxuli uZvelesi kolxuri tipis Sereuli foTlovani tye

ობიექტი #2

ობიექტის დასახელება	md. dexvas xeobis zeda weli da saTaveebi
გეოგრაფიული ადგილმდებარეობა და ექსპოზიცია	aWara-imereTis qedi; zRvisken mimarTuli dasavleTi eqspozicia
უახლოესი დასახლებული პუნქტი ან გეოგრაფიული ობიექტი	qobuleTis municipalitetis sof. agva
მანძილი და გზა უახლოეს დასახლებულ პუნქტამდე	sof. dagvadan 4 km
ობიექტის კოორდინატები (S მონაცემი)	<u>1. md. dexvas zemo weli:</u> 41 44 281" 41 50 027" სიმაღლეზღვისდონიდან230 m
დასაბუთება: bunebis Zegli, rogorc mesmeuli periodisaTvis damaxasiaTebeli uZvelesi elementebis: maradmwvane buCqovani saxeobebis - wyavis – auocerasus officinalis da Sqeris - Rhododendron ponticum xismagvari formebs da tropikuli gvimris saxeobis - tunbrijis himenofilumis - ymenophyllum tunbridgense coxali naSTi	

აჭარის ფაუნის რეესტრის (ა. ბუხნიკაშვილი და სხვები, თბილისი, 2011) მონაცემებზე დაყრდნობით ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ტიპი ქორდიანები CHORDATA (BATESON, 1885), ქვეტიპი ხერხემლიანები VERTEBRATA CUVIER, 1812, წარმოდგენილია:

კლასი: Cephalaspidomorphi - 1 რიგით, 1 ოჯახით და 1 სახეობით;

კლასი: Chondrichthyes= ხრტილოვანი თევზები -3 რიგით, 3 ოჯახით და 3 სახეობით;

კლასი: Actinopterygii Klein= სხივფარფლიანი თევზები-19 რიგით, 47 ოჯახით და 131 სახეობით;

კლასი: Amphibia Linnaeus = ამფიბიები- 2 რიგით, 5 ოჯახით და 10 სახეობით;

კლასი: Reptilia Laurenti = ქვეწარმავლები -2 რიგით, 7 ოჯახითა და 15 სახეობით;

კლასი: Aves Linnaeus, 1758 = ფრინველები- 19 რიგით, 56 ოჯახითა და 328 სახეობით;

კლასი: Mammalia Linnaeus = ძუძუმწოვრები - 6 რიგით, 20 ოჯახითა და 56 სახეობით.

სულ 7 კლასი, 52 რიგი, 139 ოჯახი და 544 სახეობა

1-4. მოსახლეობა და დემოგრაფიული პროცესები

1-4.1 მოსახლეობა

ოსმალეთის იმპერიის 1835–36 წლების აღწერით მოცემულია ჩილდირის ეიალეთში შემავალი ჩურუქსუს ნაპიეს მოსახლეობის მონაცემები. მოცემულ აღწერაში მოყვანილია მხოლოდ მამაკაცების რაოდენობა, რადგან, როგორც ჩანს, ის სამხედრო მიზნებს ემსახურებოდა. აღწერის მიხედვით დღევანდელი ქობულეთის ტერიტორიაზე აღწერილია შემდეგი სოფლები: ქობულეთი, 138 კომლი, 398 მამაკაცი; მამაკაცი; ჭახათი 66 კომლი, 214 მამაკაცი; კვირიკე და მახლათი 273 კომლი, 488 მამაკაცი; ალაბარი 78 კომლი, 245 მამაკაცი; ტყემაკარავი 102 კომლი, 428 მამაკაცი; დაგვა 92 კომლი, 258 მამაკაცი; სამება 109 კომლი, 300 მამაკაცი; გვარა 33 კომლი, 114 მამაკაცი; გაღმა (დიერ) გვარა 34 კომლი, 113 მამაკაცი; აჭარისთავი 75 კომლი, 240 მამაკაცი; ზედაბოსილი 64 კომლი, 201 მამაკაცი; ხუცუბანი 77 კომლი, 268 მამაკაცი; ბაზრისუბანი 36 კომლი, 108 მამაკაცი; სულ 1158 კომლი და 3255 მამაკაცი. კომლში საშუალოდ 3 ან მეტი მამაკაცი ცხოვრობდა. თუ კომლში დაახლოებით ამდენივე ქალს ვივარაუდებთ, შეიძლება

ითქვას, რომ ქობულეთში ამ დროისათვის დაახლოებით 7 000 მაცხოვრებელი ცხოვრობდა. ტექსტის მიხედვით სავაჭროდ ქობულეთს 25 მუსლიმი და 12 ქრისტიანი სტუმარობდა¹.

ამრიგად, ქობულეთის რაიონში 13 დასახლება ფიქსირდება, რომლებშიც სულ 1158 კომლი ცხოვრობდა. მოსახლეობის სავარაუდო რაოდენობა – 7000 კაცი მიახლოებითაა, რადგან უცნობია ქალების რაოდენობა, რომელთა რიცხვი შესაძლებელია მამაკაცებზე მეტი იყო იმ პერიოდში ოსმალეთის იმპერიის ომებში აქტიური მონაწილეობის გამო. ამ ცნობებთან კავშირში საყურადღებოა ვ. იაშვილის ცნობა, რომლის მიხედვით რუსეთ–ოსმალეთის 1828–1829 წლების ომში ახმედ ბეგ ხიმშიაშვილს 20.000 მეომარი გაუყვანია².

1871–1873 წლების მონაცემებით, რომელსაც პ. ჯიუდიჩი გვაწვდის, ჩურუქსუში 16 დასახლებული პუნქტი, 1283 კომლი ანუ 3592 ქართველი მუსლიმი და 120 კომლი ანუ 538 ჩერქეზი ცხოვრობდა³. იმავე პერიოდის ორ წყაროში შემდეგი ცნობებია – გ. ყაზბეგი ჩურუქსუს ნაპიეში 1470 კომლს ანუ 8800 ადამიანს ვარაუდობდა⁴, ხოლო „ტრაპიზონის კალენდრის“ მიხედვით ჩურუქსუს ნაპიეში, საკუთრივ ქალაქში, 590 კომლი, ხოლო სოფლებში 848 კომლია, თუმცა მოსახლეობის ზუსტი რიცხვი არ ფიქსირდება⁵.

საყურადღებოა, რომ ამ და შემდგომი წლების აღწერების დიდ ნაწილში მოსახლეობის რაოდენობის ათვლა ძირითადად კომლების მიხედვით ხდებოდა, რის გამოც მოტანილი ცნობების უმრავლესობა ზოგადი ხასიათისაა და მოსახლეობის საერთო რაოდენობა მიიღებოდა კომლის გარკვეულ ციფრზე გამრავლებით (საშუალოდ კომლში 5 ან მეტ ადამიანს ვარაუდობდნენ).

1877–1878 წლების რუსეთ–ოსმალეთის ომის შემდეგ ჭოროხის აუზი რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში გადადის. 1878 წლების სან–სტეფანოს ხელშეკრულებისა და ბერლინის ტრაქტატისა და 1879 წლის კონსტანტინოპოლის ტრაქტატით რეგულირდებოდა როგორც ტერიტორიის დაქვემდებარების საკითხები, მისი მოწყობა, ასევე ადგილობრივი მოსახლეობის მიგრაციის პირობებიც, რაც მუჰაჯირობის სახელითაა ცნობილი. ამ რეგიონისათვის მუჰაჯირობის ვადებად 1879 წლის 3 თებერვლიდან 1882 წლის 3 თებერვალი განისაზღვრა. არაოფიციალურად გადასახლება 80–იანი წლების ბოლომდეც გრძელდებოდა. თუმცა 1886 წელს რუსეთმა ოფიციალურად ჩაკეტა საზღვარი ოსმალეთთან⁶. მოსახლეობის მიგრაცია ოსმალეთის, შემდეგ კი თურქეთის მიამრთულებით 1940–იან წლებამდე ხდებოდა. ადგილი ჰქონდა უკუმიგრაციასაც, მათ შორის მუჰაჯირებშიც. თუმცა უკუმიგრირებულთა რაოდენობა მცირე იყო. მიგრაციის მიზეზი სხვადასხვა იყო: ანტირუსული და პროოსმალური აგიტაცია, მოსახლეობის უფლებების შეზღუდვის საფრთხე, შესაზლო სამეურნეო და ეკონომიკური პრობლემები, რელიგიური ფაქტორი, რეგიონის ეთნოკონფესიური სურათის შეცვლა როგორც რუსეთის იმპერიის, ისე ოსმალეთის იმპერიის ინტერესებში შედიოდა. მოსახლეობის უკმაყოფილებას ხელს უწყობდა ახალი მმართველობის შემოღების პროცესში დაშვებული გადაცდენები⁷. ვ.ლისოვსკი, რომელიც რეგიონის ერთ–ერთ გაშლილ აღწერას იძლეოდა, აღნიშნავდა, რომ გადასახლებას პოზიტიური ცვლილებები მოყვა, რადგან ჭარბმოსახლეობიანი და მცირემიწინაი აჭარა, საშუალებას არ აძლევდა ადგილობრივებს სოფლის მეურნეობის წარმოებისათვის, რის გამოც ადგილობრივები ყაჩაღობით და უკანონო საქმიანობით იყვნენ დაკავებული. ვ. ლისოვსკის აზრით, სოფლების მოსახლეობის რაოდენობის შემცირების გავლენით მოსახლეობას გარკვეული შეღავათი უნდა ეგრძნო, მიწების გამონთვისუფლების გამო.⁸

¹ სტამბულის მინისტრთა საბჭოს არქივი, მოსახლეობის აღწერის დავთრები, NFS.d 02763 (თარგმანი – ზაზა შამიკაძე);

² იაშვილი ვ., აჭარა ოსმალთა ბატონობის პერიოდში, ბათუმი, 1948, გვ. 125.

³ Джудич П., Заметки о Батуме, ИКОИРГО, т. 3, №3, Тифлиси, 1873.

⁴ Френкель А., Очерки Чурук-Су и Батума, Тифлиси, 1879, гв. 10–11.

⁵ იქვე, გვ. 11.

⁶ მეგრელიძე შ., აჭარის წარსულიდან (მუჰაჯირობა 1878–1882 წწ.), თბილისი, 1964; ბარამიძე ი., საადგილმამულო ურთიერთობათა ისტორიიდან სამხრეთ–დასავლეთ საქართველოში, ბათუმი, 1999, გვ. 41–77; სიჭინავა ვ., ბათუმის ისტორიიდან (რუსეთთან შეერთება და სოციალურ–ეკონომიკური განვითარება 1878–1907 წლებში), ბათუმი, 1958, გვ. 100–102 და სხვა.

⁷ მესხი ს., წერილები აჭარაზე, ბათუმი, 2000; მეგრელიძე შ., აჭარის წარსულიდან (მუჰაჯირობა 1878–1882 წწ.), თბილისი, 1964, გვ. 9–40; ბარამიძე ი., საადგილმამულო ურთიერთობათა ისტორიიდან სამხრეთ–დასავლეთ საქართველოში, ბათუმი, 1999, გვ. 100–102 და სხვა.

⁸ Лисовский В., Чорохский край (военно-статистический очерк), Тифлиси, 1887, гв. 88.

მუჰაჯირთა ზუსტი რაოდენობა ჯერჯერობით უცნობია, თუმცა თურქეთის რესპუბლიკის არქივებში დაცული მასალებით ირკვევა ზოგიერთი დეტალი. ასე, ზ. შაშიკაძეს მოცემული აქვს ჩასახლებული მოსახლეობის სტატისტიკა. ავტორის ცნობით, მარტო 1878–1879 წლებში რუსეთ–ოსმალეთის ომის შემდეგ მარტო თურქეთის შვიზღვისპირეთის რეგიონში (ორდუ, ტრაპიზონი, სამსუნი, რიზე და სხვა მხარეებში) ძირითადად ბათუმის მიმდებარე სოფლებიდან, ასევე თანამედროვე ხელვაჩაურის, ქობულეთის და ქედის რაიონებიდან დაახლოებით 22 ათასი ადამიანია გადასახლებული. როგორც ავტორი აზუსტებს, რომ მოყვანილი სტატისტიკა მხოლოდ ერთ კონკრეტულ ტალღას ეხება და ის თავისთავად არასრულია⁹. ამგვარად შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ დღევანდელი ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფლებიდან მოსახლეობის საკმაოდ დიდ ტალღა გადასახლდა. ამჟამად მათი სოფლები ფიქსირდება შვიზღვისპირეთში, ორდუს და სამსუნის ილის სოფლებში. განსაკუთრებული სიმრავლით გამორჩევა უნიეს მხარე.

ა. ფრენკელი 1878 წლისათვის, რუსეთ–ოსმალეთის ომის გამო ადგილობრივი მოსახლეობა საგრძნობლად შემცირებულია და მთელი რიგი სოფლები ფაქტიურად დაცლილიც კი იყო¹⁰. კინტრიშის კაზაში (რომელსაც ავტორი ჩურუქსუს კაზადაც მოიხსენიებს), მისი ცნობით 4887 მოსახლე ცხოვრობდა¹¹.

ა. ფრენკელს ქობულეთში 7 მერქეზი და 22 სოფელი აქვს დაფიქსირებული¹². მას აღწერილი აქვს შემდეგი დასახლებები: ჩურუქ–სუ, ქალაქის ტიპის დასახლება, რომელიც თითქმის დაცლილი იყო, ომამდე 590 კომლი, ომის შემდეგ კი 200 კომლი ანუ 668 მაცხოვრებელი¹³; მუხაესტატე დაცლილია¹⁴; ლედვა დაცლილია, ფიქსირდებოდა 64 კომლი ანუ 256 მაცხოვრებელი; გვარა დაცლილია, 12 კომლი ანუ 45 მაცხოვრებელი; ალამბარი 86 კომლი ანუ 426 მაცხოვრებელი; ზენითი 41 კომლი ანუ 67 მაცხოვრებელი; აჭყვა; ნაცხოვატევი¹⁵; ხუცუბანი 40 მაცხოვრებელი; სამება 24 მაცხოვრებელი; კვირიკე 46 კომლი ანუ 170 მაცხოვრებელი¹⁶; ზემოხინი (სავარაუდოდ ზემო ხინო); დიდე–ვაკე (სავარაუდოდ დიდვაკე) მოიცავს 70 კომლს ანუ 197 მაცხოვრებელს; ზერაბოსელი 40 კომლი ანუ 189 მაცხოვრებელი; მესხიძე ან მესხი–ქედი, კინტრიშის გაღმა¹⁵ კომლი ანუ 34 მაცხოვრებელი; მცხელოვანი ან ცხემლოვარი 40 კომლი ანუ 76 მაცხოვრებელი; კობალაური 20 კომლი ანუ 48 მაცხოვრებელი; ტყემაკარავი 43 კომლი; კეჭიეთი 30 კომლი ანუ 150 მაცხოვრებელი; ვარჯანული 20 კომლი ანუ 42 მაცხოვრებელი; ჭახათი 40 კომლი ანუ 165 მაცხოვრებელი; კეხი (კოხი) მონაცემები უცნობია; ქობულეთი 81 მაცხოვრებელი; ბობოყვათი 20 კომლი 60 მაცხოვრებელი¹⁷; ციხისძირი ძირითადად ჩერქეზებით იყო დასახლებული¹⁸; დაგვა 20 კომლი ანუ 66 მაცხოვრებელი. ოსმალეთის პერიოდში 65 მაცხოვრებელი; აჭყვის–თავი 113 კომლი ანუ 604 მაცხოვრებელი. ოსმალეთის პერიოდში 82 მაცხოვრებელი; ქაქუთი 41 კომლი ანუ 184 მაცხოვრებელი. ოსმალეთის პერიოდში 177 მაცხოვრებელი; ხინო 110 კომლი ანუ 419 მაცხოვრებელი; ოსმალეთის პერიოდში ფიქსირდება ასევე ბაშ–ხინო 22 მაცხოვრებელი და აზიზნა 61 მაცხოვრებელი¹⁹; ჩაქვი, მნიშვნელოვანი დასახლება; ხალა 92 კომლი ანუ 224 მაცხოვრებელი²⁰; ჩაქვისთავი, ოსმალური აღწერით 88 კომლი ანუ 195 მაცხოვრებელი. რუსული აღწერით 85 კომლი ანუ 340 მაცხოვრებელი²¹.

ა. ფრენკელი ასევე აღწერს ბათუმის მიმდებარე სოფლებს, რომლებიც მთის გზით ჩაქვს უკავშირდებიან – ახალმენი ოსმალური ცნობებით 33 კომლი ანუ 98 მაცხოვრებელი. რუსული ცნობებით 30 კომლი ანუ 109 მოსახლე; კორონის–წყალი (ყოროლისწყალი) ოსმალური ცნობებით 61 კომლი ანუ 153 მაცხოვრებელი. რუსული წყაროებით 25 კომლი ანუ 96 მაცხოვრებელი; ორთა–ბათუმი 75 კომლი, ანუ 179

⁹ შაშიკაძე ზ., ქართველთა მუჰაჯირობა თურქეთის შავი ზღვის რეგიონში, – კრებული VII, ბათუმი, 2013, გვ. 151.

¹⁰ Френкель А., Очерки Чурук-Су и Батума, Тифлиси, 1879, გვ. 15

¹¹ იქვე, გვ. 60.

¹² იქვე, გვ. 35.

¹³ იქვე, გვ. 26.

¹⁴ იქვე, გვ. 8.

¹⁵ იქვე გვ. 12–13.

¹⁶ იქვე, 14–15.

¹⁷ იქვე, გვ. 29–30.

¹⁸ იქვე, გვ. 31.

¹⁹ იქვე, გვ. 34.

²⁰ იქვე, გვ. 35.

²¹ იქვე, გვ. 37.

მაცხოვრებელი²²; ასევე მეორე გზით მახინჯაური 75 კომლი ანუ 315 მაცხოვრებელი²³, ყარადერე 25 კომლი ანუ 110 მაცხოვრებელი; დასახლებულია ასევე აგარა 29 მაცხოვრებელით²⁴;

მოგვიანებო პერიოდის პეტრე უმიკაშვილის ხელნაწერი მასალები 1879 წლის 20 დეკემბრითაა დათარიღებული. ავტორი ბათუმის უზნის შემადგენლობაში დღევანდელი ქობულეთის, ხელვაჩაურისა და ბათუმის ტერიტორიებზე არსებულ დასახლებებს მოიხსენიებს. ამ მასალებით კონტრიშის ხეობაში სულ ხუთი თემის არსებობა დასტურდება. ესენია:

1. ხინოს თემი: ამ თემში ცხრა სოფელი შედიოდა: ხინო – 110 კომლი, 419 სული (მხოლოდ მამრობითი სქესის მოსახლეობაა აღრიცხული); დიდვაკე – 70 კომლი, 197 სული; მესხიქედი – 15 კომლი, 34 სული; ზერაბოსელი – 40 კომლი, 76 სული; კობალაური – 20 კომლი, 48 სული; ვარჯანაული – 20 კომლი, 48 სული; ტყემაკარავი – 50 კომლი, 211 სული; სოფელი ჭახათი – 40 კომლი 165 სულით; სოფელი კეჭიეთი – 30 კომლი 150 სულით. თემში სულ 395 კომლი და მამრობითი სქესის 1442 სული ყოფილა;
2. ქობულეთის თემი: ქობულეთი – 213 კომლი, 604 სული; ზენითი – 64 კომლი, 256 სული; აჭყვისთავი – 113 კომლი, 598 სული. თემში სულ 390 კომლი და 1458 სული იყო;
3. ალამბრის თემი: ალამბარი – 86 კომლი, 427 სული; ლედვა – 64 კომლი, 241 სული; ქაქუთი – 41 კომლი, 184 სული. თემში 191 კომლი და 852 სული იყო;
4. ხუცუბნის თემი – ხუცუბანი – 86 კომლი, 354 სული; გვარა – 12 კომლი, 45 სული; სამება – 15 კომლი, 451 სული ამ თემში 113 კომლი და 850 სული ყოფილა;
5. კვირიკეს თემი: კვირიკე – 46 კომლი, 170 სული; დაგვა – 20 კომლი, 66 სული; ბობოყვათი – 20 კომლი, 64 სული. კვირიკეს თემში 86 კომლი და 300 სული არსებულა. ავტორის ეს ცნობები, რა თქმა უნდა, მიახლოებითია²⁵.

უფრო მოგვიანო პერიოდს წყაროს მიეკუთვნება 1887 წელს გამოცემული სამხედრო-სტატისტიკური ხასიათის ნაშორმი, რომელშიც მოცემულია ინფორმაცია ჭოროხის მხარის შესახებ. წყაროს მიხედვით შესაძლებელია ვივარაუდოთ დღევანდელი ქობულეთის მუნიციპალიტეტის შემდეგი სოფლები: ხალვაში (სავარაუდოდ სახალვაშო), 18 კომლი, 40 მამაკაცი, 29 ქალი, სულ 69 მოსახლე. საშუალოდ კომლში 3,83 ადამიანი; ალამბარი (დღევანდელი ალამბარი), 62 კომლი, 115 მამაკაცი, 77 ქალი, სულ 192 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 3,09 ადამიანი; აჭყვის-თავი, 74 კომლი, 201 მამაკაცი, 150 ქალი, სულ 351 მაცხოვრებელი. კომლში საშუალოდ 4,74 ადამიანი; ბობაკვათი, 26 კომლი, 50 მამაკაცი, 41 ქალი, სულ 91 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 3,5 ადამიანი; დაგვა 10 კომლი, 29 მამაკაცი, 14 ქალი, სულ 43 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 4,3 ადამიანი; გვარა, 9 კომლი, 19 მამაკაცი, 19 ქალი, სულ 38 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 4,22 ადამიანი; ზენითი, 16 კომლი, 70 მამაკაცი, 55 ქალი, სულ 125 მაცხოვრებელი. კომლში საშუალოდ 7,81 ადამიანი; კვირიკე, 74 კომლი, 181 მამაკაცი, 159 ქალი, სულ 340 მაცხოვრებელი. კომლში საშუალოდ 4,59 ადამიანი; ლედვა, 78 კომლი, 227 მამაკაცი, 193 ქალი, სულ 420 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 5,38 ადამიანი; აჭყვისთავი, 74 კომლი, 201 მამაკაცი, 150 ქალი, სულ 351 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 4,74 ადამიანი; ქაქუთი, 26 კომლი, 80 მამაკაცი, 72 ქალი, სულ 152 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 5,85 ადამიანი; ქობულეთი, 83 კომლი, 200 მამაკაცი, 190 ქალი, სულ 390 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 4,7 ადამიანი; სამება, 54 კომლი, 114 მამაკაცი, 102 ქალი, სულ 216 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 4 ადამიანი; კოხი, 24 კომლი, 66 მამაკაცი, 48 ქალი, სულ 114 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 4,75 ადამიანი; ციხისძირი, 63 კომლი, 193 მამაკაცი, 189 ქალი, სულ 382 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 6,06 ადამიანი; ჭახათა, 39 კომლი, 73 მამაკაცი, 79 ქალი, სულ 152 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 3,9 ადამიანი; დიდი-ვაკე, 10 კომლი, 23 მამაკაცი, 19 ქალი, სულ 42 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 4,2 ადამიანი; ვარჯანაული, 10 კომლი, 34 მამაკაცი, 21 ქალი, სულ 55 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 5,5 ადამიანი; ტყემაკარავი, 38 კომლი, 87 მამაკაცი, 79 ქალი, სულ 166 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 4,37 ადამიანი; ხალა, 46 კომლი, 122 მამაკაცი, 87 ქალი, სულ 209 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 4,54 ადამიანი; გორგაზეთი (სავარაუდოდ გორგაძეები), 15 კომლი, 41 მამაკაცი, 39 ქალი, სულ 80 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 5,3 ადამიანი; ჩაქვის-თავი, 32 კომლი, 85 მამაკაცი, 75 ქალი, სულ 160 მაცხოვრებელი. კომლში საშუალოდ 5 ადამიანი; ხუცუბანი, 62 კომლი, 110

²² იქვე, გვ. 43–44.

²³ იქვე, გვ. 38.

²⁴ იქვე, გვ. 43.

²⁵ მგელაძე ვლ., პეტრე უმიკაშვილი და ოსმალბოსიდროინდელი სამხრეთ საქართველო, ბათუმი, 2014 (ხელნაწერის უფლებით), გვ. 124–125, 142–143;

მამაკაცი, 67 ქალი, სულ 177 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 2,85 ადამიანი²⁶. ამგვარად, ჩურუქსუს ნაპიეში დაახლოებით 1954 მაცხოვრებელია.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ამ წყაროს მიხედვით რთული იყო ქობულეთის მუნიციპალტეტის სოფლების ზუსტი დადგენა. კერძოდ, ზემოთ მოყვანილ ა. ფრენკელის ცნობების მიხედვით, რომელიც უფრო ადრეულ პერიოდს ეხება, მოცემული სოფლების ჩამონათვალი შედგენილია ავტორის მოგზაურობის პროცესში დაფიქსირებული ცნობების მიხედვით. უნდა ვივარაუდოთ, რომ ამ პერიოდში სოფლებად აღნიშნული დასახლებები თემის ცენტრებს წარმოდგენდნენ და საგადასახადო პოლიტიკის გამო, მისი ცალკეული ნაწილები (უბანი, მეკლე, ნაწილი...) დამოუკიდებელ სოფლებად ჯერ არ იყო გამოყოფილი. ამასთანავე ისევ ავტორი აღნიშნავს, რომ დასახლებების დიდი ნაწილი დაცლილი იყო. ასევე არ უნდა გამოირიცხოს ის ფაქტორიც, რომ ავტორისათვის უცნობი იყო ხეობების სიღრმეში არსებული სოფლები. რაც შეეხება უკვე 1887 წლით დათარიღებულ ვ. ლისოვსკის ნაშრომს, აქ მოხსენიებული დასახლებების დასახელება მოყვანილი აქვს მთლიანად ბათუმის ოლქისათვის, ანბანური თანმიმდევრობით და არა ადმინისტრაციული ერთეულების მიხედვით. ამ მიზეზით იმ სოფლების ჩამონათვალის დაზუსტება, რომლებიც ჩურუქ-სუს, კერძოდ კი დღევანდელი ქობულეთის მუნიციპალიტეტში შედიოდნენ, საკმაოდ რთულია. გარდა ამისა ცალკეული სოფელი მხოლოდ ვარაუდის დონეზე გამოვყავით. ამასთანავე სირთულეს წარმოადგენს ცალკეული სოფლის დადგენა, რომელიც მანამდე არსებულ სივრცეში გვხვდება, მაგალითად, მუხაესტატე. ცალკე პრობლემად გვეჩვენება ის ფაქტორი, რომ სოფლების ნაწილი, რომელიც წარსულში სტატისტიკაში იყო ასახული – დროთა განმავლობაში გაქრა, ადგილი ან სახელი იცვალა. ამიტომაც ვ. ლისოვსკის მიხედვით აქ წარმოვადგინეთ დღევანდელი ქობულეთის ტერიტორიაზე დაფიქსირებული სოფლების ის ჩამონათვალი, რომელიც ჩვენი აზრით შეესაბამება დღევანდელ დასახელებებს ან ტოპონიმებს და მოცემულია სტატისტიკურ დანართში.

უკვე 1886 წელს კინტრიშის უბანზე 7464 მაცხოვრებელია, რომელთა შორის 683 ბერძენი, 292 აფხაზი და 107 რუსი ცხოვრობდა²⁷. 1926 წლის მონაცემებით საქართველო ამიერკავკასიის სოციალისტური ფედერაციული საბჭოთა რესპუბლიკის ნაწილია²⁸. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა, 5 მაზრას, 19 თემს, 290 სოფელს, 11701 კომლს და 132767 ადამიანს მოიცავდა. აქედან, ქობულეთის მაზრა მოიცავს 4 თემს, 47 სოფელს, 2783 კომლს და 15205 ადამიანს. ამავე სტატისტიკის მიხედვით, ქობულეთის მაზრის ყველა მაცხოვრებელი სოფლად ცხოვრობდა. 1926 წლის მონაცემებით ხულოს მაზრაში სასოფლო საბჭოები არ ფიქსირდება. თემების მიხედვით ხულოს მაზრაში მოცემულია შემდეგი მაზრის თემები და თემის აღმასრულებელი საბჭოების მდებარეობის ადგილი:

კინტრიშის თემი, ცენტრი კინტრიში, 11 სოფელი, 752 კომლი, 4087 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 5,43 ადამიანი;

ქობულეთის თემი, ცენტრი ხუცუბანი, 14 სოფელი, 903 კომლი, 5071 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 5,62 ადამიანი;

ჩაქვის თემი, ცენტრი ჩაქვი, 14 სოფელი, 753 კომლი, 3779 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 5,92 ადამიანი;

ჭახათის თემი, ცენტრი ჭახათი, 8 სოფელი, 375 კომლი, 2208 მაცხოვრებელი. საშუალოდ კომლში 5,89 ადამიანი²⁹.

1931 წლის მონაცემებით, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა 3 რაიონად იყოფა. ქობულეთის რაიონის ცენტრს დასახლება ქობულეთი წარმოადგენს, რომელიც სტატუსით სოფელთანაა გათანაბრებული. რაიონი 7 სასოფლო საბჭოს მოიცავდა და 47 სოფლისაგან შედგებოდა. ამ პერიოდში ხულოში მოსახლეობა მთლიანად სოფლად ცხოვრობდა და სულ 21492 ადამიანს შეადგენდა.³⁰

²⁶ Лисовский В., Чорохский край (военно-статистический очеркъ), Тифлисъ, 1887, დანართი 1.

²⁷ <http://www.ethno-kavkaz.narod.ru/rngeorgia.html>

²⁸ Территориальное и Административное деление Союза ССР на 1-ое января 1926 г., Народный Комисариат Внутренних Дел, Статистический Отдел, издательство «Главное Управление Коммунального Хозяйства НКВД», Москва, 1926, გვ. 195.

²⁹ იქვე, გვ. 207.

³⁰ Административно-территориальное деление Союза ССР (районы и города СССР), Центральный Исполнительный Цомитет Союза ССР, Всероссийский Центральный Исполнительный Комитет, издательство «Власть Советов», при Президиуме ВЦИК, Москва 1931, გვ. 240–241.

1938 წლის მონაცემებით ამიერკავკასიის ქვეყნები ცალკე რესპუბლიკებად გარდაიქმნენ. აჭარა ამ პერიოდში უკვე 4 რაიონს, 41 სასოფლო საბჭოს მოიცავს.³¹ ქობულეთის რაიონი 13 სასოფლო საბჭოს მოიცავს, ხოლო დასახლება ქობულეთს უკვე ქალაქის ტიპის დასახლების სტატუსი აქვს.³²

1941 წლის დასაწყისისათვის, სხვადასხვა პოლიტიკური და სამხედრო მოვლენის გავლენით საბჭოთა კავშირის ტერიტორია გაზრდილია და შეცვლილია რესპუბლიკებისა და ავტონომიების რაოდენობა. ამ პერიოდში აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა 4 რაიონს და 50 სასოფლო საბჭოს მოიცავდა.³³ აქედან ხულოს რაიონი 13 სასოფლო საბჭოს მოიცავდა. რკინიგზის სადგული ბერიას სახელობისაა.³⁴

1947 წელს აჭარა ისევ 4 რაიონს, თუმცა 1-ით მეტ 51 სასოფლო საბჭოს მოიცავს, ქობულეთის რაიონში 13 სასოფლო საბჭო ფიქსირდებოდა. ქობულეთს რაიონული მნიშვნელობის ქალაქის სტატუსი აქვს.³⁵

1948 წლის 3 სექტემბერს აჭარის ავტონომიაში მთელი რიგი დასახლებების სახელწოდებების ცვლილება მოხდა. თუმცა ცვლილებები არ შეხებია ქობულეთის რაიონს.³⁶

1960 წლის მდგომარეობით აჭარის ა.რ. მოიცავს 5 რაიონს. ქობულეთის რაიონი 1 ქალაქის საბჭოს, 12 სასოფლო საბჭოს, 1 ქალაქს, 2 ქალაქის ტიპის დასახლებას და 47 სოფელს მოიცავს. სასოფლო საბჭოების ბობოყვათის სასოფლო საბჭო: ბობოყვათი (საბჭოს ცენტრი), ზედა-დაგვა, ქვედა-დაგვა; ქაქუთის სასოფლო საბჭო: ქაქუთი (საბჭოს ცენტრი), აჭი, გოგმაჩაური, ნაცხავატევი; კვირიკეს სასოფლო საბჭო: კვირიკე (საბჭოს ცენტრი), ზედა-კვირიკე, ქვედა-კვირიკე; ქობულეთის სასოფლო საბჭო: ქობულეთი (საბჭოს ცენტრი), ზედა-სამება, კობი; ლეღვას სასოფლო საბჭო: ლეღვა (საბჭოს ცენტრი), სკურა, ცხრაფონა; მუხაესტატეს სასოფლო საბჭო: მუხაესტატე (საბჭოს ცენტრი), ალამბარი, წყავროკა, ზედა-კონდიდი; ხალას სასოფლოს საბჭო: ხალა (საბჭოს ცენტრი), გორგაძეები, ჩაისუბანი, ჩაქვისთავი; ხუცუბნის სასოფლო საბჭო: ხუცუბანი (საბჭოს ცენტრი), გვარა, ქვედა-სამება, ქვედა-კონდიდი; ციხისძირის სასოფლოს საბჭო: ციხისძირი (საბჭოს ცენტრი), სტალინისუბანი, შუაღელე; ულიანოვკის სასოფლო საბჭო: ზედა-ულიანოვკა (საბჭოს ცენტრი), ზედა-აჭყვა, ქვედა-აჭყვა; ჭახათის სასოფლო საბჭო: ჭახათი (საბჭოს ცენტრი), ვარჯანაული, კეჭიეთი, კობალაური, ტყემაკარავი, ხინო, ზენითი; აჭყვისთავის სასოფლოს საბჭო: აჭყვისთავი (საბჭოს ცენტრი); ჩაქვის სადაბო საბჭო: ქალაქის ტიპის დასახლება ჩაქვი (საბჭოს ცენტრი), სახალვაშო, ქვედა-ულიანოვკა, ბუკნარი; ოჩხამური სადაბო საბჭო: ქალაქის ტიპის დასახლება ოჩხამური (საბჭოს ცენტრი); ქობულეთის ქალაქის საბჭო: ქალაქი ქობულეთი (საბჭოს ცენტრი), ახალსოფელი, კინკუშა.³⁷

1966 წლის მონაცემებით აჭარაში 5 რაიონია. ქობულეთის რაიონი 1 ქალაქის საბჭოს, 2 სადაბო საბჭოს (ჩაქვი და ოჩხამური), 12 სასოფლო საბჭოს, 1 ქალაქს, 2 ქალაქის ტიპის დასახლებას და 47 სოფელს მოიცავს³⁸. სასოფლო საბჭოების მიხედვით ქობულეთის რაიონში შემდეგი მდგომარეობაა: ქობულეთის ქალაქის საბჭო: ქალაქი ქობულეთი (საბჭოს ცენტრი), ახალსოფელი, კინკუშა; ოჩხამური სადაბო საბჭო: ქალაქის ტიპის დასახლება ოჩხამური (საბჭოს ცენტრი); ჩაქვის სადაბო საბჭო: ქალაქის ტიპის დასახლება ჩაქვი (საბჭოს ცენტრი), სახალვაშო, ქვედა-ულიანოვკა, ბუკნარი; ბობოყვათის სასოფლო საბჭო: ბობოყვათი (საბჭოს ცენტრი), ზედა-დაგვა, ქვედა-დაგვა; ქაქუთის სასოფლო საბჭო: ქაქუთი (საბჭოს

³¹ СССР (Административно-Территориальное деление Союзных Республик, на 1 октября 1938 года), Информационно-Статистический отдел при Секретариате Президиума Верховного Совета СССР, издательство «Власть Советов», Москва 1938, გვ. XIV.

³² იქვე, გვ. 188.

³³ СССР (Административно-Территориальное деление Союзных Республик, на 1 января 1941 года), Информационно-Статистический отдел при Секретариате Президиума Верховного Совета СССР, издательство «Ведомостей Верховного Совета», Москва 1941, გვ. 5.

³⁴ იქვე, გვ. 244.

³⁵ СССР (Административно-Территориальное деление Союзных Республик, на 1 января 1947 года), Информационно-Статистический отдел при Секретариате Президиума Верховного Совета СССР, издательство «Известия советов депутатов трудящихся СССР», Москва 1947, გვ. 270.

³⁶ Грузинская ССР (Административно-Территориальное деление, на 15 января 1966 года), Отдел по Вопросам Работы Советов Президиума Верховного Совета Грузинской ССР, Тбилиси, 1966, გვ. 251-270.

³⁷ Грузинская ССР (административно-территориальное деление, на 1 мая 1960 года), отдел по вопросам работы советов президиума верховного совета Грузинской ССР, Тбилиси, 1960 გვ. 132-133.

³⁸ Грузинская ССР (административно-территориальное деление, на 15 января 1966 года), отдел по вопросам работы советов президиума верховного совета Грузинской ССР, Тбилиси, 1966 გვ. 13-14.

ცენტრი), აჭი, გოგმაჩაური, ნაცხავატევი; კვირიკეს სასოფლო საბჭო: კვირიკე (საბჭოს ცენტრი), ზედა-კვირიკე, ქვედა-კვირიკე; ქობულეთის სასოფლო საბჭო: ქობულეთი (საბჭოს ცენტრი), ზედა-სამება, კოხი; ლედვას სასოფლო საბჭო: ლედვა (საბჭოს ცენტრი), სკურა, ცხრაფონა; მუხაესტატეს სასოფლო საბჭო: მუხაესტატე (საბჭოს ცენტრი), ალამბარი, წყავროკა, ზედა-კონდიდი; ხალას სასოფლოს საბჭო: ხალა (საბჭოს ცენტრი), გორგაძეები, ჩაისუბანი, ჩაქვისთავი; ხუცუბნის სასოფლო საბჭო: ხუცუბანი (საბჭოს ცენტრი), გვარა, ქვედა-სამება, ქვედა-კონდიდი; ციხისძირის სასოფლოს საბჭო: ციხისძირი (საბჭოს ცენტრი), სტალინისუბანი, შუაღელე; ულიანოვკის სასოფლო საბჭო: ზედა-ულიანოვკა (საბჭოს ცენტრი), ზედა-აჭყვა, ქვედა-აჭყვა; ჭახათის სასოფლო საბჭო: ჭახათი (საბჭოს ცენტრი), ვარჯანაული, კეჭიეთი, კობალარი, ტყემაკარავი, ხინო, ზენითი; აჭყვისთავის სასოფლოს საბჭო: აჭყვისთავი (საბჭოს ცენტრი).³⁹

1977 წლის 31 მარტს ქობულეთის რაიონში რიგი ცვლილებები განხორციელდა – გაუქმდა აჭყვისთავის სასოფლო საბჭო და სოფელი აჭყვისთავი მუხაესტატეს სასოფლო საბჭოში შევიდა, ისევე, როგორც ჭახათის სასოფლო საბჭოდან სოფელი ზენითი ასევე შევიდა მუხაესტატეს სასოფლოს საბჭოს შემადგენლობაში⁴⁰. ასევე 1980 წლისათვის ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ჭახათის სასოფლო საბჭოში გამოიყო სოფლები დიდვაკე, კაკურჩა, ოხტომი, ხოლო ხუცუბნის სასოფლო საბჭოში – სოფელი ნაკაიძეები⁴¹. გაუქმდა სოფლები – ახალსოფელი და კინკმა.

საქართველოსსტატისტიკისეროვნულისამსახურის მონაცემებით 1979 წლის სრულიად საკავშირო აღწერის მიხედვით ქობულეთის რაიონში 78305 ადამიანი ცხოვრობდა. მათ შორის უმრავლესობა – 64340 (82,17%) ქართველი იყო. რაოდენობის მიხედვით მეორე ადგილზე რუსები – 6073 ადამიანი (7,76%), შემდეგ ბერძნები – 3839 ადამიანი (4,9%). ასევე ცხოვრობდნენ სომხები – 1583 ადამიანი, უკრაინელები – 1216 ადამიანი, აზერბაიჯანელები – 198 ადამიანი, ოსები – 102 ადამიანი, ებრაელები – 42 ადამიანი და აფხაზები – 16 ადამიანი. ჯამში არაქართველების რაოდენობა 13965 ადამიანი ანუ 17,83% იყო. ამ წლისათვის ქალაქ ქობულეთში 17299 მაცხოვრებელი იყო. დაბა ოჩხამურში 4350, ხოლო ჩაქვში 6416 მაცხოვრებელი იყო. ქობულეთის რაიონი 1987 წლისათვის 1 ქალაქის საბჭოს, 2 სადაბო საბჭოს (ჩაქვი და ოჩხამური), 11 სასოფლო საბჭოს, 1 ქალაქს, 2 ქალაქის ტიპის დასახლებას და 49 სოფელს მოიცავდა. სასოფლო საბჭოების მიხედვით ქობულეთის რაიონში შემდეგი მდგომარეობაა: ქობულეთის ქალაქის საბჭო: ქალაქი ქობულეთი; ოჩხამური სადაბო საბჭო: ქალაქის ტიპის დასახლება ოჩხამური (საბჭოს ცენტრი); ჩაქვის სადაბო საბჭო: ქალაქის ტიპის დასახლება ჩაქვი (საბჭოს ცენტრი), ბუკნარი, ქვედა-ულიანოვკა, სახალვაშო; ბობოყვათის სასოფლო საბჭო: ბობოყვათი (საბჭოს ცენტრი), ზედა-დაგვა, ქვედა-დაგვა; ქაქუთის სასოფლო საბჭო: ქაქუთი (საბჭოს ცენტრი), აჭი, გოგმაჩაური, ნაცხავატევი; კვირიკეს სასოფლო საბჭო: კვირიკე (საბჭოს ცენტრი), ზედა-კვირიკე, ქვედა-კვირიკე; ქობულეთის სასოფლო საბჭო: ქობულეთი (საბჭოს ცენტრი), ზედა-სამება, კოხი; ლედვას სასოფლო საბჭო: ლედვა (საბჭოს ცენტრი), სკურა, ცხრაფონა; მუხაესტატეს სასოფლო საბჭო: მუხაესტატე (საბჭოს ცენტრი), ალამბარი, აჭყვისთავი, ზედა-კონდიდი, ზენითი, წყავროკა; ულიანოვკის სასოფლო საბჭო: ზედა-ულიანოვკა (საბჭოს ცენტრი), ზედა-აჭყვა, ქვედა-აჭყვა; ხალას სასოფლოს საბჭო: ხალა (საბჭოს ცენტრი), გორგაძეები, ჩაისუბანი, ჩაქვისთავი; ხუცუბნის სასოფლო საბჭო: ხუცუბანი (საბჭოს ცენტრი), გვარა, ქვედა-კონდიდი, ქვედა-სამება, ნაკაიძეები; ციხისძირის სასოფლოს საბჭო: ციხისძირი (საბჭოს ცენტრი), სტალინისუბანი, შუაღელე; ჭახათის სასოფლო საბჭო: ჭახათი (საბჭოს ცენტრი), ვარჯანაული, დიდვაკე, კაკურჩა, კეჭიეთი, კობალაური, ოხტომი, ტყემაკარავი, ხინო.⁴²

საქართველოსსტატისტიკისეროვნულისამსახურის მონაცემებით 1989 წლის სრულიად საკავშირო აღწერის მიხედვით ქობულეთის რაიონში უცვლელად 1 ქალაქის საბჭო, 2 სადაბო საბჭო (ჩაქვი და ოჩხამური), 11 სასოფლო საბჭო, 1 ქალაქი, 2 ქალაქის ტიპის დასახლება და 49 სოფელი იყო. მთლიანად ქობულეთის რაიონში 88183 მაცხოვრებელი ცხოვრობდა. მოსახლეობის დიდი ნაწილი სოფლებში ცხოვრობდა – 55218 ადამიანი (62,62%), ხოლო ქალაქსა და დაბებში 32965 მაცხოვრებელი (37,38%). სოფლად ქალების რაოდენობა ჭარბობს კაცების რაოდენობას (1176 ქალით მეტი; პროცენტულად ქალები 51,06%, ხოლო მამაკაცები 48,94% შეადგენენ). ამ წლისათვის ქალაქ ქობულეთში 20637 მაცხოვრებელი იყო

³⁹ იქვე, გვ. 112.

⁴⁰ Грузинская ССР (административно-территориальное деление, на 1 января 1987 года), составитель О.С. Ахметели, изд. Сабчота Сакартвело, Тбили, 1988, გვ. 262.

⁴¹ იქვე, გვ. 267.

⁴² იქვე, გვ. 121–122.

(მთლი მოსახლეობის 23,40% შეადგენდა). დაბა ოჩხამურში 5071 (მთელი მოსახლეობის 5,75%), ხოლო დაბა ჩაქვის 7257 (მთელი მოსახლეობის 8,23%) მაცხოვრებელი იყო.

1989 წლის აღწერის მონაცემებით ქობულეთის რაიონის სოფლებში ქართველების გარდა სხვადასხვა ეროვნების წარმომადგენლებიც ცხოვრობდნენ. ამ პერიოდში მოსახლეობის საერთო რაოდენობიდან (88183 ადამიანი) უმრავლესობას ქართველები შეადგენდნენ – 75272 ადამიანი (85,36%). ქალაქ ქობულეთის მოსახლეობის 71,17% ქართველები იყო, რაც მთელი რაიონის ქართველი მოსახლეობის 19,51% შეადგენდა (14687 ქართველი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 76,41% ქართველები იყო, რაც მთელი რაიონის ქართველი მოსახლეობის 5,15% შეადგენდა (3875 ქართველი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 76,21% ქართველები იყო, რაც მთელი რაიონის ქართველი მოსახლეობის 7,35% შეადგენდა (5531 ქართველი).

1979 წლის სტატისტიკისათვის შედარებით მნიშვნელოვნად შემცირებულია რუსების რაოდენობა 4709 ადამიანამდე (საერთო რაოდენობის 5,24%, შემცირებულია 1364 ადამიანით), თუმცა ისინი რაოდენობით მაინც მეორე ადგილზე არიან; ქალაქ ქობულეთის მოსახლეობის 12,16% რუსი იყო, რაც მთელი რაიონში რუსი მოსახლეობის 53,03% შეადგენდა (2510 რუსი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 13,09% რუსი იყო, რაც მთელი რაიონში რუსი მოსახლეობის 14,10% შეადგენდა (664 რუსი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 11,81% რუსი იყო, რაც მთელი რაიონში რუსი მოსახლეობის 18,2% შეადგენდა (857 რუსი).

მომატებულია ბერძნების რაოდენობა 4146 ადამიანამდე (საერთო რაოდენობის 4,7%. გაზრდილია 307 ადამიანით); ქალაქ ქობულეთში მოსახლეობის 6,98% ბერძენი იყო, რაც რაიონის ბერძნი მოსახლეობის 30,27% შეადგენდა (1255 ბერძენი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 0,24% ბერძენი იყო, რაც რაიონის ბერძნი მოსახლეობის 0,29% შეადგენდა (12 ბერძენი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 1,28% ბერძენი იყო, რაც რაიონის ბერძნი მოსახლეობის 2,24% შეადგენდა (93 ბერძენი).

სომეხები 1728 ადამიანი (მომატებულია 145 ადამიანით); ქალაქ ქობულეთში მოსახლეობის 4,76% სომეხი იყო, რაც რაიონის სომეხი მოსახლეობის 56,89% შეადგენდა (983 სომეხი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 4,02% სომეხი იყო, რაც რაიონის სომეხი მოსახლეობის 11,81% შეადგენდა (204 სომეხი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 5,51% სომეხი იყო, რაც რაიონის სომეხი მოსახლეობის 23,15% შეადგენდა (400 სომეხი). ებრაელები 54 მაცხოვრებელი (მომატებულია 12 ადამიანით); ქალაქ ქობულეთში მოსახლეობის 0,19% ებრაელი იყო, რაც რაიონის ებრაელი მოსახლეობის 74% შეადგენდა (40 ებრაელი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 0,02% ებრაელები იყო, რაც რაიონის ებრაელები მოსახლეობის 1,85% შეადგენდა (1 ებრაელი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 0,08% ებრაელები იყო, რაც რაიონის ებრაელები მოსახლეობის 11,11% შეადგენდა (6 ებრაელი).

აფხაზები 33 მაცხოვრებელი (მომატებულია 17 ადამიანით). ქალაქ ქობულეთში მოსახლეობის 0,03% აფხაზი იყო, რაც რაიონის აფხაზი მოსახლეობის 24,24% შეადგენდა (8 აფხაზი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 0,1% აფხაზი იყო, რაც რაიონის აფხაზი მოსახლეობის 15,15% შეადგენდა (5 აფხაზი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 0,04% აფხაზი იყო, რაც რაიონის აფხაზი მოსახლეობის 9,09% შეადგენდა (3 აფხაზი). უკრაინელები 1191 ადამიანი (შემცირებულია 25 ადამიანით); ქალაქ ქობულეთში მოსახლეობის 3,18% უკრაინელი იყო, რაც რაიონის უკრაინელი მოსახლეობის 55,16% შეადგენდა (657 უკრაინელი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 2,68% უკრაინელი იყო, რაც რაიონის უკრაინელი მოსახლეობის 11,42% შეადგენდა (136 უკრაინელი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 2,69% უკრაინელი იყო, რაც რაიონის უკრაინელი მოსახლეობის 16,37% შეადგენდა (195 უკრაინელი).

აზერბაიჯანელები 168 მაცხოვრებელი (შემცირებულია 30 ადამიანით); ქალაქ ქობულეთში მოსახლეობის 0,21% აზერბაიჯანელი იყო, რაც რაიონის აზერბაიჯანელი მოსახლეობის 26,19% შეადგენდა (44 აზერბაიჯანელი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 0,81% აზერბაიჯანელი იყო, რაც რაიონის აზერბაიჯანელი მოსახლეობის 24,40% შეადგენდა (41 აზერბაიჯანელი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 0,59% აზერბაიჯანელი იყო, რაც რაიონის აზერბაიჯანელი მოსახლეობის 25,6% შეადგენდა (43 აზერბაიჯანელი).

ოსები 100 მაცხოვრებელი (შემცირებულია 2 ადამიანით); ქალაქ ქობულეთში მოსახლეობის 0,22% ოსი იყო, რაც რაიონის ოსი მოსახლეობის 46% შეადგენდა (46 ოსი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 0,67% ოსი იყო, რაც რაიონის ოსი მოსახლეობის 34% შეადგენდა (34 ოსი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 0,11% ოსი იყო, რაც რაიონის ოსი მოსახლეობის 8% შეადგენდა (8 ოსი).

ჯამში არაქართველების რაოდენობა შემცირებული და 12129 ადამიანს, ანუ სრული მოსახლეობის 13,75% შეადგენდა. ქობულეთის რაიონში საბჭოებისა და სოფლების მიხედვით მოსახლეობის რაოდენობა არაერთგვაროვანი იყო. ყველაზე მრავალრიცხოვანი იყო მუხაესტატესასოფლოსაბჭო (8420 მაცხოვრებელი), ხუცუბნისასოფლოსაბჭო (7150 მაცხოვრებელი), ხალისასოფლოსაბჭო (6927 მაცხოვრებელი), ბობოყვათისასოფლოსაბჭო (6799 მაცხოვრებელი) და კვირიკესასოფლოსაბჭო, რომელის ყველა სოფელი გამოირჩეოდა მრავალრიცხოვნებით (5367 მაცხოვრებელი). ყველაზე ნაკლები მოსახლეობა ჭახათისა (1092 მაცხოვრებელი) და ქაქუთისასოფლოსაბჭოებშია (1763 მაცხოვრებელი). ხუცუბნისასოფლოსაბჭოში სოფელი ხუცუბანი – 3811 ადამიანი, ხალისასოფლოსაბჭოში სოფელი ჩაისუბანი 3264 ადამიანი, ბობოყვათის სასოფლოსაბჭოში სოფლები ზედადაგვა – 3516 ადამიანი და ბობოყვათი – 2603 ადამიანი, ციხისძირისასოფლოსაბჭოში სოფელი – სტალინისუბანი 2427 ადამიანი და მუხაესტატესასოფლოსაბჭოში სოფელი ალამზარი 2417 ადამიანი. მსხვილ დასახლებებს (1000-ზე მეტი მაცხოვრებელი) ასევე წარმოადგენდა ქაქუთი, კვირიკე, ზედაკვირიკე, ქვედაკვირიკე, ქობულეთი, ცხრაფონა, მუხაესტატე, წყავროკა, აჭყვისთავი, ქვედააჭყვა, ზედააჭყვა, ხალა, გორგამეები, ქვედასამება, ციხისძირი. ყველაზე პატარა სოფლებია ჭახათისასოფლოსაბჭოში ვარჯანაული (41 ადამიანი), კობალაური (20 ადამიანი), ტყემაკარავი (6 ადამიანი), კაკუჩა (42 ადამიანი), ხინო (121 ადამიანი), დიდვაკე (25 ადამიანი); ხალისასოფლოსაბჭოში ჩაქვისთავი (108 ადამიანი); ქაქუთისასოფლოსაბჭოში გოგმაჩაური (75 ადამიანი)

დეტალური ინფორმაცია შემდეგნაირად გამოიყურება: ჩაქვისადაბოსაბჭოში 2099 მაცხოვრებელი იყო და 3 სოფელს მოიცავდა: ქვედაულიანოვკა (927 მაცხოვრებელი), სახალვამო (843 მაცხოვრებელი), ბუკნარი (329 მაცხოვრებელი). ქალების რაოდენობა აღემატებოდა კაცების რაოდენობას ყველა სოფელში და საბჭოში 52,31% შეადგენდა.

ბობოყვათის სასოფლოსაბჭოში 6799 მაცხოვრებელი იყო ად 3 სოფელს მოიცავდა: ბობოყვათი (2603 მაცხოვრებელი), ზედადაგვა (3516 მაცხოვრებელი), ქვედადაგვა (680 მაცხოვრებელი). ქალების რაოდენობა სჭარბობდა მამაკაცების რაოდენობას ყველა სოფელში და საბჭოში შეადგენდა 51,13%.

ქაქუთის სასოფლოსაბჭოში 1763 მაცხოვრებელი იყო და 4 სოფელს მოიცავდა: ქაქუთი (1241 მაცხოვრებელი), გოგმაჩაური (75 მაცხოვრებელი), ნაცხავატევი (171 მაცხოვრებელი), აჭი (276 მაცხოვრებელი). სოფელ აჭში 6 მამაკაცით მეტი იყო ვიდრე ქალი, ხოლო სხვა სოფლებში ქალების რაოდენობა მეტი იყო მამაკაცებთან შედარებით. საშუალოდ საბჭოში 51,73% ქალი ცხოვრობდა.

კვირიკესასოფლოსაბჭოში 5367 მაცხოვრებელი ცხოვრობდა და 3 სოფელს მოიცავდა: კვირიკე (2333 მაცხოვრებელი), ზედაკვირიკე (1129 მაცხოვრებელი), ქვედაკვირიკე (1905 მაცხოვრებელი). ყველა სოფელში ქალების რაოდენობა აღემატება მამაკაცებისას და საბჭოში 51,05% შეადგენს.

ქობულეთის სასოფლოსაბჭოში 3596 მაცხოვრებელი იყო და 3 სოფელს მოიცავდა: ქობულეთი (2185 მაცხოვრებელი), ზედასამება (709 მაცხოვრებელი), კობი (702 მაცხოვრებელი). ყველა სოფელში ქალების რაოდენობა აღემატება მამაკაცების და საბჭოში 51,22% შეადგენს.

ლედვასასოფლოსაბჭოში 3837 მაცხოვრებელი და 3 სოფელს მოიცავდა: ლედვა (2017 მაცხოვრებელი), ცხრაფონა (1008 მაცხოვრებელი), სკურა (812 მაცხოვრებელი). ყველა სოფელში ქალების რაოდენობა აღემატება მამაკაცების და საბჭოში 51,56% შეადგენს.

მუხაესტატეს სასოფლოსაბჭოში 8420 მაცხოვრებელი იყო და 6 სოფელს მოიცავდა: მუხაესტატე (1987 მაცხოვრებელი), წყავროკა (1404 მაცხოვრებელი), ალამზარი (2417 მაცხოვრებელი), ზედაკონდიდი (381 მაცხოვრებელი), ზენითი (831 მაცხოვრებელი), აჭყვისთავი (1400 მაცხოვრებელი). სოფელ ზენითში 17 მამაკაცის მეტი ვიდრე ქალი, ხოლო სოფელ წყავროკაში ორივე სქესის წარმომადგენლები თანაბრად იყვნენ. საბჭოში ქალების რაოდენობა მცირედით აღემატება მამაკაცებისას და 50,40% შეადგენდა.

ულიანოვკის სასოფლოსაბჭოში 3549 მაცხოვრებელი იყო და 3 სოფელს მოიცავდა: ზედაულიანოვკა (822 მაცხოვრებელი), ქვედააჭყვა (1586 მაცხოვრებელი), ზედააჭყვა (1141 მაცხოვრებელი). ყველა სოფელში ქალების რაოდენობა აღემატება მამაკაცების და საბჭოში 51,11% შეადგენდა.

ხალის სასოფლოსაბჭოში 6927 მაცხოვრებელი იყო და 4 სოფელს მოიცავდა: ხალა (2002 მაცხოვრებელი), ჩაქვისთავი (108 მაცხოვრებელი), გორგამეები (1553 მაცხოვრებელი), ჩაისუბანი (3264 მაცხოვრებელი).

სოფელ ხალაში 82, ხოლო გორგამეებში 7 მამაკაცით მეტი იყო ვიდრე ქალები. ჩაქვისთავსა და ჩაისუბანში კი შესაბამისად 18 და 10 ქალით მეტი იყო მამაკაცებზე. საშუალოდ საბჭოში მამაკაცების რაოდენობა მცირედ აღემატება ქალებს და 50,44% შეადგენდა.

ხუცუბნის სასოფლოსაბჭოში 7150 მაცხოვრებელი იყო და 5 სოფელს მოიცავდა: ხუცუბანი (3811 მაცხოვრებელი), ქვედასამება (1132 მაცხოვრებელი), გვარა (1179 მაცხოვრებელი), ნაკაიძეები (647 მაცხოვრებელი), ქვედაკონდიდი (381 მაცხოვრებელი). სოფელ ნაკაიძეებში 13 მამაკაცით მეტი იყო ქალებზე, ხოლო სხვა სოფლებში ქალების რაოდენობა აღემატებოდა მამაკაცებს. საშუალოდ საბჭოში ქალების რაოდენობა 51,45% შეადგენდა.

ციხისძირის სასოფლოსაბჭოში 4619 მაცხოვრებელი იყო და 3 სოფელს მოიცავდა: ციხისძირი (1363 მაცხოვრებელი), სტალინისუბანი (2427 მაცხოვრებელი), შუაღელე (829 მაცხოვრებელი). სოფელ შუაღელეში 25 მამაკაცით მეტი იყო ქალებზე, ხოლო სხვა სოფლებში ქალების რაოდენობა აღემატებოდა მამაკაცებს. საშუალოდ საბჭოში ქალების რაოდენობა შეადგენდა 52,24%.

ჭახათის სასოფლოსაბჭოში 1092 მაცხოვრებელი იყო და 9 სოფელს მოიცავდა: ჭახათი (540 მაცხოვრებელი), კეჭიეთი (131 მაცხოვრებელი), ოხტომი (166 მაცხოვრებელი), ვარჯანაული (41 მაცხოვრებელი), კობალაური (20 მაცხოვრებელი), ტყემაკარავი (6 მაცხოვრებელი), კაკუჩა (42 მაცხოვრებელი), ხინო (121 მაცხოვრებელი), დიდვაკე (25 მაცხოვრებელი). ორ სოფელში კეჭიეთში და ტყემაკარავში მამაკაცების რაოდენობა აღემატება ქალების რაოდენობა შესაბამისად 3 და 2 მამაკაცით. სხვა სოფლებში ქალების რაოდენობა მეტი იყო მამაკაცებზე. საბჭოში ქალების რაოდენობა 51,37% შეადგენდა.

საქართველოს დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ქობულეთის რაიონში მთელი რიგი ცვლილებები განხორციელდა. თავდაპირველად საბჭოები გარდაიქმნა საკრებულოებად და შეიცვალა მათი რაოდენობა და შემადგენლობა. კერძოდ, საქართველოსსტატისტიკისეროვნულსამსახურის მონაცემებით 2002 წლის მოსახლეობის აღწერის მიხედვით მუხანსტატეს სოფლის საკრებულოს გამოეყო სოფლები – ალამბარი და ზედა კონდიდი და შეიქმნა ალამბრის სოფლის საკრებულო; ასევე, გამოეყო ზენითი და შეიქმნა ზენითის სოფლის საკრებულო. ასევე, ხელახლა გამოეყო აჭყვისთავი და შეიქმნა სოფლის საკრებულო, ამავე სოფლით. ზობყვათის თემის საკრებულოს გამოეყო ზედა დაგვა და შეიქმნა დაგვის სოფლის საკრებულო, სოფელ დაგვათი. ხუცუბნის საბჭოს გამოეყო გვარა და ქვედა–კონდიდი და შეიქმნა გვარას სოფლის საკრებულო. ქვედა და ზედა ულიანოვკას გადაერქვა სახელი – საჩინო, და მის ბაზაზე შეიქმნა თემის საკრებულო, რომელშიც შევიდა საჩინო, ზედა და ქვედა აჭყვა; ასევე ხალას საკრებულოს გამოეყო სოფელი ჩაისუბანი და შეიქმნა ჩაისუბნის სოფლის საკრებულო, ამავე სოფლით.

საქართველოსსტატისტიკისეროვნულსამსახურის მონაცემებით 2002 წლის მოსახლეობის აღწერის მიხედვით ქობულეთის რაიონში 1 ქალაქის, 2 დაბის, 11 თემის და 6 სოფლის საკრებულო იყო. სულ 50 სოფელი ფიქსირდებოდა. მთლიანად ქობულეთის რაიონში 88063 მაცხოვრებელი ცხოვრობდა. მოსახლეობის უმრავლესობა სოფლებში ცხოვრობდა (56381 ადამიანი, ანუ 64,02%). ქალაქისა და დაბების მოსახლეობა 31682 ადამიანს შეადგენდა. სოფლის მოსახლეობაში ქალებისა და მამაკაცების რაოდენობა თითქმის თანაბარი იყო (7 ქალით მეტი, ვიდრე მამაკაცი). ქალაქ ქობულეთში ამ დროისათვის 18556 ადამიანი ცხოვრობდა. დაბა ოჩხამურში 5026, ხოლო დაბა ჩაქვში 8100 მაცხოვრებელი.

სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით 2002 წელს ქობულეთში ეროვნებების რაოდენობის მიხედვით მოსახლეობის უმრავლესობას ქართველები შეადგენდნენ – 83367 ადამიანი, რაც მთელი მოსახლეობის 94,67% შეადგენდა. 1989 წლის აღწერის მონაცემებთან შედარებით ქართველების რაოდენობა 8095 ადამიანითაა მომატებული. ქალაქ ქობულეთის მოსახლეობის 90,72% ქართველები იყო, რაც მთელი რაიონის ქართველი მოსახლეობის 20,19% შეადგენდა (18556 ქართველი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 93,81% ქართველები იყო, რაც მთელი რაიონის ქართველი მოსახლეობის 5,66% შეადგენდა (4715 ქართველი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 90,36% ქართველები იყო, რაც მთელი რაიონის ქართველი მოსახლეობის 8,78% შეადგენდა (7319 ქართველი).

მომატებულია აფხაზების რაოდენობა 17 ადამიანით და ამ დროისათვის სულ 50 აფხაზი მაცხოვრებელია. ქალაქ ქობულეთში მოსახლეობის 0,08% აფხაზი იყო, რაც რაიონის აფხაზი მოსახლეობის 30% შეადგენდა (15 აფხაზი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 0,04% აფხაზი იყო, რაც რაიონის აფხაზი მოსახლეობის 4%

შეადგენდა (2 აფხაზი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 0,02% აფხაზი იყო, რაც რაიონის აფხაზი მოსახლეობის 4% შეადგენდა (4 აფხაზი).

სხვა ეთნიკური ჯგუფების წარმომადგენლების რაოდენობა შემცირებულია ჯამში 7655 ადამიანით. კერძოდ, რუსების რაოდენობა 3017 ადამიანით და ამ დროისათვის ქობულეთში მხოლოდ 1692 რუსი ცხოვრობდა (მოსახლეობის 1,92%); ქალაქ ქობულეთის მოსახლეობის 3,89% რუსი იყო, რაც მთელი რაიონში რუსი მოსახლეობის 43,61% შეადგენდა (721 რუსი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 3,54% რუსი იყო, რაც მთელი რაიონში რუსი მოსახლეობის 10,52% შეადგენდა (178 რუსი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 5,17% რუსი იყო, რაც მთელი რაიონში რუსი მოსახლეობის 24,76% შეადგენდა (419 რუსი).

ბერძნების რაოდენობა 2659 ადამიანით შემცირდა და 1487 მაცხოვრებელი შეადგინა (1,69%). ქალაქ ქობულეთში მოსახლეობის 0,83% ბერძენი იყო, რაც რაიონის ბერძენი მოსახლეობის 10,36% შეადგენდა (154 ბერძენი). დაბა ოჩხამურში არც ერთი ბერძენი არ იყო დარჩენილი. დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 0,68% ბერძენი იყო, რაც რაიონის ბერძენი მოსახლეობის 3,7% შეადგენდა (55 ბერძენი).

სომხების რაოდენობა შემცირებულია 770 ადამიანით და 958 მაცხოვრებელს შეადგინა (1,09%); ქალაქ ქობულეთში მოსახლეობის 2,94% სომეხი იყო, რაც რაიონის სომეხი მოსახლეობის 56,89% შეადგენდა (545 სომეხი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 1,91% სომეხი იყო, რაც რაიონის სომეხი მოსახლეობის 10,02% შეადგენდა (96 სომეხი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 2,73% სომეხი იყო, რაც რაიონის სომეხი მოსახლეობის 23,07% შეადგენდა (221 სომეხი).

უკრაინელების რაოდენობა 1015 ადამიანით შემცირდა და 176 მაცხოვრებელი შეადგინა (0,2%); ქალაქ ქობულეთში მოსახლეობის 0,49% უკრაინელი იყო, რაც რაიონის უკრაინელი მოსახლეობის 51,14% შეადგენდა (90 უკრაინელი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 0,16% უკრაინელი იყო, რაც რაიონის უკრაინელი მოსახლეობის 4,55% შეადგენდა (8 უკრაინელი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 0,52% უკრაინელი იყო, რაც რაიონის უკრაინელი მოსახლეობის 23,86% შეადგენდა (42 უკრაინელი).

აზერბაიჯანელები 89 ადამიანით შემცირდა და 79 მაცხოვრებელი შეადგინა. ქალაქ ქობულეთში მოსახლეობის 0,15% აზერბაიჯანელი იყო, რაც რაიონის აზერბაიჯანელი მოსახლეობის 34,18% შეადგენდა (27 აზერბაიჯანელი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 0,2% აზერბაიჯანელი იყო, რაც რაიონის აზერბაიჯანელი მოსახლეობის 12,66% შეადგენდა (10 აზერბაიჯანელი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 0,14% აზერბაიჯანელი იყო, რაც რაიონის აზერბაიჯანელი მოსახლეობის 12,92% შეადგენდა (11 აზერბაიჯანელი).

ოსები 64 მაცხოვრებლით შემცირდა და 36 ადამიანი შეადგინა. ქალაქ ქობულეთში მოსახლეობის 0,09% ოსი იყო, რაც რაიონის ოსი მოსახლეობის 44,44% შეადგენდა (16 ოსი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 0,14% ოსი იყო, რაც რაიონის ოსი მოსახლეობის 19,44% შეადგენდა (7 ოსი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 0,05% ოსი იყო, რაც რაიონის ოსი მოსახლეობის 11,11% შეადგენდა (4 ოსი).

ებრაელები 41 ადამიანით შემცირდა და 13 მაცხოვრებელი შეადგინა. ქალაქ ქობულეთში მოსახლეობის 0,05% ებრაელი იყო, რაც რაიონის ებრაელი მოსახლეობის 69,23% შეადგენდა (9 ებრაელი). დაბა ოჩხამურის მოსახლეობის 0,02% ებრაელი იყო, რაც რაიონის ებრაელი მოსახლეობის 7,7% შეადგენდა (1 ებრაელი). დაბა ჩაქვის მოსახლეობის 0,01% ებრაელი იყო, რაც რაიონის ებრაელი მოსახლეობის 7,7% შეადგენდა (1 ებრაელი).

ჯამში არაქართველების რაოდენობა 4491 ადამიანს (საერთო მოსახლეობის 5,1%) შეადგენდა.

რელიგიური თვალსაზრისით 2002 წლის მოსახლეობის აღწერის მიხედვით ხულოს რაიონში უმრავლესობას მართლმადიდებელი ქრისტიანები შეადგენდნენ – 69061 ადამიანი, რაც მოსახლეობის საერთო რაოდენობის 78,42% შეადგენდა. მუსლიმების რაოდენობა 14904 ადამიანს შეადგენდა (მოსახლეობის საერთო რაოდენობის 16,92%). არც ერთ სარწმუნოებას არ მიეკუთვნებოდა 3434 ადამიანი (საერთო რაოდენობის 3,89%). სხვა სარწმუნოებების მიმდევრები რაოდენობის მიხედვით შემდეგნაირად განაწილდნენ: სომხურ-გრიგორიანული ეკლესიის მიმდევარი ქრისტიანები – 204 ადამიანი, კათოლიკე ქრისტიანები – 159 ადამიანი, იუდეველი – 8 ადამიანი, სხვა სარწმუნოების მიმდევრები – 293 ადამიანები.

ქობულეთის რაიონში განხორციელებული ცვლილებების შედეგად შეიცვალა საკრებულოების რაოდენობა და მათში შემავალი სოფლები. მიგრაციული პროცესების გავლენით ასევე შეიცვალა მოსახლეობის რიცხოვნობაც. საკრებულოებისა და სოფლების მიხედვით მოსახლეობის რაოდენობა არაერთგვაროვანი იყო. ყველაზე მრავალრიცხოვანი იყო ხუცუბნისთემისსაკრებულო (5836 მაცხოვრებელი) და ციხისძირისთემისსაკრებულო (5437 მაცხოვრებელი). ასევე მრავალრიცხოვანი თემის საკრებულოები იყო ქობულეთისთემი (3698 მაცხოვრებელი), ხალისთემი (3513 მაცხოვრებელი), ბობოყვათისთემი (3460 მაცხოვრებელი), მუხაესტატესთემი (3341 მაცხოვრებელი), საჩინოსთემი (3218 მაცხოვრებელი). სოფლის საკრებულოებს შორის ყველაზე მრავალრიცხოვანი იყო ჩაისუბნისსოფლის (3117 მაცხოვრებელი) და ალამბარისსოფლისსაკრებულოები (2762 მაცხოვრებელი). მცირე მოსახლეობით გამოირჩეოდნენ გვარას (1568 მაცხოვრებელი) და ზენითის (980 მაცხოვრებელი) სოფლისსაკრებულოები. თემის საკრებულოებს შორის მცირე მოსახლეობით გამოირჩეოდა ჭახათისთემისსაკრებულო (1078 მაცხოვრებელი).

ყველაზე მრავალრიცხოვან სოფლებს მიეკუთვნებოდა – ხუცუბანი (4187 მაცხოვრებელი), დაგვა (3432 მაცხოვრებელი) და ჩაისუბანი (3117 მაცხოვრებელი). ყველაზე პატარა სოფლები იყო დიდვაკე (8 მაცხოვრებელი), კობალაური (35 მაცხოვრებელი), ვარჯანაული (42 მაცხოვრებელი), კაკუჩა (53 მაცხოვრებელი), გოგმაჩაური (68 მაცხოვრებელი). სოფელ ტყემაკარავში არც ერთი მაცხოვრებელი არ ფიქსირდებოდა.

დეტალური ინფორმაცია შემდეგნაირად გამოიყურება:

ჩაქვის სადაბო საკრებულოში 2015 მაცხოვრებელი ცხოვრობდა, რომელთაგან უმრავლესობას ყველა სოფელში (51,96%) ქალები შეადგენდნენ. საკრებულოში შემავალ ორივე სოფელში მოსახლეობის უმრავლესობა ქართველი იყო. სოფელ ბუკნარში არაქართველების წილი 3% შეადგენდა. სოფლებში მოსახლეობის რაოდენობა შემდეგი იყო ბუკნარი 1151 და სახალვაშო 864 მაცხოვრებელი.

სოფლის საკრებულოებს შორის შემდეგი მდგომარეობა იყო. ალამბარისსოფლისსაკრებულოში 2762 მაცხოვრებელი იყო და 2 სოფელს მოიცავდა: ალამბარი (2325 მაცხოვრებელი) და ზედაკონდიდი (437 მაცხოვრებელი). ალამბარში არაქართველების წილი 1% იყო. ორივე სოფელში მამაკაცების რაოდენობა აღემატებოდა ქალების რაოდენობას და შესაბამისად შეადგენდა 50,32% და 54,23%. აჭყვისთავისსოფლისსაკრებულოში 1419 მაცხოვრებელი ცხოვრობდა და 1 სოფელს – აჭყვისთავს მოიცავდა. საკრებულოში 11 მამაკაცით მეტი ცხოვრობდა, ვიდრე ქალი. გვარასსოფლისსაკრებულოში 1568 მაცხოვრებელი ცხოვრობდა და 2 სოფელს მოიცავდა: გვარა (1216 მაცხოვრებელი) და ქვედაკონდიდი (352 მაცხოვრებელი). ორივე სოფელში მეტი ქალი ცხოვრობდა ვიდრე მამაკაცი და სულ საკრებულოში 50,70% ქალი იყო. დაგვასსოფლისსაკრებულოში 3432 მაცხოვრებელი და 1 სოფელი – დაგვა შედიოდა. სოფელში 8 მამაკაცით მეტი იყო ქალებზე. ქართველების რაოდენობა 73%, ხოლო ბერძენების 27% იყო. ზენითისსოფლისსაკრებულოში 980 მაცხოვრებელი და 1 სოფელი – ზენითი შედიოდა. სოფელში 20 ქალით მეტი ცხოვრობდა, ვიდრე მამაკაცი, ხოლო ქართველების რაოდენობა 99% იყო. ჩაისუბნისსოფლისსაკრებულოში 3117 მაცხოვრებელი და ერთი სოფელი – ჩაისუბანი იყო. სოფელში 15 ქალით მეტი იყო და ქართველების რაოდენობა 99% იყო.

თემის საკრებულოებში შემდეგი მდგომარეობა იყო. ბობოყვათის თემის საკრებულოში 3460 მაცხოვრებელი და 2 სოფელი იყო: ბობოყვათი (2859 მაცხოვრებელი) და ქვედადაგვა (601 მაცხოვრებელი). ორივე სოფელში მეტი მამაკაცი ცხოვრობდა (შესაბამისად 50 და 15 ადამიანით მეტი). სოფელ ბობოყვათში ქართველების რაოდენობა 98% შეადგენდა.

კვირიკესთემისსაკრებულოში 5481 მაცხოვრებელი 3 სოფელს მოიცავდა: კვირიკე (2664 მაცხოვრებელი), ზედაკვირიკე (805 მაცხოვრებელი) და ქვედაკვირიკე (2012 მაცხოვრებელი). კვირიკეში 24 ქალით მეტი იყო, ვიდრე მამაკაცი; ხოლო ქედა და ქვედა კვირიკეში 13 და 68 მამაკაცით მეტი იყო, ვიდრე ქალი. სულ საკრებულოში 50,52% მამაკაცი ცხოვრობდა. სამივე სოფელში არაქართველები ცხოვრობდნენ – კვირიკეში 1%, ქვედა კვირიკეში 4%, ხოლო ზედა კვირიკეში 21% ბერძენი.

ლედვასთემისსაკრებულოში 4027 მაცხოვრებელი და 3 სოფელი იყო: ლედვა (2976 მაცხოვრებელი), სკურა (608 მაცხოვრებელი) და ცხრაფონა (443 მაცხოვრებელი). სოფელ ცხრაფონაში 5 ქალით მეტი იყო, ვიდრე მამაკაცი, ხოლო ლედვაში 50–ით, ხოლო სკურაში 12 მამაკაცით მეტი იყო, ვიდრე ქალი.

მუხაესტატესთემისსაკრებულოში 3341 მაცხოვრებელი და 2 სოფელი შედიოდა: მუხაესტატე (1974 მაცხოვრებელი) და წყავროკა (1367 მაცხოვრებელი). სოფელ მუხაესტატეში 8 ქალით, ხოლო წყავროკაში 7 მამაკაცით მეტი იყო. ორივე სოფელში მოსახლეობის უმრავლესობას ქართველები შეადგენდნენ. არაქართველების რაოდენობა შესაბამისად 2% და 1% იყო.

საჩინოსთემისსაკრებულოში 3218 მაცხოვრებელი და 3 სოფელი იყო: საჩინო (810 მაცხოვრებელი), ზედააჭყვა (1194 მაცხოვრებელი) და ქვედააჭყვა (1214 მაცხოვრებელი). სოფელ საჩინოში 16 მამაკაცით მეტი იყო, ვიდრე ქალი. ზედა აჭყვაში 28, ხოლო ქვედა აჭყვაში 72 ქალით მეტი იყო ვიდრე მამაკაცი. სოფლებში საჩინო და ზედა აჭყვა ქართველების რაოდენობა 98% იყო, ხოლო არაქართველების 2%. ქვედა აჭყვაში ქართველების რაოდენობა 87% იყო.

ქაქუთისთემისსაკრებულოში 1999 მაცხოვრებელი და 4 სოფელი იყო: ქაქუთი(1438 მაცხოვრებელი), აჭი (309 მაცხოვრებელი), გოგმაჩაური (68 მაცხოვრებელი) და ნაცხავატევი (184 მაცხოვრებელი). თემში 38 ქალით მეტი ცხოვრობდა, მაშინ როცა ნაცხავატევი 8 მამაკაცით მეტი იყო, ხოლო გოგმაჩაურში ქალებისა და მამაკაცების თანაბარი რაოდენობა იყო. მხოლოდ სოფელ ნაცხავატევიში არაქართველების 1% ცხოვრობდა.

ქობულეთისთემისსაკრებულოში 3698 მაცხოვრებელი და 3 სოფელი იყო: ქობულეთი (2119 მაცხოვრებელი), ზედასამება (769 მაცხოვრებელი) და კობი (810 მაცხოვრებელი). სოფელ ქობულეთში 31 ქალით მეტი ცხოვრობდა, ვიდრე მამაკაცი; ზედა სამებაში 5, ხოლო კობში 34 მამაკაცით მეტი ცხოვრობდა ვიდრე ქალი. სულ თემში 8 ქალით მეტი ცხოვრობდა, ვიდრე მამაკაცი. სამივე სოფელში ქართველების რაოდენობა 99% იყო.

ციხისძირისთემისსაკრებულოში 5437 მაცხოვრებელი და 3 სოფელი იყო: ციხისძირი (2253 მაცხოვრებელი), სტალინისუბანი (2267 მაცხოვრებელი) და შუაღელე (917 მაცხოვრებელი). სოფელ ციხისძირში 137, ხოლო სტალინისუბანში 23 მამაკაცით მეტი ცხოვრობდა, ვიდრე ქალი. ხოლო შუაღელეში კი – 55 ქალით მეტი ცხოვრობდა. სოფელ ციხისძირში 6% არაქართველები ცხოვრობდნენ.

ჭახათისთემისსაკრებულოში 1078 მაცხოვრებელი და 9 პატარა სოფელს მოიცავდა. აქედან სოფელი ტყემკარავში ამ დროისათვის მოსახლეობა აღარ ცხოვრობდა. სხვა სოფლებში შემდეგი მდგომარეობა იყო: ჭახათი (576 მაცხოვრებელი), დიდვაკე (8 მაცხოვრებელი), ვარჯანაული (42 მაცხოვრებელი), კაკუჩა (53 მაცხოვრებელი), კეჭეთი (127 მაცხოვრებელი), კობალაური (35 მაცხოვრებელი), ოხტომი (143 მაცხოვრებელი) და ხინო (94 მაცხოვრებელი). 3 სოფელში ქალების მეტი რაოდენობა იყო – დიდვაკეში 2, ვარჯანაულში 2, ხოლო კაკუჩაში 7 ქალით მეტი იყო ვიდრე მამაკაცი. სხვა სოფლებში მამაკაცების რაოდენობა აღემატებოდა ქალებს. თემში 51,76% მამაკაცები იყო. სოფელ კაკუჩაში 2%, ხოლო კეჭეთში 1% არაქართველები ცხოვრობდნენ.

ხალისთემისსაკრებულოში 3513 მაცხოვრებელი და 3 სოფელი იყო: ხალა (1950 მაცხოვრებელი), გორგამეები (1489 მაცხოვრებელი) და ჩაქვისთავი (74 მაცხოვრებელი). სოფელ ხალაში 56 მეტი ქალი ცხოვრობდა, ვიდრე მამაკაცი; ხოლო გორგამეებში 15, ჩაქვისთავში კი 12 მამაკაცით მეტი იყო, ვიდრე ქალები. სოფელ ხალაში 1% არაქართველები ცხოვრობდნენ.

ხუცუბნისთემისსაკრებულოში 5836 მაცხოვრებელი და 3 სოფელი იყო: ხუცუბანი (4187 მაცხოვრებელი), ნაკაიძეები (613 მაცხოვრებელი), ქვედასამება (1036 მაცხოვრებელი). მხოლოდ სოფელ ქვედა სამებაში 8 ქალით მეტი ცხოვრობდა, ვიდრე მამაკაცი, მაშინ როცა ხუცუბანში 33, ნაკაიძეებში კი 25 მამაკაცით მეტი იყო. სოფელ ხუცუბანსა და ნაკაიძეებში 1% არაქართველები ცხოვრობდნენ.

1-4.2 დემოგრაფიული სტატისტიკა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის დემოგრაფიული მდგომარეობა ეფუძნება საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ბათუმის სამმართველოს მონაცემებს 2014 წლის მდგომარეობით. სხვა წყაროების და/ან თარიღების გამოყენების შემთხვევაში ეს წყაროები და/ან თარიღები იქნება მოხსენიებული.

ამ მონაცემების მიხედვით, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა 2014 წლისთვის შეადგენდა 93.3 ათას კაცს. საბჭოთა დროინდელმა ბოლო აღწერამ (1989წ.) ქობულეთის მუნიციპალიტეტში აღრიცხა 88.2 ათასი ადამიანი, ხოლო პირველმა ეროვნულმა აღწერამ (2002 წ.) დააფიქსირა 88,1 ადამიანი. ამდენად,

გარკვეული ვარდნის შემდეგ, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის რაოდენობა თითქმის გაუტოლდა 1989 წლის მონაცემებს. აღსანიშნავია, რომ მომდევნო წლებში ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის დინამიკა (1989 – 1994) მზარდი ხოლო (1995 – 2020) კლებადი ტენდენციით ხასიათდება. (იხ. ცხრილი1-).

ცხრილი1-5. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის 2009-2020 წწ.

ათ. კაცი

რეგიონი	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	75,3	75,2	75,0	74,7	74,7	74,7	74,5	74,1	73,6	73,4	72,8	72,2

2019 წლის მონაცემებით ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მოსახლეობის 39.4% ცხოვრობდა ურბანულ, 60.6% კი - სოფლის დასახლებებში. (იხ. ცხრილი1-66).

ცხრილი1-6. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ქალაქისა და სოფლის მოსახლეობის რიცხოვნობა 2020 წლის მონაცემების მიხედვით.

ათ. კაცი

რეგიონი	2020		
	სულ	ქალაქი	სოფელი
ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	72,2	28,5	43,6
დაბა ოჩხამური	3,7	3,7	-
დაბა ჩაქვი	7,6	7,6	-
ქ. ქობულეთი	17,2	17,2	-

აღსანიშნავია, რომ ქობულეთის მუნიციპალიტეტი, როგორც მთლიანად აჭარის ა.რ. მჭიდროდ დასახლებული და მცირემიწიანი მუნიციპალიტეტია. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის 117,8 კმ²-ზე მოსახლეობის საშუალო სიმჭიდროვე აღწევს 130,6 კაცს/კმ²; ამასთან, მოსახლეობის სიმჭიდროვე მუნიციპალიტეტის მთელს ტერიტორიაზე არათანაბრადაა განაწილებული. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ზღვისპირა ნაწილში, იგი შეადგენს 300-500 კაცს კმ², მთიან რაიონებში საშუალოდ 50-150 კაცს კმ², ზოგიერთ საკრებულოში კი მოსახლეობის სიმჭიდროვე ეცემა 20 კაცამდე კმ²-ზე. განსხვავებულია სოფლების სიდიდეც, რომელიც ვარირებს ზღვისპირა რაიონებში 1500 მაცხოვრებლიდან მთიან სოფლების 100 მაცხოვრებლამდე.

სქესის მიხედვით ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ქალები ჭარბობენ. ეს დისპროპორცია ძალზე მცირეა - 32784 კაცი და 35081 ქალი. (2002 წ.).

ასაკობრივ ჯგუფებს შორის ყველაზე მაღალი ხვედრითი წილი 30 წლამდე ასაკის მოსახლეობაზე მოდის.

40 წლამდე მამაკაცთა პროცენტული წილი მეტია ქალთა პროცენტულ წილზე, ხოლო 40 წლიდან მთლიან მოსახლეობაში ქალთა პროცენტული წილი საგრძნობლად იზრდება, რაც მეტყველებს ქალთა უფრო მაღალ სიცოცხლის ხანგრძლივობაზე.

რაც შეეხება ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ეროვნულ შემადგენლობას ცნობილია, რომ ჭარის ა.რ. ოდიტგანვე იყო დასახლებული ქართველი ხალხის ეთნოგრაფიული ჯგუფით - აჭარლებით, რომლებიც ისტორიულ წყაროებში მოხსენებულია ჩვ.წ-ად.მ-დე III საუკუნიდან. დღესაც ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ქართველების ხვედრითი წილი მოსახლეობის საერთო რაოდენობაში 96%-ს შეადგენს. მათგან დაქცობილები (1,1 %), რუსები (0,9%-ი), ხოლო 2 %-ი სხვა ეროვნების (იეზიდო, აფხაზი, ბერძენი, აზერბაიჯანელი, ოსი) მოსახლეობა. უკანასკნელ წლებში რუსებისა და ბერძენების ნაწილმა დატოვა აჭარა.

ოჯახების რაოდენობის თვალსაზრისით, ბოლო მონაცემებით, ქობულეთის მუნიციპალიტეტში 20198 ოჯახი ცხოვრობს. აღსანიშნავია, რომ მოსახლეობის რაოდენობის ყოველწლიური მაჩვენებლის

განგარიშებაში მნიშვნელოვანია მოსახლეობის ბუნებრივი მატების მონაცემები (შობადობასა და გარდაცვალებას შორისგანსხვავება). ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ბუნებრივი მატების კოეფიციენტი ჩამორჩება სხვა მუნიციპალიტეტების ანალოგიურ მაჩვენებელს. მაგრამ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ბუნებრივი მატების კოეფიციენტი ზრდის ტენდენციით ხასიათდება, რაც განპირობებულია დემოგრაფიული ქვევის ადგილობრივი მოდელით და, ასევე, მუნიციპალიტეტში ახალშექმნილი ოჯახების მატებით. ქობულეთის მუნიციპალიტეტი ქორწინებათა რაოდენობით ერთ-ერთ დაწინაურებულ მუნიციპალიტეტს წარმოადგენს. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობა მოცემულია (ცხრილი1-)

ცხრილი1-7. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობა 2010-2020 წწ. (ათასი კაცი)

წელი	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ცოცხლად დაბადებულთა რაოდენობა	1,243	1,073	1,097	1,109	1,371	1,287	1,216	1,290	1,142	1,019	1,031
გარდაცვლილთა რაოდენობა	844	743	767	752	826	858	839	757	814	722	923
ბუნებრივი მოძრაობა	399	330	330	357	545	429	377	533	328	297	108

მუნიციპალიტეტის დემოგრაფიული სიტუაციის შესწავლის დროს მნიშვნელოვანი ყურადღება ექცევა შრომისუნარიანი მოსახლეობის ანალიზს. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში შრომისუნარიანი ასაკის მოსახლეობის წილი შეადგენს საერთო რაოდენობის 66,3 %-ს. აჭარის ა.რ.-ის მიხედვით ეს მაჩვენებელი 59,5%-ია. აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა უფრო ახალგაზრდაა. შრომისუნარიან ასაკზე უფროსია მოსახლეობის საერთო რაოდენობის 10,7%-ი. ეს გამოხატულებას პოულობს საშუალო და მედიანური ასაკის მაჩვენებლებშიც. მოსახლეობის 2002 წლის აღწერის მიხედვით, ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მოსახლეობის საშუალო ასაკი იყო 33,4 წელი, მედიანური ასაკი - 30,9 წელი.

1-4.3 მიგრაცია

ყოველწლიურად იზრდება საქართველოდან უცხოეთში წამსვლელთა რაოდენობა. ექსპერტთა შეფასებით, ეს პროცესი განაპირობა ქვეყანაში შექმნილმა მძიმე სოციალურ-ეკონომიკურმა მდგომარეობამ. არაოფიციალური სტატისტიკით, შრომითი მიგრანტებიდან სჭარბობს ქალების რაოდენობა. 92% არალეგალური სტატუსით იმყოფება უცხო ქვეყანაში. პროფესიით მხოლოდ 5%-ია დასაქმებული.

მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაციის ინფორმაციით, საქართველოში შრომითი მიგრაციის ოფიციალური სტატისტიკა არ არსებობს. საქართველოს მოსახლეობის დაახლოებით 25% უცხოეთში ეკონომიკური სიდუხჭირის გამო მიდის. შრომითი მიგრაცია რომ არა, სიღარიბის მაჩვენებელი საქართველოში ბევრად მაღალი იქნებოდა. დღესდღეობით შეუძლებელი განისაზღვროს და შეფასდეს მიგრაციის პროცესები გამოყოფილად ქობულეთის რაიონისათვის, რადგან მუნიციპალურ დონეზე არ მიმდინარეობს მიგრაციული პროცესების მონიტორინგი. ფულად გზავნილებს რაც შეეხება, საქართველოს ეროვნული ბანკის თანახმად, მაგალითად, 2013 წლის აგვისტოს მონაცემებით, ყველაზე დიდი თანხა - 73 მილიონამდე ლარი გადმორიცხულია რუსეთის ფედერაციიდან; საბერძნეთიდან - 16 მილიონამდე, ხოლო იტალიიდან - 9 მილიონ-ნახევარი ლარი. შესაბამისად, შეიძლება ითქვას, რომ სამუშაოს მაძიებელი მოქალაქეების ძირითადი ნაწილი საქართველოდან ამ სამ ქვეყანაშია წასული. მათ მოსდევს აშშ, თურქეთი, უკრაინა და ესპანეთი.

საქართველოს რეგიონებს შორის, შიდა მიგრაციული პროცესების ერთ-ერთი ყველაზე მაღალი აქტივობით აჭარის რეგიონი გამოირჩევა. რთული გეოლოგიური პირობებიდან გამოწვეული სტიქიური მოვლენების სიხშირე, მცირემიწიანობა და ჭარბი მოსახლეობა, ის ფაქტორებია, რომელიც მიგრაციას აჭარის რეგიონისთვის განსაკუთრებით მწვავე პრობლემად აქცევს და მისი ეფექტური მართვის აუცილებლობას დღის წესრიგში აყენებს. თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მიუხედავად აჭარის რეგიონისათვის დამახასიათებელი მაღალი შიდა მიგრაციული მაჩვენებლების მიუხედავადსა ქობულეთის რაიონი ერთ-ერთია, რომელიც ნაკლებად განიცდის აღნიშნულ მიგრაციას.

ქობულეთის სივრცითი მოწყობის ფარგლებში ჩატარებული მოსახლეობის გამოკითხვის ერთ-ერთი მიმართულება სწორედ მიგრაციის სავარაუდო პროგნოზირებას დაეთმო. მიგრაციულ პროცესებზე მოსახლეობის გამოკითხვის შედეგები იხილეთ 3-2.3 პარაგრაფში. შიდა მიგრაციის ერთ-ერთი ფორმა არის ეკომიგრაცია, თუმცა სამწუხაროდ სახელმწიფოს დღემდე არ აქვს ერთიანი სისტემატიზირებული მიდგომა ეკომიგრანტებთან დაკავშირებით.

1-4.4 ეკომიგრაცია და დევნილები

ბოლო რამდენიმე წელია აჭარაში ეკომიგრანტების რიცხვი იზრდება. მაღალმთიან რეგიონებში ზვავის, მიწისძვრისა და სხვა გეოლოგიური პრობლემების გამო ბევრი სახლი დაზიანებული და საცხოვრებლად უვარგისია. ამიტომ სოფლები მოსახლეობისგან ნელ-ნელა იცლება. მთავრობა მათ თავშესაფარს სხვა რეგიონებში სთავაზობს. მოსახლეობის ნაწილი შემოთავაზებას თანხმდება, ნაწილი კი უარს აცხადებს საკარმიდამოს დატოვებაზე და კვლავ მეწყერსაშიშ ზონაში ცხოვრობს.

სტიქიის შედეგად დაზარალებულ ოჯახთა რაოდენობა, I-II –III-IV კატეგორიების მიხედვით და I-II კატეგორია (რაოდენობა, სულადობა) მუნიციპალიტეტების ჭრილში (იხ.ცხრილი1-,)

ცხრილი 1-8. სტიქიის შედეგად დაზარალებულ ოჯახთა რაოდენობა, კატეგორიების მიხედვით მუნიციპალიტეტების ჭრილში

#	მუნიციპალიტეტი	I კატეგორია	II კატეგორია	III კატეგორია	IV კატეგორია	სულ
1	ხულო	5	51	551	1094	1701
2	შუახევი	4	33	326	516	879
3	ქედა	2	33	40	402	477
4	ხელვაჩაური	5	21	89	307	422
5	ქობულეთი	13	28	268	356	665
	ჯამი	29	166	1274	2675	4144

სამწუხაროდ სახელმწიფოს დღემდე არ აქვს ერთიანი სისტემატიზირებული მიდგომა ეკომიგრანტებთან დაკავშირებით. ეკომიგრაციის სფეროში ერთიანი და კომპლექსური პოლიტიკის არასებობა კი გამოიხატება იმაში რომ არ არსებობს შესაბამის სტრუქტურებს შორის სათანადო კოორდინაცია და ასევე მოშლილია აღნიშნულ სტრუქტურებს შორის პასუხისმგებლობების გადანაწილების მექანიზმები. ყოველივე ეს კი იწვევს იმას, რომ ათასობით ეკომიგრანტი ოჯახი სამართლებრივი დაცვის გარეშეა დარჩენილი.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს მონაცემებით აჭარის ა.რ. 2014 წლის მდგომარეობით სულ ირიცხება 6416 დევნილი, საიდანაც 1650 ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ცხოვრობს. ამათგან 46 – ჩაქვის ყოფილ საჯარო სკოლაში,დანარჩენი კი ქობულეთის კერძო სექტორში.

1-4.5 განსახლების სისტემა

დღეს, აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკას ერთ ისტორიულ-კულტურულ კუთხედ მოიაზრებენ. მაგრამ, ასოდე წლის წინ, ამ თვალსაზრისით, ხედვა უფრო დიფერენცირებული იყო. მაგალითად, ექვთიმე თაყაიშვილი, საქართველოს სამხრეთის აღწერისას, ცალკე პროვინციებად ასახელებს ქობულეთს, კინტრიშს, ციხის-ძირს და საკუთრივ აჭარას (ფაქტობრივად, დღევანდელი ტერმინოლოგიით, ზემო აჭარას).

განსახლების თვალსაზრისით ვითარება აჭარაში „დიდი თურქობის“ პერიოდში ასახავდა ამ რეგიონის უკიდურეს პერიფერიულ მდებარეობას ოთომანთა იმპერიის რუკაზე. მიყრუებული მთის სოფლები და მცირერიცხოვანი მოსახლეობა საპორტო დაბა ბათუმში – ასეთი იყო სურათი რამდენიმე საუკუნის განმავლობაში.

მდგომარეობა მკვეთრად იცვლება 1877–1878 წლების რუსეთ-თურქეთის ომის შედეგად, სხვა პროვინციებთან ერთად, აჭარის რუსეთის იმპერიაში შემოსვლის შემდეგ. ბათუმის განვითარება არნახული ტემპით მიმდინარეობდა; ამ თვალსაზრისით ის კავკასიის ცენტრს – ტფილისსაც უსწრებდა და ამ რეგიონში მხოლოდ ბაქოს უთმობდა პირველობას.

იწყება შავი ზღვის სანაპიროს მელიორაცია და სამოსახლოდ ათვისება. და მაინც, ბათუმის განვითარების საფუძველს ბაქო-ბათუმის ნავთობსადენის აგება და ბათუმის პორტისთვის საექსპორტო ფუნქციის დაკისრება წარმოადგენდა. აქ ახალი კლასის - ბურჟუაზიის ახლებური მოთხოვნები განსახლების სისტემაზე მოქმედებს. ბათუმის შემოგარენში ჩნდება სააგარაკე დასახლებები - მწვანე კონცხიდან ვიდრე ქობულეთამდე; ინიშნება საგარეუბნო მატარებელი. ბათუმი სანაოსნო ხაზებით უკავშირდება რუსეთის იმპერიისა და ევროპის საზღვაო პორტებს. არსებობდა საკაბოტაჟო ნაოსნობაც – როგორც რუსეთის, ისე თურქეთის მიმართულებით, მაგრამ ყველა ეს ცვლილება გავლენას არ ახდენს აჭარის მთის ზონის განსახლების სისტემაზე.

ამდენად, XX საუკუნის დასაწყისისთვის აჭარის ტერიტორიაზე ჩამოყალიბდა, ფაქტობრივად, ერთმანეთისგან დამოუკიდებელი განსახლების ორი ქვესისტემა – საკმაოდ ურბანიზებული, თანამედროვეობისათვის ფეხაწობილი ზღვისპირა დასახლებების ჯაჭვი და აჭარის მთიანეთში შუასაუკუნეების პერიოდიდან შემორჩენილი სოფლის დასახლებები.

1921 წელს, საბჭოთა რუსეთის მიერ საქართველოს ანექსიამ და ბოლშევიკური წყობის დამკვიდრებამ შეცვალა აჭარის დასახლებათა ბუნება. აჭარა, კერძოდ, ბათუმი, რომელიც თავის დროზე „პორტო-ფრანკოს“ სტატუსითაც სარგებლობდა და მსოფლიოსკენ გახსნილობის სიმბოლოც კი იყო, ჩიხურ, „დახურულ“ ქალაქად იქცა; მთის აჭარა კი, ფაქტობრივად, სანიმუშოდ დაცულ სასაზღვრო ზონად გარდაისახა. ამასთან ერთად, განვითარების დისპროპორცია აჭარის ზღვისპირა და მთის ზონებს შორის კიდევ უფრო გაღრმავდა.

ამას ხელი შეუწყო აჭარისადმი „ცენტრის“ ინტერესის გაზრდამ, რაც გამოიხატებოდა როგორც საკურორტო-ტურისტული ობიექტების მშენებლობაში, საკავშირო უწყებების მონაწილეობის ჩათვლით, ისე საკავშირო ბაზარზე ორიენტირებულ სოფლის მეურნეობის პროდუქციაზე გაზრდილი მოთხოვნილებით (ჩაი, ციტრუსები და ა.შ.). ამ ფონზე მთის აჭარა მიყრუებულ, ფაქტობრივად, უფუნქციო ზონად რჩებოდა.

ქვეყნის ურბანიზაციის ზოგად ფონზე, რომლებიც ამჟამად აჭარის ზღვისპირა ზონაში მიმდინარეობს, მდგომარეობა რადიკალურადაა შეცვლილი, და ეს ცვლილებები განსახლების ორივე ქვესისტემას ეხება. ნაციონალურ მასშტაბში, ბათუმი იწყებს უკიდურესად მონოცენტრულ განსახლების სისტემაში დედაქალაქის გამაწონასწორებელი ცენტრის როლის მორგებას. ეს გამოიხატება როგორც რიგი ცენტრალური უწყება-დაწესებულებების თბილისიდან ბათუმში გადატანით, ისე ბათუმის უპრეცედენტო ბრენდინგით – რეზონანსული არქიტექტურული შენობა-ნაგებობების მშენებლობის ჩათვლით.

აჭარის ზღვისპირა ზონაში დასახლებათა ჯაჭვი ქობულეთიდან ვიდრე სარფამდე ერთიანი ფუნქციური კავშირების სისტემაში ექცევა, რაც ურბანიზებული დერეფნის ქალაქგეგმარებით ფორმას იძენს. ამ სისტემაში წამყვან როლს ქ. ბათუმი და, აგრეთვე, ქ. ქობულეთი თამაშობენ. შავი ზღვისპირა დასახლებების აგლომერირება ობიექტური და შეუქცევადი პროცესია; ამასთან, პირველ პლანზე იწევს ამ ზონის ურბანიზების მიზანდასახული მართვის ამოცანა.

აგლომერირების პროცესში ბუნებრივად იკვეთება დასახლებათა სპეციალიზაციის, მათი წამყვანი ფუნქციური პროფილის გამოვლენა და გამიზნული გაღრმავება. ამ თვალსაზრისით, ქ. ბათუმი, გარკვეული საკურორტო-რეკრეაციული ფუნქციების შენარჩუნების პარალელურად, აძლიერებს კულტურული და საკონფერენციო ტურიზმის მზარდ დანიშნულებას.

დღეისათვის ქობულეთის მუნიციპალიტეტში შედის 1 ქალაქი - ქობულეთი; 2 დაბა - ოჩხამური და ჩაქვი, 48 სოფელი. (იხ. ცხრილი1-)

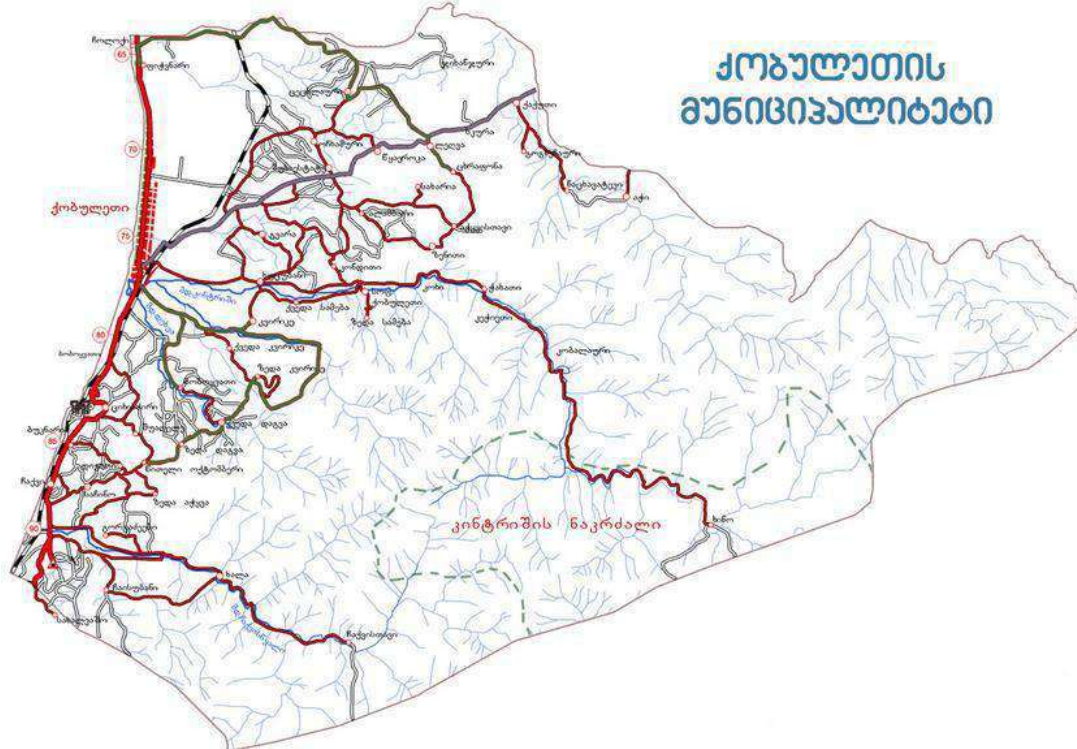
ცხრილი1-9. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული დაყოფა

№	რეგიონი	მუნიციპალიტეტების რაოდენობა (შიგასაქალაქოს ჩათვლით)	ქალაქები		ქალაქის ტიპის დასახლებები (დაბა)	სოფლის საკრებულო	სოფლები
			სულ	მათ შორის განსაკუთრებული სტატუსის მქონე			
1	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	1	1	-	2	17	48

თვით ქობულეთის მუნიციპალიტეტის განსახლების სისტემა ძირითადად ხაზობრივ-დისპერსიულ ხასიათს ატარებს. ქობულეთის საკურორტო ზონა წარმოადგენს მჭიდრო-ხაზოვანი განსახლების ტიპიურ მაგალითს. ზღვის ნაპირის გასწვრივ მდებარე რამდენიმე ასეული მეტრის სიგანის ზოლი ინტენსიურად არის ათვისებული საკურორტო ინფრასტრუქტურის ნაგებობებით. XX ს. 30-40-იან წლებიდან ქ. ქობულეთსა და დაბა ოჩხამურში იმატა ურბანიზაციის პროცესის ტემპმა.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის განსახლების სისტემა (იხ. სქემა 1-1)

სქემა 1-1. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის განსახლების სისტემა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ფართობი და მოსახლეობის სიმჭიდროვე 2020 წლის მონაცემებით მოცემულია ცხრილი1-3

ცხრილი1-30. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ფართობი, მოსახლეობის რაოდენობა და სიმჭიდროვე

#	ადმინისტრაციული ერთეული	ფართობი კვ.კმ	მოსახლეობა	სიმჭიდროვე კაც/კვ.კმ
1	ქობულეთი	711,8	72,2	101,4

ცხადია, მუნიციპალიტეტში მოსახლეობის საშუალო სიმჭიდროვის მაღალი მაჩვენებელი განპირობებულია ზღვისპირა დასახლებების, უწინარესად, ქ. ქობულეთის მოსახლეობის მაღალი სიმჭიდროვით. მთიან დასახლებებში ეს მაჩვენებელი საგრძნობლად მცირდება.

1-5. სოფლის მეურნეობა და სურსათის წარმოება

„აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციის“ მე-3 მუხლის „კ“ ქვეპუნქტის თანახმად, სოფლის მეურნეობა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განსაკუთრებულ გამგებლობას განეკუთვნება, შესაბამისად სოფლის მეურნეობა და მისი განვითარება აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტული სფეროა. იგი წარმოადგენს ფერმერთა შემოსავლების უმთავრეს წყაროს, როგორც ფულადი, ასევე ნატურალური ფორმით. აგროსასურსათო სექტორის ძირითადი ფუნქცია სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფაა. აქედან გამომდინარე რეგიონის მოსახლეობის ეკონომიკური კეთილდღეობის მიღწევა დამოკიდებულია ადგილობრივი წარმოების კონკურენტუნარიანობის ზრდაზე, თანამედროვე აგროტექნოლოგიების დანერგვაზე, ნიადაგის პროდუქტიულობის ამაღლებასა და აგრარულ სფეროში დასაქმებულთა ცოდნის გაფართოებაზე.

2012 წლიდან მოყოლებული სამინისტრომ მიზნობრივი პროგრამის ფარგლებში აქცენტი გააკეთა სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მავნებელ-დაავადებების და რეგიონის ნიადაგების კვლევებზე, სიღმისეული შესწავლის შედეგად აღმოჩნდა, რომ ნიადაგები მომატებული მჟავიანია რის შედეგადაც დაიგეგმა რეგიონში 8000 ტონა დეფეკატის შემოტანა, შედეგად განოციერებული იქნა 800 ჰა-ზე მეტი სასოფლო-სამეურნეო სავარგული, მიმდინარეობდა ინტენსიური მუშაობა რეგიონში სასათბურე მეურნეობების განვითარების, სამექანიზაციო საშუალებებით უზრუნველყოფის, მეფუტკრეობის დარგში თანამედროვე მიღწევების დანერგვისა და ხეხილისა და ბოსტნეულის ახალი ჯიშების გავრცელების ხელშეწყობის მიმართულებით, რომელმაც ჩვენი რეგიონის მოსახლეობის ცხოვრებაში უკვე პოვა ასახვა. დაფუძნდა და შეიქმნა სასოფლო სამეურნეო კოოპერატივები, რომლებიც რეალურად ფუნქციონირებენ და დღითიდღე აუმჯობესებენ თავიანთ საქმიანობას.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის აგრარულ სექტორი დარგთა სიმრავლით ხასიათდება. ტენიანი სუბტროპიკული კლიმატი საშუალებას იძლევა მეციტრუსეობის, მეჩაიეობის, ხურმის, თხილის, აქტინიდიის, ფეიხოსა და სხვა სუბტროპიკული კულტურების ნორმალური განვითარებისათვის. ამასთან ერთად მოსახლეობა ამ ზონაში აწარმოებს ერთწლიან კულტურებსაც - სიმინდი, ლობიო, პომიდორი, კიტრი და სხვა. მოსახლეობის 70 % სოფლად ცხოვრობს და აგრარულ სექტორშია დასაქმებული. ფერმერთა დიდი ნაწილი მისდევს მრავალწლიანი კულტურების მოვლა-მოყვანას.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სასოფლო-სამეურნეო მიწების საერთო რაოდენობა შეადგენს 19 552 ჰა-ს. მათ შორის მრავალწლიანი კულტურებისთვის 8635 ჰა, სახნავი 2229 ჰა, სათიბი 302 ჰა, 6650 ჰა საძოვარი და ნასვენ 1736 ჰა. მსხვილფეხა პირუტყვის რაოდენობა შეადგენს 18100, ცხვარი და თხა - 100 სული, ღორი- 785, ქათამი 57178 ფრთა, ფუტკრის 8507 7 ოჯახი, საკალმახე 8 ერთეული, სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის 106 ერთეული, მოქმედებს 20-მდე სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი.

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებობს ორი სამექანიზაციო ცენტრი ამხანაგობა „ხინო“ და შპს „მექანიზატორი“, რომელთა მფლობელობაშიც თანამედროვე ტიპის ტრაქტორი და სხვადასხვა ტიპის საწარმოო მოწყობილობა შედის.

ბოლო წლების მონაცემებით ქობულეთის მუნიციპალიტეტში აგრარული სექტორი ერთერთი სწრაფად მზრდი მიმართულებაა. გასულ წლებთან შედარებით რეგიონის სამომხმარებლო ბაზარზე ფართოდ არის წარმოდგენილი ქობულეთის აგროსასურსათო სექტორში წარმოებული პროდუქცია. გაზრდილია საექსპორტო ბაზრების არეალი, მცირე და საშუალო სიმძლავრის გადამამუშავებელი საწარმოების რიცხვი. გაზრდილია დარგში განხორციელებული უცხოური და ადგილობრივი ინვესტიციების მოცულობა, ამოქმედებულია თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვილი სასათბურე მეურნეობები, საკონსერვო საწარმოები, ციტრუსოვანთა ნაყოფების მიმღებ-დამხარისხებელი საწარმოები. ვაზისა და ხეხილ-კენკროვანთა სადემონსტრაციო ნაკვეთები.

მეციტრუსეობა

მეციტრუსეობა ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფლის მეურნეობის ერთ-ერთი ძირითადი და წამყვანი დარგია. მისი საერთო ფართობი მუნიციპალიტეტში 3760 ჰექტარია, რომელთაგან 3250 ჰა, მანდარინია, 400 ჰა. ფორთოხალი და 110 ჰა. ლიმონია. მისი ხვედრითი წილი მემცენარეობის პროდუქციაში 55%-ს შეადგენს. მეჩაიეობასთან ერთად მეციტრუსეობა ქობულეთის მოსახლეობის შემოსავლების ძირითად

წყაროს წარმოადგენდა. მუნიციპალიტეტში იწარმოებოდა 100 ათას ტონაზე მეტი ციტრუსოვანთა ნაყოფი, რომლის მიღება-შეფუთვარეალიზაციას ემსახურებოდა 20-ზე მეტი შემფუთავი საწარმო და 2 საკონსერვო ქარხანა, ეკონომიკური ფორმაციის მოშლასთან ერთად მნიშვნელოვნად შემცირდა როგორც ციტრუსის წარმოება, ასევე რეალიზაცია, მაგრამ მიუხედავად ახალი ეკონომიკური ურთიერთობებით გამოწვეული სიმწვანებისა, მეციტრუსეობის როლი და მნიშვნელობა არ მცირდება და იგი კვლავაც რჩება მუნიციპალიტეტის აგრარული სექტორის მთავარ დარგად. ამ დარგის შენარჩუნება, განვითარებასა და მოვლა-მოყვანისა და შენახვა-გადამუშავების თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვას ხელს უწყობს საერთაშორისო ორგანიზაციების, განსაკუთრებით გაეროს, ევროკავშირის, USAID-ისა და სხვათა მიზნობრივი პროგრამების განხორციელება. სამინისტროს ინიციატივით მსურველებს აღსადგენად სიმბოლურ ფასად (ერთ ლარად) გადაეცათ ყოფილი შემფუთავი ქარხნების ანუ პავილიონების ძველი ამორტიზებული შენობები, რომლებიც დჭურვილია ციტრუსის დამხარისხებელი ხაზებითა და სხვა მოწყობილობებით. 2006 წლიდან ქობულეთში ფუნქციონირებს შპს „აქტივების მართვის ქართული ინდუსტრიული ჯგუფის“ საკონსერვო ქარხანა, რომელიც აღჭურვილია იტალიური წარმოების ტექნოლოგიური მანქანა-დანადგარებით.

დღეისათვის მუნიციპალიტეტის მასშტაბით მეციტრუსეობის დარგში დასაქმებულია 13833 ფერმერი, რომლებიც ძირითადად ეწევიან ფართოფოთლოვანი მანდარინ „უნშიუს“, ფორთოხალ „ვამინგტონ ნაველის“, და ლომონ „მეიერის“ მოვლა-მოყვანას. თანდათან ფერმერები საკუთარ მეურნეობებში ნერგავენ ახალ ტექნოლოგიებს, რომლის შესახებაც სწავლება -კონსულტირებას გადიან USAID-ის მიზნობრივი პროგრამის ფარგლებში. ფერმერთა ნაწილმა ბოლო წლებში დაიწყო საადრეო მანდარინ ტიპხარა უნშიუს გაშენება, აღნიშნული ჯიშის მანდარინის ნერგები პროგრამის ფარგლებში აჭარის ა/რ სოფლის მეურნეობის სამინისტრო ბოლო წლებში თანადაფინანსებით გადასცემს მუნიციპალიტეტის ფერმერებს. საადრეო მანდარინის საწარმოო პროცესში ჩართვამ ციტრუსის წარმოების სეზონი მნიშვნელოვნად გაახანგრძლივა. მიმდინარე წელს 15 ოქტომბრიდან დაიწყო საადრეო მანდარინის რეალიზაცია. მიუხედავად იმისა, რომ საადრეო მანდარინის ნარგობათა ხვედრითი წილი ციტრუსოვანთა საერთო ნარგობებთან მიმართებაში მცირეა, მიმდინარე წელს მუნიციპალიტეტიდან 1200 ტონამდე საადრეო მანდარინის ნაყოფის რეალიზაცია მოხდა.

მეჩაიეობა

მეჩაიეობა საქართველოს სოფლის მეურნეობის ტრადიციული დარგია. ეს სექტორი გასულ საუკუნეში მნიშვნელოვნად განსაზღვრავდა დასავლეთ საქართველოს მოსახლეობისა და მთლიანად ქვეყნის შემოსავლებს, რადგან მოყვანილი ჩაის მოცულობის საკმაოდ დიდი ნაწილი საექსპორტო დანიშნულებას ატარებდა. ჩაის კულტურის მაღალი სახალხო-სამეურნეო მნიშვნელობისა და საქართველოს ტენიანი სუბტროპიკული ზონის ნიადაგურ-კლიმატურ პირობებთან მაღალი შეგუებულობის გამო მეჩაიეობა ქობულეთში ერთ-ერთ მძლავრ დარგად ჩამოყალიბდა. ჩაის პირველი პლანტაციები საქართველოში 1833 წელს გაჩნდა. 1885 წელს ჩაქვში იყო გაშენებული ჩაის სამრეწველო პირველი პლანტაციები, ხოლო 1920 წელს (საბჭოთა რუსეთში) იყო მიღებული ჩაის წარმოების განვითარების პროგრამა, რომელშიც ძირითადი ყურადღება ეთმობოდა საქართველოს. იმ დროიდან ქართულმა ჩაის წარმოებამ დაიწყო სიმძლავრეების აკრეფა და 1950 წლისათვის მიაღწია “ოქროს ხანას”. საბჭოთა კავშირში წარმოებული ჩაის 95% საქართველოზე მოდიოდა. ქართული ჩაის ძირითადი მომხმარებლები არიან ყოფილი საბჭოთა კავშირის რესპუბლიკები: უზბეკეთი, ტაჯიკეთი, უკრაინა და სხვა. მიუხედავად იმისა, რომ მკვეთრად შემცირდა ჩაის წარმოება, გაიზარდა მისი სარეალიზაციო გეოგრაფია. ყოფილი საბჭოთა კავშირის რესპუბლიკების გარდა ქართული ჩაი იყიდება გერმანიაში, პოლონეთში, ჰოლანდიაში, ამერიკაში, მონღოლეთსა და სხვა ქვეყნებში. 1990 წლისათვის ჩაის პლანტაციებს ქობულეთის მუნიციპალიტეტში 4800 ჰექტრამდე ფართობი ეჭირა, ზოგიერთ ფართობზე საჰექტრო მოსავალი 5-6 ტონიდან 10 ტონამდეც კი გაიზარდა, ყოველწლიურად საშუალოდ იკრიფებოდა 45-48 ათასი ტონა ხარისხოვანი ჩაის ფოთოლი, რომლის გადამუშავების შემდეგ მიიღებოდა 12-14 ათასი ტონა ჩაის მზა პროდუქცია, შავი ბაიხის ჩაის, მწვანე ბაიხის და მწვანე აგურა ჩაის სახით. მუნიციპალიტეტში ჩაის დარგს შეუფერხებლად ემსახურებოდა პირველადი გადამუშავების 13 ჩაის ფაბრიკა და ერთი აგურა ჩაის დამამზადებელი ფაბრიკა. რომელთა მიერ წარმოებულ პროდუქციას ყოველთვის ჰქონდა თავისი გასაღების ბაზრები და უპრობლემოდ რეალიზდებოდა როგორც რესპუბლიკის შიგნით, ასევე ყოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე. აღსანიშნავია, რომ იმ პერიოდისათვის მეჩაიეობის დარგში დასაქმებული იყო ათეულ ათასობით მუშახელი.

1990 წლიდან რეგიონში შეწყდა მეჩაიეობის დარგის დაფინანსება, მოიშალა ეკონომიკური კავშირები, დაიკარგა სარეალიზაციო ბაზრები, ვეღარ ტარდებოდა ჩაის პლანტაციებში სრული აგროტექნიკური ღონისძიებები, უგულვებელყოფილ იქნა დარგში თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა. დღეისათვის ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ფოთოლსაკრეფ მდგომარეობაშია დახლოებით 350 ჰა-მდე ჩაის პლანტაცია. ჩაის გადამამუშავების შედეგად გამოშვებული ბაიხის ჩაისა და მწვანე აგურა ჩაის პროდუქცია ექსპორტირდება შუა აზიის ქვეყნებსა და მონღოლეთის რესპუბლიკაში. მუნიციპალიტეტში ამჟამად ჩაის ფოთლის წარმოება-გადამამუშავებას ახორციელებს შემდეგი კომპანიები: შპს „აგროფირმა ქობულეთი“, რომელმაც პროგრამა „100 აგრო- საწარმოს ფარგლებში“, ოჩხამურში, ხუცუბანსა და კვირიკეში შეისყიდა 460 ჰა ჩაის პლანტაცია. სადაც ჩატარდა სარეაბილიტაციო სამუშაოები და ფოთოლსაკრეფ მდგომარეობაშია მოყვანილი 350 ჰა, (მათ შორის 120 ჰა სამექანიზაციო), მძიმედ გასხლულია 80 ჰა. ჩაის გადამამუშავებელი საწარმო აღჭურვილია ხარისხიანი ჩაის ფოთლის გადამამუშავების კლასიკური ტექნოლოგიის მანქანა- 10 დანადგარებით, აგურა ჩაისა და დაფასოებული ჩაის მწარმოებელი დანადგარებით. გასულ წელს მიღებული და გადამამუშავებულია 968 ტონა ჩაის ნედლეული. გარდა ზემოთ აღნიშნული საწარმოსა მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებენ მწვანე აგურა ჩაის მწარმოებელი შპს „ჩაქვის ჩაი – 2007“ და შპს „ემირი“, რომლებსაც ნედლეული შემოაქვთ გურიისა და სამეგრელოს რეგიონებიდან.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მიწის ბალანსით ირიცხება 2000 ჰა ჩაის პლანტაცია, საიდანაც რეაბილიტაციას ექვემდებარება 400 ჰა. დარჩენილი ჩაის პლანტაციის უმეტესობა გვიმრით, ეკალ-ბარდითაა დაფარული. ჩაის პლანტაციის ხანგრძლივმა, ჩვენდა სამწუხაროდ იძულებითმა შესვენებამ გვიჩვენა რომ ჩაის მცენარე ძალიან გამძლეა და ხანგრძლივად ინარჩუნებს უნიკალურ თვისებას - მრავალი წლის განმავლობაში იძლევა ყლორტებს, მოსავალს, რომლის მაგალითსაც შპს „მილენიუმ-ტრანსის“ მიერ ოჩხამურსა და ხუცუბანში მძიმედ გასხლული და რეაბილიტირებული პლანტაციები წარმოადგენს, რომლებიც სრულ მოსავლიანობაში მესამე წლიდან შევიდა.

მეხილეობა

ტენიანი სუბტროპიკული ზონის კლიმატური პირობების თავისებურებებიდან გამომდინარე ქობულეთის მუნიციპალიტეტში საუკეთესო პირობები იქმნება სუბტროპიკული ხეხილოვანი კულტურების განვითარებისათვის. განსაკუთრებით კი თხილის, კაკლის, ხურმის (ჰიაკუმე, ჰაჩია -ანუ სუბტროპიკული ხურმა) ფეიჰოას და აქტინიდიას კულტურებისათვის .

ზემოაღნიშნული კულტურების (გარდა თხილისა) დიდი რაოდენობის საწარმოო პლანტაციები ქობულეთის მუნიციპალიტეტში არ გვხვდება, ისინი ძირითადად გაბნეული ნარგაობების სახითაა წარმოდგენილი ფერმერულ მეურნეობებში . ბოლო მონაცემებით კი მათ მიერ დაკავებული ფართობები და მოსავალი ნამდვილად თვალში საცემია . წარმოებული პროდუქტი ეკოლოგიურად სუფთაა, რაც როგორც სამომხმარებლო ბაზრისთვის ასევე გადამამუშავებელი მრეწველობისათვის (გაყინული ხილი, ჯემი, მურაბა, ჩირი, ნატურალური წვენები) მეტად საინტერესოა.

აღსანიშნავია, რომ კაკლის, ფეიჰოას, სუბტროპიკული ხურმისა და კივის კულტურათა ნარგაობები მუნიციპალიტეტის მოსახლეობისათვის დამხმარე მეურნეობის სახითაა წარმოდგენილი. ამიტომაც ამ კულტურებს განსაკუთრებული აგროტექნიკური ფონი არ ექმნება, რის გამოც მოსავლიანობა და ნაყოფის ხარისხი საშუალო და საშუალოზე დაბალია. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ სუბტროპიკული ხილის ბაზარზე მოთხოვნილების გათვალისწინებით, კულტურათა ნიადაგურ-კლიმატურ პირობებთან მაღალი შეგუებულობის და მაღალი მოსავლიანობის გამო ამ კულტურების წარმოების საკმაოდ მაღალი პერსპექტივები არსებობს.

მარცვლოვანი კულტურები

სიმინდი - სიმინდის კულტურა ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მარცვლეულ კულტურებს შორის ყველაზე ფართოდაა წარმოდგენილი. მისი საერთო ფართობი ბოლო მონაცემებით 1120 ჰა-ს შეადგენს. სიმინდის წარმოება ხდება ძირითადად ქობულეთის დაბლობზე. მდინარეების: ჩოლოქის, ოჩხამურის, აჭყვას, კინტრიშისა და დეხვას აუზებში. სიმინდის წარმოებისათვის ამ ზონას ხელსაყრელი ნიადაგურ კლიმატური პირობები გააჩნია. სიმინდის წარმოების ისტორია დაახლოებით ორი საუკუნისაა და მთელი ამ პერიოდის განმავლობაში მიმდინარეობდა ამ კულტურის აქტიური სელექცია , რის შედეგადაც შეიქმნა ადგილობრივი მაღალპროდუქტიული ჯიშები, რომალთაგანაც განსაკუთრებით აღსანიშნავია აჯამეთის

თეთრი, გურული თეთრი, ადგილობრივი თეთრი, რომელთა კულტივირებაც ძირითადად ხდება სადღეისოდ ქობულეთში.

სიმინდის თესვას ფერმერები აწარმოებენ მოზნევიტ. პირველადი და მეორადი გაფხვიერება მიმდინარეობს ხელით, ასევე ხელით შრომა გამოყენებული სასუქის შეტანის, საჭიროების შემთხვევაში შეწამვლის და მოსავლის აღების დროს. სიმინდის წარმოების დღევანდელი დონე ქობულეთის მუნიციპალიტეტისათვის არცთუ ისე სახარბიელოა. საშუალო საჰექტარო მოსავლიანობა ჩვენი მონაცემებით 35 ცენტნერის ფარგლებშია ჰა-ზე. რაც გამოწვეულია აგროტექნიკური ღონისძიებების არათანმიმდევრულობით და ნიადაგის ნაყოფიერების დონის დაწვევის გამო, რასაც იწვევს სიმინდის კულტივირების დროს აზოტოვანი სასუქებით ცალმხრივი კვება და ორგანული და მინერალური სასუქების გამოუყენებლობით ნიადაგის ნაყოფიერების ბალანსის დარღვევა. თუმცა აღსანიშნავია, რომ სხვა მარცვლეულ კულტურებთან შედარებით (პარკოსანი მარცვლეული: ლობიო, სოიო, ცერცვი, ბარდა) სიმინდს ყველაზე მეტი რაოდენობით მოიხმარს და აწარმოებს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა.

ლობიო - ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ლობიოს საერთო ნათესების რაოდენობა 100 ჰა-ს აღწევს, მისი ერთობლივი ნათესარები მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არ არსებობს. მის კულტივირებას მოსახლეობა სამომხმარებლო კუთხით მისდევს. ითესება ბუდობრივად თითოეული ფერმერის საოჯახო მოთხოვნილებების შესაბამისად. გავრცელებულია შემდეგი ჯიშები - შავშეთის, ცანავა-1 , ქონა , და სხვა. საჰექტარო მოსავლიანობა 18 ცენტნერია.

მეზოსტნეობა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ბოსტნეული კულტურების წარმოებას ღია გრუნტში ფერმერთა უდიდესი ნაწილი საოჯახო მოხმარებისათვის ეწევა. ბოსტნეულ კულტურათა საერთო ფართობი ბოლო მონაცემებით 500 - ჰა-ს აღწევს. მათ შორის პომიდორი - 165 ჰა, კიტრი 75 ჰა, კარტოფილი 261 ჰა. უნდა აღინიშნოს რომ ღია გრუნტში ბოსტნეულის წარმოება არცთუ ისე მაღალი მოსავლიანობით გამოირჩევა ქობულეთის მუნიციპალიტეტისთვის. ამის მიზეზი კი მრავალი ფაქტორია. კერძოდ, ბოსტნეული ფერმერებს მოჰყავთ მცირე რაოდენობით, ნიადაგის არეს რეაქცია მჟავა, რის გამოც ვერ ქმნიან ინტენსიურ აგროტექნიკურ ფონს, ვერ აწარმოებენ მავნებელ-დაავადებათა წინააღმდეგ ბრძოლის ეფექტური ღონისძიებების გატარებას , სრულფასოვან სელექციას, ნიადაგის სრულფასოვან გამოკვებას, რაც საბოლოო ჯამში ამცირებს ბოსტნეული კულტურების მოსავლიანობის საერთო დონეს.

სასათბურე მეურნეობები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტისთვის დაცული გრუნტის მეზოსტნეობა შედარებით ახალი დარგია, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ქვეპროგრამის „სასათბურე მეურნეობების განვითარების ხელშეწყობა“-ს 2017 წელს ქობულეთის მუნიციპალიტეტში დაიწყო 50 ერთეული, თითოეული 500 კვ.მ სათბურების მოწყობა, რომელიც დასრულდა 2018 წელს და ამავე წელს დაიწყო ინფრასტრუქტურული სამუშაოები, რომლის მშენებლობა 2019 წელს. აჭარის რეგიონის მცირე მიწიანობის პირობებში რესურსების რაციონალური გამოყენება განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს.

სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის დიდი ნაწილის საოჯახო მეურნეობები ორიენტირებულია არარენტაბელური, პირადი საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად აუცილებელი პროდუქციის წარმოებაზე. შესაბამისად, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტრო სოფლის მეურნეობის დივერსიფიკაციის მიზნით, უზრუნველყოფს დაბლობი ზონისათვის ახალი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებისა და ფუნქციის მინიჭებას. ამ მიმართულებით მნიშვნელოვანია აჭარის რეგიონის დაბლობ ზონაში სასათბურე მეურნეობების განვითარება, როგორც მოსახლეობის საქმიანობიდან მაღალი შემოსავლების მიღების, ასევე იმპორტის ჩანაცვლებისა და სასურსათო უსაფრთხოების თვალსაზრისით.

ამ მხრივ მნიშვნელოვან ფაქტორს სასათბურე მეურნეობების განვითარება წარმოადგენს, რაც ხელს შეუწყობს სასოფლო-სამეურნეო წარმოების პერიოდის გახანგრძლივებას. ღონისძიებების ფარგლებში შეიქმნა სასათბურე მეურნეობის ერთიანი სივრცე და საწარმოო რესურსი, სადაც განვითარდება ბოსტნეული კულტურების წარმოება.

მიმდინარე პერიოდში ზემოთ აღნიშნული სასათბურე მეურნეობები არის სამინისტროს ა(ა)იპ აგროსერვის ცენტრის საკუთრებაში. სადაც კულტივირებულია: პომიდვრის, კიტრის, ბადრინჯის,

წიწაკის და სხვა ბოსტნეული კულტურები. სათბურები აღჭურვილია თანამედროვე ტიპის წვეთობრივი მორწყვის სისტემით, რომლის საშუალებითაც ხდება მცენარეთა წყლითა და საკვები ელემენტებით უზრუნველყოფა. ასევე, მუნიციპალიტეტში მოქმედებს რამდენიმე კერძო საკუთრებაში არსებული სასათბურე მეურნეობა, დანარჩენი სასათბურე კონსტრუქციები ძირითადად მარტივი ტიპისაა და ორიენტირებულია გათბობის გარეშე ბოსტნეულის წარმოებაზე. ქვემოთ მოცემულია ინფორმაცია ქობულეთის მუნიციპალიტეტში არსებული სასათბურე მეურნეობების შესახებ.

მეცხოველეობა/მეფრინველეობა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ერთ-ერთი უძველესი და ტრადიციული დარგია. მიუხედავად იმისა რომ სასოფლო სამეურნეო სავარგულების დიდი ნაწილი მრავალწლიანი კულტურებითაა დაკავებული მუნიციპალიტეტს მაინც გააჩნია გარკვეული რეზერვები მესაქონლეობის განვითარებისათვის. ამჟამად მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის რაოდენობა კერძო სექტორში სულ 18100 სულია, მათ შორის 10050 ფური, 155 ხარი და კურო, ასევე 7895 მოზარდი.

აღსანიშნავია, რომ 220 სული არის მომთაბარე ძოვებაზე, დანარჩენი პირუტყვი კი ნახევრად ბაგურ და ბაგურ კვებაზეა. მოსახლეობის უდიდეს ნაწილს ერთი ან ორი სული პირუტყვი ჰყავს, გამომდინარე საკვები ბაზის არარსებობით. 15- 20 და მეტი სული პირუტყვი კი ძალიან მცირე ნაწილს.

ქობულეთს გააჩნია 2500 ჰექტარი პირობითი საზამთრო საძოვარი ე. ი. სახნავ-სათიბი, რომელიც მოსავლის აღების შემდეგ, ოქტომბრიდან მაისის შუა რიცხვებამდე გამოიყენება საზამთრო საძოვრად და 5226 ჰექტარი საზაფხულო საძოვარი - გომის-მთის ბაისურის და მთლიანად ხინოს მთის სახით, რომელიც 1964 წლის აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს დადგენილებით, დროებით სარგებლობაშია ხულოს და შუახევის რაიონებზე. სამწუხაროდ, აღნიშნული საძოვრები ამჟამად ნაკლებადაა გამოყენებული.

დღეისათვის მუნიციპალიტეტში არსებული მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის პროდუქტიულობა საგრძნობლად დაბალია, რაც განპირობებულია დაბალყოფიან საკვები კულტურების არსებობით და ჯიშთგანახლების პროცესის არწარმოებით, რამაც საბოლოო ჯამში გამოიწვია ჯიშთა დაკნინება და შესაბამისად პროდუქტიულობის დონის დაწევა.

დარგში ზემოთაღნიშნული მდგომარეობის გამოსასწორებლად აჭარის ა/რ სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ დაიწყო პროგრამების განხორციელება ჯიშობრივი გაუმჯობესებისა და ყუათიანი საკვები ბაზის შექმნის მიზნით. ამისათვის ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ამოქმედდა მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის ხელოვნური განაყოფიერების სადგური, რომელიც ფერმერის გამოძახების საფუძველზე ადგილზე გასვლით მინიმალურ ფასად ახორციელებს ხელოვნურ განაყოფიერებას მაღალპროდუქტიული და მსოფლიოში აპრობირებული ჯიშების სპერმით.

ამჟამად ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სულ 57178 ფრთა ფრინველია ფერმერულ მეურნეობებში. მათ შორის ქათამი 56100 , ინდაური 455 , იხვი 430, ბატი 193. მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს მეფრინველეობის მეხორცული მიმართულების მცირე ფერმები, რომლებიც ძირითადად ამარაგებენ ადგილობრივ ბაზარს. ფერმებში ძირითადად წარმოდგენილია ბროილერის ჯიშის ქათმები, ხოლო ფერმერულ მეურნეობებში ჯიშები აღრეულია და ძირითადად მეკვრცხულ-მეხორცული ჯიშებითაა წარმოდგენილი. უნდა აღინიშნოს, რომ ფრინველის ხორცი და კვერცხით ადგილობრივი მოსახლეობის მოთხოვნილების დაკმაყოფილება საქართველოს სხვა რეგიონებიდან შემოტანილი და იმპორტირებული პროდუქციის ხარჯზე ხდება.

მეფუტკრეობა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მეფუტკრეობა ერთ-ერთი ტრადიციული დარგია. დღევანდელი მდგომარეობით მუნიციპალიტეტში 8850 ფუტკრის ოჯახია (აჭარის ა/რ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ოპერატიული მონაცემები) და 400-მდე მეფუტკრე ფერმერი. თავლის წარმოება შეადგენს საშუალოდ 75 000 კგ, რაც მუნიციპალიტეტის მოთხოვნილებისათვისაც არ არის საკმარისი. მეფუტკრეობის უმთავრესი პროდუქციის-თავლის სასაქონლო თვისებები და ღირსებები ძირითადად დამოკიდებულია ქვეყნის ფლორისა და კლიმატური პირობების თავისებურებაზე. საქართველოს გეოგრაფიული ზონა ერთ-ერთი უნიკალურია თავისი კლიმატითა და რაც მთავარია, მეფუტკრეობის

განვითარებისთვის ხელსაყრელი მრავალფეროვანი ველური და კულტურული თაფლოვანი მცენარეული საფარით, რომელიც იძლევა ორგანოლექტიკური, ფიზიკური და ქიმიური თვისებებით უმაღლესი ხარისხის მრავალი სახის თაფლის წარმოების შესაძლებლობას. ამ მხრივ გამონაკლისი არც ქობულეთის მუნიციპალიტეტია, სადაც მდიდარი ფლორა უნიკალურ შესაძლებლობებს იძლევა ფუტკრის ოჯახების გასამრავლებლად და ეკოლოგიურად სუფთა, მაღალი ხარისხის, და კონკურენტუნარიანი თაფლის საწარმოებლად. მუნიციპალიტეტის იწარმოება წაბლის, აკაციის და ცაცხვის თაფლი. მას გააჩნია სასიამოვნო არომატი. მისი შეფერილობა მერყეობს ოქროსფრიდან მუქ ყავისფრამდე. უმეტეს შემთხვევაში შაქრდება წვრილმარცლოვანი სტრუქტურით, თეთრი და მუქ ყავისფერ ქონისებურ მასად. იწარმოება ძირითადად დასავლეთ საქართველოში.

გამოკვლევებმა ცხადყო, რომ კავკასიაში გავრცელებული ქართული მთის რუხი ფუტკარი როგორც შეფერილობით, ისე სხვა თვისებებით ხალასად შემონახულია მხოლოდ საქართველოში რასაც ხელი შეუწყო ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიულმა თავისებურებამ და თაფლოვანი მცენარეთა ნაირსახეობამ. ქართული ფუტკარი მრავალი საუკუნის მანძილზე შეგუებულია საქართველოს ცვალებად და ზამთრის მკაცრ კლიმატურ პირობებს. იგი თავისი ბიოლოგიური და სამეურნეო სასარგებლო თვისებებით განსხვავდება მსოფლიოში გავრცელებული სხვა ფუტკრებისაგან. მსოფლიოში ფუტკრის რამდენიმე ათეული სახეობაა ცნობილი, რომელთა შორის “ქართული მთის რუხი ფუტკრის” ჯიშსა და მის პოპულაციებს განსაკუთრებული ადგილი უკავია, რომელმაც საერთაშორისო გამოფენებზე 1961, 1965 და 1971 წლებში სამი ოქროსმედალი მოიპოვა. ბოლო წლებში მეფუტკრეობის ხელშეწყობის და განვითარების მიზნით აქარის ა/რ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ განხორციელებული პროგრამის ფარგლებში მეფუტკრეებს თანადაფინანსების პრინციპით გადაეცათ დადაბლანტის ტიპის პოლისტიროლის მასალისგან დამზადებული სკები, რომელიც თავისი აღჭურვილობითა და მუშაობის პრინციპით მსოფლიო სტანდარტებთან შესაბამისობაშია.

მეფუტკრეთა ინფორმაციით ზემოთაღნიშნულმა ღონისძიებებმა მნიშვნელოვნად გააუმჯობესა ფუტკრის გამოზამთრების ხარისხი და გაზარდა დალიანობის გამოსავლიანობა

მეკალმახეობა

მჭამად მუნიციპალიტეტში 10-მდე საკალმახე მეურნეობაა, რომელთაგან 8 ფუნქციონირებს და მათი საშუალო წლიური მწარმოებლობა 70 ტონას შეადგენს. სათავე ავზების ქვეშ დაკავებული მიწის ფართობი 3950 კვ.მეტრია, მათგან-1150 კვ.მეტრი კერძოა, ხოლო-2800 კვ.მეტრი სახელმწიფო საკუთრებაშია. სულ დასაქმებულია 31 მოქალაქე. მუნიციპალიტეტში ძირითადი მდინარეებია ჩოლოქი, კინტრიში, აჭყვა, ჩაქვისწყალი და სხვა დასახელების შენაკადები. ამ მდინარეებზე და მათ შენაერთებზე არსებული მეურნეობების უმეტესობა წარმოადგენს წყლის გამდინარე ტიპის ცივი წყლების სააუზო მეურნეობებს, სადაც წარმოებს ორაგულისებრი თევზის სახეობების კულტივირება. კულტივირების ძირითადი ობიექტია სხვადასხვა სახეობისა და ჯიშის ცისარტყელა კალმახი.

მეურნეობებში ასევე გვხვდება ადგილობრივი ნაკადულის კალმახი და ამერიკული პალაია. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში საკალმახე მეურნეობების განვითარებისათვის არსებობს შემდეგი დადებითი პირობები:

წყლის რესურსების სიმრავლე, მათი ფიზიკური და ჰიდროლოგიური პარამეტრები საშუალებას იძლევა წარმატებულად განვითარდეს ფერმერული აკვაკულტურა, სადაც წყლის რესურსების ტემპერატურული რეჟიმიდან გამომდინარე, კულტივირების ძირითად ობიექტებად ცივი წყლების თევზები (ძირითადად ორაგულისებრი) გვევლინებიან. მიუხედავად იმისა, რომ კალმახის კულტივირებას ჯერ კიდევ თან ახლავს არაერთი სირთულე, მისი წარმოების შესაძლებლობები ქვეყნის შიდა ბაზრის, მოსახლეობის დასაქმებისა და მათი შემოსავლების ზრდის, ასევე ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალის ეფექტური გამოყენების უზრუნველყოფის თვალსაზრისით ძალიან მაღალია.

არსებობს ასევე უაყოფიტი პირობებიც:

სადედე ჯოგისა და შესაბამისად ლიფსიტების და მოზარდულის დაბალი ხარისხი;

მაღალი ფასები კალმახის ხელოვნურ (კომბინირებულ)საკვებზე;

საჭირო აღჭურვილობის, მოწყობილობების, იარაღების და წარმოებისათვის სხვა მასალის ბაზრის არ არსებობა;

ვეტერინარული მომსახურების არ არსებობა;

ტექნოლოგიური სირთულეები, ფერმერების არასაკმარისი ცოდნა;

იმ სატრანსპორტო საშუალებების ნაკლებობა, რომლითაც შესაძლებელი არის თევზის ნტრანსპორტირება ბაზარზე და სხვა;

საკალმახე მეურნეობების განვითარებისათვის მიზანშეწონილია შემდეგი საკითხების მოგვარება.

სამართლებრივ-ნორმატიული ბაზის სრულყოფა ევროკავშირთან ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულების საფუძველზე თევზსამეურნეო კომპლექსის მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფით.

ადგილობრივი წარმოების თევზის პროდუქციაზე ქვეყნის მოსახლეობის მზარდი მოთხოვნილების დაკმაყოფილება;

თევზსამეურნეო კომპლექსის სამეცნიერო პოტენციალის შექმნისა და განვითარების დარგში გამოყენებითი მეცნიერების მიღწევების დანერგვის მხარდაჭერა;

ნედლეულის კომპლექსური გადამუშავების ახალი ტექნოლოგიების, თევზის პროდუქტების შენახვის და ტრანსპორტირების მოწინავე მეთოდების დანერგვის სტიმულირება; კალმახის ხელოვნური აღწარმოების და კულტივირების ახალი ტექნოლოგიების პოტენციალის ფართო და ინტენსიური გამოყენება;

აქტიური მონაწილეობა თანამშრომლობის საერთაშორისო ინსტიტუტებთან და სამამულო თევზსამეურნეო კომპანიების მხარდაჭერის საერთაშორისო ბაზარზე.

კალმახის ხელოვნური აღწარმოების და კულტივირების ახალი ტექნოლოგიების პოტენციალის ფართო და ინტენსიური გამოყენება;

აქტიური მონაწილეობა თანამშრომლობის საერთაშორისო ინსტიტუტებთან და სამამულო თევზსამეურნეო კომპანიების მხარდაჭერის საერთაშორისო ბაზარზე

სასაწყობე მეურნეობები

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ქვეპროგრამებს „ადგილობრივად წარმოებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის რეალიზაციის ხელშეწყობა“ განხორციელება დაიწყო 2017 წელს. აღნიშნული ქვეპროგრამა მნიშვნელოვანია, იმდენად, რამდენადაც წვრილი ფერმერული მეურნეობები აჭარის სოფლის მეურნეობის სექტორის ძირითად ნაწილს შეადგენს, რომლებისთვისაც სამომხმარებლო ბაზარზე ადგილობრივი წარმოების პროდუქციის რეალიზაციის საკითხი საკმაოდ პრობლემატურია. გარდა ამისა, ეგიონის აგრარულ სექტორში მოღვაწე ფერმერების ერთ-ერთი ყველაზე დიდი გამოწვევა მათ მიერ წარმოებული ნამეტი პროდუქციის ფულად ქცევა და საოჯახო მეურნეობების შემოსავლების ზრდაა.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, დღის წესრიგში დადგა დამატებული ღირებულების შემქმნელი სრული ციკლის წარმოების განვითარების ხელშეწყობა, რითაც შესაძლებელია ერთიან სივრცეში მოქცეული იქნეს წარმოებული პროდუქციის ტრანსპორტირების, შეფუთვის, დასაწყობების, შენახვისა და რეალიზაციის საკითხები. ქვეპროგრამის ფარგლებში ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მოეწყო, აგრომომსახურების ცენტრი, რომელიც მოემსახურება მუნიციპალიტეტის მოსახლეობას. აღნიშნული აგრომომსახურებისა და ლოჯისტიკური ცენტრი აღჭურვილია ტექნოლოგიური ხაზებით და სხვა საწარმოო საშუალებებით.

1-6. ტყის რესურსები და ტყეთსარგებლობა.

აღსანიშნავია, რომ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციული ტერიტორია ტყიანობის მაღალი მაჩვენებლით და ტყეების მრავალფეროვნებით გამოირჩევა. ტყეებს უკავიათ მთლიანი ფართობის 65%. ეს მაჩვენებელი გამორჩეულად მაღალია მთლიანად საქართველოს (39,1%), მეზობელი თურქეთის (11%) და მთლიანად მსოფლიოს (27%) შესაბამის მაჩვენებლებთან.

ტყის მასივების ყველაზე მეტი წილი მოდის ზღვის დონიდან 1000-2000 მ-ის ფარგლებში და შეადგენს 61%. ტყით დაფარული ფართობების ნახევარზე მეტი, 55,9% მოდის 31 გრადუსის და მეტი დაქანების ფერდობებზე, რაც მიუთითებს სოფლის მოსახლეობის დიდი სიმჭიდროვისა და მცირე მიწიანობის

პირობებში, ტყეების უდიდეს ნიადაგდაცვით და წყალმარეგულირებელ დანიშნულებაზე. სატყეო სამსახურის ადმინისტრაცია მდებარეობს ქ. ქობულეთში, რომლის მისამართია ლესელიძის ქ. #4 მანძილი სატყეო ადმინისტრაციიდან დედაქალაქ თბილისამდე შეადგენს 362 კმ-ს. სატყეო ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებული ტყის მასივები გადაჭიმულია სიგანით ჩრდილოეთიდან-სამხრეთისაკენ 25 კმ-ზე, ხოლო სიგრძით დასავლეთიდან –აღმოსავლეთისაკენ 34 კმ-ზე.

ტყეების ფართობები შეადგენს – 23790,8 ჰა-ს.ტყის მერქნული რესურსი მოიცავს წიწვოვან (ფართობი – 875ჰა, მარაგი - 366300მ3) და ფოთლოვან (ფართობი – 22404ჰა, მარაგი-5146000მ3) ტყეებს (იხ. ცხრილი1-11).

ცხრილი1-11. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტყის მერქნული რესურსები

სახეობა	ფართობი (ჰა)	მარაგი ^{მ3}	ფართობი %	მარაგი %
წიწვოვანი	875	366300	3,76	6,65
ფოთლოვანი	22404	5146000	96,24	93,35

საინფორმაციო წყარო: აჭარის არ გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამმართველო

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სატყეო უბნების რაოდენობა სულ შეადგენს 4 ერთეულს, რომლებიც ფართობების მიხედვით შემდეგნაირადაა გადანაწილებული: ა) ჩაქვის 3941 ჰა ბ) თიკერის 837.4 ჰა. გ) აჭი-გოგეთის 11023 ჰა. დ) ქობულეთის 7989.4 ჰა.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ტყის რესურსების საკმაო რაოდენობისაა და ტყიანობის კოეფიციენტი 65%-ს აღემატება. აღსანიშნავია, რომ პრაქტიკულად არ ხდება ტყის განახლება.

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ტყის შემქმნელი მერქნიანი სახობებიდან ყველაზე მეტად გავრცელებულია წიფელი, წაბლი და მურყანი, აღნიშნულ სახეობებს, გონივრული გამოყენების შემთხვევაში, ეკონომიკურისარგებლისმიღებისდიდიპოტენციალიგაჩნიათ.(იხ.ცხრილი1-4)

ცხრილი1-4 ტყის მერქნული რესურსები ქობულეთის მუნიციპალიტეტში-სახეობები, ფართობები, მარაგი.

სახეობა	ფართობი(ჰა)	მარაგი (მ ³)	ფართობი (%)	მარაგი (%)
წიწვოვანი:				
სოჭი	622	311900	2,67	5,66
ნაძვი	120	33700	0,52	0,61
ფიჭვი	17	2000	0,07	0,04
კრიპტომერია	116	18700	0,50	0,34
სულ წიწვოვანი	875	366300	3,76	6,65
ფოთლოვანი:				
წიფელი	12769	4089400	54,85	74,19
მუხა	3	0,01	0,00	
რცხილა, ჯაგრცხილა	1264	127900	5,43	2,32
წაბლი, კაკალი	2350	413700	10,09	7,51
ნეკერჩხალი, იფანი, თელა	29	7600	0,12	0,14
თხმელა	3579	446500	15,37	8,10
ვერხვი, ტირიფი	2	100	0,01	0,00
ხე-ტიტა	35	6600	0,15	0,12
ცაცხვი	98	12900	0,42	0,23
აკაცია, გლეგიჩია	12	1700	0,05	0,03
ბზა, ეკალიპტი	106	11700	0,46	0,21
ბუჩქნარი	2157	27900	9,27	0,51
სულ ფოთლოვანი	22404	5146000	96,24	93,35
სულ სახეობები	23279	5512300	100,00	100,00

საინფორმაციო წყარო: აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამმართველო

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სოციალური სახის ჭრებით ასათვისებლად გამოიყო 12425 მ³ ხე-ტყე (I ხარისხის – 711 მ³; II ხარისხის – 11714 მ³). აქედან ათვისებულია 8474. მ³ (I ხარისხის – 382 მ³; II ხარისხის – 8092 მ³). ათვისების არსებული მაჩვენებელი ძირითადად განპირობებულია გამოყოფილ ტყეკაფებში სატყეო-სამეურნეო მნიშვნელობის გზების მცირე რაოდენობის არსებობით და არსებული გზების დაზიანებით. 2014 წლის მონაცემები სოციალური ჭრებისა და ასათვისებლად გამოყოფილი ხე-ტყის შესახებ (იხ. ცხრილი 1-13

ცხრილი 1-13. მუნიციპალიტეტში სოციალური ჭრები და ასათვისებლად გამოყოფილი ხე-ტყე

სატყეო რესურსების მართვის განყოფილება	სოციალური ჭრა ადმინისტრაციის მიერ გამოყოფილი (მ ³) ათვისებული (მ ³)							
	I			II			სულ	შესრულ %
	ხარისხი	სუ	სუ	ხარისხი	ხარისხი	ხარისხი		
ქობულეთი	711	11714	12425	382	8092	8474	68	

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტყეების სანიტარიულ-ეკოლოგიურ მდგომარეობაზე შეიძლება ითქვას, რომ ისინი დაავადებულია სხვადასხვა მავნებლებით: წაბლის ქერქის კიბო (*Criphonectria parasitica*), ნამვის დიდი ლაფანჭამია (*Dendroctonus micans*), მბეჭდავი ქერქიჭამია (*Ips typographus*), კენწეროს ქერქიჭამია (*Ips acuminatus*), სიდამპლის გამომწვევი სოკოები-*Phelinnus pini*, *Armillaria mellea* (მანჭკვალა) და სხვა. დაავადებებს გააჩნიათ მრავალი კერა და გამოირჩევიან მაღალი ინტენსივობით, სადაც ტყის მასივების 70-80% დაავადებულია. (იხ. ცხრილი 1-14)

ცხრილი 1-14. ტყის დაავადებული და მეჩხერი ფართობი ქობულეთის მუნიციპალიტეტში

ტყის საერთო ფართობი (ჰა)	მათ შორის დაავადებული ტყის ფართობი (ჰა)	დაავადებული ტყის ფართობის წილი ტყის საერთო ფართობში (%)	მეჩხერი ფართობი (ჰა)	მეჩხერი ტყის ფართობის წილი ტყის საერთო ფართობში (%)	შემადგენლობა	ხეების საერთო რაოდენობა დაავადებულ ტყეებში (ძირი)	ხე-ტყის მარაგი დაავადების დაზიანებული ტყის ფართობისა დაავადებული ტყეებში (მ ³)
23 790,80	4 163	17,50	245	1,03	წაბლი, ნამვი	954 825	574 915

სანიტორმაციოწყარო: აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამმართველო

გარემოსდაცვით კონტექსტში უნდა აღინიშნოს მინდორსაცავი (ქარდაცვითი) ტყის ზოლების მნიშვნელობა ნიადაგის შექმნისა და დაცვის, მისი ნაყოფიერების შენარჩუნებისა და ამადლების, სოფლის მეურნეობის კულტურების უხვი და მყარი მოსავლიანობის უზრუნველყოფის თვალსაზრისით. ისინი, ასევე, დიდ როლს თამაშობენ ბუნების სტიქიური მოვლენებისაგან მათი დაცვისათვის გატარებულ ღონისძიებებში. მინდორსაცავი ტყის ზოლები იცავენ ნიადაგს წყლისმიერი და ქარისმიერი ეროზიისაგან, უდიდეს ზეგავლენას ახდენენ ტემპერატურაზე, ჰაერისა და ნიადაგის ტენიანობაზე, ქმნიან ოპტიმალურ მიკროკლიმატს და სხვა.

ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე, „სქემის“ ფორმატში მიზანშეწონილია მინდორსაცავი ტყის ზოლების აღდგენითი სამუშაოების ჩატარება ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ცალკეულ საკრებულოებში, განსაკუთრებით დაბა ოჩხამურის, დაბა ჩაქვის, ბობოყვათის, საკრებულოებში.

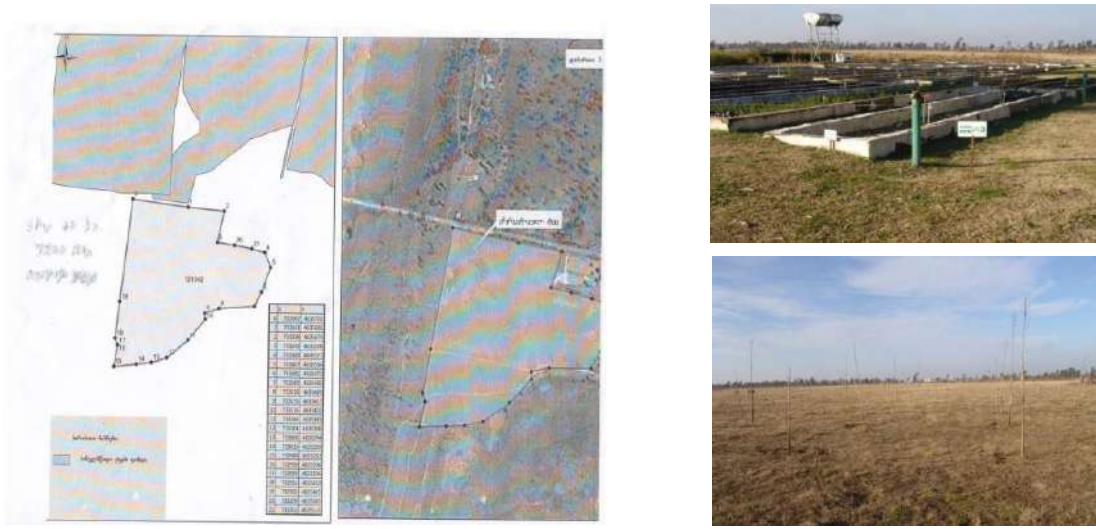
დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ტყის რესურსები დიდია. ტყის რესურსებთან დაკავშირებული ძირითადი პრობლემებია ტყის ჭრა, მათ შორის უკანონო. ამასთან, ტყეების აღდგენა-განაშენიანება პრაქტიკულად არ ხდება. სათავგადასავლო ტურიზმის კუთხით მალე

შეიქმნება სამონადირეო მეურნეობა თიკერის ტყეში. თიკერის ტყე შედის ქობულეთის სატყეო ადმინისტრაციაში. ტყის საერთო ფართობია 837.4 ჰექტარი. თიკერის სატყეო სუბტროპიკულ სარტყელშია მოქცეული, რომელიც ზღვის დონიდან 500 მეტრ სიმაღლემდე ვრცელდება, ხასიათდება შერეული ფოთლოვანი ტყეებით. ფაუნდიდან გვხვდება მგელი, ტურა, კურდღელი, შველი, ტყის ქათამი და სხვა.

აღსანიშნავია, რომ 2014 წელს ქობულეთის მუნიციპალიტეტში დაიწყო აჭარის სატყეო სააგენტოს თიკერის მეურნეობაში ენერგეტიკული ტყის გაშენების პირველი ეტაპი - დაირგო ვერხვის და ტყის მოცვის ნერგები. პროექტის მნიშვნელობასა და მის სარგებლიანობას მოსახლეობა უკვე 5 წელიწადში იგრძნობს. ენერგეტიკული ტყის გაშენება ამ პრობლემურ რაიონში მოსახლეობის შემთხვევაში ან სხვა ტიპის მასალით მომარაგების უნიკალური საშუალებაა, რადგან ყოველწლიურად რეგიონში დგება 20 000 კუბური მეტრის სატარე მასალის საჭიროება, რომელიც გამოიყენება მანდარინისა და სხვა პროდუქტის ტრანსპორტირებისთვის. ეს ტყე მუნიციპალიტეტში სატარე მასალის პრობლემას ნაწილობრივ მოაგვარებს. მომდევნო წლებშიც გათვალისწინებულია მსგავსი ტიპის პლანტაციების გაშენება, რომ მონაცვლეობა მოხდეს და 5 წლის შემდეგ შესაძლებელი იყოს მათი მოჭრა. ნერგები შესყიდულია თურქეთში, თუმცა მომავალში შესაძლებელი იქნება ადგილზე მოხდეს მათი გამოყვანა.

აღნიშნული პროექტი საქართველოში ენერგეტიკული ტყის გაშენების პირველი პრეცედენტი. ის მიზნობრივი პროგრამის ნაწილია და 12 ჰექტარი ფართობის მიწის ნაკვეთის მოხვნას, 4800 ძირი სწრაფად მზარდი ხის ნერგის დარგვას და მათ მოვლა-პატრონობას ითვალისწინებს. პროექტის ღირებულებაა 56 000 ლარი. ენერგეტიკული ტყის გაშენება ასევე მიზნად ისახავს რეგიონში ბუნებრივ ტყეებზე ანტროპოგენული ზემოქმედების შემცირებას.

ქობულეთის სატყეო ადმინისტრაციის სანერგე მეურნეობის და ენერგეტიკული სატყეო პლანტაციის სიტუაციური გეგმა და ციფრული ფოტო გამოსახულებები
სურათი 1-14

მინდორსაცავი ტყის ზოლები

1. დაბა ჩაქვის საკრებულო
დაბა ჩაქვის საკრებულოში 43 ჰა მინდორსაცავი ტყის ზოლი გაშენებულია დაბა ჩაქვში შპს-ების „ჩაქვის ციტრო-ჩაი“-ს, „ჩაქვის ციტრუსები“-ს, სოფ. სახალვაშოსა და სოფ. ბუკნარის ტერიტორიებზე ჩაისა და ციტრუსის პლანტაციებში, ავტომაგისტრალისა და შიდასასოფლო გზების გასწვრივ.

ბათუმი-ჩაქვის საავტომობილო გზის მარჯვენა მხარეს, კერძოდ სოფ. სახალვაშოს ტერიტორიაზე გვირაბთან, ავტომაგისტრალის მშენებლობის დროს 2003-2004 წლებში ციტრუსის ბაღთან ერთად თითქმის სრულიად განადგურდა ქარსაფარი ზოლი, რაზედაც სათანადო ნებართვები არ არსებობს. სადაც დარჩენილია მხოლოდ 50-60 გრძივი მეტრი ქარსაფარი ზოლი, თვით ფერდობი ჩამოშლილია და ემუქრება მთლიანად განადგურება, საჭიროა ფერდობის გამაგრებითი სამუშაოების ჩატარება. აქვე ავტომაგისტრალის გასწვრივ გვირაბიდან გამოტანილი ქვა-ლორღის უწყსრიგოდ დაყრის გამო გამხმარია

30-35 წლიანი 9 ძირი კაკლის და 12 ძირი კრიპტომერიის ჯიშის ხე, ხოლო 3 ხმობის პროცესშია, მოჭრილია 7 ძირი კრიპტომერია.

სოფ. სახალვაშოში შიდასასოფლო გზის გასწვრივ კრიპტომერიის ქარსაფარი ზოლის მეჩხერიანობა 70 %-ზე მეტია და საჭიროებს შევსებას დაახლოებით 700 ძირი ნერგით. ავტომაგისტრალის მარცხენა მხარეს ბათუმის ბოტანიკურ ბაღამდე შპს „ჩაქვის ციტრო-ჩაის“ ჩაისა და ციტრუსის პლანტაციებში ქარსაფარი ზოლის მეჩხერიანობა შეადგენს 20-25 %-ს, 8 მონაკვეთზე 30-40 გრძივ მეტრში ქარსაფარი მთლიანად განადგურებულია, რამდენიმე თვის წინ მოჭრილია 20 ძირამდე კრიპტომერია.

ავტომაგისტრალის მარჯვრენა მხარეს ამავე შპს-ს ტერიტორიაზე, ციტრუსისა და ჩაის პლანტაციებში, აგრეთვე შიდა საპლანტაციო გზების გასწვრივ გაშენებულ ქარსაფარში მეჩხერიანობა 30%-მდეა, მიმდინარე წელს მოჭრილია 35 ძირამდე კრიპტომერია, გაზაფხულზე მოსახლეობის მიერ ჩაის პლანტაციის ხელოვნურად დაწვის შედეგად გარუჯულია ათობით სხვადასხვა ჯიშის ხე, ბუნებრივი კვდომის პროცესშია 40 ძირზე მეტი კრიპტომერია. ავტომაგისტრალის მარჯვენა მხარეს, სოფლების ჩაისუბნის, ხალას, სტურუას მიმართულებით, ჩაქვის საშუალო სკოლის მიმდებარე ტერიტორიებზე ქარსაფარი ზოლი განადგურებულია 15-20%-ით, აქაც ხანძრის შედეგად ქარსაფარ ზოლებში გამხმარია და მოსახლეობის მიერ მოჭრილია ათობით ძირი ხე-მცენარე.

შპს „ჩაქვის ციტრუსები“-ის ტერიტორიაზე ქარსაფარი ზოლების მეჩხერიანობა 25-30%-ზე მეტია, სადაც ძირითადად მეჩხერიანობა გამოწვეულია ხელოვნური ხანძრებისა და უნებართვო ჭრების შედეგად. ანალოგიური მდგომარეობაა სოფ. ბუკნარშიც. საკრებულო ნაკლებ ყურადღებას უთმობს ქარსაფარი ზოლების დაცვას, მოვლა-პატრონობას, აღდგენა-შენარჩუნებას, სამმართველოს ზედამხედველობის სამსახურის მიერ უნებართვო ჭრებზე (კრიპტომერიისა და წაბლის ხეებზე) შედგენილ მასალებზე ჯეროვანი რეაგირება არ ხდება. დაბა ჩაქვის საკრებულოს ტერიტორიაზე მინდორსაცავი ტყის ზოლების მეჩხერიანობა 15-20%-ზე მეტია და მათი შევსება-აღდგენისათვის დაახლოებით საჭიროა 10 600 ძირამდე ნერგი, მათ შორის კრიპტომერია 10 000, ევკალიპტი 600 ძირი. ექვემდებარება შევსებას 6 ჰა-მდე ფართობი.

2. საჩინოს ადმინისტრაციული ერთეულის საკრებულო

საჩინოს თემის საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის ზოლის ფართობი შეადგენს 9 ჰა-ს, რომელიც ძირითადად გაშენებულია სოფლების საჩინოს, ქვედა აჭყვას, ზედა აჭყვას შიდა სასოფლო გზების გასწვრივ, აგრეთვე ჩაისა და ციტრუსის პლანტაციებში. ამ საკრებულოში ქარსაფარი ზოლები ძირითადად შენარჩუნებულია და მისი მეჩხერიანობა დაახლოებით 10-15 %-ია. ციხისძირის თემის საკრებულოს სოფ. შუაღელისა და სოფ. ქვედა აჭყვის საზღვართან დაახლოებით 1 კმ-ზე კრიპტომერიის ქარსაფარი ზოლი განადგურებულია დაახლოებით 20-25 %-ით.

მიმდინარე წლის გაზაფხულზე სოფ. ქვედა აჭყვაში იამაკიდების სახლთან ხელოვნურად გაჩენილი ხანძრის შედეგად დაიწვა 8 ძირი კრიპტომერია, საკრებულოში ადგილი აქვს უნებართვო ჭრების 5-მდე ფაქტს. საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის ზოლების შევსებას ექვემდებარება დაახლოებით 1,2 ჰა, რისთვისაც საჭირო იქნება 2 100 ძირი ნერგი, მათ შორის კრიპტომერიის ჯიშის 2 000, ევკალიპტის 100 ძირი ნერგი.

3. ციხისძირის ადმინისტრაციული ერთეულის საკრებულო

ციხისძირის თემის საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის ზოლის ფართობი შეადგენს 11 ჰა-ს. შპს „ციხისძირი“-ს ტერიტორიაზე ავტობანისა და გვირაბის მშენებლობასთან დაკავშირებით 2002-2003 წლებში 500 გრძივ მ-ზე მთლიანად გაიჩეხა ქარსაფარი ზოლი. ამავე შპს-ში ქარსაფარ ზოლში უნებართვოდ მოჭრილია 9 ძირი კრიპტომერია. სოფ. ციხისძირში ჩაის პლანტაციის დაწვის დროს 4 ადგილზე დამწვარი და გარუჯულია 27 ძირი კრიპტომერია. ციხისძირის თემის საკრებულოს ადმინისტრაციული შენობის ახლოს ჩაის პლანტაციის დაწვის დროს დამწვარი და გარუჯულია 7 ძირი კრიპტომერია. საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის მეჩხერიანობა შეადგენს 10-15 %-ს. სადაც მინდორსაცავი ტყის ზოლების შევსებას ექვემდებარება დაახლოებით 1,3 ჰა, რისთვისაც საჭირო იქნება 2 200 ძირი ნერგი, მათ შორის კრიპტომერიის ჯიშის 2 100, ევკალიპტის 100 ძირი ნერგი.

4. ბობოყვათის ადმინისტრაციული ერთეულის საკრებულო

ბობოყვათის თემის საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის ზოლის ფართობი შეადგენს 16 ჰა-ს. ქობულეთი-ბობოყვათის საავტომობილო გზის მარჯვენა მხარეს მდ. „დეხვა“-ს ხიდიდან 1,5 კმ-ზე მინდორსაცავი

ტყის ზოლი განადგურებულია 50-60 %-ით, ხოლო წყაროსთან ჩაის პლანტაციაში 200 მეტრ მონაკვეთში – 90 %-ით, კვირიკაულის ტერიტორიაზე ციტრუსის ბაღში ხანძრის შედეგად გარუჯულია 20 ძირი ახალგაზრდა კრიპტომერიის ნარგავები, ასევე დაგვის თემის საკრებულოს მიმართულებით მიმავალი გზის გასწვრივ 2 კმ-ზე მინდორსაცავი ტყის ზოლი განადგურებულია 20-25 %-ით. მინდორსაცავ ტყის ზოლებში დიდი რაოდენობით კრიპტომერიის ჯიშის ხეები გაკაფულია წვერომდე. მმდინარე “დეხვა”-ს ხიდთან მდინარის სანაპიროზე 300 მ მონაკვეთში საჭიროა აშენდეს ნიადაგდამცავი ნაგებობა, რადგან თავიდან იქნას აცილებული 4 ჰა-მდე სასოფლო-სამეურნეო სავარგულის წარეცხვა. მთლიანად საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის ზოლების მეჩხერიანობა შეადგენს 20-25 %-ს და მათ შევსებას ექვემდებარება დაახლოებით 2 ჰა, რისთვისაც საჭირო იქნება 3800 ძირი ნერგი, მათ შორის კრიპტომერიის ჯიშის 3500, ეკვალიპტის 300 ძირი ნერგი.

5. ალამბრის სოფლის საკრებულო

ალამბრის სოფლის საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის ზოლის ფართობი შეადგენს 5 ჰა-ს, რომლის 20-22 % სხვადასხვა მიზეზებით განადგურებულია გასულ წლებში. საკრებულოს თავისი ძალებით 2005 წელს ჩაის პლანტაციებში თვითადმოცენებული 80 ძირი ნაძვის ნერგებით შევსებული აქვთ ქარსაფარი ზოლი, რომლის 30 % განადგურებულია პირუტყვის მიერ, 20 % გამხმარია. სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამით საკრებულოს ტერიტორიაზე გამავალი ქობულეთი-ოზურგეთის ავტომაგისტრალის ორივე მხარეს ერთ რიგში გაშენდა 580 ძირი კრიპტომერიის ნერგი, რომლიდანაც 106 ძირი გამხმარია, ხოლო 200 ძირი განადგურებულია პირუტყვისა და მოუვლელობის გამო. საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის ზოლების მეჩხერიანობა მთლიანობაში შეადგენს 15-20 %-ს. საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის ზოლების შევსებას ექვემდებარება დაახლოებით 1 ჰა, რისთვისაც საჭირო იქნება 2100 ძირი ნერგი, მათ შორის კრიპტომერიის ჯიშის 2000, ეკვალიპტის 100 ძირი ნერგი.

6. მუხაესტატეს ადმინისტრაციული ერთეულის საკრებულო

მუხაესტატეს თემის საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის ზოლის ფართობი შეადგენს 26 ჰა-ს, რომელიც ძირითადად გაშენებულია ციტრუსისა და ჩაის პლანტაციებში. სოფ. მუხაესტატეში ყოფილი სახელმწიფო მეურნეობის ტერიტორიაზე ჩაის პლანტაციაში მინდორსაცავი ტყის ზოლი განადგურებულია 10-15 %-ით და ძირითადად შენარჩუნელია. ხოლო ციტრუსის პლანტაციაში გაშენებული ქარსაფარი ზოლის 20-25 % მოჭრის, გაჩეხვა-გაკაფვისა და ხანძრის შედეგად განადგურებულია. 7 მონაკვეთზე 30-100 გრძივ მ-ში ქარსაფარი ზოლი მთლიანად განადგურებულია და მოითხოვს შევსებას. ქარსაფარი ზოლის 2 % ბუნებრივი კვდომის პროცესშია. სოფ. წყავროკის ტერიტორიაზე ქობულეთი-ოზურგეთის ავტომაგისტრალის გასწვრივ სხვადასხვა მიზეზების გამო ქარსაფარი ზოლი განადგურებულია 30 %-მდე, 8 ადგილას 20-25 გრძივ მეტრზე მთლიანად განადგურებულია. სოფ. მუხაესტატეს ციტრუსების პლანტაციაში უახლოესდღეებში მოჭრილია 7 ძირი კრიპტომერია. გასული წლის შემოდგომაზე ქობულეთი-ოზურგეთის ავტომაგისტრალის გასწვრივ გზის ორივე მხარეს, მიზნობრივი სახელმწიფო პროგრამით გაშენდა 1 200 ძირი კრიპტომერიის ნარგავები, რომელთა 60%-ზე მეტი განადგურებულია პირუტყვისა და გახმობის შედეგად. ავტომაგისტრალის გასწვრივ უშუალოდ ქარსაფარ ზოლში ჩადგმულია ორი პატარა კომერციული შენობა. საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის ზოლების მეჩხერიანობა მთლიანობაში შეადგენს 15-20 %-ს. საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის ზოლების შევსებას ექვემდებარება დაახლოებით 3 ჰა, რისთვისაც საჭიროა დაახლოებით 5 300 ძირი ნერგი, მათ შორის კრიპტომერიის ჯიშის 5 000, ეკვალიპტის 300 ძირი ნერგი.

7. სოფ. ქობულეთის ადმინისტრაციული ერთეულის საკრებულო

სოფ. ქობულეთის თემის საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის ზოლის ფართობი შეადგენს 12 ჰა-ს, ქარსაფარი ზოლი ძირითადად დაცული და შენარჩუნებულია 90-92 %-მდე ადგილზე შემოწმებისას დაფიქსირდა ახლად მოჭრილი კრიპტომერიის ჯიშის ხე. საკრებულოს ადმინისტრაციულ შენობამდე, საავტომობილო გზის მარჯვენა მხარეს 50 მეტრის მონაკვეთში მთლიანად განადგურებულია ეკვალიპტის ხეებით გაშენებული ქარსაფარი ზოლი, ხოლო 70 მეტრ მონაკვეთში გამეჩხერებულია 50 %-ით. ამავე გზის მარცხენა მხარეს საკრებულოს ძალებით გასულ წელს დაირგო 100 ძირამდე კრიპტომერიის ჯიშის ნერგი, რომელიც დღემდე შენარჩუნებულია 70 %-მდე, დანარჩენი კი გამხმარი და პირუტყვისაგან დაზიანებულია. საკრებულოს ცენტრიდან სოფ. კოხის მიმართულებით სოფ. ქობულეთის ტერიტორიაზე 200 მეტრ მონაკვეთში ქარსაფარი ზოლი გამეჩხერებულია 50 %-ით. მთლიანობაში ხმობის პროცესშია ქარსაფარი ზოლის უმნიშვნელო ნაწილი. საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის მეჩხერიანობა შეადგენს 15-20 %-ს. საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის ზოლების შევსებას ექვემდებარება დაახლოებით 1,3 ჰა,

რისთვისაც საჭირო იქნება 2 200 ძირი ნერგი, მათ შორის კრიპტომერიის ჯიშის 2 000, ევკალიპტის 200 ძირი ნერგი.

8. დაბა ოჩხამურის საკრებულო

დაბა ოჩხამურის საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის ზოლის ფართობი შეადგენს 68 ჰა-ს, რომელიც ძირითადად გაშენებულია ჩაისა და ციტრუსის პლანტაციებში, შპს-ებში „ოჩხამურის“, „ცეცხლაურის“ და „ჯიხანჯურის“ ტერიტორიებზე. მუხაესტატე-ოჩხამურის საავტომობილო გზის დასაწყისიდან 0,5 კმ-ში გზის ორივე მხარეს 100 მეტრ პერიმეტრში ქარსაფარი ზოლი მთლიანად გაჩეხილია, საკრებულოში მისვლამდე 11 მონაკვეთზე 50, 100, 120, 200 გრძივ მეტრზე ზოლები მთლიანად განადგურებულია, ხოლო 500 და 1000 მეტრამდე პერიმეტრში მოჭრის, გაჩეხვის და ხანძრის შედეგად

ქარსაფარი ზოლები განადგურებულია 80%-მდე. დაბა ოჩხამურში მთლიანობაში მინდორსაცავი ტყის ზოლების მეჩხერიანობა დაახლოებით 40-45 %-ია, რაც ძირითადად გამოწვეულია ხე-ტყის დამზადებით, ხანძრების ხელოვნური გაჩენით. აქ ფაქტიურად მიმდინარეობს ხე-ტყის დამზადება. საკრებულოს ხელმძღვანელობის და პოლიციის ქვეგანყოფილების მუშაკთა თქმით ხე-ტყის დამზადებით საკრებულოში დაკავებულია არამარტო ადგილობრივი მოსახლეობა, არამედ სხვა საკრებულოს მცხოვრებლებიც, ქ. ბათუმიდანაც კი.

ამჟამად ფაქტიურად ხეები წინასწარ მონიშნულია მოსაჭრელად და გარუჯულია ხელოვნურად გაჩენილი ხანძრებისაგან. რჩება შთაბეჭდილება თითქოს დამამზადებლებს უბნებიც აქვთ გადანაწილებული ქარსაფარი ზოლების გასანადგურებლად. ანალოგიური მდგომარეობაა შპს-ების „ცეცხლაური“-სა და „ჯიხანჯური“-ს მინდორსაცავ ტყის ზოლებშიც. საკრებულოსა და შპს-ების ხელმძღვანელობას შორის დღემდე არ არის გამიჯნული ფუნქციები ქარსაფარი ზოლების დაცვის საქმეში, რადგან შპს-ებს საწესდებო კაპიტალით მათ ერიცხებათ, ხოლო ქობულეთის რაიონის მიწის ბალანსით კი დაბა ოჩხამურის საკრებულოს. ზემოთაღნიშნულის გამო მინდორსაცავი ტყის ზოლების მოვლა-პატრონობასა და დაცვა-შენარჩუნებაზე კონკრეტულ პასუხისმგებლობას იცილებს ორივე მხარე, რის გამოც ფაქტიურად ამ კუთხით საგანგაშო მდგომარეობაა და მოსახლეობის გარკვეული ნაწილი სერიოზულ შემფოთებას გამოთქვამს. საკრებულოსა და პოლიციის ქვეგანყოფილების ხელმძღვანელებს მიაჩნიათ, რომ მინდორსაცავი ტყის ზოლების განადგურების ერთ-ერთი მთავარი პირობაა საკრებულოს ტერიტორიაზე 3 ლენტური ტიპის ხის სახერხის არსებობა და მოითხოვენ ამ სახერხების მეპატრონეების საქმიანობის შეჩერებას. საყურადღებოა ის ფაქტებიც, რომ საკრებულოს რამდენიმე მცხოვრებმა გაჩეხა ქარსაფარი ზოლი, ხოლო ერთი რიგი (მწკვრივი) გადაჭრილია 2-3 მეტრის სიმაღლეზე და გამოყენებული აქვთ ღობედ, კერძოდ, სოფ. ცეცხლაურში აჭარის ქუჩის დასახლებაში ე. ვაშაყმაძეს და სხვებს.

საკრებულოს მინდორსაცავი ტყის ზოლების მეჩხერიანობა მთლიანობაში შეადგენს 30-35 %-ს. პოლიციის ქვეგანყოფილების უფროსის ბატონ ნ. ცეცხლამის განცხადებით საკრებულოში მინდორსაცავ ტყის ზოლებში ხეების მოჭრისა და გაჩეხვის 35 ფაქტზე აღძრულია საქმე, მათ შორის 4 სისხლის სამართლის. საკრებულოში მინდორსაცავი ტყის ზოლების შევსებას ექვემდებარება დაახლოებით 10 ჰა, რისთვისაც საჭირო იქნება 18 800 ძირი ნერგი, მათ შორის კრიპტომერიის ჯიშის 18 000, ევკალიპტის 800 ძირი ნერგი.

1-7. საინჟინრო-ტექნიკური ინფრასტრუქტურა

1-7.1 ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა

საქართველოს სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია საქართველოს ევროპა-კავკასია-აზიის სატრანზიტო დერეფნისათვის. ბოლო წლებში სამხრეთ კავკასიის სწრაფმა ეკონომიკურმა განვითარებამ ხელი შეუწყო საავტომობილო ტრანსპორტით ტვირთნაკადების დინამიურ ზრდას. შესაბამისად, აჭარაში ადეკვატური სატრანზიტო ინფრასტრუქტურის არსებობას განსაკუთრებული როლი ენიჭება სატრანზიტო დერეფნის შემდგომი განვითარების კუთხით. ეს, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს დამატებითი ტვირთების მოზიდვას საქართველოს მიმართულებით.

XX საუკუნის დასაწყისში აჭარის ა.რ. სულ ორი გზატკეცილი არსებობდა - ბათუმი-ახალციხე, გოდერძის უღელტეხილის გავლით და ბათუმი-ქობულეთი. XX საუკუნის მეორე ნახევარში გზებისა და ხიდების მშენებლობას აჭარაში განსაკუთრებული ყურადღება მიექცა.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტზე გადის საერთაშორისო მნიშვნელობის E-70 ავტომაგისტრალი (E-60-თან ერთად), რომელიც ქვეყნის დასავლეთ-აღმოსავლეთ, ბათუმი-ფოთი-თბილისი-წითელი ხიდი ნაწილს აერთიანებს და, ამავდროულად, წარმოადგენს ევროპისა და აზიის დამაკავშირებელ დერეფანს. საქართველოს მთავრობის ინიციატივით და აზიის განვითარების ბანკის (ADB) ფინანსური მხარდაჭერით საფუძველი ჩაეყარა ქვეყნისათვის, კერძოდ, აჭარის რეგიონისათვის ძალზე მნიშვნელოვან პროექტს - ქალაქების ბათუმისა და ქობულეთის შემოვლითი, სატრანზიტო, გზის მშენებლობას. საავტომობილო გზა შემოვლის მჭიდროდ დასახლებულ ქალაქებს, მივა თურქეთის საზღვრამდე, სადაც შეუერთდება თურქეთის ოთხზოლიან ჩქაროსნულ საავტომობილო გზას (იხ. სქემა 1-)

ეს პროექტი მნიშვნელოვანი ააჭარისთვის, როგორც ტურისტული რეგიონისათვის, ერთისმხრივ, ეკოლოგიისა და მოძრაობის უსაფრთხოების გაუმჯობესების თვალსაზრისით, და, მეორესმხრივ, ქვეყნის სატრანზიტო დერეფნის გამტარუნარიანობის გაზრდისა და მომავალი განვითარებისათვის.

სქემა 1-3. საქართველოს საერთაშორისო მნიშვნელობის E კატეგორიის სატრანსპორტო ქსელი.

საავტომობილო გზები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა აგებულია რკინიგზისა და საავტომობილო გზების სისტემაზე; მილსადენები, ელექტროგადამცემი ხაზები და ბოჭკოვანი კაბელი ცალკე სისტემებს წარმოადგენს. მთიან ზონებში მოქმედებს საჰაერო-საბაგრო გზები.ძალზე მნიშვნელოვანია ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურის ანალიზი, რომელიც საშუალებას იძლევა შეფასდეს ინფრასტრუქტურის არსებული მდგომარეობა და მისი რეაბილიტაციის/მშენებლობის საჭიროება. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა განალიზებულია საავტომობილო და საგზაო ინფრასტრუქტურის კუთხით.

როგორც ცნობილია, ქობულეთის მუნიციპალიტეტზე გადის საერთაშორისო, შიდასახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზები.საერთაშორისო მნიშვნელობისაა „სენაკი-ფოთი (ასაქვევი)-სარფი (თურქეთის რესპუბლიკის საზღვარი)“ საავტომობილო გზა. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მისი სიგრძე შეადგენს 26,3 კმ. „სენაკი-ფოთი სარფის“ საავტომობილო გზა ა/ბეტონის საფარითაა და სულ შეადგენს 119 კმ.-ს.

შიდასახელმწიფოებრივი საავტომობილო გზებიდან ქობულეთში გადის:

„საჯავახო-ჩოხატაური-ოზურგეთი-ქობულეთის“ საავტომობილო გზა (19 კმ);

„საჯავახო-ჩოხატაური-ოზურგეთი-ქობულეთის“ საავტომობილო გზა ასფალტო-ბეტონის საფარითაა.

ასევე მნიშვნელოვანი ატერია ადგილობრივი მნიშვნელობის „ქობულეთი-ჭახათი-დიდვაკის“ საავტომობილო გზის 5 კმ (12%) მონაკვეთი ასფალტო-ბეტონის საფარისარის, ხოლო 37 კმ (88%) – ხრემოვანი საფარის.

საავტომობილო გზების („სენაკი-ფოთი-სარფი“, „საჯავახო-ჩოხატაური-ოზურგეთი“, და „ქობულეთი-ჭახათი-დიდვაკის“) საერთო სიგრძიდან 30% (26კმ) არის საერთაშორისო მნიშვნელობის ხოლო 70% (61 კმ) შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზა.

„საჯავახო-ჩოხატაური-ოზურგეთი-ქობულეთის“ 19 კმ საავტომობილო გზაზე განთავსებულია 4 ხიდი, საერთო სიგრძით 82,5 გ/მ, ხოლო „ქობულეთი-ჭახათი-დიდვაკის“ 42 კმ საავტომობილო გზაზე განთავსებულია 21 ხიდი საერთო სიგრძით 179 გრძივი მეტრი. (იხ. ცხრილი 1-15)

ცხრილი 1-15. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში გამავალი საერთაშორისო და შიდა სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გზები

საავტომობილო გზების დასახელება	გზის (მონაკვეთის) სიგრძე (კმ)	მუნიციპალიტეტში გზის (მონაკვეთის) სიგრძე (კმ)
საერთაშორისო მნიშვნელობის		
სენაკი-ფოთი-სარფი 2	46	26
შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის		
საჯავახო-ჩოხატაური-ოზურგეთი-ქობულეთი 3	19	19
ჩაქვი-მახინჯაურის გვირაბის შემოსასვლელი	6	2
სულ	71	47

საინფორმაციო წყარო: საქართველოს/გზების დეპარტამენტის ტერიტორიული ორგანოს აჭარის არ. ს/გზების დირექცია“

საგზაო ინფრასტრუქტურის შეკეთება/მშენებლობის პროცესი ძალზედ მნიშვნელოვანია მუნიციპალიტეტის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისათვის. ამ მიმართულებით მუნიციპალიტეტში ჩატარდა საგზაო ინფრასტრუქტურის გზების, გაბიონების, ბეტონის კედლების, ხის ძელოების და ხიდების სამშენებლო-სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს შპს „ქობულეთის ტრანსპორტირება“, რომლის ბალანსზე 31 სატრანსპორტო საშუალება ირიცხება. მათ შორის 1 მსუბუქი, 7 სამგზავრო და 23 სატვირთო. მუნიციპალიტეტში მოქმედებს 45 სამარშრუტო ხაზი, მათ შორის: 2 შიდა მუნიციპალური, 10 საქალაქთაშორისო და 33 საგარეუბნო. სამარშრუტო ხაზებს ძირითადად ემსახურება ხელშეკრულებით მომუშავე კერძო ავტოტრანსპორტი, 98 ერთეული. 2010 წლის მონაცემებით წლის განმავლობაში საშუალოდ გადაყვანილი იქნა 1 470 960 მგზავრი. ქ. ქობულეთის შემოვლითი საერთაშორისო გზის მშენებლობამ მნიშვნელოვანი იმპულსები შესძინა როგორც მთლიანად მუნიციპალიტეტის, ისე ქ. ქობულეთის სამომავლო განვითარებას. აჭარის ზღვისპირა ქალაქებზე გამავალი, განსაკუთრებით მაღალი ინტენსივობით გამორჩეული E-70 ავტომაგისტრალი წლების მანძილზე დისკომფორტს უქმნიდა ადგილობრივ მოსახლეობასა და ტურისტებს. აღნიშნული გზის მშენებლობის შედეგად, აჭარის ზღვისპირა ზოლიდან ავტოტრანსპორტის სატრანზიტო მოძრაობა ახალ გზაზე გადაირთვება, რაც კურორტების ეკოლოგიურად გაჯანსაღებას და რეგიონში ტურიზმის სრულფასოვან განვითარებას შეუწყობს ხელს. პროექტი ხორციელდება აზიის განვითარების ბანკის (ADB) დახმარებით. პროექტით გათვალისწინებულია 48.4 კმ შემოვლითი გზის მშენებლობა ქობულეთის ჩრდილოეთით მდინარე ჩოლოქს და ბათუმის სამხრეთით მდინარე ჭოროხს შორის, რომელიც შემოუვლის ქობულეთს, მახინჯაურს და ბათუმს.

საქართველოს ტრანზიტული პოტენციალის სრული გამოყენების კონტექსტში, საპროექტო გზას ძალზე დიდი მნიშვნელობა აქვს, როგორც სატრანსპორტო-სატრანზიტო მოძრაობის გაუმჯობესების, ასევე, ვაჭრობისა და რეგიონული ტურიზმის განვითარების თვალსაზრისით. ამასთან, ის იძლევა ქალაქ ქობულეთის სივრცით-ტერიტორიული განვითარების ახალი ვექტორების განსაზღვრის საშუალებას.

პროექტის ძირითად უპირატესობას წარმოადგენს მოძრაობის გადატვირთვის და ავტოსაგზაო შემთხვევების შემცირება ქ. ქობულეთში, და, შესაბამისად, ხელსაყრელი კლიმატის შექმნა შემდგომი ინვესტირებისთვის.

ობიექტი დაყოფილია 2 სამშენებლო მონაკვეთად - 2 ლოტად. ლოტი

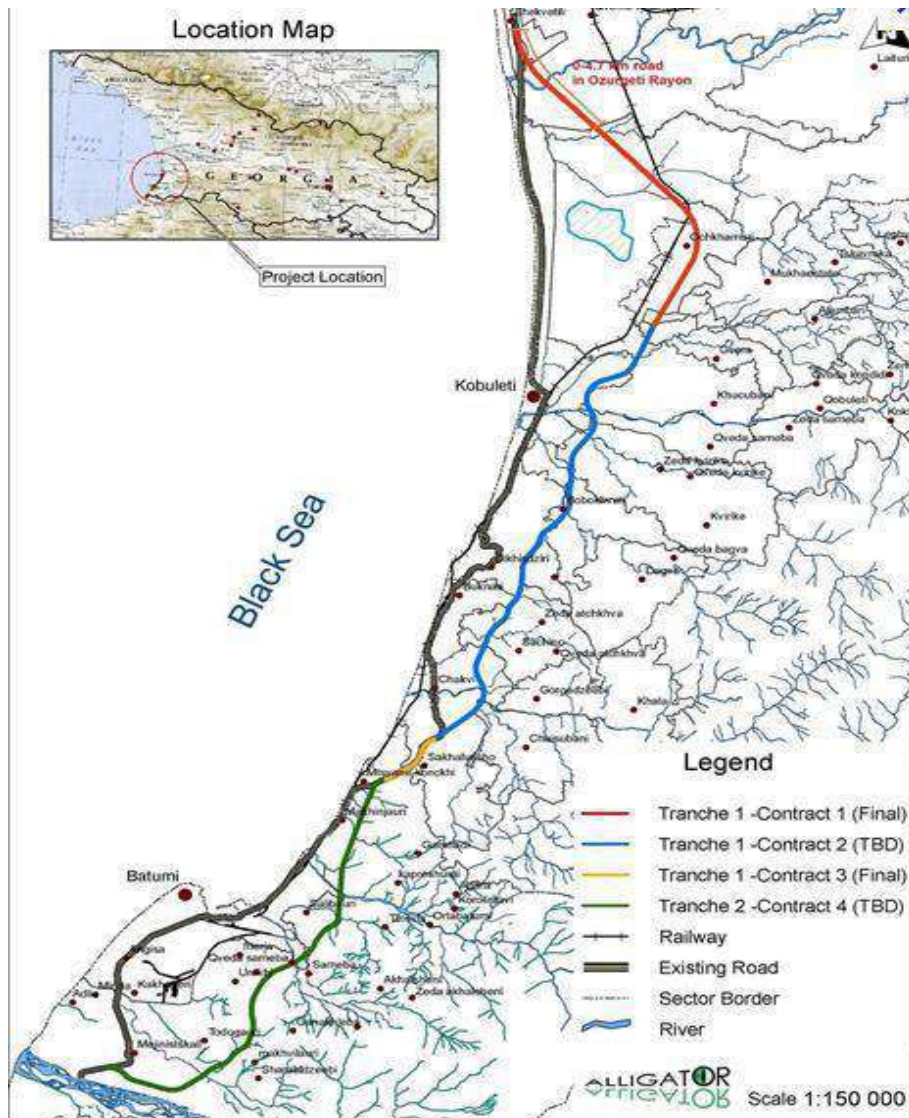
1 - ჩოლოქი-სარფის გზის ახალი მიმართულება 12,4 კმ და ჩაქვი-მახინჯაურის გზის არსებული მიმართულება 2,3 კმ - სულ 14,7 კმ.

ლოტი 2 - ქობულეთის შემოვლითი გზის კმ12-კმ31 მონაკვეთი - 18.9 კმ.

ქობულეთის შემოვლითი გზის მშენებლობა სენაკი-ფოთი-სარფის არსებული საავტომობილო გზის კმ 61-დან იწყება და ჩაქვი-მახინჯაურის საავტომობილო გვირაბებთან მთავრდება.

ქ. ქობულეთის 33,6 კმ-იანი შემოვლითი საავტომობილო გზა მიუყვება აჭარის შავი ზღვის სანაპიროს. და უვლის ქ. ქობულეთს აღმოსავლეთიდან, მთლიანად გადის ქობულეთის რაიონში. მისი საწყისი წერტილი მდებარეობს სოფელ ისპანთან და მთავრდება არსებული გვირაბის ჩრდილოეთ პორტალთან. შემოვლითი გზა ასევე გვერდს უვლის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის 10 სოფელს. პროექტის მარშრუტი ნაჩვენებია სქემა 1-4.

სქემა 1-4. ბათუმისა და ქობულეთის შემოვლითი გზა

ქობულეთის 12,4 კმ-იანი შემოვლითი გზის აღნიშნულ მონაკვეთზე დაგებულია ასფალტ-ბეტონის საფარი. აშენდა რკინიგზის გადამკვეთი ესტაკადა, სამი სატრანსპორტო კვანძი, 5 სახიდე გადასასვლელი და 5 მშრალ ხევზე გამავალი ხიდი. მოეწყო ხელოვნური ნაგებობები, საყრდენი კედლები, სანიაღვრე სისტემები და შესაბამისი ინფრასტრუქტურა. საავტომობილო გზა წარმოადგენს თავისუფალი სვლის გზას, რომელიც ზევიდან ან ქვევიდან იკვეთება არსებული გზებით. მოძრაობის სიჩქარეა 100 კმ/სთ მთავარი გზისთვის, ხოლო რამპებისთვის 60 კმ/სთ; სიგანე შეადგენს 14.0 მეტრს. გასხვისების დერეფანი ვრცელდება 7 მეტრზე ყრილის კიდიდან, ამაში შედის 2 მეტრის სიგანის მონაკვეთი სადრენაჟო არხისათვის, და 1 მეტრიანი მონაკვეთი არხის კიდიდან და 3 მეტრიანი სარეზერვო მონაკვეთი არხს მიღმა. ყრილი შემდგარია კლდოვანი ქანებისგან.

რკინიგზ

ა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მდებარეობს რკინიგზის სამი (ქ. ქობულეთის, დაბა ჩაქვისა და დაბა ოჩხამურის) სადგური თბილისი-მახინჯაურისა და სამტრედია მახინჯაურის სარკინიგზო ხაზზე. არსებული სარკინიგზო ხაზები მთელი წლის განმავლობაში ემსახურება მგზავრთა გადაყვანას. მგზავრთა გადაყვანა ხორციელდება არა მხოლოდ საქართველოს ტერიტორიის ფარგლებში, არამედ სომხეთის მიმართულებითაც. ყველა ზემოაღნიშნული სარკინიგზო მიმოსვლა ხორციელდება ყოველდღიურად.

სამტრედია-ბათუმის სარკინიგზო უბნის სიგრძე შეადგენს 104 კმ-ს, აქედან საქართველოს რკინიგზის ქობულეთის მუნიციპალიტეტზე ტერიტორიაზე, ანუ, ჩოლოქიდან მახინჯაურამდე, სარკინიგზო ხაზის სიგრძე 34 კმ-ია. სადგურების სალიანდაგო განვითარება შეადგენს 35,7 კილომეტრს. ეს მონაკვეთი საქართველოს მთავარ სარკინიგზო არტერიას წარმოადგენს, სადაც სამგზავრო მატარებლებთან ერთად ინტენსიურად მოძრაობს ნავთობპროდუქტებით დატვირთული მიმომწოდებელი მძინარე მანქანების მძინარე მანქანები. უბანი მთლიანად ერთლიანდაგანია. მაქსიმალური ქანობი არ აღემატება 10%-ს. მე-6 - მე-19 კმ-ზე რკინიგზა გადის უშუალოდ ზღვის სანაპიროზე.

2005 წლამდე რკინიგზის საშუალოტექნიკურისიჩქარე მთავარ მიმართულებებზე იყო 54-60კმ/სთ; 2009 წლის მდგომარეობით - 72 კმ/სთ. სიჩქარეები ბოლო სამი წლის განმავლობაში გაიზარდა 80-100კმ-ზე (ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სარკინიგზო უბანს ეს ცვლილებები ჯერ არ შეხებია). ამჟამად ინტენსიურად მიმდინარეობს რკინიგზის მოდერნიზაციის საპროექტო-სამშენებლო სამუშაოები; სალიანდაგო სამუშაოების შესრულებასხორციელდება ავსტრიული და ფრანგული ახალი სალიანდაგო მანქანა-მექანიზმების გამოყენებით; სარკინიგზო გადასასვლელი აღიჭურვება ავტომატური შლაგბაუმებითა და საშუქნიშნე სიგნალიზაციით. ამასთანავე, ჩაქვი-მახინჯაურის სარკინიგზო უბანზე, სანაპირო ზოლზე მიმდინარეობს ნაპირსამაგრი ნაგებობების მშენებლობა. ხაზგასასმელია ვაგონების პარკის მდგომარეობა, რომლის ასაკიც 20 წელს აღემატება; მათი ნაწილი მოდერნიზებულია.

2006 წელს მოდერნიზება ჩაუტარდა ქობულეთის რკინიგზის სადგურს.

სამგზავრო გადაყვანები ხორციელდება ძირითადად ქვეყნის შიგნით, თუმცა, ვინაიდან ტურისტთა დიდი ნაკადი სომხეთის რესპუბლიკაზე მოდის, საქართველოს რკინიგზის მიერ 2007 წლიდან დაინიშნა სეზონური მარშრუტი ერევანი-მახინჯაურის მიმართულებით. ქვემოთ მოყვანილია რკინიგზით გადაყვანილი მგზავრების რაოდენობა

საბაგრო ტრანსპორტი

თანამედროვე გლობალური ტენდენციების თანახმად, მსოფლიოს მამტაბით, 20%-ით დაბინძურების შემცირებასთან დაკავშირებით, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სამთო-ეკოლოგიურ სპეციალურ ტრანსპორტს (საბაგრო ტრანსპორტს). აღსანიშნავია, რომ საბჭოთა კავშირის პერიოდში ქ. თბილისში არსებობდა ავტომატიზაციის სახელმწიფო კომიტეტი, სისტემების კვლევის, დამუშავების, დანერგვის საქმეში სსრკ მთიანი რეგიონებისათვის სპეციალური საბაგრო და მონორელსური ტრანსპორტის ექსპერიმენტალური ბაზა, საინფორმაციო სასწავლო ცენტრი, ექსპერიმენტალური ქარხანა ბაგირ-გზა ტექნიკა (ორხევში).

საქართველოში, საბაგრო ტრანსპორტით, ყოველწლიურად გადაიზიდებოდა 7 მლ. ტონა ტვირთი - მანგანუმის მადანი, ნახშირი, სამშენებლო მასალები, და 11 მილიონი მგზავრი, აქედან, 1 მლნ. ტურისტი. იმ პერიოდში ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ავტონომიურ რესპუბლიკაში დაგეგმილი იყო 1 ბაგირ-გზის მშენებლობა ქობულეთში -1; დღეს, ქობულეთის მუნიციპალიტეტში არსებული მწვანე კონცხის ბაგირ-გზა გამარცვულია და უმოქმედო.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტურისტულ-სარეკრეაციო რეგიონად ფორმირების კვალდაკვალ, გადაადგილების საშუალებათა გამრავალფეროვნების თავლსაზრისით, სწორედ ამგვარი სატრანსპორტო საშუალებების განვითარება/მშენებლობა განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს.

კომუნიკაციის საშუალებები

თანამედროვე პირობებში, საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მრავალი სფეროს განვითარება წარმოდგენილია ინფორმაციული გაცვლისა და მასობრივი საკომუნიკაციო საშუალებების გარეშე. ამ მხრივ ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ვითარება შემდეგია.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ფიქსირებული სატელეფონო კავშირი წარმოდგენილია ორი კომპანიით: ა) შპს „სილქნეტი“ (სულ 32 000 აბონენტი, მათ შორის 27 500 კერძო პირი და 4500 კორპორატიული, რომელის დაფარვის ზონაა ქ. ბათუმი და ყველა მუნიციპალიტეტი, გარდა გარკვეული სოფლებისა), რომელიც შეიქმნა კომპანია „ვანექსის“, აჭარის ელექტროკავშირისა“ და „გაერთიანებული ტელეკომის“ გაერთიანების შედეგად. აღნიშნული კომპანიის საქმიანობის სფერო მთლიანად მოიცავს ელექტრონული კომუნიკაციების საშუალებებით მომსახურებას, როგორცაა ადგილობრივი სატელეფონო კავშირი, საქალაქთაშორისო და საერთაშორისო კავშირი, ინტერნეტ მომსახურება, სატელეგრაფო კავშირი და რადიო-უზრუნველყოფა. ასევე ფიქსირებულ სატელეფონო კავშირის უზრუნველყოფას ახდენს შპს „ა-ნეტი“ (810 აბონენტი, დაფარვის ზონა ქ. ბათუმი).

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ინტერნეტქსელით ფიქსირებულ მომსახურებას ეწევიან ინტერნეტ პროვაიდერული კომპანია შპს „სილქნეტი“ (ინტერნეტით სრულად არის უზრუნველყოფილი ქალაქი ქობულეთი). რაც შეეხება ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მთიანი რეგიონის მოსახლეობას, მათი მცირეოდენი ნაწილი ახერხებს ინტერნეტით სარგებლობას (შპს „მაგთიკომი“-ს ტელეფონის - „მაგთიფიქსი“-ს ინტერნეტით).

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ითვლება ფიჭური კავშირით მომსახურების ფართო დაფარვის ზონად. აქ მოსახლეობა სარგებლობს მობილური კომპანიების შპს „მაგთიკომი“-ს, შპს „ჯეოსელი“-სა და შპს „მობიტელი“-ს (იგივე ბილანის) მომსახურებით.

რაც შეეხება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტელემაუწყებლობას, მის მენეჯმენტს ახორციელებს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულება აჭარის ტელევიზიისა და რადიომაუწყებლობის დეპარტამენტი. საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობა ითვალისწინებს მხოლოდ ერთი საზოგადოებრივი მაუწყებლის არსებობას. ამიტომ აჭარაში არსებული ბიუჯეტიდან დაფინანსებული ე.წ. „სახელმწიფო ტელე და რადიო მაუწყებლები“ ერთგვარად ამოვარდნილი არიან საკანონმდებლო სივრციდან. საკითხი უკანასკნელი 5-6 წლის განმავლობაში აქტიურად განიხილება, მაგრამ ჯერ-ჯერობით ვერ გადაწყდა. შესაბამისად, „აჭარის ტელევიზია“ და აჭარის რადიო“, ავტონომიური ბიუჯეტიდან დაფინანსებით, მაუწყებლობს არა მარტო ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე, არამედ ფარავს მთელ რესპუბლიკას (ტელევიზიის სიგნალი ვრცელდება თანამგზავრიდანაც). გარდა ამისა შეზღუდულად (მირითადად აჭარა-გურიის ზღვისპირა ზოლში) ვრცელდება პოპულარული კერძო კომპანია „TV25“-ის სიგნალიც.

ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტიდან ფინანსდება გაზეთი „აჭარას“ გამოცემა; პერიოდული გამოცემები ასევე გააჩნიათ ადმინისტრაციულ ერთეულებს (ქალაქ ბათუმის მერიას – გაზეთი „ბათუმი“, ასევე მუნიციპალიტეტების გამგეობებს და საკრებულოებს) გარდა ამისა პოპულარობით სარგებლობს დამოუკიდებელი გაზეთი „ბათუმელები“; მცირე ტირაჟით ვრცელდება გაზეთი „აჭარა PS“.

1-7.2 ჰიდროენერგეტიკა

საქართველოს სახელმწიფო ენერგეტიკული პოლიტიკის თანახმად, აჭარისათვის პრიორიტეტულია განახლებადი ენერჯისა და ალტერნატიული წყაროების უპირატესი გამოყენება და ენერგეტიკაში უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა. ამ მიზნის მისაღწევად შემუშავებულია „განახლებადი ენერჯის პოლიტიკა“. ენერგეტიკული პოლიტიკის მთავარი მიზანია მდიდარი ჰიდრორესურსების მაქსიმალური გამოყენება და თერმული თაობის სრული ჩანაცვლება. ჰიდროელექტროსადგურების იდენტიფიცირება და სათანადო რანჟირება, გადაცემათა ახალი ხაზებისა და ქვესადგურების მშენებლობა; არსებულ და

ახალ ელექტროსადგურებში გამომუშავებული მოჭარბებული ენერჯის ექსპორტი. ენერგეტიკული თვალსაზრისით ქობულეთის მუნიციპალიტეტში არსებული მდინარეებიდან აღსანიშნავია მდინარე კინტრიში რომელზეც 220–157 მ.ზ.დ. ნიშნაღებში მიმდინარეობა 6 მგვტ ჰიდროელექტრო სადგურის კინტრიშაჰესის მშენებლობა, მისი დამთავრება დაგეგმილია 2016 წლის ბოლოს.

მუნიციპალიტეტში არსებულ მდინარეებსა და მათ შუნაკადებზე შესაძლებელი ამცირე სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურების აშენება. ჰიდროელექტროსადგურების შესახები ნფორმაცი ამოცემულია ცხრილი 1-16.

ცხრილი 1-16. ჰიდროელექტროსადგურები და მათი მონაცემები

ელექტროსადგურის სახელწოდება	ელექტროსადგურის სიმძლავრე მეგავატებში	ელექტროენერჯის წარმოება მილიონ კილოვატ	კუთვნილება
კინკიშა	0.74	2.27	სახელმწიფო
აჭი	1.03	2.14	სახელმწიფო

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში, ისევე როგორც აჭარის ვტონომიური რესპუბლიკის მთელს ტერიტორიაზე, ელექტროენერჯის მიწოდებას უზრუნველყოფს ს.ს. „ენერგო–პროჯორჯია“. მუნიციპალიტეტში მოქმედებს ელექტროენერჯის მიწოდების 24 საათიანი გრაფიკი.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სს „ენერგო–პრო ჯორჯიას“ აბონენტთა რაოდენობა (2010 წ. 01 აგვისტოს მდგომარეობით) შეადგენს 23 029 აბონენტს; მათ შორის 21 641 ფიზიკური პირი და 1388 კორპორატიული. გამრიცხველიანებული აბონენტების რაოდენობა შეადგენს 9 991–ს.

1-7.3 წყალსადენი-კანალიზაცია

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში წყალმომარაგებისა და საკანალიზაციო სისტემის მართვა ადგილობრივი თვითმმართველობების მიერ დაფუძნებული შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებების მმართველობის სფეროში შედის.

ეს დარგი ქობულეთის მუნიციპალიტეტში წარმოდგენილია შემდეგი იურიდიული პირებით: ქობულეთის მუნიციპალიტეტი - შპს „ქობულეთის წყალკანალი“ და შპს „ქობულეთის სოფლის წყალი“; ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სულ 18 წყალსადენია. მათ შორის 17 სასოფლო და 1 კომუნალური დანიშნულების. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ამჟამად მნიშვნელოვანი სამუშაოები ტარდება ქ. ქობულეთის წყლისა და კანალიზაციის სექტორის რეაბილიტაციასთან დაკავშირებით. ამასთანავე მუნიციპალური მიზნობრივი პროგრამებითა და სოფლის მხარდაჭერის სახელმწიფო პროგრამით ხორციელდება მუნიციპალიტეტში დაბებისა და სოფლების წყლისა და კანალიზაციის რეაბილიტაცია.

ქ. ქობულეთის წყლისა და კანალიზაციის სისტემის რეაბილიტაციის პირველ ეტაპზე განხორციელდა წყლის სათავე ნაგებობისა და წყლის რეზერვუარების მშენებლობა, ხოლო მეორე ეტაპზე ქალაქის წყალ-კანალიზაციის მაგისტრალის მშენებლობა და შიდა ქსელის დაახლოებით 80 %-ის რეაბილიტაცია. ამჟამად მიმდინარეობს მესამე ეტაპისათვის საჭირო ღონისძიებების დაგეგმარება, რის შემდეგაც განხორციელდება კანალიზაციის გამწმენდი ნაგებობის მშენებლობა.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე წყალმომარაგების სისტემაში ჩართულ აბონენტთა რაოდენობაა 59319, მათ შორის გამრიცხველიანებულთა რაოდენობაა 4254.

1-7.4 გაზომომარაგება

აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში და მათ შორის ქობულეთის მუნიციპალიტეტში გაზსადენების გაყვანას, გაზიფიცირებას, მოსახლეობისა და იურიდიული პირების ბუნებრივი აირით უზრუნველყოფას ახორციელებს ორი კომპანია: შპს „სოკარ ჯორჯია გაზი აჭარა“ და შპს „აჭარის ბუნებრივი აირი“.

შპს „სოკარ ჯორჯიამ“ გაზიფიკაციის სფეროში აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე 2008 წლიდან 2010 წლის ჩათვლით განახორციელა 13,525 მლნ. ლარის ინვესტიცია. რაც შეეხება მთლიან საინვესტიციო თანხას, რომლის დაბანდებასაც კომპანია აპირებს ბუნებრივი აირის ქსელის მშენებლობაში აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე, იგი განისაზღვრება 30 მლნ. ლარით.

სულ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე შპს „სოკარ ჯორჯია გაზის“ მიერ 2008-2010 წლებში აშენდა 123 136 გრძივი მეტრი გაზსადენი (აქედან საშუალო წნევის - 90 442 გრძივი მეტრი და დაბალი წნევის-32 694 მეტრი), აქედან ქობულეთის მუნიციპალიტეტში 41 408 გრძივი მეტრი გაზსადენი (საშუალო წნევის - 22 618 გრძივი მეტრი, დაბალი წნევის - 18 790 გრძივი მეტრი). მონაცემები შპს „სოკარ ჯორჯია გაზის აჭარის“ მიერ აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში აშენებული გაზსადენების შესახებ

აჭარის რეგიონში შპს „სოკარ ჯორჯია გაზი აჭარა“-ს გაზიფიკაციების ქსელში ჩართულია სულ 50 337 აბონენტი, ხოლო პოტენციური აბონენტების რაოდენობა შეადგენს - 12 023-ს. აჭარის რეგიონში შპს „სოკარ ჯორჯია გაზი აჭარა“-ს აბონენტთა რაოდენობის შესახებ 2011 წლის მდგომარეობით 2011 წლის მდგომარეობით ქობულეთის მუნიციპალიტეტში შპს „სოკარ ჯორჯია გაზი აჭარაში“ სამშენებლო და საწარმოო პროცესში დასაქმებულია 304-მდე თანამშრომელი

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში გაზსადენებით უზრუნველყოფილია მხოლოდ შემდეგ დასახლებულ პუნქტები: ქ. ქობულეთი, სოფელი ხუცუბანი და სოფელი ბობოყვათის ნაწილი. დაგეგმილია გაზსადენების მშენებლობა შემდეგი მიმართულებით: დაბა ოჩხამური, სოფლები: ციხისძირი, გვარა და ბობოყვათი.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში შპს „აჭარის ბუნებრივი აირის“ ქსელი მოიცავს მხოლოდ ქალაქ ქობულეთს. შპს „აჭარის ბუნებრივი აირში“ დასაქმებულთა რაოდენობა მთლიანად აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში შეადგენს 106 კაცს.

1-7.5 ელექტრომომარაგება

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ელექტროენერჯის განაწილების სისტემა და მისი მიწოდება ბოლო პერიოდებში საგრძნობლად გაუმჯობესდა. ელექტროენერჯის მიწოდებას უზრუნველყოფს სს „ენერჯო-პრო ჯორჯია“. ამ ეტაპზე რეგიონი საკმარისი რაოდენობით იღებს ელექტროენერჯას და მიწოდების 24 საათიანი გრაფიკია, თუ არ ჩავთვლით ავარიულ გამორთვებს. მეორეს მხრივ, სისტემას მაინც ახასიათებს გარკვეული მერყეობა (მაგ. დაბალი ვოლტაჟი), რაც გამოწვეულია დისტრიბუციის სისტემაში არსებული დეფექტებით. ამჟამად, თითქმის მთელს რეგიონში აქტიურად მიმდინარეობს ინდივიდუალური გამრიცხველიანება.

აჭარის ა.რ. ძირითადი ელ. ენერჯით მომარაგება ხორციელდება ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტში მდებარე 220/110/35/10 კვ ქს.,„დიდი ბათუმი“-ში შემავალი (მაღალი ძაბვის) 220კვ ელექტრო გადაძვები ხაზებით „პალიასტომი-1“-ით ქს „მენჯიდან და „პალიასტომი-2“-ით „ენგურჰესის“ კასკადის „ვარდნილჰესიდან“. ასევე ხორციელდება კავშირი თურქეთის ელექტრო სისტემასთან მესამე 220 კვ. ე.გ.ხ-ით „აჭარა“. 220/110/35/10 კვ ქს.,„დიდი ბათუმი“ და აჭარის შემდგომი ელ. მომარაგება ხორციელდება 110კვ-ის 4 ე.გ.ხაზით: „ადლია-1“, „ადლია-2“, „ერგე-1“ და „ერგე-2“-ით. 110კვ ეგხ „ერგე-2“-ს კავშირი აქვს აწვესთან. ასევე, 110კვ-ს 2 ე.გ.ხაზით „ანასეულით“ და „ჩაქვით“ ხორციელდება აჭარის რეგიონის დამატებითი ელ.მომარაგება გურიის რეგიონის მხრიდან, ან შეიძლება განხორციელდეს ელ.ენერჯის ტრანზიტი გურიის რეგიონის მხარეს. საშუალოდ, აჭარის რეგიონს ესაჭიროება 100-120 მვტ სიმძლავრის ელ.ენერჯია, სეზონური და საათობრივი პიკების გათვალისწინებით. ქს.,„დიდი ბათუმი“-ის მხრიდან ენერჯიის მოწოდებისას რეგიონის ელ.მომარაგება ხორციელდება სრულად, ხოლო გურიის მხრიდან შეგვიძლია მივიღოთ 30-40 მვტ.

რეგიონის შემდგომი შიდა ელ. მომარაგება ხორციელდება შემდეგი სქემით:

- ქობულეთის მუნიციპალიტეტში განთავსებულია 110/35/10კვ-ის 3 ქვესადგური: „ქობულეთი“ „ჩაქვი“, „ფიჭვნარი“ და 35/10კვ-ის 5 ქს-ი: „ოჩხამური“, „ცეცხლაური“, „ივერია“ „ხუცუბანი“, „ჭახათი“ და „კინკიშა ჰესი“.

1-8. ფინანსები, ეკონომიკა, მრეწველობა და მშენებლობა

1-8.1 საჯარო ფინანსები. ბიუჯეტის შემოსულობების აღრიცხვა და ანგარიშგება

წინამდებარე ანგარიში მოიცავს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის პროექტის და კვარტალური შესრულებების ანალიზს. ანგარიშში გაანალიზებულია 2021 წლის ბიუჯეტის პრიორიტეტები, დაგეგმილი/შესრულებული შემოსავლები და ხარჯები (იხ. ცხრილი 1-17)

ცხრილი 1-17. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი (ლარი)

დასახელება	2019 წლის ფაქტი			2020 წლის ფაქტი			2021 წლის გეგმა		
	სულ	მათშორის		სულ	მათშორის		სულ	მათშორის	
		საკუთარი შემოსავლები	სახელმწიფო ბიუჯეტის ფონდებიდან გამოყოფილი ტრანსფერები		საკუთარი შემოსავლები	სახელმწიფო ბიუჯეტის ფონდებიდან გამოყოფილი ტრანსფერები		საკუთარი შემოსავლები	სახელმწიფო ბიუჯეტის ფონდებიდან გამოყოფილი ტრანსფერები
შემოსავლები	37,401,465	37,401,465		33,318,301	33,318,301		48,069,700	48,069,700	
გადასახადები	15,063,746	15,063,746		13,023,022	13,023,022		16,209,100	16,209,100	
გრანტები	17,534,150	17,534,150		17,274,484	17,274,484		28,934,400	28,934,400	
სხვა შემოსავლები	4,803,570	4,803,570		3,020,796	3,020,796		2,926,200	2,926,200	

2021 წლის ბიუჯეტის პროექტი და ძირითადი მიმართულებები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის შემოსულობების გეგმა 51.962 ათასი ლარით განისაზღვრა, რაც 2020 წლის ბიუჯეტთან შედარებით 18 378 ათასი ლარით მეტია. 2021 წლის შემოსულობების ზრდა განპირობებულია ორი ფაქტორით, პირველი - გრანტების ნაწილში მოსალოდნელი შემოსავლების ზრდით, მეორე - ფინანსური აქტივების კლებით რაც 2020 წელს 24 ათას ლარს შეადგენდა, ხოლო 2021 წლისთვის კი 550 ათასი განისაზღვრა.

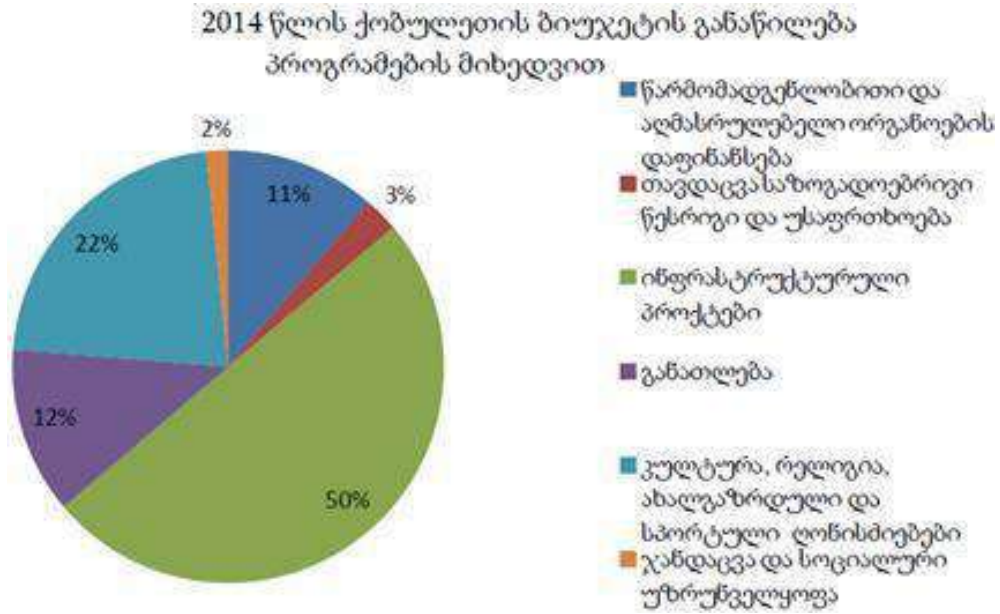
საგადასახო შემოსავლების წილი მთლიან შემოსავლებში ძალიან დაბალია. 2020 წლის ფაქტის მიხედვით ეს მაჩვენებელი 3 020 796 ლარს შეადგენს. ამასთან, ყველაზე მსხვილ საგადასახდელო ბაზას ქმნიან საწარმოები, რომლებიც ფლობენ მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ქონებას (გარდა მიწისა). მზარდია შემოსავლები არა სასოფლო სამეურნეო დანიშნულების მიწაზეც. 2020 წელს შემოსავალი ამ კატეგორიიდან 2 661 668 ლარს გაუტოლდა.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის ასიგნებების 12 % - 6.344 ათასი ლარი გამოყოფილია ქობულეთის მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოების დაფინანსებაზე. 2021 წლის საბიუჯეტო ასიგნებები შემდეგნაირად გამოიყურება:

- წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოების დაფინანსება 12 %;
- ინფრასტრუქტურული პროექტები 52%;
- დასუფთავება და გარემოს დაცვა 6%;
- განათლება 19%;
- კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები 6%;
- ჯანდაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა 5%.

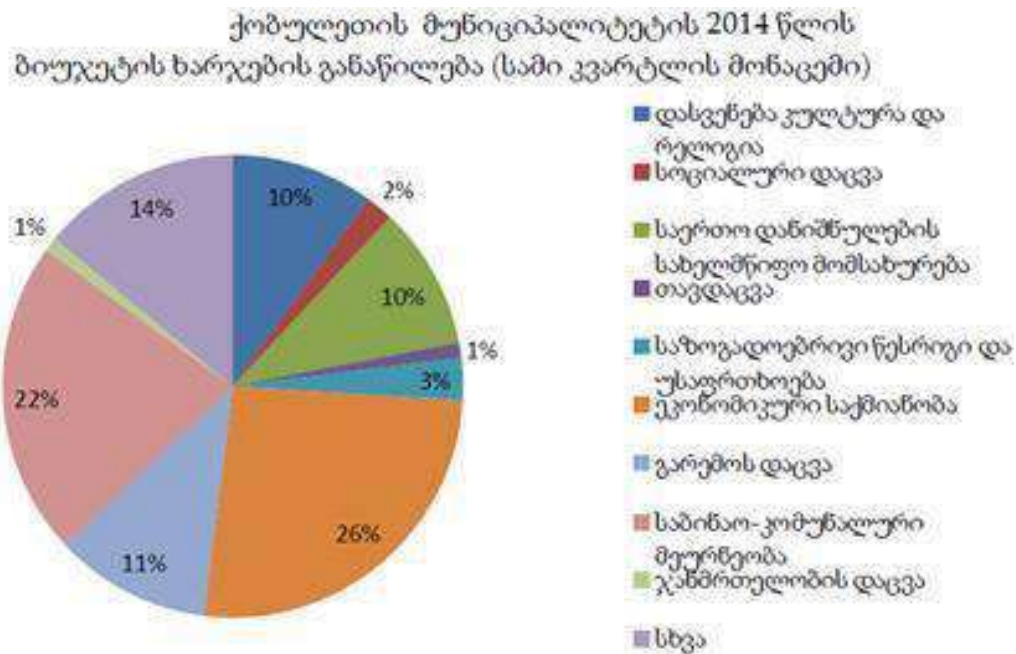
საერთო ჯამში 2021 წლისთვის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის პროექტის თანახმად პრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენს ინფრასტრუქტურული პროექტები, რადგან საბიუჯეტო დანახარჯების 52% ინფრასტრუქტურულ პროექტებზე მოდის. (იხ. დიაგრამა 1-3)

დიაგრამა 1-3. 2021 წლის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის განაწილება პროგრამების მიხედვით

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის ხარჯების განაწილება (სამი კვარტლის მონაცემებით) იხ. დიაგრამა 1-4

დიაგრამა 1-4. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის ხარჯების განაწილება (სამი კვარტლის მონაცემებით)

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის შემოსულობები მთლიანობაში 51962 ათას ლარს წარმოადგენს, რომლებიც შემდეგი სახით ნაწილდება:

გადასახადები;

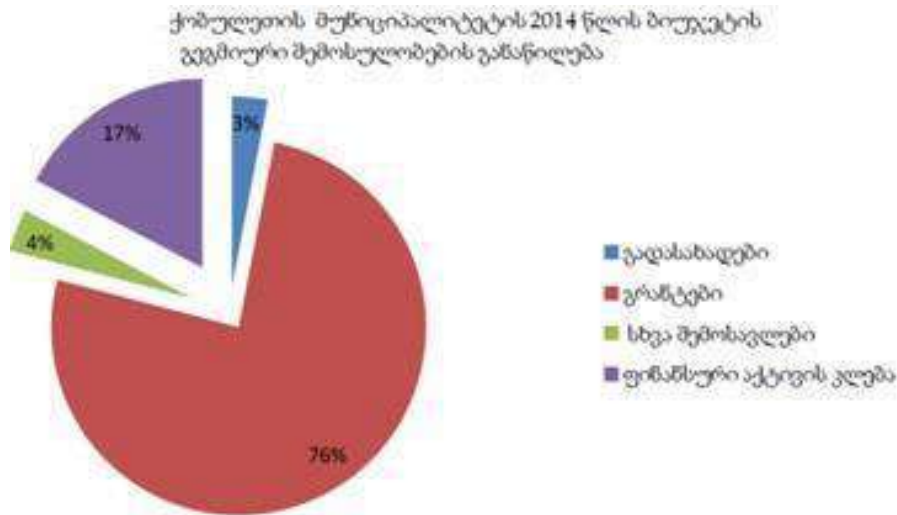
გრანტები;

სხვა შემოსავლები;

ფინანსური აქტივის კლება.

საბიუჯეტო შემოსავლების 55.7%-ს შეადგენს გრანტის სახით მიღებული შემოსავლები, რომელიც მიღებულია ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტიდან გამოყოფილი ტრანსფერების სახით (იხ. დიაგრამა 1-)

დიაგრამა 1-3. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის გეგმიური შემოსულობების განაწილება

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში გადასახადების სახით მისაღები შემოსავლების 76,6% ქონების გადასახადი წარმოადგენს, ხოლო 24,4 დამატებული ღირებულების გადასახადი რომელიც 2021 წლის გეგმიური მონაცემებით შეადგენს საბიუჯეტო შემოსავლების 32,2%-ს. მუნიციპალიტეტის გადასახადები დაყოფილია ოთხ ნაწილად:

- საქართველოს საწარმოთა ქონების გადასახადი (გარდა მიწისა);
- ფიზიკურ პირთა ქონების გადასახადი (გარდა მიწისა);
- სასიფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწაზე ქონების გადასახადი;
- არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწაზე ქონების გადასახადი. (იხ. **Error! Reference source not found.**)

საგრანტო შემოსავლები მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის უმთავრესი შემადგენელია. სხვადასხვა დონის სახელმწიფო ერთეულებიდან მიღებული გრანტების მოცულობა 2020 წელს 17 274 484 ლარს შეადგენდა. 2021 წლის დაგეგმილი მოცულობა კი - 28 934 400 ლარს შეადგენს. (იხ. ცხრილი1-18).

ცხრილი1-18. ბიუჯეტის საგრანტო შემოსავლების სტრუქტურა 2020-2021 წლების მიხედვით

დასახელება	2020 წლის ფაქტი			2021 წლის გეგმა		
	სულ	მათ შორის		სულ	მათ შორის	
		საკუთარიშე მოსავლები	სახელმწიფო ბიუჯეტის ფონდებიდან გამოყოფილი ტრანსფერები		საკუთარი შემოსავლები	სახელმწიფო ბიუჯეტის ფონდებიდან გამოყოფილი ტრანსფერები
გრანტები	17,274,484	17,274,484		28,934,400	28,934,400	
სხვა დონის სახელმწიფო ერთეულებიდან მიღებული გრანტები	17,274,484	17,274,484		28,934,400	28,934,400	
საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი გათანაბრებითი ტრანსფერი						
სპეციალური ტრანსფერი	8,299,287	8,299,287		7,561,000	7,561,000	
მ.შ. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან მაღალმთიანი დასახლებების განვითარების ფონდიდან გამოყოფილი თანხები						
მ.შ. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი სპეციალური ტრანსფერი	5,285,000	5,285,000				
მ.შ. აჭარის არ რესპუბლიკური ბიუჯეტიდან გამოყოფილი სპეციალური ტრანსფერი	2,705,925	2,705,925		7,561,000	7,561,000	
მ.შ. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებულ მუნიციპალიტეტებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან გამოყოფილი სპეციალური ტრანსფერი	308,361	308,361				
კაპიტალური ტრანსფერი	8,975,197	8,975,197		21,373,400	21,373,400	

აჭარის არ რესპუბლიკური ბიუჯეტიდან გამოყოფილი კაპიტალური ტრანსფერი	8,975,197	8,975,197		21,373,400	21,373,400	
---	-----------	-----------	--	------------	------------	--

სხვა შემოსავლების კატეგორიაში აღირიცხება შემოსავლები საკუთრებიდან, საკუთრებისა და მომსახურების რეალიზაციიდან, სანქციების განხორციელებიდან და შერეული და სხვა არაკლასიფიცირებული მომსახურებებიდან მიღებული შემოსავლები. 2020-2021 წლებში ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის მოსაკრებელი შესაბამისად 156 919 და 320 000 ლარს შეადგენს, ხოლო ანალოგიურ პერიოდში მიწის იჯარიდან მიღებულია 85 174 და 294 960 ლარი, მშენებლობის ნებართვაზე მოსაკრებლით - 491 943 და 120 000 ლარი, სათამაშო ბიზნესის მოსაკრებლით მხოლოდ 2020 წელს არის მიღებული 2 500 ლარი და სანდასუფთავების მოსაკრებლით - 186 568 და 250 000 ლარი, არასაბაზრო წესით გაყიდული საქონელი და მომსახურების მოსაკრებელი 13 233 და 85 140 ლარი, სანქციები (ჯარიმები და საურავები) 1 517 965 და 1 500 000 ლარი, შერეული და სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლები 320 298 და 156 100 ლარი.

როგორც უკვე ავღნიშნეთ 2020-2021 წლებში სხვა შემოსავლები მთლიან შემოსულობებში საშუალოდ 4%-ს შეადგენს. ყველაზე მნიშვნელოვან მოცულობა სამ კატეგორიაში სანქციების (ჯარიმები და საურავები) მოსაკრებელი ადგენს (1 517 965 ლარი). ხოლო 2021 წლის გეგმის მიხედვით გათვალისწინებულია 1 500 000 ლარის შემოსავალი ბიუჯეტში. ჯარიმებისა და საურავების პროცენტული წილი მთლიან საბიუჯეტო შემოსავლებში 3.12 %-ია.

სხვა შემოსავლების მუხლში 2021 წელს მუნიციპალიტეტმა მიიღო გეგმიურზე უფრო მაღალი შემოსავლები, რაც უმეტეს წილად გამომდინარეობდა პროცენტის, ადმინისტრაციული მოსაკრებლების და გადასახდელების, ჯარიმების (სანქციები და საურავები) მუხლების 100%-ზე მაღალმა შესრულებამ.

ფინანსური აქტივების ცვლილება

ფინანსური აქტივების კლებიდან მისაღები შემოსავლები შეადგენს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის 2021 წლის ბიუჯეტის შემოსულობების 6,4% რომელიც გამომდინარეობს დეპოზიტზე არსებული ფინანსური აქტივების კლებით. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის 2020 წლის ბიუჯეტის თანახმად ქობულეთის მუნიციპალიტეტმა 2020 წელს დეპოზიტზე განათავსა 3343 ათასი ლარი, რომელსაც 2021 წელს გამოიყენებს.

1-8.2. ეკონომიკის დარგობრივი დინამიკა და ეკონომიკური ზრდა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტი თავისი განვითარების მრავალმხრივი პოტენციური შესაძლებლობებით აჭარის ა.რ. ერთ-ერთი გამორჩეული მუნიციპალიტეტია.

2020 წელს დაწყებული COVID 19-ით გამოწვეულ პანდემიამდე, 2018 წლის მონაცემებით ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სამრეწველო სექტორი წარმოდგენილი იყო 18 საწარმოთი, რომლებიც სხვადასხვა სფეროში ფუნქციონირებდნენ, კერძოდ: ტექსტილის წარმოება, ჩაის გადამამუშავება, ხილის გადამამუშავება, ხორცპროდუქტების წარმოება, თხილის დამამუშავება, შესაფუთი მასალების წარმოება, სამშენებლო მასალების წარმოება, სამკურნალო მცენარეების წარმოება, ალკოლოჰოლური სასმელების წარმოება და ელექტრო ენერჯის წარმოება. დასაქმებულთა რაოდენობით გამოირჩევა ტექსტილის წარმოება და ჩაის და ხილის გადამამუშავება.

მეწარმეობის და სოფლის მეურნეობის განვითარებას ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ხელს უწყობს სახელმწიფოს მიერ ინიცირებული მეწარმეობის მხარდაჭერი პროგრამები:

2018 წლიდან დაიწყო პროგრამა "ახალგაზრდა მეწარმე", რომლის ფარგლებში, 2018-2021 წლებში, მუნიციპალიტეტში მხარდაჭერილია 1 პროექტი. ამ პროექტის საინვესტიციო მოცულობამ 149 209 ლარი შეადგინა, ხოლო სახელმწიფოს თანამონაწილეობა 59 671 ლარით განისაზღვრა.

მრავალწლოვანი კულტურების განვითარების მიზნით, 2015 წლიდან, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ ხორციელდება პროგრამა „დანერგე მომავალი“, რომლის ფარგლებში, 2015-2021 წლებში, 71 ჰექტარ ფართობზე განხორციელდა 16 პროექტი, რომელთა ჯამურმა საინვესტიციო მოცულობამ 1 628 475 ლარი შეადგინა.

გარდა ამისა, ხორციელდება აგროდაზღვევის სახელმწიფო პროგრამა. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში, 2014-2021 წლებში, ჯამურად, 4 516 ჰექტარი ფართობი დაიზღვა. დაზღვეული მოსავლის ღირებულება 32 924 881 ლარია, ამ წლებში აგროდაზღვევის პროგრამით მოსარგებლე ბენეფიციართა რაოდენობამ კი 10 647 შეადგინა. ამავე პერიოდში ფერმერებისთვის სტიქიის შედეგად მიყენებული ზარალის ასანაზღაურებლად 3 242 494 ლარი გაიცა.

სახელმწიფოს მხარდაჭერით ხორციელდება სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ხელშეწყობის სახელმწიფო პროგრამა. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში, დღეის მდგომარეობით, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივის სტატუსით მოქმედებს 29 კოოპერატივი, სადაც გაწევრიანებულია 130 მეპაიე, ხოლო მობილიზებული კაპიტალი 16 790 ლარს შეადგენს.

„შეღვათიანი აგროკრედიტის“ სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში, 2013-2021 წლებში ქობულეთის მუნიციპალიტეტში, ჯამურად 18 762 165 ლარის მოცულობის პროექტები განხორციელდა, სახელმწიფოს თანამონაწილეობა კი 4 052 030 ლარით განისაზღვრა. ამ პერიოდში შეღვათიანი აგროკრედიტით 49 უნიკალურმა ბენეფიციარმა ისარგებლა.

„სოფლის მეურნეობის მოდერნიზაციის, ბაზარზე წვდომისა და მოქნილობის თანადაფინანსების პროგრამის“ ფარგლებში ქობულეთის მუნიციპალიტეტში განხორციელდა 1 პროექტი, რომლის საინვესტიციო მოცულობამ 800 ლარი შეადგინა, ხოლო თანადაფინანსება 320 ლარით განისაზღვრა.

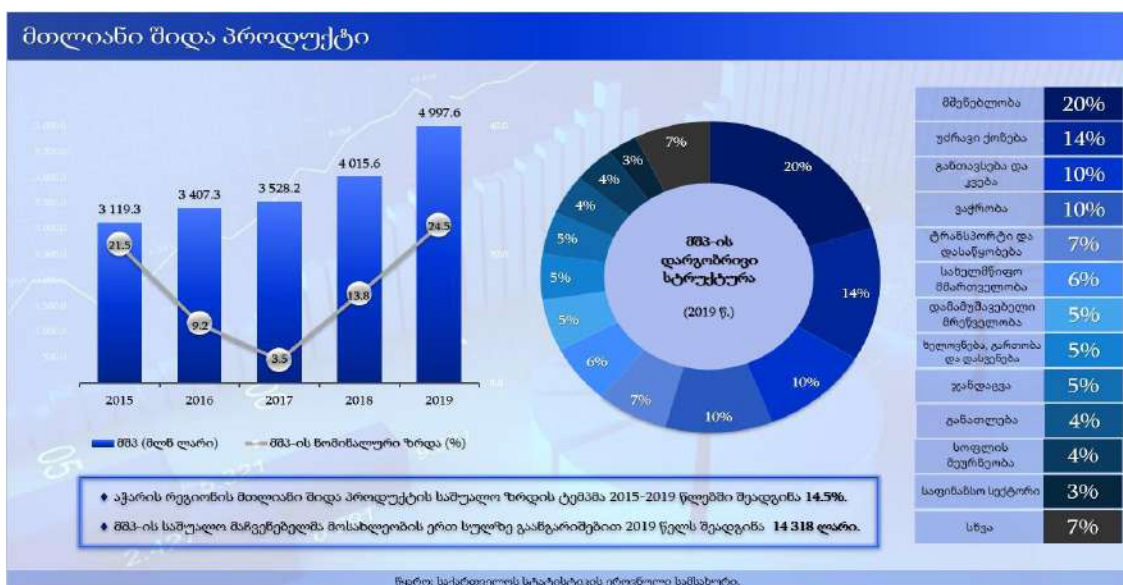
სახელმწიფო პროგრამის - „აწარმოე საქართველოში“ - მხარდაჭერით, ქობულეთის მუნიციპალიტეტში დაფინანსდა 1 საწარმო. ამ საწარმოში განხორციელებულმა ინვესტიციამ ჯამურად 432 000 ლარი შეადგინა. საწარმოში დასაქმებულია 18 ადამიანი.

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე „აწარმოე საქართველოში“ პროგრამის სასტუმროს კომპონენტში ხელი შეეწყო 3 სასტუმროს მშენებლობას. პროექტების ჯამურმა საინვესტიციო მოცულობამ 15 872 244 ლარი შეადგინა. ამ სასტუმროებში, პროგრამის ფარგლებში, დასაქმდა 139 ადამიანი, ხოლო ჯამურად ქობულეთის მუნიციპალიტეტს 80 ახალი სასტუმრო ნომერი შეემატა.

„მიკრო და მცირე მეწარმეობის მხარდაჭერი პროგრამა“ მუნიციპალიტეტში "აწარმოე საქართველოს" მხარდაჭერით 688 322 ლარის მოცულობის გრანტი გაიცა. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდა 922 275 ლარის ინვესტიცია. ჯამურად დაფინანსდა 77 პროექტი, მათ შორის არსებული ბიზნესის გაფართოების მიზნით - 54, ხოლო ახალი "სტარტაპის" მხარდაჭერისთვის 23 პროექტი.

რეგიონის ეკონომიკის ძირითადი მაკროპარამეტრები. მთლიანი დამატებული ღირებულება

აჭარაში შექმნილი მთლიანი შიდა პროდუქტი

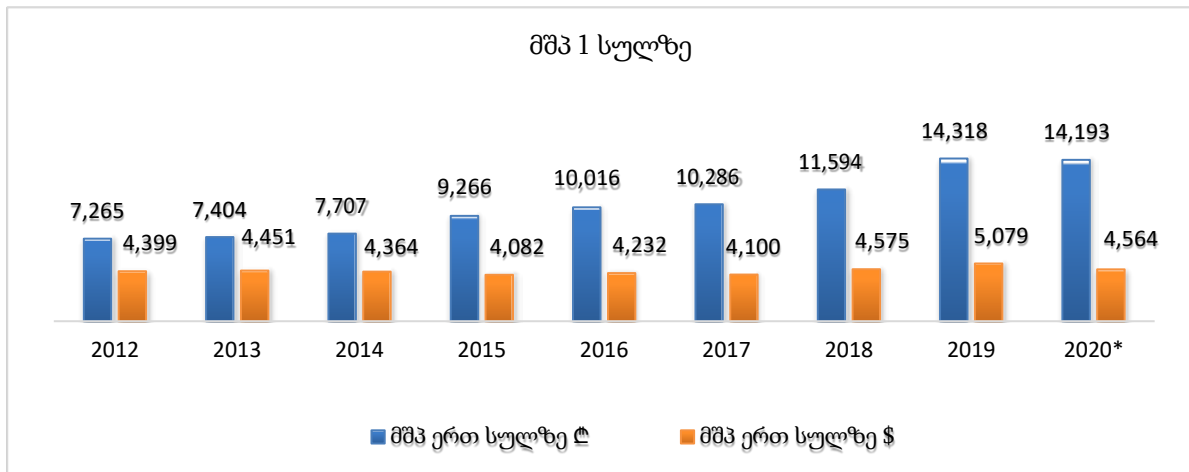

2020* წლის წინასწარი მონაცემებით აჭარის ა.რ. მთლიანი შიდა პროდუქტი მიმდინარე ფასებში შეადგენს 4,994.3 მლნ ლარს, ხოლო რეალური მშპ -3,822.6 მლნ ლარს. რეალური მშპ-ს კლება წინა წელთან მიმართებაში შეადგენს 6.5%-ს.

ერთ სულ მოსახლეზე გაანგარიშებით მშპ მიმდინარე ფასებში შეადგენს 14,193 ლარს, ხოლო მუდმივ ფასებში - 10,863 ლარს.

NACE rev. 2	მიმდინარე ფასები, მლნ ლარი	2015	2016	2017	2018	2019
A	სოფლის, სატყეო და თევზის მეურნეობა	142.5	129.1	135.5	145.2	170.2
B	სამთომოპოვებითი მრეწველობა	15.6	16.2	17.2	19.4	32.4
C	დამამუშავებელი მრეწველობა	131.4	117.4	143.7	167.4	237.3
D	ელექტროენერჯის, აირის, ორთქლის და კონდიციონირებული ჰაერის მიწოდება	25.2	27.4	31.8	41.6	54.8
E	წყალმომარაგება; კანალიზაცია, ნარჩენების მართვა და დაბინძურებისაგან გასუფთავების საქმიანობები	11.2	11.8	13.3	12.4	19.0
F	მშენებლობა	354.8	399.6	409.1	581.1	870.8
G	საბითუმო და საცალო ვაჭრობა; ავტომობილების და მოტოციკლების რემონტი	252.3	290.5	337.7	371.6	445.8
H	ტრანსპორტი და დასაწყობება	209.7	193.7	202.0	254.5	296.5
I	განთავსების საშუალებებით უზრუნველყოფის და საკვების მიწოდების საქმიანობები	214.0	226.1	278.4	318.8	450.6
J	ინფორმაცია და კომუნიკაცია	58.0	83.2	69.4	73.1	37.5
K	საფინანსო და სადაზღვევო საქმიანობები	183.2	192.9	147.2	128.0	125.9
L	უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული საქმიანობები	458.4	486.8	515.2	540.4	608.3
M	პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობები	39.4	41.4	36.3	53.5	91.8
O	სახელმწიფო მმართველობა და თავდაცვა; სავალდებულო სოციალური უსაფრთხოება	223.1	171.5	218.7	235.7	271.1
P	განათლება	192.0	163.1	155.2	167.8	182.4
Q	ჯანდაცვა და სოციალური მომსახურების საქმიანობები	122.7	189.6	143.9	164.2	195.0

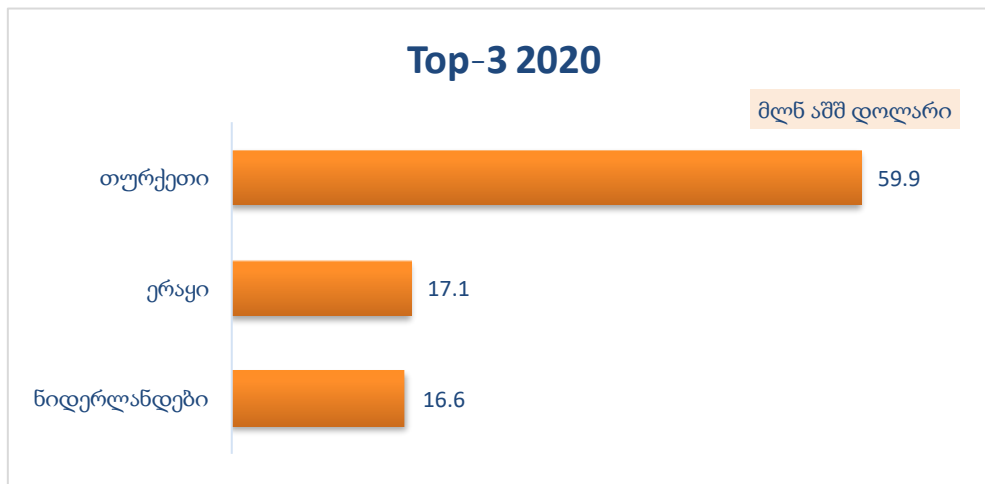
R	ხელოვნება, გართობა და დასვენება	97.0	190.4	132.6	131.9	206.6
S	სხვა სახის მომსახურება	18.3	33.7	19.5	30.1	21.5
T	შინამეურნეობების, როგორც დამქირავებლის, საქმიანობები; არადიფერენცირებული საქონლის და მომსახურების წარმოება შინამეურნეობების მიერ საკუთარი მოხმარებისათვის	1.8	2.8	4.4	5.3	7.1
	მთლიანი შიდა პროდუქტი საბაზისო ფასებში	2,775.7	3,000.4	3,059.6	3,491.5	4,377.1
	(+) გადასახადები პროდუქციაზე	358.1	423.0	485.1	543.0	644.2
	(-) სუბსიდიები პროდუქციაზე	14.5	16.0	16.4	18.9	23.7
	მთლიანი შიდა პროდუქტი საბაზრო ფასებში	3,119.3	3,407.3	3,528.2	4,015.6	4,997.6
	მთლიანი შიდა პროდუქტი საბაზრო ფასებში \$	1,374.0	1,439.7	1,406.5	1,584.4	1,772.7

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები									
მლნ აშშ დოლარი	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
საქართველო	1,048.2	1,039.2	1,837.0	1,728.8	1,654.0	1,980.8	1,317.1	1,335.8	572.0
აჭარა	72.2	83.1	169.1	207.8	108.5	210.7	78.2	197.8	77.0
წილი	6.9%	8.0%	9.2%	12.0%	6.6%	10.6%	5.9%	14.8%	13.5%
ზრდა/კლება	-25%	15%	103%	23%	-48%	94%	-63%	153%	-61%

სექტორები მლნ აშშ დოლარი	2016	2017	2018	2019	2020
მშენებლობა	53.9	33.1	69.8	46.1	87.4
ენერჯეტიკა	20.2	87.2	3.7	159.3	16.5
დამამუშავებელი	3.2	2.5	-	5.6	7.7

მრეწველობა			13.1		
სასტუმროები და რესტორნები	14.0	43.4	12.1	6.3	-31.9
ტრანსპორტი	-1.5	-6.6	-8.2	-0.4	2.7
უძრავი ქონება	7.3	28.2	-4.7	-21.8	2.5
ჯანდაცვა და სოციალური დახმარება	-2.0	-0.8	-1.4	1.5	0.4
კავშირგაბმულობა	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
სოფლის მეურნეობა, თევზჭერა	-0.1	-0.2	0.0	-0.1	0.0
საფინანსო სექტორი	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
სამთომოპოვებითი მრეწველობა	0.0	0.0	0.3	0.1	-0.3
დანარჩენი სექტორები	13.6	23.9	19.7	1.1	-8.2
სულ	108.6	210.6	78.2	197.8	76.9

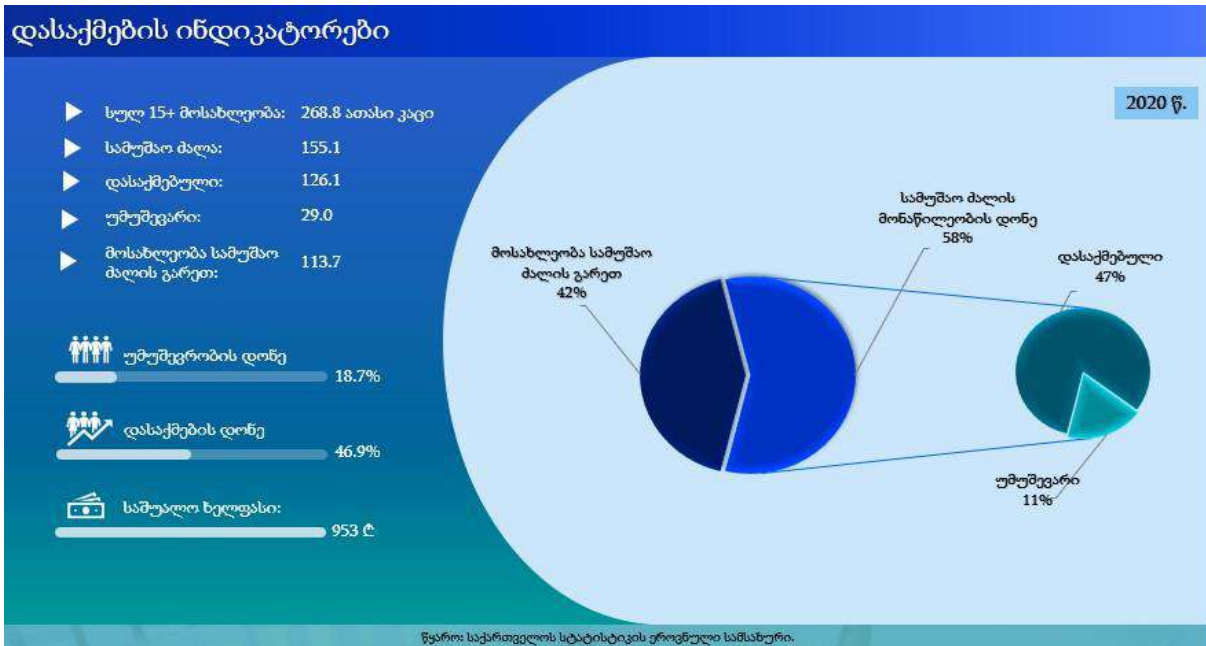
დასაქმება

15 წლის და უფროსი ასაკის მოსახლეობის განაწილება ეკონომიკური აქტივობის მიხედვით

ათასი კაცი

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
სულ 15+ მოსახლეობა	267.7	268.9	269.5	271.7	273.4	268.7	273.0	268.5	268.8
სამუშაო ძალა (აქტიური მოსახლეობა)	176.7	178.7	177.3	181.1	171.7	166.2	162.1	155.4	155.1
დასაქმებული	110.3	103.4	108.8	117.4	118.0	128.9	132.4	128.1	126.1
უმუშევარი	66.5	75.3	68.4	63.7	53.6	37.4	29.7	27.3	29.0
მოსახლეობა სამუშაო ძალის გარეთ	91.0	90.2	92.2	90.6	101.8	102.4	110.9	113.2	113.7
უმუშევრობის დონე, პროცენტი	37.6	42.1	38.6	35.2	31.2	22.5	18.3	17.6	18.7
სამუშაო ძალის მონაწილეობის დონე, პროცენტი	66.0	66.4	65.8	66.6	62.8	61.9	59.4	57.9	57.7
დასაქმების დონე, პროცენტი	41.2	38.4	40.4	43.2	43.2	48.0	48.5	47.7	46.9

დასაქმების ინდიკატორები

ბიზნეს სექტორი

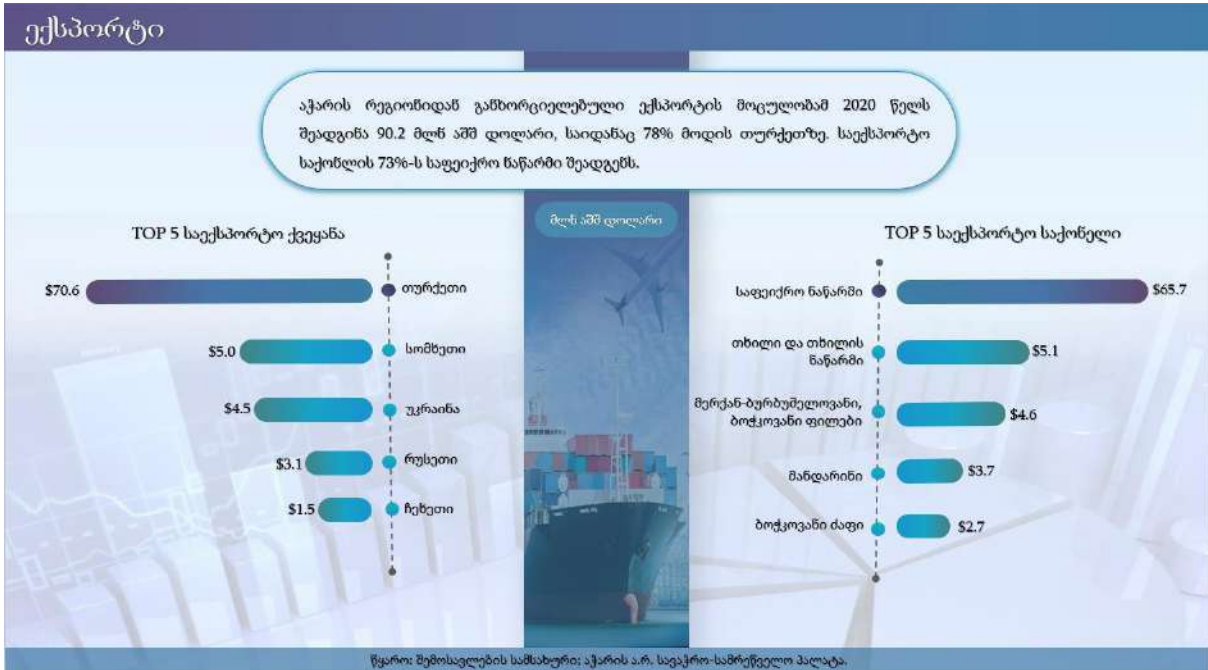
ბრუნვა (მლნ ლარი)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ბათუმი	2,982.1	3,542.1	4,073.4	4,555.8	5,033.6	6,082.9
ქედა	13.2	17.3	25.7	22.0	27.2	29.3
ქობულეთი	174.2	190.1	246.3	309.0	333.9	457.5
შუახევი	80.7	245.2	255.4	105.2	63.8	163.6
ხელვაჩაური	158.5	138.1	133.7	166.8	210.9	308.8
ხულო	15.5	22.6	21.3	18.0	25.6	33.1
აჭარა სულ	3,424.1	4,155.5	4,755.8	5,176.9	5,695.0	7,399.4

პროდუქციის გამოშვება (მლნ ლარი)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ბათუმი	1,771.4	1,962.2	2,584.6	2,757.5	3,126.8	3,803.5
ქედა	7.6	14.5	22.1	14.5	19.9	29.1
ქობულეთი	88.2	106.6	143.6	187.5	214.3	270.7
შუახევი	75.8	244.7	250.8	98.9	62.2	161.5
ხელვაჩაური	91.5	80.5	62.4	82.4	90.0	130.4
ხულო	9.0	17.9	16.1	14.1	19.7	30.9
აჭარა სულ	2,043.4	2,426.3	3,079.6	3,155.0	3,532.9	4,426.1

დასაქმებულთა რაოდენობა (კაცი)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ბათუმი	45,742	47,078	54,637	58,153	58,591	62,449
ქედა	292	494	561	705	873	909
ქობულეთი	4,484	5,221	5,785	7,088	6,929	6,956
შუახევი	772	1,634	1,804	621	537	955
ხელვაჩაური	2,717	2,777	3,387	2,971	2,687	2,719
ხულო	648	350	424	549	674	816
აჭარა სულ	54,655	57,555	66,597	70,087	70,292	74,804

ხელფასი (ლარი)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ბათუმი	666.0	787.3	806.5	870.6	964.4	1,029.3
ქედა	318.2	377.9	424.0	293.8	459.8	452.0
ქობულეთი	416.3	459.4	598.3	645.7	650.3	737.2
შუახევი	1,298.9	3,528.1	3,917.3	2,345.6	3,227.9	3,872.3
ხელვაჩაური	507.9	441.0	235.9	651.9	614.2	670.0
ხულო	324.9	209.8	497.5	706.5	249.1	507.5
აჭარა სულ	644.9	821.5	845.4	848.5	928.7	1,019.0

ექსპორტი

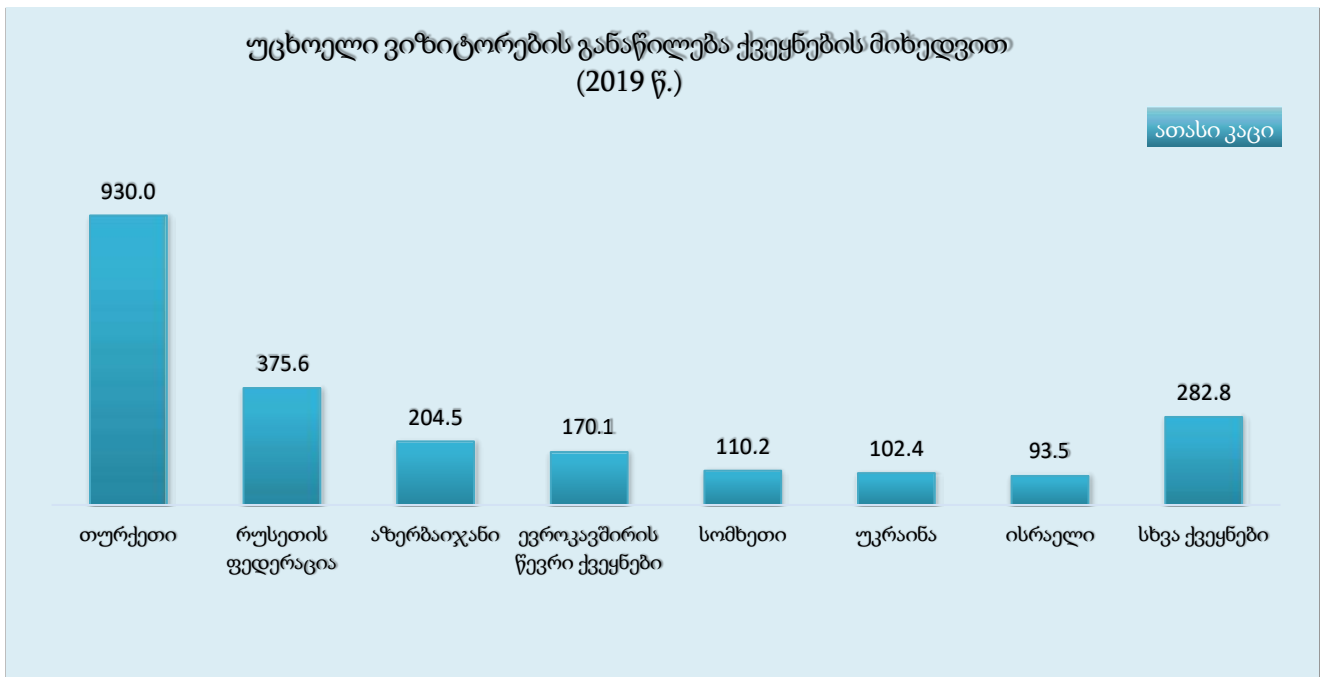
ტურიზმი

უცხოელ ვიზიტორთა საშუალოთვიური რაოდენობა	რაოდენობა (ათასი კაცი)	ზრდა
2016	139.3	6%
2017	159.9	15%
2018	175.4	10%
2019	189.1	8%

აჭარის ა.რ. ტურისტთა განთავსების რეგისტრირებული სექტორი (სასტუმროები / სასტუმრო ტიპის დაწესებულებები)					
განთავსების ობიექტები	2015	2016	2017	2018	2019
ბათუმი	225	231	227	235	299
ქობულეთი	77	88	92	92	281
ხელვაჩაური	17	21	42	42	167
ქედა	1	1	4	4	51
შუახევი	2	4	6	6	34

ხულო	3	3	8	8	83
ჯამი	325	348	379	387	915

განთავსების ადგილები	2015	2016	2017	2018	2019
ბათუმი	10,250	12,115	13,261	13,958	20,182
ქობულეთი	4,233	4,962	5,528	5,528	11,417
ხელვაჩაური	842	1,086	2,522	2,522	5,292
ქედა	8	8	34	34	438
შუახევი	39	52	88	88	346
ხულო	54	54	169	169	1,145
ჯამი	15,426	18,277	21,602	22,299	38,820

1-8.3 მშენებლობა

აჭარის ა.რ. თბილისის შემდეგ, რეგიონებს შორის პირველ ადგილს იკავებს მშენებლობაში პროდუქციის გამოშვების მოცულობის თვალსაზრისით.

აჭარის ა.რ. სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისა და შავი ზღვისპირა რეგიონის მიმართ ადგილობრივი და საერთაშორისო ინტერესების ზრდამ, დღის წესრიგში დააყენა ურბანული გარემოს მოწესრიგების, განაშენიანების რეაბილიტაციისა და ახალი მშენებლობების განხორციელების ამოცანა. ბოლო პერიოდში ამ მიმართულებით რეგიონში მნიშვნელოვანი ინვესტიციები შენმოვიდა.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის სერიოზულ იმპულსს წარმოადგენდა 2010 წლის 26 ოქტომბრის კანონი ქობულეთის თავისუფალი ტურისტული ზონის შესახებ, რომლის თანახმად ქობულეთის მუნიციპალიტეტში შეიქმნა თავისუფალი ტურისტული ზონა, სადაც განსაკუთრებული პირობები ექნებოდათ ინვესტორებს. ამ ფაქტმა სტიმული მისცა კერძო სექტორს საკუთარი ბიზნესის განვითარებისათვის. მუნიციპალიტეტში დაიწყო მასიური სასტუმროების მშენებლობის ეტაპი.

ცხრილი 1-19. მშენებლობის ნებართვების რაოდენობა

რეგიონი	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	84	68	110	154	174	229	267	262	90

წყარო: აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო

ქობულეთის მუნიციპალიტეტიტერიტორიაზე 2020 წელს გაცემული იქნა მშენებლობის 90 ნებართვა, ძირითადად ნებართვები გაიცემოდა საცხოვრებელი სახლების მშენებლობაზე - სულ 38 , 6 სასატუმრო და 46 სხვა დანიშნულების ობიექტები.

1-9. ჯანმრთელობა და სოციალური დაცვა

1-9.1 ჯანდაცვა

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობა ახორციელებს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის პროგრამს რაც ასევე ითვალისწინებს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ხარისხიანი ჯანდაცვითი მომსახურების უზრუნველყოფას.

პროგრამის მიზანია - რეგიონში ეპიდემიოლოგიურად კეთილსაიმედო გარემოს უზრუნველყოფა, მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და გაუმჯობესება გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საფრთხეებისადმი მზადყოფნისა და დროული რეაგირების გზით; ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრების ხელშეწყობა, მოსახლეობის ცნობიერების დონის გაზრდა და ჩართულობა;

დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და დიაგნოსტიკა, არაგადამდებ დაავადებებთან დაკავშირებული ავადობითა და უნარშეზღუდულობით გამოწვეული მართვადი ტვირთის შემცირება, სამედიცინო დიაგნოსტიკურ სერვისებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა მუნიციპალურ დონეზე.

პროგრამა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვა შედგება 2 ქვეპროგრამისაგან:

1. საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სფეროს პოლიტიკის შემუშავება და მართვა გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლი, იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, მისი ლოჯისტიკური უზრუნველყოფა და განხორციელების ზედამხედველობა.

სახელმწიფო სტატისტიკის წარმოება, მონაცემთა შეკრება და გადაცემა, გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებებზე მონაცემთა ხარისხის უზრუნველსაყოფად მონიტორინგის წარმოება; ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამების ეპიდზედამხედველობითი მხარდაჭერა.

ტუბერკულოზის, აივ ინფექცია/შიდსის და C ჰეპატიტის ინტეგრირებული სკრინინგი და ტუბერკულოზის გამოსავლების გაუმჯობესება აჭარის რეგიონში.

2. დაავადებათა პრევენცია და პროფილაქტიკა

მენჯ-ბარძაყის სახსრის დიპლაზიისა და თანდაყოლილი ამოვარდნილობის ადრეული დიაგნოსტიკა და მედიკამენტოზური პროფილაქტიკა 0-1 წლამდე ასაკის ბავშვებში, მუნიციპალიტეტების პირველადი ჯანდაცვის ცენტრების დონეზე

ალერგიულ დაავადებათა დროული დიაგნოსტიკა და მართვა

ფარისებრი ჯირკვლის პათოლოგიათა ადრეული გამოვლენა და დიაგნოსტიკა რეგიონის ტერიტორიაზე ანტენატალურ კომპონენტის მიმწოდებელ სამედიცინო დაწესებულებებში რეგისტრირებულ ორსულებში

C ჰეპატიტით გამოწვეული ავადობის, სიკვდილიანობისა და ინფექციის გავრცელების შემცირება დაავადების პრევენციაზე, დიაგნოსტიკასა და მკურნალობაზე მოსახლეობის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის გზით

ახალშობილთა თანდაყოლილი პათოლოგიის-მუკოვისციდოზის ადრეული დიაგნოსტიკა, შემთხვევათა დროული მართვის ხელშეწყობა.

ახალშობილებში სმენის თანდაყოლილი პათოლოგიების მეორეული დიაგნოსტიკა და დროული მართვის ხელშეწყობა.

პროგრამის მოსალოდნელი (საბოლოო შედეგი) - ეპიდემიოლოგიურად კეთილსაიმედო გარემოს უზრუნველყოფა/შენარჩუნება, მოსახლეობის დამოკიდებულების ჩამოყალიბება ცხოვრების ჯანსაღი წესის დასამკვიდრებლად, არაგადმდებ და გადამდებ დაავადებათა, მ.შ.ტუბერკულოზის, აივ ინფექცია/შიდსის და C ჰეპატიტის ადრეული დიაგნოსტიკა, მოსახლეობის ჯანმრთელობის აცილებადი რისკების მართვა.

1-9.2 სოციალური დაცვა

სამინისტრო გამოყოფს მოსახლეობის გარკვეულ კატეგორიებს, რომელთა სომატური/ფსიქიკური ჯანმრთელობა და სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა მოითხოვს სახელმწიფოს მხრიდან თანადგომას, მათი ოჯახების სოციალურ/ფსიქოლოგიურ მხარდაჭერას, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა საზოგადოებაში ინტეგრაციის ხელშეწყობას, მათთვის თანაბარი შესაძლებლობების უზრუნველყოფას.

მიზანს წარმოადგენს - მოსახლეობის გარკვეული კატეგორიების (სხვადასხვა პრობლემების მქონე დედები და მათი შვილები; ფსიქიკური პრობლემების მქონე გერიატრიული პაციენტები) თავშესაფრით უზრუნველყოფა.

მოსახლეობის სხვადასხვა ჯგუფების, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირების სოციალური დაცვის ღონისძიებების განხორციელება.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სულ 17 921 კაცი იღებს პენსიას, მათ შორის ძირითადი 4983 არის ასაკობრივი პენსიონერი. (იხ. ცხრილი 1-)

ცხრილი 1-20. სახელმწიფო პენსიის მიმღებთა რაოდენობა პენსიის სახეების მიხედვით (2020 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით)

დასახელება	ასაკობრივია	შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები	მარჩენადი კარგული ოჯახის წევრი	პოლიტ. რეპრესირებული	პენსიაზე დასაბრუნებელი	სულ
აჭარა	56 324	19358	2 522	1073	21	83 454
ქ. ბათუმი	23232	6991	835	27	9	30 509
ქობულეთი	12938	4260	580	14	-	17921
ხელვაჩაური	9538	3413	596	45	4	14006
ქედა	3020	1176	145	58	-	4399
შუახევი	2982	1391	114	57	4	4 548
ხულო	9607	2125	252	83	4	12071

წყარო: სოციალური მომსახურების სააგენტო

პენსიისჯამურითანხა,რომელიცგაიცა 2020 წლისგანმავლობაშიშეადგენს 3398475 ლარი(იხ. ცხრილი1-).

ცხრილი1-21. გასაცემი პენსიის ჯამური თანხა (აღებულია 2020 წლის დეკემბრის თვის მონაცემები)

დასახელება	რაოდენობა	საჭირო თანხა	გადარიცხული თანხა
აჭარა	57319	14792000	14797807
ქ.ბათუმი	23947	6128675	6131800
ქობულეთი	13159	3396860	3398475
ხელვაჩაური	9566	2485400	2485880
ქედა	3025	786900	786870
შუახევი	3008	788105	788290
ხულო	4617	1206060	1206492

წყარო: სოციალური მომსახურების სააგენტო

1-10. განათლება დამეცნიერება

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში საშუალო განათლების მიღების თანაბრად ხელმისაწვდომობას შესაბამისი ასაკის მქონე ყველა მოქალაქისათვის უზრუნველყოფს განათლების სფეროს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსება მოსწავლეთა ვაუჩერიზაციის პრინციპით.

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მოქმედი ყველა საჯარო სკოლა არის აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს დაქვემდებარებაში და მათ მოვლ-პატრონობას თავად უზრუნველყოფს.

აჭარაში 253 სკოლაა, რომელთაგან 27 კერძოა და 226 – საჯარო.

2020 წლის მონაცემებით ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე 50 სკოლაა, 46 სკოლა საშუალოა (საჯარო)⁴³, ხოლო 11 საბაზო⁴⁴. ძირითად 46 სკოლასთან ერთად მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მდებარეობს 5 მიერთებული სკოლა. საჯარო სკოლებთან ერთად მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 4 კერძო სკოლა. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სკოლების რაოდენობა და მათი სტრუქტურა იხ. ცხრილი №:1-22

ცხრილი1-22. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სკოლების რაოდენობა და სტრუქტურა.

N	რეგიონი	რაიონი	სკოლის დასახელება (სრულად)	მისამართი	საკადასტრო კოდი
1	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ აკაკი წერეთლის სახელობის ქალაქ ქობულეთის #1 საჯარო სკოლა	აღმაშენებლის ქუჩა #47	20.42.08.255
2	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ილია ჭავჭავაძის სახელობის ქალაქ ქობულეთის #2 საჯარო სკოლა	რუსთაველის ქუჩა #136	20.42.05.207
3	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ თეიმურაზ ჯორბენაძის სახელობის ქალაქ ქობულეთის #3 საჯარო სკოლა	რუსთაველის ქუჩა #168	20.42.05.267

⁴³I-XII კლასამდე

⁴⁴I-IX კლასამდე

4	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქალაქ ქობულეთის #5 საჯარო სკოლა	თბილისიშვილის #42	20.42.11.176
5	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ზადრი ბერანძის სახელობის ქალაქ ქობულეთის #6 საჯარო სკოლა	რუსთაველის 2 შესახვევი #5	20.42.07.203
6	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ალამზრის საჯარო სკოლა	სოფელი ალამზარი	20.36.02.020
7	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ აჭის საჯარო სკოლა	სოფელი აჭი	20.31.03.010
8	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ აჭყვისთავის საჯარო სკოლა	სოფელი აჭყვისთავი	20.34.01.018
9	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ აჭყვას საჯარო სკოლა	სოფელი აჭყვა	20.47.02.144
10	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ბუკნარის საჯარო სკოლა	სოფელი ბუკნარი	20.48.01.005
11	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ბობოყვათის საჯარო სკოლა	სოფელი ბობოყვათი	20.44.03.032
12	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ გვარას საჯარო სკოლა	სოფელი გვარა	20.38.03.023
13	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ გორგაძეების საჯარო სკოლა	სოფელი გორგაძეები	20.50.01.171
14	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ დავგას საჯარო სკოლა	სოფელი დავგა	20.45.03.076 20.45.01.084 20.45.02.069
15	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ზენითის საჯარო სკოლა	სოფელი ზენითი	20.35.01.057
16	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ზედა აჭყვას საჯარო სკოლა	სოფელი ზედა აჭყვა	20.47.04.116
17	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ზედა სამეზის საჯარო სკოლა	სოფელი ზედა სამეზა	20.40.05.014
18	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ზედა კვირიკეს საჯარო სკოლა	სოფელი ზედა კვირიკე	20.43.06.035
19	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ კობის საჯარო სკოლა	სოფელი კობი	20.40.02.103
20	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ კონდიდის საჯარო სკოლა	სოფელი კონდიდი	20.36.04.024
21	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ კვირიკეს #1 საჯარო სკოლა	სოფელი კვირიკე	20.43.03.023
22	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ კვირიკეს #2 საჯარო სკოლა	სოფელი კვირიკე	20.43.03.022
23	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ლედვას #1 საჯარო სკოლა	სოფელი ლედვა	20.32.05.256

24	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ რაულ მჭავანაძის სახელობის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ლედვას #2 საჯარო სკოლა	სოფელი ლედვა	20.32.03.044
25	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ მუხაესტატეს საჯარო სკოლა	სოფელი მუხაესტატე	20.33.03.092
26	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ნაკაიძეების საჯარო სკოლა	სოფელი ნაკაიძეები	20.39.04.093
27	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ გიორგი შაინიძის სახელობის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის დაბა ოჩხამურის საჯარო სკოლა	დაბა ოჩხამური	20.37.02.057 20.37.01.060
28	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ედნარ დიასამიძის სახელობის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ სახალვაშოს საჯარო სკოლა	სოფელი სახალვაშო	20.48.07.068
29	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ საჩინოს საჯარო სკოლა	სოფელი საჩინო	20.47.01.104
30	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ სკურას საჯარო სკოლა	სოფელი სკურა	20.32.04.056
31	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ სოფელ ქობულეთის საჯარო სკოლა	სოფელი სოფელ ქობულეთი	20.40.02.009
32	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ქაქუთის საჯარო სკოლა	სოფელი ქაქუთი	20.31.01.034
33	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ქვედა სამების საჯარო სკოლა	სოფელი ქვედა სამება	20.39.06.022
34	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ქვედა კვირიკეს საჯარო სკოლა	სოფელი ქვედა კვირიკე	20.43.01.121
35	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ზვიად დავითაძის სახელობის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ შუაღელეს საჯარო სკოლა	სოფელი შუაღელე	20.46.04.033
36	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ჩაქვის #1 საჯარო სკოლა	დაბა ჩაქვი თამარ მეფის ქ #75	20.48.05.482
37	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ჯემალ არმენაძის სახელობის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ჩაქვის #2 საჯარო სკოლა	დაბა ჩაქვი	20.48.08.029
38	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ჩაისუბნის #2 საჯარო სკოლა	სოფელი ჩაისუბანი სოფელი ჩაისუბანი	20.49.01.052 20.49.02.194
39	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ცეცხლაურის #1 საჯარო სკოლა	სოფელი ცეცხლაური სოფელი ცეცხლაური	20.37.05.083 20.37.05.084
40	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ცეცხლაურის #2 საჯარო სკოლა	სოფელი ცეცხლაური	20.37.03.239

41	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ჯემალ ქათამაძის სახელობის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ციხისძირის საჯარო სკოლა	სოფელი ციხისძირი	20.46.01.368
42	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ჯემალ ნოლაიდელის სახელობის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ წყავროკას საჯარო სკოლა	სოფელი წყავროკა	20.33.02.010
43	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ჭახათის საჯარო სკოლა	სოფელი ჭახათი	20.41.02.012
44	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ სეიდ გვარიშვილის სახელობის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ხალას საჯარო სკოლა	სოფელი ხალა	20.50.02.038
45	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ხუცუზნის საჯარო სკოლა	სოფელი ხუცუზანი სოფელი ხუცუზანი	20.39.04.144 20.39.02.029
46	აჭარა	ქობულეთი	სსიპ ომარ ასლანიძის სახელობის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ჯიხანჯურის საჯარო სკოლა	სოფელი ჯიხანჯური	20.37.05.074

მუნიციპალიტეტის ყველა ძირითადი სკოლა უზრუნველყოფილია კომპიუტერებითა და შესაბამისი ინტერნეტ კავშირით, რაც გაზრდის მომავალი თაობის ადაპტაციას თანამედროვე ტექნოლოგიურ და საინფორმაციო სამყაროსთან.

მუნიციპალიტეტის სკოლებში 830 სასკოლო ოთახი, 146 სხვადასხვა კლასის სპეც. კაბინეტი და ლაბორატორია, 54 სამასწავლებლო, 15 სააქტო დარბაზი, 41 სპორტული დარბაზი, 26 სასადილო და 4 სამედიცინო პუნქტია.

სკოლების ბაზაზე ფუნქციონირებს ინტეგრირებული სასკოლო ბიბლიოთეკები, რომელთა კატალოგი საერთო ჯამში მოიცავს 22 7364 სახელმძღვანელოს.

მუნიციპალიტეტის სკოლების ბაზაზე მოქმედებს სხვადასხვა წრეები და სახელოსნოები, კერძოდ: 19 ცეკვისა და სიმღერის, 16 - ქიმიის, ფიზიკისა და ბიოლოგიის, 20 - უცხო ენების შემსწავლელი წრე და ერთი ხელგარჯილობის (ჭრა-კერვის) კლუბი.

2011 წელს მუნიციპალიტეტში სულ 34 370 მოსწავლე და 1 479 მასწავლებელი ირიცხებოდა. მუნიციპალიტეტის სკოლების რიგ საგნებში პედაგოგთა დეფიციტია⁴⁵. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ 1 479 პედაგოგიდან 161 პედაგოგი საპენსიო ასაკისაა, ხოლო 167 პედაგოგი ასწავლის არასაკუთარი სპეციალობით, რაც საფუძვლიანი განათლების მიღების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ხელისშემშლელი ფაქტორია.

ზემოხსენებული პრობლემის აღმოფხვრის მიზნით საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო ახორციელებს სხვადასხვა პროექტებს – „ვასწავლოთ მომავალი წარმატებისათვის“ და „ისწავლე და ასწავლე საქართველოსთან ერთად“.

აღნიშნული პროექტების მიზანია საჯარო სკოლებში არსებული ინგლისური ენის მასწავლებლების დეფიციტის შევსება⁴⁶. „ისწავლე და ასწავლე საქართველოსთან ერთად“ პროგრამის ფარგლებში აჭარაში ჩამოყვანილი იქნა 60 მოხალისე ინგლისური ენის პედაგოგი, რომელთაგანაც 11 მათგანი ქობულეთის

⁴⁵კადრების სიმცირემ კვეთრად ჩანს უცხო ენებისა და ხელოვნების მიმართულებით.

⁴⁶კონკურსში მონაწილეობის მიღება შეუძლიანების მიერ მსურველს, ვისაც ექსპერტის/მაგისტრის დიპლომი ინგლისურ ენაზე სადალიტერატურაში.

მუნიციპალიტეტის სკოლებში იქნა გადანაწილებული, რაც ხელს შეუწყობს მომავალი თაობის განათლების მიღებას. პედაგოგთა დეფიციტის აღმოფხვრის მიზნით პერიოდულად ცხადდება ვაკანსიების სხვადასხვა პროფილის პედაგოგებზე.

დაწყებულია მასწავლებელთა სერთიფიცირების პროცესი, რომელიც ხელს უწყობს პედაგოგთა კვალიფიკაციის ამაღლებას. პროგრამის დაფინანსებას ვაუჩერების სახით უზრუნველყოფს სახელმწიფო⁴⁷. 2011 წელს მუნიციპალიტეტის მასშტაბით სერთიფიცირება წარმატებით გაიარა 58 პედაგოგმა⁴⁸. პერიოდულად მიმდინარეობს პედაგოგთა გადამზადება სხვადასხვა სპეციალურ საგნებში და კომპიუტერულ უნარ-ჩვევებში.

უცხო ენებიდან სკოლებში მხოლოდ რუსული, ინგლისური და გერმანული ენები შეისწავლება, მუნიციპალიტეტის არცერთ სკოლაში არ ისწავლება ფრანგული ენა. ბოლო პერიოდში გაიზარდა იმ მოსწავლეთა რაოდენობა, რომლებიც უცხო ენებიდან ინგლისურს ანიჭებენ უპირატესობას. აღნიშნულ ფაქტორს განაპირობებს ინგლისური ენის სავალდებულო სწავლება I-XII კლასებში.

2007-2011 წლებში თორმეტი კლასი 5324 მოსწავლემ დაამთავრა, მათგან 36-მა ოქროს მედალზე, ხოლო 180-მა ვერცხლის მედალზე, რაც საკმაოდ კარგი მაჩვენებელია.

უნდა აღინიშნოს, რომ ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ყოველწლიურად იზრდება უმაღლეს სასწავლებლებში ჩარიცხულ აბიტურიენტთა რაოდენობა. 2008-2010 წწ უმაღლეს სასწავლებელში სწავლის გასაგრძელებლად ერთიანი ეროვნული გამოცდების ცენტრში ჯამში 1834 მოსწავლე დარეგისტრირდა. დარეგისტრირებული აბიტურიენტების მხოლოდ 72% (1314 მოსწავლე) ჩაირიცხა საქართველოს სხვადასხვა უმაღლეს სასწავლებლებში. მათგან 20-მა აბიტურიენტმა სახელმწიფოსგან 100% -იანი გრანტი მიიღო, 38-მა 70%-იანი, 70-მა 50%-იანი, ხოლო 168-მა კი 30%-იანი.

აჭარაში 11 პროფესიულსასწავლებელია, რომელთაგან 7 კერძოა და 4 – საჯარო. მათ შორის ქობულეთის მუნიციპალიტეტში პროფესიულსასწავლებელი სულ ორია ერთი კერძო და ერთი სახელმწიფო - სსიპ საზოგადოებრივი კოლეჯი „ახალი ტალღა“ (იხ. ცხრილი):

კოლეჯში ფუნქციონირებს, როგორც საბიუჯეტო ასევე არასაბიუჯეტო დაფინანსების მქონე სპეციალობები.

სკოლების (როგორც საჯარო ასევე კერძო) დაფინანსება ხდება მოსწავლეთა რაოდენობის მიხედვით, ვაუჩერული სისტემით. სკოლას გარკვეულ ნაწილს აქვს დეფიციტური ბიუჯეტი, და საჭიროებენ დამატებით (ვაუჩერისზემოთა) დაფინანსებას.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მოქმედებს სამინისტროს ტერიტორიული ორგანო სკოლების რესურსცენტრი, რომელიც ხელს უწყობს სკოლების გამართულ ფუნქციონირებას.

ცხრილი 1-23. ქობულეთის მუნიციპალიტეტი პროფესიულსასწავლებლების რაოდენობა და სტრუქტურა მუნიციპალიტეტების მიხედვით.

#	ადმინისტრაციული ერთეული	პროფსასწავლებლების რაოდენობა		
		კერძო	სახელმწიფო	სულ
1	ქალაქი ბათუმი	6	3	9
2	ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	1	1	2
	სულ	7	4	11

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის დიდი ნაწილი უმაღლესი განათლების მიღებას ქ. ბათუმის უმაღლეს სასწავლებლებში აგრძელებს.

⁴⁷სახელმწიფო დაფინანსების ტერენინგებს მასწავლებლები პროფესიულ უნარებსა და შესაბამის საგანში გაიკვილიან

⁴⁸სასერთიფიკაციო გამოცდები 2014 წლამდენება ყოფილობითია, ხოლო 2014 წლის შემდეგ სავალდებულოა ყველა პედაგოგისათვის.

საერთო სასწავლებლების ქსელის გარდა, აჭარაში მოქმედებს სასულიერო სასწავლებლებიც - როგორც ქრისტიანული, ისე მაჰმადიანური. განათლების მდგომარეობის სურათი აჭარაში ისტორიულ-კულტურული და გეოგრაფიული თავისებურებებით ხასიათდება. რაც შესაფასებელია საერთო ეროვნული მონაცემების ფონზე.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში იმატა კერძო საგანმანათლებლო დაწესებულებების ზრდის ტენდენციამ. კერძო სექტორის გააქტიურება ხელს უწყობს სკოლებს შორის კონკურენციის ზრდასა და განათლების ხარისხის ამაღლებას. მიზანშეწონილია საგანმანათლებლო სფეროში კერძო ინვესტიციების მოზიდვა.

1-11. კულტურა, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა

1-11.1. კულტურა

დღევანდელი აჭარა საქართველოს იმ ვრცელ ისტორიულ-კულტურულ არეალს მიეკუთვნება, რომელიც XIV საუკუნიდან სამცხე-საათაბაგოს ფართო სახელწოდებითაა ცნობილი. სამცხე-საათაბაგოში, აჭარასთან ერთად, შედიოდა საკუთრივ სამცხე, ჯავახეთი, ერუშეთი, ტაო, კლარჯეთი, თორთომი, ჭანეთი. ვახუშტი ბატონიშვილის თქმით, `ყოველთა ამათ ალაგებთა და ქვეყანათა კრებით სიმოკლისათვის~ მესხეთი ეწოდებოდა. ჭანეთის გარდა, ყველა ეს კუთხე მდინარეების ჭოროხისა და მტკვრის აუზებს მიეკუთვნებოდა. მესხეთის მოსახლეობას ვახუშტი ასე ახასიათებს:

`კაცი და ქალნი არიან მსგავსნი ქართველთანი (ანუ ქართლელთა - ვ.ვ.), არამედ უმეტეს ნელიად და ენა-ტკბილად მოუბარნი, ტანოვანნი, მხნენი, შემმართველნი, შვენიერნი, ცოდნა-ხელოვნების მოყვარენი~.

მთელი ეს მხარე - მესხეთი, ანუ ზემო ქართლი, უმნიშვნელოვანეს როლს თამაშობდა საქართველოს ისტორიაში და ქართულ განათლება-ხელოვნებაში, რასაც დღემდე შემორჩენილ ადრე და განვითარებულ შუასაუკუნეების კულტურული მემკვიდრეობა მოწმობს.

კონსტანტინოპოლის დაცემის შემდეგ (1453 წ.), ამ მხარეში გაძლიერდა თურქთა გავლენა, რასაც, მალევე, დაპყრობა და მოსახლეობის გამუსლიმანება მოჰყვა. ეკლესია-მონასტრები დაინგრა; მიწათ-სარგებლობის წესები და ყოფითი კულტურა თურქული გავლენის ქვეშ მოექცა. კულტურული და სოციალურ-ეკონომიკური კავშირები დანარჩენ საქართველოსთან პრაქტიკულად გაწყდა.

ქართველთა ეთნიკურ ჯგუფებს შორის აჭარლები საკმაოდ გამორჩეულნი არიან, რაც განპირობებულია ამ კუთხის დიდი ხნის მოწყვეტით ქრისტიანული საქართველოსგან. ამასთან ერთად, ისინი ინარჩუნებენ ზოგადკავკასიური კულტურის ძირითად თვისებებს, რასაც აღნიშნავდა XIX საუკუნის ცნობილი მოგზაური და მკვლევარი გიორგი ყაზბეგი: `აჭარელის საშინაო ყოფა ისეთივეა, როგორც კავკასიელი მთიელი ხალხებისა: პატრიარქალურობა, მოხუცთა პატივისცემა, დოგმად ქცეული სტუმარ-მასპინძლობა, თავშეკავებულობა, დიდი ცნობისმოყვარეობა და რაც ამიერკავკასიაში იშვიათად გვხვდება - შრომისმოყვარეობა~.

სტუმართმოყვარეობა აჭარაში მართლაც რომ განსაკვივრებელი იყო. დ. ბაქრაძე ასე აღწერს აჭარლების ამ შესისხლხორცებულ თვისებას: `სტუმართმოყვარეობა აქ წმინდა საქმედ ითვლება, რა ეროვნებისა და რჯულისაგ უნდა იყოს სტუმარი, საიდანაც უნდა მოდიოდეს და როდესაც უნდა მივიდეს, დღისით თუ ღამით, უფლება აქვს პირველსავე შეხვედრილ სახლში გაჩერდეს. ოჯახის უფროსიც რომ არ იყოს სახლში, თუნდაც სახლში მარტო ქალები იყვნენ, ვალდებული არიან მიიღონ, გაუმასპინძლდნენ და სუფთა ლოგინი გაუშალონ, რომელსაც საგანგებოდ ინახავენ ასეთი შემთხვევისათვის~.

XIX საუკუნეში მოგზაური აღნიშნავს: `აჭარლებს ჰქონდათ თავისი კულტურა, რომლის მსგავსს ვერ ვხედავთ ქართველი მთიულებით დასახლებულ მთებში. გარდა ამისა, აჭარელთა სტუმარ-მასპინძლობასა და ერთმანეთისა თუ უცხოელთადმი მოპყრობაში ნასახიც კი არ შეიმჩნევა იმ სიტლანქისა, რომელიც ასე თვალში საცემად ეტყობათ მთიელ ქართველებს. ამასთან აჭარლები გამგები და საზრიანები არიან, ადვილად, ძალდაუტანებლად ემორჩილებიან კეთილ გავლენას~.

1-11.2 კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები

აჭარის ა.რ. კულტურული მემკვიდრეობის დაზვერვა და შესწავლა რუსეთის იმპერიასთან მისი შემოერთებისთანავე დაიწყო. ფართომასშტაბიანი არქეოლოგიური სამუშაოები აქ გაიშალა მხოლოდ XX საუკუნის 70-ანი წლებიდან.

დადასტურდა, რომ აჭარის ტერიტორიაზე პირველყოფილი ადამიანი ჯერ კიდევ 100-200 ათასი წლის წინა პერიოდიდან იკიდებს ფეხს. მომდევნო პერიოდის, ნეოლითის ძეგლები, განსაკუთრებით ბევრია ზღვისპირა ზოლში. ძეგლთა რაოდენობა და იქ აღმოჩენილი ნივთიერი მასალა აშკარად მიუთითებს, რომ 9-10 ათასი წლის წინა პერიოდში აჭარის მთლიანი ტერიტორია საკმაოდ ინტენსიურადაა დასახლებული და აქაური მოსახლეობა მიმთვისებლურიდან თანდათან მწარმოებლურ მეურნეობაზე გადადის. მომდევნო ხანებში სამეურნეო ჩვევები კიდევ უფრო მაღალ დონეზე ადის, რაც ნეოლითური, ადრებრინჯაოს და გვიანბრინჯაოს მასალებით დასტურდება. ძვ.წ V ს. ზღვისპირეთში ბერძენი კოლონისტები ჩნდებიან, ხოლო ახ.წ. I ს. რომაელები, რასაც მოჰყვა მრავალი ცვლილება, რომელთაგანაც უმთავრესია ქრისტიანიზაცია.

ისტორიული ძეგლების უმეტესი ნაწილი მიეკუთვნება XI-XIII საუკუნეების ძეგლს. ასევე მუნიციპალიტეტში გვხვდება ძვ.წ.ად. VIII-VII საუკუნეების ისტორიული ძეგლებიც. მათი უმეტესობა საჭიროებს რესტავრაციას და მიმდებარე ტერიტორიებზე შესაბამისი ინფრასტრუქტურის მოწყობას (მისასვლელი გზები და ბილიკები, მოსაცდელეები და საპირფარეოები, ტურისტული რუკები, საინფორმაციო დაფები, საგზაო ნიშნები და ა.შ.). ძეგლების უმეტესობას დაკარგული აქვს სანახაობრივი მხარე. აუცილებელია სპეციალური პროგრამის შემუშავება, რომელიც უზრუნველყოფს ისტორიული ძეგლების მოვლა-პატრონობას, რესტავრაციას და ვიზუალური მხარის შენარჩუნებას.

დღეისათვის აჭარაში სულ დარეგისტრირებულია კულტურული მემკვიდრეობის 223 ძეგლი; ამათგან 142 ქალაქ ბათუმის ტერიტორიაზეა, 23 - ქობულეთის მუნიციპალიტეტში, (იხ. **Error! Reference source not found.**)

ცხრილი 1-24. კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები

რიგითი №	ძეგლისდასახელება	ავებისთარიღი	ძეგლისმდებარეობა
ქობულეთის მუნიციპალიტეტი			
1.	ქობულეთის ზღვისპირა ბაღი		ქ. ქობულეთი
2	"მამუკას ციხე"	გვიანი შუა საუკ.	სოფ. ალამბარი
3	ბობოყვათის სამთავრობო რეზიდენცია		სოფ. ბობოყვათი
4	"წმ. მარიამის" ეკლესია	XIX ს.	სოფ. დაგვა
5	"წმ. კონსტანტინეს" გუმბათიანი ეკლესია	1901-1911 წწ.	სოფ. ზედა კვირიკე
6	დარბაზული ეკლესია	გვიანი შუა საუკუნ.	სოფ. ზედა აჭყვია
7	"წმ. გიორგის" ეკლესია	XX ს.	სოფ. ზედა აჭყვია, სასაფლაოზე
8	საწნახელი	ძვ.წ. ად. III საუკ.	სოფ. ზენითი
9	ჯამე	გვიანი შუა საუკ.	სოფ. კვირიკე
10	ცხემვანის ხიდი	გვიანი შუა საუკ.	სოფ. კობალაური. მიდამოები "ცხემვანი"
11	"ვარჯანაულის ხიდი"	გვიანი შუა საუკ.	სოფ. ტყემაკარავი, 4 კმ. აღმოსავლეთით კინტრიშის ხეობა
12	ხიდი	XIX ს.	სოფ. ტყემაკარავი, მდ. კინტრიში

13	"წმ. გიორგის" ეკლესია	XX ს.	სოფ. ქვედა აჭყვა
14	ჯამე	XIX ს.	სოფ. ქვედა დაგვა
15	ხიდი	XIX ს.	სოფ. ქობულეთი
16	"პეტრას ციხე" 1. საკათედრო ტაძარი 2. ტაძრის ნანგრევები 3. გალავანი 4. სხვა ნაგებობანი	VI ს. შუა საუკუნეები შუა საუკუნეები შუა საუკუნეები	სოფ. ციხისძირი
17	"ელიას ციხე"	შუა საუკ.	სოფ. ჭახათი, მიდამოები "ჭახათის მთა"
18	გუმბათიანი ეკლესია "სამება"	XIX ს.	სოფ. ჩაისუბანი
19	ჯამე	გვიანი შუა საუკ.	სოფ. ხალა
20	ხიდი "თემარკოფის ხიდი"	გვიანი შუა საუკ.	სოფ. ხალა
21	სამონასტრო კომპლექსი 1. ეკლესიის ნანგრევი 2. გალავანი 3. სხვა ნაგებობანი	შუა საუკუნეები შუა საუკუნეები შუა საუკუნეები	სოფ. ხინო
22	ჯამე	1923 წ.	სოფ. ხეცუბანი, სასაფლაოზე
23	ხიდი	XIX ს.	სოფ. ხეცუბანი
24	საცხოვრებელი სახლი		ქ. ქობულეთი, აღმაშენებლის ქ, #276
25	აფთიაქი		ქ. ქობულეთი, აღმაშენებლის ქ, # 130
26	საზოგადოებრივი დანიშნულების შენობა (ყოფ. "ეფენდიევის აგარაკი")		ქ. ქობულეთი, აღმაშენებლის ქ, # 568
27	საცხოვრებელი სახლი		ქ. ქობულეთი, აღმაშენებლის ქ, # 706
28	სოფელ ქვედა სამების ნატადრალი		სოფელი ქვედა სამება

ამასთან, მოგახსენებთ, რომ სსიპ „საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულსააგენტოს“ გენერალური დირექტორის სათათვირო ორგანოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება (ბრძანება №2/131, 2014 წელი 7 აგვისტო) ქობულეთის მუნიციპალიტეტში, დაბა ჩაქვში, ნინოშვილის ქ. #18 და ნინოშვილის ქ. #24-ში მდებარე ობიექტებისათვის კულტურული მემკვიდრეობის უძრავი ძეგლის სტატუსის მინიჭების თაობაზე.

ქობულეთ-ფიჭვნარის ნაქალაქარი

ქობულეთ-ფიჭვნარი საქართველოს ზღვისპირეთის ერთ-ერთი გამორჩეული ძეგლია, სადაც ვრცელ ტერიტორიაზე (დაახლოებით 100 ჰექტარი) შესანიშნავადაა გადარჩენილი ძვ.წ. II-I ათასწლეულების შუა, გვიანბრინჯაო-ადრერკინის, გვიანარქაული, კლასიკური და ელინისტური ხანის მძლავრი კულტურული ფენები. მიკვლეულია დასახლებასთან უშუალოდ დაკავშირებული ძვ.წ. X-VI საუკუნეების რკინის მეტალურგიის უძველესი კერები, საკულტო ადგილები და სატომო სამლოცველოები. ქობულეთ-ფიჭვნარის ნაქალაქარის კომპლექსში ექცევა აგრეთვე სამი დიდი სამაროვანი. ესენია: ადგილობრივი კოლხის მოსახლეობის ძვ.წ. V საუკუნის სამაროვანი, ბერძენ მოახალშენეთა (ძვ.წ. IV-III სს) სამაროვანი. მათ დაახლოებით 20 ჰექტარი უკავია. ქობულეთ-ფიჭვნარის ტერიტორიაზე, XX საუკუნის 60-იანი წლებიდან, სავლელ კვლევა-ძიების შედეგად დგინდება, რომ საქართველოს ზღვისპირეთში, ურბანისტული ცივილიზაციის წარმოშობა ხანგრძლივი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისა და ბერძნულ

სამყაროსთან კოლხური მოსახლეობის უწყვეტი კავშირების კანონზომიერი შედეგი იყო. ძვ.წ. VI-II საუკუნეებში დაწინაურებული ჩანს მიწათმოქმედება, მესაქონლეობა, თევზჭერა, მეტალურგია, მეთუნეობა, ფეიქრობა, სამშენებლო საქმე.

ქობულეთ-ფიჭვნარი და მისი შემოგარენი, აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთის სხვა ცენტრებთან შედარებით, ყველაზე მდიდარ მასალას იძლევა ბერძნულ სამყაროსთან სავაჭრო-ეკონომიკური და კულტურული ურთიერთობის კვლევისათვის. საგანგებოდაა აღსანიშნავი, რომ ამიერკავკასიაში ელინურ ეთნოსთან უშუალოდ დაკავშირებული ნეკროპოლი, ჯერჯერობით ფიჭვნარშია აღმოჩენილი, ამიტომაც ინტერესი მისდამი განსაკუთრებულია. ძეგლს მეცნიერულ ღირებულებას ისიც მატებს, რომ დღემდე შესწავლილი ძვ.წ. V-IV საუკუნეების 250-მდე სამარხი დაუზიანებლადაა მოღწეული, რაც შესანიშნავ პირობას ქმნის ანტიკური სამყაროს პერიფერიაზე ბერძენთა დაკრძალვის წესების, სამარხთა ტიპების, ინვენტარის ჩაყოლების კანონზომიერების შესწავლისათვის.

ფიჭვნარის ბერძნულ სამაროვანზე მოპოვებულია მრავალფეროვანი მასალა, რომელიც ამდიდრებს არა მარტო კონკრეტული რეგიონის, არამედ საზოგადოდ შავიზღვისპირეთის და მთლიანად ანტიკური სამყაროს წყაროთმცოდნეობით ბაზას. მათ შორის აღსანიშნავია კოლხური სამეთუნეო ნაწარმი, საბერძნეთის იონური თუ მატერიკული ცენტრებიდან მომდინარე სადა, ორნამენტირებული თუ მოხატული ვაზები. მათ შორის განსაკუთრებით აღსანიშნავია ნეობიდეების მხატვრის ორფრიზიანი წითელფიგურული ანტიკური კრატერი, სხვადასხვა საწარმოო ცენტრის (ქაოსი, ლესბოსი, სამოსი, თაზოსი, მენდე, ბიზანტიონი, სინოპა და ა.შ.) ამფორები, ანტიკური გლიპტიკის, ტორევესტიკისა და საიუველირო ხელოვნების მაღალ მხატვრული ნიმუშები, მრავალრიცხოვანი კოლხური და უცხოური მონეტები. არქეოლოგიური გათხრების შედეგად მოპოვებული მასალები ცხადყოფს, რომ ქობულეთ-ფიჭვნარი კლასიკურ და ელინისტურ ხანაში წარმოადგენდა ადგილობრივი მოსახლეობისა და ელინელების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს საკონტაქტო ზონას. ფიჭვნარის ბერძნული მოსახლეობა მნიშვნელოვან როლს თამაშობდა ძველი კოლხეთის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობის პროცესში.

პეტრას-ციხე

ციხისძირი (წერილობითი წყაროებით პეტრა) სამხრეთ-აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთის ისტორიისა და მატერიალური კულტურის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ძეგლია. პეტრა მდებარეობს ზღვის

სანაპიროზე, ქ. ბათუმიდან 27 კმ დაშორებით. აქ აღმოჩენილია არქეოლოგიური ძეგლები გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანიდან გვიან შუასაუკუნეების ჩათვლით.

პეტრას, როგორც ლაზიკის ცნობილი ციხე-ქალაქისა და საეპისკოპოსო კათედრის, შესახებ ძირითადი წერილობითი მონაცემები შემორჩენილია VI-I-სს. ბიზანტიურ საისტორიო წყაროებში (იუსტინიანეს ნოველები, პროკოპი კესარიელის თხზულებები, კონსტანტინეპოლის საეპისკოპოსო კათედრათა ნუსხები).

XX საუკუნის პირველ ათწლეულში ციხისძირის სანაპირო ზოლში აგარაკების მშენებლობისას შემთხვევით აღმოჩნდა მრავალი ძველი საისტორიო ნივთი. კერძოდ, ბრინჯაოს მელითონეთა განძები, რომელიც დამდიან აგური და სხვა. 1907 წლიდან სანქტ-პეტერბურგში, ერმიტაჟში, ინახება ციხისძირში ნაპოვნი ოქროს, ვერცხლისა და ბრინჯაოს ნივთების კოლექცია. აღნიშნული კოლექციის ერთ-ერთ საუკეთესო ნივთს წარმოადგენს რომაელი იმპერატორის ლუციუს ვერუსის მთის ბროლზე ამოკვეთილი გამოსახულებით შემკული ოქროს მედალიონი.

ციხისძირის მიდამოებთან დაკავშირებულია მრავალი შემთხვევითი ნუმისმატიკური აღმოჩენაც. მათ შორისაა ბერძნული, რომაული, პართული, სასანური, ბიზანტიური და ოსმალური მონეტები. ამ ნივთებიდან ზოგმა დაიდო ბინა სხვადასხვა კოლექციებში, ზოგიც უკვალოდ დაიკარგა.

XX საუკუნის 60-იანი წლებიდან დაიწყო პეტრა-ციხისძირის გეგმაზომიერი არქეოლოგიური შესწავლა. გათხრების შედეგად დადგინდა, რომ ციხე-სიმაგრის ნაშთები განლაგებული იყო ორ ბორცვზე. მძლავრი კედლითა და კოშკებით შემოსაზღვრული შიდაციხე კარგად გააზრებულ საფორტიფიკაციო სისტემას წარმოადგენდა. შიდაციხის ტერიტორიაზე შესწავლილია სხვადასხვა პერიოდის ხასიათის ნაგებობა. მათ შორისაა მცირე ზომის დარბაზული ტიპის ეკლესია ნახევარწრიული აბსიდით.

ეკლესიის გაწმენდისას გამოვლენილი ფრესკების ფრაგმენტები მისი შესრულების ხელოვანის მაღალ ოსტატობაზე მიგვიჩვენებს. ეკლესია თარიღდება XI-XIII სს-ით. იგი აუცილებლად სამნავიანი ბაზილიკის დანგრევის შემდეგ. სამნავიან ბაზილიკას აქვს წაგრძელებული პროპორციები, ხუთწახნაგა აბსიდი, სამწახნაგოანი ნართექსი. აბსიდა გარედან მოპირკეთებულია მოზრდილი კარგად გათლილი

კვადრატებით. ციხისძირის სამნავიან ბაზილიკას ყველა მკვლევარი VI საუკუნით ათარიღებს და თვლის, რომ ეს იყო პეტრას საკათედრო ტაძარი. მათი აზრით, ამით აიხსნება მისი სიდიდე, რითაც იგი გამოირჩევა დასავლეთ საქართველოს ბაზილიკებისაგან.

სამნავიანი ბაზილიკის სამხრეთ-აღმოსავლეთით გაითხარა რომაული აბანო, რომელიც შედგება ანფილადურად განლაგებული ხუთი განყოფილებისაგან. ესენია: გასახდელ-მოსაცდელი, ცივი, თბილი, ცხელი განყოფილებები და საქვაბე. ბაზილიკა და აბანო ერთიან არქიტექტურულ ანსამბლს ქმნის. აბანოს გაუქმების შემდეგ, მის ტერიტორიაზე მარანი იყო გამართული.

1964 წელს ციხისძირში, ციხის ჩრდილო-აღმოსავლეთით მდებარე ბორცვზე გაითხარა ნამოსახლარი, რომელიც შეიცავდა გვიანბრინჯაო-ადრერკინის, არქაული, კლასიკური, ელინისტური, რომაული და ადრებიზანტიური ხანის კულტურულ ფენებს.

1983-1988 წლებში საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ბათუმის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის არქეოლოგიურმა ექსპედიციამ ციხის ჩრდილოეთით, ბობოყვათის სანერგე მეურნეობის ტერიტორიაზე ჩატარებული არქეოლოგიური გათხრების შედეგად გამოავლინა ხუროთმოძღვრული ძეგლები: ახ.წ. IV საუკუნით დათარიღებული ორი აბანო, ადრებიზანტიური ხანის აგარაკი და ვრცელი სამაროვანი. აკროპოლისის აბანოს მსგავსად, ახლადგამოვლენილი აბანოებიც ანფილადურია და შედგება გასახდელ-მოსაცდელის, ცივი, თბილი და ცხელი განყოფილებებისაგან. მათგან ერთი საზოგადოებრივი დანიშნულებისაა, მეორე, შედარებით პატარა - კერძო.

ადრებიზანტიური ხანის აგარაკი შედგება საცხოვრებელი ნაგებობების, აბანოს, შიდა ეზოს და მარნისაგან. სამაროვანის ტერიტორიაზე ჯერჯერობით შესწავლილია 315 სამარხი. სამარხების ქრონოლოგიური დიაპაზონი საკმაოდ დიდია (ძვ.წ. V ს-ახ.წ. V-ს) და მოიცავს პერიოდს არქაული ხანიდან ადრეშუასაუკუნეების ჩათვლით. გათხრების პროცესში აღმოჩენილია მდიდარი არქეოლოგიური მასალა - კერამიკული და მინის ნაწარმი. მოპოვებულია აგრეთვე საინტერესო ნუმისმატიკური კოლექცია, რომელიც შეიცავს ქართულ, რომაულ, ბიზანტიურ, არაბულ და ოსმალურ მონეტებს.

2001 წელს ციხისძირის ზღვისპირა დაბლობში აღმოჩნდა კიდევ ერთი დარბაზული ეკლესია. ეკლესიის ტერიტორიაზე გაითხარა 11 სამარხი, სადაც დაკრძალვის წესი ქრისტიანულია. ხსენებული ეკლესიის ნანგრევები და სამარხები ახ.წ. VI-VIII სს. თარიღდება. იგი ციხისძირის ტერიტორიაზე აღმოჩენილი რიგით მეოთხე ეკლესიაა, რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს წერილობითი წყაროებით კარგად ცნობილ ფაქტს, რომ პეტრა-ციხისძირი ისტორიული ლაზიკის ერთ-ერთ საეპისკოპოსო ცენტრს წარმოადგენდა. ბიზანტიურ წერილობით წყაროებში VI მსოფლიო საეკლესიო კრების მონაწილეთა შორის მოიხსენიება პეტრელი ეპისკოპოსი იოანე.

სხვა რეგიონების მსგავსად, აჭარის ტერიტორიაც ძეგლების ფართო ქსელით დაიფარა საქართველოს ძლიერების ხანაში (XI-XV სს). ამ პერიოდში ხეობასა თუ ზღვის სანაპირო ზოლში შენდება საფორტიფიკაციო ნაგებობანი, ეკლესია-მონასტრები, ციხე-კოშკები, თალიანი ხიდები, სარწყავი არხები და სხვა.

თეთროსანი

საქართველოში ერთ-ერთი უძველესი და უმნიშვნელოვანესი საკულტო ცენტრი თეთროსანი მდებარეობს ქობულეთის რაიონის სოფლების გვარასა და ხუცუბნის საზღვარზე, შემადგენულ ბორცვზე, სადაც ამჟამად მხოლოდ ერთი კედელია შემორჩენილი, ეკლესიის სამირკველი კი მიწის ზედაპირთანაა გასწორებული. ბორცვს ერთ მხარეზე მდ. აჭყვა, მეორეზე მდ. კინტრიში ჩამოედის. შემორჩენილი კედლის რიყის ქვითა და კირითაა აგებული. კედლის სისქე 80 სმ-ია. სიმაღლე 6-8 მეტრამდე აღწევს. სამირკველის ზომების მიხედვით ეკლესიის სიგრძე 6 მეტრი ყოფილა.

თეთროსნის სიძველეზე, მის ანტიკურობაზე მეტყველებს ხუცუბანში ჩატარებული გათხრები, აქ აღმოჩენილი ნაქალაქარი და არქეოლოგიური ნაშთები. ეს სამუშაოები დაიწყო 1879 წელს, როცა შემთხვევით, ხიდის მშენებლობისას, მუშები ბრინჯაოს ცულს წააწყდნენ. ხუცუბანში აღმოჩენილი ყველა ნივთი, სამარხი და შენობათა ნაშთები ადასტურებს, რომ ეს არის არა უბრალოდ მცირე დასახლება, არამედ საკმაოდ დიდი ქალაქი.

თეთროსანი იყო კოლხეთის ერთ-ერთი უდიდესი წარმართული საკულტო ცენტრი, ხოლო მოსვლის შემდეგ სალოცავის სახელი თარგმნეს, ლევკოთეა (თეთრი ღმერთი) უწოდეს და მის ირგვლივ გააშენეს ქალაქი ფრიქსოპოლისი, რომელსაც კოლხურად იდეესა ჰქვია. ეს ქალაქი ამჟამინდელ გვარა-ხუცუბნის ტერიტორიაზე უნდა ვიგულოთ. ფრიქსე კოლხთა მეფის აიეტის თანამედროვეა, ამიტომ მის მიერ აშენებული ქალაქი და ლევკოთეაც ძვ. წ.-ა. 1500-1400წწ. პერიოდს მიეკუთვნება.

თეთროსნის ეკლესიას მე-16 საუკუნის ბოლოდან მესხეთიდან გადმოსახლებული თავდგირიძეები პატრონობდნენ. გიორგი

თავდგირიძემ აქ არსებული სიწმინდეები, მათ შორის, უმვირფასესი სასწაულმოქმედი წმინდა გიორგის ხატი აკეთის ეკლესიაში გადაასვენა. თუმცა, თეთროსანს თავისი სიცოცხლე არ შეუწყვეტია. ამ სალოცავს პატრონობდნენ მაქსიმე-სულეიმ თავდგირიძე და მისი მეუღლე ელენე გურიელი, რომელიც თეთროსნის ეზოში ყოფილა დაკრძალული.

ხიდები

აჭარაში დაცული და დღემდე კარგად მოდწეულია საგზაო ნაგებობანი, მათ შორის განსაკუთრებით აღსანიშნავია ხიდები. ისინი წარმოადგენს XI-XIII სს. მატერიალური კულტურის მეგლთა საყურადღებო ჯგუფს. აჭარაში ისინი სამი მდინარის - კინტრიშის, აჭარისწყლის, ჭოროხისა და მისი შენაკადის, მაჭახლისწყლის აუზებსა და მთაზე არსებულ სამიმოსვლო-სავაჭრო გზებზე იყრიან თავს. ამ ტიპის ხიდები ასევე ბევრია აჭარის მომიჯნავე შავშეთ-იმერხევის და, საერთოდ, ისტორიული ტაო-კლარჯეთის ტერიტორიაზე. ეს არცაა გასაკვირი, რადგან აჭარაც ამ მხარეებთან ერთად ადრემუასაუკუნეების ერთ გეოპოლიტიკურ ერთეულში - მესხეთის მხარეში მოიაზრებოდა.

აჭარაში დღემდე სულ 25 ძველი თაღოვანი ხიდია დაფიქსირებული. მათი ნაწილი დანგრეულია. კარგადაა დაცული ბესლეთის, კობალაურის, მახოს, მირვეთის, მახუნცეთის, აგარის, დანდალოს, ჭვანის, ფურტიოს თაღოვანი ხიდები. ისინი ძირითადად ძველ სავაჭრო საქარავნო გზებზეა

განლაგებული და ურთიერთთან აკავშირებდა როგორც შიდა, ისე გარე სამყაროსთან დამაკავშირებელ გზებს.
ხალხურიხუროთმოძღვრება

საყურადღებოა აჭარის ხალხური ხუროთმოძღვრების ბრწყინვალე ნიმუშები განსაკუთრებით ჯამეები; ერთი მათგანი თბილისის ეთნოგრაფიულ მუზეუმშია გადმოტანილი. ჯამეების მონახულება შეიძლება სოფლებში :კვირიკე, ხუცუბანი.

1-11.3 მუზეუმები

1994 წლის პირველ მარტს შეიქმნა აჭარის ა.რ. სამუზეუმო გაერთიანება; დღეისათვის ამ გაერთიანებაში შედის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის 1 მუზეუმი - ა(ა)იპ ქობულეთის მუზეუმი. ასევე, ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს პეტრას ციხის არქეოლოგიურ-არქიტექტურული მუზეუმ-ნაკრძალი (სოფელი ციხისძირი) ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მხარდაჭერითა და ბათუმის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის ხელშეწყობით ქ. ქობულეთში მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი გაიხსნა. ახლადგახსნილ მუზეუმში 3500 სამუზეუმო ექსპონატია დაცული, რომლებიც წარმოადგენენ არქეოლოგიურ, ისტორიულ, ეთნოგრაფიულ თუ ბუნების წიაღში ნამარხ ნიმუშებს. ქობულეთის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის შენობის მეორე სართულზე განთავსებულია საკონფერენციო და კინო-დოკუმენტალისტიკის დარბაზი, ასევე სამეცნიერო-ლაბორატორიული და ადმინისტრაციული კაბინეტები. პეტრას ციხის მუზეუმ-ნაკრძალი 1989 წლიდან ფუნქციონირებს. მუზეუმში დაცულია კომპლექსის ტერიტორიაზე ჩატარებული არქეოლოგიური გათხრების შედეგად აღმოჩენილი მასალა, რომელიც მოიცავს პერიოდს ბრინჯაოს ხანიდან ადრეული შუა საუკუნეების ჩათვლით: არქიტექტურული დეტალები, მოზაიკის ფრაგმენტები, VIII-VI საუკუნეების სადგომელების მასალები, სამსხვეპროსა და IV-V საუკუნეების ნაგებობის (ე. წ. „ვილის“) ნაშთები, კერამიკული, ნუმიზმატიკური მასალა და სხვა. ნაკრძალის ტერიტორია მოიცავს დაახლოებით 7 ჰექტარს.

1-11.4 არამატერიალურიკულტურულიმემკვიდრეობა

2007 წლიდან საქართველო `საერთაშორისო კონვენციის არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ~ ხელშემკვრელი მხარეა. კონვენცია ასახავს იმ შედარებით ახალ ტენდენციას, რომელიც არსებითად აფართოებს კულტურული მემკვიდრეობის ცნებას. კონვენციის სულისკვეთებას სრულფასოვნად ასახავს მისი მეორე მუხლი:

`არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის~ ნიშნავს ადათ-წესებს, წარმოსახვისა და გამოხატვის ფორმებს, ცოდნასა და უნარ-ჩვევებს, - ასევე, მათთან დაკავშირებულ საშუალებებს, საგნებს, არტეფაქტებს და კულტურულ სივრცეებს, - აღიარებულს გაერთიანებების, ჯგუფებისა და, ზოგიერთ შემთხვევაში, ცალკეული პირების მიერ მათი კულტურული მემკვიდრეობის ნაწილად, თაობიდან თაობაში გადაცემული ასეთი არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის გაერთიანებებისა და ჯგუფების მიერ მუდმივ განახლებას განიცდის მათი გარემო პირობების, ბუნებასთან მათი ურთიერთმოქმედებისა და ისტორიის შესაბამისად და აყალიბებს მათში თვითმყოფადობისა და მემკვიდრეობის გრძნობას, რითაც ხელს უწყობს კულტურათა მრავალფეროვნებისა და ადამიანის შემოქმედების პატივისცემას. წინამდებარე კონვენციის მიზნებისათვის მხედველობაში მიიღება მხოლოდ ის არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობა, რომელიც შეესატყვისება ადამიანის უფლებების არსებულ საერთაშორისო სამართლებრივ აქტებს და გაერთიანებებს, ჯგუფებსა და ცალკეულ პირებს შორის ურთიერთპატივისცემის, ასევე განუხრელი განვითარების მოთხოვნებს~.

არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობა მოიცავს კულტურული ცხოვრების მნიშვნელოვან სფეროებს:

- ა) ზეპირსიტყვიერების ტრადიციები და გამოხატვის ფორმები. ენის, როგორც არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის მატარებლის, ჩათვლით;
- ბ) საშემსრულებლო ხელოვნება;
- გ) ადათ-წესები, წეს-ჩვეულებები, დღესასწაულები;

- დ) ბუნებასა და სამყაროსთან დაკავშირებული ცოდნა და ადათ-წესები;
- ე) ხელოსნობის ტრადიციულ დარგებთან დაკავშირებული ცოდნა და ჩვევები.

სახალხო დღესასწაულები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ყოველწლიურად 5 ტრადიციული და სახალხო დღესასწაულის ორგანიზება ხდება, რომელთა ძირითადი ინიციატორი და ორგანიზატორი ადგილობრივი თვითმმართველობაა. პრაქტიკულად ნულოვანი ინიციატივა საკუთრივ თემების მხრიდან როგორც ორგანიზების, ასევე სპონსორების მოძიებაზე მუშაობის მიმართულებით. (იხ. ცხრილი1-25)

აღნიშნული დღესასწაულების ორგანიზება ხდება ზაფხულსა და ზამთარში, რაც უზრუნველყოფს ტურისტული სეზონის გახანგრძლივებას მთელი წლის განმავლობაში. საჭიროა სახალხო დღესასწაულების სანახაობრივი მხარის დახვეწა და მათი პოპულარიზაცია. სასურველია მოცემული ღონისძიებების ორგანიზატორი და ინიციატორი იყოს მუნიციპალიტეტის თემები. ამასთან, მნიშვნელოვანია ისტორიული სახალხო დღესასწაულების აღმოჩენა და მათი პოპულარიზაცია.

ცხრილი1-25 ტრადიციული და სახალხო დღესასწაულები

№	დასახელება	ჩატარების დრო	ორგანიზატორი და მხარდამჭერი
1	კინტირის ხეობის ზეიმი	სექტემბერი	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის გამგეობა (მხარდამჭერი)
2	ჩაქვისწყლის ხეობის ზეიმი	5 სექტემბერი	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის გამგეობა (მხარდამჭერი)
3	მარიამობა (სოფელი დაგვა)	28 აგვისტო	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის გამგეობა (მხარდამჭერი)
4	„ქობულეთობა“	ნოემბრი	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის გამგეობა (მხარდამჭერი)
5	თევზის დღე	4 დეკემბერი	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის გამგეობა (მხარდამჭერი)

ხალხური რეწვა და შემოქმედება

ხალხური რეწვის ოსტატები, ინდივიდუალური, გუნდური, საოჯახო ცეკვისა და სიმღერის ანსამბლები მუნიციპალიტეტის განუმეორებელ კულტურულ სახეს ქმნიან, რომელიც ტურიზმის, მით უფრო კულტურული ტურების განვითარებისათვის მნიშვნელოვანი უპირატესობაა. თუმცა გასათვალისწინებელია, ისიც რომ ეს რესურსი, როგორც საბაზრო პროდუქტი, არ არის ჩამოყალიბებული და საამისოდ მნიშვნელოვანი ხელშეწყობაა საჭირო. ამ კუთხით აღნიშნულ პროდუქტს გამოცდა არ გაუვლია, რადგან არ ჩართულა საბაზრო პროცესებში. მაგალითად, პრაქტიკულად არ იმართება ხელნაკეთი ნივთების გამოფენა-გაყიდვები.

მუსიკალური ინსტრუმენტებიდან ქობულეთის მუნიციპალიტეტში განსაკუთრებულ აღნიშვნას იმსახურებს: ჭიბონი, ფანდური, ჩონგური, გარმონი, სალამური, აზიური.

აჭარაში, ხელოსნობისა და რეწვის თვალსაზრისით, ისტორიულად ცნობილია იარაღის - თოფების, დამბაჩებისა (ფიშთო~) და ხანჯლების წარმოება. კონსულ პალგრევის ცნობით, `თვითთეული მამაკაცი შეიარაღებული იყო კაჟის თოფით და ხანჯლით, ხანაც, ამას გარდა, ერთი ან ორი დამბაჩით~. ამას დიმიტრი ბაქრაძეც ადასტურებს: `ქვემო ქვემო აჭარის მცხოვრებნი საერთოდ ყველა იარაღსხმული მგზავრობს <...>~.

იარაღის წარმოების კერის არსებობის მიუხედავად, შეიძლება ითქვას, რომ ხელოსნობა აჭარაში დაბალ დონეზე იყო. გამონაკლისს წარმოადგენს ხის ხურობა - ვახუშტი ამ მხრივ ასე ახასიათებს აჭარლებს: `კაცნი ხელოვანნი ხის მუშაკობითა~.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მრავლადაა სახალხო რეწვის ოსტატები, რომელთა აქტიური წევრები ორივე სქესის წარმომადგენლები არიან. ამ თვალსაზრისით, გამოსაყოფია შემდეგი სახეობები: ქსოვა, ქარგვა, ხეზე კვეთა, წნულები, მუსიკალური ინსტრუმენტებისა და საყოფაცხოვრებო ნივთების დამზადება, ბადის ქსოვა, ლითონის დამუშავება. მანდილოსნები დაკავებული არიან რეწვით, ქარგვით

და ქსოვით, ხოლო მამაკაცები რეწვითა, ხეზე კვეთით და სხვა. სახალხო რეწვის ოსტატების შესახებ დეტალური ინფორმაცია იხილეთ ცხრილი1-26.

ცხრილი1-26. სახალხო რეწვის ოსტატები

№	შემოქმედების სახეობა	წარმომადგენელი	საქმიანობის ადგილი	საქმიანობის ტრადიცია
1	რეწვა	კიკნაძე დურმიშხანი	სოფ.კვირიკე	
2	რეწვა;ხეზე კვეთა	რომანაძე რეზო	სოფ.აჭყვისთავი	
3	რეწვა;ხეზე კვეთა	რომანაძე ილია	სოფ.აჭყვისთავი	ოჯახური ტრადიცია
4	რეწვა;ხეზე კვეთა	ცეცხლაძე ჯემალი	სოფ.აჭყვისთავი	თვითნასწავლი
5	რეწვა;ქსოვა;ქარგვა	რომანაძე დოდო	სოფ. აჭყვისთავი	თვითნასწავლი
6	რეწვა;ქსოვა;ქარგვა	რომანაძე ციალა	სოფ. აჭყვისთავი	ოჯახური ტრადიცია
7	რეწვა: ქსოვა-ქარგვა	ბერიძე ნინო	სოფ. აჭყვისთავი	
8	რეწვა: ქსოვა-ქარგვა	რომანაძე გუგული	სოფ. აჭყვისთავი	თვითნასწავლი
9	რეწვა: ქსოვა-ქარგვა	ხახუტაიშვილი მაია	სოფ. აჭყვისთავი	თვითნასწავლი
10	რეწვა: ქსოვა-დეკორაცია	ბოლქვაძე თინათინ	სოფ. ცეცხლაური	თვითნასწავლი
11	რეწვა: წნულები	შარვაძე ვასილ	სოფ. ცეცხლაური	თვითნასწავლი
12	რეწვა: ქარგვა	კაკაბაძე ნატო	სოფ. საჩინო	
13	რეწვა: ქარგვა	კაკაბაძე ნინო	სოფ. საჩინო	
14	რეწვა: ხეზე კვეთა	ვერულიძე ვაჟა	ქობულეთი, აღმაშენებლის 350	ოჯახური ტრადიცია
15	რეწვა: ხეზე კვეთა	ბაუჟაძე მემედ	სოფ ჭახათი	ოჯახური ტრადიცია
16	რეწვა: ხეზე კვეთა	მიქაძე ბადრი	ქობულეთი, რუსთაველის №130	ოჯახური ტრადიცია
17	რეწვა: წნულები	სარჯველაძე ქეთი	ქობულეთი, რუსთაველის №130	თვითნასწავლი
18	რეწვა: წნულები	შამანაძე ლილი	სოფ. გვარა	
19	რეწვა: წნულები	ათაბაძე შალვა	სოფ. გვარა	
20	რეწვა: წნულები	ჯიჯავაძე ლანა	სოფ. გელაური	
21	რეწვა: ხეზე კვეთა, მეტალი	ნაკაშიძე შაქრო	სოფ. ხალა	ოჯახური ტრადიცია
22	რეწვა: ქარგვა	გუგეშაშვილი ლანა	ქობულეთი, რუსთაველის №140	
23	რეწვა: ხეზე კვეთა	მჟავანაძე ბესიკ	აღმაშენებლის 116	
24	რეწვა: ხეზე კვეთა, მეტალი	დგვეფაძე ბესიკ	ჯავახიშვილის ჩიხი №6	

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში 1 კულტურის ცენტრი, 8 კულტურის სახლი და 27 სასოფლო კლუბია. მათი ფიზიკური მდგომარეობა ძალზე მძიმეა. შენობები ძირითადად ავარიულია და აქედან გამომდინარე უფუნქციო (იხ. ცხრილი1-27).

ცხრილი1-27. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის კულტურის ცენტრი და მასში შემავალი ფილიალები

№	კულტურის ცენტრის დასახელება	ბიუჯეტი	მასში შემავალი ფილიალების რაოდენობა	ვოკალური და ქორეოგრაფიული ანსამბლების რაოდენობა (დაქვემდებარება)	სულ შემოქმედებითი კოლექტივების რაოდენობა (სულ მუნიციპალიტეტში)	საკონცერტო დარბაზების რაოდენობა	შენობის მდგომარეობა
1	ა(ა)იპქობულეთის კულტურისცენტრი 8 კულტურისსახლი 27 სასოფლოკლუბი	421,130	34	12	14	10	ავარიული

ქობულეთის კულტურის ცენტრთან არსებობს ბიბლიოთეკა, რომლის წიგნადი ფონდი შეადგენს 35450 წიგნს. ბიბლიოთეკის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზი მდგომარეობა შეიძლება დამაკმაყოფილებლად ჩავთვალოთ, ხოლო შენობა გასარემონტებელია. მუნიციპალიტეტში ასევე 4 სახელოვნებო დაწესებულება არსებობს, რომელთა ადგილმდებარეობის, ბიუჯეტის, მოსწავლეთა, თანამშრომლებისა და ფიზიკური მდგომარეობის შესახებ ინფორმაცია იძლევა ცხრილი1-28.

ცხრილი1-28. სახელოვნებო დაწესებულებები

№	დასახელება (მასშიშემავალიდაწესებულებები სჩამონათვალი)	ბიუჯეტი	თანამშრომ ელთარაო დენობა	მოსწავლეთა კონტიგენტი	მატერიალურტექნიკუ რიბაზისმდგომარეობა	შენობისმდგომარეობა
1	ქობულეთის ო. თაქთაქიშვილის სახელობის სახელოვნებო სკოლა	529 750	50	277	დამაკმაყოფილებელი	სარემონტო
2	სოფ. ხუცუბანი		23	137	დამაკმაყოფილებელი	სარემონტო
3	დაბა ჩაქვი		17	87	არასრული	სარემონტო
4	სოფ. ზობოყვათი		9	72	დამაკმაყოფილებელი	დამაკმაყოფილებელი

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ჩამოყალიბებულია სახვადასხვა მიმართულების ფოლკლორული წრეები და ანსამბლები, რომლებიც წარმატებულად ღებულობენ მონაწილეობას არამარტო ქვეყნის მაშტაბით, არამედ საქართველოს საზღვრებს გარეთაც გამართულ ფოლკლორულ ღონისძიებებში. მუნიციპალიტეტში მათი არსებობა მნიშვნელოვანია კულტურული ტურიზმის განვითარებისათვის. ინფორმაცია მუნიციპალიტეტში მოქმედი ანსამბლების შესახებ იხ. ცხრილი1-.

ცხრილი1-29. კულტურის ცენტრებთან არსებული ქორეოგრაფიული ანსამბლები

№	ანსამბლის დასახელება	მონაწილთა რაოდენობა	რა სახის სასცენო კოსტუმში ანმუსიკალური ინსტრუმენტიგააჩნიათ	ვის მიერ იქნა შემენილი (მოუთითეთ ღირებულება)	რეპერტუარში შემავალი ცეკვები	ანსამბლის დაფინანსების წყარო
1	qaguTis kulturis centrTan arsebuli qoreografiuli ansambli "suliko"	22	fanduri, Conguri	kulturisa da ganaTlebis saministro	gandagana, ferxuli, xorumi, svanuri,	kulturis centri
2	zeda aWyvas sasoflo klubTan arsebuli qoreografiuli ansambli "sixaruli"	40	gandagana, 2c Conguri, 2 c doli mTiuluri, qalTa xevsuruli, svanuri	kulturisa da ganaTlebis saministro	gandagana, farca, mTiuluri, qarTuli, kintouri, gogonebis xorumi	kulturis centri
3	kulturis centrTan arsebuli bavSvTa qoreografiuli ansambli "saunje"	70	gandagana, xevsuruli, mTiuluri, დოლი	kulturisa da ganaTlebis saministro	gandagana, mTiuluri, xevsuruli	kulturis centri
4	kulturis centrTan arsebuli qoreografiuli ansambli "qobuleTi"	35	ferxuli, gandagana, svanuri, qobuleTuri gandagana, Coxa-axaluxi momRerlebisaTvis, Wiboni, doli	kulturisa da ganaTlebis saministro	gandagana, osuri, davhuri, xorumi, ferxuli, svanuri, mTiuluri, qalTa sacekvaო, samaia, mTiuluri yazbeguri	kulturis centri
5	kulturis centrtan arsebuli qoreografiuli ansambli "mxedruli"	42	gandagana, davhuri, svanuri, mTiuluri, samaia, fxouri, moxeuri, farikaoba, narnari, kavkasiuri,	kulturis centri	gandagana, davhuri, svanuri, mTiuluri, samaia, narnari, fxouri, moxeuri, farikaoba, kavkasiuri	kulturis centri
6	xalas kulturis saxlTan arsebuli bavSvTa qoreografiuli ansambli "Sevardeni"	45	gandagana	kulturis centri	gandagana, moxiuluri, qalTa moxeuri, farikaoba, qal-vaJTa moxeuri, xorumi, davhuri-qarTuliT, ferxuli	

არსებით სირთულეს წარმოადგენს ახალგაზრდებისა და საქმიანი წრეების მხრიდან კულტურის სფეროს მიმართ ნაკლები ინტერესი, რაც, პირველ რიგში, საფრთხეს უქმნის ტრადიციული მატერიალური და სულიერი კულტურის მომავალი თაობისთვის გადაცემას.

1-12. ფიზიკური კულტურა და სპორტი

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს რევაზ ჩელებადის სახელობის ცენტრალური სტადიონი, რომელიც აკმაყოფილებს საქართველოს ეროვნულ საფეხბურთო ჩემპიონატის უმაღლესი ლიგის მატჩების გამართვისათვის ყველა მოთხოვნებს. ამასთან, მუნიციპალიტეტში კიდევ ორი დიდ სტადიონია დაბა ჩაქვსა და დაბა ოჩხამურში, რაგბის მოედანი ხუცუბანში, 15 სპორტული მოედანი და 10 მინი სპორტული მოედანი მუნიციპალიტეტის სოფლებსა და დაბებში. ქ. ქობულეთში 1 სპორტული სკოლაა. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე 2021 წლიდან დაგეგმილია ქ. ქობულეთში სპორტული კომპლექსის მშენებლობა, საფეხბურთო მოედნის მშენებლობა ქაქუთის ადმინისტრაციული ერთეულის სოფელ აჭში და ქ. ქობულეთში საფეხბურთო მოედნის სარეაბილიტაციო სამუშაოები. ამასთან, დაგეგმილია ქობულეთის კომპლექსური სასპორტო სკოლის ხელშეწყობა. სკოლაში ფუნქციონირებს შემდეგი წრეები: თავისუფალი ჭიდაობა, ძიუდო, ძალოსნობა, ველოსპორტი, რაგბი, ჭადრაკი, ფეხბურთი (გოგონათა და ჭაბუკთა). წრეებში დაკავებულია 300 ზე მეტი ბავშვი, ტარდება შიდა სასკოლო და ამხანაგური შეხვედრები. წლის განმავლობაში სკოლის ჯგუფებში მოსწავლეთა მომზადების დონის შემოწმების და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის და საქართველოს ეროვნულ ნაკრებ გუნდებში წარმატებული სპორტსმენების გამოვლენის მიზნით სასპორტო სკოლა მონაწილეობას ღებულობს საოლქო და რესპუბლიკურ სპორტულ ღონიძიებებში. მიმდინარე სპორტული ღონისძიებების დაფინანსების პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტის სხვადასხვა სახეობების განვითარება- პოპულარიზაცია და ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ უზრუნველყონ სპორტსმენების განვითარებისათვის შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერ სპორტსმენთა წახალისება.

1-13. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის საკურორტო-რეკრეაციული პოტენციალი და ტურიზმი

1-13.1 საკურორტო რეკრეაციული პოტენციალი

სუბტროპიკული კლიმატი, საუკეთესო სამკურნალო თვისებების მქონე თბილი შავი ზღვა, სანაპირო ზოლში არსებული ტურისტული და საკურორტო ინფრასტრუქტურა და მთისა და ზღვის უნიკალური ურთიერთშეხამება ქმნის საუკეთესო პირობებს აჭარაში დასვენებისათვის.

დღევანდელი მდგომარეობით საქართველოში კურორტებისა და საკურორტო ადგილების ჩამონათვალი მოცემულია საქართველოს პრეზიდენტის 2005 წლის 22 ივლისის #655 ბრძანებულებაში “საქართველოს კურორტებისა და საკურორტო ადგილების ნუსხის შესახებ”. ნუსხაში ფიგურირებს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის კურორტები და საკურორტო ადგილები. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებობს 2 კურორტი, ორივე მათგანი ზღვისპირა კლიმატური კურორტია (ქობულეთი, ციხისძირი) და 5 საკურორტო ადგილი. (იხ. ცხრილი 1-)

ცხრილი 1-30. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის საკურორტო ადგილები სნუსხა

#	დასახელება	მუნიციპალიტეტი	ტიპი	სიმაღლე ზ.დ., საკურორტო ზონა და რაიონი	მინერალური წყლების ტიპი	სავარაუდო სამედიცინო პროფილი
1	ბობოყვათი	ქობულეთი	კ	7 მ	-	პროფილაქტიკური, პულმონოლოგიური, ნევროლოგიური (ცნს)
2	კინტრიში	ქობულეთი	კ	700 II-1-ა მ	-	პროფილაქტიკური, კარდიოლოგიური
3	სკურდის მთა	ქობულეთი	კ	1200 მ	-	პროფილაქტიკური
4	ფიჭვნარი	ქობულეთი	კ	10 1-1-ა მ	-	პროფილაქტიკური, კარდიოლოგიური, პულმონოლოგიური, ნევროლოგიური (ცნს)
5	ხინოს მთა	ქობულეთი	კ	1850 IV-ა მ	-	ართროლოგიური, გინეკოლოგიური, ნევროლოგიური (ცნს)

შენიშვნა: ცხრილებში გამოყენებულია შემდეგი აბრევიატურა:

კკ – კლიმატური;

კ/ბ – კლიმატო-ბალნეოლოგიური;

ცნს – ცენტრალური ნერვული სისტემა;

პნს – პერიფერიული ნერვული სისტემა;

I-1-ა – აჭარის სანაპირო საკურორტო რაიონი;

II-1-ა – აჭარის დაბალმთიანი საკურორტო რაიონი;

III-ბ – აღმოსავლეთ საქართველოს კავკასიონის შუამთიანეთის საკურორტო ზონა;

IV-ა – დასავლეთ საქართველოს შუამთიანეთის საკურორტო რაიონი.

აჭარაში საკურორტო დასვენებისა და მკურნალობისას დიდ მნიშვნელობას იძენს მინერალური წყლების გამოყენება: აჭარაში გვხვდება სხვადასხვა ტიპის მინერალური წყალი. აჭარის კურორტებზე მათი სიმდიდრე და მრავალფეროვნება გულ-სისხლძარღვთა, ნერვული, საჭმლის მომნელებელი სისტემების, გინეკოლოგიური, საყრდენ-მამოძრავებელი აპარატის დაავადებათა მკურნალობის, პროფილაქტიკისა და რეაბილიტაციის საშუალებას იძლევა.

თანამედროვე პერიოდში მიმდინარეობს ქობულეთის მუნიციპალიტეტში გავრცელებული სულფიდური პელოიდების ძიება და კვლევა.

ასევე, დიდ მნიშვნელობას იძენს ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორების, გამოყენება სხვადასხვა დაავადების მკურნალობისა და პროფილაქტიკის მიზნით. მკურნალობის ბალნეოლოგიური მეთოდების დანერგვა, როგორც კურორტებზე ასევე მის გარეთ, ხელს უწყობს მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

სამკურნალო ტალახებს თავისი დიდი თერაპიული მოქმედების გამო ბალნეოლოგიაში და კურორტთერაპიაში განსაკუთრებული ადგილი უკავიათ.

1-13.1. 1 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის კურორტები და საკურორტო ადგილები

1. კურორტი ქობულეთი

ადმინისტრაციული მდებარეობა – ქობულეთის მუნიციპალიტეტი. მუნიციპალიტეტის ცენტრი – ქ. ქობულეთი, სადაც ზღვისპირა ზოლში განლაგებულია კურორტი.

გეოგრაფიული მდებარეობა – შავი ზღვის სანაპირო ზოლი, აჭარა-იმერეთის ქედის ფერდობები, ბათუმიდან ჩრდილო-აღმოსავლეთით, 25 კმ-ის მანძილზე. სიმაღლე ზღვის დონიდან 5მ. რელიეფი – ვაკე. ჰაერის წლიური საშუალო ტემპერატურა 13–15 C.ნ

კლიმატი – ზღვისპირა, ნოტიო სუბტროპიკული. ზამთარი რბილი, უთოვლო. იანვრის საშუალო ტემპერატურაა 4,8C. ზაფხული ძლიერ თბილი, ნოტიო. აგვისტოს საშუალო ტემპერატურაა 22,6C. ნალექების საშუალო წლიური რაოდენობა – 2514 მმ. ჰაერის საშუალო წლიური ფარდობითი ტენიანობა – 81%.

ფლორა – სუბტროპიკული, დეკორატიული მცენარეულობა, ჩაის პლანტაციები. განსაკუთრებული ხედვით გამოირჩევა მისი ენდემური ფიჭვის, ევკალიპტის, ბამბუკის, კიპაროსის კორომებით, ფინიკის პალმებით გაშენებული ქობულეთის წვრილქვიშიანი ფართო პლიაჟი.

ქობულეთი მდიდარია ასევე მატერიალურ-კულტურული ძეგლებითაც: პეტრას ციხე, ელიას ციხე, შუა საუკუნეების თაღოვანი ხიდი სოფელ ვარჯანაულში და სხვა.

მუნიციპალიტეტში მდებარეობს 3 დაცული ტერიტორია: ქობულეთისა და კინტიშის ნაკრძალები და მტირალას ეროვნული პარკი.

კურორტი ქობულეთი საქართველოს შავიზღვისპირეთის მნიშვნელოვანი ტურისტული ცენტრია. დამსვენებლებს იზიდავს მისი საყოველთაოდ ცნობილი წვრილქვიშიანი მრავალკილომეტრიანი პლაჟი,

რომელიც ძალიან მოსახერხებელია მზის აბაზანების მისაღებად. პლაჟები კეთილმოწყობილია, აქ ფუნქციონირებს მრავალი წყლის ატრაქციონი. ქობულეთის მშვენიერაა ზღვისპირა პარკი, რომელშიც თქვენ გაერთობით სპორტულ მოედნებზე, საზაფხულო კაფე-ბარებში, ბუნგალოებსა და დისკო-კლუბებში.

ქობულეთი აჭარის ზღვის კლიმატური კურორტებისგან განსაკუთრებული მიკროკლიმატით გამოირჩევა. იგი საქართველოს შავიზღვისპირეთის კურორტებიდან ყველაზე ახლოს მდებარეობს ზღვასთან. კურორტის ძირითადი სამკურნალო ფაქტორია შავი ზღვის თბილი და ტენიანი, ნოტიო სუბტროპიკული ჰავა და ზღვის წყალი.

მკურნალობის სახეობა - თალასოთერაპია (ჰაერისა და მზის აბაზანები, ბანაობა ზღვაში, ზღვის წყლის აბაზანები, ტერენკური და სხვ.). ამ კლიმატურ კურორტს გააჩნია პროფილაქტიკური, კარდიოლოგიური და პულმონოლოგიური სამკურნალო პროფილი.

მაქსიმალური თერაპიული ეფექტის მისაღებად აქ ერთმანეთთანაა შეთავსებული თალასოთერაპია და სხვა სამკურნალო პროცედურები. აქ კურნავენ ძვალ-სახსრების, ლიმფური ჯირკვლებისა და სხვა ორგანოების ტუბერკულოზს, ბრონქიალურ ასთმას, გულ-სისხლძარღვთა დაავადებებს.

2. კურორტი ციხისძირი

ადმინისტრაციული მდებარეობა – ქობულეთის მუნიციპალიტეტი.

გეოგრაფიული მდებარეობა – შავი ზღვის ვიწრო სანაპირო ზოლი, მოსაზღვრე მალეობების (მცირე კავკასიონის განშტოებები) კალთები, რომლებიც ეშვებიან ზღვაში და ქმნიან კონცხს, ბათუმიდან ჩრდილო-აღმოსავლეთით 19 კმ-ის მანძილზე. სიმაღლე ზღვის დონიდან – 50 მ. რელიეფი – მთაგორიანი. ციხისძირის ზღვაში შეჭრილი კონცხი პლიაჟს ორ ნაწილად ჰყოფს: სამხრეთად (პლაჟი საკმაოდ ფართო ქვიშიანია, მზე ხანგრძლივად დაჰნათის, სანაპირო ღრმაა) და ჩრდილოეთად (პლაჟზე ნაპირები თხელია და ბანაობა ყველასათვის მისაწვდომია).

კლიმატი – ზღვისპირა, ნოტიო სუბტროპიკული. ზამთარი რბილი, უთოვლო. იანვრის საშუალო ტემპერატურაა 6,2°C. ზაფხული ძალიან თბილი, ნოტიო. აგვისტოს საშუალო ტემპერატურაა 22,6°C. ნალექების წლიური რაოდენობა – 2732 მმ. ჰაერის საშუალო წლიური ფარდობითი ტენიანობა – 78%.

ფლორა – სუბტროპიკული, დეკორატიული მცენარეულობა, ციტრუსის ბაღები და ჩაის პლანტაციები.

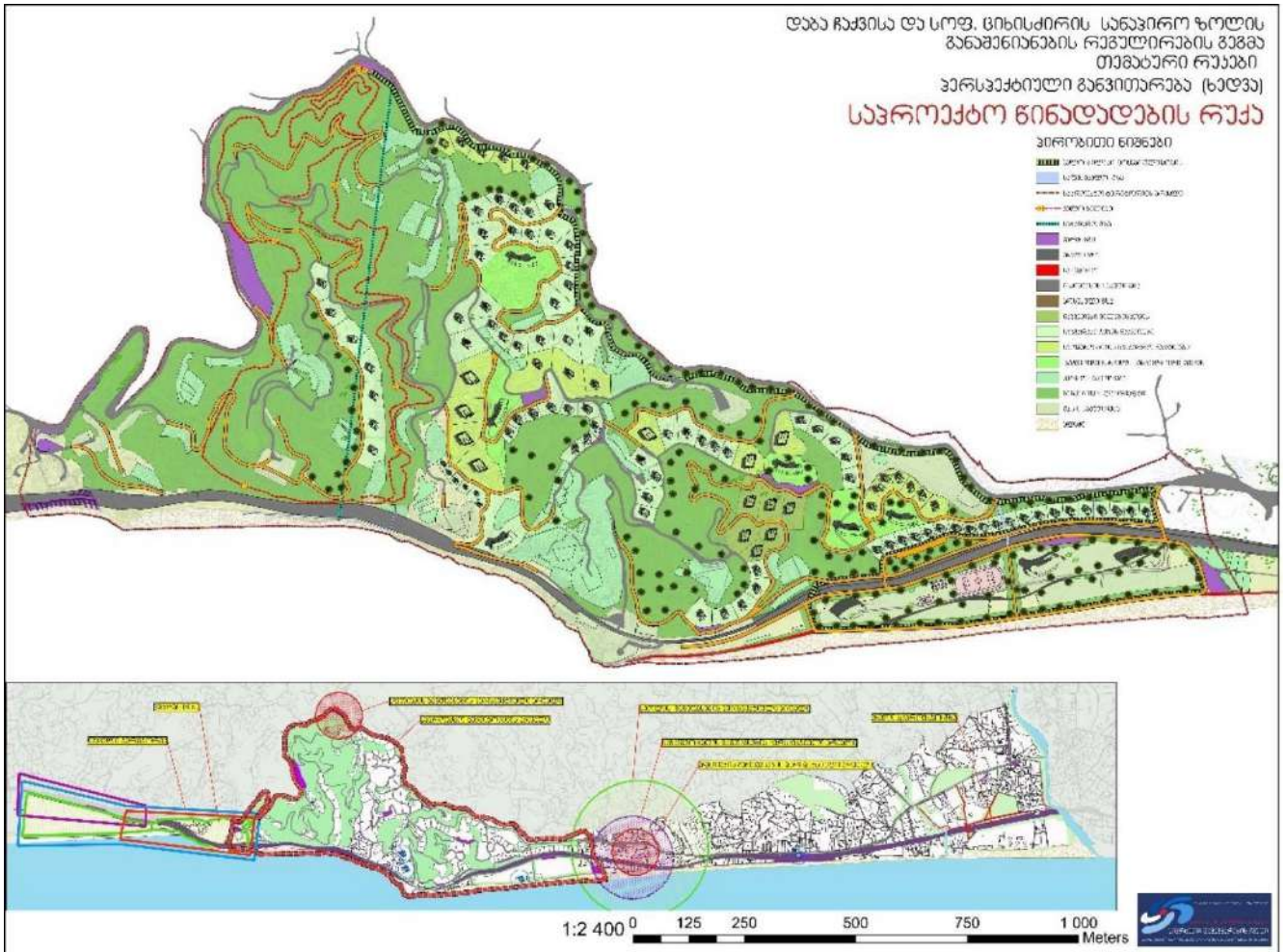
ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორები: ზღვისპირა ნოტიო სუბტროპიკული ჰავა და ზღვის წყალი. მკურნალობის სახეობა - თალასოთერაპია (ჰაერისა და მზის აბაზანები, ბანაობა ზღვაში, ზღვის წყლის აბაზანები, ტერენკური და სხვ.).

ციხისძირის მიდამოებში მდებარეობს უძველესი, მე-6 საუკუნეში აშენებული “პეტრა-ქაჯეთის” ციხე.

ციხისძირის ჰავის უნიკალურობა იმაში მდგომარეობს, რომ ის ზღვისა და მთის ჰაერის ნარევის წარმოადგენს. კურორტის მთავარი ფაქტორია ზღვისა და მზის აბაზანები. აქ კურნავენ სასუნთქი გზების არატუბერკულოზურ, გულ-სისხლძარღვთა და ნერვული სისტემის დაავადებებს.

კურორტის სანაპირო ზოლს გააჩნია განაშენიანების რეგულირების გეგმა, რომელიც განსაზღვრავს მისი განვითარების ძირითად მიმართულებებსა და პრინციპებს.

სქემა 1-5. ჩაქვი ციხისძირის განაშენიანების რეგულირების გეგმა

1-13.1.2 საკურორტო ადგილები

1. საკურორტო ადგილობრივი ბოლო

სოფელი ქობულეთის მუნიციპალიტეტში. მდებარეობს მდინარე დაგვას ნაპირებზე, შავი ზღვის პირას, ზღვის დონიდან 60 მ. სოფელში არის რკინიგზის ბაქანი სამტრედია-მახინჯაურის ხაზზე. ბოლო ადგილობრივი მნიშვნელობის კურორტია. სოფელში მდებარეობს საქართველოს პრეზიდენტის რეზიდენცია.

2. კონტრიშის დაცული ტერიტორია

კონტრიშის დაცული ტერიტორიები ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მდებარეობს მდინარე კონტრიშის თვალწარმტაც ხეობაში და სოფელ ცხემლოვანსა და ხინოს მთის შუაშია მოქცეული. აგვისტოს საშუალო ტემპერატურა +24 გრადუსი, ხოლო იანვრის +4 გრადუსია.

კონტრიშის დაცული ტერიტორიების ფლორისთვის აჭარული ენდემების, მდიდარი მარადმწვანე ქვეტყის, გვიმრების და ლიანების სიმრავლეა დამახასიათებელი. ნაკრძალის დენდროფლორა 102 სახეობას ითვლის. აქ 46 სახეობის ხის, 4 სახეობის ბუჩქის და ლიანების 8 სახეობის ნახვა შესაძლებელია. აქაური რელიქტებია: პონტოური მუხა, მედვედვის არყი, უნგერის შქერი, უთხოვარი, კოლხური ჯონჯოლი, თაგვისარა, კავკასიური ხურმა, ჩვეულებრივი წაბლი.

კონტრიშის დაცული ტერიტორიების მდინარეები და ხეები მდიდარია კალმახით. ნაკრძალის ტყეებში ბინადრობს შველი, არწივი, მურა დათვი და ფლორის სხვა მრავალი საინტერესო და იშვიათი წარმომადგენელი.

კინტრიშის დაცული ტერიტორიების განლაგებულია ისტორიულ აჭარაში („ქობულეთის მუნიციპალიტეტი“ და „ქობულეთის მუნიციპალიტეტი“), როგორც მას ძველ მატინებში მოიხსენიებენ). მის მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებულ დასახლებებში ქრისტიანობის ქადაგება ჯერ კიდევ პირველ საუკუნეში დაიწყო ანდრია მოციქულმა.

კინტრიშის დაცულ ტერიტორიებს საკმაოდ კარგი ტურისტული პოტენციალი გააჩნია. ის სულ რაღაც ოციოდე კილომეტრზეა განლაგებული კურორტ ქობულეთიდან, სადაც მრავალრიცხოვანი სასტუმროები, რესტორნები და ოჯახური სასტუმროები არსებობს. დაცულ ტერიტორიებზე შესაძლებელია საწყალოსნო, ეთნოლოგიური, ეკოლოგიური და ფრინველებზე დაკვირვების ტურების მოწყობა.

3. საკურორტო ადგილი სკურდას მთა

- მდებარეობს ქობულეთის მუნიციპალიტეტში და წარმოადგენს კლიმატური ტიპის საკურორტო ადგილს. აქ დასვენება გამაჯანსაღებელი და საერთო პროფილაქტიკური ხასიათისაა.

4. საკურორტო ადგილი ხინოს მთა

- თანამედროვე ხინოს მთა ერთ-ერთი საუკეთესო ადგილიარეგიონში, როგორცზაფხულის, ასევე ზამთრის ტურისტული ცენტრების მოსაწყობად. ცნობილი აბრეშუმის საქარავნო გზის ერთი დიდი მიმართულება სწორედ აქ გადიოდა. იგი სამხრეთ დასავლეთ საქართველოს ერთ-ერთი მსხვილი სამხედრო-პოლიტიკური ცენტრიყო. აქვე დღემდე არსებობს ხინოს ეპარქიის მამათა მონასტერი. ხინო წმინდელი ეპისკოპოსის სამწყსო მდინარე ჭოროხამდ ევრცელდებოდა. ასეთ დიდ გავლენას და კულტურულ დაწინაურებას უკავშირდება ხინოს საეპისკოპოსოში საგანმანათლებლო კერების მომრავლება, მეურნეობის განვითარება. აქ მეფუტკრეობა და მეღვინეობა წამყვანი დარგები იყო. აქაური უნიკალური ხის მასალა დღემდე იქცევა ყურადღებას. უხვი წყაროები, ვაკე-სამოსახლოები მჭიდრო დასახლების მომრავლებას უწყობდა ხელს. დღეისათვის აქ სამიათას კომლზე მეტი მოსახლეა.

საკურორტო ადგილი ხინოს მთა მდებარეობს ზღვის დონიდან 1850 მ-ზე. ხოლო ხინოს მთის მწვერვალი 2599 მ-ს შეადგენს, რომელიც ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ყველაზე მაღალი მწვერვალია, ეს საკურორტო ადგილი IV-ა საკურორტო ზონა მიეკუთვნება. ხინოს მთის უნიკალური ჰავა საშუალებას იძლევა აქ მოსული ვიზიტორები განიკურნონ სხვადასხვა დაავადებისგან, აღსანიშნავია რომ ხინოს მთა ერთადერთი საკურორტო ადგილია სადაც ვიზიტორებს შეუძლიათ განიკურნონ გინეკოლოგიური დაავადებისგან. მისი პოტენციალი ასამაღლებლად აუცილებელია სახელმწიფოს ხელშეწყობით აქ მოეწყოს შესაბამისი ინფრასტრუქტურა.

5. საკურორტო ადგილი ფიჭვნარი

- ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ზღვისპირა კლიმატური საკურორტო ადგილებიდან განსაკუთრებული მიკროკლიმატით გამოირჩევა. ის ქობულეთის მუნიციპალიტეტს ეკუთვნის, რომელიც აჭარა-აბაღცხის მთიანეთის სამხრეთ-დასავლეთით, კოლხეთის დაბლობზე, ქალაქ ბათუმიდან 25 კმ-ის დაშორებით მდებარეობს. იგი საქართველოს შავიზღვისპირეთის კურორტებიდან ყველაზე ახლოს მდებარეობს ზღვასთან და ზღვის დონიდან მხოლოდ 3-5 მ-ის სიმაღლეზეა გაშენებული. კურორტის ძირითად სამკურნალო ნიშას შავი ზღვის თბილი და ტენიანი კლიმატი წარმოადგენს.

ფიჭვნარი - ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სანაპირო საკურორტო ადგილი. ეს არის კლიმატური სამკურნალო ადგილი, რომელიც სხვადასხვა ტიპის დაავადებათა სამკურნალო ეფექტს იძლევა, კერძოდ კი პროფილაქტიკური, კარდიოლოგიური, პულმონოლოგიური, ნევროლოგიური - ცენტრალური ნერვული სისტემის დაავადებებისას.

1-13.1.3 ტურისტული ინტერესის მქონე ადგილები ქობულეთის მუნიციპალიტეტში

ჩაქვი

ბათუმიდან 13 კმ. დაშორებით მდებარეობს საკურორტო ადგილი ჩაქვი, რომელიც ისტორიულად ქართული ჩაის სამშობლოა. სწორედ აქ შემოიტანა და გააშენა პირველად ჩაი ჩინელმა მეცნიერმა ლაოჯინ ჯაომ.

აჭარაში ჩამოსულ ტურისტებში დიდი პოპულარობით სარგებლობს ჩაქვის სანაპირო ზოლი და აქ მდებარე ხასხასა მწვანეში ჩაფლული სასტუმროები, აგარაკები და სააგარაკე სახლები.

ზღვის სანაპირო ქვიშიანი დიუნა

მდებარეობა: ქობულეთის მუნიციპალიტეტი

მანძილი ბათუმიდან: 36 კმ

აჭარა მდიდარია ენდემებით, რელიქტებით ად აპაზიტატების ისეთი სახეობებით, რომლებიც ევროკავშირისათვის ზურმუხტის ქსელისა (Emerald network) და Natura 2000 ფარგლებშია დაცულია. მათ უნიკალურობას განაპირობებს ის ფაქტი, რომ მათ მთელს ევროპაში გაქრობის საფრთხე ემუქრებათ.

სამხრეთ კოლხეთში მთელს აჭარის ზღვის სანაპიროზე შემორჩენილია დიუნა და დიუნური მცენარეულობა. იგი ბუნების ცოცხალი ძეგლია და ამ სტატუსით შედის ქობულეთის დაცული ტერიტორიის ფარგლებში.

აქ ხარობს ზურმუხტის ქსელისა და Natura 2000-ის შემდეგი სახეობები: ზღვისშროშანი - (*Pancreatium maritimum*), ზღვისნარი (*Eringium maritimum*), კაკილე (*Cakile euxina*), ყაყაჩურა (*Glaucium flaum*), ხვართქლა (*Calystegia soldanella*), ძირტკბილა (*Glycyrrhiza glabra*) და ასეშემდეგ.

პლაჟები

ზღვის წყლის ხარისხს და პლაჟების მდგომარეობას დიდი მნიშვნელობა აქვს, რადგან სწორედ ეს ფაქტორები განაპირობებს როგორც კონკრეტული ზღვისპირა კურორტის, ისე, მთელი რეგიონის მიზიდულობას ტურისტებისთვის. ამ მხრივ, საერთაშორისო მასშტაბით მოქმედებს ის ეთი ინდიკატორი, როგორცაა `ლურჯი დროშის~ სტატუსი, რომელიც მიენიჭება თავისი ხარისხით გამორჩეულ პლაჟებს (ბეაცკეს) და ზღვის სანაპიროებს (მარინას). `ლურჯი დროშა~ - კომპლექსური შეფასების ინდიკატორია, რომელშიც შედის:

ზღვის წყლის ხარისხი;

გარემოს შესახებ ინფორმაცია და საგანმანათლებლო საქმიანობა;

გარემოს დაცვის მენეჯმენტი;

უსაფრთხოება და სერვისი.

საქართველოს, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ჩათვლით, არცერთი პლაჟი ან ზღვის სანაპიროს მონაკვეთი არ ფლობს `ლურჯ დროშას~. მეზობელი ქვეყნების მდგომარეობა ამ მხრივ შემდეგია:

□ რუსეთის ფედერაცია: 1 პლაჟი (სანქტ-პეტერბურგისმიდამოებში), 0 სანაპირო;

□ უკრაინა: 3 პლაჟი (ყირიმსა და ოდესის მიდამოებში), 0 სანაპირო;

□ თურქეთი: 352 პლაჟი (თითქმის ყველა ხმელთაშუა ზღვაზე), 19 ზღვის სანაპირო.

შედარებისთვის, ტურიზმის სფეროში ერთ-ერთ ლიდერ ქვეყანაში-ესპანეთში `ლურჯი დროშა~ მიკუთვნებული აქვს 538 პლაჟსადა 83 ზღვის სანაპირო უზანს.

ქობულეთის ეკო-პლაჟი - მდებარეობს ფიჭვნარის ტერიტორიაზე - მიმდებარე ტერიტორიაზე 2013 წელს ჩატარდა ინფრასტრუქტურული სამუშაოები, ეკო პლაჟის მიმდებარე გაკეთდა ფეხბურთის მოედანი, სანაპიროზე - ქვიშის ფრენბურთის მოედანი და მინი ფეხბურთის ქვიშის სტადიონი.

საკემპინგე ადგილები

რეგიონის 4 საკემპინგე ადგილიდან 3 სწორედ ქობულეთის მუნიციპალიტეტში არის განლაგებული, თუმცა სამანქანე კემპინგი აქედან არცერთ საკემპინგე ადგილს არ გააჩნია. ასევე აღსანიშნავია, რომ ქობულეთის 3 საკემპინგედან მხოლოდ ერთია კერძო პირის მიერ მოწყობილი და ფიჭვნარის ტერიტორიაზე მდებარეობს, ხოლო დანარჩენი 2 დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ეკუთვნის.

ფრინველებზე დაკვირვება ქობულეთის მუნიციპალიტეტში

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფლები სახალვაშო და ჩაისუბანი შეიძლება გამოიყოს როგორც პოტენციური საკურორტო ადგილები, ფრინველებზე დაკვირვების ტურიზმისა და სოფლად ტურიზმის განვითარების მხრივ.

შავი ზღვის სანაპირო, კერძოდ, ბათუმის შემოგარენი, ხელვაჩაურისა და ქობულეთის მუნიციპალიტეტების სოფლები, მტაცებელი ფრინველების მრავალრიცხოვანი მიგრაციის ერთ-ერთი ყველაზე ვიწრო დერეფანია, სადაც ყოველწლიურად 1.000.000-ზე მეტი გადამფრენი მტაცებელი ფრინველი აღირიცხება. სწორედ, ამ ფაქტის გამო აღნიშნული ადგილები მსოფლიოში ფრინველების მიგრაციაზე დაკვირვების მოცულობით მესამეა. იგი ცნობილია "აღმოსავლეთ შავი ზღვის სამიგრაციო დერეფნის" სახელით.

აქ შემოდგომის პერიოდში სკანდინავიიდან, რუსეთის ტყეებიდან და ცენტრალური აზიიდან 35 სახეობის გადამფრენი მტაცებელი მიფრინავს სამხრეთით აფრიკისაკენ გამოსაზამთრებლად. სწორედ რეგიონის უნიკალური ტოპოგრაფია და კლიმატი განაპირობებს ამდენი ჩიტის ერთ ადგილზე თავმოყრას, რაც დაუფიქარი შთაბეჭდილებების მიღების უტყუარი წინაპირობაა.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მდებარე სოფელი ჩაისუბანი - საუკეთესო ადგილია იმათთვის, ვინც ერთმანეთს უზიარებს თავიანთ ინტერესებს მტაცებელი ფრინველების ეკოლოგიისა და მიგრაციის შესახებ. გარდა სოფელი ჩაისუბნისა, ფრინველებზე დაკვირვების ტურების მოწყობა ასევე შესაძლებელია ისპანის ჭაობზე (ქობულეთის დაცული ტერიტორიები), სადაც აღმართულია სათვალთვალო კოშკურა და ასევე სოფელ სახალგაშოში, ამ ტიპის ტურიზმის განვითარების პოტენციალი არის ასევე კინტრიშის ნაკრძალისა და მტირალას ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე 35 სახეობის გადამფრენი მტაცებლებიდან გამოირჩევა რამოდენიმე:

კაკაჩას მიგრაცია იწყება აგვისტოს ბოლოს და პიკს აღწევს სექტემბრის პირველ კვირაში. მსოფლიოში კაკაჩების ერთ-ერთი ყველაზე დიდი რაოდენობა (დაახლოებით 650.000) 2012 წლის შემოდგომაზე დაფიქსირდა სწორედ ბათუმში. პერიოდულად აქ შესაძლებელია იხილოთ იშვიათი სახეობის კაკაჩა (Oriental Honey-Buzzard).

ასევე საინტერესო და მრავალფეროვანია არწივების მიგრაცია. აქ შესაძლებლობა გეძლევათ იხილოთ ჩია არწივი, გველიჭამია, ველისარწივი, მწირემყივანი არწივი და ბეჭობის არწივიც კი სექტემბრის მესამე კვირისა და ოქტომბრის პირველი კვირის განმავლობაში.

ბათუმისე. წ. დერეფანში ასევე წარმოდგენილია წითელფეხება შევარდენი. გვიანი სექტემბრის პერიოდში აქ შესაძლებელია იხილოთ ჩვეულებრივი კირკიტა, მცირე კირკიტა, წითელფეხება შევარდენი, ალალი, შევარდენი და მარჯანი ერთი და იმავე დღეს. პერიოდულად ასევე ფიქსირდება გავაზი.

აჭარის რეგიონი საუკეთესო ადგილია იმათთვის, ვინც ერთმანეთს უზიარებენ თავიანთ ინტერესებს მტაცებელი ფრინველების ეკოლოგიისა და მიგრაციის შესახებ. გარდა ჩიტებზე დაკვირვებისა აქ ასევე შესაძლებელია დატკბეთ თვალწარმტაცი ბუნებითა და გარშემორტყმული ტყეებით. აქედან რამოდენიმე ბილიკი მიუყვება მტირალას ეროვნული პარკის სათვალთვალო ადგილებს, სადაც ასევე მოეწყოს სათვალთვალო პუნქტი.

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ აჭარაში, (ქობულეთის მუნიციპალიტეტში) 2012 წელს პირველად გაიმართა Birdwatching-ის ფესტივალი, რომელიც ორგანიზებული იქნა საერთაშორისო ორგანიზაციის "Batumi Raptor Count"-ის მიერ. ფესტივალის მიზანი იყო აჭარაში ფრინველებზე დაკვირვების ტურიზმის პოპულარიზაცია. ფესტივალს ესწრებოდა, როგორც ქართველი, ასევე უცხოელი დაინტერესებული პირები და ექსპერტები.

აჭარაში ჩიტებზე დაკვირვების პოტენციალის არსებობა კიდევ ერთხელ დადასტურდა 2012 წლის 3 სექტემბერს, როცა საერთაშორისო ორგანიზაცია "Batumi Raptor Count"-ის მონაცემით ერთი დღის განმავლობაში 179.342 გადამფრენი კრაზანაჭამია არწივი დაფიქსირდა.

ეს ციფრი მნიშვნელოვნად აღემატება 1982 წელს ისრაელში დაფიქსირებულ ბოლო მსოფლიო რეკორდს - 124.000 კრაზანაჭამია არწივი დღის განმავლობაში. იგივე, "Batumi Raptor Count"-ის მიერ გამოქვეყნებული ცნობით საშემოდგომო მიგრაციის პერიოდში მილიონზე მეტი გადამფრენი ფრინველი დაფიქსირდა. სპეციალისტების აზრით, ერთი სეზონისათვის ეს მონაცემი რეკორდულ მაჩვენებელს წარმოადგენს.

1-13.2 ტურიზმი

1-13.2.1 ტურისტული ინფრასტრუქტურა

ტურისტული ინფრასტრუქტურა მოიცავს ისეთი ორგანიზაციული და მატერიალური ობიექტების ერთობლიობას, რომლებიც ქმნიან ხელსაყრელ გარემოს მუნიციპალიტეტში ტურისტების მოზიდვისათვის, დასვენებისა და გართობის კომფორტული გარემოს ჩამოყალიბებისათვის. ტურისტული ინფრასტრუქტურის შემადგენელი ელემენტებია:

- სასტუმროები და ტურისტების განთავსების სხვა ობიექტები;
- საზოგადოებრივი კვების ობიექტები;
- ტრანსპორტი;
- სანიშნებითა და ბანერებით უზრუნველყოფილი საგზაო ქსელი;
- საზოგადოებრივი ინფრასტრუქტურა;
- შემეცნებითი, საქმიანი, გასართობი, გამაჯანსაღებელი, სპორტული და სხვა ანალოგიური ობიექტები;
- ტურისტული სააგენტოები და ოპერატორები;
- გიდების მომსახურების მიმწოდებელი ორგანიზაციები.

სასტუმროების სფერო:

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სასტუმროსა და სასტუმროს ტიპის სახლების (GUEST HOUSE) რაოდენობა 130 ერთეულია, კერძოდ 14 სასტუმრო და 116 სასტუმროს ტიპის სახლია. სასტუმროს უმრავლესობას 15-დან 18 ნომერი გააჩნიათ, ხოლო ოთხ მათგანს 24 და მეტი ნომერი. ნომრის საშუალო ფასი ტურისტულად აქტიურ სეზონზე შეადგენს საშუალოდ 91 ლარს. (აგვისტოს თვეში, როდესაც ტურისტთა მაქსიმალური ნაკადი ფიქსირდება ნომრის ღირებულება საშუალოდ 118 ლარამდე იზრდება). რაც შეეხება სასტუმროს ტიპის სახლებს მათი უმრავლესობაში ნომრების ფასები მერყეობს 10-დან 40 ლარამდე.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ნაკლებადაა მაღალი კლასის სასტუმროები, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მხოლოდ ერთი ხუთ ვარსკვლავიან სასტუმრო (Georgian palace) ფუნქციონირებს.

მიუხედავად სასტუმროთა საკმაოდ დიდი რაოდენობისა საკონფერენციო დარბაზი მხოლოდ ორ სასტუმროს გააჩნია, რაც საკონფერენციო ტურიზმის განვითარების მნიშვნელოვანი შემაფერხებელი ფაქტორია. ტურისტთა მოთხოვნის სრულად დაკმაყოფილებისათვის მნიშვნელოვან რეფორმად გვევლინება ქობულეთის თავისუფალი ტურისტული ზონის შექმნა.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში არსებობს საკურორტო პოლიკლინიკა, რომელიც ზრუნავს ტურისტთა ჯანმრთელობაზე და იღებს პაციენტებს სხვადასხვა ქვეყნებიდან, რომლებიც ჩამოდიან სამკურნალო-პროფილაქტიკური მიზნით. როგორც ცნობილია, ქობულეთის სანაპირო გამოირჩევა სამკურნალო თვისებებით განსაკუთრებით ფიჭვნარის ტერიტორიაზე მდებარე სანაპირო ზოლი. საკურორტო პოლიკლინიკა მათ სთავაზობს ტურისტთა დასვენებისათვის ძირითად მომსახურებებს. ზემოთ ხსენებული საკურორტო პოლიკლინიკა ხელს უწყობს სამკურნალო ტურიზმის განვითარებას. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მოქმედი სასტუმროების შესახებ ინფორმაცია იხილეთ ცხრილი 1-31.

ცხრილი 1-31 ქობულეთის სასტუმროები

qobuleTib sastumroebi							
#	obieqtების დასახელება	nomris raoden oba	sul adgilebi	misamarTi	Telefoni	veb-gverdi	-mail
1	aleko xinikaZe	10	30	Tamar mefis #52	26-40-46, 577-78-63-63		

2	amigo	12	50	rusTavelis #205b	26-67-93, 597-44-04-22		hotel.amigo@mail.ru
3	anri 2010	12	40	aRmaSeneblis #520a	593-98-30-48		
4	arCil jinWaraZe	14	42	aRmaSeneblis #628	599-10-17-70		
5	arCil veruliZe	9	28	aRmaSeneblis #353	574-09-19-55		
6	armazi	30	100	aRmaSeneblis #358	598-24-77-48		
7	astoria	13	30	Tamar mefis #100	555-22-01-28		
8	badri ananiZe	20	60	aRmaSeneblis #542a	26-71-67		
9	belgradi	8	22	aRmaSeneblis #270	599-93-96-30		belgrad@myhotels.ge
10	bleq si	12	37	Tamar mefis #90	599-57-73-13		marika-dolidze@inbox.ru
11	buveresniki	16	60	aRmaSeneblis #644	599-56-14-92		
12	Cveni ezo	22	50	aRmaSeneblis #492	599-77-99-64, 599-79-19-07	www.chveni-ezo.ge	info@chveni-ezo.ge
13	daviT gogitiZe	5	10	aRmaSeneblis #118a	26-78-44, 555-15-97-25		
14	daviTi	13	40	aRmaSeneblis #337	595-19-19-92		
15	irma gogitiZe	23	46	rusTavelis #224	577 17 79 39		
16	daviT papunaiSvili	4	15	Tamar mefis #86	26-84-42, 599-39-06-91		
17	edemi	22	44	aRmaSeneblis #468a	26-67-63, 599-10-83-08		turismbsw@mail.ru
18	eldorado	10	25	aRmaSeneblis #514	26-80-47		eldorado@mail.ru
19	el-kopa	15	70	Tamar mefis #96	599-10-79-73		l.kopa@yahoo.com

20	elza	6	16	aRmaSeneblis #482	599-24-08-40		irakli_002@mail.ru
21	emzar cincabaZe	12	24	aRmaSeneblis #302a	26-65-87		
22	fantazia	20	40	aRmaSeneblis #288	599 49 35 29		
23	fati masuraSvili	10	35	rusTavelis #157	593-99-59-09		
24	fiWvnari	18	32	aRmaSeneblis #626a	26-66-59		
25	giorgi bajeliZe	13	30	9 aprilis #85	26-66-71, 593-57-32-22		
26	giuli jinWaraZe	6	20	aRmaSeneblis #500a	574-08-41-14		
27	grin hauzi	26	52	Tamar mefis #8	593-79-28-22, 426-26-11-15	www.greenhousehotel.ge	contact@greenhousehotel.eu
28	iasamnisferi sastumro	20	50	aRmaSeneblis #458	599-96-36-83		
29	ika	24	48	aRmaSeneblis #472	26-77-83, 599-26-31-80		xatuna-meladze@mail.ru
30	ilia	8	20	Tamar mefis #126	577-49-49-48, 593-24-46-87		maiakharazi@mail.ru
31	imedi	12	40	aRmaSeneblis #307	26-75-32		
32	inga mJavanaZe	18	35	Tamar mefis #116	574-31-38-83		
33	mwwane ezo	23	40	Tamar mefis #128			
34	inga jijavaZe	18	60	aRmaSeneblis #382b	555-72-77-17		
35	inter kontinentali	7	17	aRmaSeneblis #257	599-28-26-78		
36	irise	22	70	aRmaSeneblis #118a	26-78-44 599 11 78 66		
37	jambul gogitiZe	30	110	megobrobis #16	26-61-86		

38	joni centeraZe	19	65	aRmaSeneblis #636	26-66-22		
39	gorjia palasi	156	300	aRmaSeneblis #275	224-24-00	www.gph.ge	info@gph.ge , director@gph.ge
40	jude	6	12	Tavisuflebis #20	555-12-90-05		t.varshanidze@mail.ru
41	kaxaber kakalaZe	15	40	aRmaSeneblis #770	597-50-62-64		
42	kempingi	7	28	Tamar mefis #18	599-54-16-43		
43	king palasi	20	50	aRmaSeneblis #255	599-26-88-77, 26-88-77		info@kingpalace.ge
44	koba kakalaZe	28	100	aRmaSeneblis #770	597-40-28-22		
45	kondori	32	64	aRmaSeneblis #280	577-44-88-82, 577-75-00-99	www.kondori.ge	info@kondori.ru
46	liana veruliZe	17	55	rusTavelis #327g	593-46-68-55		
47	lili megreliZe	12	42	Tamar mefis #54	571-40-33-00		
48	lizi	19	60	aRmaSeneblis #314	555-39-00-45		
49	marina CinCabaZe	7	24	aRmaSeneblis #302b	26-69-36		
50	marine jiSiaSvili	13	42	rusTavelis #347d	593-32-45-35		
51	medea jafariZe	10	30	rusTavelis #253	595-41-73-90		
52	medea megreliZe	8	32	Tamar mefis #48	26-62-05		
53	merab kvesieSvili	7	25	aRmaSeneblis #612a	593-59-88-24		
54	merab cincabaZe	11	28	aRmaSeneblis #364a	577-20-39-08		
55	nani civaZe	12	24	aRmaSeneblis #338	599-22-89-06		

56	nino verulize	13	40	aRmaSeneblis #536	555-54-00-85		
57	nugzar gogitize	12	24	ninoSvilis #94a	593-10-00-03		
58	nugzar romanaze	10	34	aRmaSeneblis #494	593-46-22-06		
59	nugzar xinikaze	4	15	aRmaSeneblis #185	598-28-18-67		
60	oazisi	90	150	daba Caqvi	592-29-83-83, 247-22-33		info@hoteloasis.ge
61	oqros napiri	18	45	aRmaSeneblis #303	26-89-70		director@hoteloasis.ge
62	orenji	24	50	Tamar mefis #70a	599-15-07-60		
63	oTar koncelize	16	40	aRmaSeneblis #18	26-60-67, 599-17-72-90		hotelorange@mail.ru
64	paata verulize	20	50	aRmaSeneblis #309a	26-83-66		
65	pariz-qobuleTi	8	25	kostavas quCa #76	33686570149		
66	qeTino SaviSvili	16	32	aRmaSeneblis #430a	599-97-17-95		
67	qobuleTi	17	45	Tamar mefis #52	593-35-39-35		
68	qobuleTis sanapiro klubi	8	18	aRmaSeneblis #373a	26-68-67, 599-56-96-77	www.kbchotel.com	l_lepsveridze@mail.ru
69	rezo megrelize	6	20	aRmaSeneblis #132	26-93-85, 599-44-05-66		
70	robert wulukize	10	20	rusTavelis #205	593-31-86-94		
71	solidaroba	51	102	aRmaSeneblis #269	558-50-32-07, 579-85-17-71,32-223-12-44		hotel.solidarity@profkurort.ge
72	salome	11	27	aRmaSeneblis #616	26-62-26 593 26 17 80		solidarity1@mail.ru
73	sanapiro	16	31	Tamar mefis #1	599-50-63-83	www.hotelsanapiro.wordpress.com	

74	savane	25	56	aRmaSeneblis #362a	599-56-86-65	www.savane.ge	
75	Savi zRvispira sastumro	19	60	rusTavelis #170a	599-92-34-09, 593-12-14-89	www.glcscsol.ge	info@savane.ge
76	simpatia	12	32	Tamar mefis #122b	599-19-55-06		
77	sofia	30	68	aRmaSeneblis #468a	599-10-40-30		
78	SoTa baJunaiSvili	14	55	aRmaSeneblis #408	26-71-18		qobuleti@bk.ru
79	suliko	20	60	aRmaSeneblis #614	599-24-96-63		
80	suliko laziSvili	6	20	9 aprilis #45a	26-62-28		
81	suliko miqelaZe	9	35	aRmaSeneblis #540	514-08-95-08		
82	sulxan xarazi	8	22	aRmaSeneblis #740	26-74-04, 599-17-06-04		
83	Tamar mefis sanapiro 134	9	30	Tamar mefis #134	599-23-13-32		
84	Tamar veruliZe	8	23	aRmaSeneblis #718	26-84-13		
85	Tamaz jinWaraZe	14	35	aRmaSeneblis #335	593-14-08-54		
86	Tamila balaZe	11	50	rusTavelis #327b	599-15-67-74		
87	tariel jafariZe	12	35	rusTavelis #307	26-75-67, 598-73-96-03		
88	Temur laziSvili	12	38	rusTavelis #313	593-61-07-53		
89	Temur gogitiZe	18	35	Tamar mefis sanapiro #108	558-77-84-78		
90	TeTri etli	33	99	aRmaSeneblis #528	577-10-24-45, 593-34-14-31		
91	TinaTin takiZe	6	22	aRmaSeneblis #181	26-64-95, 558-35-08-59		

92	valentina kasapiani	8	21	aRmaSeneblis #79	26-77-42		
93	WaRara urali	18	35	veruliZis #1	26-61-01		
94	zaur romanaZe	12	44	aRmaSeneblis #382	26-77-44		
95	zurab jinWaraZe	15	40	rusTavvelis #347	551-75-00-19		
96	zurab jorbenaZe	11	40	rusTavelis #257	26-67-08		
97	zurab kaxiZe	10	20	rusTvelis #303	26-61-97		
98	zviad SaviSvili	7	25	aRmaSeneblis #262	592-12-89-17		
99		1659	4327				

საზოგადებრივი კვების ობიექტები:

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში დაახლოებით 43 კაფე-ბარია, რომლის ძირითადი ნაწილი თავმოყრილია სანაპიროს მიმდებარე ტერიტორიაზე. მათგან მხოლოდ 18 აქვს სახელწოდება, რაც უმთავრესად მიუთითებს დანარჩენი ობიექტების ორიენტირებას მხოლოდ ტურისტულად აქტიურ სეზონზე რაც გრძელვადიან პერიოდში მომსახურების განვითარების თვალსაზრისით შემაფერხებელ ფაქტორს წარმოადგენს.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მდებარე სასტუმროებისა და კაფე-ბარების უმრავლესობას არ ჰყავთ მაღალ კვალიფიცირებული პერსონალი. რაც აფერხებს ტურისტების შემოსვლას სხვადასხვა ქვეყნიდან და აქვეითებს კონკურენტუნარიანობის ხარისხს სხვა შავიზღვისპირა კურორტებთან და ხმელთაშუა ზღვასთან მდებარე კურორტებთან შედარებით, რომლებიც ფლობენ აშკარად საფასო უპირატესობას და კონკურენტუნარიან მომსახურებას.

დეფიციტური კადრების მომზადება გადამზადებას უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული „ქობულეთის პროფესიული კოლეჯი“, რომელიც სხვა სპეციალობების პარალელურად უზრუნველყოფს ტურიზმის სფეროს კადრების მომზადება-გადამზადებას.

საინფორმაციო ცენტრი:

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში 2011 წლიდან მოქმედებს ტურისტთა მომსახურების ორი საინფორმაციო ცენტრი: ჩოლოქისა და ისპანის ცენტრები. ისპანის საინფორმაციო ცენტრი ძირითადად ემსახურება ეკო-ტურიზმით დაინტერესებულ ვიზიტორებს, ხოლო ჩოლოქის საინფორმაციო ცენტრი, კი ძირითადად ორიენტირებულია საზღვაო ტურიზმზე, აღსანიშნავია რომ აღნიშნული საინფორმაციო ცენტრების სრულყოფილი დატვირთვით ამოქმედება ხელს შეუწყობს მომსახურების ხარისხის ზრდას.

მუნიციპალიტეტში არ ფუნქციონირებს არცერთი ტურისტული კომპანია და არ არის ჩამოყალიბებული ტურისტული მომსახურების მიწოდების (ექსკურსიები და გიდებით მომსახურება) პრაქტიკა. მიუხედავად ამისა აჭარის ა.რ.-ისა და ზოგადად საქართველოს ტერიტორიაზე არსებობენ ტურისტული სააგენტოები, რომლებიც ამუშავებენ ქობულეთის ტურისტულ მარშრუტებს ადგილობრივი და უცხოელი ტურისტებისათვის.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ყველაზე ძლიერ ფაქტორად გვევლინება მუნიციპალიტეტში არსებული სარკინიგზო სადგური, რომელიც უზრუნველყოფს საკმაოდ დიდი რაოდენობის მგზავრთა გადაყვანას. ტურისტულად აქტიურ სეზონზე ხორციელდება სამგზავრო ვაგონების რაოდენობის ზრდა. აღსანიშნავია ისიც, რომ სარკინიგზო მიმოსვლა გააჩნია არამარტო საქართველოს ქალაქებთან არამედ სომხეთთანაც.

ტურისტული ზონის მიმზიდველობის შეფასებისას, საკვანძო კრიტერიუმს წარმოადგენს ხარისხის ფაქტორი. ხარისხის განსაზღვრის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან კრიტერიუმად განიხილება მუნიციპალიტეტის შიდა სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა. ამ მხრივ ხაზგასასმელია, რომ მოუწესრიგებელია ზოგიერთ ტურისტულ ძეგლებთან მისასვლელი გზები და ბილიკები. არასტანდარტულია გზებზე არსებული საგზაო ნიშნები, მათი ხარისხი უმეტესწილად ცუდია, წარწერები ხშირად მხოლოდ ქართულ ენაზეა და ა.შ. ისტორიული ძეგლებისა და ღირსშესანიშნაობების მიმანიშნებელი აზრები ან საერთოდ არ არის ან არასრულადაა.

ცენტრალური მაგისტრალების გასწვრივ თითქმის არ არის საერთაშორისო სტანდარტის შესაბამისი ტურისტული და სხვა ზოგადი ინფრასტრუქტურის ობიექტები: ტურისტთა მოსაცდელი ადგილები და საზოგადოებრივი საპირფარეშოები. მსგავსი ინფრასტრუქტურა საერთოდ არ არსებობს ისტორიული და არქიტექტურული ძეგლების და სხვა ტურისტული ღირსშესანიშნაობების გარშემო.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ტურისტულად აქტიურ სეზონზე ადგილი აქვს საცობების წარმოქმნის ფაქტებს, რომლის ერთ-ერთ მიზეზს წარმოადგენს აღმოსავლეთ-დასავლეთის დამაკავშირებელი ცენტრალური მაგისტრალი. აღსანიშნავია, რომ ამ პრობლემის აღმოსაფხვრელად უკვე მიმდინარეობს ქობულეთისა და ბათუმის გარშემოსავლელი საავტომობილო გზის მშენებლობა. ეს საერთაშორისო საკომუნიკაციო კავშირი მნიშვნელოვნად განტვირთავს ქობულეთის მთავარ სატრანსპორტო მაგისტრალს და ხელს შეუწყობს ტურისტთა უსაფრთხო გადაადგილებას საკურორტო ზონის ტერიტორიაზე.

უკანასკნელ წლებში მიმდინარეობს წყალგაყვანილობისა და საკანალიზაციო სისტემის რეაბილიტაციის მიუხედავად, პრობლემა მაინც საჭიროებს სრულ აღმოფხვრას, რის გამოც ტურისტულად აქტიურ სეზონზე ბუნებრივი მოვლენის დროს (წვიმის) დისკომფორტს უქმნის ტურისტებს გზებზე არსებული წყლის გუბებები და სასმელი წლის შეზღუდულად მიწოდება.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მოქმედებს წყალზე სამაშველო სამსახური, რომლის განკარგულებაშიც შედის ორი საგუშაგო მაშველთათვის, რომლებიც უზრუნველყოფენ ტურისტთა უსაფრთხოებას. სეზონზე მაშველთა რაოდენობა 30-მდე იზრდება, რაც საკმარის რაოდენობას წარმოადგენს ტურისტთა უსაფრთხოებისთვის, მაგრამ, რაც შეეხება საგუშაგოთა რაოდენობას ის სრულად ვერ უზრუნველყოფს მათი უსაფრთხოების მეთვალყურეობას სანაპიროს მთელ ტერიტორიაზე, რადგანაც ქობულეთის სანაპირო ზოლის სიგრძე 12 კმ-ია (აუთვისებელი ტერიტორია 5კმ., სანაპირო ზოლი ჯამში 17 კმ. შეადგენს).

ფიჭური კომუნიკაციის დაფარვის ზონაში მთელი მუნიციპალიტეტია მოქცეული. საკაბელო სატელეფონო ინფრასტრუქტურა კი მნიშვნელოვნად მოშლილია და დაბის გარეთ მისი გამოყენება ფრაგმენტულია.

ვიზიტორთა ანალიზი

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში შემოსულ ტურისტთა დინამიკა ბოლო 8 წლის განმავლობაში კლებადი ტენდენციით გამოირჩევა.

მიუხედავად იმისა, რომ აჭარაში ვიზიტორთა რაოდენობა ყოველწრიულად იზრდება (გარდა პანდემიის პერიოდისა) სამწუხაროდ ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ტურისტთა რაოდენობა 2011 წელიდან ყოველწლიურად მცირდება.

რაც თავისთავად მიუთითებს რადიკალური მმართველობითი გადაწყვეტილებების მიღებისა და აუცილებელი ტურისტული ღონისძიებების გატარების აუცილებლობას.

აღსანიშნავია რომ 2018-2020 წლებში აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფარგლებში, აჭარის ტურიზმის და კურორტების დეპარტამენტის მიერ, ჩატარდა ტურისტების კვლევა, რაც ხელს შეუწყობს აჭარაში და კერძოდ ქობულეთის მუნიციპალიტეტში არსებული პრობლემატიკის გამოვლენას და ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარების სწორი სტრატეგიის დაგეგმვას.

კანონი თავისუფალი ტურისტული ზონის შესახებ

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ 2010 წლის 26 ოქტომბრის პრეზიდენტის ბრძანებულებით ძალაში შევიდა კანონი ქობულეთის თავისუფალი ტურისტული ზონის შესახებ, რომლის თანახმად ქობულეთის მუნიციპალიტეტში შეიქმნა თავისუფალი ტურისტული ზონა, სადაც განსაკუთრებული პირობები ექნებათ ინვესტორებს, კერძოდ კი: ინვესტორები 15 წლის განმავლობაში თავისუფალი იქნებიან ქონების მოსაკრებლისგან და სიმბოლურ 1 ლარად გადაეცემათ არაუმეტეს 0,2 ჰა ფართობი მიწის ნაკვეთი. სადაც უნდა მოახდინონ არანაკლებ 1 მლნ ლარის ინვესტიცია და, კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ვადაში, უნდა დაასრულონ სასტუმროს მშენებლობა, წინააღმდეგ შემთხვევაში მათ ჩამოერთმევათ არსებული მიწის ნაკვეთი.

აღნიშნული მნიშვნელოვნად ხელს შეუწყობს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტურისტული პოტენციალის გაზრდასა და განვითარებას, მოხდება ბაზარზე ახალი სასტუმროების გამოჩენა და კონკურენციის გაზრდა, რაც თავისთავად ხელს შეუწყობს და გაზრდის მომსახურების ხარისხს, აღნიშნული კი საბოლოო ჯამში მიგვიყვანს ტურისტთა რაოდენობის გაზრდამდე. მაგრამ, აღნიშნული პროექტი მიმდინარეობს შეფერხებით, კერძოდ კი დაგეგმილი 40 სასტუმროს ნაცვლად მხოლოდ 3 სასტუმროს მშენებლობა მიმდინარეობს. სახელმწიფომ ინვესტორების მოსაზიდად უნდა გააქტიუროს თავისი პოლიტიკა და უნდა გაზარდოს ინფორმირების ხარისხი რეკლამებისა და სხვა ღონისძიებების საშუალებით.

მთლიანობაში ქობულეთის მუნიციპალიტეტს, არსებული რესურსების გათვალისწინებით, გააჩნია შემდეგი სახის ტურიზმის განვითარების პერსპექტივები:

შემეცნებითი ტურიზმი

ეკოტურიზმი:

სასოფლო და აგრარული ტურიზმი:

სამთო ტურიზმი:

საცხენოსნო ტურიზმი:

სამკურნალო ტურიზმი:

ფრინველებზე დაკვირვება – ბერდვოჩინგი.

ტურისტული მარშრუტები

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტურიზმის დეპარტამენტის მიერ დამუშავებული და მომზადებულია შვიდი ტურის შესაბამისი ტურისტული რუკები და მარშრუტების აღწერილობა ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე, რომლის გამოყენებაც შეუძლიათ როგორც ადგილობრივ, ისე სრულიად საქართველოს ტურისტულ სააგენტოებს. ამასთან აღსანიშნავია, რომ ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს ტურიზმის ორი საინფორმაციო ცენტრი. შვიდი ტურისტული მარშრუტიდან სამი მიეკუთვნება დაცული ტერიტორიებს.

მოკმედი ტურისტული მარშრუტი მოიცავს: ისტორიულ, სამთო-სათხილამურო და რელიგიური მარშრუტებს.

ქობულეთი-ლეღვა-ქაქუთი-ნაცხავატევი-აჭი-ქობულეთი

ქობულეთი-ისპანის ჭაობი-პალიასტომის ტბა-ქობულეთი

ქობულეთი-ისპანის ჭაობი-კვირიკე-ქობულეთი ქობულეთი-

კინტრიშის ნაკრძალი-ხინო-ქობულეთი

ერთდღიანი მარშრუტი

09:50 – მარშრუტის საწყისი პუნქტი (ქობულეთის ტურიზმის საინფორმაციო ცენტრი);

10:00_12:00 – ტრანსპორტით გადაადგილება მარშრუტის ქობულეთი-ქაქუთის-ნაცხავათევის მონაკვეთზე 21 კმ;

11:00_11:30 – ქაქუთის მთავარ ანგელოზის ეკლესიის მონახულება;

12:00_13:30 – გადაადგილება ფეხით მარშრუტის: ნაცხავათევი – აჭის მონაკვეთზე 5 კმ ქვეითი; (ბუნების ღირშესანიშნაობებისა და ადგილობრივი მოსახლეობის ყოფა – ცხოვრების გაცნობა);

13:30_14:30 – სადილი (სოფ. აჭი);

14:30_15:30 – აჭის ეკლესიისა (XIII – XIV ს) და ფლორის დათვალიერება;

15.:30_17:30 – ტრანსპორტით გადაადგილება მარშრუტის აჭი – ლიხაური – ქობულეთის მონაკვეთზე 40 კმ. (ბუნების ღირშესანიშნაობებისა და ადგილობრივი მოსახლეობის ყოფა – ცხოვრების გაცნობა), ხალხური რეწვის ოსტატის ნამუშევართა დათვალიერება.

17:30 – მარშრუტის ბოლო პუნქტი (ქობულეთის ტურიზმის საინფორმაციო ცენტრი).

დამატებითი ინფორმაცია:

- მარშრუტის სიგრძე: 66 კმ (მათ შორის ფეხით – 5 კმ)
- მოქმედების ვადა: მაისი_ოქტომბერი
- ხანგრძლივობა: 1 დღე;
- გადაადგილების საშუალება: მიკროავტობუსი, ქეითი;
- ხალხური რეწვის ოსტატები: ავთანდილ მჭავანაძე – Fგანდურის და ჩონგურის ოსტატი სოფ.

მუხაესტატე;

- ჯგუფის წევრთა სავარაუდო რაოდენობა: 10 კაცი;
- გიდები: თამაზ შამილიშვილი, მარიანა დუმბაძე, მიქელაძე ნონა, გია ჭანკურიძე;
- ღირებულება: 30 ლარი.
- ფლორა და ფაუნა: იმერული მუხა, კოლხური ბუჩქი, კეთილშობილი დაფნა, ლაფანი, ენდემური სახეობები: უნგრელის შქერი და ჩაგისებრი ფურისულა, წავი, გრძელფრთიანი დამურა, შველი, მცირეაზიური ტრიტონი, კავკასიური გველგესლა, კავკასიური მურა დათვი, მგელი, შავარდენი, კავკასიური როჭო, ორბი, დიდი კოჭობა.

1 ისპანის სფაგნუმიანი ტორფნარი

"ისპანის ცოცხალი სფაგნუმიანი ტორფნარი"-ს დათვალიერება, ქვეითი I კმ. (გზად მიმავალ ტერიტორიაზე შეუძლია ნახოს ფრინველები (მომომგენი, მოზამთრე და მიგრირებადი), ჭაობის კუ, ისპანი II და ისპანი I ტორფნარები, ისპანის უნიკალური ვაშლიაო, ხის თხილამურების გამოყენებით, კვანძო-წელი ვიდეო დამაინტერესებელია "ნაღამიზე" ასევე კოლხეთის იმპერიის ადმინისტრაციის ნაგებობა, რომელიც მხოლოდ კოლხეთშია შემონახული)

2 კოლხეთის ეროვნული პარკი

გადაადგილება ტრანსპორტით მარშრუტის მონაკვეთზე – "ისპანის ცოცხალი სფაგნუმიანი ტორფნარიდან" კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის შენობა 45 კმ. კოლხეთის ეროვნული პარკის ვიზიტორთა ცენტრთან დათვალიერება კოლხეთის დაცული ტერიტორიაზე მდებარე მარშრუტის რეკონსტრუქცია.

კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ შემუშავებულა 4 სხვადასხვა მარშრუტი პალაიასტომის ტბის გარშემო (მარშრუტები თან ერთვის)

შენიშვნა: მარშრუტის დასრულება მოხდება კოლხეთის დაცულ ტერიტორიაზე მარშრუტის დამთავრების შემდეგ (გადაადგილება ტრანსპორტით დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაციის შენობიდან მარშრუტის საწყის პუნქტში- ქობულეთის ეკო-ტურისტულ ცენტრში).

გამზარება პალაიასტომის ტბაზე და პატარა პალაიასტომზე ვადობდობის (ტურიტტის შუაქლით ფრინველებზე დაკვირვება და საორული ფიშაობის) ჩატარებულა ისი 30 წლია. მდინარე ქვრიაზე ნაღამი გასწორება

ტერიტორიაზე შეუძლია შეარჩოს კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ შემუშავებული მარშრუტები.

ინფორმაცია

- ქობულეთის დაცული ტერიტორია
- ქობულეთის ნაკრძალი
- ინფრასტრუქტურა:
 - სასტუმრო სახლი
 - მეჩაგდელი
 - სამაგისტრო სახლი
- ვაიასტომის კომპლექსი
- სადი
- პაღატი

ერთდღიანი მარშრუტი

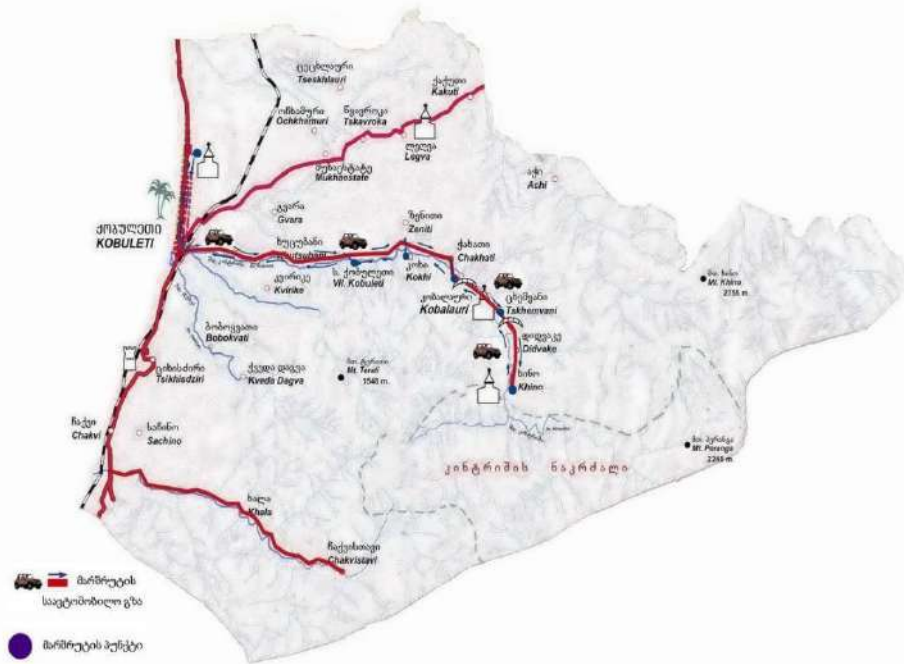
- 09.50 _ მარშრუტის საწყისი პუნქტი (ქობულეთის ეკოტურისტული ცენტრი)
- 09.50 _ 10.00 ინფორმაციის მიწოდება ისპანის ტორფნარში არსებული მარშრუტისა და კოლხეთის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე არსებული მარშრუტების შესახებ (მარშრუტის შერჩევა).
- 10.00 – 11.30 _ "ისპანის ცოცხალი სფაგნუმიანი ტორფნარი"-ს დათვალიერება, ქვეითი 1კმ (გზად მიმავალ ტურისტს შეუძლია ნახოს ფრინველები (მომომგენი, მოზამთრე და მიგრირებადი), ჭაობის კუ, ისპანი II და ისპანი I ტორფნარები, ისპანის უნიკალური გუმბათი, ხის თხილამურების გამოყენებით, შესაძლებელია გავლა ულამაზეს სფაგნუმის "ხალიჩაზე". ასევე მსოფლიოს იშვიათ იმბრიკატუმის ხავსს, რომელიც მხოლოდ კოლხეთშია შემონახული).
- 11.300 - 12.00 _ გადაადგილება ტრანსპორტით მარშრუტის მონაკვეთზე _ "ისპანის ცოცხალი სფაგნუმიანი ტორფნარიდან" "კოლხეთის ეროვნული პარკის" ადმინისტრაციის შენობა 45 კმ.
- 12.30 – 13.00 _ კოლხეთის ეროვნული პარკის ვიზიტორთა ცენტრის დათვალიერება.
- 13.00 კოლხეთის დაცული ტერიტორიაზე შერჩეულ მარშრუტზე გასვლა.
- კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ შემუშავებულია 4 სხვადასხვა მარშრუტი პალაიასტომის ტბის გარშემო (მარშრუტები თან ერთვის)
- შენიშვნა: მარშრუტის დასრულება მოხდება კოლხეთის დაცულ ტერიტორიაზე შერჩეული მარშრუტის დამთავრების შემდეგ (გადაადგილება ტრანსპორტით დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაციის შენობიდან მარშრუტის საწყისი პუნქტში _ ქობულეთის ეკო-ტურისტულ ცენტრში).

დამატებითი ინფორმაცია:

- სიგრძე: 90კმ კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციულ შენობამდე, (მარშრუტის საერთო სიგრძეს ემატება პალაიასტომის ტბაზე არჩეული მარშრუტის სიგრძე) მათ სორის ქვეითი 1 კმ;
- ხანგრძლივობა: 1 დღე
- მოქმედების ვადა: მთელი წელი (ამინდის მიხედვით)
- ჯგუფის წევრთა სავარაუდო რაოდენობა: 12 -15 კაცი;
- სატრანსპორტო გადაადგილების საშუალება: საავტომობილო ტრანსპორტი (90კმ);
- ხალხური რეწვის ოსტატები: ქობულეთი- ვაჟა ვერულიძე- მუხაზე დამუშავებული ხალხური რეწვის ნიმუშები.
- გიდები: იზოლდა მაჭუტაძე (ისპანის ჭაობი) და კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ შერჩეული გიდები;

- ფლორა და ფაუნა: ისპანის უნიკალური გუმბათი, ფრინველები, იმბრიკატუმის ხავსს, რელიქტური ტყე, ჰართვისის მუხა, ლაფანი.
- შენიშვნა: ისპანის ჭაობში შესვლა უფასოა, თუ კი მსურველს სურვილი გაუჩნდება ისპანის ჭაობზე გაისეირნოს, შეუძლია იქირაოს ხის თხილამურები, რომელსაც გამგეობა აქირავებს 2 ლარად.
- ღირებულება: დამოკიდებულია კოლხეთის დაცული ტერიტორიებზე შერჩეული მარშრუტის ღირებულებაზე.

ქობულეთი-კინტრიშის ნაკრძალი-ხინო-ქობულეთი

1 ქობულეთი

ქობულეთი მდებარეობს ევრაზიის ქობულეთის მთიანეთის სამხრეთ-დასავლეთი კლდეების დასაბინებულ კ. ბაიბაძის 25 კმ-ს დაშორებით, ზღვის დონიდან მხოლოდ 3-4 მეტრის სიმაღლეზე გასდევს. კურორტის ძირითადი სამკურნალო ფაქტორია მდე წყლის თბილი და ტენიანი კლასიკური კურორტი. ქობულეთი საქართველოს შავი ზღვის სანაპიროს 86-მეტრე სანაპიროს ტურისტული ცენტრია. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის ფართობია 720 კვ. კილომეტრი, ხოლო მოსახლეობა 90 ათასამდე კაცი. მუნიციპლის საინჟინერო პუნქტია ქობულეთის ეკოტურისტული საინჟინერო ცენტრი.

4 ბასრინელის თალღვახი ხედი

გადაიჭრება ტრანსპორტით მარშრუტის მუდგ. მონაკვეთზე სოფ. კობის ვაკისაზღვედეთ - ბასრინელის თალღვახი ხედიდან, 14 კმ (ბასრინელის თალღვახი ხედი-დასავლეთი).

ბასრინელის თალღვახი ხედი წარმოადგენს და ადგილობრივი მდინარის უბრა და კლდეები ადგილას. ამ ხედი ბურჯი მხოლოდ მარჯვენა მხარეს დასრულდა, რაც შეუძლებს მხოლოდ ბურჯი, აქ ბურჯის მოედლობა და მხოლოდ-ბასრინელის ხედი კიდევ ასრულდება.

ხედი თალი ნაკვეთი ნათესავი ქვებით. ხედი მისასვლელი კი ფიცილი ქვებით მუდგებულად კარის ხანარზე.

5 ცხემოვანის თალღვახი ხედი

გადაიჭრება ტრანსპორტით მარშრუტის მონაკვეთზე კობალაურის თალღვახი ხედი - კინტრიშის ნაკრძალის მუდგ. 13 კმ - ცხემოვანის თალღვახი ხედი).

ხედი ნაკვეთი ნათესავი ქვით, ხოლო მისასვლელი - ფიცილი ქვებით. ხედი მდებარეობს კობალაურის რაიონის სოფ. ცხემოვანის ხედი კინტრიშზე სიგრძე 20 მეტრია, სიმაღ. 2,55 მ. ხედი ხელისუფლება ბურჯი მხოლოდ მარჯვენა მხარეზე გაიშავა, მარცხენაზე კი ბურჯის მოედლობის კლდე ასრულდა.

6 კინტრიშის ნაკრძალი

მინწელი, რომ აქვს ბურჯი წარმოადგენს კობალაურის ფლორისა და ფაუნის ცენტრს. ამ მხრე გამოირჩევა კინტრიშის ნაკრძალი, რომელიც მთელი დროს საკურორტო მუდგ. ხედი, ხედი, ფიცილი, ხედი, ათორღობის მუდგ. ამ ნაკრძალის კლდე ფორმირებულია ხედი ხედი მდინარის მდინარის, რომელიც მდინარე ნობის ხედი ნაკვეთის მდინარე ხედი, გარდა აღნიშნულისა, ტურისტული აქტივობების გარდა, კობალაურის კლდეები და მის მდინარე ტურისტობის არსებულ ღირს უფლებს ქვებით.

7 ხინოს სამონასტრო კომპლექსი

გადაიჭრება ტრანსპორტით მარშრუტის მონაკვეთის ნაკრძალი - ხინოს სამონასტრო კომპლექსის მონაკვეთზე 20 კმ (კინტრიშის ნაკრძალის ფლორისა და ფაუნის ცენტრის ხინოს სამონასტრო კომპლექსის დასავლეთი).

2 სოფელი ქობულეთი

გადაიჭრება ტრანსპორტით მარშრუტის ქობულეთი - სოფ. ქობულეთის მონაკვეთზე (14 კმ; სოფ. ქობულეთი, თალღვახი ხედი, სასტუმრო (ხინო)).

სოფელი ქობულეთი უძველესი დასახლებული ადგილი ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე, აქ დაშორებულია უფლებს მასხალი, რომელიც 7000 წლით ითარღობს (მთიანეთ კინტრიშის მარჯვენა ნაკრძალი). სტადიონი ბეროფიცილის სოფელი ქობულეთი სტადიონის მარჯვენა მხარეს მდებარეობს. მკადალია მას ხან "ბაგრა ქობულეთის" ხანა კლდე "უფლებს ქობულეთის" ფიცილი. მას მდინარე რაი ქობულეთი თორ ტენიანი ფიცილი და მას "ქობულეთი" უბრადა, "ბაგრა ქობულეთი" და "ხედი ქობულეთი" მოედლობა სოფელს სასოფლო-სამეურნეო სოფელი ქობულეთის სახელი.

3 სოფელი კინი (საბაღვახი მუდგებობა)

გადაიჭრება ტრანსპორტით მარშრუტის სოფ. ქობულეთი - სოფ. კინი მონაკვეთზე 4 კმ (საკლდე მუდგებობის დასავლეთი).

კინი - საკლდე მუდგებობის სახელი ადგილია. ფართ. ვედიფორმ. ტელ. 899.32 18.83. კვების ობიექტი, სასტუმრო (ხინო).

ბაღვახი - სოფელი ქობულეთის ცენტრიდან 500 მეტრის სასაქონე ადგილი მუ. კინტრიშის. სისო ვედიფორმ. ტელ. 877.43.06.08.

ერთდღიანი მარშრუტი

- 09.50 მარშრუტის საწყისი პუნქტი (ქობულეთის ეკოტურისტული საინფორმაციო ცენტრი) ;
- 10.00_10.30 გადაადგილება ტრანსპორტით მარშრუტის ქობულეთი –სოფ. ქობულეთის მონაკვეთზე (14 კმ; სოფ. ქობულეთი, თაღოვანი ხიდი, საპიკნიკე ადგილი “ ბაბუაწვერა” დათვალიერება);
- 10.30_11.30 გადაადგილება ტრანსპორტით მარშრუტის სოფ. ქობულეთი – სოფ. კოხის მონაკვეთზე 4 კმ (საკალმახე მეურნეობის დათვალიერება) ;
- 11.30_12.00 გადაადგილება ტრანსპორტით მარშრუტის შემდეგ მონაკვეთზე სოფ. კოხის გადასახვევიდან – კობალაურის თაღოვან ხიხიდთან, 14 კმ (კობალაურის თაღოვანი ხიდის დათვალიერება)
- 12.00_13.00 გადაადგილება ტრანსპორტით მარშრუტის მონაკვეთზე კობალაურის თაღოვან ხიდი – კინტრიშის ნაკრძალის შესასვლელი 13 კმ – ცხემოვანის თაღოვანი ხიდის, გოგიტიძეების ეკლესიისა და მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებული უძველესი ღვინის ქვევრების დათვალიერება);
- 13.00_14.00 გადაადგილება ტრანსპორტით (ნაკრძალის გამყოლთან ერთად) მარშრუტის კინტრიშის ნაკრძალი – ხინოს სამონასტრო კომპლექსის მონაკვეთზე 20 კმ (კინტრიშის ნაკრძალის ფლორისა და ფაუნის გაცნობა, ხინოს სამონასტრო კომპლექსის დათვალიერება);
- 14.00_15.00 გადაადგილება ტრანსპორტით მარშრუტის ხინოს სამონასტრო კომპლექსი კინტრიშის ნაკრძალის მონაკვეთზე ;
- 15.00 – 16.30 პიკნიკი კინტრიშის ნაკრძალის შესასვლელთან მდ. კინტრიშის მიმდებარე ტერიტორიაზე;
- 16.30 – 18.00 გამომგზავრება მარშრუტის საწყის პუნქტში (კინტრიშის ნაკრძალი – ქობულეთის ეკოტურისტული ცენტრი) – 45 კმ;

დამატებითი ინფორმაცია:

- მარშრუტის სიგრძე: 130 კმ, მათ შორის ქვეითი 1 კმ;
- მოქმედების ვადა: მთელი წელი;
- ხანგრძლივობა: 1 დღე;
- ჯგუფის წევრთა სავარაუდო რაოდენობა: 10 კაცი;
- გადაადგილების საშუალება: საავტომობილო ტრანსპორტი 130კმ; ქვეითი 1 კმ.
- ფლორა და ფაუნა: იმერული მუხა, კოლხური ბზა, კეთილშობილი დაფნა, ლაფანი, ენდემური სახეობები: უნგრელის შქერი და ჩაგისებრი ფურისულა, წავი, გრძელფრთიანი ღამურა, შველი, მცირეაზიური ტრიტონი, კავკასიური გველგესლა, კავკასიური მურა დათვი, მგელი, შავარდენი, კავკასიური როჭო, ორბი, დიდი კოჭობა.
- გიდები: ზ. კონცელიძე, თამაზ შამილიშვილი, მარიანა დუმბაძე, მიქელაძე ნონა, გია ჭანკურიძე.
- ღირებულება:

შენიშვნა: ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ტურისტული მარშრუტის მიმზიდველობის შეფასებისას, ხარისხის ფაქტორი საკვანძო კრიტერიუმს წარმოადგენს. ხარისხის განსაზღვრის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფაქტორად განიხილება მუნიციპალიტეტის შიგნით სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა. მოუწესრიგებელია ასევე ტურისტულ ძეგლებთან მისასვლელი გზები და ბილიკები. არასტანდარტულია გზებზე არსებული საგზაო ნიშნები, მათი ხარისხი უმეტესწილად ცუდია, წარწერები ხშირად მხოლოდ ქართულ ენაზეა შესრულებული და ა.შ. ისტორიული ძეგლებისა და ღირსშესანიშნაობების მიმანიშნებელი აზრები ან საერთოდ არ არის ან მოძველებული და დაზიანებული და საჭიროებს განახლებას.

მიუხედავად ტურიზმის დეპარტამენტის მრავალმხრივი მცდელობისა გამოსაწიროს სიტუაცია ამ მხრივ, მიაწოდოს ინფორმაცია და გასცეს რეკომენდაციები შესაბამის უწყებებზე, ხარვეზების და მათი აღმოფხვრის მნიშვნელობის შესახებ, მოახდინოს ტურისტული ნიშნულების დადგმა ძირითადი ტურისტული მიმართულებების მიხედვით, დღემდე მაინც ბევრი რამ გასაკეთებელი რჩება და საჭიროებს მეტ ყურადღებას შესაბამისი კომპეტენციის მქონე სტრუქტურებისაგან, ამ მხრივე შესაძლებელია დონორების მოზიდვა და მათი ფინანსური რესურსების ჩართვა რიგი საკითხების გადაჭრაში, ისე როგორც ეს არაერთგზის განხორციელებულა.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ვიზიტორტა რაოდენობის გაზრდაზე დიდ განლენას მოახდენს საკრუიზოტურიზმისაღდგენადაგანვითარება. ამ მიზნით 2006

წელს ბათუმის პორტი გაწვევრიანდა საერთაშორისო საკრუიზო პორტების ასოციაციაში „Med Cruise“-ში, რაც საშუალებას იძლევა გაიზარდოს საკრუიზო გემების შემოსვლის სიხშირე ბათუმის პორტში.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში დამსვენებელთა უმეტესობა (43.3%) 20-დან 29 წლამდეა (32.7%) 30-39 წლის ასაკისა და მიანებს შეადგენს. ყველა ასაკობრივ ჯგუფში ტურისტთა უმრავლესობა ჩამოდიხდა სვენების მიზნით. ტურისტთა უმრავლესობა დღიურად ხარჯავს: 32% – 21-დან 30 ევრომდე, 31% – 20 ევრომდე, ხოლო 14% – 31-დან 40 ევრომდე. ყველაზე მეტს ყველდღიურად თურქეთიდან და ევროპიდან შემოსული ვიზიტორები ხარჯავენ, მათ შემდეგ სომეხი და შიდა ვიზიტორები მოდიან, შემდეგ ვიზიტორები აზიიდან და ამერიკიდან.

აჭარაში 15 ტურისტული სააგენტოა და უმეტესი ბათუმში მდებარეობს. კერძოდ: შპს „აბ ვიზიტ აჭარა“, შპს „არგოტური“, შპს „აჭარა-ტური“, „Batumi Aviatouri“, შპს „Calypso Travwl“, შპს „FRESH TOUR“, შპს „BAYARTOUR“, შპს „GAMMA TRAVEL“, შპს „გეზი“, „ინტერნაციონალი“, შპს „უნი ტური“, შპს „ჯემინი“, შპს „Wonderland“, შპს „ხინო“. ტურისტული სააგენტოები ძირითადად გამსვლელ ტურიზმზე არიან ორიენტირებულნი.

აჭარაში სულ 7 ტურისტული საინფორმაციო ცენტრია. მათგან ორი ბათუმის ცენტრში მდებარეობს, ხოლო დანარჩენი ხელვაჩაურის, ქედის, ხულოს, შუახევის ადმინისტრაციულ ცენტრებშია განლაგებული. ქობულეთის საინფორმაციო ცენტრი, რომელიც ისპანისჭაობის მიმდებარე დგანთანავე მდებარეობს, ძირითადად, ეკოტურიზმს ემსახურება. 2010 წლის მარტიდან თურქეთში, ტრაბზონში, ფუნქციონირებს აჭარის ა.რ. მომსახურე ტურიზმის საინფორმაციო ცენტრი.

აჭარაში არსებული ტურიზმის საინფორმაციო ცენტრების მისამართები შემდეგია:

ბათუმის ბულვარის მთავარი შესასვლელი, ტელ: .577909091

ბათუმის აეროპორტი, ტელ: 577 14 17 05/12

იუსტიციის სახლი ბათუმში, ტელ: 577 14 18 50

სარფის საბაჟო გამშვები პუნქტი, ტელ: 577909093

ხულოს საინფორმაციო ცენტრი, ტელ: 568028028, 557538002

ჩოლოქის საინფორმაციო ცენტრი, ტელ: 598522166,

ისპანის საინფორმაციო ცენტრი, ტელ: 577909131

1-13.2.2 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ღირშესანიშნაობები

ცხემვანას ხიდი

ხიდის აგების თარიღად XII საუკუნეა მიჩნეული. ხიდის მარჯვენა მხარე ხელოვნურ ბურჯზეა დაშენებული, ხოლო მარცხენა მხარეს წარმოადგენს ბუნებრივი კლდე. წყლის დონიდან ბურჯის სიმაღლე 2, 75 მეტრია. ხიდის სიგრძე 20 მ. უდრის ხოლო სიფართე 2,55 მ.

თამარის თაღოვანი ხიდი

ამ ხიდის შესახებ მხოლოდ ლეგენდაა შემორჩენილი, რომლის მიხედვითაც იგი თამარის ბრძანებით ყოფილა აგებული. დიდ შოთასთან შესახვედრად მოზრძანებულ დედოფალს მდ. კინტრიში ადიდებული დახვედრია. მსახურებს ოქროს ტახტევეანზე დაუსვამთ და ისე გადაუყვანიათ მდინარის მეორე ნაპირზე. მდინარეზე გადასვლისას დედოფალს ქოში წყალში დაკარგვია და უბრძანებია: ამ ადგილას ისეთი ხიდი აიგოს, ვერც მდინარემ, ვერც დრომ, ვერაფერი დააკლოსო. დედოფლის ბრძანება შეუსრულებიათ და ეს ხიდი აუგიათ. ხიდის აგების თარიღად XII საუკუნეა მიჩნეული.

აჭის ეკლესია

სოფელ აჭში დღემდე თითქმის სრულადაა მოღწეული წმინდა გიორგის ეკლესია, რომლის აგების თარიღად XIII-XIV საუკუნეები სახელდება. ტამარი შიგნიდან მთლიანად მოხატულია ფრესკებით. დასავლეთ კედელზე არის სცენები წმინდა გიორგის ცხოვრებიდან, მათ შორის უნიკალურია გველეშაპის განგმირვის სცენა. საკურთხეველში გამოსახულია ვედრების და ათორმეტი დღესასწაულის სცენები: ჯვარცმა, ხარება, ღვთისმშობლის მიძინება, ქრისტეს დიდებით შესვლა იერუსალიმში და სხვა.

მოხატულობა XIII საუკუნის ბოლოს განეკუთვნება. ტაძრის ფრესკები იკონოგრაფიული თვალსაზრისით იშვიათობას წარმოადგენს.

სოფელ აჭში დღემდე შემორჩენილია უძველეს ისტორიულნაგებობათა ნაშთები: ნაკვლესიარი, ნასაყდარი, ღვინის ქვევრები და ასხვა.

თეთროსნის წმიდა გიორგის ეკლესია

წმიდა გიორგის სახელობის სამონასტრო კომპლექსი საქართველოს ჭემმარიტ ბეთლემად მიიჩნევა. მეცნიერები მაღალ შეფასებას აძლევენ თეთროსნის წმინდა გიორგის ეკლესიის როლს ქრისტიანობის განვითარებაში, მწიგნობრობასა და კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობაში. როგორც ცნობილია თეთროსნის ეკლესია, ხინოწმინდის საეპისკოპოსოს შემდეგ, ყველაზე დიდი პოპულარობით სარგებლობდა არამართო იმ მხარეში (კინტრიშის ხეობა), არამედ მთელ მეზობელ რეგიონშიც.

ხინოწმინდის საეპისკოპოსო საყდარი

ხინოწმინდის ეკლესია ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ხინოში, მდინარე კინტრიშის სათავეს, საკირიის ღელის პირასაა აღმართული. სოფლის სახელწოდების შესახებ ზეპირი გადმოცემა არსებობს, რომლის თანახმადაც ამ სოფელში ერთხელ თამარ მეფეს მოუღებინა და სახელი „ხინო“ დამკვიდრებულა. ხინოწმინდის ეკლესია იოანე ნათლისმცემლის სახელზეა აგებული. ეკლესიის ეზო რიყის ქვებისაგან ნაგები გალავნითაა შემოსაზღვრული, აგების თარიღად კი X–XI საუკუნეები მიიჩნევა.

კვირიკეს „წმიდა ელენესა და კონსტანტინეს სახელობის ტაძარი“

საუკუნეებიდან მოყოლებული ქობულეთი მძლავრ სასულიერო კულტურის ცენტრს წამოადგენდა. სოფელ კვირიკეს წმიდა ელენესა და კონსტანტინეს სახელობის ტაძარს, 1892 წელს კვირიკელმა ბერძნებმა ჩაუყარეს საფუძველი. ტაძარი ჯვარგუმბათოვანია. ტაძრის სიწმინდეთაგან დღეისათვის შემორჩენილი და რესტავრირებულია წმინდა პანტელეიმონის სასწაულმოქმედი ხატი, რომელიც ტაძარს ჩირაღდნად უდგას.

პეტრას ციხე

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის, სოფელ ციხისძირის ტერიტორიაზე მდებარეობს უძველესი ისტორიული ციხე-ქალაქის – პეტრას ნანგრევები. ის ახალი წელთაღრიცხვის VI საუკუნით თარიღდება. ეს ტერიტორია ისტორიულად ერთ-ერთი ქართველური ტომის – ლაზების სამოსახლო იყო. უნიკალური სამხედრო-სტრატეგიული და სავაჭრო-ეკონომიკური მდებარეობის გამო, ბიზანტიის იმპერატორმა იუსტინიანემ აქ ქალაქი გააშენა. ქალაქის ტერიტორიაზე გადიოდა უმნიშვნელოვანესი სახმელეთო გზა, რომელიც ერთმანეთთან აკავშირებდა დასავლეთ საქართველოს, ბიზანტიის პროვინციებს, ირანს და სომხეთს. ასევე კარგად იყო განვითარებული საზღვაო-საკაბოტაჟო ნაოსნობა. შუასაუკუნეებისათვის პეტრას ციხე იმდენად მიუდგომელი გახდა, რომ მას ქაჯეთის ციხე უწოდეს.

კვირიკეს ჯამე

ხის მეჩეთი სოფელ კვირიკეს ცენტრში მდებარეობს. აგებულია 1865–1866 (სხვა ინფორმაციით -1860–1862) წლებშია რკაველილია ზიოსტატის მიერ. ჯამე შეტანილია ქართული კულტურული მემკვიდრეობის ნუსხაში. მეჩეთი წარმოადგენს ქვის საძირკველზე შემოდგმულ ხის შენობას. ჯამეს ბოძები და რიკულები მდიდრულად არის მოჭუქურთმებული, შემოფარგლულია ღია აივნით პირველ სართულზე. კვირიკეს ჯამე აჭარული საცხოვრებელი სახლის ხუროთმოძღვრულ სახესხვაობას წარმოადგენს.

ქობულეთის მუზეუმი

ქობულეთის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ღირშესანიშნობას წარმოადგენს მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი, სადაც 3500 სამუზეუმ ოქესპონატია დაცული, რომლებიც არქეოლოგიურ, ისტორიულ, ეთნოგრაფიულ თუ ბუნების წიაღში ნამარხ ნიმუშებს წარმოადგენენ.

საკემპინგე ადგილები

რეგიონის 4 საკემპინგე ადგილიდან 3 სწორედ ქობულეთის მუნიციპალიტეტში არის განლაგებული, თუმცა სამანქანე კემპინგი აქედან არცერთ საკემპინგე ადგილს არ გააჩნია. ასევე აღსანიშნავია, რომ ქობულეთის 3 საკემპინგედან მხოლოდ ერთია კერძო პირის მიერ მოწყობილი და ფიჭვნარის ტერიტორიაზე მდებარეობს, ხოლო დანარჩენი 2 დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ეკუთვნის.

კინტრიშისდაცულიტერიტორიები

მდებარეობს: ქობულეთისმუნიციპალიტეტში,

მანძილიბათუმიდან: 55 კმ

კემპინგის სახეობა: საკარვე

საკონტაქტო ინფორმაცია: დირექტორი ამირან ხინიკაძე - 577 101 803

სერვისები:

დამისთევა ტურისტულ თავშესაფარში

საკარვე ადგილი

საპიკნიკე ადგილი

კარავი

საძილე ტომარა

ზურგჩანთა

ცხენით მომსახურება

აქ ასევე მოწყობილია სველი წერტილი.

აქ ფასიანი საკარვე ადგილის გარდა სხვა ნაკლებად კეთილმოწყობილ, უფასო ადგილასაცაა შესაძლებელი კარვის გაშლა, ამიტომ ზუსტი მონაცემები დაც. ტერიტორიაზე კემპინგის რიცხვისა და სტატისტიკის შესახებ არ აქვთ. თუმცა წლიურად 30 - 40 კარავი გამოდის, გაყიდული სერვისების მიხედვით

მტირალსეროვნულიპარკი

მდებარეობს: ქობულეთისმუნიციპალიტეტში, ქობულეთ-ჩაქვისქედზე.

მანძილიბათუმიდან: 25 კმ

კემპინგის სახეობა: საკარვე

საკონტაქტო ინფორმაცია: დირექტორი დავით ხომერიკი - 577 101 844, ბუღალტერი ლალი - 577 101 889,

სერვისები:

სასტუმრო ნომერი ვიზიტორთა ცენტრში

დამისთევა ტურისტულ თავშესაფარში

საკარვე ადგილი

საპიკნიკე ადგილი

კარავი

საძილე ტომარა

ზურგჩანთა

კვადროციკლი

აქ ასევე მოწყობილია სველი წერტილი

აქ ფასიანი საკარვე ადგილის გარდა სხვა ნაკლებად კეთილმოწყობილ, უფასო ადგილასაცაა შესაძლებელი კარვის გაშლა, ამიტომ ზუსტი მონაცემები დაც. ტერიტორიაზე კემპინგის რიცხვისა და სტატისტიკის შესახებ არ აქვთ. თუმცა წლიურად 30 - 40 კარავი გამოდის, გაყიდული სერვისების მიხედვით.

კემპინგი „ზეკარი“

მდებარეობს: ქობულეთის მუნიციპალიტეტში

მანძილი ბათუმიდან: 35 კმ

კემპინგის სახეობა: საკარვე,

საკონტაქტო ინფორმაცია: ელექტრონული ფოსტა: www.georgiancamping.cominfo@georgiancamping.com

ირლანდიულმა კომპანიამ Europa Multitrade LTD საქართველოში ჩამოაყალიბა «Zekari». «Zekari» camping – ეს არის 37 კარვანი ქალაქი საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში. დღეისათვის ქალაქ ქობულეთში უკვე გახსნილია ბანაკი. ეს camping განლაგებულია ზღვიდან 150 მეტრის დაშორებით და ერთ დროულად იღებს დაახლოებით 3000-მდე ტურისტს. «Zekari» ეპატიჟება როგორც უცხოელ, ასევე ადგილობრივ დამსვენებლებს.

1-14. დაცული ტერიტორიები და გარემოს დაცვა

1-14.1 დაცული ტერიტორიები

დაცული ტერიტორიების სისტემა

საქართველოს რეგიონებს შორის, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის დაცული ტერიტორიების სისტემა ერთ-ერთი ყველაზე განვითარებულია - როგორც ფართობით, ისე ფორმირების სისტემურობითა და ტრანსლოკალური ხასიათით. დაცული ტერიტორიები აქ თავისი სტატუსების მრავალფეროვნებითაც გამოირჩევა - სახელმწიფო ნაკრძალი, ეროვნული პარკი, აღკვეთილი, დაცული ლანდშაფტი, ერთობლივად ისინი ქმნიან დაცული ტერიტორიების უნიკალურ სისტემას, რომელიც ტრანსსასაზღვრო დაცულ ტერიტორიებთან ერთად, აღემატება ნაციონალურ მასშტაბს.

ქობულეთის დაცული ტერიტორიები

ქობულეთის დაცული ტერიტორიები 1999 წელს შეიქმნა და მოიცავს ქობულეთის სახელმწიფო ნაკრძალს-ისპანი II (316,4 ჰა) და ქობულეთის აღკვეთილს-ისპანი I (466,3 ჰა), რომლებიც ქალაქ ქობულეთის ჩრდილოეთით, შავი ზღვის გასწვრივ, სანაპიროდან, კერძოდ ფიჭვნარის ეკოპლაჟიდან დაახლოებით 300 მეტრში მდებარეობს. ისპანის დაცული ტერიტორიები ქალაქ ქობულეთს აღმოსავლეთით მიუყვება. ჩრდილოეთით დაცულ ტერიტორიებს თიკერის რელიქტური კოლხური ტყის „აღდგენის ზონა“ ესაზღვრება, აღმოსავლეთით კი - კინტრიშის ნაკრძალი და მუდამ დათოვლილი აჭარა-გურიის მთები გადმოჰყურებს.

ტერიტორია აგებულია თანამედროვე (მეოთხეული ასაკის) ზღვიურ-მდინარეული და ტბიურ-ჭაობის ნალექებით. აქ ტიპური ზღვის, ნოტიო სუბტროპიკული კლიმატია. წლიური ნალექიანობა 1500-2500 მმ-ია. ისპანი I-ზე (ქობულეთის აღკვეთილი) დღევანდელი მდგომარეობით წარმოდგენილია ნახევრად დეგრადირებული მეორადი მცენარეული დაჯგუფებები. ისპანი II წარმოადგენს უნიკალურ სფაგნიუმთან-ტორფთან ჭაობს. 1996 წლიდან ისპანი II რამსარის კონვენციის საერთაშორისო მნიშვნელობის მქონე ჭარბტენიანი ტერიტორიაა, რომელიც მიგრირებადი და მოზამთრე ფრინველების დასასვენებელი ადგილია.

ისპანი II

მსოფლიოში პირველი უნიკალური ხელუხლებელი, perkolaciuri tipis ცოცხალი სფაგნუმთან ტორფნარია. სადაც წყლის დანაკარგი მხოლოდ აორთქლებით ხორციელდება. ის მხოლოდ წვიმის წყლით საზრდოობს. ისპანის ტორფნარი თითქოს ტბაა ნიადაგის ზედაპირის ზემოთ, რომელსაც საბანივით ახურავს 25-45 სმ სისქის სფაგნუმი - თეთრი ხავსი. იგი არასოდეს იფარება წყლით. სფაგნუმი წყალთან ერთად ქმნის სრულიად გლუვ გუმბათს ყოველგვარი ბორცვაკების გარეშე, რომელიც შემოგარენიდან 4-5 მეტრით მაღლაა წამოწეული. სფაგნუმი ისე მოქმედებს, როგორც ღრუბელი. მას შეუძლია წონასთან შედარებით 25-ჯერ მეტი წყალი შეიწოვოს. ძლიერი კოკისპირული წვიმებისას, როცა არემარე წყლითაა დაფარული, ამ დროს ისპანი II-ის გუმბათი მშრალია. მისი დანახვა გადასახედი კომპიდანაა შესაძლებელი. ტორფნარში ბიომრავალფეროვნებისათვის განსაკუთრებული, ყველაზე მეტად ხელუხლებელი ჰაბიტატებია, რომელთაც ადამიანის ზემოქმედება არ განუცდიათ. სფაგნუმი ქმნის საოცარ „ბალიშებს“. აქ დომინანტობს *Sphagnum imbricatum* - ეს მსოფლიოში იშვიათი და გარემოს დაბინძურებისადმი ყველაზე მეტად მგრძობიარე ტორფის ხავსის სახეობა. „ბალიშებზე“ ჩრდილოური წარმომობის მცენარეებთან ერთად, რომლებმაც კოლხეთში მეოთხეული გამყინვარების დროს შემოადღიეს-მრგვალფოთოლა დროზერა, იგივე ცვრიანა (*Drosera rotundifolia*), ტორფის ისლი (*Carex riparia*), წყლის სამყურა (*Menyanthes trifoliata*), თეთრი რინხოსპორა (*Rhynchospora alba*) და სხვა, იზრდებიან კოლხეთის ფლორისათვის დამახასიათებელი შქერი (*Rhododendron ponticum*), იელი (*Rhododendron luteum*), ეკალიჭი (*Smilax excelsa*). აქ ხარობს აგრეთვე სამეფო გვიმრა (*Osmunda regalis*), ჯადვარი, იგივე ორქიდეა (*Orchis*), კავკასიური რინხოსპორა (*Rhynchospora caucasica*), ლიკოპოდიელა (*Lycopodiella*).

შემოდგომასა და გაზაფხულზე ტორფნარის ტერიტორიაზე უამრავი გადამფრენი ან მოზამთრე ფრინველი იყრის თავს: კობტა ჭოვილო (*Tringa erythropus*), კაკაჩა (*Buteo buteo*), ბეჰობის არწივი (*Aquila heliaca*), ტურუხტანა (*Philomachus pugnax*)-დღეის მდგომარეობით არ ფიქსირდება, ზღვის კაჭკაჭი (*Haematopus ostralegus*)-დღეის მდგომარეობით არ ფიქსირდება, სისინა გედი (*Cygnus olor*) და სხვა. ქობულეთის დაცულ ტერიტორიებზე ბინადრობენ: ძუძუმწოვრებიდან: წავი (*Lutra lutra*), მაჩვი (*Meles meles minor*), კურდღელი (*Lepus*), ნუტრია (*Myocastor*

coypus), ბუჩქნარის მემინდვრია (*Microtus arvalis*), მინდვრის თაგვი (*Apodemus agrarius*) და სხვა; ამფიბიებიდან: ვასაკა (*Hyla arborea*), ჩვეულებრივი გომბეშო (*Bufo*), მწვანე ბაყაყი (*Rana esculenta*), ჩვეულებრივი ტრიტონი (*Triturus vulgaris*). ქვეწარმავლებიდან: ჩვეულებრივი ანკარა (*Natrix natrix*), წყლის ანკარა (*Natrix tessellata*), ბოხმეჭა, ანუ მყვრელი (*Anguis fragilis*), გველბოკერა (*Ophisaurus apodus*), ზოლიანი ხელიკი (*Eremias scripta*), კასპიის კუ (*Mauremys caspica*) ჭაობის კუ (*Emys orbicularis*); თევზებიდან: ქორჭილა (*Perca fluviatilis*), კარჩხანა (*Carassius*), მდინარის გველთევზა (*Anguilla anguilla*), ქარიელაპია (*esox lucius*).

ტორფნარები ინახავენ უმნიშვნელოვანეს არქეოლოგიურ ძეგლებს. 1964 წელს სადრენაჟო არხის გათხრისას აქ აღმოჩენილი იქნა ძველი წელთაღრიცხვის IV და III ათასწლეულების მიჯნის დროინდელი, ტორფის ქვეშ დაკონსერვებული ენეოლით-ადრებრინჯაოს ხანის ნამოსახლარები. აქ 5-6 ათასი წლის წინათ დასახლებულა ადამიანი, მაშინ, როდესაც ეს ადგილი ჯერ კიდევ არ იყო დაჭაობებული. სახლები მორებიტაა ნაგები და ორი ტიპისაა: ჯარგვლური, ანუ უშუალოდ მიწაზე მდგარი და შედარებით უფრო გვიანი, ხიმინჯებზე შემდგარი.

დაცულ ტერიტორიებზე ვიზიტორთა მიღებასა და მოგზაურობის დაგეგმვას უზრუნველყოფს დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაცია. ადმინისტრაციის შენობაში არის ვიზიტორთა ცენტრი, სადაც სამი ორადგილიანი სასტუმრო ნომერია ვიზიტორთათვის.

კინტრიშის დაცული ტერიტორია

კინტრიშის დაცული ტერიტორიების შემადგენლობაში შედის 1959 წელს დაარსებული კინტრიშის saxelmwifo ნაკრძალი და კინტრიშის დაცული ლანდშაფტი, რომელიც 2007 წელს დაარსდა. კინტრიშის დაცული ტერიტორიები განლაგებულია მდინარე კინტრიშის თვალწარმტაც ხეობაში და სოფელ ცხემვანსა და ხინოს მთის შუა მოქცეული. კინტრიშის დაცული ტერიტორიების ქვემო საზღვარი ზღვის დონიდან 250-300 მეტრზე გადის, ხოლო ზედა - ალპურ იალაღებს ებჯინება (2000 მეტრი ზღვის დონიდან). უმაღლესი მწვერვალია მთა სარბიელა (2471 მეტრი ზღვის დონიდან).

კინტრიშის დაცული ტერიტორიების ფართობი შეადგენს 13893 ჰექტარს, აქედან ნაკრძალს უჭირავს 10 703 ჰა, ხოლო დაცულ ლანდშაფტს-3190 ჰა.

კინტრიშის დაცული ტერიტორიები შავ ზღვასა და აჭარა-იმერეთის მთათა სისტემას შორისაა მოქცეული. ეს მთები ზღვის ტენიან ჰაერს აკავებს და კინტრიშის უაღრესად ტენიან ჰავას განსაზღვრავს. მთელი წლის მანძილზე აქ თითქმის იმდენივე ნალექი მოდის, რამდენიც ქობულეთის მუნიციპალიტეტიშივე ზღვის სანაპიროზე (3000 მმ). აგვისტოს საშუალო ტემპერატურაა 24°C, ხოლო იანვრის-4°C.

კინტრიშის დაცული ტერიტორიების მთლიანი რელიეფი ღრმა ხეობებითაა დასერილი. ნაკრძალის წყლის მთავარი არტერია - მდინარე კინტრიში - სათავეს ხინოს მთიდან იღებს და ქალაქ ქობულეთის სიახლოვეს შავ ზღვაში ჩაედინება. მისი სიგრძე 45 კილომეტრია. ნაკრძალის დანარჩენი მდინარეებია: ხეკნარა, პერანგა, მამედალი, დიდელე, მისანათის დელე (რომელზეც 30 მეტრიანი თვალწარმტაცი ჩანჩქერია), ბოლქვაძეების დელე და ჩრდილა (ორსაფეხურიანი 70 მეტრი სიმაღლის წყალვარდნილით). ყველა ეს მდინარე კინტრიშის შენაკადებს წარმოადგენს. მაღლა მთებში განლაგებულია პატარა ტბები - ტბიყელი, დიდვაკე და სიმერძალი, რომელთა ფართობი 1,5 ჰექტარს არ აღემატება. ტბები ტბიყელი და დიდვაკე უშუალოდ ნაკრძალის ტერიტორიაზე, ხოლო ტბა სიმერძალი - მის საზღვრებს გარეთ მდებარეობს.

კინტრიშის დაცული ტერიტორიებისათვის მდიდარი მარადმწვანე ქვეტყის, გვიმრების და ლიანების სიმრავლეა დამახასიათებელი.

კინტრიშის დაცული ტერიტორიების ფლორა ითვისს ჭურჭელბოჭკოვანთა მცენარეთა 895 სახეობას, სახესხვაობას და ფორმას, რომლებიც გაერთიანებულნი არიან 593 გვარში და 196 ოჯახში.

ბალახოვანია 757, გვიმრა 23, ლიანა 5 სახეობა; მერქიან მცენარეებზე მოდის 110 სახეობა, აქედან 36 სახეობა ხეა, 55 სახეობა ბუჩქია, 19 სახეობა ხე ან ბუჩქია.

ტყის შემქმნელისახეობებისუმრავლესობამესამეულიპერიოდისრელიქტებია: პონტოურიმუხა (*Quercus pontica*), მედვედევის არყი (*Betula medwedewii*), უნგერნის შქერი (*Rhododendron ungeri*), უთხოვარი (*Taxus baccata*), კოლხური ჯონჯოლი (*Staphylea colchida*), თავისარა (*Ruscus ponticus*), კავკასიური ხურმა

(*Diospyros lotus*), ჩვეულებრივი წაბლი (*Castanea sativa*). 7201 ჰექტარი აქ წიფლნარ ტყეებს უკავიათ, 2912 ჰა წაბლნარებს, რცხილნარები 496 ჰა-ზე გვხვდება, მუხნარი – 389 ჰა-ზე, სოჭნარ-ნამენარი – 140 ჰა-ზე, ცაცხვნარი – 40 ჰა-ზე, თხილნარი – 33 ჰა-ზე, მურყნარი – 12 ჰა-ზე, აბზინები – 4 ჰა-ზე, წყავის რაყები 727 ჰა-ზე, პონტოურ დეკას – 712 ჰა, კავკასიურ დეკას – 172 ჰა, შქერიანებს - 1611 ჰა უჭირავს.

ენდემურისახეობებისრაოდენობა 146 -ითგანისაზღვრება; მათ შორის კოლხეთის ენდემია 54, კავკასიის 64, აჭარა-ლაზეთის 8, საქართველოს 17, ხოლო ლოკალური გავრცელების მქონე, ანუ ქობულეთის მუნიციპალიტეტენდემების რაოდენობა განისაზღვრება 2 სახეობით.

კინტრიშის დაცული ტერიტორიებზედღეისათვის საქართველოს „წითელიწიფისით“ დაცულია 13, ხოლო ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) „წითელიწიფისით“ 7 ველურად მოზარდიმერქნიანი სახეობა; “კავკასიის წითელი წიფისათვის” რეკომენდირებულია მერქნიანი და ბალახოვანი მცენარეთა 185 სახეობა.

კინტრიშის დაცული ტერიტორიების მდინარეები და ხეები მდიდარია კალმახით (*Salmo fario trutta*). მდინარე კინტრიშის ქვემო დინებაში ხშირად შეხვდებით შამაიას (*Chalcalburnus chalcoides*) და საზანს (*Cyprinus carpio*) თუმცა ეს უკანასკნელი ბოლო დროი პერიოდში არ ფიქსირდება. ამბობენ, რომ ადრე კინტრიშს შავი ზღვიდან საქვერითოდ ხშირად სტუმრობდა ორაგული (*Salmo fario morpha*).

ამფიბიებიდან კინტრიშის დაცულ ტერიტორიებზე მცირეაზიური ტრიტონი (*Triturus vittatus*), ვასაკა (*Hyla arborea*), ჩვეულებრივი გომბეშო (*Bufo*), მცირეაზიური ბაყაყი (*Rana macrocnemis*), ტბის ბაყაყი (*Rana ridibunda*), ქვეწარმავლებიდან-ჩვეულებრივი ანკარა (*Natrix natrix*), წყლის ანკარა (*Natrix tessellata*), სპილენძა გველი (*Coronella austriaca*) და კავკასიური გველგესლა (*Vipera kaznakovi*) გვხვდება.

ნაკრძალის ორნითოფაუნა საკმაოდ მდიდარია მტაცებელი ფრინველებით. აქ აღრიცხულია ჩია არწივი (*Aquila pennata*), კაკაჩა (*Buteo buteo*), ქორი (*Accipiter gentilis marginatus*), მიმინო (*Accipiter nisus*), მარჯანი (*Falco subbuteo*), ჩვეულებრივი კირკიტა (*Falco tinnunculus*), აგრეთვე, ღამის მტაცებლები: ზარნაშო (*Bubo bubo*), წყრომი (*Otus scops*) და ჭოტი (*Aegolius funereus*). სხვა ფრინველებიდან კინტრიშში ბუდობს ოფოფი (*Upupa epops*), კოდალა (*Picinae*), ყორანი (*Corvus corax*), შაშვი (*Turdus*), მოლალური (*Oriolus oriolus*) და აგრეთვე ისეთი იშვიათი ფრინველები, როგორებიცაა: კავკასიური როჭო (*Tetrao mlokosiewiczii*) და კასპიური შურთხი (*Tetraogallus caspius*).

მცირე ძუძუმწოვრებიდან კინტრიშის ხეობის მკვიდრები არიან: თხუნელა (*Talpa*), სინდიოფალა (*Mustela nivalis*), კავკასიური ციყვი (*Sciurus anomalus*), კურდღელი (*Lepus*), მელა (*Vulpes vulpes*), მაჩვი (*Meles meles*), ტყის კატა (*Felis silvestris*), წავი (*Lutra lutra*). ჩლიქოსნებიდან ნაკრძალის ტყეებში ბინადრობს შველი (*Capreolus capreolus*), უფრო მალა კი ალპური და სუბალპური სარტყლების საზღვარზე არჩვი (*Rupicapra rupicapra*) და გარეული ღორი (*Sus scrofa*). მტაცებლებიდან ნაკრძალში მურა დათვი (*Ursus arctos*) ბინადრობს, რომლის პოპულაცია საკმაოდ სტაბილურია.

dReisaTvis კინტრიშის დაცულ ტერიტორიებზესაქართველოს „წითელიწიფისით“ დაცულია cxovelTa 15 saxeoba, ხოლო ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) „წითელიწიფისით“ 34 saxeoba.

კინტრიშის ნაკრძალის ტერიტორიაზე განლაგებულია ხინოს იოანე ნათლისმცემლის სახელობის მამათა და ცხემვანის წმიდა გიორგის სახელობის დედათა სამონასტრო კომპლექსები. კინტრიშის დაცულ ტერიტორიებს საკმაოდ კარგი ტურისტული პოტენციალი გააჩნია. ის სულ რაღაც 20 კილომეტრითაა დაშორებული კურორტ ქობულეთიდან. დაცულ ტერიტორიებზე შესაძლებელია საწყლოსნო, ეთნოლოგიური, ეკოლოგიური და ფრინველებზე დაკვირვების ტურების მოწყობა. დაცულ ტერიტორიებზე გახსნილია ტურისტული მარშრუტები.

მტირალას ეროვნული პარკი

აჭარა და თურქეთის მოსაზღვრე ტერიტორია გამოირჩევა უძველესი ენდემური სახეობების სიუხვით, რაც განსაზღვრავს მტირალას ეროვნული პარკის დაარსების მნიშვნელობას.

ახლად დაარსებული მტირალას ეროვნული პარკი მცირე კავკასიონის, სახელდობრ, აჭარა-იმერეთის ქედის უკიდურეს დასავლეთ ნაწილში, ქობულეთ-ჩაქვის ქედზე მდებარეობს. პარკის ცენტრალური ნაწილის გეოგრაფიული კოორდინატებია: აღმოსავლეთ გრძედის 41.50° და ჩრდილოეთ განედის 41.40°. პარკი სამი მუნიციპალიტეტის: ძირითადად ქობულეთის, აგრეთვე ხელვაჩაურისა და ქედის ტერიტორიაზეა განლაგებული. იგი 16 000 ჰექტარზეა განფენილი და საკმაოდ კარგად შემონახულ ტყისა და ბუჩქნარის ეკოსისტემებს მოიცავს. პარკის ჩამოყალიბება სამხრეთ კოლხეთის რელიქტური ტყეების დაცვის საშუალებას იძლევა.

პარკის ბირთვული (განსაკუთრებით მკაცრი დაცვის) ზონა მოიცავს თითქმის ხელუხლებელ კოლხური ტყით დაფარულ ტერიტორიას, რომელიც უნიკალური მერქნიანი მცენარეულობითაა წარმოდგენილი. ბუნებრივი მცენარეული საფარის ხელუხლებლობა რთული რელიეფით, განკერძოებული, ძნელად მისადგომი მდებარეობითა და გარკვეული დროის მანძილზე დაცვის რეჟიმის არსებობითაა განპირობებული. პარკის ტერიტორია დღემდე რჩება მცენარეთა და ცხოველთა ბევრი, მათ შორის უიშვიათესი, გადაშენების პირას მყოფი, ენდემური და რელიქტური სახეობის თავშესაფრად.

პარკს კიდევ ერთი უმნიშვნელოვანესი ფუნქციაც ეკისრება - მან ხელი უნდა შეუწყოს ქობულეთ-ჩაქვის ქედის ბუნებრივ ეკოსისტემათა წონასწორობის შენარჩუნებას, რაც თავიდან აგვაცილებს ეროზიულ-მეწყერული მოვლენების განვითარებას და წყალმოვარდნებს როგორც მთის, ასევე ბარის ზონის შესაბამის ზოლში. ეკოლოგიურად სუფთა გარემო ქმნის იდეალურ პირობებს სასმელი წყლის მარაგის სტაბილურობისა და სისუფთავისათვის.

გეოლოგიური თვალსაზრისით პარკის ტერიტორია მცირედით განსხვავდება ქობულეთის მუნიციპალიტეტიმთლიანი გეოლოგიური სურათისაგან. აქ ძირითადად გავრცელებულია მესამეული ანდეზიტები და ტუფოგენური ქანები. ოროგრაფიულად ქობულეთ-ჩაქვის ქედი, სადაც პარკი ჩამოყალიბდა, აჭარას ჰყოფს ზღვისპირა და შიდა ნაწილებად. პარკის ტერიტორიაზე, რომელიც ძირითადად ზღვისპირა ქობულეთის მუნიციპალიტეტიზონას მოიცავს, გამოიყოფა: მთისწინეთისგორაკ-ბორცვიანი სარტყელი (500-600 მ-მდე ზღვის დონიდან), მთის ქვედა (1000-1200-მდე), შუა (1500-1600-მდე) და ზედა (1500-1600 მეტრზე მაღლა) სარტყლები. უმაღლესი ნიშნულები 1700 მეტრის სიახლოვესაა და მიესადაგება მორვილის ქედს, რომელსაც პარკის აღმოსავლეთი საზღვარი გასდევს. მთა მორვილის სიმაღლეა 1773 მეტრი, ხოლო პარკის უმაღლესი წერტილია 1761 მეტრი. 1300 მეტრს აღემატება მთები დიდი მტირალა, ტერათი და სხვა. დანაწევრებულ რელიეფულ ფორმებს შორის გამოირჩევა თვალწარმტაცი ვიწრო ხეობები და კანიონები.

ატმოსფერული ნალექების საშუალო წლიური მაჩვენებელი 2000 მმ-ზე მეტია, ხოლო მთა დიდი მტირალას ზღვისკენ მიქცეულ ფერდობებზე 4000 მმ-ზე მეტი, რაც მნიშვნელოვნად განაპირობებს ადგილობრივი ბიოტის უნიკალურობას. მთა მტირალა (1381 მეტრი ზღვის დონიდან) მთელს საქართველოში ყველაზე ნალექიანი ადგილია (4520 მმ წლის განმავლობაში). ტოპონიმი „მტირალა“ მთას სწორედ უზენაესი ნალექიანობის გამო შეერქვა. ჰაერის ტენიანობა აღწევს 80-85%-ს. ხშირია ნისლიანი დღეები, რაც თავისებურ ელფერს ანიჭებს მარადმწვანე ქვეტყით მოცულ, გაუვალ კოლხურ ტყეებს. ჰაერის საშუალო წლიური ტემპერატურა აქ აბსოლუტური სიმაღლის მიხედვით მერყეობს 10-12°C-დან (500-600 მეტრი ზღვის დონიდან) 5-6°C-მდე (1000-1200 მეტრი ზღვის დონიდან). მთის ქვედა სარტყელში ყველაზე თბილი თვის-აგვისტოს საშუალო მაჩვენებელია 20°C, ყველაზე ცივი-იანვრის თვის-მინუს 2°C. აბსოლუტური მინიმუმი 1000-1200 მ-ზე ზღვის დონიდან არის მინუს 13,6°C. წელიწადში საშუალოდ 274 დღე ყინვის გარეშეა. თოვლის საფარის სიმაღლე მთის შუა და ზედა სარტყლებში ხშირად 3-4 მეტრს აღწევს.

პარკის ტერიტორიაზე ძირითადი ჰიდრორესურსებია მდინარეები ჩაქვისწყალი და ყოროლისწყალი, რომლებიც შავ ზღვას ერთვებიან, ხოლო ქედის სამხრეთ ფერდობზე-მდინარე აჭარისწყლის შენაკადები: დოლოგანი, ზუნდაგისწყალი და სხვა. ბევრი მათგანი ულამაზეს ხეობებში მიედინება, ჭორომებსა და ჩანჩქერებს ქმნის. ტერიტორიაზე მრავლადაა მინერალური და მტკნარი წყაროები, რომლებიც სამკურნალო თვისებებითაა გამორჩეული.

მტირალას ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე ძირითადად სამი ტიპის ნიადაგი გამოიყოფა. ზღვის დონიდან 600 მეტრამდე გავრცელებულია წითელმიწები, რომლებზეც შერეული ფართოფოთლოვანი ტყეებია. სიმაღლის მატებასთან ერთად წითელმიწები იცვლება ყვითელმიწა, ყომრალი და ტყის

ყომრალი ნიადაგებით, რომლებსაც ძირითადად წიფლნარები და წიფლნარ-წაბლნარიტყის მასივები მიესადაგება. აქა-იქ ალუვიური ნიადაგის ფრაგმენტებს ვხვდებით.

მტირალას ეროვნული პარკის ტერიტორია რელიქტურ მცენარეთა იშვიათი მრავალფეროვნებით ხასიათდება. აქ გავრცელებულია 68 ოჯახის 202 გვარის 284 სახეობა, მათ შორის ხე-მცენარეთა 18, ბუჩქების 21 და ბალახების 245 სახეობა. 16 სახეობა ენდემურია, მათ შორის კავკასიის 5, საქართველოს 1, კოლხეთის 3 და ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ენდემია. საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი იშვიათი რელიქტური ენდემებია: პონტოური მუხა (*Quercuspontica*), მედვედევის არყი (*Betula medwedewii*), უნგერნის შქერი (*Rhododendron ungeri*), ეპიგეა (*Epigaea gaultherioides*) და სხვა. მარადმწვანე ბუჩქი უნგერნის შქერი და მედვედევის არყი მსოფლიოში მხოლოდ აჭარასა და თურქეთის მიმდებარე ტერიტორიაზე გვხვდება.

მტირალას ეროვნული პარკის თითქმის 100% ტყითა და გაუვალი ბუჩქნარითაა დაფარული. ზღვის დონიდან სიმაღლის მიხედვით ტყეები შემდეგნაირადაა განაწილებული:

- 500-600-მდე-შერეული ფართოფოთლოვანი კოლხური ტყეები;
- 500-600 მეტრიდან 1000-1200 მეტრამდე-წაბლისსარტყელი (*Castanea sativa*);
- 1000-1200 მეტრიდან-წიფლის სარტყელი (*Fagus orientalis*).

ქვედა სარტყელში დომინირებს წაბლნარ-წიფლნარები, სადაც პირველ იარუსში ხშირია რცხილა (*Carpinus caucasica*), იფანი (*Fraxinus excelsior*) და სხვა. ქვეტყეში გვხვდება ჯონჯოლი (*Staphylea colchica*), ბზა (*Buxus colchica*), შქერი (*Rhododendronponticum*), იელი (*Rhododendron luteum*), წყავი (*Laurocerasus officinalis*) და სხვა. ქვედა და შუა სარტყელში გავრცელებულია თხმელიანი (მურყნარი) (*Alnus barbata*, *Alnusincana*). ზღვის დონიდან 1000-1200 მეტრზე მაღლა გვხვდება უნიკალური წიფლნარი უნგერნის შქერით (*Rhododendron ungeri*) და სხვა ტიპის მარადმწვანე და ფოთოლმცვენი ქვეტყით: შქერი (*Rhododendron ponticum*), იელი (*Rhododendron luteum*), წყავი (*Laurocerasusofficinalis*), მოცვი (*Vaccinium arctostaphylos*), მოლოზანა (*Viburnumorientalis*), მაყვალი (*Rubus caucasicus*), ბაძგი, იგივე ჭყორი (*Ilex colchica*), კოლხური თავისარა (*Ruscus colchicus*) და სხვა.

1-14.2 გარემოს დაცვა

1-14.2.1 ნარჩენების მართვა

2009 წელს აჭარაში 8 არარეგისტრირებული ნაგავსაყრელი იყო; მეტი არარეგისტრირებული ნაგავსაყრელი, საქართველოს რეგიონებს შორის, მხოლოდ ქვემო ქართლში ფუნქციონირებდა

ავტონომიურ რესპუბლიკაში 2012 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით ექსპლატაციაშია 3 ნაგავსაყრელი პოლიგონი, რომელზეც არსებობს ადგილობრივი მმართველობითი ორგანოების შესაბამისი გადაწყვეტილებები. თუმცა არცერთი მათგანი არ არის სათანადო პროექტებითა და გარემოსდაცვითი პირობებით აღჭურვილი. თითოეული ღია ტიპისა და არამართვადია, რადგანაც არსებული ნაგავსაყრელები არ არის შეღობილი და იქ თავისუფლად გადაადგილდებიან გარეშე პირები და ცხოველები. მთლიანად მოქმედი ნაგავსაყრელების მიერ დაკავებული ფართობი შეადგენს 26,5 ჰა-ს.

საყოფაცხოვრებო ნარჩენების წლიური წარმოქმნა აჭარაში 1 სულ მოსახლეზე 1 მ³-ს უახლოვდება; ამ მაჩვენებლით, საქართველოს რეგიონებს შორის, ის მხოლოდ თბილისს ჩამორჩება.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში დღეის მდგომარეობით ექსპლუატაციაშია 1(ერთი) ნაგავსაყრელი პოლიგონი. თუმცა ის არ არის სათანადო პირობებით აღჭურვილი. მოქმედი ნაგავსაყრელის მიერ დაკავებული ფართობი შეადგენს 2,3 ჰა-ს.

მუნიციპალიტეტში ნაგავსაყრელებზე ხდება როგორც ტოქსიკური, სახიფათო ისე ინერტული საყოფაცხოვრებო ნარჩენების დასაწყობება. არსებულ ნაგავსაყრელზე არ სრულდება არანაირი გარემოსდაცვითი პირობები, ისინი გარემოს აქტიურ დამაბინძურებელ წყაროს წარმოადგენს. მათი

ექსპლუატაციისას სავარაუდოდ მოსალოდნელია ატმოსფერული ჰაერის, წყალსატევებისა და ნიადაგების დაბინძურება.

ასევე ირღვევა სანიტარიულ-ჰიგიენური პირობები და მოთხოვნები. ნაგავსაყრელებზე აქტიურ საქმიანობას ეწევიან გარეშე მოქალაქეები, რომლებიც აგროვებენ ადრე დაკონსერვებულ ნარჩენებიდან ლითონის ჯართს, მინის ტარას და სხვა საყოფაცხოვრებო ნივთებს, ნაგავსაყრელებზე სისტემატიურად შედიან და იკვებებიან როგორც მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვი, ისე ღორები, ხოლო მათგან წარმოებული პროდუქტი კი ბაზრობაზე ხვდება.

ნაგავსაყრელის მიმდებარე ტერიტორიაზე ხდება სამშენებლო ნარჩენების დაგროვებაც.

აღსანიშნავია, რომ ქობულეთის მუნიციპალიტეტში (ცეცხლაური) დასრულდა ახალი, თანამედროვე ნაგავსაყრელის მშენებლობისათვის ტერიტორიის გამოყოფისათვის კანონმდებლობით განსაზღვრული პროცედურები.

პროექტი ითვალისწინებს ახალი ობიექტის მშენებლობას, სადაც მყარი ნარჩენების დახარისხება, გადამუშავება და ნაწივი აირის კოლექტორის დამონტაჟება მოხდება. ახალი ნაგავსაყრელი რეგიონის ხელმძღვანელობას საშუალებას მისცემს, ქობულეთში არსებული მოძველებული ობიექტები დახუროს. ამგვარად, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა ნარჩენების მართვის გაუმჯობესებული მომსახურებით ისარგებლებს, ხოლო მუნიციპალიტეტი გარემოსდაცვითი სტანდარტების დახვეწას შეძლებს.

აღნიშნული პროექტის განხორციელებით პირველი პრეცედენტი შეიქმნება ქვეყანაში მყარი ნარჩენების მართვის პროექტების დიზაინის, მშენებლობისა და ოპერირების საქმეში გენდერული საკითხების დანერგვის კუთხით, რაც იმას ნიშნავს, რომ ქალების დასაქმების საკითხი აქტუალური იქნება.

ევრობანკის მიერ გავრცელებულ განცხადებაში ნათქვამია, რომ “ევრობანკი სიამოვნებით დაუჭერს მხარს აჭარის ხელმძღვანელობას თანამედროვე სტანდარტების ნარჩენების მართვის ობიექტის დაარსებაში - მდგრად განვითარებაზე ორიენტირებული ბიზნესმოდელის საფუძველზე. პროექტი მნიშვნელოვან გარემოსდაცვით სარგებელს მოუტანს რეგიონს და ძლიერი თვალსაჩინო ეფექტის მქონე იქნება სხვა ქალაქებისადმი საქართველოში ზოგადად მყარი ნარჩენების მართვის ინფრასტრუქტურაში დასაწერად.”

აღსანიშნავია, რომ ახალი ნაგავსაყრელის პროექტის ფარგლებში გათვალისწინებულია „ბიოლოგიური (ცხოველური) ნარჩენების გაუვნებლობა - „ბეიკერისორმო“-ს (სპეციალური სამარხი ლემის გასანადგურებლად) მოწყობა, რომელიც უკვე 10 წელია ქობულეთის მუნიციპალიტეტში აღარ ფუნქციონირებს - დახურულია. დღემდე მუნიციპალიტეტი ამისათვის გამოიყენებს ქ. ბათუმის ნაგავსაყრელზე გამოყოფილ სათანადო ტერიტორიას.

ქობულეთის ნაგავსაყრელი პოლიგონი

- ქობულეთის ტერიტორიის ის ნაწილი, რომელიც გამოყენებულია ნაგავსაყრელად და წარმოდგენილია ორ უბანზე, გეომორფოლოგიური თვალსაზრისით მიეკუთვნება ზღვისპირა ვაკე-დაბლობს. მათგან ერთი უბანი მდებარეობს მდ. ჩოლოქის მარჯვენა მხარეზე მისი ნაპირის უშუალო სიახლოვეს, ხოლო მეორე ქ. ქობულეთის ცენტრიდან ერთ კმ-ზე აღმოსავლეთით, თითქმის ბრტყელი რელიეფის ზედაპირი. პოლიგონი მდებარეობს ყოფილი ჩოლოქის მეცხოველოების ფერმის ტერიტორიაზე და უკავია 2,0 ჰა ფართობი, რომელიც 2007 წლიდან არის ექსპლუატაციაში. აქ ყოველდღიურად შედის 150-200 მ³ მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენები.

მთლიანად, მისი მოწყობის დღიდან დღემდე, შეტანილი ნარჩენების რაოდენობა დაახლოებით აღწევს 207 000 მ³. ნაგავსაყრელის ტერიტორია არ არის შეღობილი. ის ღია ტიპისაა, არ ხდება მიწის საიზოლაციო ფენით დაფარვა, მხოლოდ კვირაში ორჯერ ხდება შეზიდული ნარჩენების ბუდლოზერით მოსწორება და დატკეპვნა. ნაგავსაყრელზე შეზიდული ნარჩენების შემადგენლობა არ განსაზღვრულა, თუმცა, შეფასებით, ძირითადი მასა 60 %-ი ორგანული (კვების პროდუქტების) ნარჩენებია, შემდეგ პოლიმერული, ქაღალდის, პლასტმასის, მინის, რომელთა განთავსება ხდება უსისტემოდ ღია ზედაპირზე, არ ხდება ზედაპირული წყლების შეგროვება და გაწმენდა, ადგილი აქვს ნარჩენების წვის ფაქტებსაც.

მანამდე არსებული ნაგავსაყრელი განთავსებული იყო დაცულ ტერიტორიაზე (ჭარბტენიანი-ჭაობის) საკომპენსაციო (ბუფერული ზონის) ტერიტორიაზე (8,0 ჰა ფართობზე), რომელიც ექსპლუატაციაში იყო 1960 წლიდან. აღნიშნულ ნაგავსაყრელზე შეზიდული ნარჩენების აღრიცხვა 1993 წლამდე არ ხდებოდა, სავარაუდო ინფორმაციით დღეში 50-70 მ³ –მდე ნარჩენების ტრანსპორტირება ხდებოდა, რადგანაც 7 მ³-მოცულობის ღია ძარიანი ავტომანქანების მეშვეობით ხდებოდა ნარჩენების ტრანსპორტირება 7 ან 9 რეისი, სავარაუდოდ 750 000 მ³. 1993 წლიდან 2007 წლამდე დღეში საშუალოდ აღნიშნულ ნაგავსაყრელზე შედიოდა 100 - 150 მ³ ნარჩენი დღეში – შესაბამისად, აღნიშნულ ნაგავსაყრელზე მთლიანად შეტანილი უნდა იყოს დაახლოებით 1. 907. 000 მ³ მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენი.

ნარჩენების შეგროვება ხორციელდება კონტეინერული და ზარის სისტემებით. კონტეინერული სისტემით მომსახურების მაჩვენებელი შეადგენს 85%-ს, კონტეინერები (0,18-1,1 მ³ მოცულობის) განთავსებულია ქუჩებში, შენობებთან, სკოლებში საბავშვო ბაღებში და სხვა დაწესებულებებთან ახლოს. ნარჩენები კონტეინერებიდან გროვდება სპეციალური კონტეინერში მანქანების საშუალებებით. ზარის სისტემით მომსახურება 5%-იანი დატვირთვით გამოიყენება, ასეთი სახის მომსახურება ქალაქის დასახლების გარე პერიფერიებში და მთიანი რაიონების დაბების ტერიტორიებზეა.

არსებული მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების წარმოქმნის, შეგროვებისა და გატანის ტექნოლოგიური ხაზი ვერ უზრუნველყოფს მომსახურე პერსონალის მიერ ნარჩენების გადარჩევას, თუმცა მძღოლები, მტვირთავები და ქუჩის გამწმენდები თავად არჩევენ ჯართს, პლასტმასს, მინის ტარას და სხვა საყოფაცხოვრებო ნივთებს. რითაც პირადი მოხმარებისთვის იღებენ გარკვეულ დამატებით სარგებელს.

მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების ტრანსპორტირება ხდება სპეციალური კონტეინერში მანქანებით; ღია ძარიანი ავტომანქანები გამოიყენება საამშენებლო ნარჩენების ტრანსპორტირებისათვის. ქობულეთის მუნიციპალიტეტი ტერიტორიაზე მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების დაგროვების დიდი წილი, შავი ზღვის სანაპირო ტერიტორიაზე, ქალაქ ქობულეთზე მოდის, ასევე, მხოლოდ დაბების მოსახლეობიდან ხდება ნარჩენების მოგროვება, რაც შეეხება სოფლის დასახლებებს იქიდან საერთოდ არ ხდება ნარჩენების შეგროვება.

ქალაქი ქობულეთი შესამჩნევად სუფთაა, ქალაქი აღჭურვილია ახალი ევროსტანდარტული ნაგავშემგროვებელი კონტეინერებით და სპეცმანქანებით, ნარჩენების მოგროვება რეგულარულად ხორციელდება.

ჩატარებული გარემოსდაცვითი მონიტორინგის დროს დაფიქსირდა გარემოს ობიექტების დაზიანება ნარჩენი-ნავთობპროდუქტებით, ნახმარი ზეთებითა და ხმარებისათვის უვარგისი ქიმიური ნივთიერებებით. ხშირად ამ სახის ტოქსიკური ნარჩენების განთავსება ხდება თვით საწარმოების ტერიტორიებზე. მოქმედ საწარმოებში ტექნოლოგიური პროცესების დროს წარმოიქმნება გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობისათვის საშიში (ტოქსიკური) ნარჩენები, კერძოდ:

ნავთობპროდუქტების ნარჩენები (ნახმარი ზეთები, მაზუთი, ნავთობშლამი);
საყოფაცხოვრებო მოხმარების საგნები (ნახმარი ელემენტები, მაცივრები, კონდიციონერები, ტელევიზორები, აკუმულატორები და სხვა).

ბოლო წლებში მნიშვნელოვნადაა გაზრდილი საბიუჯეტო ხარჯები გარემოს დაცვის ღონისძიებებზე. კერძოდ, ქუჩების დასუფთავება, სანიაღვრე მეურნეობის, საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვებისა და უტილიზაციის სამუშაოთა შესრულებაზე.

1-14.2.2 შავი ზღვის ეკოლოგიური და სანიტარიული მდგომარეობა

შავი ზღვის ეკოლოგიური და სანიტარიული მდგომარეობის მონიტორინგს დიდ ყურადღებას უთმობს საერთაშორისო და ნაციონალური გარემოსდაცვითი ორგანიზაციები. ამ მხრივ, არსებულ მდგომარეობას დეტალურად აღწერს `საქართველოს ეროვნული მოხსენება გარემოს მდგომარეობის შესახებ 2007_2009~. `ეროვნული მოხსენება~ აღნიშნავს, რომ `2006 წელს შავი ზღვის დაზიანებისგან დაცვის კომისიამ მიიღო გადაწყვეტილება შავი ზღვის წყლის ხარისხისა და

გარემოს მდგომარეობის ერთობლივი მონიტორინგის ქსელის ჩამოყალიბების შესახებ. ამ მიზნით შეიქმნა შავი ზღვის ინტეგრირებული მონიტორინგისა და შეფასების პროგრამა. პროგრამა მოიცავს მონიტორინგის 120 სადგურს, მათ შორის საქართველოს 5 სადგურს: მდ. ჭოროხის შესართავთან, ბათუმთან, ციხისძირ-ქობულეთთან, მდ. სუფსის შესართავთან და ფოთთან.

შავი ზღვის საქართველოს სანაპიროს ამ სადგურებზე სინჯების აღება წარმოებს სეზონურად, ნაპირიდან 1 საზღვაო მილის (1,85 კმ) დაშორებით, ორ სიღრმეზე (5 მ, 20 მ). სინჯებში ადგილზე ისაზღვრება ფიზიკური პარამეტრები, ხოლო წყლის ქიმიური და ბიოლოგიური მაჩვენებლების (ფიტო-ზოოპლანქტონის შემადგენლობა და რიცხოვნება) განსაზღვრა მიმდინარეობს ქ. ბათუმში, გარემოს ეროვნული სააგენტოს შავი ზღვის მონიტორინგის ცენტრის გარემოს დაბინძურების მონიტორინგის და წყლის ეკოლოგიისა და თევზის მეურნეობის ლაბორატორიებში. მონიტორინგის შედეგები ყოველწლიურად მიეწოდება შავი ზღვის კომისიას.~

საქართველოს სანაპირო წყლების ხარისხისა და ადამიანთა ჯანმრთელობისთვის უსაფრთხოების შესამოწმებლად აჭარის სანაპიროს წყლებში 2007 წლიდან აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გარემოს დაცვის სამმართველოს მიერ ხორციელდება ზღვის წყლის ხარისხობრივი მაჩვენებლების განსაზღვრა. ამ მიზნით, კვირაში ერთხელ ხდება კატერით გასვლა და წყლის სინჯების აღება ზღვის სანაპირო ზოლის 8 წერტილიდან: ქობულეთის ცენტრალური პლაჟის მოპირდაპირედ, მწვანე კონცხზე, მახინჯაურში, მდ. ბარცხანის ზღვასთან შესართავთან, ბათუმის ცენტრალურ პლაჟზე, სარფის, კვარიათის და გონიოს მიმდებარე ზღვის წყლებიდან. ზღვის წყლის ქიმიური ანალიზები ტარდებოდა შემდეგ მაჩვენებლებზე: ჟანგბადის შემცველობა, pH (ხსნარის რეაქცია), ტემპერატურა, მარილიანობა და ჟანგბადის გაჯერების პროცენტი.

2010 წლიდან სანაპირო ზოლში დაიწყო, აგრეთვე, წყლის ბაქტერიოლოგიური პარამეტრების რეგულარულად გაზომვაც. დიდი წყალშემკრები აუზისა და ოკეანესთან შეზღუდული კავშირის გამო შავი ზღვა ძალზე მგრძობიარეა ანთროპოგენული ზეგავლენის მიმართ. ადამიანთა საქმიანობის შედეგად ბოლო ათწლეულების მანძილზე შავი ზღვა პლანეტის ერთ-ერთ ყველაზე დეგრადირებულ რეგიონულ ზღვად იქცა.

შავი ზღვის კომისიის მიერ მომზადებული ანგარიშის მიხედვით, შავი ზღვის ეკოსისტემა სერიოზულად დაზიანდა 1970–1980-იან წლებში, როდესაც მდინარეების მიერ ზღვაში ჩატანილმა დიდი ოდენობით ბიოგენურმა ნივთიერებებმა ზღვის ეუტროფიკაცია გამოიწვია. განსაკუთრებით ინტენსიურად ეს პროცესები გამოხატული იყო ზღვის ჩრდილო-დასავლეთ სანაპიროებზე, თუმცა ეუტროფიკაცია ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროზე, საქართველოს სანაპირო წყლებშიც აღინიშნებოდა. ეუტროფიკაციამ გამოიწვია ერთ დროს უაღესად მდიდარი ეკოსისტემის დეგრადაცია, განადგურდა ფსკერის ორგანიზმები, შეიცვალა ზღვის ფლორისა და ფაუნის სახეობათა შეფარდება. დაეცა ზღვის ფაუნის კომერციული ღირებულებაც. მაგალითად, 1960 წელს ზღვაში დარეგისტრირებული იყო თევზის 26 სარეწი სახეობა, დღესდღეობით კი მათი რაოდენობა მხოლოდ ოთხია.

შავი ზღვის, როგორც 1996 წლის, ასევე, 2009 წლის სტრატეგიული სამოქმედო გეგმების მიხედვით, გარდა ეუტროფიკაციისა, შავი ზღვის გარემოს დეგრადაციის მიზეზებია წყლის ქიმიური დაბინძურება (მათ შორის, ნავთობის ჩაღვრების შედეგად), ზღვის ფაუნის გადამეტებული რეწვა და უცხო სახეობათა შემოჭრა ზღვაში.

1990-იანი წლების მეორე ნახევრიდან ბიოგენური ნივთიერებებით შავი ზღვის დაბინძურება შემცირდა. შემცირდა, აგრეთვე, ქლოროფილის კონცენტრაცია ზღვის სანაპირო წყლებში, რაც ეუტროფიკაციის პროცესის შესუსტებაზე მიუთითებს. ამის შედეგად, დაიწყო ზღვის ეკოსისტემის აღდგენა. თუმცა 2005 წელს ბიოგენურ ნივთიერებათა კონცენტრაცია სანაპირო წყლებში ფონურ (1960 წ.) დონეზე ჯერ კიდევ ორჯერ აღემატებოდა. ვარაუდობენ, რომ შავი ზღვის ეკოსისტემა თავის საწყის მდგომარეობას უკვე ვერ დაუბრუნდება, თუმცა ზღვის მოსაზღვრე ქვეყნების ერთობლივი ძალისხმევით შესაძლებელია მდგომარეობის მნიშვნელოვნად გაუმჯობესება და დასტაბილურება“.

რაც შეეხება ქ. ქობულეთის ფარგლებში ზღვის წყლის ზოგად მდგომარეობას, მასზე წარმოდგენას იძლევა „საქართველოს ინტეგრირებული მართვის პროექტი“, რომელიც მსოფლიო ბანკის ხელშეწყობით დაამუშავა სზიმ ცენტრმა. ამ ნაშრომის მონაცემების თანახმად, ქობულეთის ზონაში ზღვის წყლის

მარილიანობა მეტია, ვიდრე, მაგალითად, ბათუმსა თუ ფოთში. მძიმე ლითონების კონცენტრაცია ქობულეთის მიმდებარე ზღვის აკვატორიის ფსკერზე გაცილებით ნაკლებია, ვიდრე ბათუმის ზონაში; იგულისხმება სპილენძი, დარიშხანი, თუთია, ქრომი და სხვა. ზღვის წყლის ხარისხის სინჯები ქობულეთის ზონაში გვიჩვენებს, რომ აქაც წყლის მდგომარეობა ნორმის ფარგლებშია.

ამასთან ერთად, ქობულეთის ზღვის აკვატორიის დაბინძურების წყაროდ რჩება ქალაქის საკანალიზაციო სისტემა და მყარი მუნიციპალური ნარჩენები.

დღევანდელი მონაცემებით, აჭარის რეგიონში, შავ ზღვაში ჩამდინარე მდინარეების თანამედროვე ეკოქიმიური მდგომარეობა მიაჩნდება იმას, რომ ისინი არ განიცდიან მკვეთრ ანთროპოგენურ დატვირთვას. ამის მიზეზი არის ის, რომ სრული დატვირთვით არ მუშაობს ძირითადი დამაბინძურებელი ობიექტები. ეპიზოდურად აღინიშნება პესტიციდების არსებობა ზღვის წყლებში, ხოლო რაც შეეხება მძიმე ლითონებს, მათი არსებობა არ აღემატება ზღვრულად დასაშვებ კონცენტრაციებს. აქედან გამომდინარე, შავი ზღვის სანაპირო ზოლს არსებითად არ აბინძურებს მასში ჩამდინარე მდინარეები.

1-14.2.3 ატმოსფერული ჰაერის ხარისხი და მისი დაბინძურების წყაროები

გარემოს დაცვის სამმართველო ყოველწლიურად აღრიცხავს აჭარაში სტაციონარული წყაროებიდან გაფრქვეულ მავნე ნივთიერებებს, მათ შორის 2020 წლის განმავლობაში აჭარის საჰაერო აუზში სტაციონარულ წყაროებიდან გაფრქვეულია 1,9 ათასი ტონა მავნე ნივთიერებები, მათგან 0,9 ათასი ტონა დაჭერილია ხოლო 1.0 ათასი ტონა გაფრქვეული

აჭარაში აღმოჩენილია ვადაგასული პისტოციდების 15 ტონა (2005 წ.). მდგრადი ორგანული დაბინძურებლის - დიოქსინ-ფურანების მთელი ქვეყნის მასშტაბით წარმოქმნაში აჭარის წილი 8%-ს შეადგენს.

საკურორტო-სარეკრეაციო ტერიტორიებისათვის საქართველოს კანონი „ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ“ ადგენს განსაკუთრებულ პირობებს: „კურორტებში, კურორტების სანიტარიული დაცვის ზონებში და დაცულ ტერიტორიებზე შეიძლება დაწესდეს ატმოსფერული ჰაერის დაცვის განსაკუთრებული მოთხოვნები, რომლებიც განისაზღვრება დებულებით „კურორტებში, კურორტების სანიტარიული დაცვის ზონებში და დაცულ ტერიტორიებზე ატმოსფერული ჰაერის დაცვის განსაკუთრებული მოთხოვნების შესახებ“ <...>“ (მ. 48, პ.1).

მიზნობრივი პროგრამის „ზღვის სანაპირო ზოლის წყლისა და ატმოსფერული ჰაერის აქტიურ დამაბინძურებელ კერებში გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის მოთხოვნების შესრულების მდგომარეობის მონიტორინგის“ ფარგლებში 2010 წლის განმავლობაში აღებული და გამოკვლეული იქნა ატმოსფერული ჰაერის 70 (მათგან 48 საწარმოო გამონაფრქვევების და 22 გარემოსფონურ მდგომარეობაზე) სინჯი. ჰაერის ანალიზი მოიცავდა შემდეგ პარამეტრებს: მტვერი, SO₂, NO₂, SO₄, H₂S და CO. ზემოთ აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის დარღვევების გამოვლენილ ფაქტებზე გატარდა კანონით გათვალისწინებული ზომები. საკურორტო-სარეკრეაციო ტერიტორიებისათვის საქართველოს კანონი „ატმოსფერული ჰაერის დაცვის შესახებ“ ადგენს განსაკუთრებულ პირობებს:

ავტონომიურ რესპუბლიკაში საკურორტო სეზონის დადგომამდე ქობულეთის მუნიციპალიტეტი ზღვის სანაპირო ზოლის დამაბინძურებელ საწარმოებს ეგზავნებათ წერილობითი მიმართვები და რეკომენდაციები გარემოს ხარისხობრივ ნორმებზე კონტროლის დაწესებისა და თვითმონიტორინგის სისტემის გაძლიერების მიზნით (90 ობიექტი).

ჰიდრომეტეოროლოგიური სამსახურის მიერ მოპოვებული მონაცემებიდან გამომდინარე, მოცეული კომპონენტებით (მტვერი, SO₂, NO₂, SO₄, H₂S და CO) ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ჰაერი არ არის დაბინძურებული და ისინი შეესაბამება მისაღებ ფონურ მდგომარეობას.

ამრიგად, ქობულეთის რეგიონის ეკოსისტემებში არ შეინიშნება განსაკუთრებული დაბინძურების ფაქტები, გარდა ერთეული შემთხვევებისა.

1-15. ინფორმაციული უზრუნველყოფა და SWOT ანალიზი.

„ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მოწყობის სქემის“ შემუშავება მოითხოვს დიდი მოცულობის დარგობრივი და სივრცით-ტერიტორიული სტატისტიკური მონაცემების შეგროვებას, სისტემატიზაციას, ინფორმაციის კომპლექსურ დამუშავებას, ანალიზსა და მართვას. შეფასება, ჩვეულებრივ, გამოიხატება ფორმულების, გრაფიკების, ჰისტოგრამების, დიაგრამების ან ცხრილების სახით.

თანამედროვე პირობებში გის (GIS) - გეოსაინფორმაციო სისტემა – დიდი მოცულობის სივრცითი ინფორმაციის შეგროვების, კომპლექსური დამუშავებისა და მართვის ერთადერთი თანამედროვე კომპიუტერული ტექნოლოგიაა, რომელიც მომხმარებლისათვის მოსახერხებელ ინტერფეისში აერთიანებს გრაფიკულ ობიექტებს, მათზე არსებულ ატრიბუტულ ინფორმაციასა და ანალიზის მძლავრ ინსტრუმენტებს, რაც სივრცითი ურთიერთკავშირების ასპექტებისა და მოდელების გამოვლენის საშუალებას იძლევა. შესაბამისად, გადაწყვეტილების მიღების პროცესის სანდოობა და საიმედოობა იზრდება.

გეომონაცემთა ბაზაში, დეტალურად აისახება როგორც ყველა ტიპის ობიექტი (ნაკვეთები, ქუჩები, შენობები და სხვა ვექტორული ფენები), ასევე მიწათსარგებლობის იურიდიული დოკუმენტაცია, ძველი შენობების ფოტოები და ა. შ.

ქალაქმშენებლობითი დოკუმენტაციის პაკეტის თანმიმდევრული დამუშავებისას ხორციელდება ქალაქმშენებლობითი ინფორმაციული სისტემის რესურსების ფორმირება, რომლებიც მოიცავენ შემდეგ მონაცემებს:

- ტერიტორიის მდგომარეობას, მათი გამოყენების ფორმებსა და გარე პირობებს;
- ქალაქმშენებლობით რეგლამენტებს;
- ტერიტორიების საკადასტრო მონაცემებს;
- საერთო ქალაქმშენებლობით სამართლებლივ და ნორმატიულ დოკუმენტაციას მოცემული ტერიტორიისათვის;
- მიწის ნაკვეთებისა და შენობების განაწილებას საკუთრებისა და გამოყენების ტიპის მიხედვით;
- საცხოვრებელი ზონების ნაკვეთების ათვისების ტიპებს;
- მოსახლეობის სიმჭიდროვეს მოცემული ტერიტორიისათვის;
- განაშენიანების სიმჭიდროვეს მოცემული ტერიტორიისათვის;
- სოციალური ინფრასტრუქტურისა და საინჟინრო-ტექნიკური ქსელის ობიექტების ადგილმდებარეობას და სხვა.

ქვემოთ მოცემულია ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური (დარგობრივი) და სოციალური საკითხების SWOT ანალიზი.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის დემოგრაფიული მდგომარეობისა და მუშახელის ძლიერი და სუსტი მხარეები

ძლიერი მხარეები	სუსტი მხარეები
<p>ბუნებრივი მატების ხარჯზე მოსახლეობის ზრდის მაღალი ტემპი;</p> <p>შრომისუნარიანი და შრომის-უნარიანზე უმცროსი ასაკის მოსახლეობის მაღალი ხვედრითი წილი;</p> <p>სოფლად მოსახლეობის სტაბილურობა;</p> <p>სამუშაო ძალის სიახლე;</p> <p>შრომისმოყვარე მოსახლეობა.</p>	<p>მოსახლეობის მიგრაცია რეგიონიდან და ქვეყნიდან;</p> <p>ბათუმის მოსახლეობის გადაჭარბებული სიმჭიდროვე;</p> <p>დემოგრაფიული პროცესების მართვის დაბალი დონე;</p> <p>სამუშაო ძალის მოთხოვნასა და მიწოდებას შორის არსებული სტრუქტურული და ხარისხობრივი დისბალანსი;</p> <p>უმაღლესი და პროფესიული განათლების</p>

	სისტემის არასაკმარისი ორიენტირება შრომის ბაზრის მოთხოვნებზე; სუსტად განვითარებული დასაქმების ინფრასტრუქტურა.
შესამღებლობები	საფრთხეები
შრომის ბაზრის ძლიერი ინფრასტრუქტურის შექმნა; განათლების სისტემის სრულყოფა შრომის ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისად; კვალიფიციური კადრების მომზადება-გადამზადება სახელმწიფო, საერთაშორისო და არასამთავრობო ორგანიზაციების, განათლების სისტემის და კერძო სექტორის მიერ; უმუშევრობის დაძლევა კერძო ინვესტიციების ზრდის ხარჯზე; უმუშევრობის დაძლევა მთავრობის ინფრასტრუქტურული პროექტების ხარჯზე.	მიკრო ეკონომიკური არასტაბილურობა და არახელსაყრელი საინვესტიციო გარემოს ჩამოყალიბება; გარე და შიდა მიგრაციის ფართო მასშტაბები; სოფლების დეპოპულაცია.

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სვოთანალიზი

ძლიერი მხარეები	სუსტი მხარეები
<p>ბუნებრივი რესურსების მრავალფეროვნება; ხელსაყრელი კლიმატური პირობები და ნოტიო ჰავა;</p> <p>ნაყოფიერი ნიადაგები;</p> <p>ადგილობრივი თვითმმართველობის ინტერესის ზრდა გარემოს დაცვითი პრობლემატიკით;</p> <p>ნარჩენების შეგროვება, ტრანსპორტირება და განთავსების ორგანიზება;</p> <p>ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესის ზრდა გარემოს დაცვითი საკითხებით;</p> <p>აჭარაში გარემოსდაცვისა და ბუნებრივი რესურსების მართვის რეგიონული მმართველობის ორგანოს არსებობა და საქმიანობის ეფექტურობის ზრდა;</p> <p>დაცული ტერიტორიები;</p> <p>მიზნობრივი პროგრამების არსებობა;</p> <p>ნაპირგამაგრებითი სამუშაოები;</p> <p>ვიზუალური საინჟინრო გეოლოგიური დასკვნების მომზადება;</p> <p>მუნიციპალიტეტის მტკნარი მიწისქვეშა წყლების მარაგი;</p>	<p>მწირი ფინანსური რესურსები;</p> <p>გარემოსდაცვითი მონიტორინგისათვის არასაკმარისი აღჭურვილობა და შესაბამისად არასრული სურათი</p> <p>უნებართვო ნაგავსაყრელების სიმრავლე;</p> <p>მოსახლეობის გარემოსდაცვითი ცნობიერების დაბალი დონე;</p> <p>ქალაქების რიგ უბნებსა და სოფლებში წყალსადენის ქსელის და სათავნაგებობის არა დამაკმაყოფილებელი მდგომარეობა;</p> <p>მცირე მდინარეებში საკანალიზაციო წყლების ჩაშვება;</p> <p>დაბინძურების კერების სიმრავლე;</p> <p>გარემოსდაცვითი ნორმატივების საერთაშორისო სტანდარტებთან შეუსაბამობა და ნორმების არასათანადოდ დაცვა;</p> <p>ზღვისსანაპირო ზოლისა და აკვატორიის დაბინძურება;</p> <p>ჰაერის დაბინძურების მოძრავი წყაროების სიმრავლე;</p> <p>ტყის უნებართვო ჭრის ფაქტები;</p> <p>დაცულ ტერიტორიებზე ბუნებრივი რესურსებით უკანონო სარგებლობა, რიგ ადგილებში სოციო-ეკონომიკური და გარემოს დაცვითი ინტერესების კონფლიქტი;</p> <p>ბიომრავალფეროვნების არასრულყოფილი მონიტორინგი;</p> <p>ტოქსიკური და სხვა სახის სახიფათო ნარჩენების გადამუშავებისა და გაუვნებელობის საწარმოების ანნარჩენთა განთავსების ადგილების არარსებობა;</p>

	<p>ნაგავსაყრელების ექსპლოატაციით გარემოზე ზემოქმედების შეფასების არარსებობა; სამშენებლო ნარჩენების საქონლის სამარხის არარსებობა.</p>
<p>შესაძლებლობები ინფრასტრუქტურის განვითარება; გადამამუშავებელი ეკოლოგიურად სუფთა საწარმოების განვითარება; საწარმოებში ახალი, დაბალი ეკოლოგიური რისკის მქონე ტექნოლოგიების დანერგვა; საინვესტიციო პროექტები.</p>	<p>საფრთხეები ეკონომიკური მდგომარეობის შესაძლო გაუარესება; დაფინანსების მოძიებასთან დაკავშირებული სირთულეები; გლობალური დათბობის გავლენით ქობულეთის მუნიციპალიტეტში კლიმატის ცვლილება; შავ ზღვაში გემებიდან ნარჩენების ჩაშვება.</p>

ტურიზმის სვოთ ანალიზი:

<p>ძლიერი მხარეები</p> <p>უნიკალური ტურისტული რესურსების მრავლაფეროვნება; უვიზო შემოსვლა მიზნობრივი ტურისტული ბაზრებიდან (თურქეთი, უკრაინა, რუსეთი, აზერბაიჯანი, სომხეთი, ირანი, ევროპის ქვეყნები); ლიბერალური სავიზო პოლიტიკა სხვა ქვეყნების მიმართ; საერთაშორისო აეროპორტის არსებობა; ინვესტიციების დიდი ნაკადი ტურიზმის სფეროში; ცნობილი სასტუმრო ბრენდების შემოსვლა უსაფრთხო გარემო. ტრადიციული სტუმართმოყვარეობა; ტრადიციული ღონისძიებები ხელოვნების სფეროში.</p>	<p>სუსტი მხარეები</p> <p>მოკლე ტურისტული სეზონი; ტურისტული საწარმოების (სასტუმროები, კვების, გართობის ობიექტების და სხვა) ნაკლები დატვირთვა; პლაჟების და ზღვის დაბინძურება; პლაჟზე არასაკმარისი ინფრასტრუქტურა; ტურისტული პროდუქტის ფასისა და ხარისხის შეუსაბამობა; ადგილობრივი ტურისტული სააგენტოების გამოუცდელი და ნაკლები ინტერესი შემომყვანი ტურიზმის მიმართ; მომსახურების დაბალი დონე; უცხოელ ტურისტებთან კომუნიკაციის დროს ენობრივი ბარიერი; საზოგადოების დაბალი ცნობიერება ტურიზმის, როგორც დარგის მიმართ; საგზაო ინფრასტრუქტურის სუსტი განვითარება საექსკურსიო ობიექტებთან; ტურისტული ინფრასტრუქტურის განუვითარებლობა; რეგიონის შესახებ ინფორმაციის სიმცირე (პიარი და რეკლამა);</p>
<p>შესაძლებლობები</p> <p>ახალი ბაზრების ათვისება; ბაზრის მოთხოვნებიდან გამომდინარე დაბალ ბიუჯეტის ავიაკომპანიების შემოყვანა, ჩართული რეისების დანიშვნა, პირდაპირი სარკინიგზო მიმოსვლა აზერბაიჯანთან, სომხეთთან, სამომავლოდ თურქეთთან;</p>	<p>საფრთხეები</p> <p>კონკურენციის ზრდა სხვა ქვეყნების მხრიდან; ეკოლოგიური პრობლემები; ქვეყანაში არსებული კონფლიქტური რეგიონების გამო საქართველოს</p>

<p>საავტომობილო სატრანსპორტო მომსახურების გაუმჯობესება; ტურისტული სეზონის გახანგრძლივება მრავალფეროვანი ტურისტული პროდუქტების ფორმირების გზით; სხვადასხვა ღონისძიებების (ფესტივალების, კონფერენციების, სპორტული, კულტურული ღონისძიებების) ჩატარება; უცხოური ინვესტიციების ზრდა; საგადასახადო შეღავათების დაწესება.</p>	<p>არასახარბიელო იმიჯი საერთაშორისო ასპარესზე.</p>
--	--

სოფლის მეურნეობის სვოთ ანალიზი

ძლიერი მხარეები	სუსტი მხარეები
<p>მუნიციპალიტეტის ხელსაყრელი გეოგრაფიული მდებარეობა. უნიკალური სუბტროპიკული ბუნებრივ-კლიმატური პირობები; ორგანული პროდუქციის წარმოებისათვის ხელსაყრელი ნიადაგურ-კლიმატური პირობები; ადგილობრივი წარმოების სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციაზე მზარდი მოთხოვნილება; შრომითი რესურსების არსებობა; მუნიციპალიტეტის აგრარული სექტორის მრავალ დარგობრიობა; ექსკლუზიური სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის არსებობა; გარანტირებული და მზარდი ბაზარი; საბანკო/საკრედიტო/სალიზინგო ორგანიზაციების დაინტერესება აგროსასურსათო სექტორით და მომსახურების ხელსაყრელი პირობები (დაბალი საპროცენტო განაკვეთი) დასხვა; რეგიონის აგროსასურსათო სექტორში სადაზღვევო მომსახურების არსებობა;</p>	<p>დასამუშავებელი სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობების სიმცირე; სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების გამოყენების დაბალი დონე; მსხვილ და საშუალო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოთა სიმცირე; ახალი ტექნოლოგიების დეფიციტი და აგროტექნიკის დაბალი დონე; მექანიზაციის დაბალი დონე, სოფლად ხელითშრომის მაღალი ხვედრითი წილი; სანაშენე, სანერგე, მეთესლეობის, ჯიშთაგამოცდისა და მცენარეთა დაცვის, სამელიორაციო, ვეტერინარული, აგროსაინჟინრო და სხვა სახის ინფრასტრუქტურის განვითარების დაბალი დონე; სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის შემგროვებელი, სასაწყობო და სარეალიზაციო მომსახურების ინფრასტრუქტურის დაბალი დონე; მაღალი და ნახარჯები ერთეულ პროდუქციაზე აგრომეწარმეთა აგროტექნიკური და მარკეტინგული ცოდნის დაბალი დონე, კონსერვატიული დამოკიდებულება სიახლეებისადმი; აგრომეწარმეთა საინფორმაციო -საკონსულტაციო უზრუნველყოფის დაბალი დონე; აგროსასურსათო სექტორში დასაქმებულთა შორის კოოპერაციისა და კონსოლიდაციის დაბალი დონე; პროდუქციის ტრანსპორტირების სიმცირე და სირთულე.</p>

შესაძლებლობები	საფრთხეები
<p>სასოფლო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურის განვითარება; აგროსასურსათო პროდუქციის წარმოების მოცულობის ზრდა; ადგილობრივი და უცხოური ბიზნეს საზოგადოების ორიენტირება მუნიციპალიტეტის აგროსასურსათო სექტორში ინვესტიციების განხორციელებაზე; ახალი საექსპორტო ბაზრების ათვისება; აგრომეწარმეთა შემოსავლების ზრდა; საერთაშორისო და დონორი ორგანიზაციების ორიენტირება მუნიციპალიტეტის აგროსასურსათო სექტორზე; აგრო-ტურიზმის განვითარების შესაძლებლობები.</p>	<p>გლობალური ეკონომიკური კრიზისის გავლენა; ინფლაცია; გლობალური დათბობა, ბუნებრივი კატაკლიზმები, ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუარესებაა. შ; იმპორტული პროდუქციის დემპინგური ფასები, შიდა ბაზრის დაუცველობა.</p>

ურბანული განვითარებისა და მშენებლობის სვოთ ანალიზი

<p>ძლიერი მხარეები ხელსაყრელი საინვესტიციო გარემო; ლიბერალური საგადასახადო პოლიტიკა; ეკონომიკური ზრდის მაღალი პოტენციალი; ნებართვების გაცემის გამარტივებული წესი; ერთი ფანჯრის პრინციპი, ნებართვებზე მოსაკრებლების ოდენობის სიმცირე; პრივატიზაციის ფართო არიალი; იაფიმუშახელი; კერძო სამშენებლო და საპროექტო კომპანიების სიმრავლე; დაკვეთების მრავალფეროვანი კონიუნქტურა; მსხვილი და მცირე ინფრასტრუქტურული პროექტების მასშტაბური განხორციელება; მშენებლობის სახელმწიფო მხარდაჭერის პროგრამები; ეკონომიკის სხვა დარგებში ინვესტიციების ზრდა; რეგიონის სანაპირო ზოლის როლი შიდასატრანზიტო ფუნქციის გაზრდასთან დაკავშირებით შესაბამისი ინფრასტრუქტურის განვითარების მაღალი ტემპი; საშენმასალათა წარმოებისათვის სასარგებლო წიაღისეულის მარაგების არსებობა; საზოგადოების მზადყოფნა; ცვლილებებისა და რეფორმებისადმი საბიუჯეტო სახსრებით და საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების თანამონაწილეობითი ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელება.</p>	<p>სუსტი მხარეები ენერგო რესურსების დამზოგი და ეკოლოგიურად უსაფრთხო ტექნოლოგიებისა და მასალების გამოყენების დაბალი აქტივობა; კვალიფიციური და პროფესიონალი კადრების დეფიციტი; მშენებლობის მენეჯმენტის არასათანადო დონე; მშენებლობაში ხარისხის მართვისა და კონტროლის სისტემის ნაკლები ეფექტიანობა; მომხმარებლების არასაკმარისი ნდობა სამშენებლო დეველოპერული კომპანიებისადმი; მომხმარებელთა ინტერესების დაცვის მექანიზმების არასრულყოფილება; იპოთეკური სესხის მაღალი პროცენტი; სამშენებლო მასალების მწარმოებელი საწარმოების სიმცირე და გამოშვებული პროდუქციის არასაკმარისი რაოდენობა; მუნიციპალიტეტების, დასახლებების სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის დოკუმენტაციის არარსებობა; სხვადასხვა პროექტების განხორციელებაში (მათშორის დაგეგმარების კუთხით) საზოგადოების დაბალი ჩართულობა და საჯაროობის არასრულყოფილება; საზოგადოების შედარებით დაბალი სამართლებრივი კულტურა და არასათანადო დამოკიდებულება ურბანული მემკვიდრეობისადმი;</p>
--	---

	<p>სხვადასხვა დონის საჯარომოხელეთა არასათანადო კვალიფიკაცია; შესაბამისი სახელმწიფო ორგანოების სტრუქტურული ერთეულების ინსტიტუციური მოწყობისა და კომპლექტაციის არასრულყოფილება, არასაკმარისი მატერიალურ-ტექნიკური აღჭურვა; საამშენებლო სფეროში სადაზღვევო კომპანიების ჩართულობის დაბალი დონე და სავალდებულო დაზღვევის არარსებობა; სოციალურად დაუცველი ფენებისთვის საბინაო ფონდის სიმცირე; საქალაქო მეურნეობის განვითარების სახელმწიფო პოლიტიკის არასრულყოფილება და მესაკუთრეთა (მათშორის ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების) ინტერესების უფლებება/მოვალეობებისა და პასუხისმგებლობების გაუცნობიერებლობა. ქალაქთმშენებლობითი და სხვა სახის შეზღუდვების დარღვევა</p>
<p>შესაძლებლობები: საბანკო სექტორის გააქტიურება, იპოთეკურ და მშენებლობაზე გაცემული კრედიტების პროცენტის შემცირება; ინფრასტრუქტურული პროექტებით საერთაშორისო ორგანიზაციების დაინტერესება; მშენებლობის პროდუქციაზე მოთხოვნის არსებობა და მოსახლეობის ნდობის ზრდა; სადაზღვევო კომპანიების სერვისის გაუმჯობესება; საზოგადოების ინტერესების დაცვის მექანიზმის გაუმჯობესება; ქობულეთის მუნიციპალიტეტისადმი უცხოელ და ადგილობრივ ინვესტორთა ინტერესის ზრდა; საამშენებლო სფეროში პროგრესული საწარმოო სტრუქტურების განვითარება, დასაქმებისა და მატერიალური კეთილდღეობის ამაღლება; ქალაქთმშენებლობითი დისციპლინის დამყარება.</p>	<p>საფრთხეები: ინვესტიციების სიმცირე; გლობალური ეკონომიკური კრიზისი, ინფლაცია; მშენებლობაში გამოყენებულ მასალებზე ფასების ზრდა; კვალიფიციური კადრების გადინება; სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის დოკუმენტაციის შემუშავების გაჭიანურებით ტერიტორიების არარაციონალური გამოყენება, ქაოსური მშენებლობები;</p>

მრეწველობის სვოთ ანალიზი

<p>ძლიერი მხარეები: ხელსაყრელი პირობები გადამამუშავებელი მრეწველობის განვითარებისათვის; ახლოს არსებული იაფი ნედლეულის წყარო (პირველადი სოფლის მეურნეობა); იაფი სამუშაო ძალა; გარკვეული პოტენციალი ხის დამუშავებისა და საამშენებლო ინდუსტრიის სფეროში; საზღვაო ნავსადგურის, რკინიგზის და საავტომობილო</p>	<p>სუსტი მხარეები: კაპიტალისა და ინვესტიციების სიმცირე; მდარე ხარისხის ფალსიფიცირებული და არასტანდარტული პროდუქციით გაჯერებული ბაზარი; მენეჯმენტის დაბალი დონე; ადგილობრივი წარმოების ნედლეულისა და მასალების სამრეწველო ათვისების დაბალი დონე;</p>
---	--

<p>გზების (ინფრასტრუქტურა) არსებობა;</p>	<p>სამრეწველო წარმოებაზე ორიენტირებული ბიზნეს ინტელექტის ნაკლებობა და აქტიურობის დაბალი დონე; კადრების დაბალი კვალიფიკაცია და შრომის დაბალი ანაზღაურება; მარკეტინგის დაბალი დონე; სტრატეგიული განვითარების გრძელვადიანი გეგმის არქონა; პროდუქციისა და ბაზრების მრავალფეროვნების სიმცირე; მსხვილ და საშუალო საწარმოთა ნაკლებობა, გარე და შიდა ბაზრების მარკეტინგული კვლებისათვის რესურსების სიმცირე; ბიზნესასოციაციების ნაკლებობა.</p>
<p>შესაძლებლობები:</p> <p>სახელმწიფოს მიერ განხორციელებული ინფრასტრუქტურული პროექტები; საექსპორტო შესაძლებლობების ზრდა და ახალი ბაზრების ათვისება; შემოსავლების ზრდა; იაფი და გრძელვადიანი საკრედიტო რესურსების ხელმისაწვდომობის გადიდება; კერძოსამეწარმეო ინტერესის ზრდა; პრივატიზაცია, სახელმწიფოს ხელში ნაკლები საწარმო; შიდამოთხოვნის არსებობა; თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის ამოქმედება; ინდუსტრიული საწარმოებისათვის აუცილებელი ინვესტიციების მოზიდვა ბიზნესგარემოს გაუმჯობესება; ხელისუფლების დასაერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციე ბისმიერ მრეწველობის სექტორის მხარდაჭერა; საგადასახადოს სტემის გამარტივება; მდარედაარასტანდარტული სამრეწველო პროდუქციის იმპორტის შეზღუდვა.</p>	<p>საფრთხეები:</p> <p>მსოფლიო ფინანსური კრიზისი; იმპორტული პროდუქციის დემინგური ფასები; არასტაბილური ეკონომიკური მდგომარეობა; საწარმოების დახურვა.</p>

ინფრასტრუქტურის სვოთ ანალიზი:

<p>ძლიერი მხარეები</p> <p>ქობულეთის მუნიციპალიტეტის გეოგრაფიული ადგილმდებარეობა; ბათუმის საზღვაო-სავაჭრო ნავსადგურის გეოსტრატეგიული და ბუნებრივი უპირატესობა; ხელსაყრელი და სტაბილური სანავიგაციო ვითარება. რეგიონში არსებული სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა: ბათუმის აეროპორტის საერთაშორისო მნიშვნელობა; თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვილი და საერთაშორისო სტანდარტების აეროპორტი;</p>	<p>სუსტი მხარეები</p> <p>მომველებული სატრანსპორტო საშუალებები და მათი შეუსაბამობა საერთაშორისო ეკოლოგიურ და ტექნიკურ ნორმებთან; ტრანსპორტის დარგში დამხმარე სატრანსპორტო მეურნეობების განვითარების დაბალი დონე; თანამედროვე სტანდარტების ავტოსადგურების არარსებობა; საავტომობილო გზების თანამედროვე სტანდარტებთან შეუსაბამობა; სოფლის გზების ცუდი მდგომარეობა; ურბანული მუნიციპალური სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განუვითარებლობა; ლოგისტიკური მომსახურების დარგში</p>
---	--

<p>სარკინგზო-საბორნე გადასასვლელი ბათუმის პორტში; აჭარის სარკინგზო კვანძისა და მისი ინფრასტრუქტურის მნიშვნელობა; თბილისი-ბათუმი-სტამბოლის ავტომაგისტრალისთვის საერთაშორისო გადაზიდვების წარმოება; ქობულეთის მუნიციპალიტეტის როლი ქვეყნის სატრანსპორტო დერეფნისა და ლოგისტიკის შემდგომი განვითარების კუთხით; ინფრასტრუქტურულ პროექტებში სახელმწიფო ინვესტიციების ზრდა; საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების თანამონაწილეობა ინფრასტრუქტურულ პროექტებში;</p>	<p>ინსტიტუციური განუვითარებლობა; ტურისტულ ზონებში (ჩაქვი, ციხისძირი) სარკინგზო-სალიანდაგო ინფრასტრუქტურის არსებობა ხელს უშლის ტურიზმის შემდგომ განვითარებას; რეგიონის არასრული გაზიფიცირება, განსაკუთრებით მაღალ მთიანი ზონის; წყლისა და საკანალიზაციო სისტემის ამორტიზირებული მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა; წყლის ხარისხის შემმოწმებელი ლაბორატორიების ნაკლებობა და თანამედროვე სტანდარტებთან შეუსაბამობა; გამწმენდი ნაგებობების არარსებობა. წყვეტილი წყალმომარაგება და მიწოდებული წყლის დაბალი დონე;</p>
<p>შესაძლებლობები</p> <p>სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარებაში განსახორციელებელი ინვესტიციების მოზიდვა; უცხოური ინვესტიციების ზრდა, სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურაში; გზების რეაბილიტაცია; დამატებითი სატრანსპორტო სეზონური მარშრუტები; ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვის მდგრადი სისტემის შექმნა.</p>	<p>საფრთხეები</p> <p>ეკოლოგიური პრობლემის ზრდა; ეკონომიკური კრიზისი; ინვესტიციების მოცულობის შემცირება; საწვავზე ფასების ზრდა.</p>

ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სვოთ ანალიზი

<p>ძლიერი მხარეები</p> <p>ჯანმრთელობის დაცვის სექტორის სადაზღვევო მომსახურებაზე გადაყვანა; ჯანდაცვის ინფრასტრუქტურის განვითარება; კერძო ინვესტიციების ზრდა ჯანდაცვის სფეროში;</p>	<p>სუსტი მხარეები</p> <p>სამედიცინო მომსახურების ხარისხის და ეკონომიკური ეფექტიანობის დაბალი დონე (დაბალ ტექნოლოგიური სამედიცინო მომსახურება); აუცილებელი სამედიცინო მომსახურების დაბალი მოხმარება; პროფილაქტიკური მედიცინის განუვითარებლობა; დაბალი ნდობა ადგილობრივი პერსონალის მიმართ; სამედიცინო დაწესებულებების ჭარბი ამორტიზირებული მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა; არაკვალიფიცირებული კადრები; სამედიცინო მომსახურების მაღალი ღირებულება; სუსტი მენეჯმენტი; მარგინალური სოციალური ჯგუფების სამედიცინო მომსახურებაზე ხელმისაწვდომობის დაბალი დონე; დაბალი საპენსიო უზრუნველყოფა;</p>
---	--

	<p>მედიკამენტებზე დაბალი ხელმისაწვდომობა; სოციალური დახმარებების შეზღუდული შესაძლებლობები; კერძო სამედიცინო სექტორის არასაკმარისი განვითარება; სოციალური შემწეობის მიმღები მოსახლეობის მაღალი ხვედრითი წილი მთლიან მოსახლეობაში; ჯანდაცვის სფეროში ჩართულ სუბიექტებს შორის რეგულაციების არარსებობა;</p>
<p>შესაძლებლობები:</p> <p>კადრების გადამზადება, მათ შორის უცხოეთის კლინიკებში; დონორების და ინვესტორების მოზიდვის პერსპექტივები; უმუშევრობის და სიღარიბის დონის შემცირება;</p>	<p>საფრთხეები:</p> <p>ჯანდაცვის ობიექტების სტატუსისა და საკუთრების ფორმის განსაზღვრის გაჭიანურება; სამედიცინო მომსახურებაზე და მედიკამენტებზე ფასებისმატება.</p>

განათლების, კულტურისა და სპორტის სვოთ ანალიზი

<p>ძლიერი მხარეები:</p> <p>ქვეყანაში მიმდინარე განათლების რეფორმა; რეფორმებისადმი საზოგადოების მხარდაჭერა;</p>	<p>სუსტი მხარეები:</p> <p>საგანმანათლებლო, კულტურულ და სპორტულ დაწესებულებათა არაეფექტიანი მართვა; არასრულყოფილი საკანანმდებლო ბაზა კულტურისა და სპორტის სფეროში; მომსახურების საბაზრო მოთხოვნებთან შეუსაბამობა; დაბალ კვალიფიციური და არასაკმარისი ადამიანური რესურსი; განათლების დაბალი ხარისხი და მისი შეუსაბამობა საერთაშორისო სტანდარტებთან; დაბალი ინტერესი უმაღლესი და პროფესიული განათლების ზოგიერთი სპეციალობის მიმართ; სპორტული ბაზების ნაკლებობა; ახალგაზრდების არასაკმარისი დაინტერესება სპორტითა და კულტურით;</p>
<p>შესაძლებლობები:</p> <p>განათლების, კულტურისა და სპორტის სფეროში ინვესტიციების ზრდა; საერთაშორისო კულტურული და სპორტული ღონისძიებების ორგანიზება და მონაწილეობა; განათლების სისტემის ადაპტირება შრომის ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისად;</p>	<p>საფრთხეები:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ეკონომიკური მდგომარეობის შესაძლო გაუარესება და ინვესტიციების შემცირება; 2. კვალიფიციური კადრების გადინება.

1-16. კონფლიქტები

1-16.1 არსებული კონფლიქტები

არსებული და გადაჭრილი კონფლიქტების ტერიტორიები დატანილია კონფლიქტების რუქაზე შესაბამისი ნუმერაციით:

1. ზღვისა და მდინარეების ნაპირების ეროზია, რითაც საფრთხე ექმნება სანაპიროთა მდგრად განვითარებას, ტრანსპორტის (განსაკუთრებით - სარკინიგზო ტრანსპორტის) მოძრაობას.
2. მდინარეთა დაცვის ზონებში (მათ შორის უშუალოდ კალაპოტშიც და სანაპირო ჭალებშიც) საცხოვრებელი, სასოფლო-სამეურნეო და სამრეწველო დანიშნულების შენობა-ნაგებობების არსებობა, ასევე ახალი ობიექტების დაპროექტება-მშენებლობა.
3. წყალსაცავების სათავე ნაგებობების სანიტარული დაცვის ზონები
გამოყენებულია საცხოვრებელი და სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებისათვის, რაც დაუშვებელია.
4. რკინიგზის ხაზობრივი ნაგებობის არსებობა ზღვის სანაპირო ზოლში
(განსხვავებით საავტომობილო მაგისტრალისაგან, სადაც ანალოგიური კონფლიქტი გვარდება ამრიგი გზის მშენებლობით).

1-16.2 წარმატებულად გადაჭრილი კონფლიქტები

აღსანიშნავია პროექტის მიმდინარეობის პერიოდში წარმატებით არიდებული გადაწყვეტილი (ან გადაწყვეტის სტადიაში მყოფი) საკონფლიქტო სიტუაციები, რომელთაც მიეკუთვნება:

1. საავტომობილო ამრიგი გზის მშენებლობის დაწყება რითაც არა მარტო სატრანზიტო ტრანსპორტისაგან განიტვირთება ქალაქი ქობულეთი, ასევე დაბა ჩაქვი, არამედ სანაპირო ზოლიდან სიღრმეში გადაიწევს საკურორტო ტერიტორიებისათვის სხვადასხვა დისკომფორტის მომტანი ავტომაგისტრალი;
2. ქობულეთის მუნიციპალიტეტში კერძოდ ცეცხლაურში, დაიწყო თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი ნაგავსაყრელისა და გადამამუშავებელი საწარმოს მშენებლობა, რომელიც უახლესი ტექნოლოგიური დანადგარებით აღიჭურვება;
3. სამშენებლოდ გამოყენებული ქვიშა-ღორღისა და სხვა ინერტული მასალების მოსაპოვებლად გამოიყო კარიერები რითაც პრაქტიკულად აღმოიფხვრა მდინარეთა კალაპოტიდან ინერტული მასალების ამოღება;

1-17. დასკვნები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი განვითარების არსებული მდგომარეობის შეფასებისა და ანალიზის საფუძველზე ჩამოყალიბებულია შემდეგი დასკვნები სექტორების მიხედვით:

რეგიონული და ეკონომიკური კონტექსტები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მონაწილეობს და აქტიურადაა ჩართული რეგიონულ ინტეგრაციულ პროცესებში, როგორც შავი ზღვის აუზის ქვეყნებთან, ისე, მის ფარგლებს გარეთ; ბოლო ათწლეულში ჩამოყალიბებული ახალი გეოსტრატეგიული ბალანსის რეგიონში – შუა აზიისა და სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების ტერიტორიებზე გამავალი საერთაშორისო სატრანსპორტო დერეფანი ძალზე მნიშვნელოვან და მრავალფუნქციურ დატვირთვას იღებს, რაც გავლენას ახდენს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცით მოწყობაზე.

მოსახლეობა და დემოგრაფიული პროცესები:

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის დემოგრაფიული პროცესების მართვის დაბალი დონე; შიდა მიგრაციული ნაკადები და უკონტროლო გარე შრომითი მიგრაცია; დეპრესიული დასახლებების მხარდამჭერი ეკონომიკური პოლიტიკის არაეფექტურობა; სტიქიით დაზარალებული ოჯახების (ეკომიგრანტების) ჩასახლების ადგილების შერჩევის მეთოდებისა და მათი რეაბილიტაცია/დაპატაციის ფორმების არარსებობა;

განსახლების სისტემა

ადგილობრივი თვითმმართველობის დეცენტრალიზაციისა და დეკონცენტრაციის საკითხების გაუცნობიერებლობა;

სოფლის მეურნეობა და სურსათის წარმოება

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სოფლის მეურნეობის განვითარების პრიორიტეტულობის არაეფექტური გამოყენება;

დასამუშავებელი სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობების სიმცირე და მათი არაეფექტიანი გამოყენება; მსხვილი და საშუალო სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების სიმცირე, აგროტექნიკის, მექანიზაციის, ახალი ტექნოლოგიების დეფიციტი და დაბალი დონე; სოფლად ხელით შრომის მაღალი ხვედრითი წილი; სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის შემგროვებელი, სასაწყობო და სარეალიზაციო მომსახურების ინფრასტრუქტურის სიმცირე;

პროდუქციის ტრანსპორტირების სიმცირე და სირთულე.

აგროგანათლების დაბალი დონე;

სურსათის უვნებლობის და ხარისხის უზრუნველყოფის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის სამედიცინო-რაციო, აგროსაინჟინრო და სხვა სახის ინფრასტრუქტურის განვითარების დაბალი დონე;

სამონადირეო მეურნეობის არ არსებობა;

ეკოლოგიურად სუფთა, ნატურალური და ექსკლუზიური პროდუქციის წარმოება მხოლოდ საკუთარი მოხმარებისათვის და/ან ადგილობრივ ბაზარზე სარეალიზაციოდ;

სამელიორაციო და საირიგაციო სისტემების გაუმართაობა;

სამთო მიწათმოქმედების პრობლემების სიმწვავე;

რეგიონში მწვავე ეროზიული ზონების არსებობა;

მოსახლეობის დაბალი ინფორმირებულობა აგროტექნიკის თანამედროვე მეთოდების შესახებ.

აგროსასურსათო სექტორში დასაქმებულთა შორის კოოპერაციისა და კონსოლიდაციის დაბალი დონე;

სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა

სანავსადგურე პოტენციალის არასათანადო გამოყენება, უპირატესად ტურიზმის განვითარებისათვის;

საზღვაო მიმოსვლის დაბალი მაჩვენებლები;

ამორტიზირებული სატრანსპორტო საშუალებები და მათი შეუსაბამობა საერთაშორისო ეკოლოგიურ და ტექნიკურ ნორმებთან და მოთხოვნებთან;

ტრანსპორტის დარგში თანამდევნი სატრანსპორტო მეურნეობების განვითარების დაბალი დონე;

სოფლებისა და დაბების გზების დაუკმაყოფილებელი მდგომარეობა;

ურბანული მუნიციპალური სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის არასათანადო დონე;

ლოგისტიკური მომსახურების განვითარებულობა;

ქალაქისა და სოფლის მოსახლეობის ინტერნეტით უზრუნველყოფის უთანასწორობა;

რეგიონის მამტაბით საკაბელო ტელეფონების ხელმისაწვდომობის დაბალი დონე;

გამწმენდი ნაგებობების არარსებობა. წყალმომარაგების დაბალი დონე;
ახალი ჰიდროელექტროსადგურების მშენებლობის პროცესში გარემოსდაცვითისა კითხვის, წყლით დასაფარი ტერიტორიისა და ინფრასტრუქტურის დანაკარგის შეფასების არასრულყოფილი დონე;
დასახლებათაგაზიფიკაციის, ელექტრო დაწყალმომარაგების დაუსრულებლობა;
დაბებსა და სოფლებში მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მართვის სისტემების გაუმართაობა;
მუნიციპალური და სამეწარმეო ნარჩენებისგან გარემოს დაბინძურება.

საცხოვრისი

სოციალური (ხელმისაწვდომი) საცხოვრისის პრობლემატიკისადმი არასათანადო ყურადღება;
უსახლკაროთათვის თავშესაფრების არ არსებობა.

შრომისბაზარი

სამუშაო ძალის მოთხოვნასა და მიწოდებას შორის არსებული სტრუქტურული და ხარისხობრივი დისბალანსი;
უმაღლესი და პროფესიული განათლების სისტემის არასაკმარისი ორიენტირება შრომის ბაზრის მოთხოვნებზე;
სუსტად განვითარებული დასაქმების ინფრასტრუქტურა,
სახელმწიფოს მიერ ჩატარებული ტენდერების პირობებში არ დევს ადგილობრივი მუშახელის დასაქმების ვალდებულებები.

მრეწველობა

მრეწველობის ხელშემწყობი ინფრასტრუქტურის განვითარებისა და ტექნოლოგიური ინოვაციების არასათანადო დონე;
მცირე და საშუალო საწარმოების ხელშეწყობის მექანიზმების არარსებობა;
მავნე წარმოებებისათვის სანიტარიული დაცვის ზონების დაუდგენლობა;
ადგილობრივი სამშენებლო მასალების წარმოების დაბალი მაჩვენებელი;
გრძელვადიანი და იაფი საკრედიტო რესურსების ნაკლებობა;
კაპიტალისა და ინვესტიციების სიმცირე;
სამრეწველო წარმოებაზე ორიენტირებული ბიზნეს ინტელექტის ნაკლებობა და აქტიურობის დაბალი დონე;
კადრების დაბალი კვალიფიკაცია და შრომის დაბალი ანაზღაურება;
საგარეო ბაზრების მოძიების სისუსტე, უცხოურ ბაზრებზე დამკვიდრების დაბალი ხარისხი;
საწარმოების არასრული დატვირთვა და პროდუქციის წარმოების მაღალი ხარჯები;
სტრატეგიული განვითარების გრძელვადიანი გეგმის არ ქონა;
ბიზნეს ასოციაციების ნაკლებობა.

ურბანული განვითარებადამშენებლობა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სანაპირო ზონის, დასახლებების სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის დოკუმენტაციის არარსებობა;
ურბან-მენეჯმენტის არადაამკაყოფილებელი მეთოდები;
საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი ფუნქციურ-სივრცითი განვითარების შეზღუდვების დაუცველობა;
ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სპეციფიკური ნორმატიული ბაზის არარსებობა;
ენერგორესურსების დამზოგი და ეკოლოგიურად უსაფრთხო ტექნოლოგიებისა და მასალების გამოყენების დაბალი აქტივობა;
მშენებლობაში ხარისხის მართვისა და კონტროლის სისტემის ნაკლები ეფექტიანობა;
მომხმარებელთა ინტერესების დაცვის მექანიზმების არასრულყოფილება;
იპოთეკური სესხის მაღალი პროცენტი;
სამშენებლო ბიზნესზე საბანკო სესხის მაღალი პროცენტი;
სხვადასხვა პროექტების განხორციელებაში (მათ შორის დაგეგმარების კუთხით) საზოგადოების დაბალი ჩართულობა და საჯაროობის არასრულყოფილება;
საზოგადოების შედარებით დაბალი სამართლებრივი კულტურა და არასათანადო დამოკიდებულება ურბანული მემკვიდრეობისადმი;
სხვადასხვა დონის საჯარო მოხელეთა არასათანადო კვალიფიკაცია;

საქალაქო მეურნეობის განვითარების სახელმწიფო პოლიტიკის არასრულყოფილება და მესაკუთრეთა (მათ შორის ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების) ინტერესების, უფლება/მოვალეობებისა და პასუხისმგებლობების გაუცნობიერებლობა.

ჯანდაცვა

სამედიცინო მომსახურების ხარისხის დაბალი დონე (დაბალტექნოლოგიური სამედიცინო მომსახურება); პროფილაქტიკური მედიცინის განვითარებლობა; დაბალი ნდობა ადგილობრივი პერსონალის მიმართ; სამედიცინო მომსახურების ხარისხის კონტროლის არარსებობა; მედიკამენტებზე დაბალი ხელმისაწვდომობა; სოციალური დახმარებების შეზღუდული შესაძლებლობები; კერძო სამედიცინო სექტორის არასაკმარისი განვითარება; სოციალური შემწეობის მიმღები მოსახლეობის მაღალი ხვედრითი წილი მთლიან მოსახლეობაში;

განათლება

ა

განათლების დაბალი ხარისხი და მისი შეუსაბამობა საერთაშორისო სტანდარტებთან; განათლების სისტემაში თანამედროვე მიდგომების დანერგვა-განვითარება დაბალი ტემპი (დისტანციური განათლება, მცირეკონტიგენტური სკოლები და სხვა); საერთაშორისო მასშტაბით კონკურენტუნარიანი ტექნიკურ-ტექნოლოგიური უმაღლესი განათლების არარსებობა; საშუალო სკოლის პედაგოგების კვალიფიკაციის არადაამაკმაყოფილებები დონე; რეგიონალ და ნაციონალურ საგანმანათლებლო კონკურსებში მოსწავლეთა დაბალი ჩართულობა.

კულტურა, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და ხელოვნება

კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის თვითშეგნების დაბალი დონე; კულტურული მემკვიდრეობის ყველა სახეობის უძრავი ობიექტის არასათანადო დაცვა;

ქობულეთის
მუნიციპალიტეტის ხედვა

„ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცით-ტერიტორიული განვითარების გეგმის (შემდგომ - „გეგმა“) ნაწილი „ხედვა“, ეფუძნება „საქართველოს რეგიონული განვითარების სტრატეგიას 2010-2017 წ.წ.“ და „გეგმის“ I ნაწილის - „ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ნარკვევის“ დასკვნებსა და რეკომენდაციებს, აგრეთვე, მუნიციპალიტეტში ჩატარებული მიზნობრივი სოციოლოგიური კვლევისა და მოსახლეობის დაინტერესებულ ჯგუფებთან ჩატარებული „გეგმის“ განხილვის შედეგებს.

„გეგმა“ საშუალოვადიანი დოკუმენტია; ის, ძირითადად, უნდა პასუხობდეს კითხვას, თუ როგორი უნდა გახდეს „ქობულეთის მუნიციპალიტეტი 2020 წლისათვის საქართველოს სახელმწიფო ინტერესების, მდგრადი განვითარებისა და ადგილობრივი მოსახლეობის კეთილდღეობის თვალსაზრისით. „გეგმა“, ქობულეთის მუნიციპალიტეტში - სექტორული (დარგობრივი) მიზნების მისაღწევად, სამოქმედო გეგმით შემუშავება-კორექტირების ერთგვარი პლატფორმა; ამ გეგმათა ჰარმონიზების კონკრეტული ფუნქციურ-ტერიტორიული ფორმატია. „ხედვის“ გათვალისწინება მით უფრო საჭიროა, რომ საქართველოს რეგიონული განვითარების ახლადშემუშავებულ სახელმწიფო დოკუმენტებში სივრცითი მოწყობის თემა და პრობლემატიკა სრულფასოვნად წარმოდგენილი არ არის. გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ სივრცითი მოწყობის „გეგმა“ მისი ინტერაქტიური ფორმატის გამო, კორექტირების უწყვეტ პროცესს გულისხმობს.

2-1 ხედვა

სივრცითი მოწყობის დოკუმენტი მიზნამიმართულია პერსპექტიულ ხედვაში შემდეგი შედეგების მისაღწევად:

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის განსახლების სისტემა განიცდის მიზანდასახული ტრანსფორმაციის დასახლებათა დისპერსული, თვითკმარი სქემიდან განსახლების „სავარცხლისებრ“ კონფიგურაციისკენ - ზღვისპირა და შიდატერიტორიულ დასახლებათა ფუნქციურ-გეგმარებითი კოპერირების მეშვეობით.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ცენტრები ვითარდება თვითოეული მათგანისთვის შემუშავებული სტრატეგიების შესაბამისად, ქ. ქობულეთი უზრუნველყოფილია მიწათსარგებლობის გენერალური გეგმით, ხოლო დაბები და ძირითადი დასახლებული ადგილები ზონირებით.

მაქსიმალურად ამოქმედებულია ქობულეთის მუნიციპალიტეტის საკურორტო-რეკრეაციული პოტენციალი. საკურორტო ადგილები გეგმაზომიერად აღიჭურვება სათანადო ინფრასტრუქტურით, რაც ქმნის კურორტებად მათი გადაქცევის წინაპირობას.

მრავალფეროვანი საკურორტო რესურსების, უწინარესად, მინერალური წყლების და სამკურნალო ტალახების ბაზაზე ყალიბდება საკურორტო ინფრასტრუქტურა, რაც უზრუნველყოფს საკურორტო ადგილების კურორტების სტატუსში გადაყვანის პროცესს.

შავი ზღვის სანაპიროს მთელი ზოლის ათვისება ორიენტირებულია ტურისტთა ნაკადების ოპტიმალურ გადანაწილებაზე და ზღვისპირა დასახლებების ტურისტულ სპეციალიზაციაზე.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტი აქტიურადაა ჩართული „ლურჯი დროშის“ მოძრაობაში, მთელ რიგ პლაჟებსა და სანაპიროს მონაკვეთებს მოპოვებული აქვთ შესაბამისი სტატუსი.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ჰიდროქსელი უზრუნველყოფილია საინჟინრო დაცვით; წყლის ობიექტებისათვის დადგენილია წყალდაცვითი ზოლები; შავი ზღვის სანაპიროს მორფოდინამიკური პროცესები მიზანდასახულად იმართება, უზრუნველყოფილია ნაპირდაცვის პრობლემატიკის პრიორიტეტულობა.

ნიადაგები, განსაკუთრებით მთიანი ზონის დამრეც ფერდობებზე, მელიორირებულია და მუშავდება პროგრესული აგროტექნიკური მეთოდებითა და ხერხებით.

მიწის ფონდის სტრუქტურა მაქსიმალურად პასუხობს ფერმერთა ინტერესებს და სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციაზე საბაზრო მოთხოვნილებებს.

ამოქმედებულია სასარგებლო წიაღისეულის საბადოები.

ტარდება სტიქიურ-გეოლოგიური მოვლენების პრევენციისა და შედეგების შერბილების ღონისძიებათა კომპლექსი

რეგიონის ფლორა და ფაუნა ექვემდებარება კონტროლს; დაცულია იშვიათი, ენდემური და გადაშენების პირას მყოფი სახეობები.

შენარჩუნებულია დადებითი დემოგრაფიული ტენდენციები; ადგილზე დასაქმების მეშვეობით შემცირებულია ცენტრისკენული და გარე მიგრაცია; ეკომიგრანტების კომპლექსურად ჩასახლების კერებთან უზრუნველყოფილია სტაბილური კავშირი.

მხარდაჭერილია აჭარისთვის დამახასიათებელი ტრადიციული რელიგიების კეთილგანწყობილი თანაარსებობა.

გაზრდილია სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოება; წახალისებულია იმპორტის ჩამნაცვლებელი, ნატურალური და ექსკლუზიური პროდუქციის წარმოება.

სატყეო ფონდის ექსპლუატაცია პასუხობს ყველა მკაცრ გარემოსდაცვით პირობებს; მიმდინარეობს ტყის აღდგენითი სამუშაოები.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტი ინარჩუნებს და ავითარებს ევროპა-აზიას შორის სატრანსპორტო და სავაჭრო დერეფნის ფუნქციას, ამასთანავე, ღირსეული ადგილი უჭირავს მსოფლიო ბაზარზე სატრანსპორტო მომსახურების განხორციელებაში.

ტრანზიტული ტვირთნაკადებისა და მგზავრთნაკადების დინამიური ზრდის ფონზე შავიზღვისპირა ქალაქი ქობულეთის ურბანიზებული ტერიტორიები უზრუნველყოფილია შემოვლითი გზით, ასევე, სატრანსპორტო გვირაბებითა და ხიდებით.

უზრუნველყოფილია საზოგადოებრივი ტრანსპორტით მოსახლეობის რეგიონთაშორისი და შიდა რეგიონული სატრანსპორტო კავშირები სხვადასხვა ტაქსონომიური დონის დასახლებას შორის. დიდი ყურადღება ექცევა მოძრაობის უსაფრთხოებას, გადაადგილების საშუალებათა სანდობას, საავტომობილო ქსელისა და მაგისტრალური ქუჩების ხარისხს.

სარკინიგზო ინფრასტრუქტურა მთლიანად ავტომატიზირებულია და მოდერნიზებული, მოცემულ უბანზე ტექნიკური სიჩქარეები აკმაყოფილებს საერთაშორისო ნორმებს. ტვირთებისა და მგზავრების ტრანსპორტირება შეესაბამება თანამედროვე მოთხოვნილებებს.

მიუხედავად ტრანსპორტის მოძრაობის დინამიური ზრდისა დასახლებულ ტერიტორიებზე საცხოვრებელი გარემო პირობები არ უარესდება. ამასთან, მუდმივად ხორციელდება გარემოზე გარე ფაქტორების ზემოქმედების კონტროლი.

ალტერნატიული ენერგეტიკის განვითარების ფონზე, მიმდინარეობს ჰიდროენერგორესურსების რაციონალური და კონტროლირებადი ათვისება.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა სრულად უზრუნველყოფილია სასმელი წყლით; ინერგება სამეურნეო-ფეკალური კანალიზაციის ადგილობრივ პირობებზე მორგებული სისტემები, გამწმენდი ნაგებობების ჩათვლით.

უზრუნველყოფილია ყველა შინამეურნეობისა და საწარმოს გაზ და ელექტრომომარაგება.

საბინაო ფონდი პასპორტიზირებულია; შემუშავებულია საცხოვრისის განვითარების რეგიონული პროგრამები; უზრუნველყოფილია ხელმისაწვდომი (სოციალური) საცხოვრისის გეგმიური მშენებლობა.

მოსახლეობა სარგებლობს ჯანდაცვის თანამედროვე სისტემით.

კულტურა და ხელოვნება წარმოადგენს ქ. ქობულეთის მძლავრ ქალაქმაცხოვრებელ ფაქტორს; მტკიცდება ფესტივალების, გამოფენების, გასტროლების, სხვა კულტურული ღონისძიებების ჩატარების ტრადიცია.

მიმდინარეობს ყველა სახის მატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაფარვითი ინვენტარიზაცია, ძეგლის სტატუსის მინიჭება, დამცავი ზონების დადგენა-დამტკიცება.

განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა არამატერიალური კულტურული ფასეულობების დაცვას.

ვითარდება მოსახლეობაში, უწინარესად, ახალგაზრდობაში, ფიზიკური კულტურისადმი სწრაფვა, ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

ტურიზმი ქობულეთის მუნიციპალიტეტის დივერსიფიცირებულია სახეობებისა და სეზონურობის თვალსაზრისით.

ტურიზმის სფეროში ქობულეთის მუნიციპალიტეტი წარმატებით კონკურირებს საქართველოს და სხვა ქვეყნების მიმდებარე რეგიონებთან.

ვითარდება ქობულეთის მუნიციპალიტეტის დაცული ტერიტორიების სისტემა.

აწყობილია გარემოს მონიტორინგისა და დაცვის სისტემები.

ნარჩენების მართვა პასუხობს ყველა ეკოლოგიურ მოთხოვნასა და სტანდარტს.

სოციალური დაცვის სისტემა ორიენტირებულია მოსახლეობის მოწყვლადი ჯგუფების ღირსეულ ინტეგრაციაზე საზოგადოებაში.

ტარდება ახლებური სოციალურ-ეკონომიკური გამოწვევების საპასუხო ღონისძიებები.

კრიმინოგენური ვითარება ექვემდებარება სრულ კონტროლს; უზრუნველყოფილია მასახლეობისა და ტურისტების დაცულობა.

შემუშავებულია განვითარების ინდიკატორები.

გააქტიურებულია ადგილობრივი თვითმმართველობა.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა მაქსიმალურადაა ჩართული გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში. ნებისმიერი გადაწყვეტილების პრაქტიკულ რეალიზაციას წინ უსწრებს მისი სამართლებრივად ორგანიზებული საჯარო განხილვა.

2-2. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი განვითარების პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებები და პრინციპები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის კომპლექსურმა ანალიზმა, რომელიც შესრულდა წინამდებარე კვლევის I ნაწილში, გამოავლინა მუნიციპალიტეტის ეკონომიკისა და ტერიტორიული ტრანსფორმაციის საკითხებში მდგრადი ტენდენციები:

მუნიციპალიტეტის სივრცითი განვითარების არსებული მდგომარეობა ხასიათდება მუნიციპალიტეტის თემების, განსაკუთრებით მაღალმთიანი თემების, მოსახლეობის კლების ტენდენციით და მათი კონცენტრაციით ურბანულ ცენტრებში - ქ. ქობულეთსა და რეგიონულ ცენტრში - ქ. ბათუმში; ეკონომიკური პოტენციალის კონცენტრაციით ნაწილობრივ ქ. ქობულეთსა და მეტწილად, რეგიონის უმსხვილეს ქალაქში;

მუნიციპალიტეტის პერიფერიულ ზონებში ეკონომიკური სივრცის შეკუმშვით. ამ ფონზე განსაკუთრებით მწვავედება არსებული ტერიტორიული მმართველობითი სისტემის ხარვეზებთან დაკავშირებული პრობლემები.

ახლებური სივრცითი განვითარების პოლიტიკის შემუშავების მნიშვნელოვან წინაპირობებს წარმოადგენს მუნიციპალიტეტში მიმდინარე შემდეგი პროცესები და მოვლენები:

მოსახლეობის, განსაკუთრებით ახალგაზრდობის, მიგრაცია და მათი კონცენტრაცია რეგიონულ ცენტრებში დასაქართველოს მსხვილ ქალაქებში; სოფლის მოსახლეობის "დაბერება";

მუნიციპალიტეტში არსებული დასახლებების - ქ. ქობულეთის, დაბების - ოჩხამურისა და ჩაქვის - სოციალურ-ეკონომიკური და სივრცითი განვითარების საკითხებში მკაფიო იდეებისა და სტრატეგიების არ არსებობა. აღსანიშნავია, რომ ისინი, უფრო მეტად, მიეკუთვნებიან დასახლებულ პუნქტებს მონოპროფილური ფუნქციით;

მუნიციპალიტეტის ზოგიერთმა სოფლის დასახლებამ დაკარგა თავისი სასოფლო-სამეურნეო ფუნქცია და შეიძინა ახალი არასასოფლო-სამეურნეო - რეკრეაციული ფუნქცია;

დასაქმების სტრუქტურის ტრანსფორმაცია - აგრარული და ინდუსტრიული სექტორიდან მომსახურების სექტორზე კონცენტრირება;

მოსახლეობის შრომითი ქცევის ახლებური ტიპის ფორმირება - სეზონური სამუშაო, ყოველკვირეული და ყოველთვიური შრომითი მაქოსებრი მიგრაციის ფორმების განვითარება;

მოსახლეობის რიცხოვნობის სეზონური ცვლილებები გამოწვეული მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის რეკრეაციული რესურსების აქტიური ათვისებით (განსაკუთრებით მისი ზღვისპირა ნაწილის), რაც მნიშვნელოვნად ცვლის განსახლების საერთო სურათს;

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის განვითარების სივრცით-ტერიტორიული პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებებია "ტერიტორიული კონცენტრაცია და ინფრასტრუქტურის ოპტიმიზაცია", მათ შორის:

განსახლების ტერიტორიული კარკასის ფორმირება;

ტერიტორიული ორგანიზაციის, კომუნალური ინფრასტრუქტურის და მუნიციპალური მმართველობითი სტრუქტურის ოპტიმიზაცია;

სოციალური დაწესებულებების ქსელის (სამედიცინო და საგანმანათლებლოს ჩათვლით) რეორგანიზაცია (გამსხვილება) და ოპტიმიზაცია;

სარეკრეაციო და ეკონომიკური ცენტრების მიზნობრივი განვითარება.

ამგვარად, სივრცითი განვითარების პოლიტიკის განხორციელებისას საკვანძო მიდგომას წარადგენს ტერიტორიისადმი დიფერენცირებულ მიდგომა და მისი შესაბამისი ტრანსფორმაცია, რაც სრულიად საწინააღმდეგოა ტრადიციული ექსტენსიური განვითარებისა, რომელიც ითვალისწინებდა ახალი სამშენებლო ტერიტორიების ათვისებას.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიული განვითარების პოლიტიკის პრინციპები და მიმართულებებია:

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის მდგრადი განვითარება;

სტრატეგიული დაგეგმვის სახეობების ერთიანობა და სისტემურობა, ურთიერთკავშირი და ურთიერთდამოკიდებულება;

ტერიტორიული დაგეგმვის სფეროში გადაწყვეტილებების მიღების პროცესის ღიაობა და საჯაროობა;

ტერიტორიის ზონირება დანიშნულების სახეობების მიხედვით და მათი განვითარების მიმართ დიფერენცირებული მიდგომა;

რესურსების კონცენტრაცია და ქალაქთმშენებლობითი აქტივობა ზრდის ცენტრებში.

ამასთან, შესაძლებელია განისაზღვროს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი განვითარების პოლიტიკის შემდეგი პრიორიტეტები:

განსახლების სისტემის ოპტიმიზაცია ეკონომიკური ეფექტურობის მიღწევისა და მუნიციპალიტეტის მაქსიმალურად დიდი რაოდენობის მოსახლეობისთვის სრულფასოვანი სოციალური მომსახურების უზრუნველყოფის მიზნით;

მდგრადი განვითარება ამ ტერმინის კლასიკური გაგებით;

ქალაქის როლის გაძლიერება, ქალაქური ცხოვრების წესის ფართო გავრცელება, რაც ყველაზე მეტად შეესაბამება თანამედროვე ეკონომიკისა და ცივილიზაციის გამოწვევებს, რომელიც გულისხმობს დასაქმების, სოციალური მომსახურების არჩევის თავისუფლებასა და ფართო შესაძლებლობებს და მთლიანობაში თვითრეალიზაციის შესაძლებლობებს;

მიზნობრივი მართვა, რომელიც გულისხმობს მიზნობრივი მმართველობითი ზემოქმედების გამოყენებას (ფინანსური თუ არაფინანსური) სტრატეგიით განსაზღვრულ ზრდის ცენტრებში, როგორც ეკონომიკურ და სოციალური განვითარების კატალიზატორი;

ბალანსი ბიზნეს ინიციატივებს, ინვესტორების მოთხოვნილებებსა და მუნიციპალიტეტის განვითარების სისტემურ ხედვას შორის;

დეპროვინციალიზაცია- ქალაქ ქობულეთის „სახის“ შეცვლა - პროვინციული ქალაქიდან დამოუკიდებელ პატარა ევროპულ ქალაქად ტრანსფორმაცია. საჭიროა დინამიური ინოვაციური საქალაქო სტრუქტურული წარმონაქმნების ხელშეწყობა, რომელიც შესატყვისი იქნება თანამედროვე ახალგაზრდობისთვის თვითრეალიზაციის განსახორციელებლად.

ეკოლოგიური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა - ერთიანი მიდგომა ეკოლოგიური და ბუნებათდაცვითი პოლიტიკის მიმართ, არსებული ეკოლოგიური ბალანსის შენარჩუნება, გაძლიერება და ანთროპოგენური ზემოქმედების მაქსიმალური შეზღუდვა;

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი განვითარების საკვანძო პრინციპია მისი ტერიტორიის დიფერენციაცია, ქალაქთმშენებლობითი აქტივობისა და რესურსების კონცენტრაცია ზრდის საკვანძო ცენტრებში; დასახლებათა ქსელის საფუძველზე განსახლების კარკასის ფორმირება და განვითარება. ამასთან ერთად, ცვლილებები გულისხმობს ბუნებრივი კარკასის განვითარებას, ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებას, ბუნებრივი ტყის მასივებისა და ღია ლანდშაფტების უწყვეტი ქსელის ფორმირებას.

აღსანიშნავია, რომ საკვანძო ტერიტორიების განსაზღვრა და მათი განვითარების კონკრეტული გზების დასახვა საბიუჯეტო და საინვესტიციო რესურსების უფრო ეფექტურად გამოყენების საშუალებას იძლევა. ხოლო ტერიტორიების განვითარების მიზნობრივი პარამეტრების დადგენა საშუალებას მოგვცემს განვახორციელოდ მონიტორინგი და ეკონომიკური და დემოგრაფიული სიტუაციის ცვლილებებისას მოვახდინოთ შესაბამისი კორექტირება.

2-3. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი განვითარების კონცეფცია

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის, როგორც დინამიკურად განვითარებადი ორგანიზმის სივრცითი განვითარება, გულისხმობს როგორც მთელი მუნიციპალიტეტისა თუ მისი ზონების, ისე ცალკეული დასახლებების გეგმარებითი სტრუქტურის ცვლილებებს, მათ პასუხებს ახლებურ გამოწვევებზე. არსებითია, რომ ზოგი ასეთი ცვლილების შედეგები ამა თუ იმ დასახლების ადმინისტრაციული საზღვრებით იფარგლება, ზოგიც მთლიანად მუნიციპალიტეტის მდგომარეობაზე არსებით გავლენას ახდენს. სწორედ ამ კუთხითაა განსახილველი ის სავარაუდო თუ სასურველი ფუნქციურ-გეგმარებითი ტრანსფორმაცია, რომელიც ქობულეთის მუნიციპალიტეტს და მისი ურბანული განვითარების ცენტრებს ეხება.

დასახლებათა ტიპოლოგია

როგორც უკვე ავღნიშნეთ, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის განსახლების სისტემის თავისებურებებს და ურბანული განვითარების ძირითად განმსაზღვრელს მისი ბუნებრივ-გეოგრაფიული პირობები და ისტორიულად ჩამოყალიბებული გარემოებები.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტი წარმოადგენს დასახლებათა ფუნქციურ-გეგმარებით ერთობას, სადაც გაერთიანებულია სხვადასხვა ტიპის - სასოფლო და საქალაქო - დასახლებები. ის მოიცავს საქალაქო ტიპის დასახლებას - ქ. ქობულეთს - და მის გარშემო განთავსებულ დაბებსა და სოფლებს. ქობულეთის

მუნიციპალიტეტი შედის საქართველოს იმ მუნიციპალიტეტთა რიცხვში რომელთა სიმჭიდროვე 100 კაცი/კმ²-ზე მეტია.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ჩამოყალიბდა დასახლებათა 3 ტიპი (ცხრილი2-1)

ქალაქი ქობულეთი;

2 დაბა - ოჩხამური და ჩაქვი;

48 სოფელი, რომელთაგან ზოგიერთი გაერთიანებულია საკრებულოებში.

ამ დასახლებათა სოციალური და ეკონომიკური პარამეტრები რადიკალურად განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან.

ცხრილი2-1. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ქალაქისა და დაბების მოსახლეობის რიცხოვნობა 2014 წ.

მოსახლეობის რიცხოვნობა 2014 წ.			
	სულ	ქალაქი	სოფელი
ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	93.3	33.2	60.1
ქ. ქობულეთი	19.7	19.7	0.0
დაბა ოჩხამური	4.8	4.8	0.0
დაბა ჩაქვი	8.7	8.7	0.0

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის განსახლების სისტემა სივრცით-ტერიტორიული თვალსაზრისით ვითარდება ქალაქ ქობულეთის აღმოსავლეთის მიმართულებით, მუნიციპალიტეტის სიღრმეში მდინარეთა ხეობებისა და მათავარი საკომუნიკაციო ქსელის გასწვრივ. მუნიციპალიტეტის ურბანული, ადმინისტრაციული და ეკონომიკური ცენტრია ქ. ქობულეთი. მისი საზღვრიდან 5 კმ. მონაკვეთი წარმოადგენს ქალაქის ფუნქციურ ზონას და მისი ინფრასტრუქტურის გაგრძელებას. 10 კმ-იანი ზონა კი - ქალაქის სოციალურ-ეკონომიკურ და ფუნქციონალურ ზონას, სადაც ადგილობრივი მოსახლეობა მჭიდროდაა დაკავშირებული ქალაქის სოციალურ და ეკონომიკურ ცხოვრებაში (სოციალური მომსახურება, სამუშაო, ვაჭრობა, განათლება და ა.შ.). ხოლო რაც შეეხება 10 კმ-ზე ზემოთ რადიუსს, ეს ზონა წარმოადგენს პერიფერიულ სასოფლო-სამეურნეო ზონას.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის, როგორც ერთიანი, ინტეგრირებული სისტემის სრულფასოვანი ფუნქციონირება დამოკიდებულია შიდა ადმინისტრაციული ერთეულების (სასოფლო დასახლებების) დაცილებაზე ადმინისტრაციული ცენტრიდან, რომელიც არ უნდა აღემატებოდეს 45 წუთიან სამგზავრო დისტანციას. წინააღმდეგ შემთხვევაში (45 წთ-ზე მეტი სამგზავრო დისტანცია) მუნიციპალიტეტი შეიცავს მოწყვეტილ დასახლებებს, რაც საბოლოო ჯამში გამოიწვევს ამ დასახლებათა დეპოპულაციას მოსახლეობის მიგრაციის გამო. ამასთან, საქართველოს რეალობაში მიგრაციის ვექტორი მიმართულია არა სოფლიდან პატარა ქალაქებში იერარქიის მიხედვით (მცირედან უფრო დიდში) არამედ ამ შუალედური რგოლის ამოგდებით და მიგრაციით პირდაპირ მსხვილ ქალაქებში. აქედან გამომდინარე შესაძლებელია ქობულეთის მუნიციპალიტეტმა დაკარგოს მოსახლეობის ნაწილი, რაც ხელს შეუშლის მის მომავალ განვითარებას.

შეიძლება ითქვას, რომ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი განვითარების საკვანძო პრობლემას წარმოადგენს სწორედ მისი დასახლებების პოლარიზაცია - ერთის მხრივ დეპრესიულ სასოფლო პერიფერიად და, მეორეს მხრივ, შედარებით განვითარებულ ზღვისპირა ღერძად. ეს პროცესი იწვევს ტერიტორიულ შეკუმშვას, რომელიც წარმოადგენს საერთოსახელმწიფოებრივ ტენდენციას და გამოწვეულია ეკონომიკური აქტივობების კონცენტრაციით მსხვილ ურბანულ ზონებში. ამ პირობებში მუნიციპალიტეტის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პოლიტიკის ძირითადი ძალისხმევა მიმართული უნდა იყოს არსებულ დასახლებებში უმუშევრობის, სოციალური დაძაბულობის შემცირებისაზე - ადგილებზე მოსახლეობის დასაქმებასა და განსახლების სისტემის რესტრუქტურისაზე. ეს კომპლექსური ამოცანაა და ინტეგრირებული მიდგომის საფუძველზე უნდა გადაწყდეს სამრეწველო პოლიტიკის, სოციალური მომსახურების, განსახლების პოლიტიკის კონტექსტში.

დღეის მდგომარეობით ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სასოფლო დასახლებათა დიდი ნაწილი საჭიროებს მუნიციპალიტეტის ცენტრთან დამაკავშირებელი გზების რეაბილიტაციას. მათ უმრავლესობაში მოშლილია ადგილობრივი ინფრასტრუქტურა. მნიშვნელოვან პრობლემად რჩება სასმელი წყლის, ბუნებრივი გაზის მიწოდება მოსახლეობისათვის, მყარი ნარჩენების შეგროვება, მისი გატანა და ა.შ. გადაუდებელ საჭიროებას წარმოადგენს მდინარეთა ნაპირსამაგრი სამუშაოები, წყალგამტარი და წყალარინების არხების გაწმენდა და მოწესრიგება.

მიუხედავად იმისა, რომ უკვე რამოდენიმე წელია ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მიმდინარეობს ზემოთხსენებული ინფრასტრუქტურული პროექტების რეალიზაცია, დასახლებათა ეკონომიკის რესტრუქტურისა და საქალაქო სივრცის მოდერნიზაციის გარეშე ისინი მაინც ვერ მოახერხებენ ძლიერ ურბანულ ცენტრებად ჩამოყალიბებას და სასოფლო დასახლებათა მოსახლეობის შენარჩუნებას.

ურბანული ცენტრები განვითარების კონცეფცია

როგორც ურბანისტიკის თეორიაშია ცნობილი, სივრცითი მოდერნიზაციის მნიშვნელოვანი პირობაა განვითარების ცენტრების არსებობა, რომლებიც წარმოადგენენ არა მხოლოდ განსახლების საყრდენ კარკასს, არამედ მთავარ მამოძრავებელ ძალას მოდერნიზაციის იმპულსების ტრანსლირებისა მათ პერიფერიაზე. ამავე დროს, სუსტადგანვითარებული და რესურსულად შეზღუდული დასახლებები გარდაუვალად ხდებიან განვითარების შემაფერხებლები. აქედან გამომდინარე ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მოდერნიზაცია უნდა დაეყრდნოს დასახლებათა იერარქიული ურბანული ზრდის ცენტრების ფორმირებასა და მათი სოციალურ-ეკონომიკური და ტერიტორიული განვითარების სტიმულირებას, რაც საბოლოო ჯამში ხელს შეუწყობს საქალაქო და სასოფლო დასახლებათა ინტეგრაციას და გარკვეულ პირობებს შექმნის სისტემის მდგრადობაზე. ამასთან ერთად, ქობულეთის მუნიციპალიტეტი, როგორც საქართველოს ყველა დანარჩენი მუნიციპალიტეტები, წარმოადგენს საჯარო ხელისუფლების ყველაზე ფუნქციონალურ რგოლს და დეცენტრალიზაციის პროცესის სრულფასოვნად წარმართვის პირობებში მას აქვს დიდი შანსი და პოტენციალი გახდეს ქვეყნის სივრცით-ტერიტორიული და სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების მნიშვნელოვანი რგოლი⁴⁹.

წინამდებარე „ხედვაში“ წარმოდგენილია ახლებურ ხედვებზე ორიენტირებული განსახლების სისტემის განვითარებისა და რესტრუქტურისა კონცეფცია, აგებული "ცენტრებისა და ქვეცენტრების" იერარქიულ დასახლებათა კარკასზე და მათ დამაკავშირებელ საკომუნიკაციო ქსელზე. "ცენტრებისა და ქვეცენტრების" სისტემაში იგულისხმება ისეთ დასახლებათა იდენტიფიცირება, რომლებსაც შეუძლიათ ითამაშონ ურბანული ზრდის ცენტრების ფუნქცია.

"ხედვაში" მუნიციპალური დონის ურბანული ზრდის ცენტრის ძირითადი ფუნქცია ეკისრება საკუთრივ ქ. ქობულეთს. ქალაქი ქობულეთი - მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული ცენტრი - აჭარისავტონომიური რესპუბლიკის სიდიდითმეორე ქალაქია. განვითარებითა და მიზიდველობის ყველა პარამეტრით ის მნიშვნელოვნად ჩამოუვარდება რეგიონულ ცენტრს. ქალაქის სტატუსი ქობულეთმა 1944 წელს მიიღო, ხოლო კურორტად ჯერ კიდევ 1923 წელს გამოცხადდა. ქალაქი ქობულეთი ფლობს განვითარების განსაკუთრებულ ტურისტულ-სარეკრეაციო და სამკურნალო პოტენციალს, რაზეც ძირითადად უნდა გაკეთდეს ფოკუსირება სივრცითი პოლიტიკის შემუშავების დროს.

ზემოთხსენებული ფუნქციების განვითარების მნიშვნელოვან იმპულსს იძლევა ის გარემოება, რომ ქ. ქობულეთი წარმოადგენს აჭარის ზღვისპირაზონის დასახლებათაერთიანი ფუნქციურის სისტემის შემადგენელ ნაწილს. შავი ზღვისპირა დასახლებების აგლომერირება ობიექტური და შეუქცევადი პროცესია; ამასთან, პირველ პლანზე იწევს ამ ზონის ურბანიზების მიზანდასახული მართვის ამოცანა. აგლომერირების პროცესში ბუნებრივად იკვეთება დასახლებათა სპეციალიზაციის, მათიწამყვანი ფუნქციური პროფილის გამოვლენა და გამიზნული გაღრმავება, ძირითადად საკურორტო-რეკრეაციული ფუნქციის სახით.

⁴⁹ დავით მელუა, დეცენტრალიზაციის, რეგიონული განვითარების, სივრცითი მოწყობის ასპექტები და პოლიტიკის ორიენტირების საქართველოსთვის, თბილისი 2013 წ.

რაც შეეხება ქალაქის ეკონომიკურ განვითარებას, ქობულეთისათვის მნიშვნელოვანია ტურიზმიდან მიღებული შემოსავლები, რაც სეზონურ ხასიათს ატარებს; განვითარებულია ასევე მსუბუქი და გადამამუშავებელი მრეწველობა.

დასახლებათა იერარქიულ სისტემაში შემდეგი ადგილი უჭირავთ ურბანული განვითარების მეორე რიგის ცენტრებს - დაბებს - ოჩხამურსა და ჩაქვს. „ხედვის“ ფორმატში ისინი მოიაზრებიან ურბანული ზრდის მეორე რიგის ცენტრებად, თუმცა დღეის მდგომარეობით მათ ამის პოტენციალი არ გააჩნიათ. საბჭოთა ეკონომიკის კოლაფსის შემდეგ მთლიანად განადგურდა საქალაქო ეკონომიკა, მოსახლეობის რაოდენობა მნიშვნელოვნად შემცირდა და ეკონომიკური ფუნქციის გარეშე დარჩა. ეს დაბები არიან სასოფლო-დასახლებათა ურბანული კლასტერები, რაც თავისი არსით არის დაბების ეკონომიკა და ფუნქცია, თუმცა როგორც უკვე ავლინებთ, ისინი ვერ უზრუნველყოფენ ამ ფუნქციის შესრულებას.

დაბა ჩაქვი წარმოადგენს თემის ცენტრს (სოფლები: ჩაქვი, ბუკნარი, სახალვამო). მოსახლეობის რაოდენობაა 8.7 ათასი კაცი (2014). ჩაქვიც შავი ზღვისპირა კლიმატური კურორტია და, ძირითადად, განვითარებულია ზღვაზე დასვენების ტურიზმი. მისი საქალაქო ინფრასტრუქტურა ძალზე მჭირია და წარმოდგენილია სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების, ასევე, კულტურის, განათლების და ჯანდაცვის ობიექტებით. განაშენიანებული გარემოს ხარისხი ძალზე დაბალია. ზღვის სანაპიროს (პლაჟს) პირდაპირ გრძობად მიჰყვება სამოსახლო/სააგარაკო ზონა, რომელიც წარმოდგენილია ინდივიდუალური სააგარაკო საკარმიდამო სახლებით, რომლებიც ბათუმელებისა და თბილისელების საკუთრებაშია. ეს ტერიტორია აღმოსავლეთის მხრიდან შეზღუდულია რკინიგზის ხაზით, რომელიც გრძობად გასდევს დაბის მთელ ტერიტორიას.

დაბა ჩაქვის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი სარეკრეაციო ღირშესანიშნაობაა სასტუმრო კომპლექსი „ოაზისი“. მისი ტერიტორია შემოღობილია და საგანგებოდ დაცული. ის წარმოადგენს თანამედროვე სტანდარტების შესაბამის დასასვენებელ კომპლექსს, რომელიც სრულებით არ არის ინტეგრირებული დაბის ინფრასტრუქტურაში და წარმოადგენს ერთგვარ „კუნძულს“ - „ოაზისს“.

რაც შეეხება დაბა ოჩხამურს, ის მდებარეობს ქობულეთის ვაკეზე, ქობულეთიდან 10 კმ. მისი მოსახლეობაა 4.8 ათასი კაცი. აქაც ძალზე სუსტია საქალაქო ინფრასტრუქტურა.

ხაზი უნდა გაესვს იმას, რომ ეკონომიკური რესტრუქტურისა და ცხოვრების ხარისხის ამაღლების გარეშე ეს დასახლებები დაკისრებულ ფუნქციას ვერ შეასრულებენ და დაკარგავენ მოსახლეობის დიდ ნაწილს.

შემდეგ მოდის "ახალი სიცოცხლის" შემენის მოლოდინში არსებული დაბერებული და თითქმის მოსახლეობის გარეშე დარჩენილი სოფლები. "ხედვაში" გამოყოფილია ხინო და ჩაქვისთავი, როგორც გამოკვეთილი სპეციალიზაციის მქონე ცენტრები. ქვეცენტრების როლს ასევე ასრულებენ ინფრასტრუქტურული, ტურისტული, სასოფლო-სამეურნეო და სპეციალიზირებული ცენტრები, რომლებიც ძირითადად მდებარეობენ მუნიციპალიტეტის აღმოსავლეთ ნაწილში და აკინძულნი არიან მუნიციპალიტეტის ძირითად სატრანსპორტო-საკომუნიკაციო ქსელზე.

ზოგიერთმა დასახლებამ უკვე გაიარა დროის გამოცდა, დაამტკიცა საკუთარი სიცოცხლისუნარიანობა და მოსახლეობის რეპროდუქციის შესაძლებლობა. მაგრამ არსებობენ ისეთი დასახლებებიც, რომლებსაც განვითარების პერსპექტივა შეიძლება გაუჩნდეთ გარკვეული "წერტილოვანი ინექციებით" გზით⁵⁰ და, ასევე, არიან ისეთებიც რომლებსაც ეს პერსპექტივა არ აქვთ.

⁵⁰ "წერტილოვანმა ინექციების" მაგალითები საქართველოში უკვე არსებობს, თუმცა ეს არ არის ქვეყნის პოლიტიკის შედეგი, არამედ ეს არის კერძო ინვესტორების ინიციატივა, რომლებიც ქვეცენტრებზე გადაიზარდა ბიზნესგეგმვაში. ამან, თავის მხრივ, ხელი შეუწყო ლოკალური ადგილების ურბანიზაციას. ასეთმა წერტილოვანმა ინექციებმა ბიძგი მისცეს ცალკეულ დასახლებებს, როგორც სივრცით-ტერიტორიულ განვითარების მიმართულებით, ისე ადამიანური კაპიტალის შექმნის შესაძლებლობით. გასაკვირი არ არის, რომ ისეთი სანახაობრივად საინტერესო ადგილი, როგორცაა სტეფანწმინდა, ტურისტული თვალსაზრისით კიდევ უფრო მიმზიდველი გახდა, რაც მის ცენტრში გაიხსნა საკმაოდ მაღალი დონის სასტუმრო „ROOMS HOTEL KAZBEGI“. ამ სასტუმროს გაჩენამ გამოიწვია სტრუქტურული ცვლილებები დასახლების განაშენიანებაში, კერძოდ მოხდა საცხოვრებლების ტრანსფორმაცია სხვადასხვა „სისქის პორტმანზე“ ორიენტირებული მცირე და საშუალო ზომის სასტუმროებად, გაჩნდა საზოგადოებრივი მომსახურების ინფრასტრუქტურა - კვების ობიექტების სახით, გაუმჯობესდა სატრანსპორტო მომსახურება, განვითარდა საცხენოსნო და საჯირითო ტურიზმი, ადგილობრივ მოსახლეობას მიეცა დასაქმებისა და შემოსავლის მიღების წყარო. ასევე შეიძლება დასახელდეს "ლოპოტა", "ყვარლის ტბა", კაჭრეთი და ა.შ.

განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს მუნიციპალიტეტის მაღალმთიან სოფლებს. უნდა მოხდეს მათი გამოყოფა და ამ ტერიტორიებზე დეკოპულაციის შეჩერებაზე ორიენტირებული პროტექციონისტული პოლიტიკის გატარება.

განსახლების „სავარცხლისეული“ განვითარების კონცეფცია

როგორც ცნობილია, აჭარაში ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს განსახლების ღერძს წარმოადგენს ქობულეთი-სარფის ზღვისპირა ზოლი რომელიც ასევე მნიშვნელოვანი სოციალურ-ეკონომიკური თუ სატრანზიტო მონაკვეთია მთლიანად ქვეყნის მამტაბით.

ზოგადად აღნიშნული მიმართულება წარმოდგენილია იმ სივრცითი ფორმით, რომელიც ურბანისტიკაში ცნობილია როგორც ხაზოვანი განსახლების სისტემა.

ამ პირობებში, წარმოდგენილმა ხაზოვანმა ფუნქციურ-გეგმარებითმა სტრუქტურამ თავისი განვითარების ზღვარს მიაღწია და რესტრუქტურირებას საჭიროებს. მთავარ იმპულსს ამ მიმართულებით ქ. ქობულეთის შემოვლითი ავტომაგისტრალის გაყვანა რეალურად იძლევა. ტრანზიტული სატრანსპორტო ნაკადების გადაყვანა შემოვლით ავტომაგისტრალზე ხელს შეუწყობს ქ. ქობულეთისა და მთლიანად მუნიციპალიტეტის ზონების განივ ინტეგრაციას და შექმნის განივი ლოკალური გეგმარებითი ღერძების სიღრმისეული განვითარების ფუნქციურ წინაპირობას. ამ ბუნებრივი ტენდენციის ინსტიტუციონალიზება მნიშვნელოვანი საქმეა დაუნდა განხორციელდეს ქ. ქობულეთის მიწათსარგებლობის გენერალური გეგმის კორექტირებისა და ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი განვითარების გეგმის ფორმატში. ამგვარი მიდგომა ხელს შეუწყობს აჭარის ა.რ.- ის სივრცითი მოწყობის სქემის ერთ-ერთი წამყვანი იდეის – რეგიონალური განსახლების სისტემის ხაზოვანიდან „სავარცხლისეურში“ ტრანსფორმირებას და ტერიტორიული რესურსების ოპტიმალურად გამოყენებას „მდგრადი განვითარების“ კონცეფციის შესაბამისად.

ამგვარი „სავარცხლისეური“ არა არის ახალი კონცეფცია და იგი განიხილებოდა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის და ქობულეთის მუნიციპალიტეტის განვითარების ძირითად მიმართულებად ჯერ კიდევ საბჭოთა პერიოდში. მაგალითისათვის, ჯერ კიდევ 1978 წელს პროფესორი გ.სალუქვაძე თავის სადისერტაციო ნაშრომში “Традостроительные вопросы расселения в южных приморских районах”, ამგვარ განვითარებას მოიხსენიებს, როგორც ტერიტორიების „სიღრმისეული“ ათვისება, რაც ფაქტიურად „სავარცხლისეურის“ ანალოგიაა.

როგორც ზემოთ აღნიშნეთ, თანამედროვე ურბანული განვითარების ამოცანები ძირითადად, გულისხმობს ნაკლებად განვითარებული ტერიტორიების სრულფასოვან ინტეგრირებას მუნიციპალიტეტის ფუნქციურ-გეგმარებით სტრუქტურასა და საქალაქო სოციალურ ცხოვრებაში, სოციალურ-კულტურული და საინჟინრო-ტექნიკური ინფრასტრუქტურის სგანვითარებისა და ქალაქმაფორმირებელი ქალაქთმშენებლობითი პროექტების განხორციელებას. ეჭვგარეშეა, რომ ეს პროცესები გამოიწვევს დასახლებათა ფუნქციურ-გეგმარებით ისტრუქტურების რადიკალურ შეცვლასა და განსახლების სისტემის აქამდე მდგრადი განვითარების ღერძების ხაზოვანიდან „სავარცხლისეურში“ ტრანსფორმირებას.

2-3.1. ინფრასტრუქტურისა და სივრცით-ტერიტორიული განვითარების ძირითად გეგმარებით ღერძები;

ძირითადი და ლოკალური განვითარების ღერძები

„ხედვაში“ წარმოდგენილია განსახლების სისტემის ძირითადი და ლოკალური განვითარების ახლი ღერძები, რომლებიც განსაზღვრავენ მუნიციპალიტეტის მომავალი სივრცით-ტერიტორიული განვითარების ვექტორებს. მათ საკომუნიკაციო ზონაშიარსებული მცირე დასახლებათაჯაჭვი სამომავლოდ ერთიანიფუნქციურიკავშირებისსისტემაშიმოექცევა და ურბანიზებულისივრცის ქალაქგეგმარებითფორმასშეიძენს.

ძირითადი განვითარების ღერძები საკომუნიკაციო ღერძის გასწვრივ უწყვეტ სასოფლო დასახლებათა განსახლების მიმართულებებს ემთხვევა, რომელთა სათავეები ქ. ქობულეთსა და დაბა ჩაქვი იწყება და ორიენტირებულია აღმოსავლეთისაკენ რეგიონის სიღრმეში.

ძირითადი განვითარების ღერძები გადის შემდეგ სოფლებზე (განვითარების „წერტილებზე“, სხვა განვითარების ცენტრები არ გვაქვს):

ქობულეთი, მუხანატატეს, წყავროკას, ლედვას, სკურას, ქაქუთის გასწვრივ;

ქობულეთი, ხუცუბანის, ქობულეთის, ჭახათის, თამარის ხიდის ვარჯანაულის, ჩაისუბანისა და ხალას გასწვრივ.

ხოლო ლოკალური განვითარების ღერძები გადის სოფლებზე:

კობალაური, ხინო;

ჩაქვი, ხალა, ჩაქვისთავი.

ქობულეთი–ოზურგეთი

ქობულეთი-ოზურგეთის განვითარებისღერძი გულისხმობს საავტომობილო გზის აღნიშნული მონაკვეთის რეკონსტრუქციას და ქობულეთის მუნიციპალიტეტის დასახლებების დაკავშირებას მეზობელ რეგიონებთან - გურიასა და იმერეთთან უმოკლესი, ალტერნატიული გზით, რეგიონთაშორისი კომუნიკაციური, სავაჭრო, სოციალურ-კულტურული, ეკონომიკური და ფუნქციური კავშირების გააქტიურებას.

ამგვარი ფუნქციურ-გეგმარებითი კავშირების განვითარებას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს და წარმოადგენს სერიოზულ სტიმულს არა მარტო აჭარის ამ ტერიტორიების, არამედ გურიის, კერძოდ, ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის განვითარებისთვისაც. მეზობელი რეგიონების სოციალურ აქტივობა, გამოვლინდება სოფლის მეურნეობის, ინფრასტრუქტურის, კერძოდ, ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობისა და ენერჯეტიკის განვითარების საკითხებში.

სწორედ ამგვარი სივრცით-ფუნქციური კავშირები ხელს უწყობს მეზობელი რეგიონების მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკურ და კულტურულ ინტეგრაციას.

ჩაქვი–ჩაქვისთავი

ჩაქვი-ჩაქვისთვის განვითარების ღერძი გულისხმობს სოფლის მეურნეობისა და ინფრასტრუქტურის განვითარებას. ადგილობრივი მოსახლეობის მაქსიმალურ ჩართვას მიმდინარე მოდერნიზაციულ პროცესებში - მათი დასაქმებით აგროსამრეწველო და მომსახურების სექტორში. ასევე მოსახლეობის მობილურობის ამაღლებას, რაც გამოიწვევს ჩაქვი-ჩაქვისთვის ღერძის გასწვრივ მეტ აქტივობას, ახლი ფუნქციების გაჩენას, სივრცით-გეგმარებით სტრუქტურების ფორმირებასა და ურბანული სივრცის ჩამოყალიბებას.

ქობულეთი-კობალაური

ქობულეთი-კობალაურის განვითარების ღერძი გულისხმობს სოფლის მეურნეობის, ინფრასტრუქტურისა და ტურისტულ-რეკრეაციული პოტენციალის განვითარებას, მათ ბაზაზე, აღნიშნულ სივრცეში, ფუნქციურ-გეგმარებითი სტრუქტურების ჩამოყალიბებას.

კობალაური-ხინო

ქობულეთი-კობალაურის განვითარების ძირითადი ღერძის კობალაური-ხინოს ლოკალური განვითარების მონაკვეთი გულისხმობს ტურისტულ-რეკრეაციული პოტენციალის განვითარებას, ამ მიმართულებით ტურისტული მარშრუტების გააქტიურებას, მისთვის ადეკვატური ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბებას და სხვა. ხინოს მთა, თავისი საკურორტო ადგილის სტატუსიდან გამომდინარე და უნიკალური კლიმატური პირობებით, საშუალებას იძლევა სამედიცინო ტურიზმიც განვითარების შესაძლებლობას შესაბამისი ინფრასტრუქტურით (მაგალითად სარეაბილიტაციო ცენტრების სახით). ამ

ტერიტორიებზე განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მცირე და საშუალო ბიზნესის ხელშეწყობა ადგილობრივ რესურსზე დაყრდნობით, და არა მარტო ადგილობრივზე (აქ სოფლები თითქმის დაცარიელებულია), ასევე, მიმდებარე სოფლების მოსახლეობაზეც და შესაძლოა მუნიციპალიტეტის ურბანული ცენტრებისაც კი. მანძილი ქობულეთიდან ხინომდე 42 კმ-ია და გამართული ინფრასტრუქტურის პირობებში მგზავრობაზე დახარჯული დრო სრულიად მისაღებია. ეს იძლევა შანსს მოსახლეობის - განსაკუთრებით მისი ახალგაზრდობის ადგილებზე დაკავებისა. მაგრამ ეს საჭიროებს დიდ ფინანსურ რესურსებს და სახლმწიფოს მხრიდან მხარდაჭერას. აქედან გამომდინარე გონივრული სახელმწიფო პოლიტიკის გატარების საშუალებით ამ მიმართულებას ურბანული განვითარების საკმაოდ კარგი შანსი აქვს.

ქობულეთი-ჩაქვი-ოჩხამურის კონურბაციის აქტუალიზება

ურბანული ცენტრების განვითარების მეთოდებიდან ერთ-ერთია ურბანული დასახლებების კონურბაცია. ურბანული ცენტრების იდენტიფიცირება მუნიციპალურ დონეებზე უნდა ხდებოდეს, რადგანაც მათი სოციალური და ეკონომიკური გავლენა სწორედ ამ არეალებზე ვრცელდება. უახლოვეს მომავლში დადგება ქობულეთის, ჩაქვისა და ოჩხამურის ჰარმონიული განვითარების საკითხი და ამ ტერიტორიებზე ურბანიზაციის პროცესი კონურბაციის ფორმით უნდა გაგრძელდეს. ქობულეთის-ჩაქვის -ოჩხამურის კონურბაციის ღერძის ფორმირებაზე გავლენას ახდენს მასზე არსებული დასახლებებისა და სოფლების შედარებით მაღალი სიმჭიდროვე. ეს საკითხი ძალზედ მნიშვნელოვანია, უპირველეს ყოვლისა, სივრცითი განვითარებისა და, ასევე, სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების თვალსაზრისითაც.

ქობულეთის განვითარების არეალი

"ხედვის" პროექტის მიხედვით ქობულეთის განვითარების არეალში მოექცევა ჩაქვის სპორტულ-რეკრეაციული და თიკერის სარეკრეაციო ზონები; ფიჭვნარის არქეოლოგიური ზონა; ციხისძირ-ბობოყვათის არქიტექტურულ-არქეოლოგიური კომპლექსი; 3 საზღვაო მილის სიღრმის საზღვაო ნაკრძალი ჩაქვის წყალი-კინტრიშის აკვატორიაში; პარკინგ-ზონა და კემპინგები ქალაქის შესასვლელებთან; ბათუმიდან გადმოტანილი რკინიგზის სამანევრო პარკი ოჩხამურში; ლოჯისტიკური ცენტრი ოჩხამურში.

ამრიგად, წინამდებარე „ხედვაში“ განისაზღვრა ტერიტორიული ორგანიზაციის ძირითადი ელემენტები: მუნიციპალიტეტი და განვითარების ღერძები, განიხილება განსახლების ხაზოვანი და კვანძური სტრუქტურების სხვადასხვა მოდიფიკაცია და, ამასთანავე, მუნიციპალიტეტის სხვადასხვა დონის ქალაქგეგმარებითი ერთეულები (ქალაქი, დაბები სოფელი), რომელებიც გეგმარებითი სტრუქტურის - კომუნიკაციური კარკასისა და განსახლების გამჭოლი ღერძების გასწვრივ ქმნიან უწყვეტ, სივრცობრივად ერთიან სისტემას. ღერძების გააქტიურების კვალდაკვალ მათ სივრცეში ჩამოყალიბდება შესაბამისი ურბანული ხარისხი.

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ სოციალურ-ეკონომიკური ანალიზისა და ტერიტორიის რესურსების შეფასების საფუძველზე გამოვლენილია თითოეული გამოყოფილი ტერიტორიული ერთეულის კონკურენტული უპირატესობები, მკაფიოდ დაფიქსირდა ის პრიორიტეტები, მიზნები და ამოცანები, რომლებიც საფუძველად უნდა დაედოს დასახლებათა სწრაფ განვითარებას და მათ მდგრად ფუნქციონირებას. ძირითადი ორიენტირები, რომლისკენაც უნდა იქნას მიმართული მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური პოლიტიკა და სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვა თანამედროვე ეტაპზე, ჩვენი აზრით, შეიძლება შემდეგნაირად ჩამოყალიბდეს:

ქობულეთის როგორც საქართველოს ერთ ერთი ყველაზე ეკოლოგიურად მიმზიდველი რაიონის მაქსიმალური ეკოლოგიური სისუფთავის შენარჩუნება;

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის განვითარება ტურისტულ-რეკრეაციულ კლასტერადშესაბამისი ხელშეწყობი საკანონმდებლო ბაზისა და საინვესტიციო კლიმატის შექმნით;

სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის სრულყოფა ერთიანი სატრანსპორტო ქსელის ფორმირების მიზნით; საკვანძო ქალაქ ქობულეთის, დაბების გააზრება „ურბანული ზრდის ცენტრების“ სახით, განვითარების ღერძების სიღრმისეული განვითარება;

სახელმწიფოს მიერ გარკვეული ხარჯების გაღება ურბან-ცენტრების გარემოს ხარისხის გაუმჯობესებისთვის - უკეთესი საინვესტიციო კლიმატის შესაქმნელად;

განვითარების ღონისძიების გასწვრივ ურბანული სივრცის ჩამოყალიბება განვითარებული ცენტრალური ფუნქციების მატარებელი მრავალფეროვანი ობიექტების ჯაჭვით, რომლის ფუნქციონირების ეფექტურობა მნიშვნელოვნად იქნება დაკავშირებული შემადგენელი ნაწილების უწყვეტ მონაცვლეობაზე; განსახლების სივრცეში განაშენიანებულ ნაწილებს შორის არსებული ტერიტორიების „ხორცმესხმა“ და თვით დასახლებათა გაძლიერება დამატებითი ფუნქციებით (სერვისული ფუნქციები, ტურიზმის სხვადასხვა სახეობები, რეკრეაცია და სხვა);

განსახლების გამჭოლ სატრანსპორტო არტერიებზე, საერთაშორისო მნიშვნელობის, თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვილი, მაღალი დონის ლოგისტიკური, სასაწყობო, დამახარისხებელი ტერმინალების, სადისტრიბუციო ცენტრების შექმნა;

მცირე და საშუალო ბიზნესის ხელშეწყობა და მათ მიმართ დაბალანსებული პოლიტიკის გატარება;

ადგილობრივ ადამიანურ რესურსებზე მაქსიმალურად დაყრდნობა;

მიგრაციის ციკლის ჩაკეტვა მუნიციპალიტეტის საზღვრებში;

მოსახლეობის მაქსიმალური უზრუნველყოფა სოციალური ინფრასტრუქტურით;

ინვეტიციები განხორციელება განათლებაში, ადგილობრივი მოსახლეობის შემეცნების ასამაღლებლად;

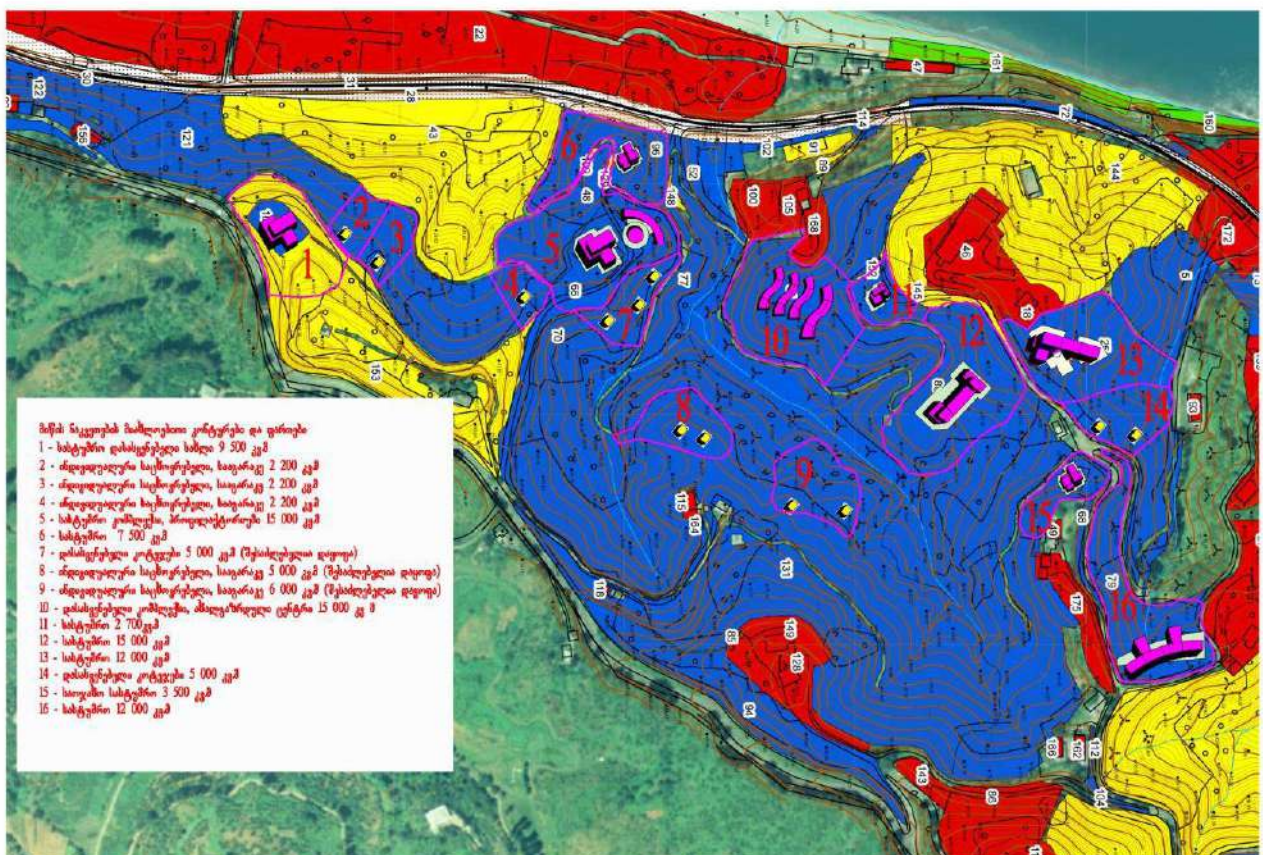
სერვისული სექტორის განვითარება;

ფინანსური დახმარება სუბსიდიების სახით კონკრეტული პროექტების რეალიზაციისათვის.

მიზანშეწონილია, რომ ერთ ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებად ჩაითვალოს ბობოყვათისა და ციხისძირის მონაკვეთის სანაპირო ზოლის მთიანი ნაწილის დეტალური დაგეგმარება, რაც ცალკე სერიოზული მოკვლევის, შესწავლის და შემდგომი დაგეგმვის საგანს წარმოადგენს.

აქვე ახსანიშნავია ისიც, რომ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს ქალაქმშენებლობის დეპარტამენტს გაკვეთილი სამუშაოები არსებული მიმართულებით უკვე აქვს ჩატარებული (იხ. სქემა 2-1) სადაც განსაზღვრულია ციხისძირის ტერიტორიაზე არსებული ნაკვეთების შესაძლო გამოყენებისა და პერსპექტიული ტერიტორიების განვითარების შესაძლებლობები.

სქემა 2-1 ციხისძირის ზონირება ნაკვეთების მიხედვით

2-3.2 სივრცის კატეგორიები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის ტრანსფორმაციის საკვანძო პრინციპსწარმოადგენს ტერიტორიის დიფერენციაცია და სეგმენტაცია გარკვეული რაოდენობის მაკრო ზონებად (მაკრო ზონირება). ყოველივე მათგანზე დგინდება ტრანსფორმაციის, შეზღუდვების, მართვის მეთოდების ზემოქმედების დაქალაქთმშენებლობითისაქმიანობის პირობები.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი განვითარების სტრატეგიის შემუშავების პროცესში, ტერიტორიების კომპლექსური შესწავლის საფუძველზე, გამოვლინდა ისეთი ზონები და ტერიტორიები, სივრცითი სტრუქტურები, რომელთაგან ზოგიერთზე უნდა დადგინდეს სივრცით-ტერიტორიული რეგულირების სტატუსი. თავის მხრივ, ამგვარი სტატუსის მქონე ტერიტორიებზე უნდა ვრცელდებოდეს განვითარების განსაკუთრებული რეჟიმი. "ხედვის" ფორმატში განისაზღვრა ისეთი სივრცით-ტერიტორიულ სტრუქტურები, რომლებიც მალზე არსებითაა მუნიციპალიტეტის განვითარების თვალსაზრისით.

მათშორისაა: სივრცის კატეგორიები: ურბანიზებული ტერიტორია, თავისუფალი სასოფლო მიწის ნაკვეთები, ბუნებრივ-ლანდშაფტური ტერიტორიები, სამრეწველო ტერიტორიები, სპეციალური ტერიტორიები, თავისუფალი ტერიტორიები, სატყეო ფონდი, სატყეო მასივის დაცვისა და განვითარების ტერიტორიები, წყლის ობიექტები და წყალშემკრები ტერიტორიები, სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები, საკარმიდამო სასოფლო მიწის ნაკვეთები, პლაჟები, ტბები და წყლის ობიექტები, სატრანსპორტო ზონები, სანიტარიული ზონები, მათ შორის სასაფლაო ზონა, ეროვნული ნაკრძალის დაცული ტერიტორიები და სხვა.

2-3.2.1 ურბანული ტერიტორიები

სასოფლო ტერიტორიების ხარჯზე მიზანშეწონილია ქობულეთის ტერიტორიული გაფართოება, რაც გამოიწვევს ახალი ტერიტორიების გარკვეული ნაწილისათვის სტატუსის შეცვლის ანუ ურბანულ კატეგორიაში მათი გადაყვანის აუცილებლობას. ასეთი ტერიტორიებია: ქობულეთის რკინიგზისა და ყოფილი სამხედრო აეროპორტის მიმდებარე ტერიტორიები რუსთაველის ქუჩის აღმოსავლეთით. მიზანშეწონილია შენებარე შემოვლითი გზის გათვალისწინებით ქობულეთის საზღვრის კორექტირება.

ასევე მიზანშეწონილია დაბა ოჩხამურისა და დაბა ჩაქვის საზღვრების გადახედვა და მათი ლოგიკური და ბნებრივი საზღვრების ჩამოყალიბება.

საკრებულოების ძირითად დასახლებულ პუნქტებში გამოიყოფა ცენტრალური და პერიფერიული ზონები.

2-3.2.2 ლოჯისტიკური ცენტრები

ქვეყანაში მიმდინარე პროცესების პარალელურად, ქობულეთის სატრანსპორტო სისტემა განიცდის მნიშვნელოვანი ტრანსფორმაციის, მასშტაბური მოდერნიზაციის ეტაპს. მიმდინარე, დაგეგმილი და პერსპექტიული მსხვილი დარგობრივი (ინფრასტრუქტურული) პროექტები ამის პერსპექტივას ნამდვილად იძლევა.

საბაზრო პირობებში, ეფექტური სატრანსპორტო მომსახურების მზარდი მოთხოვნილების თანამედროვე ეტაპზე, გადაუდებელ აქტუალობას იძენს მსხვადასხვა სახის სატრანსპორტო საშუალებებით ტვირთნაკადების მომსახურების კოორდინაცია და ურთიერთქმედება, ტვირთების გადაზიდვისა და მათი დამუშავების თანამედროვე მოთხოვნილებების შესაბამისი ტექნოლოგიების დანერგვა. ყოველივე ეს კი შესაძლებელია რეგიონული სატრანსპორტო-ლოჯისტიკური სისტემების დანერგვა/განვითარების პირობებში. ცხადია, ამგვარი რეგიონული მასშტაბის ლოჯისტიკური ცენტრის განთავსება განაშენიანებული, ურბანული ტერიტორიების ფარგლებში სწორი არ იქნებოდა. ამ თვალსაზრისით, მიზანშეწონილია ქობულეთის მუნიციპალიტეტში, საერთაშორისო სატრანსპორტო კომუნიკაციების გადაკვეთაზე, საგანგებოდ შერჩეულ ტერიტორიაზე, არსებული ბუნებრივი და ადამიანური რესურსების

კონცენტრაციის ადგილებში მათი განლაგება. ტერიტორიის ამგვარი განვითარების ხელშეწყობის მიზანია:

ნაკლებად განვითარებული ტერიტორიების და მათი გავლენის არეალის ცხოველქმედობის უზრუნველყოფა, მათ შორის ეკონომიკის ფუნქციონირების (წარმოება, ვაჭრობა, მომსახურების სფერო და ა.შ.) ხელშეწყობა და მისი კონკურენტუნარიანობის ამაღლება მაღალი ხარისხის, მსოფლიო სტანდარტების დონის მომსახურებით; გავლენის არეალში მოქმედი კომპანიებისთვის საუკეთესო სატრანსპორტო ლოგისტიკის უზრუნველყოფა;

ურთიერთდაკავშირებულ, ეფექტურად ფუნქციონირებად, მძლავრ სატრანსპორტო, სატერმინალო და სასაწყობო მეურნეობასთან ერთად ინფორმაციული, ტელეკომუნიკაციური, მარკეტინგული, სადაზღვევო, საბაჟო, სავაჭრო-საშუამავლო და სხვა თანხლები სერვისული მომსახურების ინფრასტრუქტურის მაქსიმალური კონცენტრაცია;

მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის საშემოსავლო ნაწილის ზრდის შესაძლებლობა;

მუნიციპალიტეტის სივრცით-გეგმარებითი განვითარება;

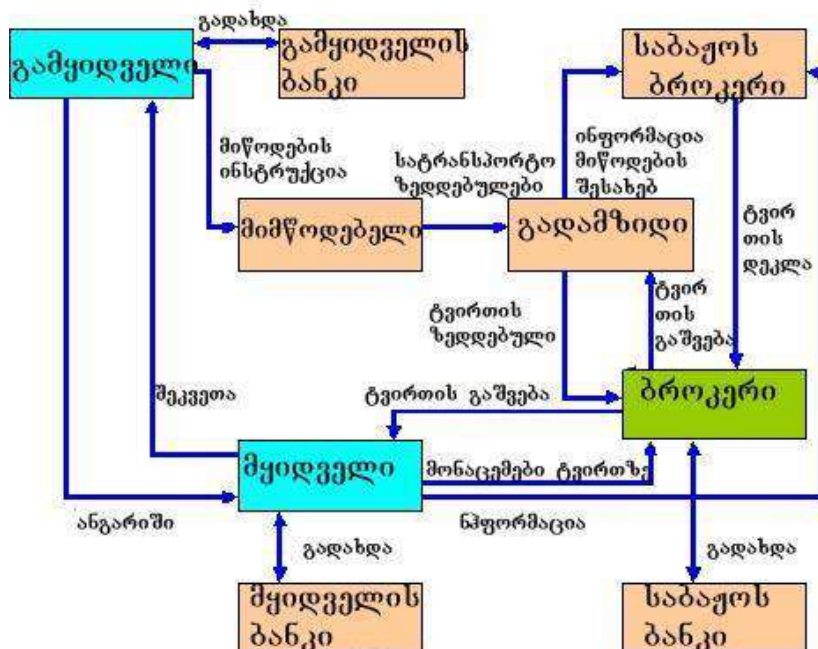
მოსახლეობისათვის სამუშაო ადგილების შექმნა ეკონომიკის მაღალტექნოლოგიურ და მაღალეფექტურ დარგებში.

თუმცა, უნდა ითქვას რომ, ქვეყნის სატრანსპორტო კომუნიკაციების ტრანსნაციონალური ფუნქციით დატვირთვის დააჭარის განვითარებაში ლოგისტიკური ფუნქციების მნიშვნელობის ზრდის ფონზე განსაკუთრებულ ყურადღებას მოითხოვს ლოგისტიკის არა მხოლოდ სატრანზიტო და სასაწყობო ფუნქციის დისლოკაციისა და სრულყოფის საკითხებში გარკვევა, არამედ ლოგისტიკის, როგორც ხარისხობრივად ახალი სისტემის გაცნობიერება და სწორედ ამ რანგში მისი გამოყენება-განვითარება.

მასშემდეგ, რაც ჭარის რეგიონი სატრანსპორტო კომუნიკაციები ტრანსნაციონალური ფუნქციებით დაიტვირთა, თანამედროვე ლოგისტიკამ მის შემდგომ განვითარებაში საყურადღებო მნიშვნელობა შეიძინა. ამ თვალსაზრისით, განსაკუთრებით აქტუალური გახდა არამარტო სატრანზიტო და სასაწყობო მეურნეობის მნიშვნელოვნად გაზრდისა და დისლოკაციის, არამედ მისი, როგორც ხარისხობრივად ახალი სისტემის, გაცნობიერების საკითხი.

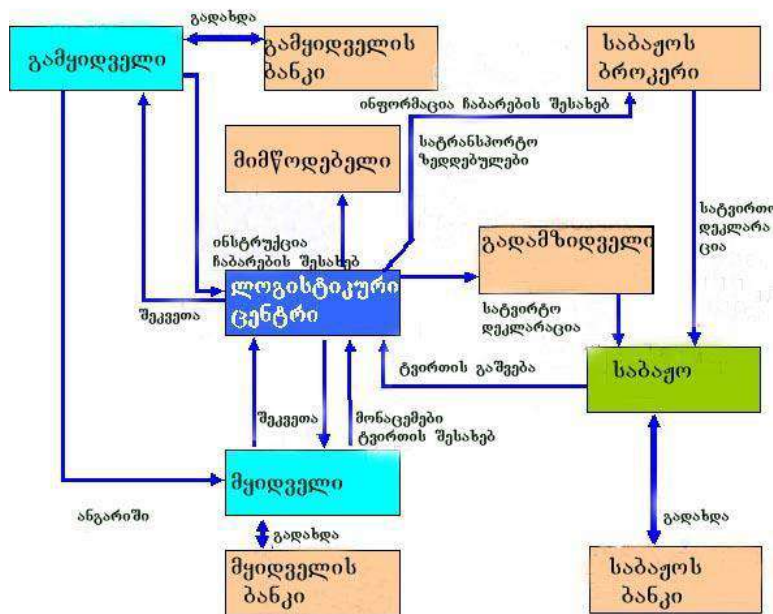
როგორც ცნობილია, ტრადიციულად ლოგისტიკის საქმიანობის სფეროს განეკუთვნება: პროდუქციის შეფუთვა, დახარისხება, დაფასოება, დასაწყობება და დასაწყობებული პროდუქციის კონტროლი; სხვადასხვა სახეობის ტრანსპორტის ინტეგრირება, მარშრუტიზაცია, კლიენტის დასაწყობებული პროდუქციის მართვა და ა.შ. (სქემა2-1)

სქემა.2-2. ლოგისტიკური მომსახურების ტრადიციული სისტემა.

თუმცა, 1990-იანი წლების მეორე ნახევრიდან მოყოლებული, ლოგისტიკური კავშირების ეფექტური საქმიანობისათვის აუცილებელი ქსელისა და საშუალებების, უპირველესად კი ინფორმაციის დამუშავების კომპიუტერიზაციის მკვეთრი გაუმჯობესების შედეგად, მსოფლიო ლოგისტიკური მომსახურების რამდენიმე მოწინავე ცენტრმა ლოგისტიკური დაგეგმვისა და კონტროლის ოპერაციები შეავსო მარკეტინგული, გასაღების, საწარმოო და საფინანსო ოპერაციებით (სქემა2-2), რომელიც არანაკლებ ერთ წლიანი ვადითი გეგმებადა, როგორც წესი, ნაციონალურ და რეგიონულ მომსახურებასთან ერთად ძირითადად; გლობალურ დონეზე ხორციელდება;

სქემა2-3. მეოთხე „თაობის“ ლოგისტიკური მომსახურების სისტემა.

ასეთი ცენტრები, რომელთა მომსახურებაც ლოგისტიკის მეოთხე „თაობის“ (დონეს) მიეკუთვნება, აკმაყოფილებს რა მწარმოებლის უმთავრეს მიზანს, სულუფრო ხშირად ითავსებს წარმოების თანმდევი ფუნქციებს: მწარმოებლისაგან რენტაბელურ ფასადი ძენენ, იმარაგებენ და ასაწყობებენ საქონელს, ხოლო შემდგომ ასაღებენ და მომხმარებელამდე მიაქვთ პროდუქცია; ეს კომპანიები, ხარჯების ოპტიმიზაციიდან გამომდინარე და დამკვეთის მოთხოვნების გათვალისწინებით, პროდუქციით ამარაგებენ მსოფლიო ბაზარს და მართავენ წარმოებისა და გასაღების გლობალური სისტემების ნაწილს.

მეოთხე „თაობის“ ლოგისტიკურ მომსახურებაში ინვესტიციები, რენტაბელობის თვალსაზრისით, უმაღლეს 20-30%-იან მაჩვენებლებს უტოლდება, მაშინ, როდესაც ევროპაში რენტაბელობის საშუალო მაჩვენებელი 8-12%-ს შეადგენს. ისიც საგულისხმოა, რომ ლოგისტიკაზე დანახარჯები მთელი ხარჯების 20-30%-ს შეადგენს, ხოლო მისი 1%-ით შემცირება 10%-ით ტვირთის რეალიზაციის მოცულობის გაზრდის ტოლფასია. სწორედ ეს არითმეტიკაა ლოგისტიკური მომსახურებით დაინტერესების, აგრეთვე ამგვარი და თანმდევი მომსახურების ერთ ადგილას კონცენტრაციის მიზეზი.

ამ მიმართულებით თანამედროვე სატრანსპორტო-ლოგისტიკური ინფრასტრუქტურის განვითარებისადმი უდიდეს ინტერესს იჩენენ ჩინეთი, ინდოეთი და სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნები (სამხრეთკორეა, ტაივანი, სინგაპური, ჰონკონგი). განსაკუთრებით საყურადღებოა ჩინეთის დაინტერესება საქართველოს სატრანზიტო პოტენციალით. დღეისათვის, გლობალური ლოგისტიკური მომსახურების განვითარების ყველაზე თანამედროვე მაგალითს არაბთა გაერთიანებულ საემიროებში დუბაის ლოგისტიკური ცენტრი წარმოადგენს.

მუნიციპალიტეტის დაბა ოჩხამურს გააჩნია შესაძლებლობა აიღოს ამგვარი ფუნქცია და დაინტერესებულ ქვეყნებსა და კომპანიებს მიაწოდონ გლობალურ მომსახურებაზე ორიენტირებული, სწორედ ამ ეოთხე „თაობის“ ლოგისტიკური ცენტრის მოსაწყობად შესაფერისი პირობები.

ასეთი ლოგისტიკური ზონების მოწყობა მიზანშეწონილია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ჩრდილოეთ საზღვართან ახალი ავტობანიტა და რკინიგზით შემოფარგლულ სამკუთხედში, დაბა ოჩხამურთან. მითუმეტეს, რომ სივრცითი მოწყობის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ და გრძელვადიან მიმართულებას რკინიგზის სამანევრო ხაზის ბათუმიდან სწორედ ამ ზონაში გადატანა წარმოადგენს.

2-3.2.3 სამრეწველო და სატრანსპორტო ზონები

ოჩხამურის ლოგისტიკურ ცენტრის ფუნქციონირებასთან ორგანულადაა დაკავშირებული სამრეწველო ზონის ჩამოყალიბებაც, რომელიც განთავსდება ახლადმშენებარე ქობულეთის შემოვლითი ავტომაგისტრალის საწყის მონაკვეთსა და ქობულეთი-ოზურგეთის არსებულ საავტომობილო გზას შორის.

სარეკრეაციო ან სპორტულ-რეკრეაციულ ფუნქციას შეიძენს სანაპირო ზოლი დაბა ჩაქვის მნიშვნელოვანი ნაწილი, ციხისძირი, „თიკერის“ ტყე და ფიჭვნარის მიმდებარე ტერიტორიები ქობულეთში.

სასათბურე და სანერგე მეურნეობებისათვის განსაზღვრულია შემდეგი ტერიტორიების გამოყოფა:

„ქობულეთი-ოზურგეთის“ საავტომობილო გზის გასწვრივ ოჩხამურის სამრეწველო ზონის მიმდებარედ - მუხახეტატეში.

ქ. ქობულეთის ფუნქციურ-გეგმარებით განვითარებასთან დაკავშირებით არსებობს ერთი ამოცანა, რომელიც რეგიონის სივრცითი მოწყობისა და საკუთრივ ქალაქის მიჯნაზე მოიაზრება. საქმე ისაა, რომ სატრანსპორტო ავტომაგისტრალის გადატანა შესაძლებელს ხდის ქალაქისკიდეში ე.წ. „სავესტიბიულო ზონის“ შექმნას, სადაც შესაძლებელია Park and Ride პრინციპის განხორციელება იმ ტურისტებისთვის, ვინც აპირებს ქობულეთში დასასვენებლად გაჩერებას. სასურველია ამ ზონაში მრავალფუნქციური განვითარება - საკუთრივ პარკირებისა და ავტოსერვისის გარდა, სავაჭრო, გასართობი, სარეკრეაციო, საკომუნიკაციო ფუნქციების ჩართვით.

ამ გეგმარებითი იდეის განხორციელება მოითხოვს შიდასაქალაქო ტრანსპორტის ხარისხობრივ და საორგანიზაციო გაუმჯობესებას და მის შეთანაწყობას საქალაქთაშორისო საავტომობილო და სარკინიგზო ტრანსპორტის მუშაობასთან. ამგვარი კვანძების დაგეგმარება საშური საქმეა, რათა მოხდეს მათი დროული ფუნქციურ-გეგმარებითი შერწყმა მშენებარე ტრანსპორტულ ავტომაგისტრალთან.

2-4. ინფრასტრუქტურა

2-4.1. სატრანსპორტო და ინფრასტრუქტურული კარკასის ტრანსფორმაციის მიმართულებები და პრინციპები

მუნიციპალიტეტის სატრანსპორტო და ინფრასტრუქტურული კარკასის ტრანსფორმაციის პრინციპები ყალიბდება ტერიტორიული პოლიტიკის საერთო პრინციპებიდან გამომდინარე, განვითარების საკვანძო ცენტრებში დაგეგმილი ქალაქთმშენებლობითი აქტივობების და რესურსების კონცენტრაციის საფუძველზე, ასევე, დასახლებათა ქსელზე აგებული განსახლების კარკასის გათვალისწინებით. ძირითად პრინციპებს შორისაა:

მუნიციპალური ტერიტორიის ადმინისტრაციული საზღვრების ფარგლებში დასახლებებსა და ცალკეულ ტერიტორიებს შორის საკომუნიკაციო კავშირების გაუმჯობესება, საავტომობილო გზების ქსელური სტრუქტურის განვითარება;

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული დასახლებების ქუჩებისა და გზების ინფრასტრუქტურის განვითარება, როგორც განაშენიანებულ, ისე მათ ლანდშაფტურ ტერიტორიებზე;

რკინიგზის ხაზის, ისევე როგორც გარშემოსავლელი ავტომაგისტრალის გადატანა აღმოსავლეთით, ქალაქის ადმინისტრაციულ საზღვართან;

ნავსადგურის მოწყობა;

მოსახლეობის მობილურობის ამაღლება;

ყველა სატრანსპორტო საშუალებების გამოყენების მიზნითინტერმოდალური სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარება, მათ შორის სარკინიგზო და საზღვაო, რომელსაც ძალზე დიდი პოტენციალი და განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვსქობულეთის მუნიციპალიტეტის განვითარებისათვის;

საავტომობილო ქსელის დაბალანსებული განვითარება და მოდერნიზაცია განსახლების კარკასის არსებული მდგომარეობისა და მისი პერსპექტიული განვითარების გათვალისწინებით;

საინჟინრო და სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის ობიექტების მინიმალური ზეგავლენა ბუნებრივ გარემოზე;

ტრანსპორტის, კომუნიკაციებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების ძირითადი მიმართულებებია მათი განვითარების დაჩქარება ზრდის ცენტრებში და დასახლებულ პუნქტებში, სარკინიგზო ტრანსპორტის მაქსიმალური გამოყენება და მისი მნიშვნელობის ამაღლება მგზავრთნაკადების გადაყვანისას; ქობულეთის შემოვლითი გზის მშენებლობის დასრულება, სატრანზიდო დერეფნის ფორმირება ტრანზიტული ტვირთების ტრასპორტირებისას, საკრუიზო და საკაპოტაჟო საზღვაო მიმოსვლის ფორმირება, მომსახურების შესაბამისი ინფრასტრუქტურის (პირსების) შექმნის გზით.

ეს უკანასკნელი საკრუიზო მსხვილი გემებისა და „წყლის ტრამვაის“ მეშვეობით ხელს შეუწყობს ტურისტული პროდუქციის გამრავალფეროვნებას და კლიმატური პირობების გამო ტურისტებისათვის, როგორც სეზონური, ისე სადღეღამისო „მკვდარი პერიოდის“ გააქტიურებას. ის, ასევე, შექმნის ახალ შესაძლებლობებს შიდა რეგიონთაშორისი და საერთაშორისო ტურისტული მარშრუტების ამოქმედებისას, მაგალითად „კოლხეთის ეროვნულ პარკში“ ან ქალაქ ტრაბზონში და სხვა. ამგვარი შესაძლებლობები შეესაბამება ქ. ქობულეთის, როგორც „პოსტინდუსტრიული“, კრეატიული ქალაქის განვითარების ტენდენციას.

ამ კონტექსტში საგულისხმოა, რომ ბოლო დროს ქობულეთში განხორციელებული მადლივი მშენებლობები, განურჩევლად მათი არქიტექტურულ-მხატვრული ღირსებებისა,ორიენტირებული არ იყო ზღვის ფასადის შექმნაზე, რაც ზღვიდან შემოსული ტურისტებისთვის პირველი შთაბეჭდილების შემქმნელია, განსაკუთრებით ღამით, ხელოვნური განათების პირობებში. ამასთან, მადლივი მშენებლობის კონცეფცია მოსაწესრიგებელი უნდა იყოს ქ. ქობულეთის მიწათსარგებლობის გეგმის ფორმატში.

ხაზგასასმელია, რომ შავიზღვისპირეთის სანაპირო ზონის განვითარების კონცეფცია შესამუშავებელია დარგობრივი (სექტორული) სქემის ფორმატში, რადგან ცალკეული დასახლებების მიწათსარგებლობის სქემები ვერ მოიცავს ამ გეოგრაფიულ არეალს, ხოლო აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სივრცითი სქემა ვერ უზრუნველყოფს ხსენებული პრობლემატიკის დამუშავების სათანადო სიღრმეს.

ქობულეთს, როგორც აჭარის სიდიდით და მნიშვნელობით მეორე ქალაქის შეუძლია სხვადასხვა დონის, მათ შორის რეგიონალური კულტურული და სპორტული ღონისძიებების ჩატარებარაშიც ბათუმს წარმატებით გაუწევს კონკურენციას. ეს ღონისძიებები, განსაკუთრებით ქობულეთის კლიმატური პირობების გათვალისწინებით, სათანადო სივრცეებს, ობიექტებს და შესაბამის ინფრასტრუქტურას მოითხოვს. ასეთი ობიექტების პროექტების ღია არქიტექტურული კონკურსების გზით შერჩევის პრაქტიკა დიდად შეუწყობს ხელსქ. ქობულეთის და მთლიანად მუნიციპალიტეტის საერთაშორისო ცნობადობას და ქალაქის ბრენდინგს.

ამ მიმართულებით, მუნიციპალიტეტს ჯერ არ გააჩნია საერთო ხედვა, თუმცა სხვადასხვა ფუნქციის ნაგებობების - კულტურის ცენტრების, სპორტული კომპლექსების და ა.შ.- მშენებლობა აქტიურ ფაზაშია შესული. ეს სწორედ ის სფეროა (სხვა სფეროებთან ერთად) რაზეც ქობულეთის მუნიციპალიტეტმა განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გაამახვილოს, რადგანაც „საკურორტო სეზონის“ გახანგრძლივების კონცეფცია ძირითადად აგებულია სწორედაც რომ ამგვარი მრავალფეროვანი მომსახურების სფეროს განვითარება/ჩამოყალიბებაზე.

გრძელვადიან პერსპექტივაში მიზანშეწონილია არსებული რკინიგზის გადატანა ზღვის სანაპიროდან, რაც თავის მხრივ გამოანთავისუფლებს ღირებულ ტერიტორიებს ტურისტული და სარეკრიაციო ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის.

2-4.ენერგეტიკა

ელ. მომარაგება

ქვეყნის ენერგეტიკული პოლიტიკის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია ენერგოინფრასტრუქტურის განვითარება და ჰიდრორესურსების უფრო ეფექტიანი გამოყენება. ელექტროენერჯის გადამცემი ახალი ხაზებისა და ელექტროსადგურების მშენებლობა, ძველი ჰესების რეაბილიტაცია უზრუნველყოფს საკუთარი ჰიდრორესურსების ათვისების გზით იმპორტირებულ ენერგორესურსებზე დამოკიდებულების შემცირებასა და ხელს შეუწყობს ქვეყნის ენერგოუსაფრთხოების ამაღლებას. საქართველოს მიზანია, გახდეს ელექტროენერჯის მსხვილი რეგიონული ექსპორტიორი, რისთვისაც ენერჯისგამომუშავების ზრდის გარდა აუცილებელია ქვეყნებს შორის დამაკავშირებელი ახალი გადამცემი ხაზების მშენებლობაც. სტრატეგიული ენერგორესურსების რეზერვების შექმნა ახალი ჰესებისა და ბუნებრივი აირის საცავების მშენებლობისა და განახლებადი ენერჯის გამომუშავების გზით ხელს შეუწყობს ენერგოკრიზისების პრევენციასა და მართვას და ენერგეტიკული უსაფრთხოების შემდგომ ამაღლებას.

საქართველოს სახელმწიფო ენერგეტიკული პოლიტიკის თანახმად, აჭარისათვის პრიორიტეტულია განახლებადი ენერჯისა და ალტერნატიული წყაროების უპირატესი გამოყენება და ენერგეტიკაში უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა. ამ მიზნის მისაღწევად შემუშავებულია „განახლებადი ენერჯის პოლიტიკა“. ენერგეტიკული პოლიტიკის მთავარი მიზანია მდიდარი ჰიდრორესურსების მაქსიმალური გამოყენება და თერმული თაობის სრული ჩანაცვლება. ჰიდროელექტროსადგურების იდენტიფიცირება და სათანადო რანჟირება, გადაცემათა ახალი ხაზებისა და ქვესადგურების მშენებლობა; არსებულ და ახალ ელექტროსადგურებში გამომუშავებული მოჭარბებული ენერჯის ექსპორტი.

ქობულეთი

ამჟამად ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ელ. მომარაგება ძირითადად ხორციელდება 220 კვ საჰაერო ელექტრო გადამცემი ხაზებით „პალიასტომი-1“ და „პალიასტომი-2“. ასევე 110 კვ საჰაერო ელექტრო გადამცემი ხაზებით „ჩაქვი“ და „ანასელი“ და 35 კვ საჰაერო ელექტრო გადამცემი ხაზით „ჩოლოქი“. აუცილებლობის შემთხვევაში შესაძლებელია თურქეთის რესპუბლიკაში გამავალი 220 კვ საჰაერო ელექტრო გადამცემი ხაზით „აჭარა“ ელ. ენერჯის მიღება ქვესადგურ „დიდ ბათუმში“.

სარეზერვო ელ. კვებისათვის მოქმედებაშია ადგილობრივი დანიშნულების ჰიდროელექტროსადგურები: „აწ. ჰესი (დადგმული სიმძლავრე 16 მგვტ), „სანალია ჰესი (4,0 მგვტ), „მაჭახელა ჰესი“ (1,45 მგვტ) და კინკიშა ჰესი“ (0,3 მგვტ).

მცირე და საშუალო ჰესები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებობს რეალური პირობები (კერძოდ: მდინარეების სტაბილური დებეტი, რელიეფური მდებარეობა, გამოუყენებელი სათანადო ფართობები) მცირე ჰესების მოსაწყობად.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში შესწავლილია მცირე მდინარეების ჰიდროლოგიური მონაცემები (არაპირდაპირი ერთჯერადი გაზომვის მეთოდით) მათი ჰიდროენერგეტიკული პოტენციალის გამოყენების მიზნით. შერჩეულია 4 მცირე ჰესის განთავსების ადგილი (საერთო სიმძლავრით 1.15 ათასი კვტ/სთ)

#	ადგილმდებარეობა	სავარაუდო სიმძლავრე კვტ/სთ
ქობულეთის მუნიციპალიტეტი		
1	სოფ. ჭახათი (ვარჯანაულის უბანი)	200-250
2	სოფ. ხალა (ხალისთავის უბანი)	200-250
3	სოფ. ჩაისუბანი (ქვისხილის დასახლება)	300-400
4	სოფ. ჩაისუბანი (გასამანიას უბანი)	200-250

გაზომარაგება

სივრცითი მოწყობის დოკუმენტის ფარგლებში გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის სავარაუდო პირველი ეტაპის გაზიფიცირების სარეკომენდაციო მიმართულებები, რაც საშუალებას იძლევა ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის უდიდესი ნაწილის ბუნებრივი აირით უზრუნველყოფას.

2-4.3 სოციალური ინფრასტრუქტურა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოციალური ინფრასტრუქტურის არსებული მდგომარეობის ანალიზმა გამოავლინა რიგი ნაკლოვანებები აღნიშნულ სფეროში. ქობულეთის სივრცითი მოწყობის სქემის ფარგლებში შემუშავებულია სოციალური ინფრასტრუქტურის არსებული და სამომავლო რუკები.

ხედვის რუქაზე აღნიშნულია ის ადგილები და არეალები სადაც უნდა განთავსდეს ამა თუ იმ სახის სოციალური დანიშნულების ობიექტები, კერძოდ:

საბავშვო ბაღები;

კულტურის ცენტრები;

ვეტერინალური ცენტრები;

სახანძრო სარეზერვო ავზები;

მონიშნულ ადგილებზე მათი განთავსება იძლევა ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოციალური ინფრასტრუქტურის საგრძნობ გაუნჯობესებას და ფაქტიურად მუნიციპალიტეტის ყოველი დასახლებული პუნქტის პირდაპირი ან ახლო მომსახურეობის საშუალებას.

2-5 ტურიზმი

2-5.1 ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარება

ტურიზმის სექტორი არის ერთ-ერთი ყველაზე სწრაფად მზარდი სექტორი საქართველოში. არსებობს მრავალი შესაძლებლობა ტურიზმის სფეროში ინვესტიციების განსახორციელებლად, დაწყებული საზღვაო კურორტებით გაგრძელებული მთის კურორტებით, მინერალური წყლებით, გამაჯანსაღებელი, კულტურული და სხვა სახის ტურიზმით.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში უნდა განხორციელდეს შემდეგი რიგი სამუშაოები :

შესწავლილ უნდა იქნეს ტურიზმის განვითარებისათვის აჭარაში არსებული პოტენციალი და რესურსები მუნიციპალიტეტების მიხედვით სრულყოფილი მონაცემთა ბაზის შექმნის მიზნით. საჭიროა, დეტალურად აღირიცხოს არსებული ინფრასტრუქტურის ობიექტები (შენობა-ნაგებობები), აგრეთვე ტურიზმის ცალკეული დარგების (ეკო-ტურიზმი, კულტურული ტურიზმი, რეკრეაციული და ა.შ.) განვითარებისათვის მუნიციპალიტეტებში არსებული ბუნებრივი და სხვა სახის რესურსები. ამ ინფორმაციის საფუძველზე შეიქმნას მონაცემთა შესაბამისი ბაზა;

მუნიციპალიტეტებში არსებული რესურსების შესახებ საინფორმაციო ბაზის გამოყენებით უნდა შემუშავდეს ტურიზმის დარგის კომპლექსური განვითარების გრძელვადიანი სტრატეგია;

საჭიროა, შემუშავდეს შესაბამისი მექანიზმები ტურიზმის სექტორის დივერსიფიცირებისა და შიდა ტურიზმის განვითარების მიზნით, რომელიც ხელს შეუწყობს ტურიზმის სხვადასხვა სახეობის განვითარებას ქობულეთში, მათ შორის:

კულტურული ტურიზმი (ისტორია, ხუროთმოძღვრება, ხელოვნება, ხალხური რეწვა, რელიგიური ტურები);
კურორტებზე დასვენება (საზღვაო, სამთო-სათხილამურო კურორტები და სხვ.);
ეკოტურიზმი;
სათავგადასავლო ტურიზმი;
აგროტურიზმი, მათ შორის, ღვინის და ადგილობრივი სამზარეულოს ტურები;
სამედიცინო ტურიზმი (ბალნეოლოგიური კურორტები მინერალური წყლებით, გოგირდის აბანოები, სამკურნალო ტალახი და ა.შ.);
საქმიანი და პროფესიული ტურიზმი;
სპორტული ტურიზმი (ალპინიზმი და სხვ.);
საკონფერენციო (MICE) ტურიზმი.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ტურისტული ნაკადის ზრდის უზრუნველსაყოფად უნდა შემუშავდეს ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარების ხელშემწყობის შესაბამისი პირობები (საგზაო ტურისტული ნიშნებისა და საინფორმაციო დაფების განთავსება; ტურისტულ ობიექტებზე დაშვების წესის საინფორმაციო დაფების განთავსება) და მოეწყოს ტურიზმის პრიორიტეტული სახეობების ინფრასტრუქტურა მუნიციპალიტეტების ტერიტორიებზე, კერძოდ:

კონგრეს ტურიზმი

ქობულეთში, 4-5 ვარსკვლავიანი სასტუმროების შემდგომი განვითარების შესაბამისად შესაძლებელია კონფერენციების, ბიზნეს შეხვედრების ჩატარებაზე ორიენტირებული ტურიზმის განვითარებაც. სასიამოვნო გარემო, ბიზნეს შეხვედრების დასვენებასთან კომბინაციაა მის კარგ შესაძლებლობას იძლევა.

არატურისტულ სეზონზე ტურისტთა ნაკადის გაზრდის მიზნით საჭიროა საკონფერენციო (MICE) ტურიზმის ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაცია და საკონფერენციო დარბაზების აღჭურვა შესაბამისი ინვენტარითა და მოწყობილობებით, აგრეთვე კადრებითა (სინქრონული თარგმნელები) და მომსახურე პერსონალით. ტურისტულმა სააგენტოებმა უნდა შეიმუშავონ სპეციალური შემეცნებითი ტურები (1-დღიანი) და ანიმაციური გასართობი პროგრამები კონფერენციის მონაწილეთათვის.

2-5.2 ზღვაზე დასვენება

ქობულეთი გამოირჩევა თავისი ბუნებრივი, გეოგრაფიული, კლიმატური, რეკრეაციულ - კლიმატური პირობებით, რაც ხელს უწყობს ტურიზმის სხვადასხვა სახეების განვითარებას. თვალწარმტაცი ბუნება, მრავალფეროვანი ლანდშაფტი, შავი ზღვის სუბტროპიკული ზონა, ჩანჩქერები, მინერალური სამკურნალო წყლები, ისტორიულ - კულტურული მემკვიდრეობა, ტრადიციული სტუმართმოყვარეობა და განთქმული სამზარეულო - ქმნის ქობულეთს მიმზიდველ ტურისტულ ადგილად.

კურორტი ქობულეთი საქართველოს შავი ზღვისპირეთის მნიშვნელოვანი ტურისტული ცენტრია. დამსვენებლებს იზიდავს მისი საყოველთაოდ ცნობილი წვრილქვიშიანი მრავალკილომეტრიანი პლაჟი, რომელიც ძალიან მოსახერხებელია მზის აბაზანების მისაღებად. პლაჟები კეთილმოწყობილია, აქ ფუნქციონირებს მრავალი წყლის ატრაქციონი. ქობულეთის მშვენებაა ზღვისპირა პარკი, რომელშიც თქვენ გაერთობით სპორტულ მოედნებზე, საზაფხულო კაფე-ბარებში, ბუნგალოებსა და დისკო-კლუბებში.

ბოლო წლების სტატისტიკური მონაცემებით ტურისტთა უმრავლესობას წარმოადგენს შიდა ტურისტები (საქართველოს სხვადასხვა კუთხეებიდან ჩამოსული დამსვენებელი), ხოლო რაც შეეხება საერთაშორისო ტურისტებს, აქ იმატა გასულ წლებთან შედარებით დამსვენებელთა ნაკადმა სომხეთიდან, აზერბაიჯანიდან, თურქეთიდან, რუსეთის ფედერაციიდან, უკრაინიდან, ბელორუსიიდან, ისრაელიდან, ირანიდან, ყაზახეთიდან და ევროპის სხვადასხვა ქალაქებიდან.

მიუხედავად ტურიზმის სხვა სახეთა მრავალფეროვნებისა, ქობულეთში დომინირებს ზღვაზე დასვენების ტურიზმი. ქობულეთში სიახლისა და ტურისტების მოზიდვის მიზნით, სასურველია სანაპიროზე (მდ. კინტრიშის შესართავის მიმდებარე სანაპირო, ფიჭვნარის სანაპირო) ნავსაყუდელი ადგილის გამოყოფა, რაც განაპირობებს სასაერთაშორისო კატარღებისა და კატარამანის შემოსვლას, რაც იძლევა საშუალებას, რომ ეფექტიურად დაინერგოს ქობულეთიდან სახმელეთო - საზღვაო საექსკურსიო

მომსახურება , კერძოდ - ტურისტებს ეძლევათ შესაძლებლობა იმოგზაურონ შემდეგ საზღვაო მარშრუტებზე :

„აჭარის კურორტები“ - ქობულეთი - ციხისძირი - ჩაქვი - მწვანე კონცხი - ბათუმი - გონიო - სარფი - ქობულეთი ;

ქობულეთი - ჩაქვი - მწვანე კონცხი - ქობულეთი (ქ. ბათუმის ბოტანიკური ბაღის დათვალიერება;

„არგონავტების ნაკვალევზე“ - ქობულეთი - ფოთი - ქობულეთი.

პლაჟები

სამდინარო პლაჟების მოწყობა მდ. კინტრიშზე~

ა) სოფ. ქობულეთი

აღნიშნული ტერიტორია მდებარეობს ქობულეთი -ჭახათის საავტომობილო გზის მიმდებარედ, სოფ. ქობულეთიდან 2 კმ- ის დაშორებით. ტერიტორიის მიმდებარედ მოწყობილია საპიკნიკე ადგილი.

ბ) სოფ. კობალაური

ტერიტორია მდებარეობს ქობულეთი -ჭახათის საავტომობილო გზის მიმდებარედ, სოფ. კობალაურში არსებულ თაღოვან ხიდთან ქ. ქობულეთიდან 27კმ- ის დაშორებით.

ეკო - პლაჟი

რომელსაც ქობულეთის გამგეობის მიერ გამოცხადებულ კონკურსში გამარჯვების შემდეგ გადაეცა პლაჟის ინვენტარი, ინფორმირებულია, თუ როგორ უნდა მოხდეს შემდგომი აღჭურვა და მოვლა. გამგეობას ხელშეკრულება აქვს გაფორმებული კონცესიონერთან, რაც აგრეთვე კარგი მაგალითია საზოგადოებრივი და კერძო სექტორის თანამშრომლობისა. კონცესიონერის ერთ-ერთი ვალდებულებაა უზრუნველყოს სისუფთავის შენარჩუნება პლაჟის არენდირებულ ტერიტორიაზე.

ამ მშენიერ ტერიტორიაზე შესვლა ნებისმიერ მსურველს შეუძლია. ადგილი კი ძალზე სასურველია, რადგან იქვეა ქობულეთის სახელმწიფო ნაკრძალი, მსგავსი ეკოსისტემა მსოფლიოში სხვაგან არ არსებობს.

არამწვევლთა პლაჟი

ქობულეთის ახალი საზაფხულო, ტურისტული საბანაო სეზონი პირველი „არამწვევლი“ პლაჟის გახსნით შეიძლება აღინიშნოს. ქალაქი, რომელსაც ქვეყნის ერთ-ერთი უმთავრესი ტურისტული ცენტრის სტატუსი აქვს, შესაძლებელია იამაყოს წარწერის გამოჩენით: **Plage sans tabac** (პლაჟი თამბაქოს გარეშე).

„არამწვევლი“ პლაჟის სტატუსს მიიღებს პლაჟი, რომელიც ქალაქის ერთ-ერთ ცენტრალურ ნაწილშია განთავსებული. ეს სანაპირო იმითაცაა ცნობილი, რომ შეზღუდული შესაძლებლობების პირებისთვისაა გათვალისწინებული. მოწვევაზე აკრძალვა აქ ახალი სეზონის დაწყებისთანავე შევა ძალაში, კანონდამრღვევებს კანონით გათვალისწინებული ჯარიმის გადახდა ემუქრება.

ფერადი პლაჟი

პლაჟზე დასვენების ხსენებისას ყველას ნაცნობი სურათი წარმოუდგება - ქვიშა, ტალღების ხმა, შეზღონებისა და ქოლგების რიგები. თუმცა უცნაური გამოწვევებიც არსებობს და მათი რიცხვი არც თუ მცირეა. ზოგ პლაჟზე ქვიშა შავი, მწვანე, წითელი ან სულაც იისფერია... ბუნებასთან ერთად, საკურორტო საოცრებებს ადამიანის ხელიც ქმნის.

ფერადი პლაჟის მოწყობა შესაძლებელია კურორტ ციხისძირის პლაჟზე (შავი ქვიშით), ქობულეთის სანაპიროს ცენტრალურ მონაკვეთში (ოქროსფერი ქვიშით), ჩაქვი - ბუკნარის სანაპირო ზოლის მონაკვეთზე (თეთრი ქვიშით).

ქანდაკეები პლაჟზე

ქალაქ ქობულეთთან ახლოს სოფელი ბობოყვათია. აქ არსებულ პლაჟზე შესაძლებელია განთავსდეს რამოდენიმე ათეული სხვადასხვა სიმაღლისა და კომპოზიციის ლითონის ქანდაკეები.

დამისპლაჟები - ცეკვები ქვიშაზე
ასეთი პლაჟის მოწყობა შესაძლებელია ფიჭვნარის სანაპირო ზოლზე.

დაივინგ ო

დაივინგი წყალქვეშა ტურიზმის ერთ ერთი აქტიური სახეობაა. რაც უფრო ღრმად ჩადიხარ, მით უფრო საინტერესო და ამოუცნობია ზღვის სამყარო. წყალმცენარეებთან და ზღვის მობინადრეებთან ერთად, ასევე ძალიან საინტერესოა ჩაძირული გემებისა და თვითმფრინავების დათვალიერება. ამასთან, ყვინთვა ავარჯიშებს სხეულის მთავარ კუნთებს, აუმჯობესებს ფილტვების მუშაობას, ხელს უწყობს ინდივიდის განტვირთვასა და კმაყოფილებას.

ჯერ კიდევ უძველეს დროში, როცა ზღვამ ნაპირზე ნიჟარები და სხვა საინტერესო საგნები გამორიყა, ადამიანი დაინტერესდა, თუ რა საიდუმლო იმალება ზღვის ფსკერზე. პირველი ცნობები წყალქვეშა ცურვის შესახებ ძვ. წ. 168 წლით თარიღდება, როცა მაკედონიაში მყვინთავებმა მეფე ფერსეუსის მიერ ზღვაში გადაყრილი განძის დაბრუნება გადაწყვიტეს.

დაივინგის უამრავი სახეობა არსებობს: ავტონომიური, არაავტონომიური, მოხალისეთა, სამკურნალო და სხვა. მოხალისეთა ყვინთვის მიზანია დასვენება. იგი სრულდება ინსტრუქტორის თანხლებით და თავის მხრივ გულისხმობს ყვინთვის ისეთ სახეობებს, როგორცაა წყალქვეშა ნადირობა, წყალქვეშა ფოტოგრაფია, ორიენტალური ყვინთვა კომპასით და სხვა. (შავ ზღვაში განსაკუთრებით საინტერესოა „ფილოფლორას მინდორი“).

ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიაზე წყალქვეშა ცურვა შესაძლებელია სარფში, კვარიათში, ციხისძირსა და პალიასტომის ტბაზე.

ტურიზმის აღნიშნული სახეობის განვითარებისათვის საჭიროა ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ადგილის გამოყოფა, კერძოდ ჩაქვში დაივინგის ცენტრის ჩამოყალიბებისათვის. ცენტრის მიერ მომზადდება წყალქვეშა ცურვის ინსტრუქტორები, რომლებიც ჩაუტარებენ დაივინგის მოყვარულთ ვარჯიშებს და მათი საშუალებით მოხდება წყალქვეშა ცურვა.

2-5.3 ტურიზმის სახეობები 2-5.3.1 ეკოტურიზმი

ტურისტული ცენტრების, განთავსების ობიექტებში, დაცულ ტერიტორიებზე ჩატარებული კლევების საფუძველზე დგინდება, რომ ქობულეთში ჩამოსული უცხოელი ტურისტების უმრავლესობა სარგებლობს ეკოტურისტული პროდუქტით (პოლონეთი, ისრაელი, დასავლეთ ევროპის ქვეყნები, უკრაინა, ბელურუსია, რუსეთის ფედერაცია).

ეკოტურიზმი - ეს არის ისეთი მოგზაურობა ტურისტებისა, რომლებსაც გარემოსადმი თავიანთი პასუხისმგებლობა მკაფიოდ აქვთ გათვითცნობიერებული. ასეთი ტურების მიზანია ველურ ბუნებასთან ურთიერთობა. ეკოტურიზმს მინიმუმამდე დაჰყავს გარემოზე ეკოლოგიური და კულტურულ-სოციალური ხასიათის უარყოფითი ზეგავლენის შედეგები, ხელს უწყობს დაცული ტერიტორიებისა და რეგიონების მოსახლეობის ეკონომიკური შემოსავლების ზრდას. ეკოტურისტები შეიძლება იყვნენ ტყისმოყვარულები და აკვალანგისტები, რომლებსაც წყალქვეშა სამყარო აინტერესებთ, ასევე ფრინველების მოყვარულნი და ა. შ. ტურიზმის ეს სახეობა პოპულარულია ტურისტთა იმ კატეგორიებს შორის, რომლებსაც სურთ მიიღონ მეტი ინფორმაცია ადგილობრივ ეკოსისტემაზე, ეკოკულტურაზე და ალელვებზე გარემოს დაცვის პრობლემები. ტურიზმის ეს სახეობა დიდ კაპიტალ-დაბანდებას არ საჭიროებს, მაგრამ კვალიფიციური გიდების ყოფნა აუცილებელია, რადგან იმ ადგილებში სადაც ტურისტები მოძრაობენ საჭიროა ბუნების დაცვის მკაცრი პრევენციული ზომების გატარება.

ქობულეთში ეკოტურისტებად მირითადად გვევლინებიან ისეთი ადამიანები, როგორებიც არიან: მეცნიერები, მკვლევარები, საგანმანათლებლო ტურების ორგანიზატორები, ასევე ადამიანები, რომლებსაც სურთ გაეცნონ ქობულეთის ბუნებრივ და კულტურულ გარემოს, ისტორიას.

ეკო-ტურიზმის განვითარების საარსებო მინიმუმი:

ისტორიულ - კულტურული ძეგლების და დაცულ ტერიტორიებზე მისასვლელი ბილიკების აღდგენა; ინვესტიციები - შესაბამისი ინფრასტრუქტურის მოსაწყობად (არ არის აუცილებელი ძვირადღირებული ტურისტული ინფრასტრუქტურა. მაგ: სანაგვე ურნები, ტუალეტები); საინფორმაციო და მიმანიშნებელი დაფების დახვეწა და ყველა მისასვლელთან განთავსება; საკემპინგო ტერიტორიების მოწყობა; საგანმანათლებლო, კულტურული და შემეცნებითი პროგრამების შემუშავება; ადგილობრივი მოსახლეობის მჭიდრო ჩართულობის უზრუნველყოფა, მათი სწავლება ამ მიმართულებით და მცირე ბიზნესის განვითარებაში ხელშეწყობა; დამატებითი სამუშაო ადგილების შექმნა. ეკო ტურიზმისათვის დამახასიათებელი საკემპინგო ტურიზმის სახეობის განვითარება ქობულეთში შეიძლება აქტუალური გახდეს, რადგან საკემპინგე და საკარვე ადგილთა რაოდენობა მრავლადაა როგორც დაბლობში, ასევე ე. წ. ველურ ადგილებში. უნდა მოეწყოს და უზრუნველყოფილი იყოს შესაბამისი ინფრასტრუქტურით.

საკემპინგე ადგილები

ფიჭვნარი
ბობოყვათი
ციხისძირი
კვირიკე
სოფ. ქობულეთი
კინტრიშის ხეობა

ეკო ტურიზმი ადგილობრივი მოსახლეობისათვის დამატებითი შემოსავლების მიღების შესაძლებლობას გაზრდის და იქ მცხოვრებ ადგილობრივ მოსახლეობას შრომისუნარიანს გახდის. მოსახლეობამ უნდა გააცნობიეროს, რომ გარდა შემოსავლების მიღებისა, სხვა რა დადებითი თვისებები შეუძლიათ მიიღონ ეკო ტურიზმის განვითარებიდან.

ეკო ტურიზმი არ აყენებს ზიანს ბუნებას, გამომდინარე აქედან, რომ ეკოტურისტებს აინტერესებთ ესა თუ ის ბუნებრივი გარემო იმ სახით, როგორც ის არსებობს და არ მოელიან მის ცვლილებას. გააცნობიერონ უნდა, რომ ეკო ტურიზმი ხელს დადებითი ეთიკისა და ქცევის ჩამოყალიბებას ბუნებასთან მიმართებაში.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკოტურისტული რესურსები (ქობულეთის დაცული ტერიტორიები, კინტრიშის დაცული ლანდშაფტი, მტირალას ეროვნული პარკი, თიკერის ტყე, ისპანის ტორფნარები) იძლევა საშუალებას ახალი ეკოტურისტული მარშრუტების შემუშავებისათვის, კერძოდ:

ჩოლოქის პარკი

მდ. ჩოლოქის მარცხენა ნაპირის სანაპირო დიუნისა და შესაბამისად დიუნური მცენარეულობის კონსერვაციისა და გონივრული გამოყენების (ეკოტურიზმი და საგანმანათლებლო) შესახებ

კოლხეთი მდიდარია როგორც ფლორისა და ფაუნის, ასევე ჰაბიტატების მსოფლიო უნიკალურობით. ამ მხრივ განსაკუთრებული ბიომრავალფეროვნებით გამოირჩევა ქობულეთი, მისი სანაპირო ზოლი. ამ უნიკალურობას მიძღვნა 2009–2010 წწ ქ. ქობულეთში ჩატარებული მსოფლიო კონგრესები და სიმპოზიუმები.

მდიდარია კოლხეთი და მათ შორის სამხრეთი კოლხეთი – აჭარა ენდემებითა და რელიქტებით. ისეთი სახეობებითა და ჰაბიტატებით, რომლებიც ევროკავშირისათვის ზურმუხტის ქსელისა (Emerald network) და Nature 2000 ფარგლებში დაცულია. მათ მთელს ევროპაში გაქრობის საფრთხე ემუქრებათ. ერთ–ერთი ასეთი გახლავთ სანაპირო ქვიშიანი დიუნები და შესაბამისად დიუნური მცენარეულობა. სანაპირო დიუნის პატარა მონაკვეთი 200 კვ მ ფართობი შემორჩენილია მდ. ჩოლოქის მარცხენა ნაპირას.

გამომდინარე იქედან, რომ დღეს გლობალურია ბიომრავალფეროვნების კონსერვაცია და გონივრული გამოყენება, ამ სახეობებს დიდი როლი აკისრიათ ეკოტურიზმის განვითარების სფეროში. ამ მიზნით აუცილებელია დაცული იქნას აღნიშნული ტერიტორია, სადაც განთავსდება საინტერპრეტაციო–

საინფორმაციო დაფები, რომელსაც ორმაგი დატვირთვა ექნება ეკოტურიზმი და ეკოლოგიური ცნობიერების ამაღლება.

აქტივობები:

ტერიტორიის შემოღობვა საძოვრების მენეჯმენტის არარსებობის გამო;
ხის, ქობულეთისათვის დამახასიათებელი საინფორმაციო ცენტრის გადატანა შიგნით სადაც ფიჭვნარია
საინფორმაციო ცენტრის უკან იქ სადაც ქვიშიანი დიუნა და შესაბამისად დიუნური მცენარეულობა იწყება
განთავსდება ორი საინტერპრეტაციო საინფორმაციო დაფა რომელსაც ეკო-ტურისტული და
საგანმანათლებლო დატვირთვა ექნება
საინფორმაციო ცენტრის ნარჯვნივ გაკეთდება მოსასვენებელი და სასეირნო ინვალიდებისათვის
საინფორმაციო ცენტრის მარცხნივ მოეწყობა საგამოფენო სტენდი
შეიძლება გაკეთდეს პატარა ბარი, სადაც არ გაიყიდება ალკოჰოლური სასმელები
პარკში იქნება Wi-fi
განთავსდება რეკლამები და ტურები, შეიძლება პატარა სუვენირების მაღაზიაც განთავსდეს
კიდევ უფრო უკეთესად მოეწყობა იქ არსებული ტუალეტი
განთავსდება სამგანყოფილებიანი (ქაღალდი, პლასტმასი, ჭიქა) სანაგვე ურნები

ფრინველებზე დაკვირვება

მარშრუტის ტიპი - საფეხმავალი

სიგრძე -- 3, 5კმ

ხანგრძლივობა -- 2,5 სთ

სირთულე : საშუალო

სიმაღლე ზღის დონიდან : საწყისი - 21მ, საბოლოო - 400მ.

მარშრუტის აღწერა: მარშრუტის მთავარ ღირსშესანიშნობას საყდრის მთიდან ფრინველებზე დაკვირვება წარმოადგენს. ამ ადგილიდან ხშირად შეუიარაღებელი თვალითაც შეიძლება დაინახოთ სხვადასხვა გადამფრენი ფრინველის რამდენიმე სახეობა. ხოლო თუ ბინოკლით იქნებით შეიარაღებული, შესაძლოა მათ უფრო დეტალურად გაეცნოთ.

მარშრუტი იწყება სოფ. შუამთის გადასახვევიდან და სასოფლო გრუნტის გზის აღმართს მიუყვება. აღსანიშნავია, რომ მარშრუტის საბოლოო წერტილამდე გზა დამარკვულია შემდეგი სახის ნიშნულით - „ფრინველებზე დაკვირვება“.

გრუნტის გზის დასასრულს მარშრუტი საცალფეხო ბილიკს მიუყვება და საყდრის მთასთან სრულდება. აქ განლაგებულია პლატფორმა საიდანაც შესაძლებელია ფრინველებზე დაკვირვება. ამ ადგილიდან იშლება ულამაზესი ხედი, ერთის მხრივ, შავ ზღვაზე და მეორეს მხრივ, ხეობაზე, სადაც ზღვიდან გადამფრენი ფრინველები შემოდინან.

ეკოტურისტული მარშრუტები მტირალას ეროვნულ პარკში:

ჩაქვისთავი - ბეზონის მთა - ჩაქვისთავი (სიგრძე - 14 კმ, ხანგრძლივობა - 1 დღე, სიმაღლეთა სხვაობა 400 - 1400 მ, მოქმედების დრო - 1 ივნისიდან 1 ოქტომბრამდე);

ჩაქვისთავი - კორხას მთა - მთა პატარა მტირალა - მთა დიდი მტირალა - მთა კორხა - ჩაქვისთავი (სიგრძე - 30 კმ, ხანგრძლივობა - 2 დღე, სიმაღლეთა სხვაობა 300 - 1300 მ, მოქმედების დრო - 1 ივნისიდან 1 ოქტომბრამდე);

მახუნცეთი - მთა დიდი მტირალა - მთა კორხა - ჩაქვისთავი (სიგრძე - 17 კმ, ხანგრძლივობა - 2 დღე, სიმაღლეთა სხვაობა 400 - 1400 მ, მოქმედების დრო - 1 ივნისიდან 1 ოქტომბრამდე);

ყოროლისთავი - პატარა მტირალა - ჩაქვისთავი (სიგრძე - 30 კმ, ხანგრძლივობა - 1 დღე, სიმაღლეთა სხვაობა 300 - 1350 მ, მოქმედების დრო - 1 ივნისიდან 1 ოქტომბრამდე);

ჩაქვისთავი - დიდი მტირალა - ცივ წყაროს გადასასვლელი - აგარა (სიგრძე - 22 კმ, ხანგრძლივობა - 2 დღე, სიმაღლეთა სხვაობა 300 - 1350 მ, მოქმედების დრო - 1 ივნისიდან 1 ოქტომბრამდე);

ჩაქვისთავი - ხეკნარა - ზერაბოსელი - დიდვაკე - ხინო (სიგრძე - 30კმ, ხანგრძლივობა - 2 დღე, სიმაღლეთა სხვაობა 400 – 1400 მ, მოქმედების დრო - 1 ივნისიდან 1 ოქტომბრამდე);

ეკოტურისტული მარშრუტი - „ხინოს მთა“

ტურის ხანგრძლივობა 4 დღე;

ტიპი - სალაშქრო.

მოქმედების დრო : 20 ივნისი - 15 სექტემბერი

მარშრუტი გადის შუახევისა და ქობულეთის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიებზე, კერძოდ: მარშრუტი იწყება ნაღვარევის (ჭვანის) ხეობაში სოფ. ცხემლისიდან. ეს ხეობა ცნობილის შერეული ტყეებით, სარწყავი სისტემებით, სათიბებით, ულამაზესი ლანდაფტით. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მარშრუტი გადის მწვერვალ „ ხინოს“ (2596მ.) დასავლეთ და ჩრდილოეთ მხარეს ალპურ ზონაში, სადაც აგვისტოს ცხელ დღეებშიც მრავლადაა თოვლიანი ფერდობები. ყველა ნაკადული სასმელ წყლად გამოიყენება, გვხვდება სამკურნალო ტალახები, მარშრუტზე მრავლადაა სამკურნალო მცენარეები, ტყისა და ალპური ზონის მოცვი. „ხინოს“ მთის მიდამოებში ბინადრობს როჭო, ტყის ქათამი, არჩვი.

აღნიშნული მარშრუტი გადის საუკუნეების განმავლობაში აქტიურად გამოყენებად საქარავნო გზებზე, კერძოდ: სოფ. ცხემლისიდან პერანგას გადასასვლელამდე მარშრუტი გადის საავტომობილო გზაზე, პერანგას გადასასვლელიდან ცხემლა იაილამდე ბილიკზე, პერანგას გადასასვლელიდან „სიძე - პატარძლის“ ქვებამდე ბილიკი გადის ფოთლოვან ტყეში, დანარცენი - ალპურ ზონაში.

მარშრუტი ისეა შერჩეული , რომ ხანგრძლივ გადასვლებს არ საჭიროებს. ყოველდღიურად ტურისტები გაივლიან 12 – 15 კმ-ს და ღამისთევები მოეწყობა მოსახლეობასთან ახლოს (ყიშლებსა და იაილებში), ამიტომ დამატებითი თავშესაფარების მოწყობა მარშრუტზე არ საჭიროებს, თუმცა „სიძე - პატარძლის“ ქვებთან და სარმიყელთან არის მიტოვებული ქოხები, რისი გამოყენებაც საჭიროების შემთხვევაში არის შესაძლებელი.

აღნიშნული მარშრუტი გათვალისწინებულია ფიზიკურად მომზადებული ტურისტებისათვის. სასურველია ქონდეთ ლაშქრობის გამოცდილება.

მარშრუტზე საჭირო ინვენტარი : ზურგჩანთა, პარალონი, საძირე ტომარა, კარავი, საქარული, ჯამ - ჭურჭელი, ფანარი. მგზავრობა ქობულეთიდან ცხემლისამდე (96 კმ) და სოფ. ხინოდან ქობულეთამდე შესაძლებელია მიკროავტობუსით. ტურისტთა მომსახურება მარშრუტზე უნდა განახორციელოს კვალიფიციურმა გიდმა (10 კაცზე 1 გიდი - გამყოლი).

ალპურ ზონაში ზოგჯერ დღის მეორე ნახევარში შემოდის ნისლი, ამიტომ მარშრუტის გავლა (განსაკუთრებით პერანგას მთისა და სარბიელას მთის მონაკვეთები) უნდა განხორციელდეს დღის პირველ ნახევარში. სხვა განსაკუთრებული შემთხვევები , რამაც შეიძლება ტურისტთა მოძრაობა შეაფერხოს მარშრუტზე არ არის (წვიმის შემთხვევაში ჯგუფი კარავებშია).

ლაშქრობისას ტურისტებს თან მიაქვთ 1 დღის საგზალი , დანარჩენ დღეებში ტურისტები საკვებს შეიძენენ იაილებში.

პერსონალური აღჭურვილობიდან ტურისტებს უნდათ ქონდეთ: ზურგჩანთა, პარალონი, საძირე ტომარა, საქარული, ფანარი, ჯამ - ჭურჭელი, ხოლო საერთო აღჭურვილობიდან 8- 10 ტურისტზე საჭიროა 4 კარავი (3 - ადგილიანი) , 2 ქვაბი, პირველადი დახმარების წამლები.

წინასაღაშქრო მოთხოვნებიდან განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს მოლაშქრეთა ჯანმრთელობის მდგომარეობას, ფიზიკურ მონაცემებს, მოლაშქრეთათვის ტანსაცმელისა და ფეხსაცმელის შერჩევას.სამაშველო სამსახურთან დაკავშირება მარშრუტიდან შესაძლებელია მობილური ტელეფონით.

ეკოტურისტული მარშრუტი „ქობულეთი - კვირიკე - ზედა სამება - სკურდას მთა;

ეკოტურისტული მარშრუტი „ქობულეთი - ჭახათი - კინტიშის ნაკრძალი - ხინო“.

ეკოტურისტული მარშრუტი „ქობულეთი - ჭვანა - ჯვარი მინდორი - ხინო.

საზაფხულობანაკები- სხვა და სხვა ინსტიტუტებთან, სკოლებთან აქტიური თანამშრომლობით შესაძლებელია ერთ-ერთი მიმართულებ აიყოს ახალგაზრდული ბანაკების ორგანიზება ქობულეთის კურორტზე, მტირალას ეროვნულ პარკში და ა.შ..

2-5.3.2 აგროტურიზმი

სასოფლო ანუ აგრარული ტურიზმი ითვალისწინებს: ტურისტთა განთავსებას ადგილობრივი ტრადიციებით აგებულ სახლებში, კვებას ადგილობრივი წარმოების კვების პროდუქტებით და მონაწილეობას სოფლის ცხოვრებაში. ადგილობრივი მკვიდრნი სოფლად აშენებენ, ფლობენ და განკარგავენ ტურისტულ ობიექტებს, ქმნიან სამუშაო ადგილებს და ტურისტების მიერ გაწეული დანახარჯებიდან იღებენ პირდაპირ ეკონომიკურ მოგებას. სასოფლო ტურიზმის წარმატებული განვითარება არ ითხოვს დიდ კაპიტალდაბანდებას, მაგრამ საჭიროებს სრულყოფილ დაგეგმვას და პროგრამირებას. ადგილობრივმა მოსახლეობამ ობიექტთა მომსახურებისათვის უნდა გაიაროს სპეციალური მომზადება. პირველ ეტაპზე უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა მიიღოს მცირე სესხები და ტექნიკური კონსულტაციები. მთავარია, რომ თითოეულ სოფელში შენარჩუნებული იქნას განვითარების ოპტიმალური დონე, რომ არ შეიქმნას ეკოლოგიური და სოციალური პრობლემები. აუცილებლობის შემთხვევაში შესაძლებელია სოფლებში ახალი ტურისტული ობიექტები აშენდეს.

ფერმერული ტურიზმი - თითქმის სასოფლო ტურიზმის ანალოგიურია, დიდი პოპულარობით სარგებლობს ზოგიერთ ევროპულ ქვეყანაში და მსოფლიოს მრავალ რეგიონში ვითარდება. ტურიზმის ეს სახეობა ტურისტებს საშუალებას აძლევს განთავსდნენ ფერმებში, რანჩოებსა და პლანტაციებში (ტროპიკულ რეგიონებში), ან სტუმრებისათვის განკუთვნილ ცალკე სახლებში (კვებით). ამასთან ერთად ტურისტებს საშუალება აქვთ გაეცნონ, ან მონაწილეობა მიიღონ სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობაში. გარდა ამისა ზოგიერთი ფერმერი თავის ტერიტორიაზე აწყობს კემპინგებს და ტურისტებს თევზაობისა და ნადირობის საშუალებას აძლევს. ტურისტებს შეუძლიათ ფერმის ტერიტორიები გამოიყენონ ბაზებად, საიდანაც ლაშქრობები მოეწყობა. მეთევზეთა დასახლებებში ადგილობრივ მცხოვრებთ შეუძლიათ ტურისტებს მისცენ საცხოვრებელი და მონაწილეობა მიაღებინონ თევზაობაში. ტურიზმის ამ სახეობის ორგანიზებისათვის შეიძლება ტექნიკური დახმარება გახდეს საჭირო. როგორც წესი იმ სასოფლო რაიონებში, სადაც ტურიზმი ვითარდება, თავს იჩენს მომსახურების და ჯავშნის სისტემის შექმნის აუცილებლობა.

2-5.3.3 სამკურნალო - გამაჯანსაღებელი ტურიზმი

ქობულეთის მუნიციპალიტეტს აქვს რეკრეაციულ-ბალნეოლოგიური ტურიზმის განვითარების პოტენციალიც, რომლის შესწავლა და ამ მხრივ ინფრასტრუქტურის განვითარება საინტერესო და სასარგებლო იქნება როგორც ადგილობრივებისათვის ასევე სტუმრებისათვისაც. ქობულეთში ბევრი მინერალური წყალი და სამკურნალო ტალახია, რომელიც შეიძლება გამოიყენებული იქნეს მათ ირგვლივ ტურისტულ-რეკრეაციული ობიექტების განვითარების მიზნით:

სოფელ კვირიკეში ლაფშას წყალზე გამომდინარე გოგირდოვანი წყალი. (ბუნებრივად გამომდინარე გოგირდოვანი სამკურნალო წყალი საუკეთესო საშუალებაა კუჭის, ათეროსკლეროზის, სახსრების და მარილების სამკურნალოდ).

გოგირდის აბანოები ახალსოფელში (აქვს ორგანიზმის გამწმენდი ეფექტი)

კინტრიშის ხეობაში მდებარე ყოფილი გოგირდოვანი აბანოები, რომელიც საჭიროებს აღდგენას.

სამკურნალო ტალახები

ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორების გამოყენებასხვადასხვა დაავადებების მკურნალობისა და პროფილაქტიკის მიზნით ერთ-ერთი აქტუალური ამოცანაა თანამედროვე მედიცინისათვის. მკურნალობის ბალნეოლოგიური მეთოდების დანერგვა როგორც კურორტებზე ასევე მის გარეთ ხელს უწყობს მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის ეფექტურ გაუმჯობესებას.

სამკურნალო პელოიდებს (ტალახებს) თავისი დიდი თერაპიული მოქმედების გამო ბალნეოლოგიაში და კურორტთერაპიაში განსაკუთრებული ადგილი უკავია. მათი გამოყენების ისტორია უხსოვარი დროიდან იწყება.

რაც შეეხება ტალახით მკურნალობის ისტორიას საქართველოში, იგი უშუალოდ დაკავშირებულია ახტალის სამკურნალო ტალახთან, რომლის შესახებ პირველი ცნობები გვხვდება მე-18 საუკუნეში, ვახუშტი ბატონიშვილის საქართველოს გეოგრაფიულ აღწერილობაში.

პელოიდებს მათი ტიპის მიუხედავად გააჩნიათ საერთო სამკურნალო მოქმედება. ისინი ავლენენ გამოხატულ თერაპევტულ ეფექტურობას:

1. თბოფიზიკური თვისებების გამო;
2. ორგანომინერალური შემადგენლობის გამო;
3. ბიოლოგიურად აქტიური ნაერთების: რკინის ქანგი, სპილენძი, ალუმინი, კობალტი, ამინომჟავები, ნახშირწყლები, გოგირდწყალბადი, აზოტი, აგრეთვე ჰორმონების, ანტიბიოტიკებისა და ვიტამინების მსგავსი ნივთიერებების შემცველობის გამო.

სამკურნალო ტალახებს გააჩნიათ ბაქტერიოციდული, ბაქტერიოსტატიკური, ანთებისსაწინააღმდეგო და პროანტიოქსიდანტური მოქმედება.

ჩვენთვის ხელმისაწვდომ ლიტერატურაში არ გვხვდება მონაცემები აჭარაში გავრცელებული სულფიდური პელოიდების კვლევის შესახებ.

გამომდინარე აქედან აჭარაში გავრცელებული სულფიდური პელოიდების კვლევამათი სამედიცინო და კოსმეტოლოგიურ პრაქტიკაში გამოყენების მიზნით ერთ ერთი აქტუალური პრობლემაა ტანამედროვე მედიცინისა და ფარმაციისათვის.

2-5.3.4 კულტურულ - შემეცნებითი ტურიზმი

ქობულეთში არის კულტურული და რელიგიური ტურიზმის განვითარების დიდი პოტენციალი და ასევე სათავგადასავლო ტურიზმის განვითარების შესაძლებლობაც. ამ მხრივ აღსანიშნავია ის მდიდარი მატერიალურ-კულტურული მემკვიდრეობა რაც მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განლაგებული ისტორიული ძეგლებისა თუ ნანგრევების სახით. თითოეული მათგანის როგორც სამეცნიერო-კულტურული ასევე ტურისტული ღირებულება დიდია და შესაბამისი ინფრასტრუქტურის განვითარება აუცილებელია მათ იგვლივ, კერძოდ კი - მისასვლელ გზების მოწესრიგება, ნიშნულების დადგმა, ბილიკების მოწყობა, ასევე ამ ძეგლების შესახებ სრული ინფორმაციის თავმოყრა და უცხო ენაზე ხელმისაწვდომობა, ამ მხრივ გიდების ინფორმირებულობის გაზრდა.

ყველაზე მთავარი ამ მხრივ პეტრას ციხის საკითხის მოგვარებაა ამ ეტაპზე, არდგან ეს ობიექტი სარგებლობს ტურისტების დიდი ინტერესით, ასევე მისი მდებარეობაც ხელსაყრელია და ძეგლის ისტორიული მნიშვნელობაც განაპირობებს ვიზიტორთა სიმრავლეს, თუმცა ციხის ტერიტორიაზე არ არსებობს ტურისტული ინფრასტრუქტურა და არც მისასვლელი გზა და სხვა ტურისტული სერვისებია უზრუნველყოფილი. კარგი იქნება გონიოს ციხის ანალოგიურად მოხდეს პეტრას ციხის მოწყობაც, თავისი გიდების სერვისით, საინფორმაციო ცენტრით, მოწყობილი ბილიკებითა და საოპირფარეშოთი. ასევე მნიშვნელობანია ციხის ტერიტორიაზე შესვლა უნდა იყოს ფასიანი და პირველად ტურისტულ სერვისებთან ერთად დაემატოს ანიმაციის საშუალებებიც, რაც კიდევ უფრო მიმზიდველს გახდის მას ტურისტული თვალსაზრისით.

მნიშვნელოვანია ფიჭვნარის ანტიკური ხანის ნაქალაქარის ტერიტორიაზე მოეწყოს კულტურული ტურიზმის ინფრასტრუქტურა, კერძოდ:

კეთილმოეწყოს მისასვლელი და შიდა გზები;

საავტომობილო მაგისტრალზე განთავსდეს საინფორმაციო ბანერი და მაჩვენებელი;

მოეწყოს შიდა ბილიკები და მოხდეს მათი მარკირება;

არქეოლოგიური ექსპედიციის მონაწილეთა განთავსებისათვის აიგოს განთავსების საშუალებები (კოტეჯები) შესაბამისი ინფრასტრუქტურით (წყალმომარაგებისა და კანალიზაცია, განათება)

არქეოლოგიური ბაზის კეთილმოეწყობა (საინფორმაციო დაფისა და სუვენირების გასაყიდი პუნქტის განთავსება, მინი სპორტული მოედნის მოწყობა)

ასევე მუნიციპალიტეტში რელიგიური ტურიზმის განვითარების დიდი პოტენციალია, აქ ბევრი ეკლესიის ნაშთია განლაგებული:

სოფელიკვირიკე

წმ. გიორგისტამარი

ელენესდაკოსტანტინესსახელობისტამარი

წმ. კვირიკესდაივლიტასსახელობისსაყდარი

ციხისძირი

პეტრასციხე

ალექსანდრეოქროპირიდისსახელობისტამარი

წმ. გიორგიათონელისსახელობისტამართეთროსანი

კინტრიშისხეობა

თაღვანახიდები, ციხეები (აქ აღსანიშნავია ელიას ციხე - რომელიც დიდ ინტერესს იწვევს ტურისტებში.)

წმინდაგიორგისდედათამონასტერი

წმ. იოანენათლისმცემლისსახელობისმამათამონასტერი და სხვა.

ყველა ამ ობიექტებთან მიმართებაში ასევე გასათვალისწინებელია პირველადი ინფრასტრუქტურის უზრუნველყოფისა და სრულყოფის საკითხი, კერძოდ კი: მოსაწესრიგებელია გზები, მისასვლელი ბილიკები, საპირფარეო მიმდებარე ტერიტორიაზე, ტურისტული მანიშნებლები, საგზაო ნიშნულები და დაფები.

2-5.3.5 ეთნოტურიზმი

საქართველო, მათ შორის აჭარის რეგიონი ძალზედ საინტერესო და მიმზიდველია ბევრი უცხოელისათვის თავისი უნიკალური ანბანის, ენის, ფოლკლორის, მრავალსაუკუნოვანი ჩამოყალიბებული ისტორიულ-კულტურული ტრადიციების გამო. ეთნოტურიზმის განვითარებისათვის აუცილებელია:

სათანადო მაღალკვალიფიციური ექსკურსიამძღოლების მნიშვნელოვანი კომფორტის მომზადება / გადამზადება, ასევე ეთნოტურიზმის პროცესში აქტიურად უნდა ჩაერთოს ადგილობრივი (განსაკუთრებით სოფლის) მოსახლეობა, რომელთა სახლებშიც (წინასწარ შერჩეული და პროგრამაში ჩართული) მოხდება სტუმრების მიყვანა / განთავსება ადგილობრივი ადათ-წესების და ცხოვრების გასაცნობად. გარდა ამისა, შესაძლებელია სტუმრებისათვის ქართული ენის, სიმღერის, ცეკვის, ხალხური რეწვის შემსწავლელი კურსების შეთავაზება, რაც, თავისმხრივ, მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს საქართველოს პოპულარიზაციას მსოფლიოს მასშტაბით.

2-5.4 სტატუსის მინიჭება ან გაზრდა

საქართველოს პრეზიდენტის 2005 წლის 22 ივლისის N 655 ბრძანებულების საფუძველზე აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე დამტკიცებულია 6 კურორტი და 17 საკურორტო ადგილი. ბოლო წლების განმავლობაში ტურიზმის დარგი აღიარებულია ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებად და აქედან გამომდინარე, როგორც ცენტრალური, ისე ადგილობრივი ხელისუფლების ძალისხმევით ბევრი რამ გაკეთდა ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარების საქმეში, კერძოდ: აშენდა ახალი, თანამედროვე კომფორტაბელური განთავსების საშუალები სასტუმროები, სასტუმრო სახლები, კოტეჯები, კემპინგები) და კვების ობიექტები (რესტორნები, კაფე – ბარები, ბუნგალოები, საპიკნიკე ადგილები), ქობულეთში ძირფესვიანად შეიცვალა წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის სისტემები, კეთილმოეწყო ქუჩები და სკვერები, აშენდა ახალი თანამედროვე ავტომარგისტრალეები და საავტომობილო გზები, ზღვისპირეთში განლაგებულ მატერიალური კულტურის ძეგლებთან მისასვლელი გზები და ტურისტული ინფრასტრუქტურის ობიექტები (სუვენირების მაღაზია, კვების ობიექტები, საინფორმაციო დაფები და ა.შ) და სხვა. გარდა ამისა შეიცვალა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიული საზღვრები.

ზემოთაღნიშნულიდან გამომდინარე, მიზანსწონილია შევიდეს ცვლილებები საქართველოს პრეზიდენტის ზემოთ აღნიშნულ ბრძანებულებაში, კერძოდ:

საკურორტო ადგილს „ ფიჭვნარი“ შეეცვალოს საკურორტო ადგილის სტატუსი და მიენიჭოს ზღვისპირა კლიმატური ტიპის კურორტის სტატუსი.

ფიჭვნარი წარმოადგენს ზღვისპირა კლიმატური ტიპის საკურორტო ადგილს, რომელიც მდებარეობს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ქ. ქობულეთის სიახლოვეს. ფიჭვნარი სამედიცინო პროფილის კურორტს მიეკუთვნება, სხვადასხვა სენით შეპყრობილ ადამიანებს შეუძლიათ ჩაიტარონ პროფილაქტიკური თერაპია და დაისვენონ ყველაზე ეკოლოგიურად სუფთა ზღვაზე აქტიური დასვენებით.

ბოლო პერიოდში აქ გაუმჯობესდა ტურისტული ინფრასტრუქტურა. აშენდა სხვადასხვა კატეგორიის სასტუმროები, რეაბილიტაცია ჩაუტარდა საკანალიზაციო ქსელს, ფუნქციონირებს ეკოლოგიური პლაჟი და თავისუფალი ტურისტული ზონა. არსებობს ყველა პირობა იმისა, რომ ამ საკურორტო ადგილს მიენიჭოს ზღვისპირა კლიმატური კურორტის სტატუსი.

დაბა ჩაქვს მიენიჭოს ზღვისპირა კლიმატური ტიპის კურორტის სტატუსი,

რადგანაც აღწერილ ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს სასტუმრო-სანატორიუმი, სასტუმროები და სასტუმრო სახლები და კვების ობიექტები, მოწესრიგებულია შიდა საავტომობილო გზები და სხვა კომუნიკაციები (კავშირგაბმულობისა და ჯანდაცვის ობიექტები, სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა).

მიზანშეწონილია მიენიჭოს საკურორტო ადგილის სტატუსი საკურორტო რესურსის მატარებელ შემდეგ დასახლებულ პუნქტებს:

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფ. ახალსოფელს – აქ არსებობს სამკურნალო მინერალური წყალი, რომელსაც მოსახლეობა ოდითგანვე იყენებდა საბაზანოდ.

სუბტროპიკული კლიმატი, საუკეთესო სამკურნალო თვისებების მქონე თბილი შავი ზღვა, სანაპირო ზოლში არსებული ტურისტული და საკურორტო ინფრასტრუქტურა და მთისა და ზღვის უნიკალური ურთიერთმეხამება ქმნის საუკეთესო პირობებს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე დასვენებისათვის.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებობს 2 ზღვისპირა კლიმატური კურორტი, (ქობულეთი, ციხისძირი), და 5 საკურორტო ადგილი.

ქობულეთში ახალი საკურორტო და ბუნებრივ-რეკრეაციული, აგრეთვე ტურიზმის (მათ შორის ეკო, კულტურული, გამაჯანსაღებელი, სათავგადასავლო და ა.შ.) ახალი სახეობების და მათი ინფრასტრუქტურის მოწყობისათვის საჭიროა გამოვლინდეს ტურისტული და საკურორტო - რეკრეაციული რესურსებით მდიდარი ტერიტორიები, რომლებსაც უახლოეს მომავალში მიენიჭება საკურორტო ადგილის სტატუსი, კერძოდ

2-5.4.1 პერსპექტიული კურორტები

ხინოს მთა

საკურორტო ადგილი ხინოს მთა მდებარეობს ქალაქ ქობულეთიდან 55 კმ- ის დაშორებით ზღვის დონიდან 1850 მ-ზე. ხოლო ხინოს მთის მწვერვალი 2599 მ-ს შეადგენს, რომელიც ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ყველაზე მაღალი მწვერვალია, ეს საკურორტო ადგილი IV-ა საკურორტო ზონა მიეკუთვნება. ხინოს მთის უნიკალური ჰავა საშუალებას იძლევა აქ მოსული ვიზიტორები განიკურნონ სხვადასხვა დაავადებისგან, აღსანიშნავია რომ ხინოს მთა ერთადერთი საკურორტო ადგილია სადაც ვიზიტორებს შეუძლიათ განიკურნონ გინეკოლოგიური დაავადებისგან. გამოირჩევა ზომიერი კლიმატით, დიდთოვლიანობით, წყლის საკმაო მარაგით, შერეული ტყით, სადაც ჭარბობს ფოთლოვანი ტყეები. მისი პოტენციალი ასამაღლებლად აუცილებელია სახელმწიფოს ხელშეწყობა. აქ შესაძლებელია მოეწყოს მთის კლიმატური კურორტი, რომლის სამკურნალო ფაქტორი იქნება შეზავებული ზღვის ნოტიო სუბტროპიკული ჰაერისა და მთის, მშრალი კონტინენტური ჰაერის. აღნიშნული კურორტის მოსარგებლენი იქნება როგორც ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა (ხინოს მთაზე არსებობს ადგილობრივი მოსახლეობის საზაფხულო იაილები), ასევე მეზობელი გურიის რეგიონის მოსახლეობა და ქობულეთში ზღვაზე დასასვენებლად ჩამოსული ტურისტები.

ფიჭვნარი

ფიჭვნარი არის ზღვისპირა კლიმატური ტიპის საკურორტო ადგილი, რომელიც მდებარეობს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ქ. ქობულეთის სიახლოვეს. ფიჭვნარი სამედიცინო პროფილის კურორტს მიეკუთვნება, სხვადასხვა სენით შეპყრობილ ადამიანებს შეუძლიათ ჩაიტარონ პროფილაქტიკური თერაპია და დაისვენონ ყველაზე ეკოლოგიურად სუფთა ზღვაზე აქტიური დასვენებით.

ბოლო პერიოდში აქ გაუმჯობესდა ტურისტული ინფრასტრუქტურა. აშენდა სხვადასხვა კატეგორიის სასტუმროები, რეაბილიტაცია ჩაუტარდა საკანალიზაციო ქსელს, ფუნქციონირებს ეკოლოგიური პლაჟი და თავისუფალი ტურისტული ზონა. არსებობს ყველა პირობა იმისა, რომ ამ საკურორტო ადგილს მიენიჭოს ზღვისპირა კლიმატური კურორტის სტატუსი.

2-5.4.2 პერსპექტიული საკურორტო ადგილები

ჩაქვი - ბუკნარი

დაბა ქობულეთის რაიონში. მდებარეობს შავი ზღვის სანაპიროზე, მდინარე ჩაქვისწყლის ნაპირებზე (ზღვის დონიდან 30 მ, ქობულეთიდან 12 კმ). დაბის სტატუსი მიიღო 1954 წელს. მოსახლეობა 8.1 ათასი (2002). ადამიანს აქ ჯერ კიდევ ქვის ხანაში უცხოვრია, მიკვლეულია ბრინჯაოს ხანის განძი. ჩაქვი არის სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების, აგრეთვე კულტურის, განათლების და ჯანდაცვის ობიექტები.

ჩაქვი ისტორიულად ქართული ჩაის სამშობლოა. სწორედ აქ შემოიტანა და გააშენა პირველად ჩაი ჩინელმა მეცნიერმა ლაო ჯონ ჯიანომ. ჩაქვის ტერიტორიაზე გადის საერთაშორისო საავტომობილო მაგისტრალი. მის გაგრძელებაზე, მწვანე კონცხის გადასასვლელზე, 2005 წლიდან ფუნქციონირებს საავტომობილო გვირაბი, რომელმაც საგრძნობლად შეამცირა ბათუმამდე გადაადგილების დრო და მანძილი.

აჭარაში ჩამოსულ დამსვენებლებსა და ტურისტებში დიდი პოპულარობით სარგებლობენ ჩაქვის სანაპირო ზოლზე განლაგებული სასტუმროები, აგარაკები და სააგარაკე სახლები, რომლებშიც საუკეთესო პირობებია შექმნილი შავი ზღვის სანაპიროზე დასვენებისათვის.

სამომავლოდ დაბა ჩაქვის ტერიტორიაზე ახალი საკურორტო ზონა მოეწყობა. აჭარაში ხორციელდება უპრეცედენტო, ინოვაციური პროექტი - „დრიმლენდ ოაზისი“, რისთვისაც ჩაქვი შემოდის 105-მილიონიანი ინვესტიცია. ეს არის ყველაზე მსხვილი ევროპული ინვესტიცია აჭარაში. თანამედროვე, პერსპექტიული აპარტოტელის ტიპის პროექტის განხორციელების ადგილად ავსტრიელმა ინვესტორებმა სწორედ საქართველოს კურორტი შეარჩიეს. საკურორტო ზონა Dreamland Oasis-ში საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი სასტუმროს ტიპის საცხოვრებელი სახლები განთავსდება. ტერიტორიაზე ამ დროისთვის 21 მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლის მშენებლობა მიმდინარეობს. კომპლექსში 3 ღია და 1 დახურული აუზი, აკვაპარკი, კორტები და მოედნები მოეწყობა. ტერიტორიაზე მთლიანობაში 1000 სასტუმროს ტიპის ბინა განთავსდება.

ზემოთაღნიშნულიდან გამომდინარე საჭიროა ჩაქვს აღუდგეს საკურორტო ადგილის სტატუსი, რომელიც მინიჭებული ჰქონდა ამ ადგილს საქართველოს პრეზიდენტის 1998 წლის 30 ნოემბრის N 669 ბრძანებულებით.

სოფ. ქობულეთი

სოფელი ქობულეთი უძველესი დასახლებული ადგილია ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე. აქ აღმოჩენილია უძველესი ნასახლარი, რომელიც 9000 წლით თარიღდება (მდინარე კინტრიშის მარჯვენა ნაპირზე). სხვადასხვა პერიოდისათვის, სოფელი ქობულეთი სხვადასხვანაირად მოიხსენიებოდა. მაგალითად, მას ხან „ პატარა ქობულეთს“ , ხანაც კიდევ „ ზედა ქობულეთს“ ეძახდნენ. მას შემდეგ , რაც ქობულეთი თურქებმა დაიკავეს და მას „ჩურუქსუ“ უწოდეს. „პატარა ქობულეთად“ და „ზედა ქობულეთად“ წოდებულმა სოფელმა საბოლოოდ დაიმკვიდრა სოფელ ქობულეთის სახელი. აქ შესაძლებელია მოეწყოს კლიმატური ტიპის საკურორტო ადგილი, რასაც ხელს უწყობს ის გარემოება, რომ აქ გამოედინება მინერალური, სამკურნალო თვისებების მატარებელი მინერალური წყალი და სოფლის

ცენტრიდან 500 მეტრის დაშორებით მდებარეობს საპიკნიკე ადგილი „ ბაბუატბა“, სადაც შესაძლებელია მოეწყოს სამდინარე პლაჟი შესაბამისი ინფრასტრუქტურით. აღნიშნული საბანაო ადგილით სარგებლობენ როგორც კურორტ ქობულეთში ჩამოსული დამსვენებელი, ასევე აჭარის რეგიონში ზღვაზე დასასვენებლად ჩამოსული ტურისტები.

სოფ. ქობულეთის ახლოს მდებარეობს სოფ. კობი, სადაც ადგილობრივი მცხოვრების თემურ ჯაფარიძის საკალმახე მეურნეობის ბაზაზე ფუნქციონირებს საპიკნიკე ადგილი, რომლითაც ზაფხულის ტურისტული სეზონის განმავლობაში აქტიურად სარგებლობენ ტურისტები.

სახალვაშო - ჩაისუბანი (შუამთა)

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფლები სახალვაშო და ჩაისუბანი შეიძლება გამოიყოს როგორც პოტენციური საკურორტო ადგილები, ფრინველებზე დაკვირვების ტურიზმისა და სოფლად ტურიზმის განვითარების მხრივ.

შავი ზღვის სანაპირო, კერძოდ, ბათუმის შემოგარენი, ხელვაჩაურისა და ქობულეთის მუნიციპალიტეტების სოფლები, მტაცებელი ფრინველების მრავალრიცხოვანი მიგრაციის ერთ-ერთი ყველაზე ვიწრო დერეფანია, სადაც ყოველწლიურად 1.000.000-ზე მეტი გადამფრენი მტაცებელი ფრინველი აღირიცხება. სწორედ, ამ ფაქტის გამო აღნიშნული ადგილები მსოფლიოში ფრინველების მიგრაციაზე დაკვირვების მოცულობით მესამეა. იგი ცნობილია "აღმოსავლეთ შავი ზღვის სამიგრაციო დერეფნის" სახელით (იხ. სურათი).

სურათი1. ფრინველების მიგრაციისა და მათი გაჩერების ადგილები საქართველოში

Exhibit 7: Bird Migration and stop-over places in Georgia

აქ შემოდგომის პერიოდში სკანდინავიიდან, რუსეთის ტყეებიდან და ცენტრალური აზიიდან 35 სახეობის გადამფრენი მტაცებელი მიფრინავს სამხრეთით აფრიკისაკენ გამოსაზამთრებლად. სწორედ რეგიონის უნიკალური ტოპოგრაფია და კლიმატი განაპირობებს ამ დენი ფრინველის ერთ ადგილზე თავმოყრას, რაც დაუვიწყარი შთაბეჭდილებების მიღების უტყუარი წინაპირობაა.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში მდებარე სოფელი ჩაისუბანი - საუკეთესო ადგილია იმათთვის, ვინც ერთმანეთს უზიარებს თავიანთ ინტერესებს მტაცებელი ფრინველების ეკოლოგიისა და მიგრაციის შესახებ. გარდა სოფელი ჩაისუბნისა, ფრინველებზე დაკვირვების ტურების მოწყობა ასევე შესაძლებელია ისპანის ჭაობზე (ქობულეთის დაცული ტერიტორიები), სადაც აღმართულია სათვალთვალო კოშკურა და ასევე სოფელ სახალვაშოში, ამ ტიპის ტურიზმის განვითარების პოტენციალი არის ასევე კინტრიშის ნაკრძალისა და მტირალას ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე 35 სახეობის გადამფრენი მტაცებლებიდან გამოირჩევა რამოდენიმე:

კაკაჩას მიგრაცია იწყება აგვისტოს ბოლოს და პიკ საღწევს სექტემბრის პირველ კვირაში. მსოფლიოში კაკაჩების ერთ-ერთი ყველაზე დიდი რაოდენობა (დაახლოებით 650.000) 2012 წლის შემოდგომაზე დაფიქსირდა სწორედ ბათუმში. პერიოდულად აქ შესაძლებელია იხილოთ იშვიათი სახეობის კაკაჩა (Oriental Honey-Buzzard).

ასევე საინტერესო და მრავალფეროვანია არწივების მიგრაცია. აქ შესაძლებლობა გეძლევათ იხილოთ ჩია არწივი, გველიჭამია, ველისარწივი, მწირემყივანი არწივი და ბექობის არწივიც კი სექტემბრის მესამე კვირის ად აოქტომბრის პირველი კვირის განმავლობაში.

ბათუმის ე.წ. დერეფანში ასევე წარმოდგენილია წითელფეხება შვეარდენი. გვიანი სექტემბრის პერიოდში აქ შესაძლებელია იხილოთ ჩვეულებრივი კირკიტა, მცირე კირკიტა, წითელფეხება შვეარდენი, ალალი, შვეარდენი და მარჯანი ერთი და იმავე დღეს. პერიოდულად ასევე ფიქსირდება გავაზი.

გარდა ცჩიტებზე დაკვირვებისა (Birdwatching), აქ ასევე, თვალწარმტაცი ბუნებაა, განსაკუთრებით აღსანიშნავია გარშემორტყმული ტყეები. ამ ტერიტორიებიდან რამოდენიმე ბილიკი მიუყვება მტირალას ეროვნული პარკის სათვალთვალ ადგილებს, სადაც ასევე იგეგმება სათვალთვალ პუნქტის მოწყობა. აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ ქობულეთის მუნიციპალიტეტში 2012 წელს პირველად გაიმართა Birdwatching-ის ფესტივალი, რომელიც ორგანიზებული იქნა საერთაშორისო ორგანიზაციის "Batumi Raptor Count"-ის მიერ. ფესტივალის მიზანი იყო აჭარაში ფრინველებზე დაკვირვების ტურიზმის პოპულარიზაცია. ფესტივალს ესწრებოდა, როგორც ქართველი, ასევე უცხოელი დაინტერესებული პირები და ექსპერტები.

აჭარაში ჩიტების დაკვირვების პოტენციალის არსებობა კიდევ ერთხელ დადასტურდა 2012 წლის 3 სექტემბერს, როცა საერთაშორისო ორგანიზაცია "Batumi Raptor Count"-ის მონაცემით ერთი დღის განმავლობაში 179.342 გადამფრენი კრაზანაჭამია არწივი დაფიქსირდა. ეს ციფრი მნიშვნელოვნად აღემატება 1982 წელს ისრაელში დაფიქსირებულ ბოლო მსოფლიო რეკორდს - 124.000 კრაზანაჭამია არწივი დღის განმავლობაში. იგივე, "Batumi Raptor Count"-ის მიერ გამოქვეყნებული ცნობით საშემოდგომო მიგრაციის პერიოდში მილიონზე მეტი გადამფრენი ფრინველი დაფიქსირდა. სპეციალისტების აზრით, ერთი სეზონისათვის ეს მონაცემი რეკორდულ მაჩვენებელს წარმოადგენს.

ახალსოფელი

ქობულეთის მუნიციპალიტეტს აქვს რეკრეაციულ-ბალნეოლოგიური ტურიზმის განვითარების პოტენციალიც, რომლის შესწავლა და, ამ მხრივ, ინფრასტრუქტურის განვითარება საინტერესო და სასარგებლო იქნება როგორც ადგილობრივებისათვის ასევე სტუმრებისათვისაც. ქობულეთში ბევრი მინერალური წყალი და სამკურნალო ტალახია, რომელიც შეიძლება გამოყენებული იქნეს მათ ირგვლივ ტურისტულ-რეკრეაციული ობიექტების განვითარების მიზნით: გოგირდისაბანოები ახალსოფელში (აქვს ორგანიზმის გამწმენდი ეფექტი). აქ შესაძლებელია პროფილაქტიკური, კარდიოლოგიური, პულმონოლოგიური მკურნალობის მიზნით დასვენების ორგანიზება.

კვირიკე (ლაფშას აბანო)

სოფელი კვირიკე ქ. ქობულეთიდან 5 კილომეტრითაა დაშორებული. ალბათ, მეტად სარწმუნო და ნიშანდობლივია ის რომ, ამ სოფლის სახელწოდება წმ. კვირიკეს სახელთანაა დაკავშირებული. კვირიკეს ზოგიერთ კუთხეს, რუსეთსა და თურქეთს შორის აქ გამართულ ბრძოლასთან დაკავშირებით სხვადასხვა სახელით მოიხსენიებენ. მაგალითად ასე, სოფლის ზემო განაპირა ნაწილს „ნაზარბაზევი“ ჰქვია, აქ დღემდეა შემორჩენილი ზარბაზნების განთავსების ტერასები; სოფლის ერთ - ერთ გორაკს კი „ნაბათიას“ ეძახიან, რაც ნაომარ ადგილს ნიშნავს. სოფელ კვირიკეში ჩამოედინება წყალუხვი მდინარე კინკიშა, რომელიც სოფელს შუაზე ჰყოფს.

დღეისათვის სოფელი 3 ნაწილადაა გაყოფილი: საკუთრივ კვირიკე, ზედა კვირიკე და ქვედა კვირიკე. სოფელ კვირიკეში ლაფშას წყალზე გამოდის გოგირდოვანი წყალი. (ბუნებრივად გამომდინარე გოგირდოვანი სამკურნალო წყალი საუკეთესო საშუალებაა კუჭის, ათეროსკლეროზის, სახსრების და მარილების სამკურნალოდ).

2-6. კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა, სპორტი და განათლება

2-6.1 ზოგადი მიმართულებები და სტრატეგია

ხედვა

განათლების ხარისხის შეესაბამისობა საერთაშორისო სტანდარტებთან, განათლების თანაბრად ხელმისაწვდომობა ყველასათვის, განათლების სისტემის ხელის შეწყობა კონკურენტუნარიანი კვალიფიციური კადრების ჩამოყალიბებაში;

აჭარა უნდა წარმოადგენდეს ერთ-ერთ წამყვან კულტურულ ცენტრს შავი ზღვის სანაპიროზე, კულტურის სფეროში მუდმივად უნდა იყოს სიახლეები და აჭარის კულტურული მემკვიდრეობა, თვით მყოფადობა და კულტურული ცხოვრება უნდა წარმოადგენდეს ტურიზმის განვითარების მნიშვნელოვან ხელშემწყობ ფაქტორს;

სპორტს უნდა ჰქონდეს მასობრივი ხასიათი და ასაკისა და სქესის მიუხედავად საზოგადოების დიდი ნაწილი უნდა იყოს აქტიურად ჩართული სპორტულ ცხოვრებაში, აჭარაში უნდა გაიზარდოს თაობა, რომელიც ასახელებს თავის კუთხეს როგორც ქვეყნის, ასევე მსოფლიო სპორტულ ასპარეზზე.

მისია

ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია;

უკეთესი საზოგადოებრივი სერვისის დაწერვა; ინტეგრაცია საერთაშორისო ასპარეზზე;

საზოგადოების გაზრდილი აქტიურობა და ჩართულობა კულტურისა და სპორტის სფეროებში.

მიზნები

სტრატეგიული მიზანი 1.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ზოგადი განათლების გაუმჯობესება

შედეგი 1.1 ქობულეთის მუნიციპალიტეტში გაუმჯობესდა ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების მართვასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილების მიღების პროცესი;

შედეგი 1.2 დასრულდა ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებისა და პროფესიული სასწავლებლების რეაბილიტაცია;

შედეგი 1.3 ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიან დასახლებებში შემცირდა უცხო ენებისა და ხელოვნების სპეციალური დეფიციტი;

შედეგი 1.4 გაიზარდა მასწავლებელთა მოტივაცია პროფესიული განვითარებისათვის;

შედეგი 1.5 ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებები ნაწილობრივ მომარაგდა სასწავლო თვალსაჩინოებებით.

სტრატეგიული მიზანი 2.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში კულტურული ცხოვრების გააქტიურება. კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნება და კულტურის საერთაშორისო დონეზე გატანა

შედეგი 2.1 დახვეწილია ქობულეთის მუნიციპალიტეტში კულტურის სფეროს მარეგულირებელი სისტემა;

შედეგი 2.2 შექმნილია და გამოიყენება კულტურული მემკვიდრეობის მოძრავ ძეგლთა მონაცემთა ბაზა;

შედეგი 2.3 განხორციელების ეტაპზეა ქობულეთის მუნიციპალიტეტში დაცული კულტურული მემკვიდრეობის უძრავი ძეგლების რეაბილიტაციისა და კონსერვაციის გეგმა;

შედეგი 2.4 გაუმჯობესებულია მუზეუმების ორგანიზაციული რესურსები;

შედეგი 2.5 ხორციელდება საერთაშორისო კულტურული ღონისძიებების ერთიანი პროგრამა;

შედეგი 2. ნხელმისაწვდომია ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ფოლკლორის სფეროში მოღვაწეთა მონაცემთა ბაზა.

სტრატეგიული მიზანი 1.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტში ფიზიკური აღზრდისა და პროფესიული სპორტის განვითარება

შედეგი 3.1 დახვეწილია ქობულეთის მუნიციპალიტეტში სპორტის სფეროს მარეგულირებელი სისტემა;

შედეგი 3.2 შექმნილია უმაღესი მიღწევების სპორტის ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების გეგმა და დაინტერესებულთა პოტენციური ინვესტორები;

შედეგი 3.3 გაზრდილია სპორტსმენების მოტივაცია სპორტული მიღწევების გაუმჯობესებისათვის;

შედეგი 3.4 გაზრდილია მწვრთნელთა კვალიფიკაცია;

შედეგი 3.5 გაუმჯობესებულია ინფრასტრუქტურა ზოგადსაგანმანათლებლო და სასპორტო სკოლებში;

შედეგი 3.6 გაუმჯობესებულია ახალგაზრდულ საქმეთა განვითარების მიმართულება;

2-6. არქეოლოგიური ზონები

ფიჭვნარის არქეოლოგიური ზონა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ფიჭვნარი-ჩოლოქისა და მისი მიმდებარე ტერიტორია აღმოსავლეთ შავი ზღვისპირეთის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი არქეოლოგიური ძეგლია. აქ არქეოლოგიური ძეგლების აღმოჩენის შესახებ ცნობილია 1948 წლიდან, როდესაც დღევანდელი აღმაშენებლის (ყოფილი ლენინის) ქუჩის #700 ნომერში (მდ. ჩოლოქის შესართავთან, ზღვის ნაპირიდან 200-300 მეტრის დაშორებით) მცხოვრებმა ნ. ვერულიძემ თავის საკარმიდამო ნაკვეთში იპოვა 150 სინოპური და კოლხური მონეტებისაგან შედგენილი განძი (ამჟამად ინახება აჭარის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში). მონეტების კიდევ ერთი განძი აღმოჩნდა 1952 წელს ე.წ. ახალი ჩანის ტერიტორიაზე, რომელიც შეიცავდა კოლხურ მონეტებსა და ქიზიკის ოქროს ტატერებს. 1950-იანი წლების შუახანებში ფიჭვნარსა და ჩოლოქ-ოჩხამურის შესართავში არქეოლოგიური სამუშაოები ჩაატარა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიის ინსტიტუტის არქეოლოგიურმა ექსპედიციამ (ხელ. ნინო ხომტარია). საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ბათუმის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის დაარსების შემდეგ XX საუკუნის 60-იანი წლებიდან აჭარაში იწყება სისტემატური საველე-არქეოლოგიური კვლევა-ძიება, მათ შორის ფიჭვნარის არქეოლოგიური ძეგლების აღმოჩენები და კვლევები. 1998 წლიდან ფიჭვნარის არქეოლოგიურ შესწავლას ახორციელებს ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმი და ოქსფორდის უნივერსიტეტი სამშოლის მუზეუმი (ხელმძღვანელები – ა. კახიძე და მ. ვიკერსი)

ამ ხნის მანძილზე გამოვლენილია უაღრესად საყურადღებო არქეოლოგიური ძეგლები: ადრე ბრინჯაოს ხანის ისპანის ტორფქვეშა ნამოსახლარი, შუა ბრინჯაო-ადრე რკინის ხანის ნამოსახლარები (ჩოლოქისა და ოჩხამურის ნამოსახლარები, ფიჭვნარის ე.წ. დიუნური ნამოსახლარები), ანტიკური ხანის ნამოსახლარი და სამაროვნები (არქაული, კლასიკური, ელინისტური და რომაული ხანის), რომლებიც შესულია საერთაშორისო სამეცნიერო მიმოქცევაში ქართულ და აინგლისურ ენებზე გამოცემული ნაშრომების წყალობით. არქეოლოგიური გათხრებისა თუ შემთხვევითი აღმოჩენების შედეგად გამოვლენილი ათიათასობით არქეოლოგიური ნივთი (ოქროს სამკაულები, ვერცხლის, ბრინჯაოსა და მინის ჭურჭელი, კერამიკა, მათ შორის ბერძნული მხატვრული კერამიკის ნიმუშები, მონეტები და მრავალი სხვა) დაცულია ხარიტონ ახვლედიანის სახელობის სახელმწიფო მუზეუმსა და ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. აღნიშნული ნივთების ნაწილი არაერთხელ იყო ექსპონირებული საერთაშორისო გამოფენებზე (რუსეთი, გერმანია).

ფიჭვნარის არქეოლოგიური ძეგლის ტერიტორია 100 ჰა. მოიცავს და დღემდე მისი ტერიტორიის მხოლოდ მცირე ნაწილია შესწავლილი. სამწუხაროდ, დღეს დღეობით ფიჭვნარის არქეოლოგიური ძეგლს არ აქვს მინიჭებული კულტურული მემკვიდრეობის უძრავი ძეგლის სტატუსი (თუმცა, მას ეს სტატუსი 1976 წლიდან ჰქონდა).

საქართველოს მთავრობის მიერ გამოცხადებულ და პარლამენტის მიერ უკვე დამტკიცებულ «ფიჭვნარის თავისუფალი ტურისტული ზონის» პროექტთან დაკავშირებით (აღნიშნულ ზონაში მოექცა ძეგლის ტერიტორიის მნიშვნელოვანი ნაწილი, დაახლოებით 12 ჰექტარი), იქმნება ამ უაღრესად მნიშვნელოვანი კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის ხელყოფის საშიშროება. ძეგლის ტერიტორიაზე მშენებლობის განხორციელების შემთხვევაში, აუცილებელია სახელმწიფომ ან ინვესტორმა წინასწარ გაიღოს თანხები მისი არქეოლოგიური შესწავლისათვის, რის შემდეგაც გამოთავისუფლებულ ტერიტორიაზე შესაძლებელი იქნება მშენებლობის წარმოება.

აუცილებელია, რომ გათვალისწინებული იქნეს სპეციალისტთა წინადადებები არქეოლოგიურ ზონაში სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე სავსე-არქეოლოგიური კვლევა-ძიების ჩატარების შესახებ, რაც ხელს შეუწყობს ერთის მხრივ, კულტურული მემკვიდრეობის გამოვლენას, კვლევას და შენარჩუნებას, მეორეს მხრივ აღნიშნულ რეგიონში კულტურული ტურიზმის განვითარებას.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის, ისევე როგორც აჭარის სივრცითი მოწყობის პროექტები ითვალისწინებს საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს მიერ ფიჭვნარის არქეოლოგიური დაცვის ზონის განსაზღვრას და უძრავი ძეგლის სტატუსის მინიჭების შედეგად უძრავი ძეგლის ტერიტორიის დადგენას.

ბობოყვათის არქეოლოგიური ზონა

ბათუმიდან ჩრდილოეთით 25 კმ-ის მანძილზე, ხოლო ქობულეთიდან სამხრეთით 8 კმ მანძილზე მდებარეობს პეტრა-ციხისძირის არქიტექტურულ-არქეოლოგიური კომპლექსი, რომლის მესაკუთრეც დღემდე სახელმწიფოა. 1989 წელს შეიქმნა პეტრა-ციხისძირის მუზეუმ-ნაკრძალი, რომლის დანიშნულება იყო მის კომპლექსში შემავალი არქეოლოგიური ძეგლების შესწავლა, დაცვა და პოპულარიზაცია. დღეისათვის პეტრას ციხეს საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის მინისტრის 2006 წლის 30 მარტის #3/133 ბრძანებით მინიჭებული აქვს კულტურული მემკვიდრეობის უძრავი ძეგლის სტატუსი; მაგრამ აქ მხოლოდ ციხისძირის აკროპოლისის ტერიტორია და, შესაბამისად, იქ განთავსებული ძეგლები მოიაზრება. სასურველია სათანადო სტატუსის მინიჭება ბობოყვათის ნაქალაქარისა და სამაროვანისათვისაც, რითაც შეიქმნება პეტრა-ბობოყვათის ერთიანი არქიტექტურულ-არქეოლოგიური კომპლექსი.

ნაქალაქარი და სამაროვანი 1983-88 წლებში საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ბათუმის სამეცნიერო-კვლევითმა ინსტიტუტმა ყოფილი ბობოყვათის სანერგე მეურნეობის ტერიტორიაზე ახალ მშენებლობასთან დაკავშირებით განახორციელა არქეოლოგიური სამუშაოები, სადაც გამოვლინდა ხუროთმოძღვრული ძეგლები: ახ.წ. IV დათარიღებული ორი აბანო, ადრე ბიზანტიური ხანის ვილა და ვრცელის ამაროვანი.

აღნიშნულ ტერიტორიაზე ქრონოლოგიურად ყველაზე ადრეულია დიუნური ნამოსახლარი, რომელიც თარიღდება ძვ.წ. VIII-VII საუკუნეებით. მომდევნო ფენას განეკუთვნება სამაროვანი, რომლის დასავლეთი საზღვარი ძველი დიუნის ზოლს მიჰყვება, ხოლო აღმოსავლეთით თანამედროვე საავტომობილო გზის ქვეშაა მოქცეული. სამაროვნის სამხრეთი და ჩრდილოეთი საზღვრები არ არის დაზუსტებული, ხოლო შესწავლილ ტერიტორიაზე ისინი დიდი სიმჭიდროვით გამოირჩევიან. სამარხებს ჩაჭრილი აქვთ უფრო ადრეული ხანის დიუნური ნამოსახლარის ფენები. ჯერჯერობით გათხრილია 315 სამარხი. სამარხების ქრონოლოგიური დიაპაზონი საკმაოდ დიდია (ძვ.წ. V ს – ახ.წ. VI ს) და მოიცავს პერიოდს ადრე ანტიკური ხანიდან ადრე შუასაუკუნეების ჩათვლით. გათხრების პროცესში აღმოჩენილია მდიდარი არქეოლოგიური მასალა კერამიკული და მინის ნაწარმი, ოქროს, ვერცხლის და მინისსამკაულები, რკინისიარაღები, მონეტები.

ნაქალაქარის ტერიტორიაზე გამოვლენილი აბანოები ციხისძირის აკროპოლისის აბანოების მსგავსად ანფილადურია და შედგება გასახდელ-მოსაცდელის, ცივი, თბილი და ცხელი წყლის განყოფილებებისაგან. მათგან ერთი საზოგადოებრივი დანიშნულებისაა, მეორე, შედარებით პატარა-კერძო.

ადრე ბიზანტიური ხანის ვილა შედგება საცხოვრებელი ნაგებობების, შიდა ეზოს და მარნისგან.

დიუნური ნამოსახლარი 1985 წელს ანტიკური სამაროვნის ტერიტორიაზე აღმოჩნდა საკმაოდ დაზიანებული ოვალური ფორმის (ზომა: 2,1 მ X 1,0 მ) საკულტო ნაგებობა, რომელიც თიხის რქისებრ შვერილიანი სადგურებისგან იყო შედგენილი. სამსხვერპლოს შიგნით ქვიშა მოწითალოდ იყო შეფერილი, რაც ცეცხლის ხანგრძლივი მოქმედების შედეგია. აღნიშნული ტიპის ძეგლები სპეციალურ სამეცნიერო ლიტერატურაში დიუნურ სადგომებად იწოდება და მათი თარიღი ძვ.წ. VIII-VI სს-ით განისაზღვრება.

აბანო №1 გაითხარა 1983 წელს ნაქალაქარის (ყოფილი სანერგე მეურნეობის) ტერიტორიაზე. იგი ზღვის თანამედროვე ნაპირიდან 25 მ-ითაა დაშორებული. ნაგებობა ჩრდილო-აღმოსავლეთიდან სამხრეთ-დასავლეთითაა დამხრობილი. იგი შედგება ანფილადურად განლაგებული ექვსი განყოფილებისაგან: აპოდიტერიუმი, ფრიგიდარიუმი, ტეპიდარიუმი, კალდარიუმი და პრეფურნიუმი. ცივი და ცხელი განყოფილებები აღჭურვილია ნახევარფერული აფსიდებით, რომლებშიც აბაზანები იყო მოწყობილი. ნაგებობის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნაწილში მდებარე უკანასკნელი სათავსის დანიშნულების ზუსტად განსაზღვრა ძნელდება. აბანოს საერთო სიგრძე 20 მ-ია, უდიდესი სიგანე – 10 მ. დანაწევრებული გეგმარებითი სქემის გამო ნაგებობა გადახურვის ერთიანი სისტემის ქვეშ არ უნდა ყოფილიყო მოქცეული. აპოდიტერიუმის იატაკზე შემორჩენილი დანახშირებული ფენა მიუთითებს, რომ მისი გადახურვის კონსტრუქცია ხის კოჭებითა და ნივინგებით იყო გადაწყვეტილი, შედარებით მომცრო ზომის სათავსებისა კი ალბათ კამარებით.

#2 აბანო გაითხარა 1983 წელს #1 აბანოს აღმოსავლეთით 70მ –ის დაშორებით. მისგან მხოლოდ საპირკვლისა და ცოკოლის კედლებია დაცული. აბანოს სიგრძე – 13 მ-ია, უდიდესი სიგანე – 8,0 მ. იგი სამხრეთ-აღმოსავლეთიდან ჩრდილო-დასავლეთითაა დამხრობილი, კედლების სიმაღლე 0.80 მ-ია. შედგება ანფილადურად განლაგებული ხუთი სათავსისაგან. #2 აბანოს გეგმარებითი სქემა #1 აბანოს მსგავსია, განსხვავებაა მხოლოდ ზომებსა და გეგმარებით კომპოზიციაში. #2 აბანოს თავისებურებას შეადგენს ის, რომ მოსაცდელი და ცივი აბანო ერთ სათავსშია გაერთიანებული, რაც მცირე ზომის, კერძო აბანოებში შეინიშნება, მაგ. არმაზის ხევი, ურბნისი და სხვ.

ნაქალაქარის (ყოფილი სანერგე მეურნეობის) ტერიტორიაზე გაითხარა სამაროვანი, რომლის დასავლეთი საზღვარი ძველი დიუნის ზოლს მიჰყვება, ხოლო აღმოსავლეთით თანამედროვე საავტომობილო გზის ქვეშაა მოქცეული. სამაროვნის სამხრეთი და ჩრდილოეთი საზღვრები არ არის დაზუსტებული, ხოლო შესწავლილ ტერიტორიაზე ისინი დიდი სიმჭიდროვით გამოირჩევიან. სამარხებს ჩაჭრილი აქვთ უფრო ადრეული ხანის დიუნური ნამოსახლარის ფენები. ჯერჯერობით გათხრილია 315 სამარხი. სამარხების ქრონოლოგიური დიაპაზონი საკმაოდ დიდია (ძვ.წ. V ს – ახ.წ. VI ს) და მოიცავს პერიოდს ადრეანტიკური ხანიდან ადრეშუასაუკუნეების ჩათვლით. გათხრების პროცესში აღმოჩენილია მდიდარი არქეოლოგიური მასალა, კერამიკული და მინის ნაწარმი, ოქროს, ვერცხლის და მინის სამკაულები, რკინის იარაღები, მონეტები.

სასახლე-ვილა გაითხარა 1988 წელს ბათუმის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის არქეოლოგიური ექსპედიციის მიერ ბობოყვათის ყოფილი სანერგე მეურნეობის ტერიტორიაზე. ნაგებობა სხვადასხვა ფუნქციის შენობების ერთობლიობაა. მისი დომინირებული ნაწილი სამხრეთიდან ჩრდილოეთისაკენ წაგრძელებული ფართობია, რომელიც შიდა ეზოს შთაბეჭდილებას ტოვებს. ჩრდილოეთით მას დასავლეთიდან აღმოსავლეთისაკენ წაგრძელებული აბანოების. „შიდა ეზო“ სამხრეთ-დასავლეთ და სამხრეთ-აღმოსავლეთ კუთხეებში გარედან კვადრატული კოშკისებური სათავსებითაა აღჭურვილი. „კოშკების“ დასავლეთი და აღმოსავლეთი საზღვრები აბანოს გავრცელების ფარგლებს არ სცილდება, ასე რომ მთლიანად ნაგებობა სწორკუთხედშია ჩაწერილი. „შიდა ეზოს“ აღმოსავლეთიდან „კოშკსა“ და აბანოს შორის ეკლესია ებმის. მისი დარბაზი დასავლეთიდან აღმოსავლეთისაკენ წაგრძელებული სწორკუთხედაა, შვერილი სამწახნაგოვანი აბსიდით. მთლიანად ნაგებობა ორიენტირებულია სამხრეთიდან ჩრდილოეთისაკენ. მისი სიგრძე 17,8 მ-ია, სიგანე – 20 მ.

1964 წელს ციხისძირში, ციხის ჩრდილო-აღმოსავლეთით მდებარე ბორცვის დასავლეთი ფერდობის ძირი გზის მშენებლობის დროს ჩამოიკვეთა და გაშიშვლდა კულტურულ იფენები. ბათუმის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის არქეოლოგიურმა ექსპედიციამ საკონტროლო თხრილების მეშვეობით დაადგინა ოთხი სხვადასხვა პერიოდის კულტურული ფენის არსებობა. ყველაზე ადრეული, მეოთხე ფენა შეიცავდა

წინა ანტიკური ხანის მასალებს, მესამე ფენაში კოლხურ კერამიკასთან ერთად, აღმოჩნდა ძვ.წ. VI ს. მეორე ნახევრისა და V ს. იმპორტული კერამიკის ნიმუშები; მეორე ფენა შეიცავდა ელინისტური ხანის კერამიკას; ზედა, პირველი ფენის ასაკი კი ზოგადად გვიან ანტიკური-ადრეული შუასაუკუნეებით განისაზღვრა.

2-7. ბუნებრივი რესურსები და გარემოს დაცვა, დაცული ტერიტორიები

ერთ-ერთი საბაზო პირობა ქობულეთის მუნიციპალური რაიონის განვითარებისა არის კომფორტული (მცხოვრებთათვის) ეკოლოგიური მდგომარეობა, ეკონომიური მაჩვენებლების ფონზე.

ეკონომიკის განვითარების (ზრდის) დროს ეკოლოგიური კომფორტის მისაღწევად საჭიროა ორგანიზაციული, ტექნიკური და ეკოლოგიური ღონისძიებების კომპლექსური დამუშავება და რეალიზაცია, რომელთა შორის განსაკუთრებით საყურადღებოა კომპლექსური საფუძველზე რაციონალური ბუნებათსარგებლობის სტრატეგიის დამუშავება.

ქვემოთ გამოვყოფთ რიგ პრინციპებს სტრატეგიის დამუშავებისა და განვიხილოდ ბაზური საფუძველები ქობულეთის რაიონის ეკოლოგიური კონცეფციისა;

ლანდშაფტურ კომპლექსში ბუნებრივი და ტექნოგენური კომპონენტების ღრმა ურთიერთდამოკიდებულება საშუალებას იძლევა განვიხილოთ ისინი, როგორც მართვის ერთიანი ელემენტარული ობიექტი. ლანდშაფტურ-ეკოლოგიური მიდგომა გვთავაზობს ბუნებრივი რესურსების მართვის ისეთ სისტემას, რომლის დროსაც ამა თუ იმ ფაქტორების ბუნებათსარგებლობის და გარემოს დაცვის ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება საჭიროა მოხდეს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ყველა ეკოსისტემის მდგომარეობისა და შედეგების გათვალისწინებით. სამეურნეო ზემოქმედება, რომელმაც შეიძლება გამოიწვიოს ბუნებრივი გარემოს ხარისხის გაუარესება, უნდა იქნეს გამორიცხული ან მინიმუმამდე დაყვანილი, იმ ხარისხით, რომლის საშუალებითაც გამოიყენება თანამედროვე პროგრესული ტექნოლოგიები და მოწყობილობები. რეგიონალური სტანდარტების საფუძველში უნდა იდოს „ბუნებრიობის“ (ფონური) მაჩვენებელი ან მასთან ახლოს მყოფი ბუნებრივი გარემოს ხარისხი.

ახალი ტექნოგენური ობიექტების (ქალაქმშენებლობითი, სამრეწველო, კომუნალური და ა.შ.) ლანდშაფტურ სისტემაში განთავსებისას არ უნდა დაირღვეს ეკოლოგიური წონასწორობა, დამატებითი ტექნოგენური დავირთვა არ უნდა აჭარბებდეს ბუნებრივი ლანდშაფტის ეკოლოგიურ ტევადობას და მისი აღდგენის უნარს;

საზოგადოების ჩართულობა ბუნებათსარგებლობითი პრობლემების გადაწყვეტისას არის მნიშვნელოვანი პრინციპი და გულისხმობს ახალი ტექნოგენური ობიექტების პროექტირებისა და მშენებლობის საჯაროობას, რომელიც დაკავშირებულია ბუნებრივი რესურსების გამოყენებასთან ბუნებათსარგებლობისა და გარემოს დაცვის საკითხების გადაწყვეტისას.

ეკოლოგიური კონცეფცია

მთლიანად აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის და მის შემადგენლობაში შემავალი მუნიციპალური რაიონების ეკოლოგიური პოლიტიკის სტრატეგიული მიზანია სამეურნეო საქმიანობის დროს, ბუნებრივი სიმდიდრის გამოყენების ოპტიმიზაცია უნიკალური ლანდშაფტების შენარჩუნებით, ეკოლოგიური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და მოსახლეობის ჯამრთელობის გაუმჯობესება, მთლიანად რეგიონის სამეურნეო და რეკრიაციული ტევადობის გაზრდა, იმავდროულად მეცნიერულად დასაბუთებული გადაწყვეტილებების საფუძველზე ეკოსისტემაზე ტექნოგენური დატვირთვის შემცირება.

ზემოთ აღნიშნულის მისაღწევად აუცილებელი პირობაა:

ბუნებრივი სისტემების, მათი ბიოლოგიური სახესხვაობის და თვითრეგულირების უნარის შენარჩუნება და აღდგენა, ადამიანთა საზოგადოების არსებობისათვის აუცილებელი პირობა;

ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენების თანაბარუფლებიანობა, როგორც დღევანდელი ისე მომავალი თაობებისათვის;

გარემოს სასურველი მდგომარეობის უზრუნველყოფა, როგორც აუცილებელი პირობა მოსახლეობის დონის და ჯამრთელობის გასაუმჯობესებლად;
მიზნის მისაღწევი ალგორითმები შეიძლება ასე ჩამოყალიბდეს:

ძირითადი ეკოლოგიური პრობლემების გამოვლენა;
პრობლემების რანჟირება აქტუალობის, გადაწყვეტილების მიღების სისწრაფის და ფინანსური უზრუნველყოფის მიხედვით;
პრობლემის გადაწყვეტის გზები:

დასაშვები ტექნოლოგიური დატვირთვების მაჩვენებლებისა და კრიტერიუმების დამუშავება;
დაუშვებელი ეკოლოგიური სიტუაციის წარმოშობი მიზეზების განსაზღვრა;
ბუნებრივი რესურსების რაციონალური ბუნებათსარგებლობის ღონისძიებების დამუშავება;
ბუნებრივი რესურსების დაცვისა და რაციონალური ბუნებათსარგებლობის კომპლექსური გეგმის შედგენა ქობულეთის მუნიციპალიტეტის რაიონში, რომელიც უნდა გახდეს შემადგენელი ნაწილი აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთელი რეგიონისათვის;

ძირითადი ეკოლოგიური პრობლემები

გარემოს ეკოლოგიური მდგომარეობის ანალიზისა და კომპლექსური მაჩვენებლების საფუძველზე ხდება რაიონის ცალკეული ტერიტორიების დაყოფა ეკოლოგიურობის მიხედვით, მაგალითად ტერიტორია, რომელიც შედარებით სასურველია, ტერიტორია დამაკმაყოფილებელი ეკოლოგიური მდგომარეობით და ტერიტორია, რომელსაც კრიტიკულ, კრიზისულ ეკოლოგიური მდგომარეობაშია.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის რაიონის გარემოს ეკოლოგიური მდგომარეობის კომპლექსური ანალიზი მოწმობს იმაზე, რომ ის შეიძლება მივაკუთნოთ შედარებით სასურველ მდგომარეობაში მყოფ რაიონს.

ამ რაიონის ძირითად ეკოლოგიურ პრობლემებს შეიძლება მივაკუთნოთ:

საყოფაცხოვრებო ნარჩენების განთავსების პრობლემა, რომელიც არ შეეფერება სანიტარულ-ეპიდემიოლოგიურ ნორმებს და წესებს;
არარაციონალური გამოყენება ბუნებრივი რესურსებისა

2-7.1. გარემოს მდგომარეობის მუნიციპალური მართვა.

ბუნებათსარგებლობისა და გარემოს დაცვის სფეროში სახელმწიფოსა და მუნიციპალურ წარმონაქმს შორის მართველობითი ფუნქცია, ეს არის ორგანიზაციული, აღმასრულებელი და გამკარგულებელი ქმედებების სისტემა, მიმართული ბუნებათდაცვის და ბუნებარესურსული კანონმდებლობითი ნორმების დაცვისა საქართველოს ტერიტორიაზე. სახელმწიფოს ფუნქციას ბუნებრივი რესურსების მართვისას აქვს გაორებული ბუნება. ერთის მხრივ, სახელმწიფო უშუალოდ თვითონ არის მესაკუთრე ბუნებრივი ობიექტებისა და რესურსებისა. ის უფლებამოსილია ისარგებლოს სახელმწიფოს განმანაწილებელი უფლებამოვალეობებით, როდესაც საქმე ეხება სახელმწიფო ბუნებრივ რესურსებს, ერთობა აქვს მოსარგებლებთან, მფობელებთან და არენდატორებთან. ზოგჯერ, ახორციელებს რა მიცემულ უფლებამოვალეობებს, ძალიან მნიშვნელოვანია გამოიჩინოს ჯანსაღი დემოკრატიზმი, იმ მხრივ, რომ მისცეს კანონიერ მოსარგებლეს ბუნებრივი ობიექტების სარგებლობის თავისუფლება და თავად გადაწყვიტოს საკითხები დაკავშირებული ბუნებრივი რესურსების დაცვისა და რაციონალური გამოყენებისა.

დღეისათვის ტერიტორიალური დაგეგმარების ჩარჩოებში არ გვაქვს მკაფიოდ ჩამოყალიბებული მეთოდური მითითებები მუნიციპალურ წარმონაქმნებში ეკოლოგიურ – ტერიტორიული ორგანიზაციისა, რამაც მიგვიყვანა ამ ტერიტორიებზე მაღალი ეკოლოგიური დეგრადაციის ხარისხამდე, აგრეთვე კონფლიქტური სიტუაციის წარმოშობამდე, შედეგად კი სახეზე გვაქვს მოსახლეობის ცხოვრების დონის დადაბლება.

ეფექტური მუნიციპალური ეკოლოგიური პოლიტიკის გატარება დადებითად მოქმედებს ეკოლოგიურ სიტუაციაზე არა მხოლოდ კონკრეტულ მუნიციპალურ წარმონაქმნზე, ასევე რეგიონზე და სახელმწიფოზე მთლიანად და პირიქით არასასურველი ეკოლოგიური სიტუაცია მუნიციპალურ წარმონაქმნში, როგორც ქვესისტემა სახელმწიფოსი და რეგიონისა ითხოვს მათ ჩარევას შექმნილი სიტუაციის გამოსასწორებლად.

ამრიგად, თანამედროვე განმარტებით მუნიციპალური წარმონაქმნის მდგრადი განვითარება უზრუნველყოფს მისი მოსახლეობის უსაფრთხო და მაღალი ხარისხის ცხოვრების დონეს და იმავდროულად ბუნებრივი გარემოს, რესურსებისა და ეკოლოგიური წარმონაქმნის შენარჩუნებას მოსახლეობის ეკონომიური და საზოგადოებრივი საქმიანობის დროს.

ეკოლოგიურ – ბუნებრივი რესურსების მუნიციპალური მართვის მექანიზმის ფორმირება უნდა ეფუძნებოდეს მთლიანად რეგიონისა და ქვეყნის ურთიერთდაკავშირებულ ურთიერთგანპირობებულ განვითარებას. აუცილებელია სახელმწიფოებრივი მართვის პრაქტიკისა და მეთოდოლოგიის მემკვიდრეობა. ეკოლოგიური პრობლემების ეფექტური გადაწყვეტა შეიძლება მიღწეული იქნას ადგილობრივი თვითმართველობითი ორგანოებისა და სახელმწიფო მართვის ორგანოების შეთანხმებული საქმიანობის ნიადაგი.

ამრიგად, მუნიციპალური წარმონაქმნი არის სრულყოფილიანი მონაწილე იმავე ტერიტორიაზე ბუნებრივ – ეკოლოგიური პროცესების მართვისა. მუნიციპალური ბუნებრივი რესურსების მართვა და განკარგვა უნდა განხორციელდეს ადგილობრივი თვითმართველობის ხელმძღვანელი პირების მიერ და ადგილობრივი თვითმართველობითი ორგანოების მიერ.

მუნიციპალური წარმონაქმნების ეკოლოგიური პოლიტიკის დამუშავება და რეალიზაცია ითვალისწინებს მის ორგანიზაციულ, ინფორმაციულ, ტექნიკურ, სამართლებრივ და ფინანსურ უზრუნველყოფას. დღეისათვის ასეთი უზრუნველყოფის დამუშავება, არის მეცნიერთა და არქიტექტორთა საქმიანობის ერთ – ერთი ძირითადი მიმართულება. აუცილებელია აღინიშნოს, რომ სხვადასხვა მუნიციპალური წარმონაქმნებისათვის ამ პრობლემათა გადაწყვეტის გზები არ არის ერთგვაროვანი და ის ექვემდებარება ადგილობრივი სპეციფიკის გათვალისწინებას. ურბოეკოლოგიური კარკასის პროექტირება უნდა მოხდეს შუალედურ სტადიაში ტერიტორიული დაგეგმარების დოკუმენტების დამუშავების დროს, ტერიტორიის სატრანსპორტო და საინჟინრო კარკასების დაპროექტებისას, განახლების სისტემის ჩამოყალიბებისა და მოსახლეობის პერსპექტიული რაოდენობის ვარაუდით. კომპლექსური ანალიზისა და მოცემული შეჯერებული საპროექტო გადაწყვეტილებების შემდეგ დარგობრივ სფეროში ყალიბდება ინტეგრალური საპროექტო გადაწყვეტები. ტერიტორიის განვითარებასთან მიმართებაში ურბოეკოლოგიური კარკასის სისტემა უნდა იდგეს ერთ რიგში საპროექტო წინადადებებთან ეკონომიკისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების სფეროსთან ერთად. ამრიგად ურბოეკოლოგიური სისტემა ახდენს უშუალო ზემოქმედებას ეკოლოგიურად დასაბუთებული საპროექტო გადაწყვეტილებებზე მუნიციპალურ წარმონაქმნებში ტერიტორიის განვითარების სტრატეგიის განსაზღვრისას.

ეკოლოგიური სიტუაცია ხასიათდება შემდეგი შემადგენლობით:

1. მუნიციპალური წარმონაქმნის ტერიტორიის ეკოლოგიური ტევადობა. აქ ყურადღება ექცევა ბუნების იმ უნარს, აქვს თუ არა მას შესაძლებლობა დაძლიოს კონკრეტული ტერიტორიის ბუნებრივ სისტემაზე მოქმედი უარყოფითი ზემოქმედებები. დღეს – დღეობით ეკოლოგიური ტევადობის ერთიანი კრიტერიუმები შემუშავებული არ არის, მაგრამ შეიძლება გამოყენებული იქნეს კრიტერიუმის ის სისტემა, რომელიც საშუალებას მოგვცემს განისაზღვროს არსი და საორიენტაციო, მაგრამ რეალური საფუძველის მქონე საზღვრები დასაშვები ერთობლივი დატვირთვებისა კონკრეტულ ტერიტორიაზე. ტერიტორიაზე ეკოლოგიური ტევადობის შეფასება არის სპეციალური კვლევისა და შესაბამისი სამსახურის საქმე, ხოლო შედეგების გამოყენება, ამ სამსახურების მიერ მიღებულის, გამოდის როგორც მნიშვნელოვანი ელემენტი მუნიციპალური ეკოლოგიური პოლიტიკისა;

2. ეკოლოგიური გარემოებების ზემოქმედება მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე. ის ძალიან დამოკიდებულია მთლიანად ეკოლოგიურ გარემოებებზე და თავად არის მაჩვენებელი იქაური სამყოფელი გარემოს ხარისხის;

3. ფაქტორების ნაკრები, რომელიც განაპირობებენ მუნიციპალური წარმონაქმნში ეკოლოგიურ სიტუაციას. ეს არის ყოველი კონკრეტული დასახლებული პუნქტისთვის სპეციალური ჩამონათვალი. გამოვლენა და გათვალისწინება კონკრეტული ფაქტორებისა, რომლებიც განაპირობებენ ამა თუ იმ ეკოლოგიურ სიტუაციას მუნიციპალურ წარმონაქმნში, არის აუცილებელი პირობა მუნიციპალური ეკოლოგიური პოლიტიკის გამომუშავებისა. ამ მიზნით ხდება მუნიციპალურ წარმონაქმნში ეკოლოგიური სტრუქტურის ანალიზი, განისაზღვრება წარმოების რესურსულმოცულობითი ცვლილებების ტენდენციები, გარემოში დაგროვილი ნარჩენების მოცულობა, ტერიტორიის ზომები, ხდება შეფასება ანთროპოგენური ზემოქმედების კონცენტრაციის დონისა, გამოვლენა ლოკალური რეზერვებისა (ან საერთოდ თუ არ არის), ტარდება კვლევები და სანაწირობა ეკოლოგიური არაკეთილდღეობის ძირითადი მიზეზებისა;

გამოყოფენ 5 ხარისხის არასასურველ და მწვავე ეკოლოგიურ სიტუაციას მუნიციპალურ წარმონაქმნში:

1) შედარებით დამაკმაყოფილებელს; 2) დაბალს; 3) კრიტიკულს (წინაპირობისულს); 4) კრიზისულს, ანუ ზონას განსაკუთრებული ეკოლოგიური სიტუაციით; 5) კატასტროფულს, ანუ ეკოლოგიური უბედურების ზონას.

(საბედნიეროდ ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ეკოლოგიური მდგომარეობა შესადმლებელია განვიხილოთ როგორც შედარებით დამაკმაყოფილებელი)

გარემოს დაცვის სფეროში მართვას აქვს რიგი თავისებურებები : **ობიექტური**, რომელიც განპირობებულია რეგიონის სოციალურ – ეკონომიური პირობებით და **სუბიექტური**, რომელიც განპირობებულია პოლიტიკური პროცესებით, სახელმწიფო ორგანოების რეორგანიზაციით და ნორმატიული სამართლებლივი ხაზის ცვლილებით.

ჩამოთვლილი თავისებურებები ითხოვს ისეთი მართვის სისტემის შექმნას, რომელიც ერთის მხრივ საშუალებას იძლევა ოპერატიულად რეაგირება მოახდინოს ყოველივე ობიექტურ და სუბიექტურ ცვლილებებზე ხარისხის დაკარგვის გარეშე და განაპირობოს გარემოს მდგრად მოცემული ხარისხი. მეორეს მხრივ სისტემამ ხელი უნდა შეუწყოს ბუნებათმოსარგებლებს ისეთი პირობების შეგუებაში, კერძოდ არ გაართულონ ბუნებასთან ურთიერთობის პროცესში დამოკიდებულება.

ამრიგად, ზემოდაღნიშნულიდან გამომდინარე მიღებული მმართველობითი გადაწყვეტილება, რომ იყოს ეკონომიურად გამართლებული, ეკოლოგიურად მისაღები და სოციალურად დასაბუთებული საჭიროა ტერიტორიის მუნიციპალური მართვისას გათვალისწინებული იქნეს ურბოეკოლოგიური კარკასის როლი, რაც შესაძლებლობას მოგვცემს ვარეგულიროთ ანთროპოგენური ზემოქმედების დონე ლანდშაფტზე და იმავდროულად თავი ავარიდოთ შესაძლო კონფლიქტურ სიტუაციებს. აღნიშნული მიდგომა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ტერიტორიული დაგეგმარების დროს, რადგანაც საპროექტო გადაწყვეტილებების მიღება სხვადასხვა ტერიტორიული სისტემის შექმნისას (სატრანსპორტო, საინჟინრო და სხვ.) თანხვედრაში უნდა იყოს ტერიტორიის ეკოლოგიურ ორგანიზაციებთან და კერძოდ ურბოეკოლოგიურ კარკასთან.

2-7.2 ეკოლოგიური მდგომარეობის შეფასება

როგორც ცნობილია მუნიციპალური რაიონის (წარმონაქმნის) ტერიტორიალური მოწყობის გეგმა არის კომპლექსური ქალაქგეგმარებითი დოკუმენტი, რომელიც ითვალისწინებს ბუნებრივ, სოციალურ, ეკონომიურ, ეკოლოგიურ, საინჟინრო, სატრანსპორტო და სხვა ფაქტორების ერთობლიობას. იმავდროულად მუნიციპალური წარმონაქმნის სივრცითი საფუძვლი თავის თავში მოცავს, როგორც მის ბუნებრივ გარემოს, ასევე ტერიტორიის განაშენიანების ხელოვნურად შექმნის გეგმას, რომელიც დევს მისი გეგმარებითი კარკასის საფუძველში, რაც საბოლოოდ აყალიბებს მის გარემოს.

ქობულეთის მუნიციპალური რაიონის ტერიტორიული მოწყობის პროექტმა, როგორც ერთ-ერთმა შემადგენელმა ნაწილმა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სივრცითი მოწყობის სქემისა, უნდა უზრუნველყოს პერსპექტივაში მათი ტერიტორიალური თანაარსებობა.

მთავარი იდეა ქობულეთის მუნიციპალური რაიონის ტერიტორიის პოლიარიზირებული განვითარებისა უნდა იყოს მასში შემავალი თითოეული წარმონაქმნის ტერიტორიების კონკურენტული უპირატესობის განსაზღვრა, ანუ ტერიტორიების მიმართ პრიორიტეტულობა გამოყენების თვალსაზრისით, როგორც საცხოვრისის მშენებლობისათვის, სასოფლო, სამრეწველო თუ ტურისტულ – რეკრიაციული საქმიანობისთვის. გამოვლენილი იქნეს ეკონომიური, სოციალური, ლანდშაფტურ – რეკრიაციული პოტენციალი რაიონისა და ყოველივე ეს რაიონის სოციალურ – ეკონომიურ, ქალაქთმშენებლობითი და ეკოლოგიური იპოთეკის განვითარების ფონზე.

გამომდინარე აქედან ქობულეთის მუნიციპალური რაიონის ტერიტორიული მოწყობის მთავარი მიზანი ჩვენის აზრით უნდა ვეძებოდ რაიონში შემავალი მუნიციპალური წარმონაქმნების ტერიტორიების ეფექტურ გამოყენებაში, ანუ მის სწორ მართვაში, ისეთი გადაწყვეტილებების ხარჯზე, როგორც ხელს შეუწყობს:

მოსახლეობის ცხოვრებისა და საქმიანობის პირობების გაუმჯობესებას, ეკოლოგიური მდგომარეობის ხარისხის ამაღლებას, საინჟინრო, სატრანსპორტო, სამრეწველო და სოციალური ინფრასტრუქტურის განვითარებას, ისტორიულ – კულტურული და ბუნებრივი განვითარების შენარჩუნებას, რაიონის ტერიტორიის მდგრად ქალაქთმშენებლობით განვითარებას;

რაიონში შემავალი მუნიციპალური წარმონაქმნების ინტერესების ურთ-იერთ შეთანხმებას და მათ მიზნად ავტონომიური რესპუბლიკის და მეზობელი რაიონების ინტერესებთან და მთლიანად ქვეყნის ინტერესებთან.

საბოლოოდ, ყველა ზემოდ ჩამოთვლილი ქმედებები ხელს უწყობს ქობულეთის რაიონის ტერიტორიის მდგრადი განვითარების მიღწევას ყველა ტერიტორიალურ დონეზე გარემოს დაცვისა და ცხოვრების დონის ასამაღლებლად, როგორც არსებული, ასევე მომავალი თაობების ინტერესთა გათვალისწინებით, მათი სოციალური და ეკონომიური განვითარების მიზნით.

იმ ჩამონათვალში, რომელიც ეხება რაიონის ტერიტორიალური მოწყობის (დაგეგმვის) ძირითად ამოცანებს, განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს ეკონომიური სიტუაციის გაუმჯობესებას, ბუნებრივი რესურსების პოტენციის დაცვასა და კვლავ წარმოქმნას; აღდგენას, შენარჩუნებას და გამოყენებას ბუნებრივი და ისტორიულ – კულტურული მემკვიდრეობისა; რეკრიაციულ – ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებას.

დღევანდელ დღეს ქალაქის და სოფლის დასახლებების მუნიციპალური წარმონაქმნების განვითარება შესაძლებელია მუნიციპალური რაიონისა და დასახლებების სრულად ხარისხობრივად ახალი ფორმის თანამშრომლობის ორგანიზაციის პროგრამაში, დაფუძნებული მუნიციპალიტეტთა შორის ინტეგრაციაზე ადგილობრივი მშენებლობის საკითხების ერთობრივი გადაწყვეტის გზით.

სოფლისა და ქალაქის დასახლებების განვითარების მიმართულებას, მიუხედავად საერთო მიზნის ერთიანობისა, რომელიც ეხება თავისი რესურსების გამოყენებას ცხოვრებისა და სამეურნეო საქმიანობის გასაუმჯობესებლად, მაინც აქვთ საკუთარი სფეროები, რაც განაპირობებელია ეკონომიური და სოციალური ინფრასტრუქტურით, ბუნებრივი, ეკოლოგიური და გეოგრაფიული ფაქტორებით.

მუნიციპალური წარმონაქმნის მიწის რესურსების დაცვის ეფექტური და რაციონალური გამოყენებისთვის აუცილებელია შესრულდესამ დასახლების ბუნებრივი და ეკოლოგიური პირობების შეფასება, გაითვალისწინოს მისი ტერიტორიის ეკოლოგიური შეფასება ეკოლოგიურ – ლანდშაფტური მიდგომის გამოყენებით, რამეთუ ტერიტორიის ეკონომიური და სოციალური განვითარება დიდად არის დაკავშირებული მიწის გამოყენებასთან, როგორც წარმოების ძირითად საშუალებასთან.

ტერიტორიის კომპლექსური შეფასება უფრო მეტად ტარდება ფაქტორების ორი ჯგუფის მიხედვით:

ბუნებრივი და გეგმარებითი. ბუნებრივი, განისაზღვრება ტერიტორიის განვითარების ბუნებრივი და საინჟინრო – სამშენებლო პირობებით, ხოლო გეგმარებითი კი განისაზღვრება ტერიტორიის უზრუნველყოფით ტრანსპორტითა და საინჟინრო ქსელით, ტრანსპორტის მიღწევადობით ძირითად ცენტრებთან , როგორცაა : სამრეწველო, ადმინისტრაციული, კულტურულ – საყოფაცხოვრებო,

სანიტარულ – ჰიგიენური პირობების და მოთხოვნების უზრუნველყოფით ბუნების დაცვაზე და არქიტექტურულ – ესთეტიური ღირებულებების გათვალისწინებით ცალკეულ ბუნებრივ ან კულტურულ ლანდშაფტზე.

როდესაც ბუნებრივ ფაქტორებზე ვსაუბრობთ აქ საჭიროა გაშუქდეს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ბუნებრივ – რესურსული პოტენციალი, კერძოდ:

1. კლიმატური და აგროკლიმატური პოტენციალი
2. ცალკე კლიმატი
3. რელიეფი, გეოლოგიური აგებულება, ფიზიკურ – გეოლოგიური პროცესები
4. ტერიტორიის საინჟინრო – სამშენებლო შეფასება
5. მინერალური რესურსები
6. ჰიდროგეოლოგიური პირობები და მიწისქვეშა წყლების რესურსები
7. მიწის ფონდი
8. ნიადაგის რესურსები
9. ფლორისა და ფაუნის რესურსები
10. ტყის რესურსი
11. ლანდშაფტურ – რეკრიაციული პოტენციალი

აქ პირველ რიგში უნდა იქნეს შესწავლილი თუ როგორია:

- ატმოსფერული ჰაერის მდგომარეობა, შემდეგ,
- მდგომარეობა და დაცვა მიწისზედა წყლების,
- მდგომარეობა და დაცვა მიწისქვედა წყლების,
- ნიადაგის დაცვა,
- განსაკუთრებით დაცული ტერიტორიების სისტემა,
- ლანდშაფტის დაცვა და ტერიტორიის ეკოლოგიური კარკასის ჩამოყალიბება.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტისთვის უმნიშვნელოვანესს წარმოადგენს მისი მდგრადი განვითარების საკითხი. რამდენად მისი ასეთი განვითარება უნდა ერწყმებოდეს ავტონომიური რესპუბლიკის რეგიონალურ განვითარებას. ამიტომ აქედან გამომდინარე აუცილებელია ამ მუნიციპალიტეტისთვის მდგრადი განვითარების ინდიკატორების დამუშავება, რომელსაც შეეძლება წარმოაჩინოს ცალკეული სისტემების მაჩვენებლები ან კიდევ უფრო მეტი, ჩართული იქნეს რეგიონალურ სოციალურ – ეკოლოგიური განვითარების მაჩვენებლებში. როგორც ცნობილია ზოგადად ინდიკატორების სისტემაში კონსტრუქციულად გამოყოფენ ეკონომიურ, სოციალურ და სპეციფიურ მაჩვენებლებს, რომლებიც უფრო ადექვატურია ამა თუ იმ სუბიექტის განვითარების მიზნებისთვის და მისი ძირითადი პრობლემებისთვის. ყოველივე ეს არის იმის წინაპირობა, რომ მივიღოთ ხანგრძლივი პროგრამა რაიონის სოციალურ – ეკონომიური განვითარებისა, რომელიც იქნება დაფუძნებული მდგრადობის რაოდენობრივ ინდიკატორზე, საშუალებას მოგვცეს განვახორციელოდ შესაბამისი მონიტორინგი და აუცილებლობის შემთხვევაში შეტანილი იქნეს საჭირო შესწორებები.

საზოგადოებაში მიმდინარე სოციალურ – ეკონომიური პროცესების მონიტორინგი და შეფასება არის ერთ – ერთი მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი ტერიტორიის ეფექტური განვითარებისა. ეს მითუფრო მეტ მნიშვნელობას იძენს იმ შემთხვევაში, როდესაც საქმე გვაქვს დასახუთებულ და არგუმენტირებულ გადაწყვეტილებებთან.

კონკრეტულ ტერიტორიაზე ინდიკატორების გამოყენების სპექტრი მოიცავს ამ ტერიტორიასთან დაკავშირებულ ცოდნასა და საქმიანობის სხვადასხვა დარგს. უპირველესად ეს არის ინდიკატორების გამოყენება სტრატეგიული დაგეგმვისა. იმისთვის, რომ მდგრადი განვითარების ინდიკატორები წარმოადგენენ ქმედით და ზეგავლენის მომხდენ ინსტრუმენტებს, ისინი მიბმული არიან პოლიტიკის მიზნებზე და ამოცანებზე, როგორც კონცეპტუალურ, ასევე პრაქტიკის დონეზე.

ინდიკატორები იძლევა საშუალებას გაზომოს, მონიტორინგის შეფასების განხორციელებისა და იმავდროულად ხელს უწყობს ჩატარდეს ტემპებისა და მოძრაობის ეფექტურობის ანალიზი სტრატეგიული გეგმის მიერ დასახული მიზნების შესაბამისად.

ურბანული ინდიკატორების როლზე საუბარია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სივრცითი მოწყობის სქემის პროექტში, (გვ. 241 - 243) სადაც აღნიშნულია, რომ “თანამედროვე პირობებში ნებისმიერი ტერიტორიული ერთეულის მდგომარეობისა და განვითარების შეფასება ობიექტური და აპრობირებული ინდიკატორების გარეშე შეუძლებელია. ინდიკატორები ე.წ. ინფორმაციული პირამიდის უმნიშვნელოვანესი ნაწილია.” შემდეგ იქვე “მსოფლიოში ინდიკატორების მრავალი სისტემაა შემუშავებული. “ნარკვევის” მიზნებიდან გამომდინარე, მიზანშეწონილია ურბანული ინდიკატორების გამოყენება, რომელიც შემუშავებულია გაეროს სპეციალური ორგანიზაციის – “გაეროს ჰაბიტატპროგრამის” მიერ მიღებულია სტანდარტული ინდიკატორების ჩამონათვალი შეივსოს ამა თუ იმ ტერიტორიული ერთეულისთვის აქტიური ინდიკატორებით. ინდიკატორების შეგროვება და ანალიზი მიმდინარეობს გარკვეული პერიოდულობით, რაც განვითარების პროცესების შეფასებასა და მართვის საუკეტესო საშუალებას იძლევა.”

ქობულეთის რაიონს აქვს უნიკალური ბუნებრივი რესურსები. ჩვენი ამოცანაა ამ რესურსების შენარჩუნება და გამოყენება მომავალი თაობებისთვის, ანუ არ უნდა ვფიქრობდეთ მხოლოდ დღევანდელ დღეზე და არ უნდა გვკონდეს ბუნებრივი რესურსების მიმართ მხოლოდ გამოყენებითი მიდგომა, ჩვენ უნდა გავიხედოთ წინ და ვიზრუნოთ ამ რესურსების რაციონალურ და ნოოსფერულ გამოყენებაზე.

მდგრადობის ინდიკატორებიდან ინსტრუმენტები თანამედროვე სისტემაში დღეისთვის ერთ – ერთ მნიშვნელოვანად უნდა ჩაითვალოს გარემოს დაბინძურების დადაბლების ინსტრუმენტი, რომელიც ქმედითი შეიძლება გახდეს იმ შემთხვევაში თუ ავამოქმედებთ ისეთ ინსტრუმენტს, როგორცაა გადასახადი გარემოზე ნეგატიური ზემოქმედებისთვის, დაყრა და გადაყრა დამაზიანებელი ნივთებისა და განთავსება ნარჩენებისა. აქვე არ უნდა გამოგვრჩეს მხედველობიდან ის, რომ რიგი საწარმოებებისა, რომლებიც პირიქით შეამცირებენ თავის მხრივ გარემოს დაბინძურებას, უნდა მოხდეს მათი სტიმულაცია. კომპენსაციის ამოღება ბუნებათმოსარგებელთაგან და ანაზღაურება ეკოლოგიური ზარალისა პრაქტიკულად არათუ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკაში, ქვეყანაში მასიურ ხასიათში არ ტარდება. მთავარი პრობლემა არნიშნული ინსტრუმენტის გამოყენებისა, როდესაც საქმე ეხება ბუნებათმოსარგებლების მიერ ეკოლოგიური ზარალის ანაზღაურებას მდგომარეობს ნორმატიულ – მეთოდური ბაზის არარსებობაში.

ეკოლოგიური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა ქობულეთის მუნიციპალიტეტში, ისე როგორც აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში და მთლიანად საქართველოში მოსახლეობის კონსტიტუციური უფლებების დაცვა კეთილსასურველი ბუნებრივი გარემოს ფონზე შეუძლებელია თუ არ არსებობს ბუნებათმოსარგებლობისა და ბუნებათდაცვის რეგულირების თანამედროვე მექანიზმები. ბუნებათდაცვითისაქმიანობის გადანაწილება რამოდენიმე რწმუნებულ ორგანოებს შორის ბუნებათსარგებლობის ეფექტური მართვისა და კონტროლის სფეროში ქმნის წინააღმდეგობას. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობა და განსაკუთრებით ადგილობრივი თვითმართველობის ორგანოები სასურველია უფრო მეტად თანამშრომლობდეს ამ საკითხში.

დღევანდელ დღეს ადგილობრივი თვითმართველობის რეფორმის ბუნებათდაცვითი საქმიანობის მართვის ალგორითმი მუნიციპალურ დონეზე ეყრდნობა შემდეგ ეტაპებს:

- .რაიონის ტერიტორიაზე ბუნებრივი გარემოს და ბუნებრივი რესურსების მდგომარეობის აღრიცხვა და შეფასება.
- . გარემოს დაცვის სფეროში და ბუნებათსარგებლობის დარეგულირებისათვის ეკოლოგიური პოლიტიკისა და სტრატეგიული მიზნების დამუშავება.
- .ადგილობრივი თვითმართველობითი ორგანოების მიერ კანონმდებლობით დადგენილი უფლებამოსილების საზღვრებში ნორმატიულ – სამართლებრივი აქტების სისტემის შექმნა და დამუშავება.
- . რაიონის ტერიტორიაზე და ასევე დასახლებულ ტერიტორიებზე ბუნებათდაცვითი საქმიანობის მართვის ორგანიზაციული სტრუქტურის განვითარება.
- . დასახლების ადმინისტრაციის, საკრებულოების, მოსახლეობისა და წარმოების ხელმძღვანელების ინფორმირება გარემოს დაცვისა და ბუნებათსარგებლობის სფეროში საკანონმდებლო მოთხოვნათა შესახებ.
- . ბუნებათდაცვითი ღონისძიებების ორგანიზაცია ყველა დონეზე ბიუჯეტის საშუალებების ანგარიშზე.
- . რაიონის ტერიტორიაზე, თავის უფლებამოსილების ფარგლებში გარემოს დაცვის სფეროში საკანონმდებლო ორგანოთა მოთხოვნების შესრულებაზე კონტროლი.

. დადგენილი მაჩვენებლების საფუძველზე მიღწეული შედეგების შეფასება და მსჯელობა სახელმწიფო ორგანოების სპეციალურ წარმომადგენლებთან და საზოგადოებასთან ერთად.
ადგილობრივი თვითმართველობის ორგანოების ძირითადი საქმიანობა მიმართული ბუნებათდაცვით სფეროში არის :

1. ნარჩენებთან დამოკიდებულების ორგანიზაცია;
2. რაიონის ტერიტორიის რეკრიაციული დამოკიდებულება;
3. მიწათმოსარგებლებთან ურთიერთობის განვითარება;
4. ეკოლოგიური აღზრდა და განვითარება;
5. ბუნებათმოსარგებელთა საქმიანობის კონტროლში მონაწილეობა.

ლოკალური დონის განსახლების სისტემის ნებისმიერ ტერიტორიაზე აუცილებელია გამოყოფილი იქნეს ცენტრალური ბირთვი, შეზღუდული განვითარების ზონა და ზონა უპირატესი განვითარებისა.

ასეთი განსახლების სისტემის ცენტრალური ბირთვი მოიცავს თავად ქალაქს - სისტემის ცენტრს, სარეზერვო ტერიტორიას მისი შემდგომი განვითარებისთვის(მოსახლეობისთვის დამატებითი საცხოვრებელი ფართის გათვალისწინებით პერსპექტივაში) და ტყეპარკის დაცვით სარტყელს.

შეზღუდული განვითარების ზონა, რომელსაც აქვს შიგა საზღვარზე ტყეპარკის სარტყელი, უნდა იყოს იმ საგნის, რომ ხელი შეუშალოს დასახლებული ადგილების შერწყმას აგლომერაციის სისტემაში და იმავდროულად უნდა გამოიყენებოდეს, როგორც საგარეუბნო სასოფლო-სამეურნეო და მოსახლეობისთვის ხანმოკლე დასვენების ბაზა. ასევე განსახლების სისტემის ცენტრის გარშემოც უნდა იყოს თავისუფალი ტერიტორია, როგორც ბაზა საგარეუბნო სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობისთვის და ხანმოკლე დასვენების მიზნით, მოსახლეობისთვის.

ქობულეთის მინიციპალური რაიონის ტერიტორიაზე ტექნოგენური დატვირთვა განაწილებულია შედარებით თანაბრად. გამონაკლისს შეადგენს ტერიტორიის ის ნაწილი, რომელიც მდებარეობს ზღვისპირეთში, კერძოდ ქ. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის საზღვრებში .

როგორც ცნობილია ტექნოგენური (ანთროპოგენური) დატვირთვა არის ერთ - ერთი იმ ძირითად ფაქტორთაგანი , რომელიც განსაზღვრავს გარემოს მდგომარეობას. ამ მდგომარეობის შეჯერებას ტერიტორიის ბუნებრივ მონაცემებთან (როგორცაა მიწისზედა და მიწისქვეშა წყლები, ნიადაგი, ლანდშაფტი და ა.შ.) საშუალებას იძლევა უფრო სრულად წარმოგიდგინოთ ქობულეთის მუნიციპალური რაიონის დღევანდელი ეკოლოგიური მდგომარეობა.

ტექნოგენური დატვირთვის ძირითად სახეებს, რომლებიც ახდენენ ქობულეთის მუნიციპალური რაიონის ბუნებრივ გარემოზე ნეგატიურ ზემოქმედებას, განეკუთვნება :

სელიტბური კომპლექსი;
საავტომობილო, სარკინიგზო ტრანსპორტი;
სასოფლო - სამეურნეო წარმოება;
საკურორტო მეურნეობა.

აქ საჭიროა შევხვთ ქობულეთის რაიონის წყლების (ასევე ქ. ქობულეთის) დაბინძურების ძირითად წყაროებს. ზოგადად ძირითად წყაროებში იგულისხმება :

სამრეწველო და საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისგან დაბინძურებული წყლები ;
გაფილტვრის დროს გაპარული მავნე ნივთიერებების მაღალი დონე ;
ავარიული შემთხვევები ტექნოლოგიური პროცესების შემთხვევისას ;
სასოფლო სამეურნეო საქმიანობით გამოწვეული (დახვნა, მორწყვა, ქიმიზაცია).
ცალკე უნდა იქნეს განხილული რაიონის და სოფლების საკანალიზაციო სისტემის არსებობისა და მუშაობის საკითხი. ასევე წყლის გამწმენდი ნაგებობების ტექნიკური მდგომარეობის საკითხი.

რაიონის ბუნებრივი კარკასი. გეოგრაფიულ და ეკოლოგიურ ლიტერატურაში ფართო გავრცელება მიიღო ცნებამ - განსაკუთრებით დაცული ბუნებრივი ტერიტორიების სისტემა, რომელიც თავისი

არსით ძალიან ახლოსაა ცნებასთან, როგორცაა რაიონის ბუნებრივი კარკასი. სხვაობა მდგომარეობს იმაში, რომ ეს უკანასკნელი უფრო ფართო განმარტებით ხასიათდება, იმდენად, რომ რაიონის ბუნებრივი კარკასის წარმოქმნის არა მხოლოდ განსაკუთრებით დაცული ბუნებრივი ტერიტორიების სისტემა, როგორც კარკასის აქტიური ბირთვი იმავდროულად საკმაოდ „რიგითი“ ელემენტები ბუნებრივი გარემოსი, რომლებიც ერთდროულად არის საკმაოდ მნიშვნელოვანი შემადგენელი ამა თუ იმ რაიონის გეგმარებითი სტრუქტურისა.

რაიონის ბუნებრივი კარკასი ფლობს რა ამაღლებულ ეკოლოგიურ აქტიურობას, მდგრადობას, პლასტიურობას და წინააღმდეგობრიობას (რეზისტენტულობა), ის შეეფარდება მიეკუთვნება რაიონის ბუნებრივ „ქსოვილს“, ასევე ხასიათდება ბიოლოგიური პროდუქტიულობით (სასოფლო-სამეურნეო სავარგულები, საექსპლუატაციო ტყე და ა.შ.), როგორც ეკოლოგიური კარკასი რაიონისა (ქალაქი, დაბა, მსხვილი სატრანსპორტო და საინჟინრო კომუნიკაციები და ა.შ. თანაფარდობა დანაჩენ ტერიტორიასთან, რომელიც ასევე ასრულებს გარკვეულ სოციალურ-ეკოლოგიურ ფუნქციებს. ამასთან ერთად რაიონის ბუნებრივი კარკასი არ არის აბსოლუტურად ავტონომიური კატეგორიის, რომელიც გამოდის როგორც განსახლების სისტემის არქიტექტურულ-გეგმარებითი სტრუქტურის არსებითი ნაწილი. ამრიგად, ეკოლოგიური აქტიურობის ღერძი (მდინარეთა ველი, გამწვანებული დერეფნები სატრანსპორტო და საინჟინრო-ტექნიკური კომუნიკაციის გასწვრივ და სხვ.) იმავდროულად ემსახურებიან რაიონს ან მის ნაწილს როგორც გეგმარებითი ღერძები, ხოლო ეკოლოგიურად აქტიურობის კვანძები (ქალაქი, მწვანე ზონები, მაგალითად) ხშირად შეესაბამება რაიონის გეგმარებით ცენტრებს და ა.შ.

ბუნებრივი სიტუაცია, როგორც წესი, მაღალ ხარისხში, ვიდრე არქიტექტურულ-გეგმარებითი სტრუქტურა, დეტერმინირებულია ადამიანისაგან დამოუკიდებელი პირობებისაგან. მიუხედავად ამისა, არის რა არსებითი შემადგენელი ნაწილი ამ უკანასკნელისა, რაიონის ბუნებრივი კარკასი გამოდის როგორც ქალაქთმშენებლობის კვლევისა და პროექტირების ობიექტი, რომელთან დაკავშირებით გასაკუთრებულ ინტერესს წარმოადგენს საკითხები მის სტრუქტურაზე, პარამეტრებზე და რეგიონალურ განსახლებებზე.

რაიონის ბუნებრივი კარკასი, გამომდინარე ეკოლოგიურ ქალაქთმშენებლობითი მოთხოვნების კომპლექსური გადაწყვეტის ამოცანებიდან მოიცავს თავისთავში მოედნისებურ, ხაზობრივ და წერტილოვან ელემენტებს

მოედნისებური ელემენტი (ეს არის ეკოლოგიური აქტიობის არეალი), ანუ ნაციონალური და ბუნებრივი პარკები, ნაკრძალები (ბიოსფერული, ეტალონური, რეალური, სადემონსტრაციო და სხვ.), ნაკრძალის მიჯნა, ტყე I და II ჯგუფის (მათ შორის რომელსაც ვიყენებთ სარეკრეაციოდ) და სხვა დაცვითი ტერიტორიები. მთავარი ამოცანა მოედნისებური ელემენტისა ეს არის ბუნებრივი გარემოს ძირითადი კომპონენტების კვლავწარმოება (ატმოსფეროს ჟანგბადის, წყლის, მცენარეთა, ცხოველთა სამყაროს და ა.შ.), ბუნებრივი კომპლექსების შენარჩუნება, რომელიც მახასიათებელია მოცემული რაიონისათვის, სოციალური და ესთეტიკური ამოცანების შესასრულებლად. სწორედ ამ ელემენტებზეა დამოკიდებული ძირითადად რაიონის ეკოლოგიური პოტენციალი მთლიანობაში.

ხაზობრივი ელემენტები (ეს არის ეკოლოგიური აქტიურობის ჭერძი), ანუ მდინარეები და მისი ნაპირები, წყალგამყოფები (და განსაკუთრებით წყალგამყოფი ტყე, ბიოტოპების სასაზღვრო ნაკვეთები, სატრანსპორტო და საინჟინრო-ტექნიკური ინფრასტრუქტურის გამწვანებული დერეფნები, დაცვითი ტყენარგავები; სპეციალური ბიოტექნიკური დერეფნები და ა.შ. მთავარი ამოცანა ხაზობრივი ელემენტებისა ეს არის ერთიანი კარკასის შენარჩუნება, ბუნებრივი გარემოს მოძრავი კომპონენტების გადაადგილების შენარჩუნება, სამეურნეო, სოციალური და ესთეტიკური ფუნქციების შესრულება.

წერტილოვანი ელემენტები (ეს არის ეკოლოგიური აქტიურობის კვანძები), ანუ ქალაქების მწვანე ზონები, მატერიალური კულტურის ძეგლები დაცვითი ზონებით და სხვა ობიექტები. ძირითადი ამოცანა წერტილოვანი ელემენტებისა ეს არის ბუნებისა და მატერიალური კულტურის ცალკეული ობიექტების დაცვა, სამეურნეო, სოციალური და ესთეტიკური ფუნქციების შესრულება. რაიონის ბუნებრივი კარკასის ჩამოყალიბებისას მისი ცალკეული ელემენტები (რეკრეაციის ზონა, დაცვითი ნარგავები და სხვ.) გამოიყოფა არსებული ნორმატივების შესაბამისად, სხვა კი განისაზღვრება

კონკრეტული ლანდშაფტურ-ეკოლოგიური გარემოებით (ნაკრძალი, ბუნების ძეგლი, ისტორიისა და კულტურის).

განსაკუთრებით საჭიროა შევჩერდეთ ნაციონალური და ბუნებრივი პარკების შექმნის აუცილებლობაზე (მათ რიცხვში მსხვილი ქალაქები უშუალოდ სიახლოვისას).

ბუნებრივი პარკები პროცენტული ნორმაა 1 მაცხოვრებელზე 0,1 – 0,2 ჰა. საერთო ფართი რაიონის ბუნებრივი კარკასის ელემენტებისა შეიცავენ არა ნაკლებ 15 -20 % განსახლების სისტემის ქვერეგიონალური ტერიტორიისა და არა ნაკლებ 25-30 % ICMH ტერიტორიისა, რომელშიც შედის საქალაქო აგლომერაცია და განსახლების ადგილობრივი სისტემა.

ბუნებრივი კარკასის ჩამოყალიბება დაკავშირებულია რეგიონალური თავისებურებების გათვალისწინებასთან, რამდენადაც სრულყოფილი ეკოლოგიურ-ქალაქმშენებლობითი სისტემის შექმნა რიგ შემთხვევაში გართულებულია ბუნებრივი გარემოს დაბალი ეკოლოგიური პოტენციალით. ამ შემთხვევაში რაიონის ბუნებრივი კარკასი ასრულებს სამკურნალო ფუნქციას, თუმცა-და მას აქვს საკმაოდ მაღალი საერთო ეკოლოგიური მნიშვნელობა.

2-7.3 ბუნებრივ - ეკოლოგიური კარკასი

2-7.3.1 სტრუქტურა , ელემენტები და განსაკუთრებით დაცული ბუნებრივი ტერიტორიები

ქობულეთის მუნიციპალური რაიონის ბუნებრივ - ეკოლოგიური კარკასის საბუძველს შეადგენს, პირველ რიგში ის ტერიტორიები, რომლებსაც ძირითადად შეინარჩუნეს ბუნებრივი მცენარეული საფარი, ამასთან ერთად წყლის აკვატორიები, რომელიც უზრუნველყოფენ კარკასის გარემოს ჩამომყალიბებელ და ეკოლოგიური მასტაბილიზირებელ ფუნქციებს.

ბუნებრივ ეკოლოგიური კარკასის მიწებს განეკუთვნება შემდეგი კატეგორიისა და სახის მიწის სავარგულები :

მთის ტყე და ტყეები მდინარეთა ხეობებში;
ხელოვნური ტყის ნარგავები, ტყის ზოლებში და მასივებში;
მდინარეთა გასწვრივ ტერასები;
სათიბი მიწები

საერთო ფართი ასეთი სახის სავარგულებისა შეადგენს 50286 ჰა, რაც ქობულეთის მუნიციპალური რაიონის ფართის 70,6 % - ია. მიწის დიდი ფართი განეკუთვნება ბუნებრივ - ეკოლოგიური კარკასის მიწებს, რაც განაპირობებს ბუნებრივი კომპლექსის შენარჩუნებას, პირველ რიგში ინტენსიური სასოფლო სამეურნეო გამოყენებისგან.

აღსანიშნავია რომ სივრცითი მოწყობის დოკუმენტის თანახმად უახლოესი 10 წლის მანძილზე, ურბანული და სხვა სახის ტერიტორიებისათვის განსაზღვრულია მხოლოდ და მხოლოდ, ასეთი ტერიტორიების 1,1 % -ითაა დაგეგმილი.

ბუნებრივ - ეკოლოგიური კარკასის სტრუქტურა შედგება მოედნისებრი და ხაზობრივი ელემენტებისაგან, მოედნისებრი ელემენტები ასრულებენ კარკასის ბირთვის ფუნქციას. სახელდობრ ბუნებრივ - ეკოლოგიური კარკასის ბირთვის უმეტესწილად ინარჩუნებენ ტერიტორიის ეკოლოგიურ ბალანს. ხოლო ხაზობრივი ელემენტები ნივთობრივ - ენერგეტიკული ნაკადების საშუალებით ეკოლოგიურ ბირთვებს აკავშირებენ ერთმანეთთან.

ქობულეთის რაიონის ბუნებრივ - ეკოლოგიური კარკასის მოედნისებრივ ელემენტს შეიძლება მივაკუთვნოთ მსაგვის ტყის უბნები, განთავსებული რაიონის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში საერთო ფართობით 46521 ჰა და ჩრდილოეთ ნაწილში (თიკერის ტყე) 800 ჰა ფართობით . ეს არის საკვანძო ტერიტორიები „ ბირთვისა “ ბუნებრივ - ეკოლოგიური კარკასისა, რომელსაც აქვს რეგიონალური მნიშვნელობა.

კარკასის ხაზობრივი ელემენტებს წარმოადგენს მცირე მდინარეთა ველები, ველისა და ეროზიის საწინააღმდეგო ტყის ზოლები.

ბუნებრივ - ეკოლოგიური კარკასის სტრუქტურული ელემენტები ასრულებენ გარემოსმაფორმირებელ და გარემოსდამარეგულირებელ ფუნქციებს, იმავდროულად, წარმოადგენენ ადგილსამყოფელს მრავალი სახის ცხოველებისა და ფრინველებისათვის. საჭიროა აღინიშნოს, რომ ქობულეთის რაიონის მსხვილი ტყის მასივები ასრულებენ არა მხოლოდ „ ბირთვის “ ფუნქციას ბუნებრივ - ეკოლოგიური კარკასისა, იმავდროულად ის ასრულებენ ეკოლოგიური დერეფნის ფუნქციასაც, რომლის საშუალებითაც ხდება მიგრაცია ცხოველებისა და მცენარეების, ხორციელდება საინფორმაციო, ნივთობრივ - ენერგეტიკული გაცვლა ეკოსისტემებს შორის. უფრო სრულად ეკოლოგიური დერეფნის ფუნქციას ქობულეთის რაიონში ასრულებს მდ. კინტრიშის ველი.

2-7.3.2 განსაკუთრებით დაცული ბუნებრივი ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და ბუნებრივ-ეკოლოგიური კარკასის შენარჩუნება.

დღევანდელ დღეს დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ბუნებრივ-ეკოლოგიური სისტემის შენარჩუნებას, პირველადი ლანშაფტის დაცვას. სამეურნეო სფეროში განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ბუნებრივი და ნახევრად ბუნებრივი ეკოლოგიური სისტემის გამოყენებას მათი ბუნებრივი კომპონენტების მინიმალური შეფერხებით.

რეგიონალური ურბოეკოლოგიური (გ.ს) უსაფრთხოების განვითარების სტრატეგია დამოკიდებულია განსაკუთრებით დაცული ტერიტორიების ქსელის სტრუქტურულ და ფუნდამენტურ თავისებურებებზე, რომელიც ფაქტიურად წარმოადგენს საკვანძო ელემენტს გარემოს დაცვის ღონისძიებების კომპლექსისა და ბუნებრივ-ეკოლოგიური კარკასის შენარჩუნების საკითხში.

განსაკუთრებით დაცული ბუნებრივი ტერიტორიები, ეს ხომარის ტერიტორიალური ფორმა ბუნების დაცვისა, რომელიც უზრუნველყოფს ეკოლოგიური წონასწორობის შენარჩუნებას და ბიოლოგიური და ლანდშაფტური სახესხვაობის დაცვას. თანახმად დღეს მოქმედი კანონისა კანონმდებლობისა ეს ობიექტი არის საერთონაციონალური სარგებლობის.

თანამედროვე კონცეფცია ბუნებრივ ტერიტორიალური დაცვისა გვთავაზობს სხვადასხვა იერარქიული დონის განსაკუთრებით დაცულ ბუნებრივ ტერიტორიებს: ლოკაციურს, რეგიონალურს მაკრორეგიონალურს, რომელიც უზრუნველყოფს ბუნებრივ-ეკოლოგიური ნებისმიერ ტერიტორიაზე ფუნქციონირებას.

როგორც ზემოთ ავღნიშნეთ ბუნებრივ-ეკოლოგიური კარკასის ქვეშ ვგულისხმობთ გარემოს ჩამომყალიბებელ და გარემოს დამარეგულირებელი ძირითადი ეკოსისტემების ბუნებრივი კომბინირების ერთობლიობას, რომელიც უზრუნველყოფს ტერიტორიის მდგრად განვითარებას. ბუნებრივ-ეკოლოგიური კარკასის ძირითადი ელემენტებია:

„ბირთვი“ ან საკვანძო უბნები, რომლებიც წარმოადგენენ საკმაოდ შენარჩუნებულ ბუნებრივ კომპლექსებს, რომლებიც შედგებიან განსაკუთრებით დაცული ბუნებრივი ტერიტორიის კატეგორიისგან დაცვის მაღალი დონით, რომელსაც უჭირავს ტერიტორიის შედარებით დიდ ფართი და აქვთ უნარი შეინარჩუნონ ეკოსისტემის ბუნებრიობა და მთლიანობა.

ეკოლოგიური დერეფნები - ტერიტორია რომელიც შედგება შედარებით დაბალი სტატუსის მქონე განსაკუთრებულად დაცული ბუნებრივი ტერიტორიისგან, მაგრამ იმავდროულად შენარჩუნებული აქვს უნარი შეასრულოს მისი ძირითადი ფუნქცია, როგორცაა „ბირთვის“ სისტემის უზრუნველყოფა კავშირებით - ენერგეტიკული თუ საინფორმაციო.

განსაკუთრებულად დაცული ბუნებრივი ტერიტორიის უბრალო ნაკრებიდან დაცული ბუნებრივი ტერიტორიების სისტემის აგების პროცესზეგადასვლა განისაზღვრება ორო მთავარი ფაქტორით: ბუნებრივ-ანთროპოგენური (ტერიტორიის ათვისების ხარისხი) და საორგანიზაციო-ფინანსურით.

მთავარი პრობლემა ბუნებრივი დაცვისა ყოველ მუნიციპალურ რაიონში არის ბუნებრივი კომპლექსების დაცვის სხვადასხვა დონის, მრავალფუნქციური სისტემის შექმნა. ამის მისაღწევად საჭიროა:

ობიექტების კონკრეტული გეოგრაფიული, ეკოლოგიური, ბიოლოგიური, ბუნებრივ ისტორიული და ფუნქციონალური ღირებულებების გამოვლენა;

მათზე ანტროპოგენური ზემოქმედების შეფასება და თითოეულისათვის ოპტიმალური ბუნებათსარგებლობის კატეგორიის განსაზღვრა;

სპეციალური სახელმწიფო ბუნებათდაცვითი სამსახურის შექმნა, რომელიც დასაქმებული იქნება რაიონული განსაკუთრებულად დაცული ბუნებრივი ტერიტორიის ორგანიზაციული, მმართველი და მონიტორინგის საკითხებით.

განსაკუთრებულად დაცული ბუნებრივი ტერიტორიის სისტემის შექმნის საფუძველი, მისი სტრუქტურულ-მთლიანობის განმსაზღვრელი არის მისი სტრუქტურული ელემენტების ტიპიურობა (რეპრეზენტატიულობა) და უნიკალურობა. დაცვითი ბუნებრივი ტერიტორიების რეპრეზენტატიულობის ქვეშ იგულისხმება იერარქიის სხვადასხვა დონეზე კონკრეტულ ბუნებრივ ტერიტორიალურ კომპლექსში ბუნებრივი პირობების განსხვავებულობის ტიპური გამოვლენის ასახვის უნარი. რეპრეზენტატიულობა და უნიკალურობა, როგორც კატეგორია, ბუნებრივი პირობების მრავალსახეობის მომცველი, არის ერთერთი მთავარი და მნიშვნელოვნად აუცილებელი თვისება ბუნებრივ-ტერიტორიალური კომპლექსისა, განსაკუთრებით დაცული ბუნებრივი ტერიტორიული სისტემის ჩამოყალიბებისას.

ამრიგად, ტერიტორიები, რომლებიც შედიან განსაკუთრებულად დაცული ბუნებრივი ტერიტორიაში ითავსებენ ზონალურ, ექსტრაზონალურ და აზონალურ ეკოსისტემებს, მათთან ერთად ენდემურს (ადგილობრივს).

დაცვითი ბუნებრივი ტერიტორიები მოწოდებულია შეასრულოს არამხოლოდ ბუნებრივი ეკოსისტემის ან მისი ცალკეული ობიექტების შენარჩუნების ფუნქცია, იმავდროულად ემსახურება ადამიანის ჯამრთელობის გაუმჯობესებას და მის სოციალურ და კულტურულ-ესთეტიურ აღზრდას.

ქობულეთის რაიონის განსაკუთრებულად დაცული ბუნებრივი ტერიტორიის ქსელის განვითარებისათვის და მისი შემდგომი ტრანსფორმაციისათვის განსაკუთრებულად დაცული ბუნებრივი ტერიტორიის სისტემაში საჭიროა შემდეგი ღონისძიებების გატარება:

ორგანიზაციის თვალსაზრისით უფრო მეტად პერსპექტიული განსაკუთრებულად დაცული ბუნებრივი ტერიტორიის უზენეს ინვენტარიზაცია;
ბუნებრივ ეკოლოგიური კარკასის საკვანძო ტერიტორიების კომპლექსური მონიტორინგის ორგანიზაცია;
მუნიციპალური რაიონის განსაკუთრებულად დაცული ბუნებრივი ტერიტორიის ადგილობრივი ქსელის განვითარება.

ქობულეთის მუნიციპალური რაიონის ტერიტორიაზე მიზანშეწონილია ბუნებრივი ლანდშაფტების და მისი კომპონენტების ეკოლოგიური რეაბილიტაციის ზონის შექმნა.

ეკოლოგიური რეაბილიტაციის ზონებს უნდა მივაკუთვნოთ პირველ რიგში მთის ტყის უბნები ფერდობებით, რომლებსაც ახასიათებს მთლიანი ლანდშაფტური და ბიოლოგიური სახეობების დონე. მათ საზღვრებში განსაკუთრებული ბუნებათდაცვითი რეჟიმის ორგანიზაცია არის უპირველესი ბუნებათდაცვითი ამოცანა. გარდა ამისა რაიონის ტერიტორიაზე არსებულ მდინარეთა სანაპიროებზე არსებობს ჯერ კიდევ შენარჩუნებული ბუნებრივი კომპლექსები რომლებსაც აქვთ სასიცოცხლო მნიშვნელობა საერთო ეკოსისტემაში.

ამრიგად საჭიროა კომპლექსური ორგანიზება ამ ტერიტორიათა დაცვისა და უახლოეს მომავალში საჭიროა განსაკუთრებულად დაცული ბუნებრივი ტერიტორიების სხვადასხვა რანგის ქსელის შექმნა. აქვე მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული, რომ ადგილობრივი მნიშვნელობის ობიექტები.

2-7.4 ტყის რესურსები

რეგიონის სატყეო პოლიტიკის ძირითად მიზანს წარმოადგენს ტყის არსებული ფართობების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლების გაუმჯობესება და მართვა მდგრადი პრინციპების შესაბამისად, რაც გულისხმობს:

- რეგიონის ტყეების ეკოლოგიური ფასეულობებისა და ფუნქციების დაცვას;
- ტყეების ეკონომიკური პოტენციალის რაციონალურ გამოყენებას ტყით უწყვეტი სარგებლობის და გრძელვადიანი სარგებელის მიღების პრინციპების დაცვით;
- ტყეების მიერ სოციალური ფუნქციების განხორციელებას;

ძირითადი პრობლემები და გამოწვევები

ტყის რესურსები

- ინფორმაცია ქვეყნის ტყის რესურსების შესახებ არა მოძველებულია და არ ასახავს ფაქტობრივ მდგომარეობას;
- მიმდინარეობს ტყის ეკოსისტემების ფრაგმენტაცია და გარეულ ცხოველთა საარსებო გარემოს/ჰაბიტატების მდგომარეობის მკვეთრი გაუარესება ან განადგურება;
- გლობალური დათბობის პროცესების შედეგად მნიშვნელოვნად გაიზარდა ტყეებში ხანძრის წარმოქმნის და მავნებელ-დავალებათა გავრცელების საშიშროების რისკები.
- მკვეთრად შემცირდა ტყეების აღდგენა-განახლების ღონისძიებები.

ტყეებზე საკუთრების ფორმები

- ტყის საკუთრების /მფლობელობის ოპტიმალური სქემების გამოვლენა სტრატეგიული შეფასების საფუძველზე (მაგ. კერძო საკუთრება კერძო და იურიდიული პირების მიერ, სასოფლო/სათემო საკუთრება, გრძელვადიანი სარგებლობაში გადაცემა, ტყეების მართვა სახელმწიფო ორგანიზაციების მიერ და სხვ.);

აქვე ახსანიშნავია, რომ საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს მიერ მუშავდება "ტყის კოდექსი" რომლის მე-5 მუხლი "ტყეზე საკუთრების უფლება" სწორედ ამ საკითხს ეხება:

- ტყეზე საკუთრების უფლება განუყოფელია მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლებისაგან. საქართველოს ტყე შეიძლება იყოს სახელწიფო საკუთრების, მუნიციპალური საკუთრების და კერძო საკუთრების ტყე;
- სახელწიფო ტყე არის საქართველოს ტყის და მისი რესურსების სერთობლიობა, რომლებიც არ არის მუნიციპალურ ან კერძო საკუთრებაში;
- მუნიციპალური ტყე არის თვითმართველი ერთეულის საკუთრებაში არსებული ტყე რომელთან დაკავშირებულ მმართველობით უფლებამოსილებებს, ამ კოდექსისა და საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, ახორციელებენ მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოები;
- კერძო საკუთრების ტყე არის საქართველოს ტყის ნაწილი, რომელიც მდებარეობს ფიზიკური ან იურიდიული პირების საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთზე;
- ამ კოდექსით დადგენილი წესები ვრცელდება საქართველოს ტყეზე, მიუხედავად მისი საკუთრების ფორმისა, თუ კი ამ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი;

ტყის რესურსების ინვენტარიზაცია, მართვის დაგეგმვა და მონიტორინგი.

- სატყეო სექტორის მართვის დაგეგმვა სუსტია და არ არის კოორდინირებული სხვა სექტორებთან;
- არ არის დადგენილი ადგილობრივი მნიშვნელობის ტყეები.

სტრატეგიული მიზანი და პრიორიტეტული მიმართულებები

ტყეების ინვენტარიზაციის, მართვის დაგეგმვის და მონიტორინგის სფეროში სატყეო პოლიტიკის სტრატეგიული მიზანი ტყის რესურსების მდგომარეობის შესწავლაა, რაც მოიცავს:

ტყეების შეფასება და დაყოფა ფუნქციური დანიშნულების მიხედვით კატეგორიებად;
ადგილობრივი მნიშვნელობის ტყეების დადგენასა და გამოყოფას;
დეგრადირებული და გამეჩხერებული ტყეებისა და ტყის ლანდშაფტების აღდგენას;

ტყეების მდგრადი მართვის დაგეგმვას;
ტყისმონიტორინგის სისტემის ჩამოყალიბებას.
დეგრადირებული და გამეჩხერებული ტყეების და აღსადგენი ტყის ლანდშაფტების დადგენა;
დეგრადირებული და გამეჩხერებული ტყეების და ტყის ლანდშაფტების აღდგენა
ტყის მერქნული რესურსების ოპტიმალური წილის დადგენა ქვეყნის ეკონომიკაში;
ტყის არამერქნული რესურსების და მისი ესთეტიკური და ეკოლოგიური ფასეულობების წილის გაზრდა ქვეყნის ეკონომიკაში;
სატყეო სექტორში უკანონო ქმედებების აღმოფხვრა.
ტყის სოციალურ-ეკოლოგიური ფუნქციების დაცვა;
ამორჩევითი მეურნეობის პრინციპების გამოყენებით ტყის ექსპლუატაციის რეგულირება ეკოლოგიურად გამართლებული ჭრის წესების მიხედვით;
ტყის უწყვეტი სარგებლობის პრინციპის დაცვა;
ბიოლოგიურად მდგრადი მიზნობრივი ტყეების ფორმირება;
ტყის ბუნებრივი განახლების ხელშეწყობა;
ეროზიული მოვლენების უვნებელყოფა;
დეგრადირებული ტყეების რეკონსტრუქცია;
ტყის ხელოვნური გაშენება;
სანერგე მეურნეობის გაფართოვება და სხვა.

აღნიშნულიდან გამომდინარე შემუშავებულია შემდეგი რეკომენდაციები:

1. კოლხური ტიპის შერეულ ფოთლოვანი სუბტროპიკული ტყეების სარტყელში (25-500 მ.ზ. დ-დან) მკვეთრად გასამიჯნი სამეურნეო საქმიანობაში ჩართული ბუნებრივ-აგარარული და სოციალურ-ეკონომიკური ტერიტორიული კომპლექსებით ფართოდ წარმოდგენილი ლანდშაფტები ჯერ კიდევ შემორჩენილი მაღალი ბუნებისდაცვითი და გარემოსმარეგულირებელი, რეკრეაციულ-ესთეტიკური და სამეცნიერო-საგამანათლებლო ღირსებების მქონე კოლხური ტყის ფრაგმენტებისა და ეკოსისტემებისაგან, რომლებიც მაქსიმალურად იქნებიან დაცული და მოყვანილი ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) და „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისობაში;

2. სამეურნეო ტყეებში მეურნეობის ორგანიზაციის დაგეგმარებაში მაქსიმალურად უნდა იქნას გათვალისწინებული მაღალი კონსერვაციული ღირებულებების სატყეო ფართობების გამოყოფა და მათში მენეჯმენტის წარმართვა დაცვითი ღონისძიებების გატარებით, რომლებიც დაფუძნებული იქნება იშვიათი და აქრობადი, რელიქტური, ენდემური სახეობების და ფიტოცენოტიპური მრავალფეროვნების მაქსიმალურ შენარჩუნებაზე;

3. რეგიონის ეკონომიკის განვითარების პრიორიტეტული მიმართულებების დაგეგმარებაში ტყის მერქნით და არა მერქნით რესურსებთან ერთად გათვალისწინებული უნდა იქნას სოფლის მეურნეობის რესურსები; შემუშავდეს ტყის მეურნეობისა და სოფლის მეურნეობის ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა, რამდენადაც სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწები განლაგებულია უშუალოდ ტყის ფონდის მიწებს შორის და სოფლის მეურნეობის მიზანმიმართული რეგულირებადი მართვა კეთილმოყოფელ გავლენას იქონიებს ტყის მეურნეობის განვითარებაზე ტყის მცენარეულობის მრავალფეროვნების მაქსიმალური შენარჩუნებით;

4. წაბლის ტყის სარტყელში (500-1000 (1100) მ. ზ. დ-დან) სამეურნეო დანიშნულების ფართობებზე სატყეო-სამეურნეო ღონისძიებების უპირველეს მიმართულებად უნდა ჩაითვალოს მრავალჯერადი რეგენერაციის ამონაყრითი წარმოშობის დეგრადირებული მარადმწვანე ქვეტყიანი წაბლნარების რეკონსტრუქცია მაღალ პროდუქტიულ თესლითი წარმოშობის წაბლნარებად;

მეორადი წარმოშობის (წარმოებულ) ტყის ფორმაციებში, მურყნა-რებში და მარადმწვანე ქვეტყიანი რაყებში პრიორიტეტი უნდა მიენიჭოს უკვე აპრობირებულ და პრაქტიკაში დანერგილ ღონისძიებებს-ასეთი ფართობების რეკონსტრუქციას კაკალნაყოფიანების ტყე-ბაღებად და სწრაფმოზარდი და ძვირფასმერქნიანი სახეობების პლანტაციებად აბორიგენული სახეობების მაქსიმალური შენარჩუნებით.

5. მუხნარები, კორომთა დეგრადირებისა და ნიადაგსაფარის ეროდირების ხარისხის მიხედვით სამ ძირითად კატეგორიად იყოფა:

I კატეგორიის ეროდირებულ ფართობებზე (ფართობები შენარჩუნებული ნიადაგსაფართო) დეგრადირებული მუხნარების რეკონსტრუქციის უპირველეს ღონისძიებად მაღალპროდუქტიულ თესლითი წარმოშობის მუხნარებად და მუხნარ-ფიჭვნარებად, მიჩნეული უნდა იქნეს ბუნებრივი განახლებისადმი ხელშეწყობა და მუხის კულტურების გაშენება. მომავალი ტყის კორომის შემადგენლობაში აუცილებელია გავითვალისწინოთ მუხის სახეობრივი შემადგენლობის დიდი ხვედრითი წილი არა ნაკლებ 70%, საბურველის შეკრულობით არა ნაკლებ 0,7-ისა.

II კატეგორიის ეროდირებულ ფერდობზე, ნიადაგსაფარის მნიშვნელოვანი გადარეცხვიდან გამომდინარე, დეგრადირებული კორომების რეკონსტრუქცია იელის, შქერის და საკმელის ქვეტყიან და მარცვლოვანსაფარიანი ტყის ტიპებში ტარდება შერეული ფიჭვნარ-მუხნარი და მუხნარ-ფიჭვნარი კორომების ფორმირების მიზნით. ბაქნებზე ფიჭვისა და მუხის თესვისა და თესლნერგების დარგვისათვის ნიადაგსაფარის სისქე უნდა იყოს არა ნაკლებ 12 სმ-ისა. თესვისა და სარგავი ადგილების შერჩევა ხდება ვიზუალურად, მკვდარსაფარს შენარჩუნებულ მონაკვეთებში, ან ყველა იმ ნიადაგსაფარს შენარჩუნებულ წერტილებში, სადაც სარგავი ორმოს ამოღების შესაძლებლობა იქნება. ქვეტყის ყველა ელემენტი ხელუხლებელი რჩება; მომავალი ტყის კორომის მთავარ საბურველში მუხის მონაწილეობა უნდა იყოს არანაკლებ 50%-ისა საბურველის შეკრულობით არა ნაკლებ 0,7-ისა.

III კატეგორიის ეროდირებულ ფერდობებზე (ნიადაგსაფარის მნიშვნელოვანი გადარეცხვით) დეგრადირებული მუხების იელიანი და საკმელიანი ტყის ტიპებით და მეჩხერების რეკონსტრუქციისათვის ყველა შესაძლო ფართობი მერქნიანი სახეობების ზრდა-განვითარებისათვის გამოყენებულ უნდა იქნას ფიჭვის ბიოჯგუფების გაშენებისათვის.

ბაქნების აუცილებელი რაოდენობა რკოს ჩათესვისა და ფიჭვის კულტურების გაშენებისათვის სარეკონსტრუქციო ფართობებზე განისაზღვრება საჭირო და არსებული ტყის კორომების საბურველის შეკრულობებს შორის სხვაობით, მუხისა და ფიჭვის არანაკლებ 1,5მ სიმაღლის მოზარდის ვარჯის შეკრულობის პროექციული დაფარულობის ფართობის-1მ²-ის გათვალისწინებით. შერეულ ფართობებზე ნიადაგსაფარის გაფხვიერება, რკოს ჩათესვა და ფიჭვის ნერგების დარგვა. ტყის კულტურების მოვლის აგროტექნიკური ღონისძიებები უნდა ჩატარდეს თანახმად მოქმედი რეკომენდაციებისა და ინსტრუქციებისა.

მეტ-ნაკლებად სწრაფი მეტყევეურ-ეკოლოგიური და ეკონომიკური ეფექტის მიღების თვალსაზრისით, მიუხედავად დეგრადირების ხარისხისა, აღდგენა-რეკონსტრუქციას პირველ რიგში ექვემდებარებიან განსაკუთრებული სოციალურ-ეკოლოგიური დანიშნულების ფართობები-დასახლებული პუნქტებისა და მნიშვნელოვანი სახალხო-სამეურნეო დანიშნულების ობიექტების მიმდებარე ფართობები. მეორე რიგის სარეკონსტრუქციო ფართობებს განეკუთვნებიან ძლიერ დეგრადირებული საკმელის ქვეტყიანი მუხნარი და მუხნარ-ფიჭვნარი კორომები. ყველა სარეკონსტრუქციო ფართობები იღობება და იცვება პირუტყვის ძოვებისაგან. მუხნარი და მუხნარ-ფიჭვნარი ფიტოცენოზების ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებისა და იშვიათი და გადაშენების გზაზე მდგომი მცენარეთა სახეობების გენოფონდის აღდგენის თვალსაზრისით, საჭიროა შიგამთიანი აჭარის შუა სარტყელში გამოიყოს ჭოროხისა და ჰართვისის მუხების და სოსნოვსკის ფიჭვის სათესლე ბაზა, აგრეთვე დაარსდეს სანერგე მეურნეობა ძვირფასი მერქნიანი სახეობების მაღალხარისხოვანი სარგავი მასალის წარმოების თვალსაზრისით.

6. წიფლნარებში (1000-1600 მ.ზ.დ.) და ნამენარ-სოჭნარებში (1500-2000 მ.ზ.დ.) სამეურნეო დანიშნულებისათვის განკუთვნილ ფართობებზე ადგილსამყოფელის ტენიანობის ხარისხის, ინდიკატორული ქვეტყის სახეობებისა და ბალახოვანი საფარის მიხედვით რეკომენდაციას ვამღვეთ მთავარი სარგებლობის ორი სახის ჭრას: ნებით-ამორჩევითს და ჯგუფურ-ამორჩევითს.

ნებით-ამორჩევითი ჭრა ტარდება 350-მდე დაქანების ფერდობებზე. მარადმწვანე ქვეტყიან, მაცვლიან, გვიმრიან წიფლნარებში და ნამენარ-სოჭნარებში ჭრა ტარდება მხოლოდ 0,7 და მეტი სიხშირის კორომებში; 0,6 და ნაკლები სიხშირის ტყის ამ ტიპების კორომებში ნებით-ამორჩევითი ჭრა არ ინიშნება.

ამ სახის ჭრა რეკომენდირებულია ჩატარდეს „საქართველოს ტყე-ებში მთავარი სარგებლობის ჭრის წესის“ (2000 წ) მე-11 და 21 პუნქტების მიხედვით. ამასთან ტყის ნორმალური განახლების მიზნით აუცილებელია 3 მ სიგანის ზოლებად ან ფანჯრებში (ყალთალებში) ქვეტყის პირწმინდად გაჭრა.

წვრილბალახოვან, წივანიან, მკვდარსაფრიან და ფოთოლმცვენ ქვეტყიან წიფლნარებში და ნაძვნარ-სოჭნარებში ნებით-ამორჩევითი ჭრა ტარდება 0,6 და მეტი სიხშირის კორომებში „ჭრის წესის“ იმავე პუნქტების მიხედვით. 0,5 და ნაკლები სიხშირის კორომებში ჭრა ინიშნება ტყეკაფზე ტყის აღდგენისათვის საკმარისი რაოდენობით განახლების უზრუნველყოფის შემთხვევაში („ჭრის წესი, დანართი 2“).

ჯგუფური - ამორჩევითი ჭრა ტარდება 200 – მდე დაქანების ყველა ექსპოზიციის ფერდობებზე 0,6 და მეტი სიხშირის კორომებში „საქარ-თველოს ტყეებში მთავარი სარგებლობის ჭრის წესის“ (2000წ) მე-10 და მე-20 პუნქტების მიხედვით გათვალისწინებული 1 ჰა-ზე მოსაწყობი ყალთალების რაოდენობით, მათი ფართობით, ყალთალების გაგანიე-რების პარამეტრებით და განახლების განსაზღვრული პერიოდით („ჭრის წესები-2000წ, პუნქტი 13“).

7. ტყის ბუნებრივი განახლების სტიმულირება მდგომარეობს განახლებადი მერქნიანი სახეობების წინასწარი მოზარდის მაქსიმა-ლურ დაცვაში, რაც საშუალებას გვაძლევს თავიდან ავიცილოთ ტყის ხელოვნური განახლების (ტყის კულტურების წარმოების) ძვირად-ღირებული სამუშაოების წარმართვა. ამით ეკოლოგიურად მდგრადი კორომების მიღების პერიოდი 15-20 წლით მცირდება. ტყის ბუნებრივი განახლების ხელშეწყობის ღონისძიებებიდან დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ტყის შემქმნელი სახეობების შეთესვას ან ნერგების დარგვას, პირუტყვის მოვების რეგულირებასა და ნორმების დაცვას.

8. ტყის აღდგენითი ღონისძიებებიდან დიდი მნიშვნელობა ენიჭება დაბალი სიხშირის (0,3-0,4) კორომების და სუბალპური მეჩხერების ტყის კულტურებით აღდგენას. სუბალპურ არყნარებში, წიფლნარებში და ნაძვნარ-სოჭნარებში რომელთა ბუნებრივი საზღვრები 400 მ-მდეა ქვევით დაწეული, უნდა ჩატარდეს ტყის ზედა საზღვრების მიმდებარე 150-200 მ სიგანის ზოლში, სადაც ჯერ კიდევ არსებობს გარკვეული მიკროკლიმატური პირობები.

სუბალპური მეჩხერების ხელოვნური განახლებისათვის რეკომენდი-რებულია ისეთი მერქნიანი სახეობების კულტურების გაშენება, როგორებიცაა აღმოსავლეთის წიფელი, აღმოსავლეთის ნაძვი, კავკასიური სოჭი, მედედევის არყი, მაღალმთის ნეკერჩხალი, სოსნოვსკის ფიჭვი, მაღალმთის მუხა „ტყის კულტურების გაშენების რესპუბლიკური სქემების“ (1986) ტექნოლოგიური პროცესების საფუძველზე.

აუცილებელია

• ტყის დაცვის მუშაკების სათანადო მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებებით უზრუნველყოფა. საქმიანობის წარმართვაზე კონტროლის გაძლიერება;

• ტყის ეკოსისტემების მრავალფეროვნების შენარჩუნების მიზნით, ტყის მავნებელ-დაავადებების წინააღმდეგ ბრძოლის, აღდგენის, განახლების ხელშეწყობის და ხანძარ საწინააღმდეგო ღონისძიებების გატარება. კერძო ინვესტიციათა მოზიდვის მიზნით სათანადო პირობების შექმნა;

• ტყის ფონდის სრული ინვენტარიზაციის და მისი აგროეკოლოგიური, სოციალურ-ეკონომიკური ასპექტების დეტალური ანალიზების, ადგილობრივი ტყის რესურსების მართვისა და შესაბამისად მდგრადი სატყეო მეურნეობის გაძლიერების ინტეგრირებული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის შემუშავებაში მონაწილეობა;

• ადგილობრივი მოსახლეობის სათბობი შემთხვევით და სამასალე ხე-ტყით უზრუნველყოფის მიზნით ტყეკაფების მონიშვნა და გამოყოფა, სატყეო-სამეურნეო გზების მშენებლობა;

• სამონადირეო და თევზის სატბორე მეურნეობების შემდგომი განვითარების ხელშეწყობა.

ზღვის მნიშვნელობის გაზრდა ერთიანი ეკო სისტემის ფარგლებში

2-7.5 ბიომრავალფეროვნება და დაცული ტერიტორიები.

გრძელვადიანი (20-წლიანი) მიზნები: საქართველოს უნიკალური ეკოსისტემების, სახეობათა მრავალფეროვნების და გენეტიკური რესურსების დაცვის და რეაბილიტაციის უზრუნველყოფა

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გრძელვადიან მიზნებს გარემოს დაცვის სფეროში 2011-2015 წწ პერიოდისათვის მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს ქვეყნის გარემოს დაცვის მეორე ეროვნული პროგრამა (NEAP-2).

დღეისათვის რეგიონის მასშტაბით ბიომრავალფეროვნების სფეროში არსებული მთავარი პრობლემებია:

- ჰაბიტატების დეგრადაცია და სახეობების რიცხოვნების შემცირება;
- არამდგრადი თევზჭერა და ნადირობა,
- ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და მდგრადი მართვისათვის სათანადო მონაცემთა ბაზის არარსებობა;
- ეროვნული ბიოუსაფრთხოების სისტემის არარსებობა (გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმების არარეგულირებული გადაადგილება).

ცხრილი 2-2 ძირითადი კონვენციები და ოქმები გარემოსდაცვისსფეროში, რომელთა მხარეცა ასაქართველო

ხელშეკრულების სახელწოდება	საქართველოსთან მიმართებაში ძალაში შესვლის თარიღი
კონვენცია ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ • ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კონვენციის ბიოუსაფრთხოების კარტახენას ოქმი	31 აგვისტო, 1994 2 თებერვალი, 2009
კონვენცია გადაშენების პირას მყოფი ველური ფაუნისა და ფლორის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ (CITES)	12 დეკემბერი, 1996
კონვენცია საერთაშორისო მნიშვნელობის ჭარბტენიანი, განსაკუთრებით წყლის ფრინველთა საბინადროდ ვარგისი ტერიტორიების შესახებ	7 ივნისი, 1997
ოზონის შრის დაცვის შესახებ ვენის კონვენცია • მონრეალის ოქმი ოზონის შრის დამშლელ ნივთიერებათა შესახებ	19 ივნისი, 1996 16 სექტემბერი, 1996
შავი ზღვის დაბინძურებისაგან დაცვის კონვენცია შავი ზღვის დაბინძურებისაგან დაცვის კონვენციის შავი ზღვის ბიომრავალფეროვნებისა და ლანდშაფტების კონსერვაციის ოქმი	15 იანვარი, 1994 26 სექტემბერი, 2009
გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენცია • კიოტოს ოქმი	27 ოქტომბერი, 1994 16 თებერვალი, 2005
კონვენცია გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის და ამ სფეროში მართლმსაჯულების საკითხებზე ხელმისაწვდომობის შესახებ (ორჰუსის კონვენცია)	30 ოქტომბერი, 2001
გაეროს კონვენცია მდგრადი ორგანული დამაბინძურებლების შესახებ (POPs)	2 იანვარი, 2007
შორ მანძილებზე ჰაერის ტრანსსასაზღვრო დაბინძურების კონვენცია	12 მაისი, 1999
გაეროს კონვენცია გაუდაბნოების წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ	21 ოქტომბერი, 1999
როტერდამის კონვენცია ცალკეული საშიში ქიმიური ნივთიერებებითა და პესტიციდებით საერთაშორისო ვაჭრობის სფეროში წინასწარი დასაბუთებული თანხმობის პოცედურის შესახებ	28 მაისი, 2007
კონვენცია სახიფათო ნარჩენების ტრანსსასაზღვრო გადაზიდვისა და	18 აგვისტო, 1999

განთავსების შესახებ	
კონვენცია გემებიდან დაბინძურების თავიდან აცილების შესახებ “MARPOL”	19 ივლისი, 1994
კონვენცია გარეული ცხოველების მიგრირებად სახეობათა დაცვის შესახებ	1 ივნისი, 2000
• შეთანხმება შავი ზღვის, ხმელთაშუა ზღვისა და მიმდებარე ატლანტის ოკეანის მცირე ვეშაპისებრთა დაცვის შესახებ (ACCOBAMS)	1 ივნისი, 2001
• შეთანხმება აფრიკა-ევრაზიის მიგრირებადი წყლის ფრინველთა დაცვის შესახებ	1 აგვისტო, 2001
• შეთანხმება ევროპის დამურების პოპულაციების დაცვის შესახებ	24 აგვისტო, 2002
ევროპის ველური ბუნებისა და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის კონვენცია	1 მარტი, 2010
შეთანხმება საქართველოსა და ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოს შორის ბირთვული იარაღის გაუვრცელებლობასთან დაკავშირებით გარანტიების გამოყენების თაობაზე	3 ივნისი, 2003
დამატებითი ოქმი საქართველოსა და ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოს შორის ბირთვული იარაღის გაუვრცელებლობასთან დაკავშირებით გარანტიების გამოყენების თაობაზე	3 ივნისი, 2003
კონვენცია ბირთვული ნივთიერებების ფიზიკური დაცვის შესახებ	7 ოქტომბერი, 2006
გაერთიანებული კონვენცია გამოყენებულ საწვავთან მოპყრობის უსაფრთხოებისა და რადიოაქტიურ ნარჩენებთან მოპყრობის უსაფრთხოების შესახებ	29 ოქტომბერი, 2009
ევროპის ლანდშაფტური კონვენცია	ძალაშია 2011 წლის 1 იანვრიდან

გრძელვადიანი და მოკლევადიანი მიზნები

დღევანდელი და მომავალი თაობების ინტერესების გათვალისწინებით, ეროვნული ბიომრავალფეროვნების პოლიტიკის გრძელვადიანი მიზანს (ოცი წელი) წარმოადგენს საქართველოს უნიკალური ეკოსისტემების, სახეობათა მრავალფეროვნების და გენეტიკური რესურსების დაცვა, აღდგენა და შენარჩუნება. ეს გრძელვადიანი მიზანი შეიძლება მიღწეულ იქნას დაცული ტერიტორიების ეფექტური მართვითა და ერთიანი სისტემის შექმნით, ბიოლოგიური რესურსების მდგრადი სარგებლობით და მართვით, და მიღებული სარგებლის სამართლიანი განაწილებით.

ამ ძირითადი მიზნის მისაღწევად უნდა შესრულდეს შემდეგი მოკლევადიანი (5 წლიანი) მიზნები:

მიზანი 1. გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი შერჩეული სახეობების სიცოცხლისუნარიანი პოპულაციებისა და ჰაბიტატების რეაბილიტაცია, დაცვა და კონსერვაცია ღონისძიებები:

- მცენარეთა არამერქნული სახეობების შეფასების დასრულება (IUCN კრიტერიუმებზე დაყრდნობით) და მათი საქართველოს წითელ ნუსხაში შეტანა;
- ბიომრავალფეროვნების დაცვის თვალსაზრისით მნიშვნელოვანი ადგილების გამოვლენა;
- ტერიტორიების პრიორიტეტულობის განსაზღვრა სხვადასხვა კატეგორიის დაცული ტერიტორიების დაარსების მიზნით;
- შიდა წყლების და ჭარბტენიანი ტერიტორიების ინვენტარიზაცია, გის მონაცემთა ბაზის მომზადება. კონსერვაციისათვის პრიორიტეტული ტერიტორიების იდენტიფიცირება;
- მიზნობრივი ჯგუფებისათვის წითელი ნუსხის სახეობების შესახებ ცნობიერების ამაღლების მიზნით კამპანიების განხორციელება.
- „სამხრეთის დერეფანზე“ ცხოველთა გადასასვლელების მოწყობის უზრუნველყოფა სამიგრაციო დერეფნების შენარჩუნების მიზნით.

მიზანი 2. თევზჭერისა და ნადირობის მენეჯმენტის ეფექტურობის გაზრდა ფაუნის რესურსების მდგრადი სარგებლობის უზრუნველსაყოფად

ღონისძიებები:

- შესაბამისი საკანონმდებლო ცვლილებების შემუშავება და დამტკიცება რათა გაუმჯობესებულ იქნას სამონადირეო სექტორის მართვა სამონადირეო სტანდარტების ჩათვლით;

- სანადირო სახეობების რესურსების შეფასებისა და კვოტების განსაზღვრისათვის მეთოდების გაუმჯობესება;
- სასწავლო პროგრამის შედგენა მონადირეთა ბაზისური განათლებისათვის მინიმალურ საერთაშორისო სტანდარტზე დაყრდნობით და სამონადირეო განათლების დანერგვა;
- სატროფეო ნადირობის დაწყება სამონადირეო ტურიზმის მხარდაჭერის მიზნით;
- ბრაკონიერობის წინააღმდეგ მიმართული ღონისძიებების გაძლიერება/შესაძლებლობების გაძლიერება გარემოსდაცვითი ინსპექციისათვის;
- თევზჭერის მართვის გაუმჯობესებისათვის საჭირო საკანონმდებლო ცვლილებების შემუშავება და დამტკიცება, მათ შორის მარიკულტურის განვითარების ხელშეწყობისათვის;
- თევზის რესურსების შეფასებისა და თევზჭერის კვოტის განსაზღვრის მეთოდოლოგიის გაუმჯობესება;
- მდგრადი მეთევზეობის სტრატეგიის შემუშავება;
- ღონისძიებების გაძლიერება შიდა წყლებში ბრაკონიერობის წინააღმდეგ/შესაძლებლობების გაძლიერება გარემოსდაცვითი ინსპექციისათვის;
- თევზისა და თევზის პროდუქტებისათვის სასერტიფიკაციო სისტემის ჩამოყალიბება.

მიზანი 3. დაცული ტერიტორიების ერთიანი ეფექტური ქსელის შექმნა ღონისძიებები:

- ეკოლოგიური დერეფნების ქსელის დაგეგმვა და კანონპროექტის მომზადება;
- გეგმარებითი დაცული ტერიტორიების დაარსებისათვის კანონპროექტის მომზადება და დაარსებულების განვითარება;
- დამხმარე ზონებში სოც-ეკონომიკური განვითარების ხელშეწყობა სხვადასხვა პროექტების განხორციელებით;
- დაცული ტერიტორიების გაფართოებისათვის მასალების მომზადება;
- საზღვრების დადგენა და დემარკაცია დაცული ტერიტორიებისათვის საჭიროებისამებრ.

მიზანი 4. დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის ეფექტურობის გაზრდა ადმინისტრაციების შესაძლებლობების გაძლიერებით და ფინანსური მდგრადობის მექანიზმების დანერგვით

ღონისძიებები:

- დაცული ტერიტორიების შესახებ ეროვნული კანონმდებლობის მიმოხილვა და გაუმჯობესება საერთაშორისო კონვენციების და სხვა საერთაშორისო შეთანხმებებით დაკისრებული ვალდებულებების გათვალისწინებით;
- მენეჯმენტის გეგმების შემუშავება და დამტკიცება არსებული და ახალი დაცული ტერიტორიებისათვის საჭიროების მიხედვით;
- დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის მართვის გაუმჯობესება;
- დაცულ ტერიტორიებში სახეობების აღდგენა და კონსერვაციის გაუმჯობესება;
- არსებული და ახალი დაცული ტერიტორიების ინფრასტრუქტურის დაგეგმვა და განვითარება საჭიროების მიხედვით;
- დაცული ტერიტორიების ეკო-ტურიზმის პოტენციალის განვითარება (ეკოტურიზმის მრავალმხრივი გეგმის შემუშავება, ინფრასტრუქტურის განვითარება, მარკეტინგი, მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესება, ახალი სერვისების შეთავაზება);
- დაცული ტერიტორიების თანამშრომლების შესაძლებლობების გაძლიერება;
- დაცული ტერიტორიების მატერიალური ბაზის გაუმჯობესება;
- ბიომრავალფეროვნების ინვენტარიზაცია და განახლებადი მონაცემთა ბაზის მომზადება და ჰაბიტატების შეფასება დაცული ტერიტორიების ფარგლებში;
- საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლების პროგრამის შემუშავება და დანერგვა (როგორც საგანმანათლებლო დაწესებულებებისათვის ისე საზოგადოებისათვის სხვა ჯგუფებისათვის).

მიზანი 5. ბიომრავალფეროვნების კონსერვაციისა და ბიოლოგიური რესურსების მდგრადი მართვის სათანადო საინფორმაციო უზრუნველყოფა ბიომონიტორინგის ეროვნული სისტემის ჩამოყალიბების გზით

ღონისძიებები:

- ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ეროვნული ინდიკატორების შესაბამისი მონაცემების შეგროვებისა და ანალიზის მეთოდოლოგიის შემუშავება;
- ტრენინგების ჩატარება ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგში მონაწილე ორგანიზაციებისა და სამინისტროსთანამშრომლებისათვის;
- ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის სახელმძღვანელოს მომზადება;
- გეო-ინფორმაციული სისტემების (გის) ცენტრის შექმნა ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგისათვის;
- შერჩეული ინდიკატორების მიხედვით მონაცემთა შეგროვება და მათი ანალიზი.

მიზანი 6. ბიო-უსაფრთხოების ეროვნული სისტემის შექმნა გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორგანიზმების მოხმარებასთან დაკავშირებული რისკების თავიდან აცილებისათვის/მინიმუმზაციისთვის ღონისძიებები:

- ცოცხალი მოდიფიცირებული ორგანიზმების რეგულირებასთან და რისკების მინიმუმზაციასთან დაკავშირებული კანონმდებლობის შემუშავება და მიღება;
- სტრუქტურული ერთეულის განსაზღვრა, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება ბიოუსაფრთხოების შესახებ ოქმით განსაზღვრული ვალდებულებების შესრულებაზე და მისი შესაძლებლობის გაძლიერება;
- შესაძლებლობის გაძლიერება შესაბამისი უწყების თანამშრომლებისათვის საქართველოს ბიოუსაფრთხოების რესურს-ცენტრში მონაწილეობის უზრუნველყოფის მიზნით;
- შესაბამისი სამეცნიერო პოტენციალის განვითარება, ლაბორატორიების მოწყობა და შესაძლებლობის გაძლიერება შესაბამისი პერსონალისათვის.

1980-1990-იან წლებში შავი ზღვისა და ლნდშაფტების წყალსატევების დაბინძურების ევტროფიკაციის, ჰაბიტატების დეგრადაციის, აკრძალული იარაღებით მტაცებლურ თევზჭერის, ბიორესურსების გადაჭარბებული მოხმარების, მდინარეების დარეგულირებისა და ჰიდროკასკადების მშენებლობის შედეგად მოხდა შავი ზღვის ანადრომული ორაგულისა და მდინარის კალმახების ეკოლოგიური და რეპროდუქციული იზოლაცია; მათი მარაგების მკვეთრად შემცირება და ორაგულის ჰომინჯოგების უმრავლესობის გადაშენება მთლიანად შავი ზღვის რეგიონში. ეკოლოგიური სიტუაცია გართულდა შავ ზღვაში უცხო ეზოტიკური სახეობების შემოსახლებითა და ბიოლოგიური აფეთქებით. აღნიშნულის შედეგად ზღვისა და ლანდშაფტების უნიკალური ბიოლოგიური ინდიკატორი ორაგული 1990-იანი წლების დასასრულისათვის გადაშენების კრიტიკულ საფრთხეში არმოჩნდა.

სახეობის კონსერვაციისთვის აუცილებელი იყო შავიზღვისპირა და ორაგულის რეაბილიტაციით დაინტერესებული სხვა ქვეყნების ძალისხმევის გაერთიანება, რაც ნაწილობრივ მოხერხდა კიდეც: GEF/BSEP და TACIS ფინანსირებით ზღვის ეკოლოგიისა და თევზის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტში რეზოგორადის თაოსნობითა და Halcrow-სა და ICWS-ის ექსპერტების დახმარებით 1999-2000 წლებში განხორციელდა პროექტი „შავიზღვის ორაგულის სტრატეგია“, რომელმაც მძლავრი იმპულსი მისცა ორაგულის კონსერვაციისა და მენეჯმენტის სტრატეგიის განვითარებას. 1999-2008 წლებში ჩატარებული ყოვლისმომცველი გამოკვლევებით დადგინდა შავი ზღვის ორაგულის სტატუსი, სისტემატიკური მდგომარეობა და წარმოშობა, მათი მარაგების შემცირების მიზეზები და კონსერვაციის გზები (Goradze et al., 2005, 2010; გორაძე, 2009). საფუძვლიანად გამოკვლეულია ანადრომული ორაგულისა და მდინარის კალმახების ეკოლოგია და ბიოლოგია, ბიოლოგიის დოქტორის რ. გორაძის უშვალო მიმართვის საფუძველზე საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის საფრთხეში მყოფი სახეობების განმსაზღვრელი კომისიის გადაწყვეტილებით შავი ზღვის ორაგულს მიენიჭა კატეგორია-საფრთხეში მყოფი-EN, კრიტერიუმით A1დ. მისი შემაშფოთებელი მდგომარეობა ასახულია საქართველოს წითელ ნუსხაში (2006), ყველა შავიზღვისპირა ქვეყნის, შავი ზღვისა და IUCN -ის წითელი წიგნებში (2008) (გორაძე, 2009; Goradze 2009; Goradze et al., 2010).

შავი ზღვის ორაგულის რეაბილიტაციისათვის უაღრესად მნიშვნელოვანია მთავარ სატოფო მდინარეების (კინტრიში, ჩაქვისწყალი, მაჭახელა) დაცვა და ორაგულის ანადრომული მიგრაციების უზრუნველყოფა, ორაგულებისა და კალმახების რეპროდუქციულ და გენეტიკურ ერთიანობაზე ზრუნვა და ხელშეწყობა. ორაგულის სატოფო ჯოგები გაზაფხულზე, ანადრომული მიგრაციის დასაწყისში, მდინარეში შესვლის წინ იკრიბებიან მდინარის შესართავის აკვატორიებში და განიცდიან რთულ ოსმორეგულაციურ გარდაქმნებს, რომ შეძლონ ზღვის ჰიპეროსმოსური გარემოდან მდინარის

ჰიპოთეზის გარემოში გადასვლა და იქ ცხოვრება. ამ პერიოდში(სამ თვეზე მეტი) ისინი ძალიან სენსიტიუზები არიან და ადვილად ხდებიან "მტაცებლების" მსხვერპლი. ეს კარგად იციან მეთევზე ბრაკონერებმა და სხვადასხვა აკრძალული ბადე-იარაღების გამოყენებით იჭერენ ორაგულებს დიდ რაოდენობით და ყიდიან "ჩრდილოვან ბაზრებში." ჩვენი გამოკვლევებით აჭარის სანაპიროზე ორაგულის 500-ზე მეტი მწარმოებელი ნადგურდება ყოველწლიურად, რაც შემამფოთებელია.

მიზანშეწონილია შავი ზღვის ორაგულის სატოფო პოპულაციის დაცვის მიზნით მდინარეების ჩაქვისწყალისა და კინტრისშის ზღვასანაპირო აკვატორია 3 მილის ფარგლებში გამოცხადდეს ნაკრძალად.

აუცილებელია

- ბიომრავალფეროვნების შესანარჩუნებლად დაცული ტერიტორიების განვითარებაში მონაწილეობა;
- მონიტორინგის ჯგუფის შექმნა და მონიტორინგის განხორციელება; ცოცხალი და არაორგანული ბუნების ძეგლების, ენდემური სახეობების, მაღალკონსერვაციული ღირებულების ტყის კორომების აღწერა და მდგომარეობის შეფასება. კონსერვაციული ღინისძიებების დაგეგმვასა და განხორციელებაში მონაწილეობა.
- ზღვის დაცული აკვატორიების გამოვლენა

ყველანაირად გათვალისწინებული იყოს 2013 წელს პარლამენტის მიერ დამტკიცებულ "საქართველოს სატყეო ეროვნული კონცეფცია", რომელიც განსაზღვრავს სახელმწიფოს დამოკიდებულებას საქართველოს ტყეების მიმართ მათი ძირითადი ფუნქციური დანიშნულებისა და ფასეულობების გათვალისწინებით.

2-7.6 გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სვოთ ანალიზი

ძლიერი მხარეები	სუსტი მხარეები
<p>ბუნებრივი რესურსების მრავალფეროვნება; ხელსაყრელი კლიმატური პირობები და ნოტიო ჰავა; ნაყოფიერი ნიადაგები; ადგილობრივი თვითმმართველობის ინტერესის ზრდა გარემოს დაცვითი პრობლემატიკით; ნარჩენების შეგროვება, ტრანსპორტირება და განთავსების ორგანიზება; ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესის ზრდა გარემოს დაცვითი საკითხებით; აჭარაში გარემოსდაცვისა და ბუნებრივი რესურსების მართვის რეგიონული მმართველობის ორგანოს არსებობა და საქმიანობის ეფექტურობის ზრდა; დაცული ტერიტორიები; მიზნობრივი პროგრამების არსებობა; ნაპირგამაგრებითი სამუშაოები; ვიზუალური საინჟინრო გეოლოგიური დასკვნების მომზადება; მუნიციპალიტეტის მტკნარი მიწისქვეშა წყლების მარაგი;</p>	<p>მწირი ფინანსური რესურსები; გარემოსდაცვითი მონიტორინგისათვის არასაკმარისი აღჭურვილობა და შესაბამისად არასრული სურათი უნებართვო ნაგავსაყრელების სიმრავლე; მოსახლეობის გარემოსდაცვითი ცნობიერების დაბალი დონე; ქალაქების რიგ უბნებსა და სოფლებში წყალსადენის ქსელის და სათავენაგებობის არა დამაკმაყოფილებელი მდგომარეობა; მცირე მდინარეებში საკანალიზაციო წყლების ჩაშვება; დაბინძურების კერების სიმრავლე; გარემოსდაცვითი ნორმატივების საერთაშორისო სტანდარტებთან შეუსაბამობა და ნორმების არასათანადოდ დაცვა; ზღვისსანაპირო ზოლისა და აკვატორიის დაბინძურება; ჰაერის დაბინძურების მოძრავი წყაროების სიმრავლე; ტყის უნებართვო ჭრის ფაქტები; დაცულ ტერიტორიებზე ბუნებრივი რესურსებით უკანონო სარგებლობა, რიგ ადგილებში სოციო-ეკონომიკური და გარემოს დაცვითი ინტერესების კონფლიქტი; ბიომრავალფეროვნების არასრულყოფილი მონიტორინგი; ტოქსიკური და სხვა სახის სახიფათო ნარჩენების გადამუშავებისა და გაუვნებელობის საწარმოების ანარჩენთა განთავსების ადგილების არარსებობა; ნაგავსაყრელების ექსპლოატაციით გარემოზე ზემოქმედების შეფასების არარსებობა; სამშენებლო ნარჩენების საქონლის სამარხის არარსებობა.</p>

დასკვნები :

იმის გამო, რომ რაიონში არ ფუნქციონირებს მსხვილი სამრეწველო საწარმოები ამდენად არ არის აუცილებელი განსაკუთრებული ღონისძიებების გატარება ჰაერის გაჯანსაღების თვალსაზრისით;

ქობულეთის მუნიციპალური რაიონის ტერიტორიაზე ბუნებრივი ეკოსისტემები იმის გამო, რომ არსებობს ეკოლოგიური კარკასის სხვადასხვა ელემენტები (წყალგამყოფები, მდინარეები, ტბები, დაცვითი ტყის ზოლები, ბუნებრივი მდელოს მცენარეული თანაარსებობა) ამიტომ იმყოფება შედარებით მდგრად მდგომარეობაში , რაც იძლევა იმის საშუალებას, რომ ტერიტორიის პროდუქტულობის პოტენციალი შენარჩუნებული იქნეს;

ქობულეთის მუნიციპალური რაიონის შესაძლებლობები რეკრეაციის ორგანიზაციისა და გამაჯანსაღებელი ტურიზმის შესაძლებლობების თვალსაზრისით მაღალია. რაიონის მოხერხებული გეოლოგიური მდებარეობა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიის მიმართ და საერთოდ ქვეყნის მხრივ ჰქმნის ყველა აუცილებელ პირობას მასში ტურისტულ - რეკრეაციულ ბუნებათსარგებლობის განვითარებისა.

2-8. სოფლის მეურნეობა

„აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კონსტიტუციის“ მე-3 მუხლის „კ“ ქვეპუნქტის თანახმად, სოფლის მეურნეობა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განსაკუთრებულ გამგებლობას განეკუთვნება, შესაბამისად სოფლის მეურნეობა და მისი განვითარება აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტული სფეროა. იგი წარმოადგენს ფერმერთა შემოსავლების უმთავრეს წყაროს, როგორც ფულადი, ასევე ნატურალური ფორმით. აგროსასურსათო სექტორის ძირითადი ფუნქცია სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფაა. აქედან გამომდინარე რეგიონის მოსახლეობის ეკონომიკური კეთილდღეობის მიღწევა დამოკიდებულია ადგილობრივი წარმოების კონკურენტუნარიანობის ზრდაზე, თანამედროვე აგროტექნოლოგიების დანერგვაზე, ნიადაგის პროდუქტიულობის ამაღლებასა და აგრარულ სფეროში დასაქმებულთა ცოდნის გაფართოებაზე.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ხედვა და მისია ასეა ჩამოყალიბებული:

ხედვა: „მდიდარი სოფელი და უვნებელი სურსათით უზრუნველყოფილი ძლიერი ქვეყანა“;

მისია: „საბაზრო ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების პრინციპებზე დაყრდნობით კონკურენტუნარიანი, რისკებისაგან დაცული აგრარული სექტორის ჩამოყალიბება და სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა“.

2012 წლიდან მოყოლებული სამინისტრომ მიზნობრივი პროგრამის ფარგლებში აქცენტი გააკეთა სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მავნებელ-დაავადებების და რეგიონის ნიადაგების კვლევებზე, სიღმისეული შესწავლის შედეგად დმოჩნდა, რომ ნიადაგები მომატებული მჟავიანია რის შედეგადაც დაიგეგმა რეგიონში 8000 ტონა დეფექტის შემოტანა, შედეგად განოციერებული იქნა 800 ჰა-ზე მეტი სასოფლო-სამეურნეო სავარგული, მიმდინარეობდა ინტენსიური მუშაობა რეგიონში სასათბურე მეურნეობების განვითარების, სამექანიზაციო საშუალებებით უზრუნველყოფის, მეფუტკრეობის დარგში თანამედროვე მიღწევების დანერგვისა და ხეხილისა და ბოსტნეულის ახალი ჯიშების გავრცელების ხელშეწყობის მიმართულებით, რომელმაც ჩვენი რეგიონის მოსახლეობის ცხოვრებაში უკვე პოვა ასახვა. დაფუძნდა და შეიქმნა სასოფლო სამეურნეო კოოპერატივები, რომლებიც რეალურად ფუნქციონირებენ და დღითი დღე აუმჯობესებენ თავიანთ საქმიანობას.

ბოლო ორი წლის მანძილზე ქვეყნის საერთო ეკონომიკური მაჩვენებლების მიხედვით, იმპორტთან შედარებით ექსპორტი შემცირდა, ამის ფონზე რეგიონში განხორციელებული და დაგეგმილი პროგრამების მიზანია, რომ უცხოეთში გასატანი და რეგიონში შემოსატანი პროდუქციის რაოდენობაზე ბალანსი დაცული იყოს.

2014 წელს მოხდა ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულების რატიფიცირება, რაც ძალიან საიმედოა იმ თვალსაზრისით, რომ გვეძლევა შესაძლებლობა ჩვენი პროდუქცია წარსდგეს ევროპის დიდ ბაზარზე. ნიშანდობლივია ისიც, რომ ასოცირებისშეთან ხმების რატიფიცირება გვაავალდებულებს, რომ წარმოებული საქონელი იყოს მაღალი ხარისხის, ეკოლოგიურად სუფთა, რათა საერთაშორისო ბაზარზე კონკურენტუნარიანი ფასით მოხდეს მისი რეალიზაცია.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ხედვით, მიუხედავად იმისა, რომ რეგიონი მცირე მიწიანია, თავისი მდებარეობით და კლიმატური პირობებით არსებობს იმის შესაძლებლობა, რომ სოფლისმ ეურნეობა იყოს მრავალ დარგობრივი და წარმატებით განვითარდეს ისეთი დარგები, როგორცაა: მეციტრუსეობა, მეჩაიეობა და ასხვა სუბტროპიკული ხილის წარმოება, ამასთანავე მეოსტენეობა, მეფუტკრეობა, მეთევზეობა, მეცხოველეობა, მეფრინველეობა, მევენახეობა და სხვა მიმართულებები. დღეს რეგიონში სოფლის მეურნეობის შემდგომი განვითარების მიზანია მაქსიმალურად იყოს განსაზღვრული მარჯინალური ერთკვადრატულ მიწის ფართობზე და თითოეული გოჯი მიწა იყოს ათვისებული და დამუშავებული. რეგიონს ამ მიმართულებით აქვს პრობლემები; კერძოდ, მაშინ როცა მთელს ქვეყანაში მიწის რეფორმა გატარდა ეს არ განხორციელდა ჩვენს რეგიონში. რაც უარყოფითად აისახება კოოპერატივების და ზოგადად სოფლის მეურნეობის განვითარებაზე.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტრო მიიჩნევს, რომ პირველ რიგში ეს საკითხებია უცილებლად გადასაწყვეტია, ამის პარალელურად, სოფლის მეურნეობის დარგის კიდევ უფრო განვითარების მიზნით, თითოეული მუნიციპალიტეტისა თუ დასახლებული პუნქტისათვის უნდა შემუშავდეს სტრატეგიული გეგმა და ამ მიმართულებით მიღებულმა გადაწყვეტილებამ, თავისი ეფექტურობით კონკურენციასა და დროის მოთხოვნებს უნდა გაუძლოს. 2014 წელს რეგიონში ამოქმედებულ იქნა სხვადასხვა, მათშ ორის არასტანდარტული ციტრუსის გადამამუშავებელი საწარმოებიც. მანდარინის ჩამბარებელ, დამხარისხებელ და ტარის მწარმოებელ კომპანია "TGF GEORGIA"-ში წელს პირველად დაინერგა სტანდარტული ციტრუსის პარაფირებისპ როცესი, რაც ნოვაციაა. ამასთანავე, აღნიშნული კომპანიის ბაზაზე ამოქმედდა რეგიონში ყველაზე დიდი 3 000 ტონიანი სამაცივრე მეურნეობა. აშენდა ღვინის გადამამუშავებელი ქარხანა, დაიწყო და სულ მალე დამთავრდება ხილის გადამამუშავებელი ახალი საწარმოს მშენებლობა. 2014 წელს პირველად განხორციელდა წარმატებული პროექტი ციტრუსის აგროდაზღვევა. მოეწყო და გადაიარაღდა სამინისტროსთან არსებული ლაბორატორიული კვლევის ცენტრი. გარდა ამისა პერიოდულად ხორციელდება მონიტორინგი შესრულებულ მიზნობრივ პროგრამებზე, რომლის შედეგადაც ისაზღვრება, თუ რამდენად ეფექტურია და რამდენად განვითარდა სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივები და ეს ყველაფერი მოსახლეობის კეთილდღეობაზე როგორ აისახა.

ყოველივე აღნიშნული სამომავლოდ, ცხადია ხელს შეუწყობს არამარტო სოფლის მეურნეობის განვითარებას, არამედ სოფლის განვითარებასაც და მიზანიც ეს გახლავთ, რომ არა ცალ-ცალკე, არამედ ერთად განვითარდეს სოფელი და სოფლის მეურნეობა.

სამინისტროს 2015–2018 წლების პრიორიტეტი თავისი შინაარსითა და მოცულობით ძირითადად ორიენტირებულია სოფლის მეურნეობის შემდგომ განვითარებაზე. რომლის მისაღწევად საჭიროა აგარარული პოლიტიკის შემუშავება ეროვნული ტრადიციებისა და საერთაშორისო გამოცდილებების გათვალისწინებით რეფორმების დაგეგმვა და განხორციელება; აგროსასურსათო სექტორში პროდუქციის წარმოების ზრდისა და ექსპორტზე რეალიზაციის ხელშეწყობა; სასურსათო უსაფრთხოებისათვის საჭირო ღონისძიებების დაგეგმვა; დარგში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა; პროგრამული ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება; აგროსასურსათო სექტორში პროდუქციის წარმოების ზრდისა და ექსპორტზე რეალიზაციის ხელშეწყობა; სასურსათო უსაფრთხოებისათვის საჭირო ღონისძიებების დაგეგმვა; დარგში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა; პროგრამული ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება, რაც, დადებითად აისახება როგორც ფერმერებზე, აგრომეწარმეებზე და ზოგადად მოსახლეობის შემოსავლებზე, ასევე რეგიონული ბიუჯეტის ზრდაზე.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტისათვის, ისევე როგორც მთლიანად აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკისათვის, სოფლის მეურნეობა და მისი განვითარება ერთ-ერთი პრიორიტეტული სფეროა და წარმოადგენს ფერმერთა და აგრომეწარმეთა შემოსავლების უმთავრეს წყაროს, როგორც ფულადი, ასევე ნატურალური ფორმით.

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოფლის მეურნეობის განვითარებას 2015-2018 წწ პერიოდისათვის, მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრავს ადგილობრივ ფერმერმერთა ჩართულობა აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის დარგის შემდგომი განვითარების მიზნობრივ პროგრამებში და ქვეპროგრამებში.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის დარგის შემდგომი განვითარების პროგრამები 2015-2018 წწ პერიოდისათვის აღწერილია ცხრილი 2-3

ცხრილი 2-3 2015-2018 წწ პერიოდის აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის დარგის შემდგომი განვითარების პროგრამები

პროგრამა	აგროსასურსათო სექტორის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა
პროგრამის ბიუჯეტი	2015 -2018 წლები - 4 704 800 ლარი. 2015 – 1 176 200 ლარი. 2016 – 1 176 200 ლარი. 2017 –1 176 200 ლარი. 2018 –1 176 200 ლარი.
პროგრამის მიზანი	სოფლის მეურნეობის პოლიტიკის შემუშავებაში და მის პრაქტიკულ განხორციელებაში ადმინისტრაციული აპარატის მოქნილი, მაღალეფექტური და კოორდინირებული მართვის სისტემის უზრუნველყოფა; სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის წარმოების მოცულობის ზრდა; რეგიონის ფერმერების ფინანსური მდგომარეობის გაუმჯობესება; ახალი ტექნოლოგიური მიღწევების დანერგვა; საადრეო და ალტერნატიული კულტურების გავრცელების ხელშეწყობა; ნიადაგების განოციერების ეფექტური ღონისძიებების შემუშავება;
პროგრამის აღწერა	ეროვნულ ტრადიციებსა და საერთაშორისო გამოცდილებაზე დაყრდნობით აგრარული რეფორმის განხორციელებისათვის ხელშეწყობა, სოფლის მეურნეობის, კვებისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის პროდუქციის წარმოების განვითარება, სოფლის მეურნეობის ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქციის წარმოების ხელშეწყობა; სოფლის მეურნეობის პროდუქციისა და სურსათის წარმოება-რეალიზაციაში საერთაშორისო გამოცდილების დანერგვა, შესაბამისად ფერმერთა და აგრომე-წარმეთა ფინანსური შემოსავლების ზრდა; შიდა ბაზრის სურსათით გაჯერება, სამამულო პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის ხელშეწყობა, საექსპორტო პოტენციალის სრულად გამოყენება, საგარეო ბაზარზე მყარი პოზიციების მოპოვება; შიდა და გარე ბაზრების მდგომარეობისა და ტენდენციების შესახებ ინფორმაციის მოპოვება და ანალიზი; აგროსასურსათო სექტორში დასაქმებული მეურნე-სუბიექტების სამეცნიერო-საკონსულტაციო მომსახურების, პროფესიული ცოდნის დაუფლებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ორგანიზაცია, დარგის მიხედვით პროგრამების, პროექტების შემუშავება და მათი განვითარების ხელშეწყობა, სოფლის მეურნეობაში უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობი ღონისძიებების შემუშავება და რეალიზაცია; უწყების საქმიანობის საჯაროობის უზრუნველყოფა და მოსახლეობის ინფორმირება. სამინისტროს ინსტიტუციური შესაძლებლობების გაძლიერება;

<p>პროგრამის მოსალოდნელი (საბოლოო შედეგი)</p>	<p>სოფლისმეურნეობის დარგის განვითარების მიზნით სამინისტროს მიერ ღონისძიებები ჩატარებულია და აქტივობები განხორციელებულია, რაც კიდევ უფრო აამაღლებს როგორც ადგილობრივი ფერმერების ინტერესს, ეროვნულ დარგების აღორძინების საქმეში და დანტერესებს ასინვესტიციების განხორციელებაში;</p> <p>ჩამოყალიბებულია აგროსასურსათო სექტორის შემდგომი განვითარების პრიორიტეტები, შემუშავებულია პრიორიტეტების განხორციელების სტრატეგიული გეგმა და აღნიშნული გეგმის უზრუნველსაყოფად გაწერილია შესაბამისი ქვეპროგრამები;</p> <p>პროგრამების, ქვეპროგრამების ეფექტურად განხორციელების მიზნით ჩატარებულია პრეზენტაციები ფერმერებთან და სხვა დანტერესებულ მხარეებთან.</p> <p>სამინისტროს ორგანიზებით ჩატარდა სოფლისმეურნეობის დარგის პოპულარიზაციის აკენი მართული ღონისძიება.</p>
<p>პროგრამა</p>	<p>სამექანიზაციო საშუალებებით ფერმერთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა</p>
<p>პროგრამის ბიუჯეტი</p>	<p>2015 -2018 წლები - 4 543 000 ლარი. 2015 – 1 720 000 ლარი. 2016 – 941 000 ლარი. 2017 – 941 000 ლარი. 2018 – 941 000 ლარი.</p>
<p>პროგრამის მიზანი</p>	<p>მცირემექანიზაციის ტექნიკურის საშუალებებით (მოტობლოკები სხვადასხვა აგრეგატებით) ფერმერთა უზრუნველყოფა, მცენარეთა დაცვა მობილური ტექნიკური აპარატების გამოყენებით, კაკლოვანი ხილის მოსავლის აღება-გაწმენდვის უზრუნველყოფა.</p>
<p>პროგრამის აღწერა</p>	<p>ქვეპროგრამა 1- მრავალფუნქციული მოტობლოკებით ფერმერთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა.</p> <p>ქვეპროგრამის ფარგლებში ფერმერებს მიეწოდება დაახლოებით 150 ერთეული მოტობლოკი სხვადასხვა სასოფლო-სამეურნეო აგრეგატების თანხლებით.</p> <p>ქვეპროგრამა 2- მობილური შემასხურებელი აპარატებით ფერმერთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა</p> <p>ქვეპროგრამის ფარგლებში მცენარეთა მავნებელ დაავადებებისაგან დაცვის მიზნით ფერმერებს მიეწოდება დაახლოებით 100 ერთეული ზემალაღი წნევის დისპერსიული გაფრქვევის მობილური აპარატები.</p> <p>ქვეპროგრამა 3 – თხილის მოსავლის ამღები და გასარჩევი დანადგარ – მოწყობილობებით ფერმერთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა</p> <p>ქვეპროგრამის ფარგლებში თხილის წარმოებით დანტერესებულ ფერმერებს მიეწოდება თხილის ამკრევი დაახლოებით 100 ერთეული და თხილის ჩენჩოსგან გამცლელი დაახლოებით 20 ერთეული დანადგარ – მოწყობილობა.</p>
<p>პროგრამის მოსალოდნელი (საბოლოო შედეგი)</p>	<p>350 მდე ფერმერის გადაიარაღება თანამედროვე მოტობლოკებითა და შესაბამისი სასოფლო-სამეურნეო აგრეგატებით, აგროვადადებში მცირე დანახარჯებით დამაუშავებელი იქნება დაახლოებით 500 ჰაზე მეტი სასოფლო-სამეურნეო სავარგული. 1,5-ჯერ გაზრდილია პროდუქციის წარმოება, ხარისხი და ფერმერთა ფინანსური შემოსავლები;</p> <p>ციტრუსის მწარმოებელი 100-მდე ფერმერი უზრუნველყოფილი იქნება თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვილი მობილური შემასხურებელი აპარატებით, მათი მეშვეობით სეზონურად 500 – ჰაზე მეტი ციტრუსოვანთა ბაღი დამუშავდება მცენარეთა დაცვის საშუალებებით, 20 %-მდე გაზრდილი იქნება პოდუქციის მოსავლიანობა და ხარისხი;</p> <p>100-მდე ფერმერი უზრუნველყოფილია თხილკაკალის ამკრევი და ნაყოფგამწმენდი დანადგარ მოწყობილობებით, 1-2 ჯერ გაუმჯობესებულია შრომის ნაყოფიერება და წარმოებული პროდუქციის სასაქონლო სახე და ხარისხი.</p>
<p>პროგრამა</p>	<p>მემცენარეობის დარგის განვითარების ხელშეწყობა</p>
<p>პროგრამის ბიუჯეტი</p>	<p>2015 -2018 წლები - 7 262 000 ლარი.</p>

	<p>2015 – 1 850 000 ლარი. 2016 – 1 804 000 ლარი. 2017 – 1 804 000 ლარი. 2018 – 1 804 000 ლარი.</p>
პროგრამის მიზანი	<p>ბაზარზეორიენტირებული მაღალშემოსავლიანი მრავალწლიანი კულტურებითა და ღებების გაშენება, რეგიონში ბოსტნეულის არასეზონურ პერიოდში პროდუქციის წარმოების მოცულობის ზრდა. ციტრუსოვანთა მოსავლის უდანაკარგოდ აღება-დაბინავება და ხილის პირველადი გადამუშავების უზრუნველყოფა.</p>
პროგრამის აღწერა	<p>ქვეპროგრამა I – მრავალწლიანი ხეხილოვანი კულტურების ნერგებით ფერმერთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა გათვალისწინებულია პერსპექტიული უხვმსხმოიარე კაკლის, მოცვისა და ხურმის ნერგების ფერმერებზე მიწოდება. ქვეპროგრამა 2 – ფერმერთა ნაკვეთებზე ნიადაგის ნაყოფიერების დონის ამაღლების მიზნით ქიმიური მელიორაციის დონის ძიებების გამოყენება ფერმერებს მიეწოდება დაახლოებით 3000 ტონა დეფეკაციური ფქვილი, ქვეპროგრამა 3 – სასათბურე კონსტრუქციებით ფერმერთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა. ფერმერებს მიეწოდება 250 ერთეული მარტივი ტიპის სასათბურე კონსტრუქცია. ქვეპროგრამა 4 – სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის ტარა – მასალით ფერმერთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა ფერმერებს მიეწოდება დაახლოებით 100 000 ცალი 25 კგ ტევადობის პლასტმასის ტარა ქვეპროგრამა 5 – ხილის საშრობიდან დაგარებით ფერმერთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა ქვეპროგრამის ფარგლებში ფერმერებს მიეწოდება დაახლოებით 50 ერთეული ხილის საშრობი დანადგარი.</p>
პროგრამის მოსალოდნელი (საბოლოო შედეგი)	<p>ფერმერებზე ხეხილოვანი კულტურათა (კაკალი, მოცივი, სუბტროპიკული ხურმა) ნერგების მიწოდების საფუძველზე გაშენდება დაახლოებით 40 ჰა – ზემეტყველების სახალმენიბა და 4–5 წლის შემდეგ სრულმსხმოიარობაში წარმოებული იქნება საშუალოდ 150 ტონა ნიგოზი, ასევე 3 ჰაზე გაშენდება მოცვის სახალმენიბა და სრულმსხმოიარობაში ყოველწლიურად წარმოებული იქნება 70 ტონა ლურჯი მოცივი; ფერმერებს მიეწოდება 3000 ტონა დეფეკაციური ფქვილი, ქიმიური მელიორაცია ჩაუტარდება 300 ჰა მჟავე რეაქციის სასოფლო-სამეურნეო სავარგულს. დაახლოებით 1,5–2 – ჯერ გაიზრდება პროდუქციის წარმოების მოცულობა და ხარისხი; ფერმერებს მიეწოდება 250 სასათბურე კონსტრუქცია, მოეწყობა დაახლოებით 1,25 ჰა დახურული გრუნტის მარტივი ტიპის სასათბურე მეურნეობა, სადაც წლის განმავლობაში წარმოებული იქნება 300 ტონამდე სხვადასხვა სახეობის ნედლი ბოსტნეული; ძირითადად მეციტრუსეობის ზონის ფერმერებს მიეწოდება 100 000 ცალი პლასტმასის 25 კგ ტევადობის სამუშაო ტარა, მისი მეშვეობით აგროვადებში მოკრეფილი და შენახული იქნება 2500 ტონა ციტრუსი. პროგრამის ირიბი შედეგით ყოველწლიურად დაზოგილი იქნება 1500 კგ/მ-დე ძვირფას მერქნიანი ხე-ტყე; ფერმერებს მიეწოდება 50 ერთეული მცირე წარმადობის ხილის საშრობი დანადგარი, მისი მეშვეობით სეზონურად შესაძლებელი იქნება ოჯახურ პირობებში გადამუშავდეს 20 ტონაზე მეტი ხილი და დამზადდეს 4 ტონამდე მაღალი ხარისხის ჩირი</p>
პროგრამა	მეცხოველეობის დარგის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ბიუჯეტი	2015 -2018 წლები - 3 020 000 ლარი. 2015 – 755 000 ლარი. 2016 – 755 000 ლარი. 2017 – 755 000 ლარი. 2018 – 755 000 ლარი.
პროგრამის მიზანი	რძისა და რძის პროდუქტების გადამამუშავებაში ხელშეწყობა, პირუტყვის საკვები ნედლეულის უნარჩენო გადამამუშავების ხელშეწყობა.
პროგრამის აღწერა	ქვეპროგრამა1 – თავლსაწური აპარატებით მეფუტკრეთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა ფერმერებს მიეწოდება დაახლოებით 50 ერთეული თავლსაწური მოწყობილობა ქვეპროგრამა2 – რძისა და რძის პროდუქტების გადამამუშავების ხელშეწყობა ფერმერებს მიეწოდება დაახლოებით 500 ერთეული რძის გამოსახდელი სეპარატორი და 50 ერთეული კარაქის ამომყვანი აპარატი. ქვეპროგრამა3– მარცვლეულისა და უხეშის საკვების საფქვავე დანადგარით ფერმერთა უზრუნველყოფის ხელშეწყობა ფერმერებს მიეწოდება დაახლოებით 100 ერთეული მარცვლეულისა და სხვა უხეში საკვები ნედლეულის საფქვავე (ე.წ წისქვილი) მოწყობილობა
პროგრამის მოსალოდნელი (საბოლოო შედეგი)	მეფუტკრე ფერმერებზე და დაინტერესებულ კოოპერატივებზე მიწოდებული იქნება 50 ერთეული თავლსაწური მოწყობილობა. დაახლოებით სეზონურად გამოიწურება 100 ტონა თავლი, კვლავ ბრუნვაში მოექცევა მზა ფიჭა, დაზოგილი იქნება დრო და ახლი ფიჭის თანხები. ფერმერებზე მიწოდებული იქნება 500 ერთეული რძის გამოსახდელი სეპარატორი და 50 ერთეული კარაქის ამომყვანი აპარატი, წლის განმავლობაში სეპარატორით დაახლოებით გადამამუშავდება 4–5 ათასი ტონა რძე, კარაქის ამომყვანით წარმოებული იქნება 15–20 ტონა ნატურალური კარაქი. ფერმერებზე მიწოდებული იქნება 100 ერთეული მარცვლეულისა და სხვა უხეში საკვების საფქვავე მოწყობილობა (ელექტრო წისქვილი), მათი მეშვეობით ფერმერები კომბინირებული საკვებისათვის გადამამუშავებენ 500–700 ტონა ერთად აღებულ მარცვლეულს, ძირვენებსა და სხვა უხეშ საკვებს.
პროგრამა	აგროსერვისის განვითარება რეგიონში
პროგრამის ბიუჯეტი	სულ 2015–2018 წწ – 5 697 300 ლარი მ. შ ა/რ ბიუჯეტის საკუთარი შემოსავლები – 4 989 600 ლარი// საკუთარი შემოსავლები – 707 700 ლარი 2015 წელი – 1 319 600 ლარი მ. შ ა/რ ბიუჯეტის საკუთარი შემოსავლები – 1 247 400 ლარი// საკუთარი შემოსავლები – 72 200 ლარი 2016 წელი – 1 392 900 ლარი მ. შ ა/რ ბიუჯეტის საკუთარი შემოსავლები – 1 247 400 ლარი//საკუთარი შემოსავლები – 145 500 ლარი 2017 წელი – 1 456 150 ლარი მ. შ ა/რ ბიუჯეტის საკუთარი შემოსავლები – 1 247 400 ლარი// საკუთარი შემოსავლები – 208 750 ლარი 2018 წელი – 1 528 650 ლარი მ. შ ა/რ ბიუჯეტის საკუთარი შემოსავლები – 1 247 400 ლარი//საკუთარი შემოსავლები – 281 250 ლარი
პროგრამის მიზანი	შრომითი, მატერიალური და ფულადი რესურსების მართვა, კადრების კვალიფიკაციის დონის ამაღლება; სუბტროპიკული და კონტინენტალური სერტიფიცირებული სარგავი მასალის წარმოების განვითარების ხელშეწყობა; თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენების სადემონსტრაციო საკვებების მოწყობ

	<p>ა, თანამედროვე ტექნოლოგიურის იახლებებისა და ინოვაციების პრაქტიკული დემონსტრირებით ფერმერთა და აგრომწარმეთა კვალიფიკაციისა და ცნობიერების ამაღლება, სწავლება-კონსულტირება, ტრენინგებისასოფლო-სამეურნეო დარგების მიხედვით;</p> <p>არსებული სუბტროპიკული და კონტინენტალური ერთწლიანი და მრავალწლიანი სასოფლო-სამეურნეო და დეკორატიული კულტურების ჯიშთგანახლებისათვის, ასევე პერსპექტიული და ალტერნატიული სასოფლო-სამეურნეო კულტურების სარგავი მასალის წარმოებისათვის საჭირო საკოლექციო, სადედე და სანერგე მეურნეობებისა და სადემონსტრაციო ნაკვეთების მოწყობა პერსპექტიული სარგავი მასალის წარმოების განვითარების ხელშეწყობის მიზნით;</p> <p>მეცხოველეობის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით ხელოვნური განაყოფიერების პრაქტიკის და ნერგვის ადამალ პროდუქტიული მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის სანაშენე ბაზისა და აგენოფონდის შექმნა და განვითარების ხელშეწყობა, შესაბამისად არსებული კადრების კვალიფიკაციის დონის ამაღლება და ტრენინგება.</p>
პროგრამის აღწერა	<p>სუბტროპიკული და კონტინენტალური ერთწლიანი და მრავალწლიანი სასოფლო-სამეურნეო და დეკორატიული კულტურების ჯიშთგანახლება; მეცხოველეობის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით ხელოვნური განაყოფიერების პრაქტიკის გაფართოება; მაღალპროდუქტიული მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის სანაშენე ბაზისა და აგენოფონდის შექმნა; ფერმერთა და აგრომწარმეთა ცოდნის და კვალიფიკაციის ამაღლება.</p>
პროგრამის მოსალოდნელი (საბოლოო შედეგი)	<p>ფერმერთა და აგრომწარმეთა კვალიფიკაცია და ცნობიერება ამაღლებულია; თანამედროვე ტექნიკური სიახლეები პრაქტიკაში დანერგილია; ფერმერები უზრუნველყოფილი არიან თანამედროვე ტექნოლოგიით მიღებული პერსპექტიული, ჯიშთგანახლებული სარგავი მასალით; შესაბამისად ფერმერთა ეკონომიკური შესაძლებლობები გაუმჯობესებულია.</p>
პროგრამა	<p>ლაბორატორიული კვლევითი მომსახურება</p>
პროგრამის ბიუჯეტი	<p>სულ 2015–2018 წწ – 3 812 984 ლარი</p> <p>მ. შ ა/რ ბიუჯეტის საკუთარი შემოსავლები – 2 282 984 ლარი//საკუთარი შემოსავლები – 1 530 000 ლარი</p> <p>2015 წელი – 691 504 ლარი</p> <p>მ. შ ა/რ ბიუჯეტის საკუთარი შემოსავლები – 341 504 ლარი//საკუთარი შემოსავლები – 350 000 ლარი</p> <p>2016 წელი – 1 511 504 ლარი</p> <p>მ. შ ა/რ ბიუჯეტის საკუთარი შემოსავლები – 1 141 480 ლარი// საკუთარი შემოსავლები – 370 000 ლარი</p> <p>2017 წელი – 790 000 ლარი</p> <p>მ. შ ა/რ ბიუჯეტის საკუთარი შემოსავლები – 400 000 ლარი//საკუთარი შემოსავლები – 390 000 ლარი</p> <p>2018 წელი – 820 000 ლარი</p> <p>მ. შ ა/რ ბიუჯეტის საკუთარი შემოსავლები – 400 000 ლარი//საკუთარი შემოსავლები – 420 000 ლარი</p>
პროგრამის მიზანი	<p>ლაბორატორიული კვლევითი მომსახურება, ლაბორატორიის აკრედიტაციის სფეროს გაფართოება საერთაშორისო სტანდარტების (ISO) შესაბამისად, სოფლის მეურნეობის დარგების განვითარების მიზნით სურსათის უვნებლობის, მცენარეთა დაცვისა და ვეტერინარიის სფეროში სერვისების ეფექტიანობის გაზრდა.</p>
პროგრამის აღწერა	<p>სასმელი, ზედაპირული, ჩამდინარე, ზღვის, აუზებისა და წყალსატევების წყლის, მცენარეული და ცხოველური წარმოშობის კვების პროდუქტების ნიმუშების ორგანოლექტიური, ქიმიური, მიკრობიოლოგიური (ბაქტერიოლოგიური, ვირუსოლოგიური, სეროლოგიური) პარაზიტოლოგიური და რადიოლოგიური (რადიაქტიური ნივთიერებები) კვლევები;</p> <p>მცენარეთა საკარანტინო და სხვა მავნე ორგანიზმების გამოკვლევა;</p>

	ნიადაგის ნაყოფიერების მაჩვენებლების დადგენა, აგროქიმიკატებისა და პესტიციდების შემცველი ელემენტების გამოკვლევები; გამოკვლევების შედეგების შესაბამისად სათანადო რეკომენდაციების გაცემა.
პროგრამის მოსალოდნელი (საბოლოო შედეგი)	ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უვნებელი საკვები პროდუქტებით უზრუნველყოფის ხელშეწყობა და ადამიანის სიცოცხლის, ჯანმრთელობისა და ეკონომიკური ინტერესების დაცვა; სამამულო პროდუქციის საერთაშორისო ბაზარზე კონკურენტუნარიანობის ამაღლება; სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა მოსავლიანობის ზრდა;

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი – „აგროსერვის ცენტრი“-ს ძირითდისაქმიანობები:

პროგრამების ბიუჯეტი - 1 247 400 ლარი

საქმიანობის მიზანი და აღწერა:

სუბტროპიკული და კონტინენტალური ერთწლიანი და მრავალწლიანი სასოფლო-სამეურნეო და დეკორატიული კულტურების ჯიშთგანახლება; მეცხოველეობის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით ხელოვნური განაყოფიერების პრაქტიკის დანერგვა; მაღალ პროდუქციული წვრილფეხა და მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის სანაშენე ბაზისა და გენოფონდის შექმნა; ფერმერთა და აგრომეწარმეთა ცოდნის და კვალიფიკაციის ამაღლება.

მოსალოდნელი შედეგი:

ფერმერები უზრუნველყოფილი იქნებიან თანამედროვე ტექნოლოგიით მიღებული პერსპექტიული, ჯიშთგანახლებული სარგავი მასალით; ჩაქვში და გვარა-ხუცუბანში შეიქმნება სანიმუშო სასათბურე მეურნეობა 2880 კვ.მ. მოეწყობა სადემონსტრაციო ბაღები 223ა. სწავლებას გაივლის 4000-მდე ფერმერი ფერმერებზე მიწოდებული იქნება 266000 ძირი ნერგი; განაყოფიერდება 2500 ფური. რეგიონის მასშტაბით აღებული ქნება 700 ნიადაგი სსინჯი

ssip „ლაბორატორიული კვლევითი centri“-ს ძირითდი საქმიანობები: ბიუჯეტი:341

504 ლარი

საქმიანობის მიზანი და აღწერა:

ლაბორატორიული კვლევითი მომსახურება; ლაბორატორიის აკრედიტაციის სფეროს გაფართოება; საერთაშორისო სტანდარტების (ISO) შესაბამისად; სოფლის მეურნეობის დარგების განვითარების მიზნით სურსათის უვნებლობის, მცენარეთა დაცვისა და ვეტერინარიის სფეროში სერვისების ეფექტიანობის გაზრდა. მოსალოდნელი შედეგი: ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უვნებელი საკვები პროდუქტებით უზრუნველყოფის ხელშეწყობა და ადამიანის სიცოცხლის, ჯანმრთელობისა და ეკონომიკური ინტერესების დაცვა; სამამულო პროდუქციის საერთაშორისო ბაზარზე კონკურენტუნარიანობის ამაღლება; სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა მოსავლიანობის ზრდა;

აგროსასურსათოსექტორშიწარმოებისგანვითარებისადაინვესტიციებისმოზიდვისხელშეწყობა

რეგიონის აგროსასურსათო დარგით ადგილობრივ თუ უცხოელ ინვესტორთა დაინტერესების ზრდისა და სოფლის მეურნეობის სექტორში გადამამუშავებელი საწარმოების შექმნის მზარდი დინამიკის გათვალისწინებით სოფლის მეურნეობის სამინისტრო გეგმავს ხელი შეუწყოს აგროსასურსათო სექტორში

ინვესტიციების შემოდინებისათვის ხელსაყრელი გარემოს ჩამოყალიბებას. რეგიონში წარმოებული აგროსასურსათო პროდუქციის რეალიზაციისა და უცხოურ ბაზრებზე უფრო მაღალი ნიშნების დაკავების ხელშესაწყობად სამინისტრო თავის ადგილობრივ თუ საერთაშორისო პარტნიორებთან ერთად ხელს შეუწყობს წარმოებაში საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვას. სექტორში წარმოების სტიმულირებისა და რისკების შემცირების კუთხით ასევე დაგეგმილია სადაზღვევო სისტემების დანერგვა.

სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის საექსპორტო პოტენციალის გაზრდისათვის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვის მხარდაჭერა.

მომდევნო რამდენიმე წლისათვის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ერთ-ერთი უმთავრესი გამოწვევა რეგიონში წარმოებული სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის ექსპორტის მოცულობის ზრდასთან ერთად უცხოური ბაზრების შედარებით მაღალი ნიშნების დაკავებაცაა, რაც დღის წესრიგში აყენებს პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებისა და წარმოებაში საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვის აუცილებლობას. ამჟამად გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოებასთან (GIZ) პარტნიორობით მიმდინარეობს პროექტი, რომელიც ითვალისწინებს საერთაშორისო სერთიფიკატის - GLOBAL GAP-ის დანერგვის ხელშეწყობას. 2012 წლიდან სავარაუდოდ ისევ GIZ პროგრამის ფარგლებში ასევე დაიწყება კიდევ ერთი საერთაშორისო სტანდარტის - HACCP-ის დანერგვის ხელშეწყობა. სამინისტრო მისთვის ხელმისაწვდომი საშუალებებითა და არხებით უზრუნველყოფს აგრომეწარმეებისათვის მაქსიმალური ინფორმაციის მიწოდებას სოფლის მეურნეობის დარგში მოქმედი საერთაშორისო სტანდარტების შესახებ.

რეგიონის აგროსამრეწველო სექტორზე საინფორმაციო ელექტრონული ბაზის შექმნა.

ელექტრონულმა საინფორმაციო სისტემამ ყველა დაინტერესებულ პირსა და ორგანიზაციას უნდა მისცეს ამომწურავი ინფორმაცია როგორც რეგიონის სასოფლო-სამეურნეო პოტენციალის შესახებ, ასევე, თითოეული მუნიციპალიტეტისა თუ დასახლების დონეზე არსებული სასოფლოს სამეურნეო ობიექტების, ძირითადი დარგების, წარმოების მოცულობების, ნიადაგის სტრუქტურის, კლიმატის და სხვა ძირითადი მახასიათებლების შესახებ. ელექტრონული ბაზის შემუშავება ევროკავშირის თვინივანის პროექტის ფარგლებში იგეგმება. სამინისტრო შეისწავლის ანალოგიური საინფორმაციო სისტემების შემუშავებისა და მართვის მხრივ დაგროვილ საერთაშორისო გამოცდილებას და უზრუნველყოფს შესაბამისი ტექნიკური ამოცანის დასმას, რომლის განხორციელების ვალდებულებასაც ევროკავშირის პროგრამის მიერ დაქირავებული კომპანია აიღებს. სამინისტრო ასევე უზრუნველყოფს პროგრამის შემუშავების კოორდინაციას და განსაზღვრავს პროგრამის ძირითად ფუნქციონალებსა და ტექნიკურ პარამეტრებს. ელექტრონული სისტემის ამოქმედების შემდეგ სამინისტრო თავად უზრუნველყოფს პროგრამის რეგულარულად განახლებას.

სასოფლო-სამეურნეო საწარმოთა რაოდენობის ზრდა.

ამჟამად რეგიონის აგროსასურსათო სექტორში 56 საწარმო ფუნქციონირებს. სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის წარმოებისა და დარგში ინვესტიციების მოცულობის ზრდასთან ერთად ასევე გაიზრდება რეგიონში მოქმედი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი საწარმოების რაოდენობაც. [ეს შედეგი ინდიკატორების კატეგორიას უფრო განეკუთვნება]

ინვესტიციების შემოდინების ტენდენციებისა და ინვესტორთა მოთხოვნების მონიტორინგისა და ანალიზის გზით რეგიონის აგრარულ სექტორში ხელსაყრელი საინვესტიციო გარემოს ჩამოყალიბებისათვის წინადადებათა პაკეტის მომზადება.

რეგიონის აგროსასურსათო სექტორით ინვესტორების დაინტერესების დონის ზრდასთან ერთად სამინისტროს წინაშე დგას ამოცანა, შეიმუშავოს მეწარმეებსა და ინვესტორებთან ინფორმაციის მიმოცვლის მდგრადი მექანიზმები და ინტეგრირებული მეთოდებით უზრუნველყოს ინვესტორთა მოლოდინებისა და საჭიროებების რეგულარული ანალიზი. ანალიზზე დაყრდნობით სამინისტრო ყოველწლიურად შეიმუშავებს და აჭარის ა/რ მთავრობასა და საქართველოს ხელისუფლებას წარუდგენს წინადადებათა პაკეტს სოფლის მეურნეობის დარგში შემდგომი ინვესტიციების სტიმულირებისათვის. ამ მხრივ სამინისტროს კიდევ ერთი ამოცანაა after-care მომსახურების ამოქმედება - სამინისტრო უზრუნველყოფს მონიტორინგის გაწევას იმ ინვესტორთა კმაყოფილების დონეზე, რომლებმაც სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და რეგიონის მთავრობის ხელშეწყობით უკვე განახორციელეს ინვესტიციები სოფლის მეურნეობის დარგში.

რეგიონის აგროსამრეწველო კომპლექსში რისკების შემცირებისთვის დაკრედიტების, დაზღვევისა და ლიზინგის სისტემების დანერგვა.

2010-2011 წლებში სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ დიდი მოცულობის სამუშაო გასწია რეგიონის აგროსამრეწველო სექტორში დაზღვევის სისტემის დასაწესებლად. კერძოდ, საქართველოში მოქმედ უმსხვილეს სადაზღვევო კომპანიებთან თანამშრომლობით შემუშავდა აგროსასურსათო სექტორში რისკების დაზღვევის პაკეტი, რომლის ფარგლებშიც სამინისტროს ძალისხმევით გაფართოვდა დაზღვეული რისკების წრე. თუმცა, ჯერ-ჯერობით რეგიონის აგროსასურსათო სექტორში რისკების დაზღვევა უმეტესწილად არ ხდება, რაც გამოწვეულია იმით, რომ აგრომეწარმეთა და ფერმერთა უდიდესი ნაწილისათვის არ არის ხელმისაწვდომი ინფორმაცია არსებული სადაზღვევო შესაძლებლობების შესახებ. ამდენად, სამინისტრო, ერთის მხრივ, ხელს შეუწყობს ფერმერთა და მეწარმეთა ცნობიერების გაზრდას სოფლის მეურნეობის სექტორში წარმოების დაზღვევის სხვადასხვა ასპექტების შესახებ, ხოლო მეორეს მხრივ, აქტიურად ითანამშრომლებს ყველა სადაზღვევო კომპანიასთან იმისათვის, რომ უზრუნველყოს აგრომეწარმეთა/ფერმერთა ინტერესების მაქსიმალური გათვალისწინება სადაზღვევო ურთიერთობებში.

საექსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარება.

საექსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარება გულისხმობს რიგი კომპლექსური ღონისძიებების განხორციელებას, მათ შორის, ექსპორტზე გასატანი პროდუქციის სათანადოდ დაფასობასა და შეფუთვას, უცხოეთის ბაზრების მოთხოვნათა შესწავლას, პროდუქციის ტრანსპორტირებისათვის ყველაზე ოპტიმალური და ხარჯვითეფექტიანი ხაზების შედგენას, ექსპორტირებული პროდუქციის გაყიდვებზე დაკვირვებისა და მონიტორინგის სისტემის გამართვას და ა.შ. რეგიონში საექსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარება იმდენად ექცევა სოფლის მეურნეობის სამინისტროს კომპეტენციაში, რამდენადაც იგი ვალდებულია ხელი შეუწყოს სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის რეალიზაციას. ამასთან, რეგიონში წარმოებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის ექსპორტით უმთავრესად აგრომეწარმეები არიან დაინტერესებულნი. სოფლის მეურნეობის სამინისტრო უზრუნველყოფს საშუალოვადიანი (5-7 წელი) პროგრამის შედგენას, რომლის შემუშავებისა და განხორციელების პროცესში ჩართულნი იქნებიან როგორც აგრომეწარმეები, ასევე, ექსპორტიორები და სხვა დაინტერესებული მხარეები (მაგალითად, დონორები, საქართველოსა და აჭარის ა/რ შესაბამისი უწყებები). პროგრამა რამდენიმე ეტაპად განხორციელდება:

კვლევა და ანალიზი (რაც გულისხმობს უცხოური ბაზრების მოთხოვნათა შესწავლას, პროდუქციის ბაზრებზე მიწოდების ოპტიმალური გზების დასახვას, სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის მარკეტინგის ეფექტური მეთოდოლოგიის გაცნობას, და ა.შ.);

რეგიონში წარმოებული პროდუქციის მისადაგება უცხოური ბაზრების მოთხოვნებთან (რაც გულისხმობს კვლევის ეტაპზე შეგროვებული ინფორმაციის ანალიზზე დაყრდნობით, ადგილობრივი პროდუქციის წარმოებაში, დაფასობასა და შეფუთვაში გარკვეული სტანდარტების დაცვას და ამდენად, სამაშულო პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის გაზრდას);

ექსპორტის შედგენილი სქემების შესაბამისად სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის რეალიზება უცხოურ ბაზრებზე (რაც გულისხმობს საექსპორტო ინფრასტრუქტურის მისადაგებას არსებულ მოთხოვნებთან, პროდუქციის ექსპორტს, გაყიდვების მონიტორინგსა და ხარჯთეფექტიანობის შეფასებას და ა.შ.).

ცხადია, ამ პროგრამის განხორციელება მხოლოდ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ადამიანური და ფინანსური რესურსებით შეუძლებელია, ამდენად, სამინისტრო ეცდება დამატებით მოიზიდოს დონორული რესურსები და პროგრამის განხორციელების ცალკეულ ეტაპებზე ხელი შეუწყოს კერძო ინვესტიციების მოზიდავას.

სოფლის მეურნეობის დარგში ბიზნეს-ინკუბატორის შექმნა.

მომდევნო რამდენიმე წლის განმავლობაში იგეგმება ბათუმის ბიზნეს-ინკუბატორის გაფართოვება, რამაც უნდა უზრუნველყოს რეგიონის ეკონომიკის პრიორიტეტულ დარგებში (ტურიზმი, მშენებლობა, სოფლის მეურნეობა, მრეწველობა) მოქმედი ახლადშექმნილი საწარმოების გაძლიერება და მათი წარმოებისა თუ

მომსახურების გაფართოვება. აიპ „ბათუმის ბიზნეს ინკუბატორი“ აჭარის ა/რ ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს სისტემის ნაწილია, ამდენად, სოფლის მეურნეობის სამინისტრო ინტენსიურად ითანამშრომლებს როგორც ბიზნეს ინკუბატორთან, ასევე, ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროსთან, რათა განისაზღვროს ინკუბატორის სოფლის მეურნეობის სექტორის სამოქმედო პრიორიტეტები და შემუშავდეს ის კრიტერიუმები, რომლის მიხედვითაც მოხდება საწარმოების განვითარების მხარდაჭერა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ინკუბატორის საქმიანობას გაეროს განვითარების პროგრამა აფინანსებს.

სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გამოფენების ორგანიზება.

სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ინიციატივით 2011 წლის 11-13 ნოემბერს ბათუმში გაიმართა "აგროსასურსათო პროდუქციისა და ტექნოლოგიების საერთაშორისო გამოფენა", რაც მიზნად ისახავდა აგროსასურსათო პროდუქციის მწარმოებლებს შორის ინფორმაციისა და გამოცდილების გაზიარებას, თანამედროვე ტექნოლოგიების გაცნობასა და ახალი ბიზნეს კავშირების დამყარებას. გამოფენაში მონაწილეობა აგროსასურსათო სექტორში მოქმედმა ადგილობრივმა და უცხოურმა კომპანიებმა მიიღეს. წარმოების ხელშეწყობისა და ინვესტიციების მოზიდვის უზრუნველსაყოფად სამინისტრო ყოველწლიურად უზრუნველყოფს საერთაშორისო გამოფენის ჩატარებას.

აგროსასურსათოსექტორშიმოქმედიპირებისადაორგანიზაციებისინტერესთადაცვისადაკოოპერაციისხელშეწყობა

აგროსასურსათო სექტორში სხვადასხვა მხარეების თანამშრომლობა, ინფორმაციის მიმოცვლა, სხვადასხვა საკითხებთან დაკავშირებით ფერმერთა და აგრომეწარმეთა კვალიფიკაციის ამაღლება და მათი გაერთიანებების ინსტიტუციური გაძლიერება ცალსახად შეუწყობს ხელს როგორც სექტორშიმოქმედიპირებისადაორგანიზაციებისინტერესების დაცვას, ასევე, ზოგადად აგროსასურსათო სექტორის პროდუქტიულობის გაზრდას.

ფერმერთა და აგრომეწარმეთა გაერთიანებებისა და ასოციაციების ინსტიტუციური განვითარება.

ევროკავშირის თვინინგის პროგრამისა და გაეროს განვითარების პროგრამის მიერ დაფინანსებული პროექტების ფარგლებში დაგეგმილია ფერმერთა კოოპერაციისა და კონსოლიდაციის ხელშეწყობა. ფერმერთა და აგრომეწარმეთა გაერთიანებების ინსტიტუციური გაძლიერების კუთხით ძირითად პასუხისმგებლობას აგროსერვისცენტრი აიღებს, რომლის საქმიანობის ერთ-ერთი კომპონენტი ითვალისწინებს ყველა დაინტერესებული პირებისა და ჯგუფებისათვის კონსულტაციების გაწევას ასოციაციების ჩამოყალიბებასა და ინსტიტუციურ განვითარებაში.

ამასთან, სამინისტროს პრიორიტეტი არ შემოიფარგლება მხოლოდ ასოციაციების დაფუძნებით, არამედ მისი მთავარი ამოცანაა, გაერთიანებებმა უზრუნველყონ თავისი წევრებისათვის ეფექტიანი მომსახურების შეთავაზება და გაწევა. 2012 წლიდან აგროსერვის ცენტრი უზრუნველყოფს უფასო ტრენინგ-პროგრამის შედგენასა და შეთავაზებას მომხმარებლებისათვის (მათ შორის, სხვადასხვა გაერთიანებების წევრებისათვის), რაც შესაძლებლობას მისცემს მათ შეიძინონ ცოდნა და სათანადო უნარ-ჩვევები საერთო ინტერესების ირგვლივ დაინტერესებულ მხარეთა მობილიზებასა და ინიციატივების დაგეგმვა-წარმართვაში.

აგროსამრეწველო სექტორში დაგროვილი ცოდნისა და გამოცდილების შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.

აგროსერვის ცენტრი სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამისი სამსახურების დამხმარებით უზრუნველყოფს რეგიონისა და ქვეყნის მასშტაბით განხორციელებული წარმატებული და ინოვაციური ბიზნეს ინიციატივების შესახებ ინფორმაციის შეკრებას, აგროსერვის ცენტრის საინფორმაციო ბაზაში ინტეგრირებასა და ხელმისაწვდომობას. ამას გარდა, ცენტრი მოიძიებს და გაანალიზებს საუკეთესო საერთაშორისო ბიზნეს-პრაქტიკას სოფლის მეურნეობის ცალკეული დარგების მიხედვით, რაც ასევე ხელმისაწვდომი იქნება ყველა დაინტერესებულ პირისათვის.

2-9 დეტალური გეგმარებითი ერთეულები

ქობულეთის სივრცითი მოწყობის სქემის ფარგლებში განხორციელდა დაბებისა და სხვა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიალურ-ადმინისტრაციული ერთეულების ფუნქციური ზონირება. აღნიშნული ზონირება არ შეიძლება განხილოს, როგორც დასახლებული ტერიტორიების ქალაქმშენებლობითი დოკუმენტები, თუმცა ზონირება ფაქტობრივად წარმოადგენს სარეკომენდაციო ქალაქმშენებლობით რეგულაციას, განსაზღვრავს ცენტრალურ და პერიფერიულ ზონებს, სამრეწველო და სპეციალურ ზონებს, ასევე ტყის ფონდს და სასოფლო სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთებს.

კერძოდ:

ცენტრალური ტერიტორიები

რეალურად წარმოადგენს სოფლის ან სოფალთა ერთობლიობის შედარებით მჭიდროდ განაშენიანებულ ცენტრალურ ნაწილს - სადაც ძირითადად განთავსებულია ან მიზანშეწონილია განთავსდეს ადმინისტრაციული, კულტურული და სოციალური ინფრასტრუქტურის ობიექტები

საცხოვრებელი ტერიტორიები

წარმოადგენს ძირითადად კერძო მიწის ნაკვეთებზე განთავსებულ საცხოვრებელ ერთეულებს, საკარმიდამო ნაკვეთებს შესაბამისად ძირითად საცხოვრებელ ბირთვს.

სპეციალური ტერიტორიები

სპეციალური ზონა' – წარმოადგენს სასაფლაოებისთვის განკუთვნილ ტერიტორიებს.

სამრეწველო ტერიტორიები

ტერიტორიები რომლებიც გამოიყენება ან მიზანშეწონილია გამოყენებულ იყოს, როგორც მრეწველობის ან ლოჯისტიკის განვითარების ტერიტორიები.

სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

ტერიტორიები რომლებიც განკუთვნილია ძირითადად სასოფლო სამეურნეო საქმიანობისთვის და არ წარმოადგენს სატყეო ან სხვა ბუნებრივ ან დაცულ ტერიტორიას. აღნიშნულ ტერიტორიაზე დასაშვებია სასოფლო სამეურნეო საქმიანობისთვის საჭირო ნაგებობების მშენებლობა (მათ შორის სოფლის მეურნეობის პროდუქციის მცირე გადამამუშავებელი ან სასაწყობე მეურნეობების, რომლების არ იწვევს გარემოზე სერიოზულ ზემოქმედებას)

ლანდშაფტური ტერიტორიები

ბუნებრივი ლანშაფტის ტერიტორიები სადაც დაუმშენებელია სამშენებლო საქმიანობა

განსაკუთრებული რეგულირების ან საზოგადოებრივი მიზნებისთვის გამოყენებული ტერიტორიები

კულტურული, ტურისტული ან სხვა განსაკუთრებული მიზნებისთვის განკუთვნილი ტერიტორიები რომლებიც წინასწარაა განსაზღვრული გარკვეული მიზნობრივი ფუნქციისთვის და როგორც წესი შემდგომში საჭიროებს დეტალურ დაგეგმარებას

დაბების ადმინისტრაციულ ერთეულებში მოხდა თავად დაბის და მის ირგვლივ მდებარე სასოფლო ტერიტორიების გამიჯვნა.

2-10 რეკომენდაციები

„ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცით-ტერიტორიული განვითარების გეგმის“
დანერგვა- ამოქმედების მიზნით ჩამოყალიბებულია შემდეგი მიმართულებები
სექტორების მიხედვით:

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის დემოგრაფიული პოტენციალის მიზანდასახული მართვა;
შიდა მიგრაციული ნაკადების კტიმიზაცია;
გარე შრომით მიგრაციაზე ზედამხედველობა;
მთის დეპოპულაციის საწინააღმდეგო ღონისძიებების ჩატარება, დეპრესიული რეგიონების მხარდაჭერა;
ეკომიგრანტების ჩასახლების ადგილებში პატრონაჟის ფორმების შემუშავება;
შიდა საქალაქო განსახლების სიმჭიდროვის შემცირება.

განსახლების სისტემა

განსახლების სისტემის მდგრადობის მისაღწევად სუბსიდიარობის პრინციპის განხორციელება;
ადგილობრივი თვითმმართველობის არსის პროპაგანდა;
მთიან ზონაში ისტორიულად ჩამოყალიბებული ცენტრების განვითარება და განვითარების ახალი
ცენტრების ფორმირება;
საქართველოს განსახლების `სამხრეთის ღერძის~ აჭარის მონაკვეთის ურბანული და
ინფრასტრუქტურული განვითარება;
ბათუმი-ქობულეთის ზღვისპირა აგლომერაციის ფორმირების ამოცანების გაცნობიერება და
აქტუალიზება;
ქობულეთის მუნიციპალიტეტში განსახლების ფრაგმენტული ხაზოვანი სქემიდან ერთიან
`სავარცხლიხებრ~ სისტემაზე გადასვლის ძალისხმევა;
ქობულეთის მუნიციპალიტეტიდან გასული ეკომიგრანტების დასახლებებთან ფუნქციური კავშირების
დამყარება შენარჩუნება;
კომპეტენციისა და უფლებამოსილების ფარგლებში, მთიანი ზონის სოციალურ-ეკონომიკური
შეღავათების ამოქმედება.
ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული საზღვრების დაზუსტება-დელიმიტაცია.
სოფლის მეურნეობის პრიორიტეტულობის უზრუნველყოფა; სასოფლო-
სამეურნეო მიწების ეფექტიანად გამოყენების ხელშეწყობა; აგრო
განათლების დონის ამაღლება;
სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ინფრასტრუქტურის განვითარების ხელშეწყობა;
სურსათის უვნებლობის და ახარისხის უზრუნველყოფის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის
გაუმჯობესება;
მცენარეთა და ცხოველების ენდემური სახეობებისა და ჯიშების დაცვა და პოპულარიზაცია;
სამონადირეო მეურნეობის განვითარება;
ეკოლოგიურად სუფთა, ნატურალური და ექსკლუზიური პროდუქციის წარმოებისა და გასაღების
ხელშეწყობა;
ექსკლუზიური აგრარული პროდუქციის ბრენდინგი;
სამელიორაციო და საირიგაციო სამუშაოების უზრუნველყოფა;
სამთო მიწათმოქმედების პრობლემატიკის აქტუალიზება;
საქონლის სამარხისათვის ადგილი სშერჩევა და გამოყოფა.
საერთაშორისო თანამშრომლობის ფარგლებში, დამრეც სახნავ-სათეს ფართობებზე ჰუმურის ფენის
წარცხვის საწინააღმდეგო ღონისძიებების გასაცნობად, უცხოელი ექსპერტის მოწვევა და ტრენინგების
ჩატარება;
„პერმანენტული აგროკულტურის“ დანერგვა;
ძნელად ხსნადი ბიოორგანომინერალური სასუქების წარმოების დაწყება და გამოყენება;
მოსახლეობისათვის ინფორმაციის მიწოდება აგროტექნიკის თანამედროვე მეთოდების შესახებ.

სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა

საერთაშორისო, შიდასახელმწიფოებრივი, ადგილობრივი. მდგრადი რეგიონული, დასახლებათაშორისი
და შიდასაქალაქო სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბება;

საზღვაო მიმოსვლის განვითარების ინიცირება;
სანაპირო ზონიდან რკინიგზის გადატანის დაგეგმვა;
საზოგადოებრივი და ეკოლოგიურად სუფთა ტრანსპორტისთვის პრიორიტეტული სივრცით-გეგმარებითი პირობების შექმნა;
მცირე საკაპოტაჟო ნავსადგურების სისტემის შექმნა;
მცირე ავიაციის განვითარების აქტუალიზება;
ვერტმფრენების ბაქნების მოწყობა, უწინარესად, მაღალმთიან დასახლებებში.

კავშირგაბმულობა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მაქსიმალური ინტერნეტიზაცია, უახლესი ტექნოლოგიების გამოყენებით;
სატელევიზიო სიგნალებითა და უსადენო ტელეფონიზაციით რეგიონის სრული დაფარვა.

ჰიდროენერგეტიკა

ახალი ჰიდროელექტროსადგურების მშენებლობისას, წყლით დასაფარი ტერიტორიისა და ინფრასტრუქტურის დანაკარგის შეფასება და გასაჯაროება;
კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია, მოდერნიზაცია და განვითარება;
ყველა დასახლების გაზიფიკაცია, ელექტრო და წყალმომარაგება;
რესურსების მომხმარებელთა ეტაპობრივი გამრიცხველიანება;
ურბანულ გარემოში, უწინარესად, კურორტებსა და საკურორტოა დგილებში, საზოგადოებრივი ტუალეტების ქსელის ჩამოყალიბება;
დაბებსა და სოფლებში მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების ადგილობრივ პირობებზე მორგებული მართვის სისტემების შემუშავება, მოსახლეობისათვის გაცნობა და ამოქმედება.

საცხოვრისი

საკუთრების ყველა ფორმის საცხოვრისის განვითარების ხელშეწყობა;
სოციალური (ხელმისაწვდომი) საცხოვრისის პროგრამების გაფართოება;
ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების ხელშეწყობა;
უსახლკარო თათავშესაფრების შექმნა და გაძლიერება;
დასაქმების ინფრასტრუქტურის განვითარება და ინფორმაციული ბაზის სრულყოფა;
შრომის ბაზრის მოთხოვნილებებზე ორიენტირებული პროფესიული განათლების სისტემის განვითარება;
ახალი სამუშაო ადგილების შექმნის ხელშეწყობა, სეზონურების ჩათვლით;
ადგილობრივი შრომითი რესურსების უფლებების დაცვა;
სამშენებლო ტენდერების პირობებში ადგილობრივი მუშახელის დასაქმების პოზიციის გაძლიერება.

მრეწველობა

სახელმწიფო საკუთრების სამრეწველო ობიექტების პრივატიზების უზრუნველყოფა;
მრეწველობის ხელშეწყობი ინფრასტრუქტურის განვითარება და ტექნოლოგიური ინოვაციების მხარდაჭერა;
სამრეწველო ბიზნეს-ინკუბატორების ჩამოყალიბება;
თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის შექმნის საკითხის შესწავლა;
მცირე და საშუალო საწარმოების ხელშეწყობა;
მავნე წარმოებებისათვის სანიტარიული დაცვის ზონების დადგენა;
ადგილობრივი სამშენებლო მასალების წარმოების ხელშეწყობა;
ადგილობრივი ბუნებრივი რესურსების, უწინარესად, ხე-ტყის, „ღრმა“ დამუშავების ხელშეწყობა;
ხალხური რეწვის აღორძინების, განვითარებისა და პოპულარიზაციის ღონისძიებების გატარება.

ურბანული განვითარება და მშენებლობა

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სანაპირო ზონის, მისი დასახლებების სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის დოკუმენტაციის შემუშავება;
ქალაქგანვითარების პროცესის საჯაროობის უზრუნველყოფა; ურბან-მენეჯმენტის თანამედროვე მეთოდების დანერგვა;
საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი ფუნქციურ-სივრცითი განვითარების შეზღუდვების დაცვა;
უძრავი ქონების ბაზრის განვითარების ხელშეწყობა, მ.შ. მონაცემთა ბაზის შექმნა (მაგ. - „უძრავი ქონების ატლასის სახით“);
სამშენებლო საქმიანობის სახელმწიფო მხარდაჭერა;
საპროექტო-სამიეზო და სამშენებლო სფეროში განათლების დონის და დასაქმებულთა კვალიფიკაციის ამაღლება;
საპროექტო-სამიეზო და სამშენებლო საქმიანობაში ხარისხის მართვისა და კონტროლოს მექანიზმების სრულყოფა;
სამშენებლო დარგში სავალდებულო დაზღვევის მიზნით, საკანონმდებლო ინიციატივის მომზადება;
მუნიციპალიტეტისათვის სპეციფიკური ნორმატიული ბაზის შექმნა;
„ჭკვიანი“, „მწვანე“ შენობა-ნაგებობების პროექტირება-მშენებლობის წახალისება;
შემოქმედებითი არქიტექტურული კონკურსების პრაქტიკის დანერგვა;
ზღვისპირა დასახლებების „ზღვის ფასადის“ პრობლემატიკის აქტუალიზება;

ჯანდაცვა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის პრიორიტეტულობის უზრუნველყოფა;
მუნიციპალიტეტის სამედიცინო მომსახურების ინფრასტრუქტურის განვითარების ხელშეწყობა;
სამედიცინო მომსახურების ხარისხზე კონტროლი;
პრევენციური მედიცინის პრიორიტეტულობის მხარდაჭერა;
სასწრაფო სამედიცინო დახმარების სისტემის განვითარება, ვერტმფრენის გამოყენების ჩათვლით;
ექიმთა გადამზადების და უწყვეტი სამედიცინო განათლების ხელშეწყობა;
სადაზღვევო სისტემის სრულყოფა;
ხალხური მედიცინის წარმოჩენა, მეთოდებისა და საშუალებების აპრობაცია და პოპულარიზაცია;
კონკრეტულ სამიხნე ჯგუფებზე ორიენტირებული სამედიცინო პროგრამების ჩამოყალიბება და წარმართვა;
პროფილაქტიკურ-განაჯანსაღებელი პროფილის დაწესებულებების განვითარების ხელშეწყობა.

განათლება

განათლების სისტემაში თანამედროვე მიდგომების დანერგვა-განვითარება (ინკლუზიური განათლება, უწყვეტი განათლება, დისტანციური განათლება, მცირეკონტიგენტის სკოლები და სხვა);
საერთაშორისო მასშტაბით კონკურენტუნარიანი ტექნიკურ-ტექნოლოგიური უმაღლესი განათლების უზრუნველყოფა;
საზღვაო პროფესიული მომზადების სრულყოფა;
საშუალო სკოლის პედაგოგების კვალიფიკაციის ამაღლება;
მოსწავლეთათვის თემატური საზაფხულო სკოლების ჩატარება და ადრეული პროფორიენტაცია;
რეგიონალ და ნაციონალურ საგანმანათლებლო კონკურსებში მოსწავლეთა აქტიური ჩართვა.

კულტურა, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და ხელოვნება

კულტურის არამატერიალური ფორმების მხარდაჭერა;
ეთნოლოგიური (ხალხური ხუროთმოძღვრებისა და ყოფის) მუზეუმის განვითარება;
კულტურული მემკვიდრეობის ყველა სახეობის უძრავი ობიექტის აღრიცხვა-პასპორტიზაცია, ძეგლის სტატუსის მინიჭება და დაცვა;
მუნიციპალიტეტის ისტორიული ხიდების დაცვისათვის პრიორიტეტის მინიჭება;
ძეგლთა დამცავი ზონების შემუშავება და დასამტკიცებლად წარდგენა;
მუზეუმის ტექნიკური ბაზის მოდერნიზება და ექსპონირების თანამედროვე ხერხების გამოყენება;

ფიზიკური კულტურა და სპორტი

სასპორტო ცენტრების და სასპორტო ნაგებობების ქსელის განვითარება, იახტების ნავმისადგომების ჩათვლით;

საჯარო სკოლებში სასპორტო დარბაზებისა და ღია მოედნების მოწყობა და ინვენტარით აღჭურვა; მასობრივი ფიზიკური კულტურის, ცხოვრების ჯანსაღი წესის გავრცელების ხელშეწყობა; პროფესიული სპორტის აჭარისათვის პრიორიტეტული სახეობების დადგენა და მათი ხელშეწყობა; რეგიონული, ნაციონალური და საერთაშორისო სპორტული შეჯიბრებების მასპინძლობა; ტრადიციული ტურნიერების პრაქტიკის დანერგვა/მხარდაჭერა.

საკურორტო-რეკრეაციული პოტენციალი და ტურიზმი

საკურორტო რესურსების (ფაქტორების) მაქსიმალური ამოქმედება; ქობულეთის მუნიციპალიტეტისა და მისი ქალაქების, ცალკეული ტურისტულ-რეკრეაციული ზონებისა თუ დაცული ტერიტორიების ნაციონალურ და საერთაშორისო მასშტაბით ცნობადობის გაზრდა, მათი „ბრენდინგი“; ყველა სახეობის ტურისტული პროდუქციის ასორტიმენტის გაფართოება და, შესაბამისად, ტურისტული სეზონის გახანგრძლივება; ტურისტების გარკვეული ნაწილის რეორიენტაცია მთის ტურიზმზე; აჭარის მოსახლეობის ბუნებრივი სტუმართმოყვარეობის პროფესიული უნარ-ჩვევებით შევსება; სასტუმროების სტანდარტების ამაღლება და შეფასების საერთაშორისო სისტემასთან მისადაგება; საქვეითო, საცხენოსნო, საავტომობილო მარშრუტების/ტურების შემუშავება და პასპორტიზაცია; საკურორტო ინფრასტრუქტურის განვითარებისა და საკურორტო ადგილების კურორტების სტატუსში გადასვლის ღონისძიებების ხელშეწყობა; ტურიზმის განვითარებისა და მხარდაჭერის ფინანსურ-ეკონომიკური ბერკეტების ამოქმედება.

დაცული ტერიტორიები, გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსები

ატმოსფერული ჰაერის, ზედაპირული წყლების, ნიადაგის ხარისხის გაუმჯობესება, მავნე ანთროპოგენური ფაქტორების (მაიონებელი რადიაცია, ვიბრაცია, ხმაური, ელ.მაგნიტური გამოსხივება და სხვა ამგვარის) მოქმედების შესუსტება/აღმოფხვრა; ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობასთან დაკავშირებული გარემოსდაცვითი პრობლემების გადაწყვეტა; დადგინდეს და სათანადოდ მოეწყოს წყალაღების ადგილებში სანიტარული დაცვის ზონები; ყველა კატეგორიის მყარი, აგრეთვე, თხევადი და გაზისებრი ნარჩენების მართვის თანამედროვე მეთოდების დანერგვა; დაცული ტერიტორიების სისტემის განვითარება; ბიომრავალფეროვნების დაცვა; ტყის რესურსებით სარგებლობის ოპტიმიზაცია; სამონადირეო მეურნეობის ჩამოყალიბება; შავი ზღვის და მდინარეების სანაპიროების საინჟინრო დაცვა; სტიქიური მოვლენების პრევენცია; კანონით დადგენილ შემთხვევებში გარემოზე ზემოქმედების შეფასების აუცილებელი ჩატარება და შედეგების გასაჯაროება; აჭარის შავი ზღვის სანაპიროს მონაკვეთებისა და პლაჟების „ლურჯი დროშის“ მოძრაობაში ჩართვა; ალტერნატიული ენერჯის გამოყენების წახალისება; სინანთროპი ცხოველების პოპულაციების მართვის თანამედროვე მეთოდების დანერგვა; საერთაშორისო გარემოსდაცვით ღონისძიებებში ჩართვა. სოციალური დაცვა მოსახლეობის მოწყვლად სოციალურ ჯგუფებზე (შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირები, ხანდაზმულები, სიღარიბის ზღვარს ქვევით მყოფები, უსახლკაროები, ქუჩის ბავშვები და სხვა) ორიენტირებული პროექტებისა და პროგრამების შემუშავება და ამოქმედება; სოციალური სოლიდარობის გარემოს ხელშეწყობა; თვითორგანიზებადი ტერიტორიული სოციალური წარმონაქმნების (სათემო, სამეზობლო, ორგანიზაციები, ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობები) მხარდაჭერა.

თავდაცვა, სამოქალაქო თავდაცვა, საგანგებო სიტუაციების მართვა და კრიმინოგენური ვითარება

ქ. ქობულეთის სახანძრო-სამაშველო სამსახურებისთვის მაღლივ შენობებზე ოპერირებისათვის შესაბამისი პარამეტრების სახანძრო ავტომობილების შექმნა;
მუნიციპალიტეტის ცენტრებიდან სოფლებში სახანძრო სამაშველო რაზმის 20 წუთიანი მისაწვდომობის უზრუნველყოფა ან დამატებითი პუნქტ(ებ)ის შექმნა;
საგანგებო შემთხვევებში ასამოქმედებელი მოსახლეობის შეტყობინების სისტემის შექმნა;
საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსთან შეთანხმებით, სამხედრო აგრესიის შემთხვევაში, თავშესაფრების სისტემის გააზრება და ჩამოყალიბება.

საერთაშორისო თანამშრომლობა

დარგობრივი და ტერიტორიული სტატისტიკური მონაცემების სისტემატიზაცია, დამუშავება და გასაჯაროება;
დასახლებათა გეოგრაფიული ობიექტების (ქუჩები, მოედნები, ბულვარები, შენობა-ნაგებობები და ა.შ.) სახელდებისა და დამისამართების მოწესრიგება;
მიწისა და წყლის კადასტრების შედგენა;
ქობულეთის მუნიციპალიტეტისა და ცალკეული კურორტების ბრენდინგის ინფორმაციული უზრუნველყოფა თანამედროვე მეთოდებითა და ხერხებით;
გეოგრაფიული საინფორმაციო სისტემის (GIS) საყოველთაო დანერგვა.

„სქემის“ მონიტორინგი, კორექტირება-განვითარება და ადმინისტრირება

„გეგმის“ მონიტორინგის მიზნით, ურბანული ინდიკატორების სისტემის შემუშავება, ქობულეთის მუნიციპალიტეტისათვის სპეციფიკური ინდიკატორების ჩათვლით;
ინდიკატორების სისტემის გასაძლიერებლად ადგილობრივი და რეგიონული ურბანული ლაბორატორიების ჩამოყალიბება;
„გეგმის“ ინტერაქტიურ რეჟიმში კორექტირება-განვითარების მიზნით, მისი ადმინისტრირების სუბიექტის ჩამოყალიბება;
„გეგმის“ სხვა, ტერიტორიული თუ დარგობრივი დაგეგმვის, დოკუმენტაციასთან ჰარმონიზების პრაქტიკის დანერგვა.

საზოგადოებრივი
ჩართულობა

3-1 საზოგადოებრივი ჩართულობის სტრატეგია

3-1.1 სტრატეგია

სივრცითი მოწყობის გეგმა, რომელიც მუშავდება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა სამინისტროს სივრცითი მოწყობის ჯგუფის ფარგლებში. სამუშაო შეხვედრების ფარგლებში შემუშავებული იქნა 12 საფეხურიანი სამოქმედო გეგმა (გაშლილი გეგმა ჩართულობის ეტაპებით წარმოდგენილია დოკუმენტის ბოლო ნაწილში). მუშა ჯგუფმა შეიმუშავა ჩართულობის დაბალანსებული ექვსაფეხურიანი ვარიანტი, რომლის დეტალური განხილვა და შეთანხმება მოხდება დაინტერესებულ მხარეებთან და ექსპერტებთან. ჩართულობის გეგმა უნდა იყოს ნათელი (პროცესის, მიზნებისა და ამოცანების შესაბამისად), რეალისტური (არსებული პირობების შემთხვევაში ყველაზე განხორციელებადი მოდელი), ფხიზელი (გეგმაში წინასწარ გამოირიცხება შესაძლო რისკებისა და საფრთხეების შემცველი ნაწილები), ლოგიკურად ფორმალური (პროცესი უნდა ითვალისწინებდეს ყველა აუცილებელი ელემენტის შესრულებას).

ჩართულობის ხარისხს განაპირობებს შემდეგი ფაქტორები:

1. პროექტის თავისებურება – მუნიციპალიტეტის დონეზე დაგეგმილი პროექტი საჭიროებს საზოგადოებრივი ინტერესისა და ინფორმირებულობის უზრუნველყოფას. ამიტომ დაინტერესებული მხარეების ანალიზზე დაყრდნობით სივრცითი მოწყობის ჯგუფი არსებული გამოცდილების გათვალისწინებით უზრუნველყოფს ძირითადი მხარეების (მოსახლეობა, მეცნიერები და ექსპერტები, არასამთავრობო სექტორი, სახელმწიფო სტრუქტურები, ადგილობრივი ბიზნეს სექტორის წარმომადგენლები) აქტიურ ჩართულობას;
2. დოკუმენტის შემუშავების პროცესი საწყის ეტაპზე, ამგვარად შესაძლებელია ყველა დაინტერესებული მხარის მოსაზრებების გათვალისწინება როგორც ჩართულობის სტრატეგიასთან (მათ შორის – დაინტერესებული მხარეების ანალიზი, ჩართულობის გეგმა, მოსახლეობის გამოკითხვა და ა.შ.), ისე სამუშაო დოკუმენტთან დაკავშირებით;
3. პროექტის შედეგად მომზადებული საბოლოო დოკუმენტი ადგილობრივ დონეზე საბაზისო ფორმატი ექნება. მის ერთ-ერთ მიზანს სივრცითი მოწყობის სტრატეგიის ციკლურად რეალიზაციის ფორმატის, მექანიზმებისა და საშუალებების მომზადება წარმოადგენს. ამგვარად, მოცემული ჩართულობის სტრატეგია ორიენტირებული იქნება საბაზისო და ძირითადი ცვლილებებისა ან მოსაზრებების გათვალისწინებისაკენ;

სივრცითი მოწყობის გეგმის ჩართულობის გეგმის მიზანს განაპირობებს – 1. დაინტერესებული მხარეების (იხ. დაინტერესებული მხარეების ანალიზი) ინფორმირებულობის აუცილებლობა ძირითადი საკითხების ირგვლივ; 2. პროექტის დასაწყისში გავლენის, ინტერესისა და ცოდნის მიხედვით დაჯგუფებული დაინტერესებული მხარეების დამოკიდებულებისა და ინფორმირებულობის ცვლილება; 3. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მოწყობის მრავალკომპონენტური, ალტერნატიული ხედვების შემცველი გეგმის მომზადების პროცესში სპეციალისტებისა და დაინტერესებული პირების ჩართვა; 4. მუშა ჯგუფი დაინტერესებულია ყველა მხარის ინტერესის გათვალისწინებით შეძლოს სხვადასხვა პროექტთან დაკავშირებული ინტერესთა კონფლიქტებისა და წინააღმდეგობის გამოვლენა და ურთიერთშეთანხმებით შეიმუშაოს ოპტიმალური ვარიანტები. სამუშაო ჯგუფმა აჭარის სივრცითი მოწყობის გეგმაზე მუშაობის პროცესში გამოავლინა, რომ საზოგადოება სივრცითი მოწყობის გეგმიდან ელოდებოდა მეტ ინფორმაციას, შესაძლებლობას ყოფილიყო ჩართული მის შემუშავებაში, გეგმის საჯაროობის უზრუნველყოფას, მის ხელმისაწვდომობას და სიმარტივეს. ამიტომ ინფორმაცია პერიოდულად გავრცელება როგორც მასმედიის საშუალებებით (შეხვედრების და პრეზენტაციების გაშუქება), ასევე დაინტერესებულ მხარეები მოწვეული იქნებიან სამუშაო შეხვედრებზე. პროექტის დამკვეთი (ქობულეთის მუნიციპალიტეტი და აჭარის ა.რ. ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო) ჩართულობისაგან ელოდება იმ ყველა დადგენილი პირობების დაცვას და შესაბამის საინფორმაციო უზრუნველყოფას რაც პროექტის წარმატებისათვის არის საჭირო. ამით დამკვეთს იმედი აქვს, რომ ცალკეული პროექტის რეალიზების პროცესში ნაკლები პრობლემა ექნება დაინტერესებულ მხარეებთან მიზნის, შედეგის და პრიორიტეტების განმარტებისას; ასევე მიიღებს საქმიან რჩევებსა და კონსულტაციებს როგორც მოსახლეობისაგან, ისე ექსპერტებისა და საქმიანი წრეებისაგან. სამუშაო ჯგუფი პროექტის წარმატებული რეალიზაციისათვის საჭიროებს შესაბამისი პირობებითა და საშუალებებით

უზრუნველყოფას. საზოგადოების ჩართულობით დაგეგმილია შესაძლო ალტერნატიული იდეების მიღებას (ამ მიზნით ჩატარდება სამუშაო შეხვედრები, გამოკითხვა, შედეგების პრეზენტაციები) და საბოლოო დოკუმენტის შემუშავებაში მხარაჭერას. შესაძლო რისკებს მიეკუთვნება – ჩართულობის სუსტი ხარისხი და დაინტერესებული მხარეების მონაწილეობის ზედაპირულობა; სირთულეები დოკუმენტის რეალიზების სამართლებრივ ასპექტებთან დაკავშირებით; ცვლილებებისა და ალტერნატიული ხედვების ასახვის პრობლემა; პროექტის მუდმივი განახლების და ციკლურობის აუცილებლობა; პროექტის ამოქმედებისათვის საჭირო პოლიტიკური ნება. ამრიგად ჩართულობის სტრატეგიის უმთავრეს მიზანს წარმოადგენს პროექტისა და მისი განხორციელებისადმი ნდობის მინიმალური ხარისხის მიღწევა და ფორმალური და მინიმალური ჩართულობის უზრუნველყოფა.

3-1.2 ჩართულობის გეგმა ეტაპების მიხედვით:

მოსამზადებელი ეტაპი

მოსამზადებელ ეტაპზე განხორციელდასამოქმედო სტრატეგიის, გეგმისა და ჩართულობის სტრატეგიის ზოგადი მონახაზის მომზადება; ამოცანების განაწილება.

ინფორმაციის მოპოვება

სამთავრობო სექტორის ინტერესების გაცნობა, შეხვედრები ექსპერტებთან, დაინტერესებული მხარეების გამოვლენა ინტერესის, გავლენის, ინფორმირებულობის და ჩართულობის მიხედვით;

შედეგი – დაინტერესებული მხარეების ანალიზის სამუშაო ვერსიის მომზადება, ინტერესების გაცნობა, სამუშაო და ჩართულობის გეგმის შემუშავება.

სამუშაო შეხვედრები, გამოკითხვა

პროცესში ჩაერთვებიან შესაბამისი სფეროების ექსპერტები, უნივერსიტეტის აკადემიური და სამეცნიერო პერსონალი, არასამთავრობო სექტორი და დაინტერესებული სახელმწიფო სტრუქტურები. სამუშაო შეხვედრები დამატებითი ინფორმაციის გამოსავლენად. შეხვედრები ექსპერტებთან და უნივერსიტეტის აკადემიურ და სამეცნიერო პერსონალთან, არასამთავრობო სექტორთან, საზოგადოებრივი გაერთიანებების წარმომადგენლებთან, მოსახლეობასთან. დაინტერესებულ მხარეებს მიეწოდება ინფორმაცია მიმდინარე სამუშაოების შესახებ.

შედეგი – სამუშაო შეხვედრებზე გამოიკვეთება ის დამატებითი ცნობები, რომელთა გათვალისწინებაც აუცილებელია გეგმაზე სამუშაოდ; გამოვლინდება პროექტის შემუშავებისა და განხორციელების შესაძლო რისკები; სამუშაო საკითხების გამოვლენა და სივრცითი მოწყობის გეგმის კითხვარის შემუშავება, პირველადი მასალების მოპოვება;

ჩართულობის პირველი ეტაპი – ინფორმაციის გავრცელება და დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა.

ფორმატი – მუშა ჯგუფი ახორციელებს ოფიციალურ მიმოწერას ყველა მხარესთან. სხვა ჯგუფებთან შეხვედრა განხორციელდება ერთობლივი სამუშაო შეხვედრის ფორმატში, რომელსაც დაესწრება თითოეულ ჯგუფის წარმომადგენელი (2–დან 3–მდე წარმომადგენელი). საჭიროების შემთხვევაში მოხდება რამდენიმე შეხვედრა. შეხვედრას უშუალოდ განახორციელებს მუშა ჯგუფის ხელმძღვანელი და ის წევრები, ვინც ამუშავებს საზოგადოებისაგან მიღებულ ინფორმაციას.

ინფორმაციის ანალიზი და სისტემატიზაცია

განხორციელდება მიღებული მასალების ანალიზი და სისტემატიზაცია. დაიგეგმება დამატებითი მასალების მოპოვების მიმართულებები.

ჩართულობის მეორე ეტაპი – განხორციელდება მომზადებული კითხვარების გავრცელება შეგნილი გეგმის, მეთოდოლოგიისა და ფორმატის გათვალისწინებით.

არსებული მდგომარეობის ტექსტური და გრაფიკული ასახვა

შემუშავდება სივრცითი დაგეგმარების გეგმის სამუშაო ვერსია; გამოიკვეთება სხვადასხვა ჯგუფის პირობითული ინტერესის სფეროების შესაბამისი დამატებითი ინფორმაციის მოპოვების გზები ალტერნატიული ხედვის დასამუშავებლად.

პროორიტეტებისა და ამბიციების განსაზღვრა

მიღებული შედეგები და სამუშაო მასალები გაეცნობა პროცესში ჩართულ მხარეებს (მოსახლეობა, ექსპერტები, სახელმწიფო სტრუქტურები და სხვა).

მიზანი – მიღებულ ინფორმაციის კრიტიკული ანალიზი, ალტერნატიული ხედვების დაზუსტება, შედეგების გათვალისწინება, ინფორმირებულობა.

ჩათულობის მესამე ეტაპი – განხორციელება ჯგუფური შეხვედრები მუნიციპალიტეტში იმ მოსახლეობასთან ვინც კითხვარების შევსების დროს დააფიქსირებს თავის ინტერესს შემდგომი თანამშრომლობისათვის. ასევე ყველა იმ მხარესთან ვინც მუშაობის პროცესში გამოთქვამს სურვილს თანამშრომლობისაკენ.

ფორმატი – შეხვედრებს განახორციელებს მიღებული მასალების, მოსაპოვებელი ცნობებისა და მიმდინარე შედეგების გათვალისწინებით.

შედეგი – სივრცითი მოწყობის გეგმის საბოლოო ვერსიისათვის საჭირო რეკომენდაციები და ცვლილებები ალტერნატიული ხედვების გათვალისწინებით.

გამოკითხვის შედეგების ანალიზი

ჩართულობის მეოთხე ეტაპი – ალტერნატიული გეგმების მომზადებისათვის საჭირო კითხვარის მეშვეობის მოსახლეობის ინტერესების და შეხედულებების გამოვლენა. გამოკითხვის შედეგად დადგინდება ადგილობრივი მოსახლეობის, სახელმწიფო სტრუქტურებში დასაქმებულებისა და ერთიანი აზრი როგორც არსებული სიტუაციის, ისე განვითარების პრიორიტეტების შესახებ.

შედეგი – მიღებული ინფორმაცია გამოყენებული იქნება სხვადასხვა ჯგუფის პირობითი ინტერესის სფეროს გამოსაკვეთად ალტერნატიული ხედვაზე მუშაობის პროცესში.

ხედვა

მიღებული მასალების საფუძველზე და გამოკითხვის სდეგებზე დაყრდნობით მუშა ჯგუფი მოამზადებს პირველად ხედვას.

სქემის პირველადი მონახაზი

არსებული ხედვის, ტექსტური და ვიზუალური მასალების გაერთიანება. სქემის სამუშაო მომზადება.

კონსულტაციები და შენიშვნების გაზიარება

ჩართულობისმეხუთეეტაპი – შემუშავებული სქემის განხილვა დაინტერესებულ მხარეებთან. მიზანი – მიღებული ინფორმაციის ასახვის ხარისხის შემოწმება, ალტერნატიული ხედვების გათვალისწინებით მხარეების ხედვების შეჯერებისა და დაახლოებისათვის. შედეგების ამსახველი ვარიანტების გასაჯაროება, გამოფენებისა და შეხვედრების მოწყობა.

ფორმატი – სამუშაო შეხვედრები დაინტერესებულ მხარეებთან. შეხვედრებს განახორციელებს მუშა ჯგუფის ხელმძღვანელი საზოგადოებრივი აზრის შემსწავლელ ნაწილთან ერთად.

შედეგი – დოკუმენტის საბოლოო ვერსიისათვის საჭირო დაზუსტებების მიღება. დოკუმენტთან დაკავშირებული ინფორმაციის გავრცელება.

სქემის საბოლოო ვარიანტი

დოკუმენტის საბოლოო ვერსიის შემუშავება მუშა ჯგუფის მიერ.

სქემის დამტკიცება

დოკუმენტის განხორციელებისათვის საჭირო რისკების გათვალისწინებით სამოქმედო გეგმის შეთანხმება რეგიონის ხელმძღვანელობასთან და მისი დამტკიცება.

ჩართულობის მეექვსე ეტაპი – დოკუმენტის საბოლოო ვერსიის გასაჯაროება.

3-1.3 დაინტერესებული სუბიექტების ანალიზი

გავლენიან მხარეთა განაწილება

<p>მ ე ც ი</p> <p>გ ა ვ ლ ე ნ ი ა</p>		<p>ბათუმის მუნიციპალიტეტი</p>	<p>ცენტრალური მთავრობა</p>	<p>რეგიონული მთავრობა</p> <p>ექსპერტები</p> <p>უნივერსიტეტი</p>
	<p>ენერგოპროჯორჯია</p> <p>სოკარ-გაზი</p>	<p>დემოკრატიის ინსტიტუტი</p>	<p>ქობულეთის მუნიციპალიტეტი</p>	<p>ბინათმფლობელთა ასოციაცია</p> <p>სოფლის მოსახლეობა</p>
<p>მ ე ც ი</p>	<p>ადამიანის უფლებათა დაცვის ცენტრი</p>	<p>ქალაქის მოსახლეობა</p>	<p>ბინათმფლობელთა ასოციაცია</p> <p>სოფლის მოსახლეობა</p>	

დაინტერესებულ მხარეთა განაწილება

ს
ე
ქ
ტ
ორ
ი

არასამთავრობო
სექტორი

არასამთავრობო
სექტორი

ადამიანის უფლებების
დამცველები და ბათუმის
სოციალური მუნიციპალიტეტი
ორგანიზაციები

გარემოს ექსპერტები

არასამთავრობო
სექტორი
კულტურუის
სფეროში

ქალაქგეგმარების

არაორგანიზებულ

არასამთავრობის
გარემოს დაცვის
სფეროში

ცენტრალური და ადგილობ-
რივი მთავრობა (ეკონომიკის,
ინფრასტრუქტურის და
გარემოს მიმართულებები)

ადგილობრივი
მუნიციპალიტეტები
(ქობულეთი, ხელვაჩაური,
ქედა, შუახევი, ხულო)

ექსპერტები

ი ჯგუფები

ამხანაგობები

საერთო

ნ ა კ ლ ე ბ ა დ ე თ ა ნ ხ მ ე ბ ა შ ი ნ ა ა რ ს ს / გ ე გ მ ა ს

მ ე ტ ა დ

მხარეთა განაწილება ცოდნისა და ინფორმირებულობის მიხედვით

მედი		<p>ცენტრალური მთავრობა</p> <p>ქალაქ ბათუმის მერია</p> <p>უნივერსიტეტი</p> <p>ადგილობრივი მთავრობა</p>
ცოდნა	<p>ექსპერტები</p> <p>არასამთავრობო სექტორი</p> <p>არქიტექტურა</p> <p>უცხოელი ინვესტორები</p>	<p>ტურიზმი</p> <p>გაერმოს დაცვა</p> <p>აქობულეთის მუნიციპალიტეტი</p>
საკმეობრივი	<p>ოპოზიციური პარტიები</p> <p>კერძო მესაკუთრეები</p> <p>რიგითი მოქალაქე</p> <p>სპორტი</p> <p>სოფლის მეურნეობა</p>	<p>ქობულეთის მუნიციპალიტეტი</p> <p>კომუნიკაციის ქსელები</p> <p>ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობები</p> <p>ადგილობრივი ინვესტორები</p>

3-2 მოსახლეობის გამოკითხვის შედეგები

მოსახლეობის გამოკითხვა ჩატარდა რაოდენობრივი სოციოლოგიური გამოკვლევის ფორმატში. ინფორმაციის მოპოვება თითოეულ რესპონდენტთან პირისპირ, ინტერვიუს მეთოდის გამოყენებით განხორციელდა. გამოკითხვას უშუალოდ ჩაატარა მუნიციპალიტეტის ადგილობრივი რწმუნებულები, რომლებსაც წინასწარ ჩაუტარდათ სპეციალური ინსტრუქტაჟი გამოკითხვის პრინციპებთან, შერჩევითობასთან და ინტერვიუების დეტალებთან დაკავშირებით. სივრცითი მოწყობის სქემის შემდგომი ვერსიების მომზადება (რადგან პროექტი ციკლურ და მუდმივად განახლებად ხასიათს ატარებს) ადგილობრივ, მუნიციპალურ დონეზე უნდა განხორციელდეს. ამიტომ, საპროექტო ჯგუფის ერთ-ერთ მიზანს ადგილობრივი თვითმმართველობისათვის შესაბამისი სტრატეგიის შემუშავებაში და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების გამომუშავებაში ხელშეწყობა წარმოადგენდა.

კვლევის საგანს წარმოადგენდა საკვლევ ტერიტორიაზე არსებული ვითარების შეფასება და მისი განვითარების პერსპექტივების წარმოჩენა. კვლევის ობიექტს წარმოადგენდა ქობულეთის მუნიციპალიტეტში თითოეული თემი და ქალაქი ქობულეთი (უბნების მიხედვით). რესპონდენტები შერჩევისას გათვალისწინებული იყო საკვლევ ტერიტორიაზე მაცხოვრებელი მოსახლეობის დასაქმება. კერძოდ, გამოიყო მოსახლეობის 3 ჯგუფი: ა. კერძო სექტორში დასაქმებულები (საოჯახო ბიზნესი, მეურნეობაში მოყვანილი პროდუქციით პერიოდულად ვაჭრობა, კერძო სექტორში დასაქმება და ა.შ.); ბ. სახელმწიფო სტრუქტურებში დასაქმებულები (საჯარო მოხელეები, სკოლის, საავადმყოფოების, სამედიცინო პუნქტების, სხვადასხვა მუნიციპალური თუ ადგილობრივი სამსახურების თანამშრომლები) და გ. უმუშევრები (პენსიონრები, შრომისუნარიანი, მაგრამ დაუსაქმებელი პირები, საკუთარ მეურნეობაში მოყვანილი პროდუქციით იშვიათად (1-2 ჯერ წელიწადში) ვაჭრობით დაკავებულ პირები და ა.შ.). ამგვარად გამოიკვეთა ადგილობრივი პირობების შეფასებისა და განვითარების პრიორიტეტების ის მიმართულებები, რომელიც სამუშაო გამოცდილების, პირადი ინტერესებით ან კონკრეტული სამოქმედო სტრატეგიით იყო განპირობებული. კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე, გამოკითხული იყო 18 წლის და ზევით ქობულეთის მუნიციპალიტეტისა და დაბა ჩაქვის მაცხოვრებლები. გამოკითხვისათვის შერჩეულ იქნეს შემდეგი დასახლებები: დაბა ჩაქვის 2 უბანი (I-II ზონა); ჩაქვის ზონაში – ბუკნარი და მე-7-ე რაიონი; ალამბრის ზონაში – ალამბარი და ზედა კონდიდი; აჭყვისთავის ზონაში – აჭყვისთავი; ბობოყვათის ზონაში – ბობოყვათი და ქვედა დაგვა; გვარას ზონაში – გვარა და ქვედა კონდიდი; დაგვას ზონაში – დაგვა; ზენითის ზონაში – ზენითი; კვირიკეს ზონაში – კვირიკე და ზედა კვირიკე; ლედვას ზონაში – ლედვა და ცხრაფონა; მუხაესტატეს ზონაში – მუხაესტატე და წყავროკა; ოჩხამურის ზონაში – ოჩხამური და ცეცხლაური; საჩინოს ზონაში – საჩინო და ზედა აჭყვა; ქაქუთის ზონაში – ქაქუთი და ნაცხავატევი; ქობულეთის ზონაში – ქობულეთი და კობი; ჩაისუბნის ზონაში – ჩაისუბანი; ციხისძირის ზონაში – ციხისძირი და შუაღელე; ჭახათის ზონაში – ჭახათი და კეჭიეთი; ხალის ზონაში – ხალა და ჩაქვისთავი; ხუცუბნის ზონაში – ხუცუბანი და ნაკაიძეები;

შერჩევის დროს ყურადღება მიექცა რესპონდენტების სქესს. სულ გამოკითხული იყო 854 ადამიანი. მათ შორის: 162 – 30 წლამდე ასაკის იყო, 509 – 31-დან 60 წლამდე, 99 კი 61 წელს ზევით. 84 გამოკითხულმა თავისი ასაკი არ მიუთითა; 380 იყო ქალი, ხოლო 329 მამაკაცი. 145 გამოკითხულმა სქესი არ მიუთითა; გამოკითხულთაგან 11 არასრული განათლება აქვს, 215 საშუალო, 170 ტექნიკური, 330 უმაღლესი. 128 რესპონდენტმა არ მიუთითა საკუთარი განათლება; გამოკითხულთაგან 277 უმუშევარია, 153 დასაქმებულია კერძო სექტორში, 284 საჯარო სამსახურებში. 132 არ მიუთითა დასაქმების სტატუსი. გამოკითხვა ჩატარდა სპეციალურად მომზადებული კითხვარით. კითხვარში წარმოდგენილი საკითხები შეთანხმდა შემდეგ ჯგუფებთან:

1. სივრცითი მოწყობის ჯგუფის წევრები – აჭარის სივრცითი მოწყობის სქემაზე მუშაობის პროცესში ცნობების, რეკომენდაციებისა და სხვადასხვა დოკუმენტაციის საფუძველზე ჯგუფის წევრებმა შეიმუშავეს კითხვარის თავდაპირველი ვერსია. ამიტომ ახალი ვერსიის მომზადების პროცესში გათვალისწინებული იყო წინა კითხვარის ხარვეზები, ახალი გამოწვევები, დადგინდა კითხვარის ძირითადი ჩარჩო, ინტერესის სფეროები და სხვა ასპექტები;

2. ექსპერტები და სპეციალისტები – კითხვარის სამუშაო ვერსია განხილული იყო სხვადასხვა მიმართულების ექსპერტებს და სპეციალისტებს (განსაკუთრებით ეკოლოგები, გეოგრაფები, ეკონომისტები, აგრარული მიმართულების სპეციალისტები და ა.შ.). ამ მიზნით დაგეგმილია

კონსულტაციები უნივერსიტეტისა და კვლევითი ინსტიტუტების თანამშრომლებთან (ძირითადად, ბათუმის შოთა რუსთაველის უნივერსიტეტში).

3. არასამთავრობო ორგანიზაციის წარმომადგენლები – განხორციელდა შეხვედრა რეგიონში მოქმედ ძირითადი არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლებთან. შეხვედრების დროს დაზუსტდა სამოქმედო სტრატეგიის, ჩართულობის, კითხვარის შინაარსობრივი და ეტაპობრივი განხორციელების დეტალები.

მოსახლეობის გამოკითხვის შედეგად მიღებული მონაცემები დამუშავდა შესაბამისი პროგრამის გამოყენებით. ანალიზისას გამოყენებული იყო მონაცემების დაჯგუფება და ტიპოლოგიზაცია, ნაწილობრივ კორელაციური ანალიზი.

2-1.1 გამოკითხვის შედეგები მოკლე მიმოხილვა

დაბა ჩაქვი. დაბა ჩაქვიში ადგილობრივი საჭიროების მიმართულებებს არ წარმოადგენს სამრეწველო პროდუქციის წარმოება და სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამუშავება. დადებითადაა შეფასებული ენერჯეტიკის, ინფრასტრუქტურის, სოციალური სფეროს და ტურიზმის მდგომარეობა. შედარებით უარყოფითადაა შეფასებული სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულება. სხვა მიმართულებები ძირითადად უფრო დადებითად ფასდება, ვიდრე უარყოფითად.

დაბა ჩაქვიში განვითარების პრიორიტეტების მხრივ პრიორიტეტულად მიჩნეულია რამდენიმე დარგი – ტურიზმი, სოფლის მეურნეობის რიგი დარგი (მეხილეობა, სუბტროპიკული კულტურების მოყვანა), სოციალური სფერო, ინფრასტრუქტურის განვითარება. ადგილობრივი საჭიროების მიმართულებებს არ წარმოადგენს სატრანსპორტო-სატრანზიტო დანიშნულების განვითარება და სამრეწველო პროდუქციის წარმოების ხელშეწყობა. სხვა დარგები ნაკლებად პრიორიტეტულია.

დაბა ჩაქვის მოსახლეობის გამოკითხვით ირკვევა, რომ დაბაში გამოკვეთილია ტურისტული მიმართულებისადმი ყურადღება, რაც არსებულ საკმაოდ კარგ მდგომარეობის უკეთესობისაკენ გაუმჯობესებას საჭიროებს. სოფლის მეურნეობა ასევე მნიშვნელოვან დარგად მიიჩნევა, რომლის არსებული მდგომარეობა შეფასებულია ნეიტრალურად დადებითად. განსაკუთრებული ყურადღება სოფლის მეურნეობის რიგ დარგებს – მეხილეობა და სუბტროპიკული კულტურების მოყვანას უნდა მიექცეს. მოსახლეობის აზრით სოციალური სფეროს გაუმჯობესება და ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება საყურადღებო მიმართულებებად მიიჩნევა. ამავდროულად ადგილობრივი საჭიროების მიმართულებებს არ წარმოადგენს სატრანსპორტო-სატრანზიტო დანიშნულების განვითარება.

დაბა ჩაქვიში ტურიზმის თვალსაზრისით ყველა შესაძლო მიმართულებით საკითხი მიჩნეულია დადებითად. შედარებით პერსპექტიულ ტურისტულ მიდგომად ინდივიდუალური ტურიზმის ხელშეწყობა ითვლება, ეკოტურიზმთან და ტურისტული მარშრუტების მოწესრიგებასთან ერთად. შედარებით პრიორიტეტულად მიიჩნევა ტურიზმის ადგილობრივ პოტენციალთან დაკავშირებული ინფორმაციისა და ტურისტებისათვის დაბინავებისათვის საჭირო ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება. ტურისტული ინფრასტრუქტურის მხრივ წარწერებისა და ნიშნულების მოწესრიგება შედარებით ნაკლებ ყურადღებას იმსახურებს.

ეკონომიკისადა რესურსების სფეროში დაბა ჩაქვიში გასაუმჯობესებელია ინტერნეტ-მოსახურება, ადგილობრივი სამრეწველო პროდუქციის გავრცელების ხელშეწყობა და სანაგვე ურნების მდებარეობის გაუმჯობესება. ადგილობრივი დანიშნულებით საჭიროებას არ წარმოადგენს საწარმოო-სამრეწველო მიმართულება (საწარმოების ენერგომომსახურების უზრუნველყოფა, სამრეწველო წყლით უზრუნველყოფა, სამრეწველო წყლის დასუფთავება, საწარმოების უზრუნველყოფა კომუნალური მომსახურებით, სამრეწველო რესურსების (ნედლეული, ნახევარფაბრიკატები...) ხელმისაწვდომობა), ასევე პირველადი მოხმარების პროდუქციის ხელმისაწვდომობა და სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულება წყლის ტრანსპორტთან ერთად. ნაკლებად პრიორიტეტულ სფეროებად მიიჩნევა მუნიციპალური ტრანსპორტი, საწარმოების შექმნის შესაძლებლობები.

სოციალური სფეროს თვალსაზრისით ადგილობრივი საჭიროებისათვის არაპერსპექტიულ მიმართულებებადაა მიჩნეული ადგილობრივი სამკურნალო რესურსების, მუზეუმების,

სოფლისსახლების მოწყობა-მოწესრიგება. ნაკლებად პრობლემურად მიიჩნევა კულტურის სფერო და სასაფლაოების მდგომარეობა. გასაუმჯობესებელ სფეროებს მიეკუთვნება ამბულატორიების, სახანძროს, სამედიცინო სექტორის, საჯარო სკოლის, საბავშვო ბაღის ფუნქციონირება.

ინფრასტრუქტურის თვალსაზრისით, ნაკლებად პრობლემურია ნაგავსაყრელი, ასევე შუქნიშნებით უზრუნველყოფა. განვითარებას საჭიროებს სხვა ყველა მიმართულება. გამოკვეთილად მნიშვნელოვანია ბუნებრივი აირის, მრავალბინიანი სახლების მდგომარეობის, ტელერაიდო სიგნალების მდგომარეობა და ინტერნეტ მომსახურების გაუმჯობესება.

გარემო პირობები. დაბა ჩაქვში ნაკლებპრობლემურადაა მიჩნეული ზვავდაცვითი საშუალებების მდგომარეობა, ხოლო აუცილებელ მიმართულებად მაწანწალა და გარეული ცხოველებისა და ქვეწარმავლების პრობლემა მიიჩნევა. ასევე პრობლემურია გარემოს დაბინძურება (წყლის, ნიადაგის), წყლისაგან დაცვითი ღონისძიებები (წყალდიდობა, დატბორვა).

ჩაქვის თემი. ჩაქვის თემში ადგილობრივი საჭიროების მიმართულებას არ წარმოადგენს სამრეწველო პროდუქციის წარმოება. ნაკლებად საყურადღებია ასევე სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავება და კულტურის სფერო. დადებითადაა შეფასებული ენერგეტიკის, ინფრასტრუქტურის და სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულებით არსებული ვითარება. ყურადღებას იქცევს ეკოლოგიური მიმართულების, სოფლის მეურნეობის, ვაჭრობის მდგომარეობა.

ჩაქვის თემის მოსახლეობისათვის განვითარების მხრივ ადგილობრივი საჭიროების მიმართულებას არ მიეკუთვნება თემის სატრანსპორტო-სატრანზიტო დანიშნულება და სამრეწველო პროდუქციის წარმოება. მოსახლეობის აზრით ყურადღებას იმსახურებს ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, ტურიზმის ხელშეწყობა და სუბტროპიკული კულტურების წარმოების მოწესრიგება. მეორეხარისხოვანი მნიშვნელობა ენიჭება მეხილეობას, სოციალური სფეროს გაუმჯობესებას. არაპრიორიტეტულია ენერგეტიკის სფერო, მეცხოველეობა, ეკოლოგიისა და კულტურის პრობლემები.

პრიორიტეტების ანალიზიდან იკვეთება, რომ კულტურის სფერო, სამრეწველო პროდუქციის წარმოება ჩაქვის თემში არ იყო პრიორიტეტული და ამჟამადაც არ მიიჩნევა მნიშვნელოვან მიმართულებებად. ორი მიმართულება – ეკოლოგია და ვაჭრობა თუმცა არასახარბიელო მდგომარეობაშია მაგრამ თემის მოსახლეობისათვის არ წარმოადგენს ადგილობრივი საჭიროების პრიორიტეტულ მიმართულებებს. ენერგეტიკის და სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულება შეფასებულია დადებითად და განვითარებას არ საჭიროებს. პრიორიტეტულ დარგებად მიიჩნევა სამი მიმართულება: ინფრასტრუქტურა, რომლის მდგომარეობა თუმცა დადებითია, მაგრამ მაინც პრიორიტეტულია; ამ ეტაპისათვის ტურიზმი ნაკლებად საყურადღებო და არასახარბიელო მდგომარეობაში მყოფ დარგს წარმოადგენდა, მაგრამ მისი ხელშეწყობა თემისათვის პრიორიტეტულად მიიჩნევა. ასევე მნიშვნელოვანია სუბტროპიკული კულტურების წარმოების მოწესრიგება (მეხილეობასთან ერთად), თუმცა ამ ეტაპისათვის სოფლის მეურნეობა მძიმე მდგომარეობაშია და საჭიროებს გაუმჯობესებას, სოფლის მეურნეობიდან არაპრიორიტეტულად ითვლება მეცხოველეობის განვითარება.

ინფრასტრუქტურის თვალსაზრისით ჩაქვის თემში ადგილობრივი მნიშვნელობის სფეროებს არ მიეკუთვნებოდა მრავალბინიანი სახლების, საქალაქთაშორისო და საგარეუბნო ტრანსპორტის, ბუნებრივი აირის, კანალიზაციის, და გზებზე საგზაო ნიშნებით აღწერვის პრობლემები. ნაკლებად პრიორიტეტულია ელექტროენერჯის მოწოდება და საქართველოს და ადგილობრივი მნიშვნელობის ტელე და რადიო არხების სიგნალის გაუმჯობესება. პრიორიტეტულად მიიჩნევა გზებისა და ქუჩების ტექნიკური მდგომარეობა, საფარის ხარისხი, ინტერნეტ-მომსახურება, შიდა მუნიციპალური ტრანსპორტის მუშაობა, წყალმომარაგება.

ტურიზმის თვალსაზრისით ჩაქვის თემში არაპრიორიტეტული და თემში განვითარების მხრივ ნაკლებად საყურადღებოდ ისტორიული ტურიზმი მიიჩნევა. ერთადერთ გამორჩეულ მიმართულებას ინდივიდუალური ტურიზმის ხელშეწყობა წარმოადგენს. ტურიზმის განვითარებისათვის არცერთი მიმართულება არ მიიჩნევა პერსპექტიულად, თუმცა შედარებით პერსპექტიულად მიიჩნევა ტურისტებისათვის დაბინავებისათვის საჭირო ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება და უფრო ნაკლებად კვების ობიექტები ტურისტებისათვის. არაპრიორიტეტულია ადგილობრივი სუვენირების წარმოების

ხელშეწყობა, წარწერებისა და მარშრუტიზატორების მოწესრიგება, სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება.

ეკონომიკა და რესურსები. თანაბრად პრიორიტეტულია – სოფლის მეურნეობის პროდუქციის ინდივიდუალური წარმოების ხელშეწყობა, ისევე როგორც სოფლის მეურნეობის პროდუქციის ფერმერულ მეურნეობებში წარმოება; რომლის ფარგლებში პრიორიტეტულია – სპეციალური ტექნიკის (ტრაქტორი, კო მბაინი, ინვენტარი) და რესურსების (სათესლე მასალა, შხამქიმიკატები და სხვა) ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა. ინფრასტრუქტურის მხრივ პრიორიტეტულია ინტერნეტ მომსახურების, სანაგვე ურნების მდებარეობას, დასუფთავების სამსახურის მუშაობის გაუმჯობესება. ასევე მუნიციპალური ტრანსპორტის გაუმჯობესება.

სოკოს წარმოებას, მეცხოველეობის ალტერნატიულ დარგებს, კვერცხის წარმოებას, ჩაქვის თემში არ აქვს ადგილობრივი მნიშვნელობა. ასევე ნაკლებად მნიშვნელოვანია თემისათვის სარწყავი წყლით უზრუნველყოფა, საძოვრებით სარგებლობა, მარცვლეული კულტურების მოყვანა (სიმინდი, ხორბალი, ბრინჯი...). პრიორიტეტულია ციტრუსის მოყვანის (მანდარინი, ფორთოხალი, ლიმონი...) და სუბტროპიკული კულტურების მოყვანის (კივი, ფეიხოა...) ხელშეწყობა.

სოციალური სფერო. ჩაქვის თემში მუზეუმების და ადგილობრივი სამკურნალო რესურსების ხელშეწყობა არ ითვლება ადგილობრივი სარგებლობისათვის საჭირო მიმართულებებად. პრიორიტეტულად მიიჩნევა სამედიცინო სექტორის (ამბულატორიების, ექიმთა მომსახურების და აფთიაქების) გაუმჯობესებასაშემელი წყლის მოწოდების, საჯარო და სპორტ მოედან-სკოლების გაუმჯობესება, კულტურის სახლის ამოქმედება და ღონისძიებების მოწყობა.

გარემოს პირობების თვალსაზრისით ადგილობრივი მნიშვნელობის მიმართულებებს არ წარმოადგენენ ალტერნატიული ენერჯის წყაროები, ეროზია, ღვარცოფები, ზვავის და ნაპირგამაგრების პრობლემები. საყურადღებოდ მიიჩნევა გარემოს დაბინძურებით და წყლის დაბინძურებით გამოწვეული პრობლემები.

ალამბრის თემი. ალამბრის თემში დადებითადაა შეფასებული სოფლის მეურნეობის, ეკოლოგიისა და ინფრასტრუქტურის მდგომარეობა. თემის ადგილობრივ საჭიროებთა რიცხვს არ მიეკუთვნება სატრანსპორტო-სატრანზიტო, ტურისტული, სავაჭრო, საწარმოო პროდუქციის წარმოებისა და კულტურის სფეროს მდგომარეობაც და განვითარებაც. გამოკვეთილად უარყოფითადაა შეფასებული ენერგეტიკის მდგომარეობა.

ალამბრის თემში ადგილობრივი მნიშვნელობის პრიორიტეტად არ მიიჩნევა სატრანსპორტო-სატრანზიტო, ტურიზმი, ვაჭრობა და სამრეწველო პროდუქციის წარმოების განვითარება. სოფლის მეურნეობის დარგების განვითარება ზოგადად არაპერსპექტიულადაა მიჩნეული. პრიორიტეტულად მიიჩნევა ენერგეტიკის, სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამუშავების ხელშეწყობა და ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება.

ალამბრის თემის არსებული და პრიორიტეტული მიმართულებების შეჯერებით გამოვლინდა, რომ პრიორიტეტულად მიიჩნევა 2 პრობლემა – ენერგეტიკა, რომლის არსებული მდგომარეობა მიჩნეულია არადაამაკმაყოფილებლად, რომლის გაუმჯობესება აუცილებელია. ინფრასტრუქტურის მდგომარეობა თემში შეფასებულია დამაკმაყოფილებლად მაგრამ საჭიროებს გაუმჯობესებას. ეკოლოგიის მდგომარეობა დადებითადაა მიჩნეული, მაგრამ მოითხოვს ყურადღებას. გამოკითხულთა აზრით სოფლის მეურნეობის მდგომარეობა დადებითია და არ საჭიროებს განვითარებას. თემის ადგილობრივ ინტერესებში არ შედის სატრანსპორტო-სატრანზიტო, ტურისტული, სავაჭრო და სამრეწველო პროდუქციის წარმოების მიმართულებები.

ალამბრის თემში ინფრასტრუქტურის თვალსაზრისით ადგილობრივი მნიშვნელობის მიმართულებებად არ განიხილება კანალიზაციის, ბუნერივი აირის, შუქნიშნების, საქალაქთაშორისო-საგარეუბნო ტრანსპორტის და მრავალბინიანი სახლების მდგომარეობა. პრობლემურად მიიჩნევა გარე განათების, სტიქიური მოვლენების გავლენა, გზებზე დამცავი კონსტრუქციები, შიდა მუნიციპალური ტრანსპორტის და ტელე-რადიო სიგნალების პრობლემები. პრიორიტეტულად მიიჩნევა წყალმომარაგების გზების საფარის, ელექტროენერჯის მიწოდების, ნაგავსაყრელების და ნაკლებად ინტერნეტ მომსახურების პრობლემები.

გარემო პირობების თვალსაზრისით ალამბრის თემში ადგილობრივი მნიშვნელობის მიმართულებებს არ წარმოადგენს ნაპირგამაგრება, ქარსაცავი ზოლები, ელექტროენერჯის მოპოვების ალტერნატიული წყაროები, ეროზიული პორცესები, ღვარცოფი. გაუმჯობესების მხრივ ძირითად ინტერესს გარემოსა და წყლის დაბინძურება იწვევს. ნაკლებად მნიშვნელოვანია ზვავისგან დაცვა.

ეკონომიკა და რესურსები. ალამბრის თემში ინდივიდუალური წარმოება მიიჩნევა პრიორიტეტულად, ხოლო ფერმერული მეურნეობები ადგილობრივი პირობებისათვის მიუჩნევიან. ხელშეწყობას მოითხოვს სპეციალური რესურსების ხელმისაწვდომობა) სათესლე მასალა, ქიმიკატები და სხვა) და ტყის ფონდის ხელმისაწვდომობა. პრობლემას არ წარმოადგენს სარწყავი წყალი. ხოლო ტექნიკისა და საძოვრების ხელმისაწვდომობა არა პრიორიტეტული. შესაბამისი ინფრასტრუქტურის თვალსაზრისით სატელეფონო მომსახურება და წყლის ტრანსპორტი თემის ინტერესებში არ შედის. პრიორიტეტულია სანაგვე ურნების მდებარეობა და დასუფთავების სამსახურის მუშაობის გაუმჯობესება. ასევე ინტერნეტის და პირველადი მოხმარების აგნების ხელმისაწვდომობის გაზრდა.

სოფლის მეურნეობის დარგების მხრივ პრიორიტეტულია ციტრუსის მოყვანა. ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით არაპერსპექტიულია სოკოს წარმოება. სხვა დარგების განვითარება არ მიიჩნევა პრიორიტეტულად.

სოციალური სფერო. ალამბრის თემში ადგილობრივი მნიშვნელობის დარგებს არ მიეკუთვნება სახანძრო სამსახურის, აფთიაქის, ადგილობრივი სამკურნალო რესურსების, სპროტსკოლის, სოფლის სახლის, ბიბლიოთეკის და ნაწილობრივ კულტურული ღონისძიებების მდგომარეობა–განვითარება. პრიორიტეტულად მიიჩნევა სასმელი წყლის, საბავშვო ბაღის და ნაწილობრივ საჯარო სკოლის მდგომარეობის გაუმჯობესება.

ალამბრის თემში ტურიზმის განვითარება არ მიიჩნევა ადგილობრივი პირობებისა და ინტერესების შესაბამის მიმდებარეობად. ამიტომ გამოკითხვებმა ძირითადად თავი შეიკავეს როგორც შესაძლო მიმართულების, ისე ტურისტული ინფრასტრუქტურის გამოყოფის კუთხით.

აჭყვისთვის თემი. აჭყვისთვის თემში გამოკითხვის შედეგად ვლინდება, რომ მოსახლეობისათვის ყველა ძირითადი მიმართულების მდგომარეობა არ არის საინტერესო და მნიშვნელოვანი. ამავდროულად შეფასებების ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ამ მიმართულებების შეფასების დროს, მოსახლეობა ზოგადად უარყოფითად, ან უარყოფითად მიახლოებული მაჩვენებლებით აფასებს არსებულ ვითარებას. გამოკვეთილად უარყოფითად ფასდება სოფლის მეურნეობის მხრივ არსებული ვითარება.

განვითარების პრიორიტეტების შეფასებისას აჭყვისთვის თემის მოსახლეობისათვის ადგილობრივი საჭიროებისათვის საწინააღმდეგო მიმართულებას სატრანსპორტო–სატრანზიტო განვითარება წარმოადგენს. ყველა დარგის განვითარების პრიორიტეტი შეფასებულია უარყოფითად, ამიტომ პრიორიტეტი არ ფიქსირდება. არსებული მდგომარეობის და პრიორიტეტების გამოვლენის დროს გამოყენებული მიდგომა მიუთითებს, რომ მოსახლეობას სათანადოდ არ განემარტა გამოკითხვის პირობები და მნიშვნელობა, ასევე მონაცემები არასათანადოდ იყო მოპოვებული.

ინფრასტრუქტურა. აჭყვისთვის თემში ადგილობრივი მნიშვნელობის დარგებს არ მიეკუთვნება შუქნიშნებით უზრუნველყოფა, საქალაქთაშორისო და საგარეუბნო ტრანსპორტის მუშაობა, მრავალბინიანი სახლების მდგომარეობა, ნაგავსაყრელის მდგომარეობა. პრიორიტეტულ მიმართულებებად მიიჩნევა წყალმომარაგების, სტიქიური მოვლენებისგან დაცვა და ინტერნეტ–მომსახურების გაუმჯობესება. მეორეხარისხოვან დარგებს წარმოადგენს ელექტროენერჯის მიწოდების გაუმჯობესება, ბუნებრივი აირის მიწოდება.

სოციალური სფერო. აჭყვისთვის თემში ადგილობრივი საჭიროების სფეროს არ წარმოადგენს სახანძრო სამსახური. სხვა მიმართულებები ასევე შეფასებულია არაპრიორიტეტულად ან თემისათვის უმნიშვნელო დარგებად. გამოკითხვა გამოკითხვა არასათანადოდ ჩატარდა.

გარემო პირობების მხრივ გამოკითხვა ასევე არასათანადოდ ჩატარდა, ამიტომ არც ერთი მიმართულება არ იყო მიჩნეული ადგილობრივი საჭიროებისათვის საჭირო დარგად.

ეკონომიკა და რესურსები. აჭყვისთავში თანაბრად მნიშვნელოვნად მიიჩნევა როგორც ინდივიდუალური, ისე ფერმერული სოფლის მეურნეობის განვითარება. გამოკითხვის არასათანადო ჩატარების გამო შესაბამისი მიმართულებით არც ერთი ხელშემწყობი ღონისძიების გატარება არ იყო მიჩნეული საჭიროდ. ინფრასტრუქტურის მხრივ საჭიროდ იყო მიჩნეული ადგილზე წარმოებული პროდუქციის გავრცელება– გაყიდვის მხრივ საჭირო ღონისძიებებს გატარება, თუმცა პროდუქციის მიმღები პუნქტის მოწყობა არ იყო მიჩნეული საჭიროდ. სხვა დარგები ადგილობრივი პირობებისათვის მიუღებლად იყო მიჩნეული.

სოფლის მეურნეობის დარგებში ადგილობრივი პირობებისათვის მიუღებლად მიიჩნევა სოკოს წარმოება. შედარებით პრიორიტეტულად იყო მიჩნეული კარტოფილის მოყვანა, მარცვლეული კულტურების მოყვანა, ბოსტნეული კულტურების მოყვანა, ციტრუსის მოყვანა, სუბტროპიკული კულტურების მოყვანა. ტურიზმი. გამოკითხვის არასათანადო ჩატარების გამო არ გამოიკვეთა როგორც ტურიზმის შესაძლო მიმართულებები, ისე შესაბამისი ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების მიმართულებები.

ბობოყვათის თემი. ბობოყვათის თემში გამოკვეთილად დადებითად შეფასებულია სოციალური სფეროში არსებული ვითარება და ასევე ენერგეტიკა. ასევე დადებითადაა შეფასებული სამრეწველო პროდუქციის წარმოების მხრივ არსებული ვითარება. ნეიტრალურთან ახლოსაა შეფასებული სატრანსპორტო–სატრანზიტო მიმართულების მხრივ არსებული მდგომარეობა. სხვა მიმართულებების მხრივ არსებული ვითარება შეფასებულია უარყოფითად. განსაკუთრებით უარყოფითადაა შეფასებული ეკოლოგიისა და კულტურის მხრივ არსებული ვითარება.

ბობოყვათის თემში განვითარების მხრივ არაპრიორიტეტულადაა მიჩნეული სატრანსპორტო–სატრანზიტო და ტურიზმის მიმართულებით განვითარება. პრიორიტეტულადაა მიჩნეული ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება. ასევე მნიშვნელოვანია სოციალური სფეროს, სოფლის მეურნეობის გადამამუშავებელი დარგების, სუბტროპიკული კულტურების, მეხილეობის და ენერგეტიკის განვითარება.

ბობოყვათის თემში პრიორიტეტების შეფასებისას იკვეთება, რომ ინფრასტრუქტურის არსებული უარყოფითი მდგომარეობა უნდა გაუმჯობესდეს და ის თემისათვის პრიორიტეტულად ითვლება. მეორე პრიორიტეტად სოფლის მეურნეობისა და ეკონომიკის გაუმჯობესება უარყოფითიდან უკეთესი პირობებისაკენ ასევე მნიშვნელოვან პრიორიტეტად ითვლება. თემში ასევე მიიჩნევენ, რომ საჭიროა სოციალური სფერო და ენერგეტიკა გაუმჯობესება, თუმცა მათი მიმდინარე მდგომარეობა დადებითადაა შეფასებული. თემში მიიჩნევენ, რომ სასურველია ეკოლოგიისა და კულტურის სფეროში არსებული ვითარების გაუმჯობესება. სატრანსპორტო–სატრანზიტო მიმართულება ამ ეტაპზე მიჩნეულია ნეიტრალურად თუმცა მისი განვითარება ამ ეტაპზე არ ითვლება პრიორიტეტულად.

ინფრასტრუქტურის თვალსაზრისით ბობოყვათის თემში პრიორიტეტულად მიიჩნევა წყალმომარაგების, ბუნებრივი აირის, და გზებისა და ქუჩების ტექნიკური მდგომარეობის და საფარის გაუმჯობესება. ადგილობრივ საჭიროებას არ წარმოადგენს შუქნიშნების მოწყობა და კანალიზაცია. არაპრიორიტეტულია გზების აღჭურვა საგაო ნიშნებით, შიდა მუნიციპალური და საქალაქთაშორისო და საგარეუბნო ტრანსპორტი, ტელე–რადიო სიგნალის მდგომარეობა.

სოციალური სფერო. ბობოყვათის თემში ადგილობრივი საჭიროების მიმართულებას არ წარმოადგენს ადგილობრივი სამკურნალო რესურსების განვითარება, ასევე ნაკლებად საყურადღებოა სამუზეუმო საქმე. პრიორიტეტულად მიიჩნევა სპორტული მოედანი, კულტურის სახლი და კულტურული ღონისძიებები. ნაკლებად აფთიაქების და სასმელი წყლის პრობლემა. არაპრიორიტეტულია სოფლის სახლის, სასფალოს, სახანძროს, ექიმთა მომსახურების და საბავშვო ბაღების მდგომარეობა.

ეკონომიკა და რესურსები. ბობოყვათის თემში თანაბრად პრიორიტეტულად მიიჩნევა ინდივიდუალური და ფერმერული მეურნეობის განვითარება. ამ მიმართულებით საჭიროდ მიიჩნევა სპეციალური მასალების (სათესლე მასალა, ქიმიკატები...) და ტექნიკის მხრივ არსებული ვითარების გაუმჯობესება. არაპრიორიტეტულია საძოვრების, სარწყავი სისტემების მოწყობა. ინფრასტრუქტურის მხრივ მნიშვნელოვანია ადგილზე წარმოებული პროდუქციის გავრცელება–გაყიდვის და პროდუქციის მიმღები პუნქტის მოწესრიგება. ადგილობრივ საჭიროებას არ წარმოადგენს წყლის ტრანსპორტის განვითარება. არაპრიორიტეტულია მუნიციპალური ტრანსპორტისა და სატრანსპორტო სისტემების გამართვა.

ბოზყვითის თემში სოფლის მეურნეობის მხრივ პრიორიტეტულად მიიჩნევა ციტრუსებისა და სუბტროპიკული კულტურების მოყვანა, ასევე კარტოფილის მოყვანა. ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით არაპრიორიტეტულია სოკოს მოყვანა და მეცხოველეობის ალტერნატიული დარგების განვითარება. არაპრიორიტეტულია კვერცხისა და რძის წარმოება, პარკოსანი კულტურების მოყვანა.

გარემო პირობების თვალსაზრისით პრიორიტეტულად მიიჩნევა წყლისა და გარემოს დაბინძურებით გამოწვეული პრობლემების მოგვარება, ნაპირგამაგრების პრობლემები. ენერჯის ალტერნატიული წყაროების განვითარება ადგილობრივი საჭიროების გათვალისწინებით არ მიიჩნევა შესაძლებლად. არაპრიორიტეტულია წყლისგან დაცვა, ეროზია, ღვარცოფი, ზეავისგან დაცვა.

ტურიზმის თვალსაზრისით ტურიზმის არც ერთი სახე არ ითვლება პრიორიტეტულად. ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით მიუღებლადაა მიჩნეული ზღვის ტურიზმი. ინფრასტრუქტურის მხრივ პრიორიტეტულად მხოლოდ ტურისტებისათვის დაბინავებისათვის საჭირო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება ითვლება საჭიროდ.

გვარას თემი. გვარას თემში დადებითადაა შეფასებული სოციალური სფეროსა და სოფლის მეურნეობაში არსებული ვითარება. სატრანზიტო-სატრანსპორტო მიმართულება მიჩნეული არასახარბილო მდგომარეობაში. უარყოფითადაა შეფასებული ეკოლოგიის, სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამუშავებისა და ვაჭრობის მხრივ არსებული ვითარება. თემის პირობებისათვის შეუსაბამო მიმართულებებად მიჩნეულია სამრეწველო პროდუქციის წარმოება და ტურიზმი.

გვარას თემში განვითარების მხრივ პრიორიტეტულადაა მიჩნეული სოფლის მეურნეობის ყველა დარგის განვითარება (მეცხოველეობა, მემცენარეობა, სუბტროპიკული კულტურები და მეხილეობა). არაპრიორიტეტულს სფეროებს წარმოადგენს სამრეწველო პროდუქციის წარმოება, სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულება, კულტურის სფერო და ნაწილობრივ ეკოლოგია.

გვარას თემში არსებული ვითარების შეფასებისას გამოიკვეთა, რომ სოციალური სფეროს არსებული ვითარება მიჩნეულია დადებითად, თუმცა მისი განვითარება არაპრიორიტეტულია. მაშინ როცა სოფლის მეურნეობის მდგომარეობა ასევე დადებითადაა შეფასებული და მისი განვითარება უმთვრესს პრიორიტეტს წარმოადგენს. თემისათვის არასაჭირო მიმართულებებს წარმოადგენს სატრანზიტო-სატრანსპორტო დანიშნულება და ეკოლოგია, რომლებიც ამჟამად არასახარბილო მდგომარეობაშია. თემის თავისებურებების გათვალისწინებით, გვარაში არასასურველია ტურიზმისა და მრეწველობის განვითარება.

სოციალური სფეროში პრიორიტეტულად მიჩნეულია სასმელი წყლის, სამედიცინო სექტორის (ამბლატორიები, ექიმთა მომსახურება), საჯარო სკოლის და კულტურის სახლის მოწესრიგება. თემის პირობებიდან გამომდინარე არასასურველ მიმართულებას წარმოადგენს სოფლის სახლი, ბიბლიოთეკა, კულტურული ღონისძიებები და ნაწილობრივ სახანძრო. არასასურველ მიმართულებებს წარმოადგენს სასაფლაოების მოწესრიგება.

ეკონომიკა და რესურსები. გვარას თემში პრიორიტეტულად მიიჩნევა როგორც ინდივიდუალური, ისე ფერმერული მეურნეობის განვითარება. ამ მიმართულებით პრიორიტეტულია სპეციალური რესურსების (სათესლე მასალა, ქიმიკატები.) ხელმისაწვდომობის, ტყის ფონდისა და სამოვრებით სარგებლობის ხელშეწყობა. თემში არ წარმოადგენს საჭიროებას სარწყავი სისტემების განვითარება. ინფრასტრუქტურის თვალსაზრისით წყლის ტრანსპორტის განვითარება არ წარმოადგენს ადგილობრივი თემისათვის სასურველ მიმართულებას. პრიორიტეტულია სანგვე ურნების, ადგილზე წარმოებული პროდუქციის გავრცელება-გაყიდვის და ინტერნეტ მომსახურების მრავალფეროვნების უზრუნველყოფა.

სოფლის მეურნეობის დარგების მიხედვით პრიორიტეტულად მიიჩნევა ციტრუსებისა და სუბტროპიკული კულტურების წარმოება. ასევე მარცვლეულის, ბოსტნეული, კარტოფილის მოყვანა; სათბურების მოწყობა. ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით არ საჭიროებს სოკოს მოყვანის, მეცხოველეობის ალტერნატიული დარგების, კვერცხის და რძის წარმოების და მწვანე ხეების მოყვანის ხელშეწყობა. არასასურველია ჩაის მოშენება და მეფრინველეობა.

გარემო პირობები. გამოკითხვის შედეგად იკვეთება, რომ გვარას თემში ადგილობრივი პირობებისათვის საჭიროებას არ წარმოადგენს ღვარცოფები, ზევისაგან დაცვა, ელექტროენერჯის ალტერნატიული წყაროები, წყლისგან დაცვა, მაწანწალა ან გარეული ცხოველები და ქვეწარმავლები. სხვა მიმართულებები არ ითვლება განვითარებისათვის საჭიროდ, მიუხედავად უარყოფითი შეფასებების მცირე წილისა.

გვარას თემში ინფრასტრუქტურის მხრივ პრიორიტეტულად ითვლება ელექტროენერჯის მიწოდების, გარე განათების, ბუნებრივი აირის და წყალმომარაგების პრობლემა. ადგილობრივი პირობებისათვის საჭიროებას არ წარმოადგენს კანალიზაციის, შუქნიშნების, მრავალბინიანი სახლების, ნაგავსაყრელების მდგომარეობა. არასასურველია სტიქიური მოვლენების წინააღმდეგ მოქმედება, გზების აღჭურვა საგზაო ნიშნებით, შიდა მუნიციპალური ტრანსპორტის, ტელე-რადო სიგნალის და ინტერნეტ-მომსახურების გაუმჯობესება.

ტურიზმი. გამოკითხვის თვისებურების გამო გვარას თემში არ ფიქსირდება არსერთი პრიორიტეტული ტურისტული მიმართულება და შესაბამისი გასაუმჯობესებელი ინფრასტრუქტურა.

დაგვის თემი. დაგვს თემში გამოკვეთილად დადებითად შეფასებულია ენერგეტიკის სფეროში არსებული ვითარება. უარყოფითადაა შეფასებული სოფლის მეურნეობის მდგომარეობა, სოციალური სფერო, ინფრასტრუქტურა და ვაჭრობა. ადგილობრივი პირობებისათვის საჭიროებას არ წარმოადგენს სატრანსპორტო-სატრანზიტო და სამრეწველო პროდუქციის წარმოება, ნაკლებად ტურიზმი. სხვა ყველა დარგის მდგომარეობა შეფასებულია უარყოფითად.

განვითარების მხრივ დაგვის თემში უმნიშვნელო მიმართულებებააა მიჩნეული სატრანსპორტო-სატრანზიტო დანიშნულება, სამრეწველო პროდუქციის წარმოება და ეკოლოგიური მიმართულება. პრიორიტეტულ მიმართულებებააა მიჩნეული სუბტროპიკული კულტურების მოყვანა და მეხილეობა, ინფრასტრუქტურისა და სოციალური სფეროს გაუმჯობესება.

დაგვის თემში პრიორიტეტულად მიიჩნევა ამჟამად უარყოფით მდგომარეობაში მყოფი დარგები – სოფლის მეურნეობა, სოციალური სფერო და ინფრასტრუქტურა. ენერგეტიკის მიმართულება თუმცა ყველაზე დადებითადაა შეფასებულ, თუმცა მისი შემდგომი განვითარება სასურველად მიიჩნევა. ვაჭრობის სფეროს ამჟამინდელი მდგომარეობა უარყოფითად ფასდება, თუმცა მისი განვითარება სასურველად მიიჩვენა. სასურველია ასევე არაპრიორიტეტული დარგის – ტურიზმის მცირე ხელსაწყობაც. არაპრიორიტეტულ მიმართულებებად მიიჩნევა ეკოლოგია (არსებული მდგომარეობა ცუდად ფასდება), სატრანსპორტო-სატრანზიტო და სამრეწველო პროდუქციის წარმოება, რომელშიც არ წარმოადგენს თემის პირობებიდან გამომდინარე საჭირო დარგებს.

ეკონომიკა და რესურსები. დაგვის თემში ადგილობრივი პირობების შესაბამის საჭირო მიმართულებებს არ წარმოადგენს სარწყავი სისტემების და წყლის ტრანსპორტის განვითარება. როგორც ინდივიდუალური, ისე ფერმერული მეურნეობების განვითარება თანაბრად მნიშვნელოვნად მიიჩნევა. ამ მხრის სპეცტექნიკის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა მიიჩნევა საჭიროდ. ნაკლებად შესაბამისი რესურსების (თესლი, ქიმიკატი) ხელმისაწვდომობა. არაპრიორიტეტულია სამოვრების სარგებლობის ხელშეწყობა. ინფრასტრუქტურის მხრივ მნიშვნელოვანია ადგილზე წარმოებული პროდუქციის გავრცელება-გაყიდვის ხელშეწყობა, ასევე ინტერნეტ-მომსახურების არჩევანის გაზრდა, პროდუქციის მიმღები პუნქტების მოწობა. სხვა მიმართულებები შედარებით ნაკლებპრიორიტეტულია.

სოფლის მეურნეობის დარგებს შორის ადგილობრივი საჭიროების დარგებს არ მიეკუთვნება სოკოს წარმოება. პრიორიტეტულია ციტრუსის მოყვანა (მანდარინი, ფორთოხალი, ლიმონი...), სუბტროპიკული კულტურების მოყვანა (კივი, ფეიხოა...), ჩაის მოშენება, რძის წარმოება, მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის მოშენება ხორცის წარმოებისათვის. არაპრიორიტეტულია მწვანის მოყვანა.

სოციალური სფერო. დაგვის თემში ადგილობრივი პირობებისათვის არასაჭირო დარგს წარმოადგენს ადგილობრივი სამკურნალო რესურსები (სამკურნალო წყაროები, ტალახები და ა.შ.). პრიორიტეტულ დარგებს მიეკუთვნება სასმელი წყალი, სპორტული მოედანი, სპორტული სკოლა, კულტურის სახლი (სოფლის სახლი, კლუბი), საბავშვო ბაღი და სასაფლაოს გაუმჯობესება. არაპრიორიტეტული მუზეუმის და სოფლის სახლის მოწყობა. სხვა მიმართულებები ნაკლებად პრიორიტეტულია.

ინფრასტრუქტურა. დაგვის თემში ადგილობრივი პირობებისათვის საჭიროებას არ წარმოადგენს კანალიზაციის, შუქნიშნების, საქალაქთაშორისო და საგარეუბნო ტრანსპორტის და მრავალბინიანი სახლების პრობლემა. პრიორიტეტულად მიიჩნევა ბუნებრივი აირის, გზების ტექნიკური მდგომარეობის, ინტერნეტ მომსახურების და ნაგავსაყრელების პრობლემა ასევე სტიქიური მოვლენებისგან დაცვა. არაპრიორიტეტულია ელექტროენერჯისა და ტელე-რადიო სიგნალების მოწოდების გაუმჯობესება.

გარემოს დაცვა. დაგვის თემში გარემოს დაცვის მხრივ პრიორიტეტულია წყლის დაბინძურების აღმოფხვრა, წყლისგან დაცვა (წყალდიდობა, დატბორვა), ნაპირგამაგრება და ღვაროცოფებთან ბრძოლა. არაპრიორიტეტულია ელექტროენერჯის მოპოვების ალტერნატიული წყაროების განვითარება, ეროზია, ზვავისგან დაცვა.

დაგვის თემში ტურიზმის თვალსაზრისით პრიორიტეტულია ინდივიდუალური ტურიზმის ხელშეწყობა, მცირედ ტურისტული ბაზების მოწყობა. ტურიზმის განვითარებისათვის საჭიროა ტურისტების დაბინავებასთან საჭირო ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება. ადგილობრივი პირობებისათვის საჭირო მიმართულებას არ წარმოადგენს კემპინგები. სხვა დარგები და მიმართულებები მიჩნეულია არაპრიორიტეტულად.

ზენითის თემი. ზენითის თემში ადგილობრივი პირობებისათვის საჭირო მიმართულებას არ წარმოადგენს ტურიზმი, სატრანსპორტო-სატრანზიტო დანიშნულება, სამრეწველო პროდუქციის წარმოება, სოფლის მეურნეობის გადამამუშავებელი საწარმოები და კულტურის განვითარება. პრობლემურადაა მიჩნეული სოფლის მეურნეობის, ვაჭრობის და ინფრასტრუქტურის მხრივ არსებული ვითარება. დადებითადაა შეფასებული ენერგეტიკის სფეროში არსებული ვითარება. შედარებით დადებითადაა შეფასებული ეკოლოგიისა და სოციალურ სფეროში არსებული ვითარება.

პრიორიტეტების მიმართულებით ზენითის მოსახლეობის გამოკითხვისას, ანკეტების შევსებული იყო სუბიექტური მიდგომით, ამიტომ სასურველი პრიორიტეტი არ დაფიქსირდა. ამავდროულად, გამოკითხვის ჩატარებისას დაშვებული გადაცდომები მისი შედეგების ანალიზისა და შემდგომში გათვლისწინების შესაძლებლობს ფაქტიურად არ იძლევა.

გამოკითხვის ჩატარების თავისებურების გამო ზენითის თემში ადგილობრივი პირობებისათვის საჭირო მიმართულებას არ წარმოადგენს ტურიზმი, სატრანსპორტო-სატრანზიტო დანიშნულება, სამრეწველო პროდუქციის წარმოება, სოფლის მეურნეობის გადამამუშავებელი საწარმოები და კულტურის განვითარება. პრობლემური დარგებია სოფლის მეურნეობა, ვაჭრობა და ინფრასტრუქტურა, ხოლო ენერგეტიკა დადებითადაა შეფასებული.

ზენითის თემში ინფრასტრუქტურის კუთხით პრიორიტეტულად მიიჩნევა ბუნებრივი აირის, სტიქიური მოვლენებისგან დაცვა და ინტერნეტ-მომსახურების გაუმჯობესება. საყურადღებოდ მიიჩნევა გარე განათების, გზების მოწესრიგების, ტრანსპორტის და ნაგავსაყრელის პრობლემა. არაპრიორიტეტულია კანალიზაციის, შუქნიშნების, მრავალბინიანი სახლების, ელექტროენერჯის, ტელე-რადიო სიგნალების პრობლემა.

სოციალური სფერო. ზენითის თემში ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით საჭიროებას არ წარმოადგენს ადგილობრივი სამკურნალო რესურსების, სპორსკოლის, მუზეუმის, სასაფლაოს გამართვა-მოწესრიგება. სხვა ყველა პრიორიტეტულად მიიჩნევა. გამოკვეთილად მნიშვნელოვანია ექიმთა მომსახურების, საჯარო სკოლის, კულტურის სახლის გაუმჯობესება. ასევე ნიშნელოვანია სახანძროს, აფთიაქის, სპორტული მოედნის მოწესრიგება.

გარემო პირობები. ზენითის თემში ადგილობრივ საჭიროებათა რიცხვს არ მიეკუთვნება ნაპირგამაგრება. პრიორიტეტულია ელექტროენერჯის მოპოვების ალტერნატიული წყაროების განვითარება, ეროზიული პროცესები, ღვაროცოფი, ზვავდაცვა, მაწანწალა და გარეული ცხოველები. სხვა მიმართულებები შედარებით ნაკლებ პრიორიტეტულად ითვლება.

ეკონომიკა და რესურსები. ზენითის თემში თანაბრად პრიორიტეტულია როგორც ინდივიდუალური ისე ფერმერული მეურნეობების განვითარება. ამ მხრივ ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით საჭიროებას არ წარმოადგენს სარწყავის სისტემის, სამოვრების სარგებლობის მიმართ ყურადღების

გამახვილება. პრიორიტეტულია სპეცრესურსებითა (თესლი, ქიმიკატები) და სპეცტექნიკით უზრუნველყოფა და ტყის ფონდით სარგებლობის მოწესრიგება. ინფასტრუქტურის მხრივ მნიშვნელოვანია ადგილზე წარმოებული პროდუქციის გავრცელება–გაყიდვის ხელსეწყობა, პროდუქციის დასაწყობების პირობების უზრუნველყოფა, ინტერნეტ მომსახურების ალტერნატიული პროვაიდერების მოზიდვა, მინიციპალური ტრანსპორტის განვითარება, პირველადი მოხმარების საგნებისადმი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა და სანაგვეებისა და დასუფთვების სამსახურის გაუმჯობესება. ადგილობრივ საჭიროებას არ წარმოადგენს სატელეფონო მომსახურების, წყლის ტრანსპორტის და სატრანსპორტო სისტემის გაუმჯობესება.

ზენითის თემში ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით საჭიროებას არ წარმოადგენს ბოსტნეული კულტურების მოყვანა (კიტრი, პომიდორი...), სოკოს წარმოება, მწვანილის მოყვანა, პარკოსანი კულტურების მოყვანა, კარტოფილის მოყვანა, სათბურები ჩაის მოშენება, რძის წარმოება, მეცხოველეობის სხვა დარგები (თხის, ცხვარის... მოშენება), კვერცხის წარმოება, მეფრინველეობა (ხორცის წარმოება). პრიორიტეტულია მარცვლეული კულტურების მოყვანა (სიმინდი, ხორბალი, ბრინჯი...), ციტრუსის მოყვანა (მანდარინი, ფორთოხალი, ლიმონი...), სუბტროპიკული კულტურების მოყვანა (კვივი, ფეიხოა...), მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყის მოშენება ხორცის წარმოებისათვის. ნაკლებად მნიშვნელოვანია მეხილეობის განვითარება.

ტურიზმი. ზენითის თემში ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით საჭიროებას არ წარმოადგენს ინდივიდუალური ტურიზმი კერძო სექტორში (ოთახის გაქირავება, გესტჰაუსი, ჰოსტელი, სასტუმრო), ტურისტული ბაზები, ზღვის ტურიზმი, ეკოტურიზმი, კულტურული ტურიზმის განვითარება (კონცერტები, ფესტივალები, კინო ფორუმები...). პრიორიტეტულია ისტორიული ტურიზმისა და ტურისტული მარშრუტების განვითარება. ამ მხრი საჭიროა ტურისტებისათვის კვების ობიექტების, გასართობი ობიექტების თავშეყრის ადგილების მოწესრიგება, ასევე ობიექტებისა და ძეგლების აღმნიშვნელი აღნიშვნების მოწესრიგება. არაპრიორიტეტულია კემპინგების მოწყობა.

კვირიკეს თემი. კვირიკეს თემში დადებითადაა შეფასებული ენერგეტიკის და სოციალური სფეროს კუთხით არსებული ვითარება. ადგილობრივ პირობებისათვის საჭიროებას მოკლებულ მიმართულებად მიჩნეულია სატრანსპორტო–სატრანზიტო და ეკოლოგიური ვითარება. განსაკურებით უარყოფითადაა შეფასებული ტურიზმი, სოფლის მეურნეობა, ვაჭრობა, სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავება, კულტურის სფერო.

კვირიკეს თემში ადგილობრივი პირობებისათვის საჭიროებას არ წარმოადგენს სატრანსპორტო–სატრანზიტო დანიშნულება. ასევე სამრეწველო პროდუქციის წარმოება. შედარებით პრიორიტეტულია მემცენარეობა, ტურიზმი, კულტურის და სოციალური სფერო, ინფრასტრუქტურა. ასევე საყურადღებოა მეცხოველეობა, მეხილეობა და ვაჭრობა.

კვირიკეს თემის მნიშვნელოვან პრიორიტეტად მიიჩნევა სოფლის მეურნეობის მხრივ არსებული ვითარების გაუმჯობესება, რომელის ამჟამინდელი მდგომარეობა ძალიან ცუდადაა შეფასებული. პრიორიტეტულად მიიჩნევა მემცენარეობის, მეცხოველეობის, მეხილეობისა და სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავების ხელსეწყობა. ცუდადაა შეფასებული ტურიზმის, ვაჭრობის და კულტურის სფეროში არსებული ვითარება, რომლის განვითარება თემისათვის პრიორიტეტულად მიიჩნევა. დადებითადაა შეფასებული ენერგეტიკის და სოციალური სფეროს კუთხით არსებული ვითარება, რომელის განვითარება ასევე პრიორიტეტულად ითვლება.

ეკონომიკა და რესურსები. კვირიკეს თემში თანაბრად პრიორიტეტულად მიიჩნევა როგორც ინდივიდუალური, ისე ფერმერული მეურნეობის განვითარება. სასურველად მიიჩნევა სათესლე მასალით, ქიმიკატებით და სპეცტექნიკით უზრუნველყოფის გაუმჯობესება. არაპრიორიტეტულია სარწყავი სისტემის მოწესრიგება და სამოვრების გაუმჯობესება. ინფრასტრუქტურის კუთხით ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით საჭიროებას არ წარმოადგენს წყლის ტრანსპორტის, სატელეფონო მომსახურების და სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება. საჭიროდ მიიჩნევა ინტერნეტ მომსახურების არჩევანის გაზრდა, სანაგვე ურნების და დასუფთვების სამსახურის გაუმჯობესება ასევე მუნიციპალური ტრანსპორტის მოწესრიგება.

კვირიკეს თემში ადგილობრივი საჭიროების გათვალისწინებით არ მიიჩნევა სასურველად სოკოს, რძის, კვერცხის წარმოება. არასასურველი მწვანეხეობის, პარკოსანი კულტურების, მესაქონეობის განვითარება. პრიორიტეტულია მარვცვეულის, ციტრუსების სუბტროპიკული კულტურების, მეხილეობის, კარტოფილის და სათბურების განვითარება.

ტურიზმი. კვირიკეს თემში ადგილობრივი პირობებისათვის საჭიროებას არ წარმოადგენს ეკოტურიზმის, ტურისტული ბაზების და ზღვის ტურიზმის განვითარება. პრიორიტეტულად მიიჩნევა ინდივიდუალური ტურიზმის და კულტურული ტურიზმის განვითარება, არაპრიორიტეტულია ისტორიული ტურიზმისა და ტურისტული მარშრუტების განვითარება. ამ მხრივ სასურველია ტურისტებისათვის კვების ობიექტების, გასართობი ობიექტების, თავშეყრის ადგილების და ადგილობრივ პოტენციალთან დაკავშირებული ინფორმაციის გავრცელება. არაა საჭირო ადგილობრივი სუვენირ-ნაკეთობების წარმოება, ტურისტების ტრანსპორტის მოწერიგება და კემპინგების მოწყობა.

სოციალური სფერო. კვირიკეს თემში ადგილობრივი საჭიროების პრიორიტეტს არ წარმოადგენს აფთიაქის, ადგილობრივი სამკურნალო საშუალებების, მუზეუმების, ბიბლიოთეკების მოწესრიგება. პრიორიტეტულია ამბულატორიების, ექიმთა მომსახურების, სპორტული მოედნების, სპორტსკოლის, სახანძროს მოწესრიგება. ნაკლებად პრიორიტეტულია სასმელი წყლის, საჯარო სკოლის, საბავშვო ბაღის, სასაფლასო, კულტურული ღონისძიებების მოწესრიგება. არაპრიორიტეტულია სოფლის სახლი, კულტურის სახლების განვითარება.

ინფრასტრუქტურა. კვირიკეს თემში ადგილობრივი საჭიროების პრიორიტეტს არ წარმოადგენს კანალიზაცია, შუქნიშნები, საქალაქთაშორისო და საგარეზო ტრანსპორტის, მრავალბინიანი მდგომარეობის და ნაწილობრივ ნაგავსაყრელების პრობლემა. პრიორიტეტულია ბუნებრივი აირის, გარე განათების, გზებისა და ქუჩების ტექნიკური მდგომარეობა, საფარის ხარისხი გზების აღჭურვა საგზაო ნიშნებით დამცავი კონსტრუქციები გზებზე (ბოძები, ჯებირები, საყრდენი კედლები და სხვა), საქართველოს და ადგილობრივი მნიშვნელობის ტელე და რადიო არხების სიგნალის, ინტერნეტ-მომსახურების გაუმჯობესება. ნაკლებად სტიქიური მოვლენების დროს პრობლემების გადაჭრა (დიდთოვლობა, წყალდიდობა, ქარიშხალი...).

კვირიკეს თემში გარემო პირობების თვალსაზრისით პრიორიტეტულია გარემოს დაბინძურების, წყლის დაბინძურების, წყლისგან დაცვა (წყალდიდობა, დატბორვა), მაწანწალა ან გარეული ცხოველები, ქვეწარმავლებისგან დაცვა. არაპრიორიტეტულია ქარსაცავი ზოლები, ეროზიული პროცესები.

ლეღვას თემი. ლეღვას თემში ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით ადგილობრივ საჭიროებას არ წარმოადგენს ტურიზმის მიმართულება. ასევე არაპრიორიტეტულ და ძირითადად უარყოფით შეფასებებს ანიჭებენ სატრანსპორტო-სატრანზიტო დანიშნულებას, სამრეწველო პროდუქციის წარმოებას. უარყოფითადაა შეფასებული კულტურის სფეროში არსებული მდგომარეობა. დადებითადაა შეფასებული სოფლის მეურნეობის, ვაჭრობის, სოფლის მეურნეობის გადამამუშავებელი წარმოების, სოციალური სფეროს და ინფრასტრუქტურის მხრივ არსებული ვითარება.

განვითარების პრიორიტეტებში ტურიზმი ასევე ადგილობრივ პირობებისათვის შეუსაბამო მიმართულებად. შედარებით პრიორიტეტულადაა მიჩნეული სოფლის მეურნეობის ყველა დარგი (მემცენარეობა, სუბტროპიკული კულტურების მოყვანა, მეხილეობა, მეცხოველეობა), ასევე სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელი საწარმოების განვითარება. მნიშვნელოვანია აგრეთვე სოციალური სფერო და ინფრასტრუქტურა.

ლეღვას თემში სოციალური სფეროსა და ინფრასტრუქტურის მხრივ არსებული ვითარება შეფასებულია დადებითად, თუმცა ამ მიმართულებებით განვითარება პრიორიტეტულად მიიჩნევა. დადებითადაა ასევე შეფასებული სოფლის მეურნეობის, სოფლის მეურნეობის გადამამუშავებელი წარმოების და ვაჭრობის მხრივ არსებული ვითარება, თუმცა განვითარება მეორეხარისხოვან პრიორიტეტად განიხილება. კულტურის სფეროს არსებული ვითარება უარყოფითადაა შეფასებული და განვითარება არ მიიჩნევა გამოკვეთილ პრიორიტეტად. ლეღვას თემში ადგილობრივი საჭიროების მიმართულებას არ წარმოადგენს ტურიზმი, სატრანსპორტო-სატრანზიტო დანიშნულება, სამრეწველო პროდუქციის წარმოება როგორც წარსულში ასე მომავალში.

სოციალური სფერო. ლედვას თემში განვითარების მხრივ ადგილობრივ საჭიროებას არ წარმოადგენს ადგილობრივი სამკურნალო რესურსების, სპორტული სკოლის, მუზეუმის და სოფლის სახლის განვითარება. პრიორიტეტულია სახანძროს, აფთიარის, სპორტული მოედნის, ნაწილობრივ ამბულატორიის და სასამელი წყლის მხრივ არსებული ვითარების გაუმჯობესება. არაპრიორიტეტულია კულტურის სახლისა და ღონისძიებების, ბიბლიოთეკის, სასაფლაოს განვითარება.

ინფრასტრუქტურა. ლედვას თემში განვითარების მხრივ ადგილობრივ საჭიროებას არ წარმოადგენს კანალიზაცია, შუქნიშნები, მრავალბინიანი სახლები, ბუნერივი აირის განვითარება. პრიორიტეტულად მიიჩნევა წყალმომარაგება, გარე განათება, ელექტროენერჯის მიწოდება, ნაგავსაყრელი. არაპრიორიტეტულია სტიქიური მოვლენების, გზების აღწურვა და მოწესრიგება, შიდა მუნიციპალური და სხვა სახის ტრანსპორტი, ტელე-რადიო სიგნალის გაუმჯობესება.

ეკონომიკა და რესურსები. ლედვას თემში პრიორიტეტულად მიჩნეულია როგორც ინდივიდუალური, ისე ფერმერული მეურნეობის განვითარება. საყურადღებოა სპეციალური რესურსების (სათესლე მასალა, ქიმიკატები) და სპეციალური ტექნიკის (ტრაქტორი, კომბაინი, ინვენტარი) და ტყის ფონდის ხელმწიფისაწვდომობის გაზრდა. სარწყავების და სამოვრების მხრივ არსებული ვითარება არაპრიორიტეტულია. ადგილობრივ საჭიროებას არ წარმოადგენს წყლის ტრანსპორტი. მნიშვნელოვანია პროდუქციის მიმღები პუნქტებისა და ადგილობრივი პროდუქციის გავრცელება გაყიდვის მხრივ სიტუაციის გაუმჯობესება. ასევე სააგვე ურნების და დასუფთვების მხრივ არსებული ვითარების გაუმჯობესება.

სოფლის მეურნეობის მხრივ გასაუმჯობესებელია კარტოფილის მოყვანა, სათბურები, მეხილეობა (ვაშლის, მსხლის, თხილის მოყვანა), ციტრუსის მოყვანა (მანდარინი, ფორთოხალი, ლიმონი...). არაპრიორიტეტულია სოკოს, ჩაის, რძის, კვერცხის, მწვანის წარმოება.

გარემო პირობები. ლედვას თემში არაპრიორიტეტულად მიიჩნევა ელექტროენერჯის მოპოვების ალტერნატიული წარმოება და ეროზიული პროცესები. სხვა ყველა მიმართულება ერთმნიშვნელოვნად საყურადღებოდ მიიჩნევა (გარემოს დაბინძურება, წყლის დაბინძურება, წყლისგან დაცვა (წყალდიდობა, დატბორვა), ნაპირგამაგრება, ქარსაცავი ზოლები, გამწვანების ზონები, ღვარცოფი, ზეავისგან დამცავი საშუალებები, მაწანწალა ან გარეული ცხოველები, ქვეწარმავლები).

ტურიზმი ადგილობრივი საჭიროების გათვალისწინების საჭირო მიმართულებას არ წარმოადგენს წარმოადგენს, ამიტომ როგორც მიმართულებები, ისე შესაბამისი ინფრასტრუქტურის განვითარება ლედვას თემში მთლიანად არაპრიორიტეტულია.

მუხაესტატეს თემი. მუხაესტატეს თემში ადგილობრივი საჭიროების სფეროს არ წარმოადგენს ტურიზმი, სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულება და სამრეწველო პროდუქციის წარმოება. უარყოფითადაა შეფასებული სოფლის მეურნეობის და პროდუქციის გადამამუშავების მხრივ არსებული ვითარება. ძირითადად ნეიტრალურადაა შეფასებული ასევე ინფრასტრუქტურა და ვაჭრობა. შედარებით დადებითადაა შეფასებული სოციალური სფერო.

განვითარების პრიორიტეტების მხრივ მნიშვნელოვნადაა მიჩნეულია ორი სფერო – სოციალური და ინფრასტრუქტურა, ასევე სოფლის მეურნეობის განვითარება (განსაკუთრებით მეცხოველეობა და მემცენარეობა). არაპრიორიტეტულ სფეროებს წარმოადგენს სატრანსპორტო-სატრანზიტო დანიშნულების განვითარება.

მუხაესტატეს თემში უარყოფითადაა შეფასებული სოფლის მეურნეობის და პროდუქციის გადამამუშავების, ნეიტრალურად ინფრასტრუქტურის, დადებითად სოციალური სფეროში არსებული მდგომარეობა, თუმცა ყველა მიმართულებით განვითარება მიიჩნევა პრიორიტეტულად. ვაჭრობის სფეროში არსებული ვითარება ნეიტრალურადაა შეფასებული, თუმცა ისი განვითარება პრიორიტეტულია. ადგილობრივი მნიშვნელობის სფეროებს არ წარმოადგენს ტურიზმი, სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულება და სამრეწველო პროდუქციის წარმოება, რომელთა განვითარება ასევე არ მიიჩნევა პრიორიტეტულად.

ეკონომიკა და რესურსები. მუხაესტატეს თემში შედარებით პრიორიტეტულად მიიჩნევა ინდივიდუალური სოფლის მეურნეობის განვითარება, სედარებით ნაკლებად ფერმერული მეურნეობა.

ადგილობრივი საჭიროების მიმართულებას არ წარმოადგენს სარწყავი სისტემები, ხოლო სპეცტეხნიკით უზრუნველყოფა – პრიორიტეტულია. ნაკლებად მნისვენლოვანია სპეციალური მასალებითა და სამოვრებით სარგებლობის ხელშეწყობა. ინფრასტრუქტურის მხრივ პრიორიტეტულია ინტერნეტ-მომსახურების გაუმჯობესება, სანაგვე ურნების და დასუფთვების სამსახურის გაუმჯობესება. ადგილობრივ საჭიროებას არ წარმოადგენს წყლის ტრანსპორტის განვითარება.

სოფლის მეურნეობის მიმართულებების განვითარების მხრივ პრიორიტეტულია მარცვლეულის, ციტრუსების, სუბტროპიკული კულტურების წარმოება. არაპრიორიტეტულია სოკოს და მწვანის წარმოება.

ინფრასტრუქტურა. მუხაესტატეს თემში არაპრიორიტეტულია კანალიზაციის, ბუნებრივი აირის და შუქნიშნების პრობლემა. პრიორიტეტულია წყალმომარაგების, გარე განათების, გზებისა და ტრანსპორტის, ინტერნეტის პრობლემები.

სოციალურ სფეროში გამოკვეტილ პრიორიტეტს წარმოადგენს სასმელი წყლის პრობლემა. ასევე საყურადღებოა კულტურის, სასაფლავო და სპორტმოედნის მდგომარეობა. არაპრიორიტეტულია ასახნძროს, აფთიაქის, ადგილობრივი სამკურნალო რესურსების, სპორტსკოლის, მუზეუმის, საბავშვო ბაჭის, სოფლის სახლის, ბიბლიოთეკის მხრივ არსებული ვითარება.

ტურიზმის მიმართულების ყველა სფერო და ინფრასტრუქტურა არაპრიორიტეტულადაა მიჩნეული. გამოკვეთილად ადგილობრივი საჭიროებას არ წარმოადგენს კემპინგი.

გარემო პირობების მხრივ მუხაესტატეს თემში ადგილობრივი საჭიროების მიმართულებას არ წარმოადგენს ნაპირგამაგრება, ელექტროენერჯის მოპოვების ალტერნატიული წყაროები, ეროზია, ღვარცოფი, ზვავისგან დაცვა. პრიორიტეტულია გარემოს და წყლის დაბინძურება. შედარებით ნაკლებად პრიორიტეტულია მაწანწალა და გარეული ცხოველების, გამწვანების ზონების პრობლემა.

დაბა ოჩხამური. ოჩხამურში დადებითადაა შეფასებული მხოლოდ ენერგეტიკის სფეროში არსებული ვითარება. ადგილობრივი პირობებისათვის შეუსაბამო მიმართულებადაა მიჩნეული ტურიზმი. უარყოფითადაა ყველა მიმართულების მხრივ არსებული ვითარება.

ტურიზმი განვითარება დაბა ოჩხამურში, ადგილობრივი საჭიროების გათვლისწინებით, არაპრიორიტეტულია. არაპრიორიტეტულია სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულების და სამრეწველო პროდუქციის წარმოების განვითარება. პრიორიტეტულია სოციალური სფეროს, ინფრასტრუქტურის, კულტურის და სოფლის მეურნეობის (მეცხოველეობა-მემცენარეობის) განვითარება. არაპრიორიტეტულია ვაჭრობის განვითარება.

დაბა ოჩხამურში დადებითად მხოლოდ ენერგეტიკის მხრივ არსებული ვითარებაა შეფასებული. ენერგეტიკის განვითარება ნაკლებპრიორიტეტულად მიიჩნევა. ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით არაპრიორიტეტული დარგია ტურიზმი. ამჟამად სატრანსპორტო-სატრანზიტო და სამრეწველო პროდუქციის წარმოების მიმართულებით არსებული ვითარება უარყოფითადაა შეფასებული, ხოლო განვითარება არაპრიორიტეტულია. ამჟამად პრიორიტეტული სფეროებად მიიჩნევა სოციალური სფერო, ინფრასტრუქტურა, კულტურა და სოფლის მეურნეობის (მეცხოველეობა-მემცენარეობის) განვითარება, რომელთა ამჟამინდელი მდგომარეობა უარყოფითადაა შეფასებული.

დაბა ოჩხამურში ინფრასტრუქტურის მხრივ ადგილობრივ საჭიროებას არ წარმოადგენს შუქნიშნებით უზრუნველყოფა. არაპრიორიტეტულია გარე განათების, გზებზე დამცავი კონსტრუქციების, შიდა მუნიციპალური ტრანსპორტის, საქალაქთაშორისო და საგარეუბნო ტრანსპორტის, ელექტროენერჯის მოწოდების, ტელედა რადიო სიგნალების და ნაგავსაყრელების გაუმჯობესება. პრიორიტეტულია მრავალბინიანი სახლების, ინტერნეტ მომსახურების, ნაწილობრივ კანალიზაციის და ბუნებრივი აირის პრობლემა.

დაბა ოჩხამურში ტურიზმის მიმართულებით, როგორც შესაძლო მიმართულებების, ისე ინფრასტრუქტურის მხრივ ყველა სფერო მიიჩნევა ადგილობრივი პირობებისათვის შეუსაბამო დარგებად.

დაბა ოჩხამურში სოციალური სფეროს მხრივ ადგილობრივ საჭიროებას არ წარმოადგენს ადგილობრივი სამკურნალო საშუალებების და მუზეუმების განვითარება. პრიორიტეტულია ამბულატორიების და ექიმთ მომსახურების, აფთიაქის, კულტურის სახლების, საბავშვო ბაღის, ბიბლიოთეკის განვითარება. არაპრიორიტეტულია სპორტსკოლის, საჯარო სკოლის და სასაფლაოს განვითარება.

ეკონომიკა და რესურსები. დაბა ოჩხამურში საყურადღებოდ მიიჩნევა, როგორც ინდივიდუალური, ისე ფერმერული მეურნეობის განვითარება. საყურადღებოა სპეციალური რესურსების, სპეციალური ტექნიკის, და ტყის ფონდის ხელმწისაწვდომობის გაზრდა. საყურადღებოა ასევე სამოვრებით სარგებლობის გაუმჯობესება. ინფრასტრუქტურულად ადგილობრივ საჭიროებას არ წარმოადგენს წყლის ტრანსპორტი. არაპრიორიტეტულია სატრანსპორტო გამართულობა. პრიორიტეტულია ადგილზე წარმოებული პროდუქციის გავრცელება–გაყიდვა, ინტერნეტმომსახურების გაუმჯობესება, პირველადი მოხმარების პროდუქციის ხელმისაწვდომობის გაზრდა და დასუფთვების სამსახურის ეფექტურობის გაზრდა.

სოფლის მეურნეობის დარგებს შორის პრიორიტეტულია ჩაის მოშენება, ნაკლებად მარცვლეულის, ბოსტნეულის, ხილის, ციტრუსების, სუბტროპიკული კულტურების, მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის, მეფრინველეობის და კვერცხის წარმოება. არაპრიორიტეტულია სოკოს წარმოება. ასევე მწვანე ხაჭაპურის, პარკოსნების, კარტოფილის, სათბურების, რძის და მეცხოველეობის სხვა დარგების წარმოება.

გარემო პირობების მხრივ დაბა ოჩხამურში არაპრიორიტეტულია ნაპირგამაგრება, ღვარცოფისა და ზვავის პროგნოზი. პრიორიტეტულია გარემოს და წყლის დაბინძურება, ქარსაცავი ზოლები, გამზვანების ზონები, მაწანწალა ან გარეული ცხოველების და ქვეწარმავლების პრობლემა.

სოფელი საჩინო. სოფელ საჩინოში დადებითადაა შეფასებული ენერგეტიკის მხრივ არსებული ვითარება. ნეიტრალურადაა შეფასებული სოფლის მეურნეობის მხრივ არსებული ვითარება. უარყოფითადაა შეფასებული ეკოლოგიის, სოციალური სფეროს და ინფრასტრუქტურის მდგომარეობა. თემში ადგილობრივი საჭიროების მიმართულებას არ წარმოადგენს სატრანსპორტო–სატრანზიტო, სამრეწველო პროდუქციის წარმოება და ვაჭრობა.

სოფელ საჩინოში პრიორიტეტულადაა მიჩნეული სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელი საწარმოს და სოციალური სფეროს განვითარება. არაპრიორიტეტულია სატრანზიტო–სატრანსპორტო დანიშნულება და სამრეწველო პროდუქციის წარმოება. სოფლის მეურნეობის დარგები მნიშვნელოვანადაა მიჩნეული.

ენერგეტიკის სფერო სოფელ საჩინოში ამჟამად დადებითადაა შეფასებული, თუმცა მისი განვითარება სასურველად მიიჩნევა. ნეიტრალურად შეფასებული სოფლის მეურნეობის მდგომარეობა თემისთვის ყველაზე პრიორიტეტულ და მნიშვნელოვან დარგად მიიჩნევა. უარყოფითადაა შეფასებული ეკოლოგიის, სოციალური სფეროს და ინფრასტრუქტურის მდგომარეობა, რომლის განვითარება შედარებით პრიორიტეტულად მიიჩნევა. ადგილობრივი საჭიროების დარგებს მიეკუთვნება სატრანსპორტო–სატრანზიტო, სამრეწველო პროდუქციის წარმოება და ვაჭრობა.

ინფრასტრუქტურა. სოფელ საჩინოში ადგილობრივი პირობებისათვის არაპრიორიტეტულად მიიჩნევა მრავალბინიანი სახლების, შუქნიშნების, საქალაქთაშორისო და საგარეუბნო ტრანსპორტის და კანალიზაციის პრობლემები. პრიორიტეტულია წყალმომარაგების, ბუნებრივი აირის, გარე განათების, ინტერნეტ–მომსახურების გაუმჯობესება. არაპრიორიტეტულია სტიქიური მოვლენების, ელექტრონერგის მოწოდების და ნაგავსაყრელების გაუმჯობესება.

ეკონომიკა და რესურსები. სოფელ საჩინოში არაპრიორიტეტულია, როგორც ინდივიდუალური, ისე ფერმერული მეურნეობის განვითარება (არ შეესაბამება ადგილობრივ პირობებს). თუმცა აუცილებლად მიიჩნევა სპეცრესურსებით, სპეცტექნიკით და სამოვრების სარგებლობის მხრივ პირობების გაუმჯობესება. ინფრასტრუქტურის მხრივ საყურადღებოა ადგილზე წარმოებული პროდუქციის გავრცელება–გაყიდვის, პროდუქციის მიმღები პუნქტების (საწყობი, მაცივარი..), სატელეფონო მომსახურების, (საკაბელო) და ინტერნეტ მომსახურების (არჩევანის შესაძლებლობა) გაუმჯობესება.

სოფლის მეურნეობის დარგებს შორის პრიორიტეტულია ციტრუსების და სუბტროპიკული კულტურების წარმოება, სათბურების მოწყობა, მეფრინველეობის განვითარება. ადგილობრივ პირობებს არ შეესაბამება სოკოს და კვერცხის წარმოება. არაპრიორიტეტულია მწვანის, რძის, მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის მოშენება და მეცხოველეობის სხვა დარგების განვითარება.

სოფელ საჩინოში სოციალურ სფეროში პრიორიტეტულად მიიჩნევა აფთიაქის, სასმელი წყლის, სპორტული მოედნის, კულტურის სახლის, საბავშვო ბაღის და ბიბლიოთეკის მოწყობა. ადგილობრივ პირობებს არ შეესაბამება ამბულატორიების, ექიმთა მომსახურების, ადგილობრივი სამკურნალო რესურსების, მუზეუმის მოწყობა-მოწესრიგება. ნაკლებად პრიორიტეტულია სახანძროს, სოფლის სახლის და სასაფლაოს მოწყობა.

გარემო პირობების მხრივ სოფელ საჩინოში პრიორიტეტულია წყლის დაბინძურების, გამწვანების ზონების და წყლისგან დაცვის პრობლემები. ადგილობრივ პრობლემებს არ მიეკუთვნება ელექტროენერჯის მოპოვების ალტერნატიული წყაროების განვითარება, ეროზია, ღვარცოფი, ზვავი, ნაპირგამაგრება.

ტურიზმის მიმართულებით სოფელ საჩინოში მიიჩნევა, რომ არც ერთი მიმართულება და არც ერთი დარგი არ მიიჩნევა პრიორიტეტულად.

სოფელი ქაქუთი.

სოფელ ქაქუთში დადებითადაა შეფასებული სოციალურ სფეროში არსებული ვითარება. გამოკვეთილად არაპრიორიტეტულია ტურიზმი, სამრეწველო პროდუქციის წარმოება, ვაჭრობა და სატრანსპორტო-სატრანზიტო დანიშნულება. უარყოფითადაა შეფასებული სოფლის მეურნეობის გადამამუშავებელი საწარმოების მდგომარეობა და ეკოლოგია.

სოფელ ქაქუთში განვითარების პრიორიტეტულ მიმართულებებად მიიჩნევა სოფლის მეურნეობის დარგები, ინფრასტრუქტურა და ენერჯეტიკა. არაპრიორიტეტულად ტურიზმი, სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულება.

სოფელ ქაქუთში უარყოფითადაა შეფასებული სოფლის მეურნეობისა და გარემო პირობების მხრივ არსებული ვითარება, აქედან სოფლის მეურნეობა გამორჩეულად პრიორიტეტულ, ხოლო ეკოლოგია ნაკლებად პრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენს. სოციალურ სფეროს მდგომარეობა დადებითადაა შეფასებული და მისი განვითარება არ მიიჩნევა პრიორიტეტულად. გამოკვეთილად არაპრიორიტეტულია ტურიზმი. ასევე ნაკლებ პრიორიტეტულია სამრეწველო პროდუქციის წარმოება, ვაჭრობა და სატრანსპორტო-სატრანზიტო დანიშნულება.

ეკონომიკა და რესურსები. სოფელ ქაქუთში თანაბრად მნიშვნელოვანია როგორც ინდივიდუალური, ისე ფერმერული მეურნეობის განვითარება. ქაქუთში საჭიროდ მიიჩნევა ტყის ფონდით და სპეცრესურსებით ხელმისაწვდომობის გაზრდა, საძოვრები კი არაპრიორიტეტულია. ადგილობრივი მნიშვნელობის დარგს არ წარმოადგენს წყლის ტრანსპორტი. პრიორიტეტულია ინტერნეტ მომსახურება, ადგილზე წარმოებული პროდუქციის გავრცელება-გაყიდვა,

სოფლის მეურნეობის დარგებს შორის პრიორიტეტულია ციტრუსის მოყვანის, სუბტროპიკული კულტურების და ბოსტნეულის წარმოება. არაპრიორიტეტულია სოკოს, მწვანის, პარკოსნების, ჩაის, კვერცხის, რძის მსხვილფეხა რქოსანის და მეცხოველეობის სხვა დარგების წარმოება-გაუმჯობესება. გარემო პირობების მხრივ არსებული ვითარება, ისევე როგორც მათი გაუმჯობესების პერსპექტივები სოფელ ქაქუთში ყველა მიმართულებით არაპრიორიტეტულად მიიჩნევა.

სოციალური სფერო. სოფელ ქაქუთში პრიორიტეტულ დარგებად მიიჩნევა კულტურის სახლის, სასმელი წყლის, სპორტული მოედნის და სასაფლაო მოწესრიგება. ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით საჭიროებას არ წარმოადგენს ადგილობრივი სამკურნალო რესურსების, სპორტული სკოლის, მუზეუმის, სოფლის სახლის მოწყობა-მოწესრიგება.

სოფელ ქაქუთში ინფრასტრუქტურის მხრივ პრიორიტეტულია წყალმომარაგების, სტიქიური მოვლენებისაგან დაცვა, გზების და ქუჩების გაუმჯობესება, ელექტროენერჯის მოწოდების გაუმჯობესება. ადგილობრივი პირობების შეუსაბამო დარგებად მიიჩნეულია კანალიზაცია, შუქნიშნები,

მრავალბინიანი სახლები. არაპრიორიტეტულის ბუნებრივი აირის, გარე განათბის, ტელე-რადიო სიგნალის, ნაგავსაყრელის, საქალაქთაშორისო და საგარეუბნო ტრანსპორტის მუშაობა.

ტურიზმის მხრივ არც ერთი მიმართულება არ მიიჩნევა საჭიროდ, თუმცა სასურველად მიიჩნევა ტურისტებისათვის თავშეყრის ადგილის მოწესრიგება.

სოფელ ქობულეთი. სოფელ ქობულეთში დადებითადაა შეფასებულია სოციალურ სფეროში, ინფრასტრუქტურისა და ენერგეტიკის მხრივ არსებული მდგომარეობა. უარყოფითადაა შეფასებული სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელი საწარმოების მხრივ არსებული ვითარება. სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულება, მრეწველობის დარგები და ტურიზმი არაპრიორიტეტულადაა მიჩნეული.

სოფელ ქობულეთში პრიორიტეტულად მიიჩნევა სუბტროპიკული კულტურების წარმოება, სოციალური სფეროს, ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება. საყურადღებო დარგებად მიიჩნევა მეხილეობა, სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელი საწარმოების განვითარება და ენერგეტიკის სფეროს გაუმჯობესება.

ქობულეთის თემში ურყოფითადაა შეფასებული სოფლის მეურნეობის მხრივ არსებული ვითარება, მისი დარგების და გადამამუშავებელი სექტორის განვითარება კი მნიშვნელოვან პრიორიტეტად მიიჩნევა. დადებითადაა შეფასებული სოციალურ სფეროში და ინფრასტრუქტურაში არსებული ვითარება, თუმცა განვითარება მნიშვნელოვნად მიიჩნევა. ტურიზმი ამ ეტაპისათვის არაპრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენს თუმცა მისი ხელშეწყობა პერსპექტიულად მიიჩნევა. ენერგეტიკის სფერო დადებითადაა შეფასებული, ხოლო განვითარება საყურადღებოდ. ადგილობრივი პირობებისათვის შეუსაბამო მიმართულებებად მიიჩნევა სატრანსპორტო-სატრანზიტო დარგები და მრეწველობის დარგების განვითარება.

ეკონომიკა და რესურსები. ქობულეთის თემში თანაბრად პრიორიტეტულია როგორც ინდივიდუალური, ისე ფერმერული მეურნეობის განვითარება. სპეციალური რესურსების (სათესლე მასალა, ქიმიკატები.) და სპეციალური ტექნიკის (ტრაქტორი, კო მბანი, ინვენტარი) ხელმისაწვდომობა პრიორიტეტულად მიიჩნევა, ხოლო ტყის ფონდის ხელმისაწვდომობა სასურველად ითვლება. არაპრიორიტეტულია სარწყავი სისტემების და სამოვრებით სარგებლობის განვითარება. ინფრასტრუქტურის კუთხით სასურველად მიიჩნევა ადგილზე წარმოებული პროდუქციის გავრცელება-გაყიდვის, პროდუქციის მიმღები პუნქტების (საწყობი, მავივარი..) და ინტერნეტ მომსახურების გაუმჯობესება-ხელშეწყობა. არაპრიორიტეტულია წყლის ტრანსპორტის განვითარება.

მეურნეობის დარგებს შორის პრიორიტეტულია კარტოფილის, სათბურების, ციტრუსების, სუბტროპიკული კულტურების მოყვანის ხელშეწყობა. არაპრიორიტეტულია მარცვლეულის, სოკოს, მწვანის, მეცხოველეობის, კვერცხის, მეფრინველეობის წარმოების ხელშეწყობა.

სოციალური სფერო. ქობულეთის თემში პრიორიტეტულად მიიჩნევა აფთიაქის, სასმელი წყლის, სპორტული მოედნის და ნაწილობრივ სახანძროს ხელშეწყობა-განვითარება. ადგილობრივ საჭიროებათ რიცხვს არ მიეკუთვნება ადგილობრივი სამკურნალო რესურსების, სოფლის სახლების და მუზეუმების განვითარება. არაპრიორიტეტულის სპორტული სკოლის, კლტურის სახლის, ბიბლიოთეკის, კულტურული ღონიძირების და სასაფლაოს მოწყობა-მოწესრიგება.

ინფრასტრუქტურის განვითარების კუთხით ქობულეთის თემში პრიორიტეტულად მიიჩნევა ბუნებრივი აირის და ინტერნეტ-მომსახურების მოწესრიგება. ასევე საყურადღებოა წყალმომარაგება, გზების მოწესრიგება, ნაგავსაყრელი. არაპრიორიტეტულია ტრანსპორტის, შუქნიშნების, ელექტროენერჯის მიწოდების, მრავალბინიანი სახლების მოწესრიგება.

ტურიზმის მიმართულებით მნიშვნელოვნად მიიჩნევა ინდივიდუალური, კულტურული და ისტორიული ტურიზმის და ტურისტული ბაზების განვითარება. არაპრიორიტეტულია ზღვის ტურიზმი, ეკოტურიზმი და ტურისტული მარშრუტების განვითარება. ამ მხრივ საყურადღებოა მხოლოდ ტურიზმის ადგილობრივ პოტენციალთან დაკავშირებული ინფორმაციის გავრცელება.

გარემო პირობების მხრივ პრიორიტეტულია გარემოსა და წყლის დაბინძურების, ნაპირგამაგრებისა და ნაწილობრივ წყლისგან დაცვა. არაპრიორიტეტულია ყველა სხვა მიმართულება.

სოფელი ჩაისუბანი. სოფელ ჩაისუბანში დადებითადაა შეფასებული ენერგეტიკის მიმართულება. ასევე გამოყოფილია სოციალური სფერო. არაპრიორიტეტულია ტურიზმი და სატრანსპორტო-სატრანზიტო დანიშნულება. უარყოფითადაა შეფასებული სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელი დარგები, ინფრასტრუქტურის, სოფლის მეურნეობის და ვაჭრობის მდგომარეობა.

სოფელ ჩაისუბანში განვითარების მხრივ პრიორიტეტულად მიჩნეულია სოციალური სფერო და ინფრასტრუქტურა. ასევე სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავება. არაპრიორიტეტული სფეროებს მიეკუთვნება სატრანსპორტო-სატრანზიტო და სამრეწველო მიმართულება. სხვა დარგები საშუალოდ თანაბრად ნეიტრალურად სასურველ მიმართულებებად მიიჩნევა.

სოფელ ჩაისუბანში პრიორიტეტულად მიიჩნევა სოფლის მეურნეობის და ინფრასტრუქტურის განვითარება, რომლის მიმდინარე მდგომარეობა შეფასებულია უარყოფითად, ხოლო სოციალური სფერო, რომელიც ასევე პრიორიტეტულად მიიჩნევა, ამჟამად დადებითადაა შეფასებული. უარყოფითადაა შეფასებული ვაჭრობის, დადებითად ენერგეტიკის მდგომარეობა, თუმცა განვითარება ნეიტრალურად სასურველად მიიჩნევა, მაშინ როცა ადგილობრივი პირობებისათვის შეუსაბამო ტურიზმის განვითარება ასევე ნეიტრალურად სასურველად მიიჩნევა. სატრანსპორტო-სატრანზიტო და სამრეწველო პროდუქციის წარმოება მიიჩნევა ჩაისუბნის თემის პირობებისათვის შეუსაბამო მიმართულებებად.

ეკონომიკა და რესურსები. სოფელ ჩაისუბანში თანაბრად მნიშვნელოვნად მიიჩნევა როგორც ინდივიდუალური, ისე ფერმერული მეურნეობის განვითარება ამ მხრის სასურველად მიჩნეული სპეციალური რესურსების, სპეციალური ტექნიკისა და ტყის ფონდის ხელმწიასწვდომობის გაზრდა. ხოლო სარწყავი სისტემები და საძოვრები ადგილობრივი პირობებისათვის შეუსაბამო დარგებად მიიჩნევა. ინფრასტრუქტურის მხრივ მნიშვნელოვნად მიიჩნევა ადგილზე წარმოებული პროდუქციის გავრცელება-გაყიდვისა და პროდუქციის მიმღები პუნქტების მოწყობა-განვითარება. სხვა მიმართულებები არაპრიორიტეტულადაა მიჩნეული.

სოფლის მეურნეობის დარგებს შორის გამოყოფილია ციტრუსების და სუბტროპიკული კულტურების მოყვანა, რძის წარმოება, მეხილეობა და ბოსტნეულის მოყვანა. ადგილობრივი პირობებისათვის შეუსაბამო დარგებად მიიჩნევა სოკოს, სათბურების, მეცხოველეობა და კვერცხის წარმოება.

ინფრასტრუქტურის მხრივ პრიორიტეტულად მიიჩნევა წყალმომარაგება, ბუნებრივი აირი, გზების ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება, დამცავი კონსტრუქციების მოწესრიგება. ადგილობრივი პირობების შეუსაბამო მიმართულებებად მიიჩნევა კანალიზაცია, შუქნიშნები და მრავალბინიანი სახლების პრობლემა. არაპრიორიტეტულია საქალაქთაშორისო და საგარეუბნო ტრანსპორტი, გზებზე საგზაო ნიშნების მოწყობა, ელექტროენერჯის მიწოდება, ინტერნეტ-მომსახურება, ნაგავსაყრელი.

სოციალური სფეროს კუთხით სოფელ ჩაისუბანში პრიორიტეტულია ამბულატორიებს და ექიმთა მომსახურება, სასმელი წყლის, საბავშვო ბაღის, საჯარო სკოლის, კულტურის სახლის მდგომარეობა. საჭიროებას არ წარმოადგენს ადგილობრივი სამკურნალო საშუალებების, მუზეუმების, სპორტული სკოლების, სოფლის სახლების, აფთიაქის და ბიბლიოთეკის განვითარება. არაპრიორიტეტულია სახანძროს გაუმჯობესება.

ტურიზმის მიმართულებით სოფელ ჩაისუბანში თანაბრად მნიშვნელოვნად მიიჩნევა ინდივიდუალური ტურიზმის, ტურისტული ბაზების, ზღვის ტურიზმის, ეკოტურიზმის, ისტორიული ტურიზმისა და ტურისტული მარშრუტების მოწესრიგება. ინფრასტრუქტურულად საჭიროდ მიიჩნევა ტრანსპორტის, დაბინავების ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება. სხვა დარგები არაპრიორიტეტულია.

გარემო პირობები. სოფელ ჩაისუბანში პრიორიტეტულად მიიჩნევა გარემოს და წლის დაბინძურება, წყლისგან დაცვა, ნაპირგამაგრება, გამწვანების ზონები. სხვა მიმართულებები არაპრიორიტეტულად მიიჩნევა.

სოფელი ციხისძირი. სოფელ ციხისძირში ჩატარებული გამოკითხვის თავისებურების გათვალისწინებით არც ერთი მიმართულების მდგომარეობა არ მიიჩნევა დადებითად. ადგილობრივი საჭიროების მიმართულებებს არ წარმოადგენს სატრანსპორტო-სატრანზიტო, სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავება, ეკოლოგიური პრობლემები. გამოკვეთილად უარყოფითადაა შეფასებული სოფლის მეურნეობის, ტურიზმის, ინფრასტრუქტურის და ვაჭრობის მხრივ არსებული ვითარება.

სოფელ ციხისძირში ადგილობრივი პირობებისათვის შეუსაბამო მიმართულებად მიიჩნევა მეხილეობა, ასევე მეცხოველეობა და მემცენარეობა. პრიორიტეტულ მიმართულებებს წარმოადგენს ინფრასტრუქტურა, ენერგეტიკა, სუბტროპიკული კულტურების მოყვანა, ასევე სოციალური სფერო და ტურიზმი. არაპრიორიტეტულია სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულების განვითარება.

სოფლის მეურნეობის მდგომარეობა ციხისძირის თემში უარყოფითადაა შეფასებული, ტუმცა მისი ცალკეული დარგის განვითარება (სუბტროპიკულ კულტურების მოყვანა და სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავება) პრიორიტეტულად ითვლება, მაშინ როცა სხვა დარგები (მეხილეობა, მეცხოველეობა და მემცენარეობა) ადგილობრივი პირობებისათვის შეუსაბამო დარგებად მიიჩნევა. უარყოფითად შეფასებული ინფრასტრუქტურის და ენერგეტიკის მდგომარეობა განვითარებისათვის თემის პრიორიტეტულ დარგებად მიიჩნევა. ნაწილობრივ პრიორიტეტულ მიმართულებებს წარმოადგენს სოციალური სფერო და ტურიზმი, რომელთა განვითარებაც ამ ეტაპისათვის უარყოფითადაა შეფასებული. ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით არაპრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენს სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულების განვითარება.

ეკონომიკა და რესურსები. ციხისძირის თემში უფრო პრიორიტეტულად მიიჩნევა ინდივიდუალური მეურნეობის განვითარება, ფერმერულთან შედარებით. ამისათვის მნიშვნელოვანია სპეცმასალებითა და ტექნიკით უზრუნველყოფის გაზრდა. ტყის, სარწყავების და საძოვრების პრობლემა ციხისძირის თემში ადგილობრივი საჭიროებისათვის შეუსაბამოდ მიიჩნევა. შესაბამისი ინფრასტრუქტურის მხრივ პრიორიტეტულად მიიჩნევა სატელეფონო და ინტერნეტ მომსახურების, სანაგვე ურნებისა და პროდუქციის მიმღები პუნქტების მოწესრიგება. ადგილობრივი პირობებისათვის შეუსაბამო მიმართულებაა წყლის ტრანსპორტი.

სოფლის მეურნეობის კუთხით სოფელ ციხისძირში მხოლოდ სამი მიმართულება მიიჩნევა მისაღებად – ციტრუსის მოყვანა, სუბტროპიკული კულტურების მოყვანა და ჩაის მოშენება. სხვა მიმართულებები ადგილობრივი მოთხოვნებისა და პირობების შეუსაბამო დარგებად მიიჩნევა.

ინფრასტრუქტურის კუთხით სოფელ ციხისძირში პრიორიტეტულია ბუნებრივი აირის, ინტერნეტ-მომსახურების, გზების და ქუჩების ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების, წყალმომარაგებისა და გარე განათების პრობლემები. გზების საგზაო ნიშნებით აღჭურვა, საქალაქთაშორისო ტრანსპორტის განვითარება, ნაგავსაყრელი და შუქნიშნების მოწყობა არაპრიორიტეტულ მიმართულებებს წარმოადგენს. სოციალურ სფეროში სოფელ ციხისძირში პრიორიტეტულია აფთიაქის, სასმელი წყლის და ბიბლიოთეკის პრობლემა. სოფლის საჭიროებას არ მიეკუთვნება ადგილობრივი სამკურნალო საშაულებების, სპორტსკოლის, მუზეუმის მოწყობა განვითარება. არაპრიორიტეტულია სასაფლაოს პრობლემა.

ტურიზმის მიმართულებებს შორის პრიორიტეტულად მიიჩნევა ინდივიდუალური ტურიზმის, ტურისტული ბაზებისა და მარშრუტების მხრივ განვითარება. ამ მხრივი ყველა ინფრასტრუქტურული პროექტი მისაღებადაა მიჩნეული. განსაკუთრებით ტურისტებისათვის გასართობი, თავშეყრის, კვებს ობიექტების მოწყობის კუთხით.

გარემო პირობების მხრივ გამოკვეთილ პრიორიტეტს მაწანწალა ან გარეული ცხოველების და ქვეწარმავლების პრობლემა მიიჩნევა. ასევე საყურადღებოა გარემოსა და წყლის დაბინძურება, გამწვანების ზონების მდგომარეობა.

სოფელი ჭახათი. სოფელ ჭახათში ადგილობრივი პირობებისათვის შეუსაბამო მიმართულებებია სატრანსპორტო-სატრანზიტო, სამრეწველო და სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავება. გამოკვეთილად უარყოფითია ინფრასტრუქტურის მდგომარეობა, ასევე ეკოლოგიის პრობლემები. უმთავრეს პრობლემებს მიეკუთვნება სოფლის მეურნეობის და ენერგეტიკის პრობლემები.

სოფელ ჭახათში ადგილობრივი პირობებისათვის საჭიროებას არა წარმოადგენს სატრანსპორტო-სატრანზიტო, სამრეწველო და სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელი დარგების განვითარება. პრიორიტეტულია სუბტროპიკული კულტურების მოყვანა, ტურიზმი, ინფრასტრუქტურა და ენერჯეტიკა. არ არის პრიორიტეტული ვაჭრობის განვითარება.

სოფელ ჭახათში უარყოფითადაა შეფასებული ინფრასტრუქტურის, სოფლის მეურნეობის, ტურიზმის და ენერჯეტიკის მდგომარეობა, ხოლო მათი განვითარება უმთავრეს პრიორიტეტს წარმოადგენს. უარყოფითადაა ასევე შეფასებული ეკოლოგიის სფეროში არსებული მდგომარეობა, თუმცა მისი განვითარება არ მიიჩნევა პრიორიტეტულად. ადგილობრივი პირობებისათვის შეუსაბამო დარგებია სატრანსპორტო-სატრანზიტო, სამრეწველო და სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავება.

ეკონომიკა და რესურსები. სოფელ ჭახათში პრიორიტეტულად მიიჩნევა ინდივიდუალური მეურნეობების განვითარება სპეცმასალებისა და ტექნიკის ხელშეწყობის პირობებში. სარწყავი სისტემები და საძოვრები არარეორიტეტულიად მიიჩნევა. შესაბამისი ინფრასტრუქტურის მხრივ მნიშვნელოვანია ადგილზე წარმოებული პროდუქციის გავრცელება-გაყიდვა, მუნიციპალური ტრანსპორტის და სანაგვე ურნების მოწესრიგება. არაპრიორიტეტულია პროდუქციის მიმღები პუნქტები, წყლის ტრანსპორტის და პირველადი მოხმარების საგნების გავრცელება.

სოფლის მეურნეობის დარგებს დოსი პრიორიტეტულია ბოსტნეულის, ხილის, ციტრუსების და სუბტროპიკული კულტურების მოყვანა. გამოკვეთილად არაპრიორიტეტულია სოკოს, სათბურების, ჩაის, რძის, კვერცის წარმოება-განვითარება.

ინფრასტრუქტურა. სოფელ ჭახათში პრიორიტეტულია გარე განათების, სტიქიური მოვლენების დროს პრობლემების გადაჭრა, დამცავი კონსტრუქციები გზებზე, შიდა მუნიციპალური ტრანსპორტი და ინტერნეტ მომსახურება. არაპრიორიტეტულია წყალმომარაგების, საგზაო ნისნების, შუქნიშნების, ტრანსპორტის, მრავალბინიანი სახლების და ნაგავსაყრელის პრობლემა.

ტურიზმი. სოფელ ჭახათში საყურადღებოა ტურისტული ბაზების მოწყობა და ნაკლებად ინდივიდუალური ტურიზმის ხელშეწყობა. სასურველია ტურისტული მარშრუტების მოწესრიგება. ადგილობრივ პირობებს არ შეესაბამება ზღვის ტურიზმი. ინფრასტრუქტურულად მნიშვნელოვანია ტურისტებისათვის ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაზრდა, ტრანსპორტის, დაბინავების, კვების, გასართობი და თავშეყრის ადგილების მოწესრიგება, კემპინგების მოწყობა.

გარემო პირობები. სოფელ ჭახათში ეკოლოგიის კუთხით პრობლემურად მიიჩნევა გარემოსა და წყლის დაბინძურება. ნაწილობრივ ეროზიული პროცესების, ღვარცოფი, მაწანწალა და გარეული ცხოველები, ქვეწარმავლები. ადგილობრივ პირობებს არ შეესაბამება ნაპირგამაგრების, ელექტროენერჯის ალტერნატიული წყაროები და ქარსაცავი ზონები. არაპრიორიტეტულია წყლისგან დაცვა, ზვავისგან დაცვა.

სოციალური სფეროს კუთხით მნიშვნელოვანია ამბულატორიების და ექიმთა მომსახურების, ადგილობრივი სამკურნალო რესურსების, საჯარო სკოლის, კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა. საჭიროებას არ წარმოადგენს აფთიაქის, სპორტსკოლის, სასაფლაოს, მუზეუმის, საბავშვო ბაღის, სოფლის სახლის, ბიბლიოთეკის მოწყობა-მოწესრიგება.

სოფელი ხალა. სოფელ ხალაში ადგილობრივი პირობებისათვის შეუსაბამო მიმართულებაა სამრეწველო და სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელი სწარმოების განვითარება. ასევე ტურიზმი, ვაჭრობა და სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულებები. დადებითადაა შეფასებული ენერჯეტიკის მხრივ არსებული ვითრება. უარყოფითადაა შეფასებული სოფლის მეურნეობის მდგომარეობა.

სოფელ ხალაში პრიორიტეტულად მიიჩნევა სოფლის მეურნეობის გადამამუშავებელი საწარმოების და ინფრასტრუქტურის განვითარება. ასევე მემცენარეობის, ტურიზმის, სოციალური სფეროს განვითარება.

სოფელ ხალაში ჩატარებული გამოკითხვის თავისებურების გამო რთულია მკაფიო პრიორიტეტების გამოკვეთა. მიიჩნევა, რომ სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელი საწარმოს არსებობა არ შეესაბამება ადგილობრივ პირობებს, თუმცა მისი განვითარება უმთავრესი პრიორიტეტეტია.

ინფრასტრუქტურის მდგომარეობა უარყოფითადაა შეფასებული, თუმცა განვითარება პრიორიტეტულად მიიჩნევა. სოფლის მეურნეობის მდგომარეობა უარყოფითადაა შეფასებული, თუმცა მემცენარეობის განვითარება სასურველ დარგს წარმოადგენს. მნიშვნელოვანია ტურიზმის და სოციალური სფეროს განვითარება, რომელთა დღევანდელი მდგომარეობა, თუმცა ტურიზმის ადგილობრივი პირობებისათვის ნააკლებად შესაბამის დარგს წარმოადგენს, სოციალური სფერო კი ამჟამად ნეიტრალურად დადებითად ფასდება.

ეკონომიკა და რესურსები. სოფელ ხალაში, როგორც ინდივიდუალური, ისე ფერმერული მეურნეობების განვითარება თანაბრად პრიორიტეტულია. ამ მხრივ მნიშვნელოვანია სპეცრესურსებისა და სპეცტექნიკის ხელმისაწვდომობის გაზრდა და ტყის ფონდის სარგებლობის გაუმჯობესება. ინფრასტრუქტურულად საყურადღებოა ინტერნეტმომსახურების, სანაგვე ურნების მოწესრიგება. ასევე ადგილზე წარმოებული პროდუქციის დაბინავებისა და გავრცელების ხელსეწყობა. არაპრიორიტეტულია წყლის ტრანსპორტი, სატრანსპორტო სისტემების განვითარება.

სოფლის მეურნეობის დარგებს შორის გამოიყოფა ციტრუსის, სუბტროპიკული კულტურების წარმოება. არაპრიორიტეტულია მარცვლეულის, სოკოს, მეცხოველეობის ალტერნატიული დარგების, კვერცხისა და ფრინველის მოშენება-წარმოება.

ინფრასტრუქტურის მხრივ სოფელ ხალაში მნიშვნელოვანია ბუნებრივი აირის, გარე განათების, სტიქიური მოვლენების დროს პრობლემების გადაჭრის, ინტერნეტ-მომსახურების და გზების მოწესრიგება გამაგრების სამუშაოები. ადგილობრივ პირობებში არაა საჭირო შუქნიშნების და მრავალბინიანი სახლების პრობლემის გადაჭრა. არაპრიორიტეტულია კანალიზაციის, ელექტროენერჯის მიწოდებისა და ტელე-რადიო სიგნალების პრობლემების მოგვარება.

სოციალური სფერო. სოფელ ხალაში სოციალური სფეროს კუთხით მნიშვნელოვანია კულტურის სახლის, სორტული მოედნის, ამბულატორიის, ექიმთა მომსახურების, საჯარო სკოლის და საბავშვო ბაღის მოწესრიგება-გაუმჯობესება. საჭიროებას არ წარმოადგენს მუზეუმის, ადგილობრივი სამკურნალო რესურსების და სოფლის სახლის მოწესრიგება-გაუმჯობესება. არაპრიორიტეტულია სასმელი წყლის, სპორტული სკოლის, კულტურული ღონისძიებების მხრივ არსებული მდგომარეობა.

ტურიზმის მიმართულებით როგორც მისი სახეების, ასევე ინფრასტრუქტურის განვითარება სოფელ ხალაში არ მიიჩნევა სასურველად.

გარემო პირობები. სოფელ ხალასათვის პრიორიტეტულია ნაპირგამაგრება. შედარებით ნაკლებად გარემოსა და წყლის დაბინძურება, წყლისგან დაცვა. სხვა პრობლემები თემში არაპრიორიტეტულად მიიჩნევა.

სოფელ ხუცუბანი.

სოფელ ხუცუბანში გამოკვეთილად დადებითადაა შეფასებული ენერგეტიკის სფერო. ადგილობრივი პირობებისათვის არასასურველ მიმართულებებს წარმოადგენს – ტურიზმი, ვაჭრობა, სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულება. ასევე ეკოლოგია და კულტურის სფერო. უარყოფითად შეფასებულია სოფლის მეურნეობის, სოციალური სფეროს და განსაკუთრებით ინფრასტრუქტურის მხრივ არსებული ვითარება.

სოფელ ხუცუბანში სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულება არ შეესაბამება ადგილობრივ ინტერესებს. მნიშვნელოვან პრიორიტეტად მიიჩნევა სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელი დარგების და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება. ასევე საყურადღებოდ მიიჩნევა სოფლის მეურნეობის დარგების – მემცენარეობა, სუბტროპიკული კულტურები და მეხილეობა. სოციალური სფერო ასევე საყურადღებო სფეროდაა მიჩნეული. არაპრიორიტეტულია ენერგეტიკის, მეცხოველეობის, ტურიზმის, ვაჭორიზს, ეკოლოგიის და კულტურის მიმართულებები.

სოფელ ხუცუბანში გამოკვეთილია სამი პრიორიტეტი – სოფლის მეურნეობა, რომლის ამჟამინდელი მდგომარეობა უარყოფითადაა შეფასებული, ხოლო მისი ცალკეული დარგის განვითარება (სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელი დარგები, მემცენარეობა, სუბტროპიკული კულტურები და მეხილეობა) პრიორიტეტულია; სოციალური სფეროსა და ინფრასტრუქტურის მდგომარეობა

უარყოფითადაა შეფასებული და მისი განვითარება პრიორიტეტულად მიიჩნევა. დადებითადაა შეფასებული ენერგეტიკის სფეროში არსებული ვითარება და მისი განვითარება არ მიიჩნევა პრიორიტეტულად. ადგილობრივი პირობებისათვის შეუსაბამო დარგებად მიიჩნევა ტურიზმი, ვაჭრობა, სატრანსპორტო-სატრანზიტო მიმართულება, ეკოლოგია და კულტურის სფერო.

ეკონომიკა და რესურსები. სოფელ ხუცუბანში პრიორიტეტულია ინდივიდუალური სოფლის მეურნეობის განვითარება. ამ მიმართულების სასურველი სპეცტექნიკის ხელმისაწვდომობის გაზრდა. ასევე სათესლე მასალის, ქიმიკატების და სამოვრების ხელმისაწვდომობის გაზრდა. შესაბამისი ინფრასტრუქტურა ადგილზე წარმოებული პროდუქციის შენახვა-გავრცელება-გაყიდვის მოწესრიგება, ინტერნეტ-მომსახურების და სანდასუფთავება-სანაგვე ურნების გაუმჯობესებას საჭიროებს. სხვა მიმართულებები არაპრიორიტეტულია.

სოფლის მეურნეობის დარგებს შორის გამოკვეთილია სათბურებისა და ციტრუსების მოშენების ხელშეწყობა, ასევე სუბტროპიკული კულტურების წარმოება. სხვა დარგები არაპრიორიტეტულადაა მიჩნეული.

სოციალური სფეროს კუთხით პრიორიტეტულია საჯარო სკოლის მოწესრიგება. ასევე სპორტული მოედნის, საბავშვო ბაღის, სასაფლაოს მოწესრიგება. ადგილობრივი პირობებისათვის საჭიროდ არ მიიჩნევა სახანძროს, ავთიაქის, ადგილობრივი სამკურნალო რესურსების, მუზეუმის, სოფლის სახლის, ბიბლიოთეკის და კულტურის სფეროს განვითარება.

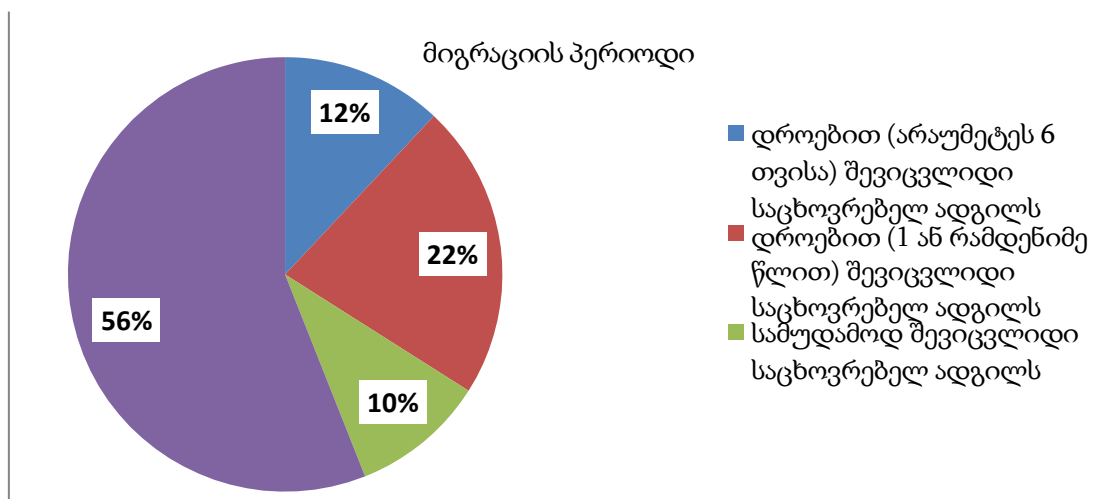
ინფრასტრუქტურის მხრივ სოფელ ხუცუბანში პრიორიტეტულია ბუნებრივი აირის, გარე განათების, ინტერნეტ მომსახურების მოწესრიგება. ასევე ნაგავსაყრელის მოწესრიგება. ადგილობრივი პირობებისათვის სეუსაბამო მიმართულებებად მიიჩნევა სტიქიური მოვლენების წინააღმდეგ ბრძოლის, გზების მოწესრიგების, შუქნიშნების, მრავალბინიანი სახლების პრობლემები. არაპრიორიტეტულია ტრანსპორტის, ელექტროენერჯის მიწოდების მიმართულებები.

გარემო პირობები. სოფელ ხუცუბანში მთვარ პრობლემას მაწანწალა ან გარეული ცხოველები, ქვეწარმავლები წარმოადგენენ. ასევე საყურადღბოა გარემოსა და წყლის დაბინძურების პრობლემა. ადგილობრივ პირობებისათვის შეუსაბამო პრობლემებად მიიჩნევა – ელექტროენერჯის მოპოვების ალტერნატიული წყაროების განვითარება, ეროზიული პროცესები, ღვარცოფი, ზვავისგან დამცავი საშუალებები. არაპრიორიტეტულია წყლისგან დაცვა, ნაპირგამაგრება, ქარსაცავი ზოლები, გამწვანების ზონები.

ტურიზმი. სოფელ ხუცუბანში არაპრიორიტეტულად მიიჩნევა როგორც ტურიზმის ყველა სახის, ისე შესაბამისი ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება

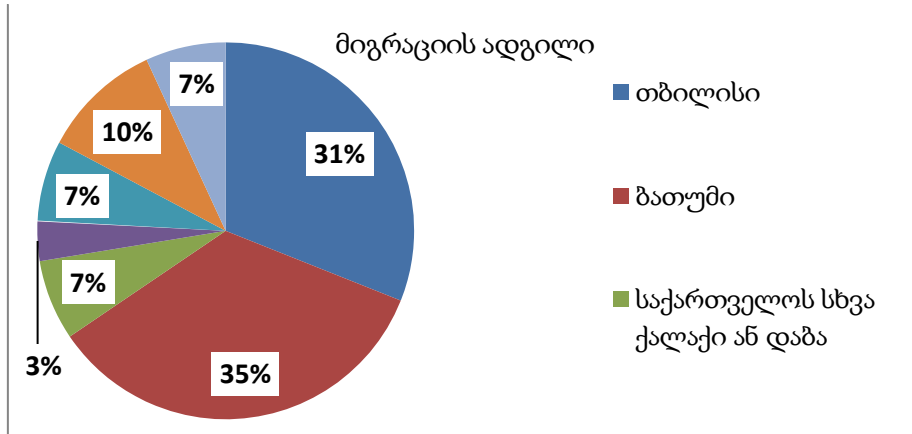
3-2.2 მიგრაცია

გამოკითხვის ერთ ერთი მიმართულება ეხებოდა მიზნობრივი მიგრაციის საკითხებს.

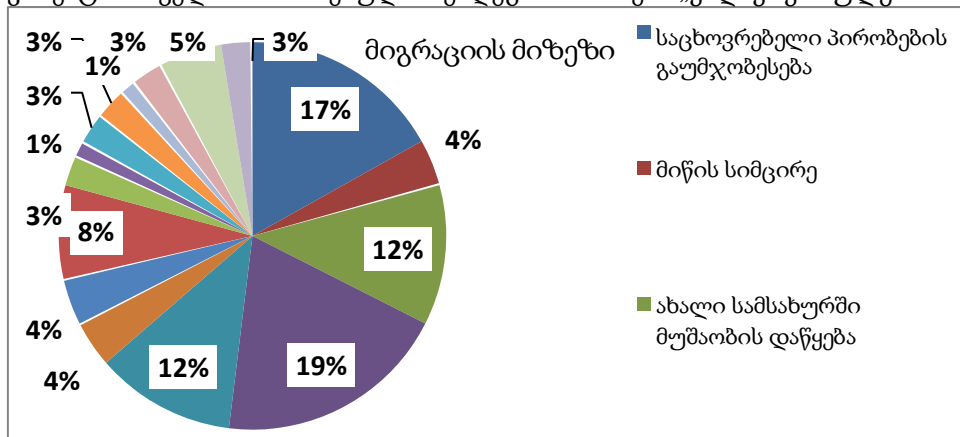
მიგრაციის მხრივ სოფელ ქობულეთში გამოკითხული მოსახლეობის აზრი შემდეგნაირად განაწილდა: გამოკითხულთა 56% არ გეგმავს საცხოვრებელი ადგილის შეცვლას, 22% საცხოვრებლის შეცვლას დროებით (1 ან რამდენიმე წლით გეგმავს), ხოლო 12 % არაუმეტეს 6 თვისა. 10% საცხოვრებელი ადგილის შეცვლას სამუდამოდ გეგმავს.

მიგრაციის მხრივ სოფელ ქობულეთში გამოკითხული მოსახლეობის აზრი შემდეგნაირად განაწილდა: გამოკითხულთა 56% არ გეგმავს საცხოვრებელი ადგილის შეცვლას, 22% საცხოვრებლის შეცვლას დროებით (1 ან რამდენიმე წლით გეგმავს), ხოლო 12 % არაუმეტეს 6 თვისა. 10% საცხოვრებელი ადგილის შეცვლას სამუდამოდ გეგმავს.

მიგრაციის ადგილად სოფელ ქობულეთის გამოკითხული მოსახლეობის 35% ბათუმს განიხილავს, 31% თბილისს, ხოლო 10% უცხოეთის ქალაქს.

კომენტარის ველში მითითებულია შემდეგი მოსაზრება: „ქალაქი ქობულეთი“.

ქობულეთის თემში გამოკითხული მოსახლეობის მოსახლეობის 19% შესაძლო მიგრაციის მიზეზად შემოსავლის გაზრდის სურვილს, 17% საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებას, 12-12% კი ახალ სამსახურში მუშაობის დაწყებას და პროფესიით დასაქმებას ასახელებს. 8% ცხოვრების კულტურული და სოციალური პირობებით უკმაყოფილებას მიიჩნევს მიგრაციის შესაძლო მიზეზად.

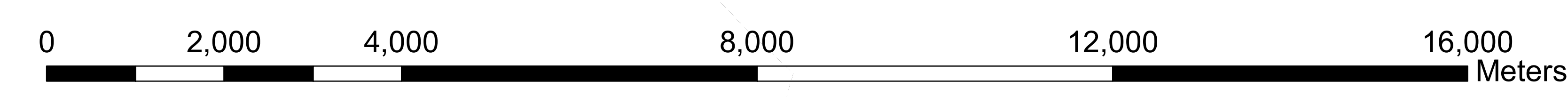
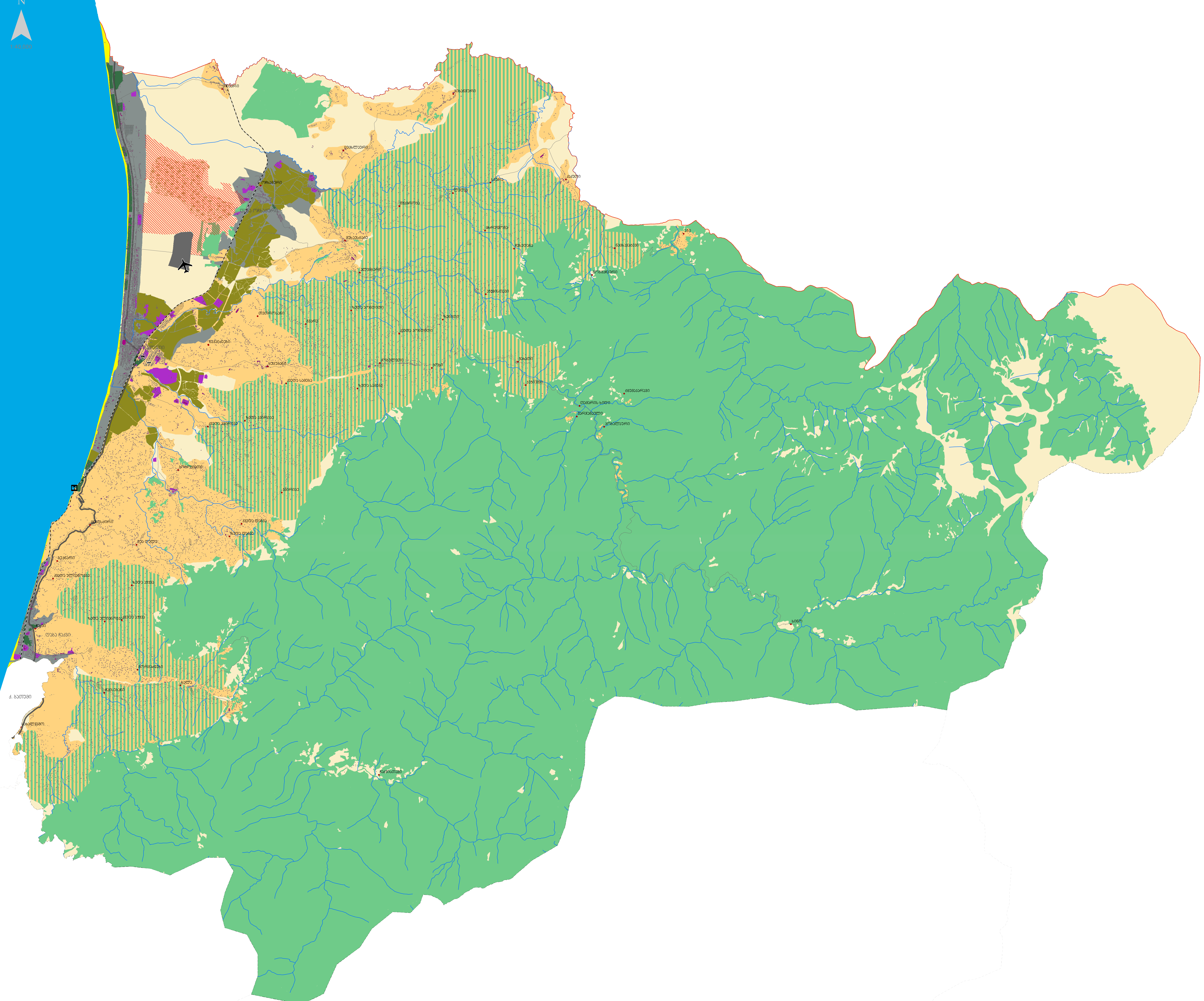
თემატიკური რუკები
არსებული ადგილობრული

სივრცითი აბაზონები

- პირობითი აღნიშვნები
- არსებული ტერიტორიები
 - თავისუფალი სასოფლო მიწის ნაკვეთები
 - ბუნებრივი ლანდშაფტური ტერიტორიები
 - ლანდშაფტურ სარეაბილიტაციო ტერიტორიები
 - სამრეწველო ზონა
 - თავისუფალი ტერიტორიები
 - საცხოვრო ფუნქციონირების
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები
 - საარსებო სასოფლო მიწის ნაკვეთები
 - ჯალბანი
 - ტბები და ფლუმის ობიექტები
 - საბრუნველყოფი ზონა

- დაცული ტერიტორიების საზღვარი რეინიშნა
- ადგილობრივი მნიშვნელობის გზა
- მუნიციპალური მნიშვნელობის გზა
- საერთაშორისო მნიშვნელობის გზა
- ძალაში/დაბნ ადრინისტრაციული საზღვარი
- მუნიციპალიტეტის ადრინისტრაციული საზღვარი
- სოფლის დასახლებული პუნქტები

- სასოფლო ზონა
- არსებული ნაკვეთის დაცული ტერიტორია
- სახელმწიფო პარკების დაცული ტერიტორია
- ტბის სივრცის აღმოსავლელი ზონა
- ჯალბანი
- ავტობუსის მარშრუტის ობიექტი
- აეროპორტი
- პარკინგი
- ტბის სივრცის აღმოსავლელი
- პარკინგი

თემატური რუკები
არსებული მდგომარეობა

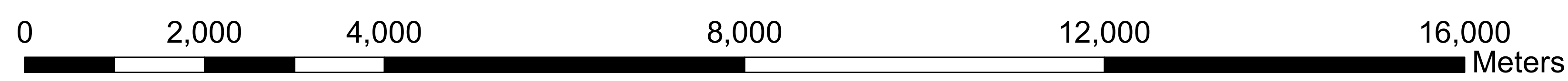
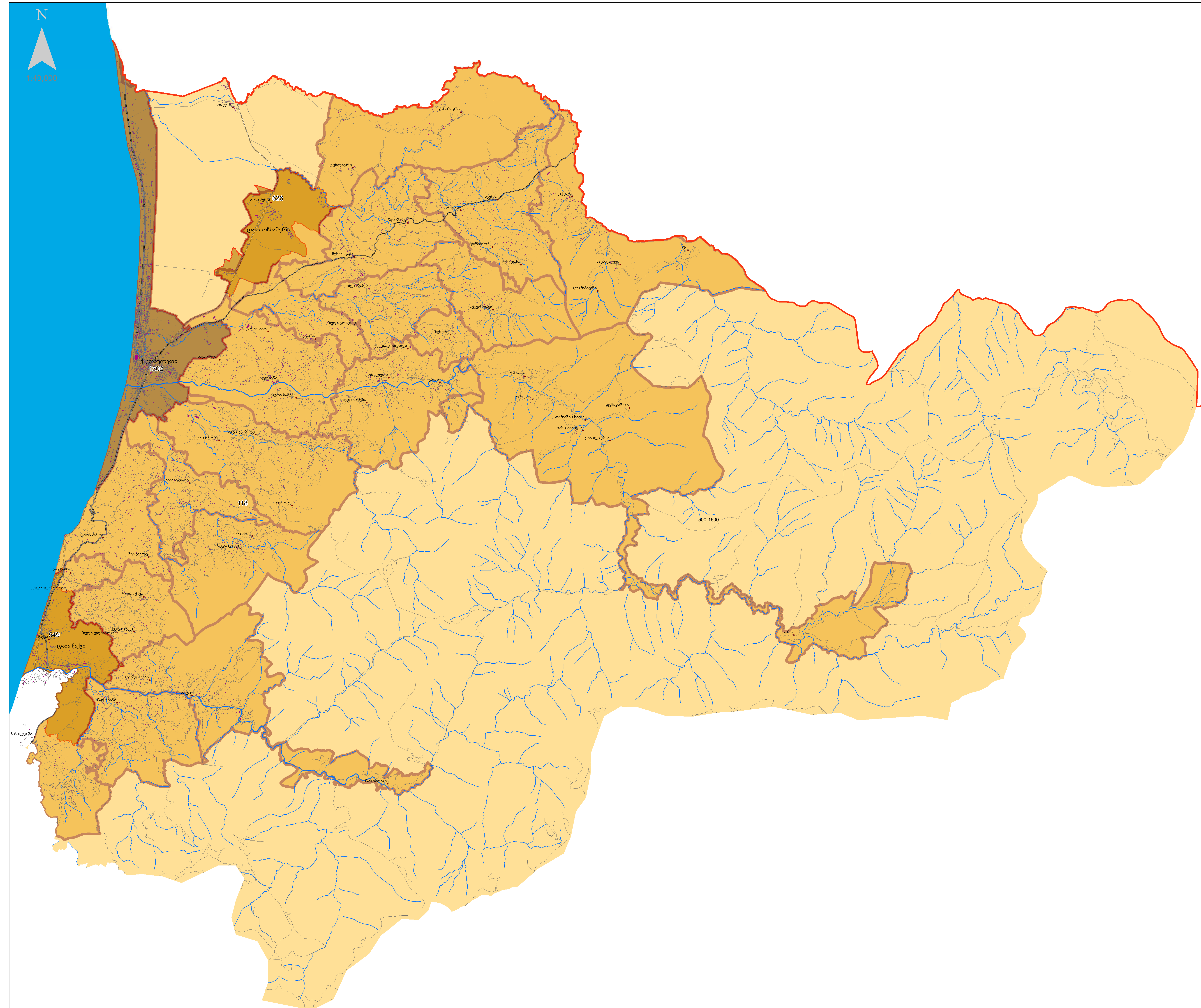
მოსახლეობის სიმჭიდროვე და განსახლების სისტემა

პირობითი ნიშნები

- შენიშა
- მკვი ზღვა
- თემების საზღვარი
- ადმინისტრაციული ცენტრები
- რკინიგზა
- საერთაშორისო მნიშვნელობის საავტომობილო გზა
- მუნიციპალიტეტში მნიშვნელობის საავტომობილო გზა
- ქალაქების და დაბების ადმინისტრაციული საზღვარი

მოსახლეობის სიმჭიდროვე

- 100 - მდე
- 100-500 - მდე
- 500-1000 - მდე
- 1000-1500 - მდე

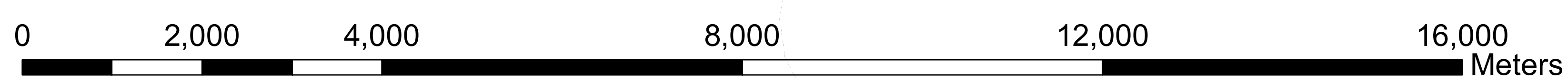
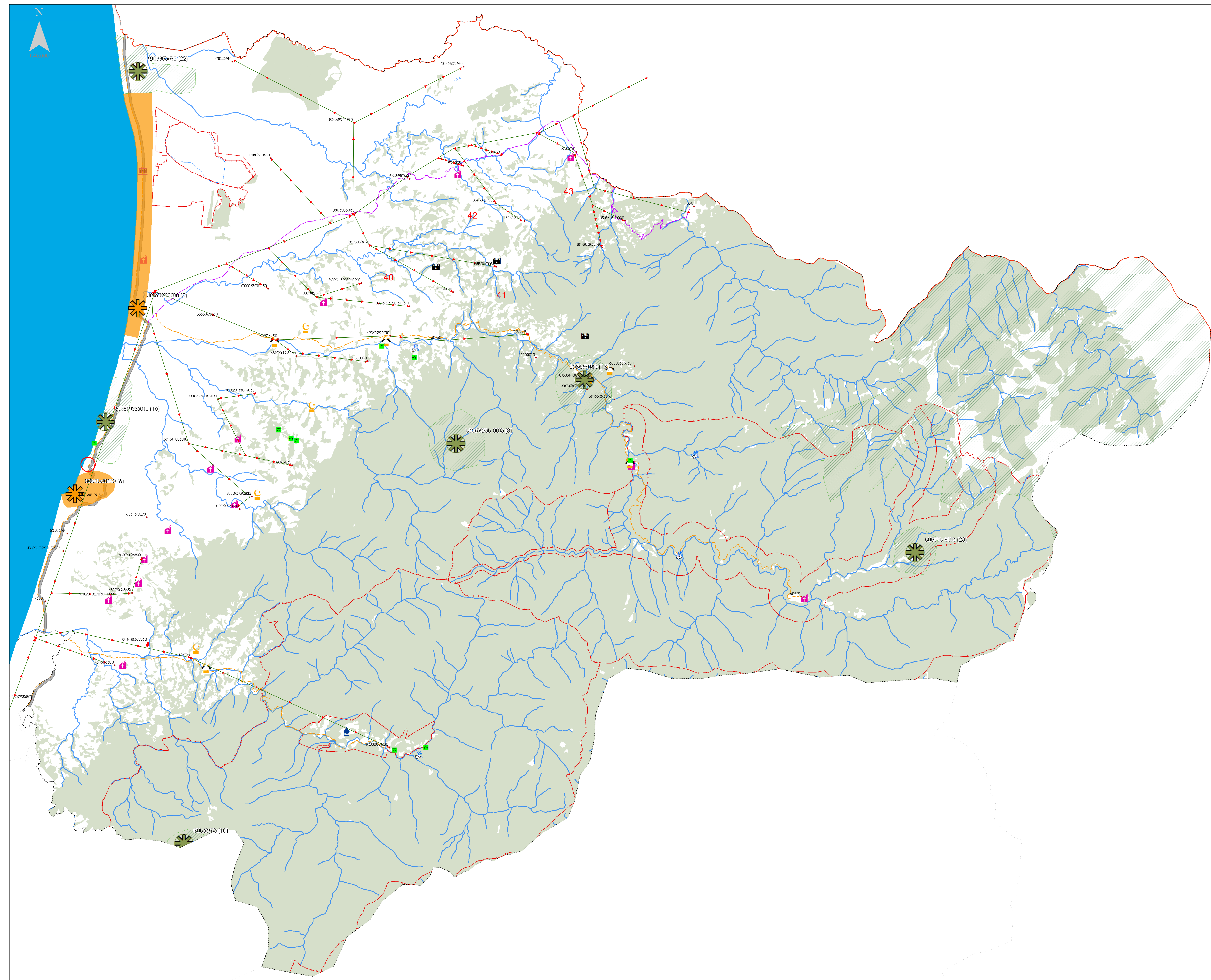

თემატური რუკები

არსებული, საპროგნოზო, ბარიკისა და ავტოტრასის რეკონსტრუქციის და სანიტარული დაცვის ზონები

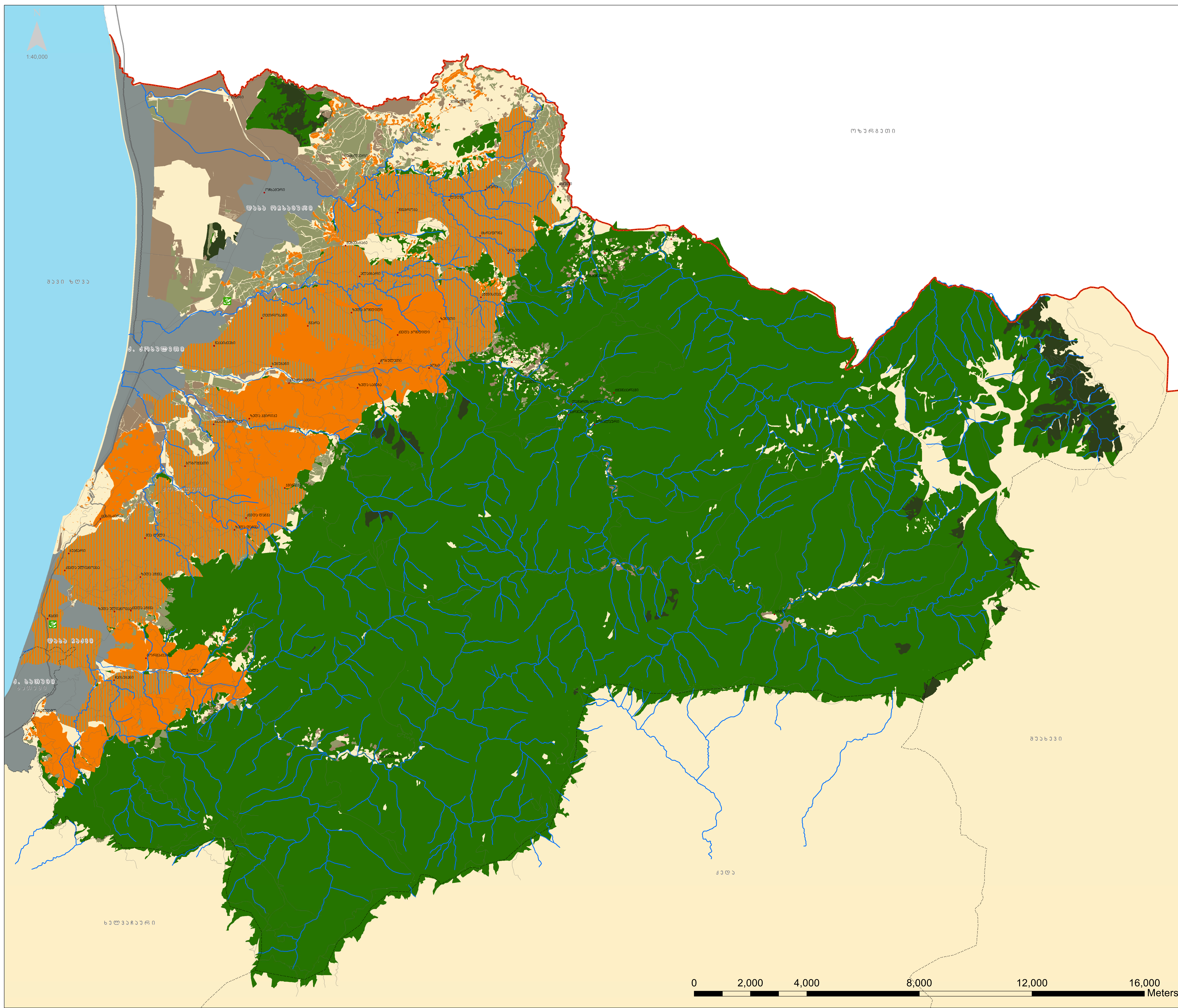
ვიზუალური აღნიშვნები

- არსებული ბარიკის რეკონსტრუქცია
- ტბები და წყლის რეზერვუარები
- ვაკეები
- მუშაობის ადგილები
- ავტოტრასის მოწყობის ადგილები
- მნიშვნელოვანი სასაზღვრო გადასასახი
- სარეზერვუარო ადგილები
- ხეობები
- მნიშვნელოვანი სასაზღვრო გადასასახი
- სასაზღვრო სასაზღვრო გადასასახი
- სასაზღვრო სასაზღვრო გადასასახი
- ავტოტრასის მარშრუტი
- მნიშვნელოვანი ბარიკის მარშრუტი
- სასაზღვრო სასაზღვრო გადასასახი
- დამატებითი ბარიკის რეკონსტრუქცია
- რეკონსტრუქცია
- ავტოტრასის რეკონსტრუქცია
- მნიშვნელოვანი ბარიკის რეკონსტრუქცია
- სასაზღვრო სასაზღვრო გადასასახი
- ავტოტრასის რეკონსტრუქცია
- ბარიკის რეკონსტრუქცია
- სარეზერვუარო ადგილები
- სასაზღვრო სასაზღვრო გადასასახი
- მნიშვნელოვანი ბარიკის რეკონსტრუქცია
- მნიშვნელოვანი ბარიკის რეკონსტრუქცია
- მნიშვნელოვანი ბარიკის რეკონსტრუქცია
- მნიშვნელოვანი ბარიკის რეკონსტრუქცია
- მნიშვნელოვანი ბარიკის რეკონსტრუქცია
- მნიშვნელოვანი ბარიკის რეკონსტრუქცია
- მნიშვნელოვანი ბარიკის რეკონსტრუქცია
- მნიშვნელოვანი ბარიკის რეკონსტრუქცია
- მნიშვნელოვანი ბარიკის რეკონსტრუქცია
- სასაზღვრო სასაზღვრო გადასასახი
- მნიშვნელოვანი ბარიკის რეკონსტრუქცია

თემატიკური რუკები
 არსებული მდგომარეობა
 სოფლის მეურნეობის განვითარების
 პერიპერია

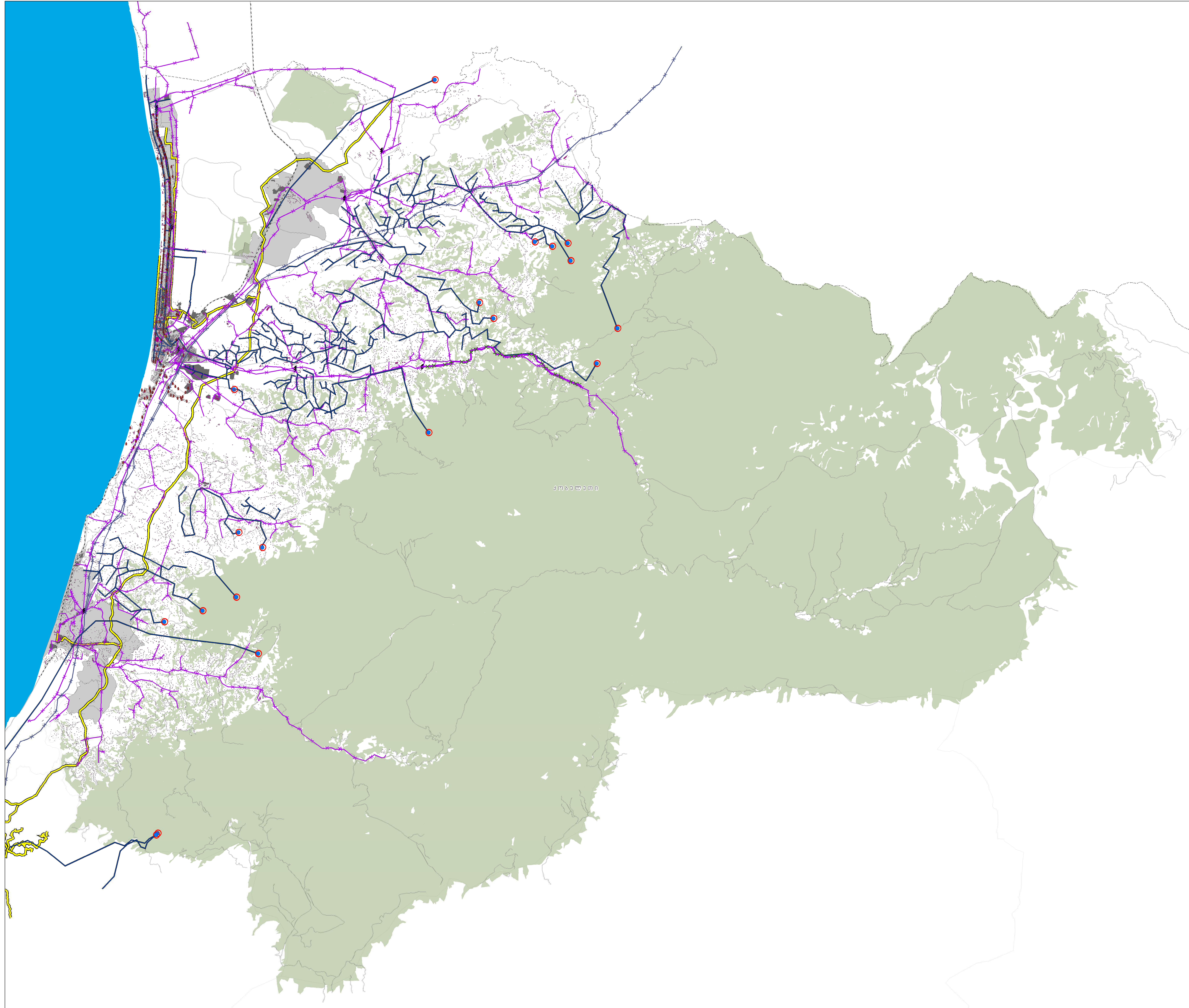
- პირობითი აღნიშვნები**
- ურბანული ტერიტორიები
 - ტიბრასი
 - თბაკარე
 - ჩაი
 - ჰენსი
 - სასაფხურო
 - ტბები და წყლის რეზერვუარები
 - ადგილობრივი მნიშვნელობის გზა
 - მუნიციპალური მნიშვნელობის გზა
 - საერთაშორისო მნიშვნელობის გზა
 - სახელმწიფო ადმინისტრაციული საზღვარი
 - ქალაქის/დასის ადმინისტრაციული საზღვარი
 - მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული საზღვარი
 - სოფლის დასახლებული პუნქტები
 - სანარჩენი და სასაფხურო მეურნეობა

თემატური რუკები
 არსებული მოწყობის რუკა

საინჟინერო პროექტირება, გეოლოგია, გეოგრაფია,
 ურბანული მოწყობა

- პირობითი აღნიშვნები
- არსებული ტერიტორიები
 - ტბები და წყლის ობიექტები
 - სატრანსპორტო ზონა
 - რკინიგზა
 - ადგილობრივი მნიშვნელობის გზა
 - მუნიციპალური მნიშვნელობის გზა
 - რეგიონალური მნიშვნელობის გზა
 - საერთაშორისო მნიშვნელობის გზა
 - მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული საზღვარი
 - ურბანული მოწყობის რუკა
 - ურბანული მოწყობის რუკა
 - სასაზღვრო წყლის სათავა ობიექტები
 - ჰიდროგრაფიული საზღვარი
 - სასაზღვრო წყლის მდინარე

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მოწყობის გეგმა

თემატური რუკები
არსებული მდგომარეობა

წყლის რესურსები და წყალშემკვრები ტერიტორიები

პირობითი აღნიშვნები

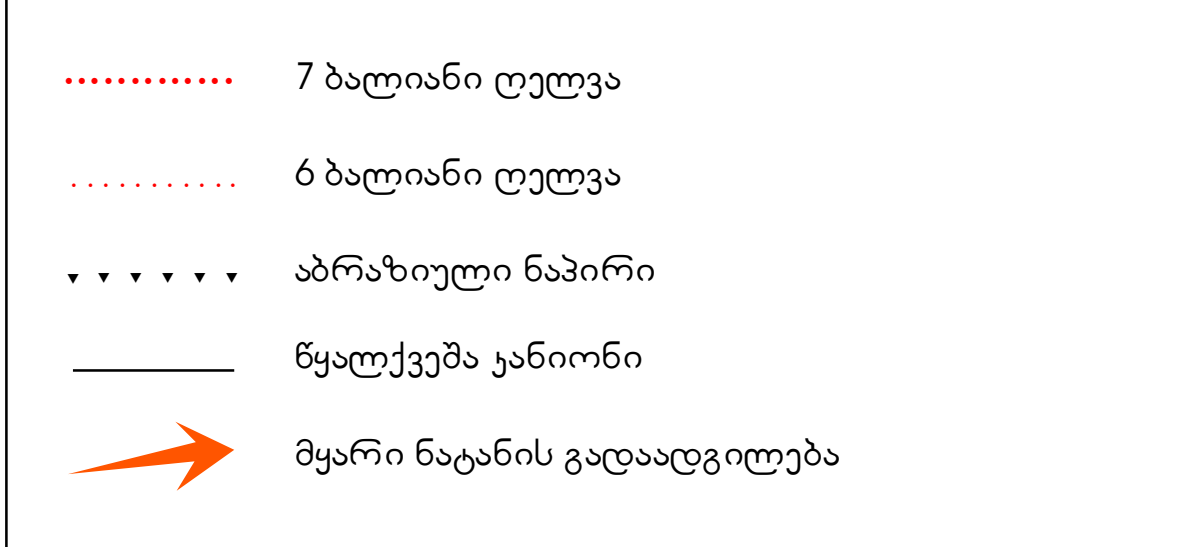
ჩამონადენის ღეწა

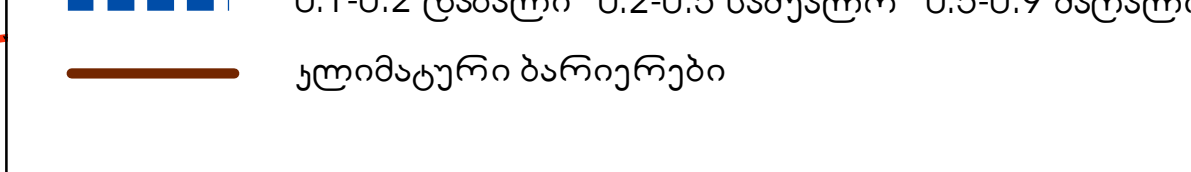
წყალდიდობის წილი მდინარის წლიურ ხარჯში
დანარჩენი ხარჯი

მდინარის მაქსიმალური, მინიმალური და
საშუალო ხარჯები

ზღვის სანაპირო პროექციები

ეროზიული რისკის ზონები

სოფლები

1:40,000

ქობულეთი

0.61

ჯინტრიში

2480

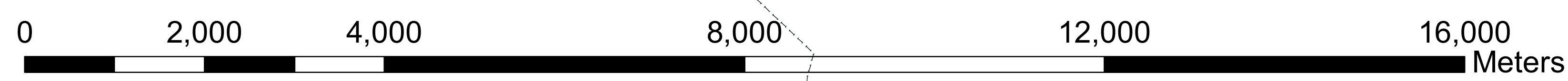
დეხუ

0.35

3108

ჩაქვისწყალი

ჯინტრიში

თემატური რუკები
არსებული მდგომარეობა

სატყეო მასივის დაცვისა და განვითარების ადგილები

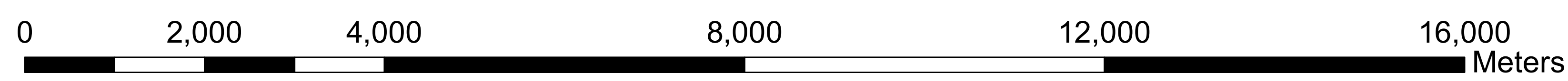
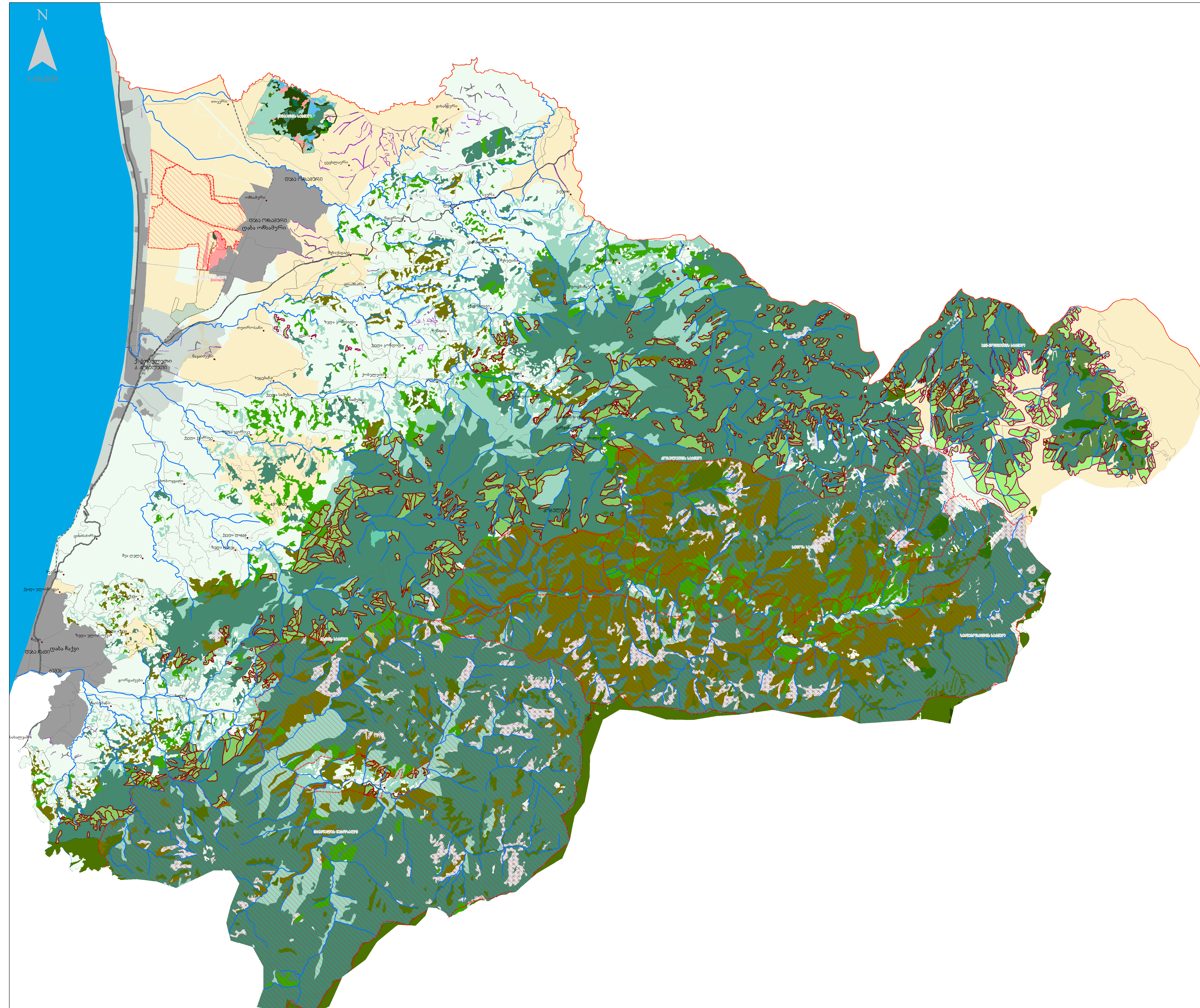
პირობითი აღნიშვნები

პირობითი ნიშნები

- შავი ზღვა

- დაცული ტერიტორიები**
- დაცული ტერიტორიები
- დაცული ტერიტორიების საზღვარი
- მუნიციპალიტეტის საზღვარი
- ქარსაცავი
- ადგილობრივი მნიშვნელობის გზა
- წითელი წუხის რეკტის ენდემი
- სუბალპური ზონები

- უბნები**
- სახეობის ჩამონათვალი**
- ბუჩქნარი
- ნაფეხმომევი სახეობები
- ბზა ეკალიპტი
- არყი
- ღვია, უთხოვარი
- აკაცია გელგევია
- ვერხვი, ტირიფი
- ვერხვი ტირიფი
- თხმელა
- ნეკერჩხალი, იფანი, თელა
- წაბლი, კაკალი
- რცხილა
- მუხა
- წიფელი
- ფიჭვი
- ნაძვი
- სოჭი
- მუნიციპალური მნიშვნელობის გზა
- რკინიგზა
- საერთაშორისო მნიშვნელობის გზა
- სატყეოს ტერიტორიები უბნების მიხედვით
- წიწვოვანი ტყე
- ფოთლოვანი ტყე
- სასოფლო მიწის ნაკვეთები
- სასოფლო მიწის ნაკვეთები
- ქალაქისა და დაბების ტერიტორია
- რაიონები

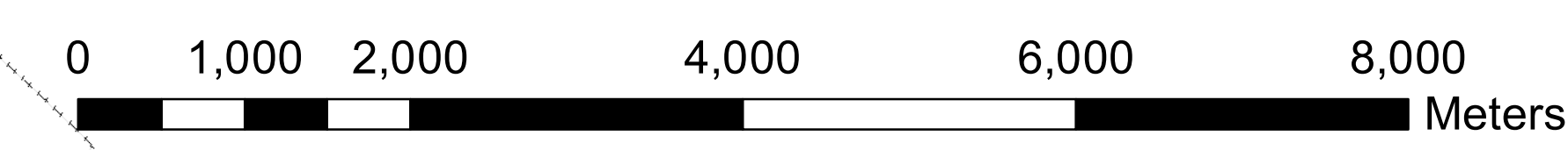
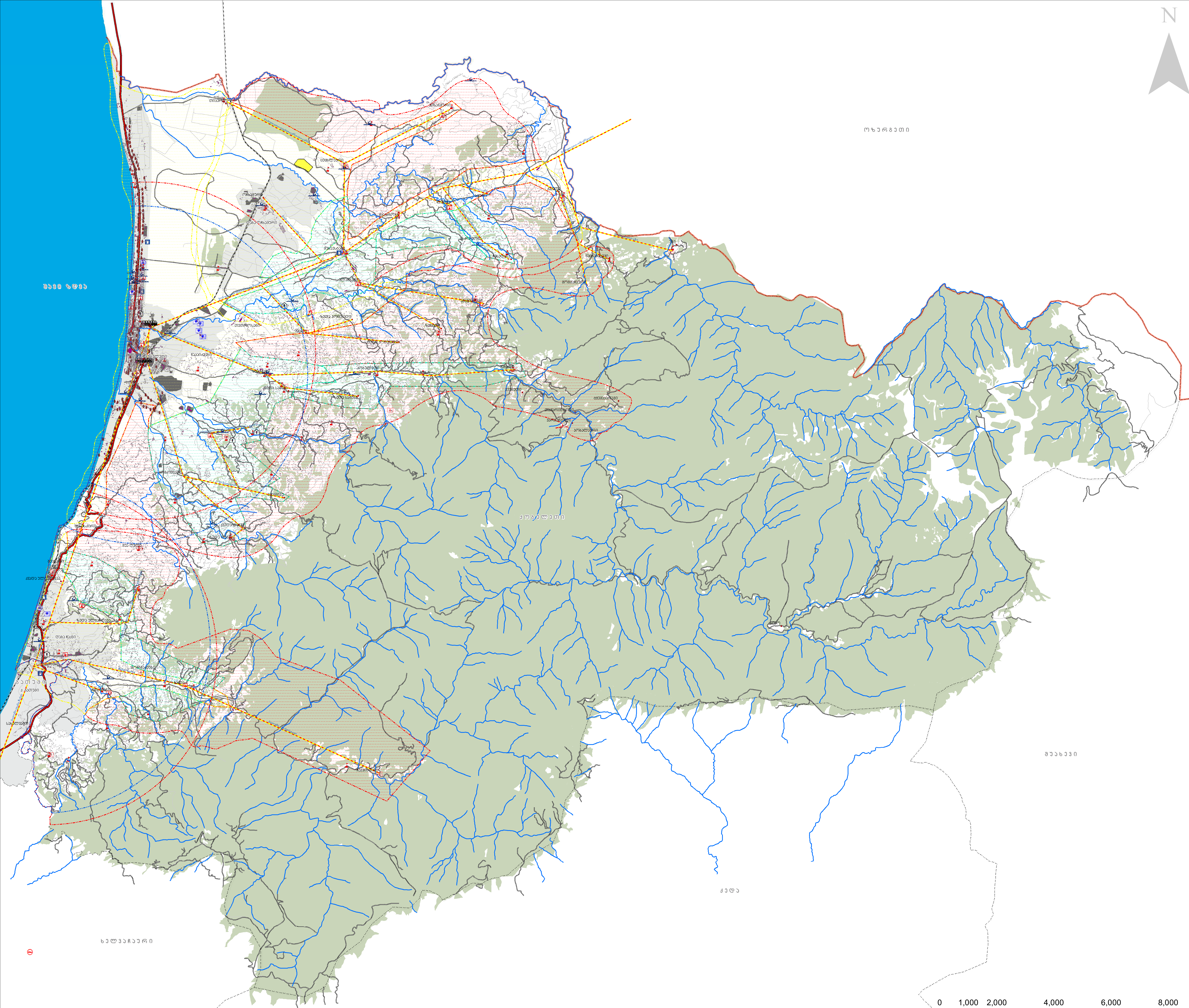
ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მოწყობის გეგმა

თემატური რუკა
არსებული მდგომარეობა

სოციალური და საბუნებრივი ინფრასტრუქტურის რუკა

პირობითი აღნიშვნები

- ურბანული ტერიტორია
 - ტბები და წყლის რეზერვუარები
 - საბუნებრივი ზონები
 - რაიონიზაცია
 - ადგილობრივი მნიშვნელობის გზა
 - მუნიციპალური მნიშვნელობის გზა
 - საერთაშორისო მნიშვნელობის გზა
 - მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული საზღვარი
 - სოფლის დასახლებული პუნქტები
 - აეროპორტი
 - ავტოსადგომი
 - რაიონიზაციის სადგური
 - ქობულეთის მუნიციპალური ავტობრუნავალი მარშრუტი
 - საავტომობილო ხაზი
 - საკლდე
 - უმაღლესი სასწავლებელი
 - კულტურის ცენტრი
 - ჯანდაცვა
 - პირდაპირი კავშირის ცენტრი
 - თემის სამედიცინო პუნქტი
 - საავტომობილო (სასრულყოფილი) სადგომო პუნქტი
 - პოლიცია
 - სახანძრო
 - სოფლის ცენტრი
 - პირდაპირი
 - რელიეფი
 - ნაგებობები
 - სასაზღვრო საზღვარი
 - სასაზღვრო საზღვარი
 - სასაზღვრო საზღვარი
- მ/სთ
- 10
 - 20
 - 60
- სასაზღვრო და საავტომობილო სასაზღვრო, მოქმედების მასშტაბის სინქრონიზაცია
- მდინარე

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მოწყობის გეგმა

თემატური რუკები

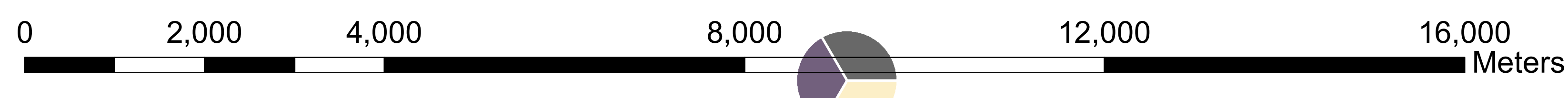
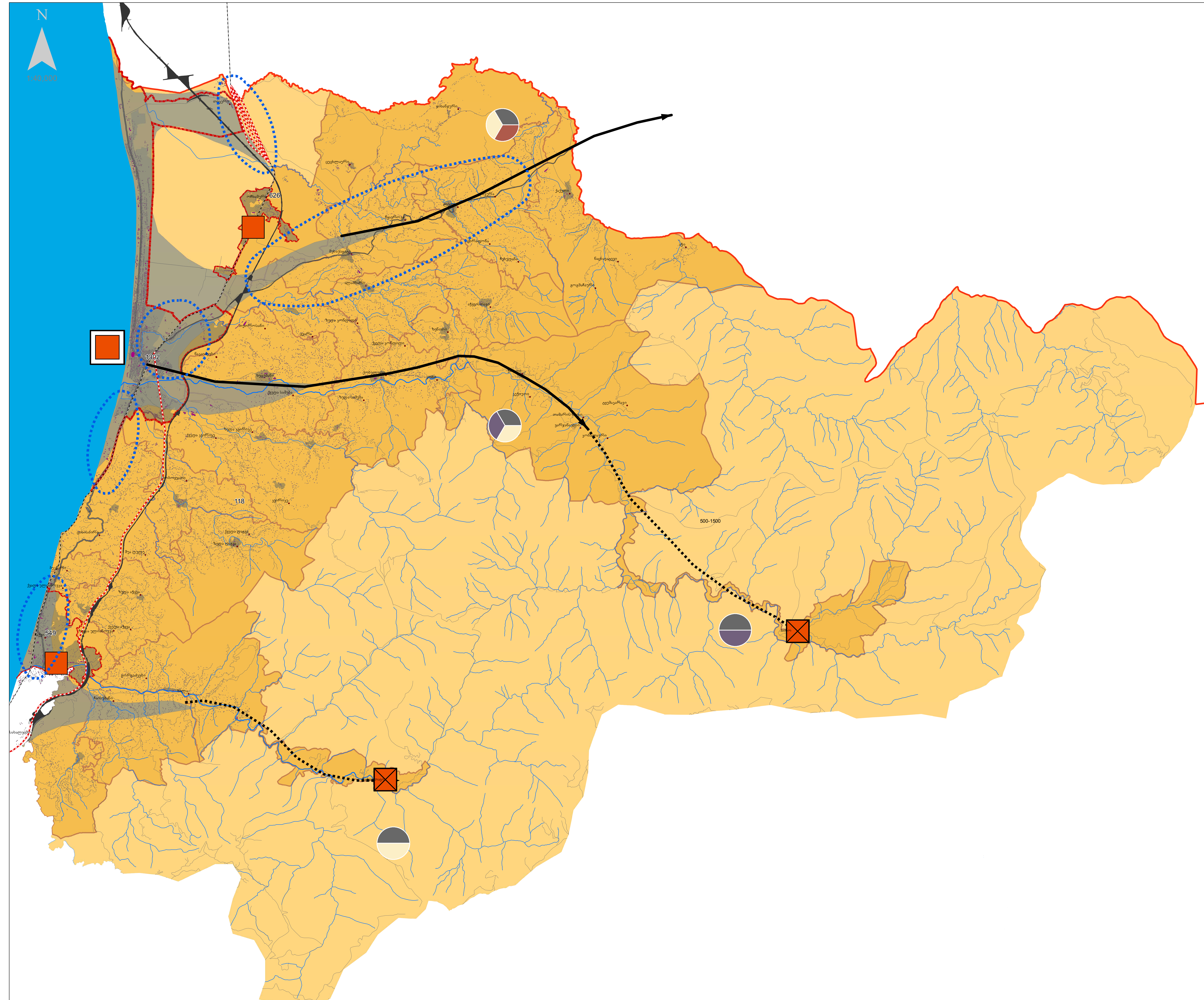
განსახლების, ინფრასტრუქტურის და სივრცით-ტერიტორიული განვითარების გეგმარებითი ღონისძიებები

პირიბითი ნიშნები

- ძირითადი განვითარების ღრძი
- ადგილობრივი განვითარების ღრძი
- რეკონსტრუქციის საზღვარი
- რეკონსტრუქციის საზღვარი
- ავტომატი
- დამის საზღვარი
- ადმინისტრაციული საზღვარი
- მენიუ
- შავი ზედა

განვითარების ცენტრები

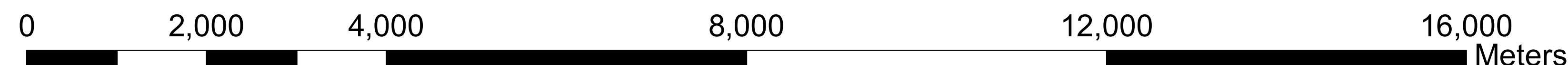
- ინფრასტრუქტურული
- ტურისტული
- სასოფლო
- რეგიონალური
- ტრანსპორტული
- განსახლების ძირითადი არეალი
- თემების საზღვარი
- ადმინისტრაციული ცენტრები
- რეკონსტრუქციის საზღვარი
- სერტიფიცირებული მნიშვნელობის საავტომობილო გზა
- მუნიციპალიტეტში მნიშვნელობის საავტომობილო გზა
- ურბანული ზონა (ზედა)
- სარფი ჩაქვი ოფსამური
- სპეციალიზირებული ცენტრები
- განვითარების ზონები
- რეგიონალური ცენტრი

თემატიკური რუკები
სადაც

სივრცითი აბაზონები

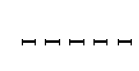

- პირობითი აღნიშვნები
- ურბანული ტერიტორია
 - თევზისა და სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთები
 - ბუნებრივი ლანდშაფტური ტერიტორია
 - ლანდშაფტურ სარეაბილიტაციო ტერიტორია
 - სამრეწველო ზონა
 - თევზისა და სასოფლო-სამეურნეო ტერიტორია
 - საცხოვრო ფონდი
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორია
 - სააგროტურისტო სასოფლო-სამეურნეო ნაკვეთები
 - ჯალბანი
 - ტბები და ფლუმის ობიექტები
 - სატრანსპორტო ზონა
- ურბანული ტერიტორიის საზღვარი
--- რკინიგზა
--- ავტოტრასები მნიშვნელოვანი გზა
--- მუნიციპალური მნიშვნელოვანი გზა
--- საერთაშორისო მნიშვნელოვანი გზა
--- ქალაქის/დასის ადმინისტრაციული საზღვარი
--- მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული საზღვარი
• სოფლის დასახლებული პუნქტები
- სასაფლაო ზონა
- ურბანული ნაკრძალის ტერიტორია
- სახელმწიფო პარკის ტერიტორია
- არააღსრულები ზონა
- საგონადარო მუშაობის შესაძლებელი ტერიტორია
- ღია სივრცის უბნის ზონა
- ხაზი
- კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლი
- ეკლესია
- ავტოსადგომი
- ღია სივრცის უბნის ნაწილი
- ჰიდროლოგიური საზღვარი

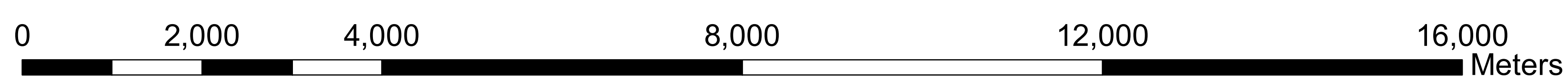
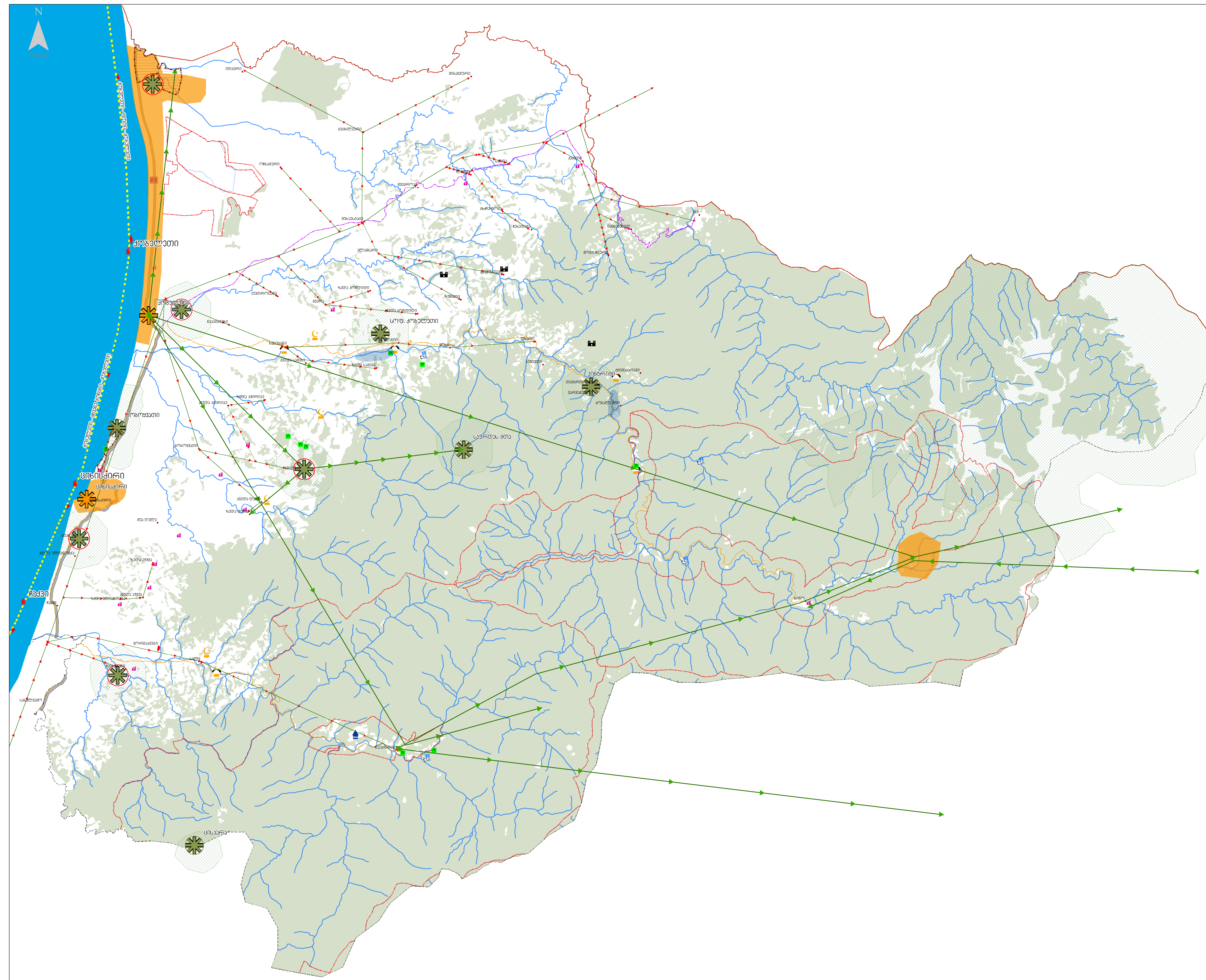

თემატური რუკები

საკანონმდებლო, საკანონმდებლო, ბუნებისა და კულტურის მემკვიდრეობის და სანიტარული დაცვის ზონები

პროგნოზირებული უბნები

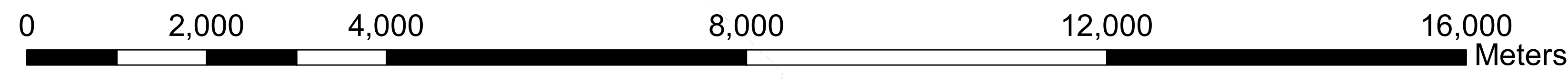
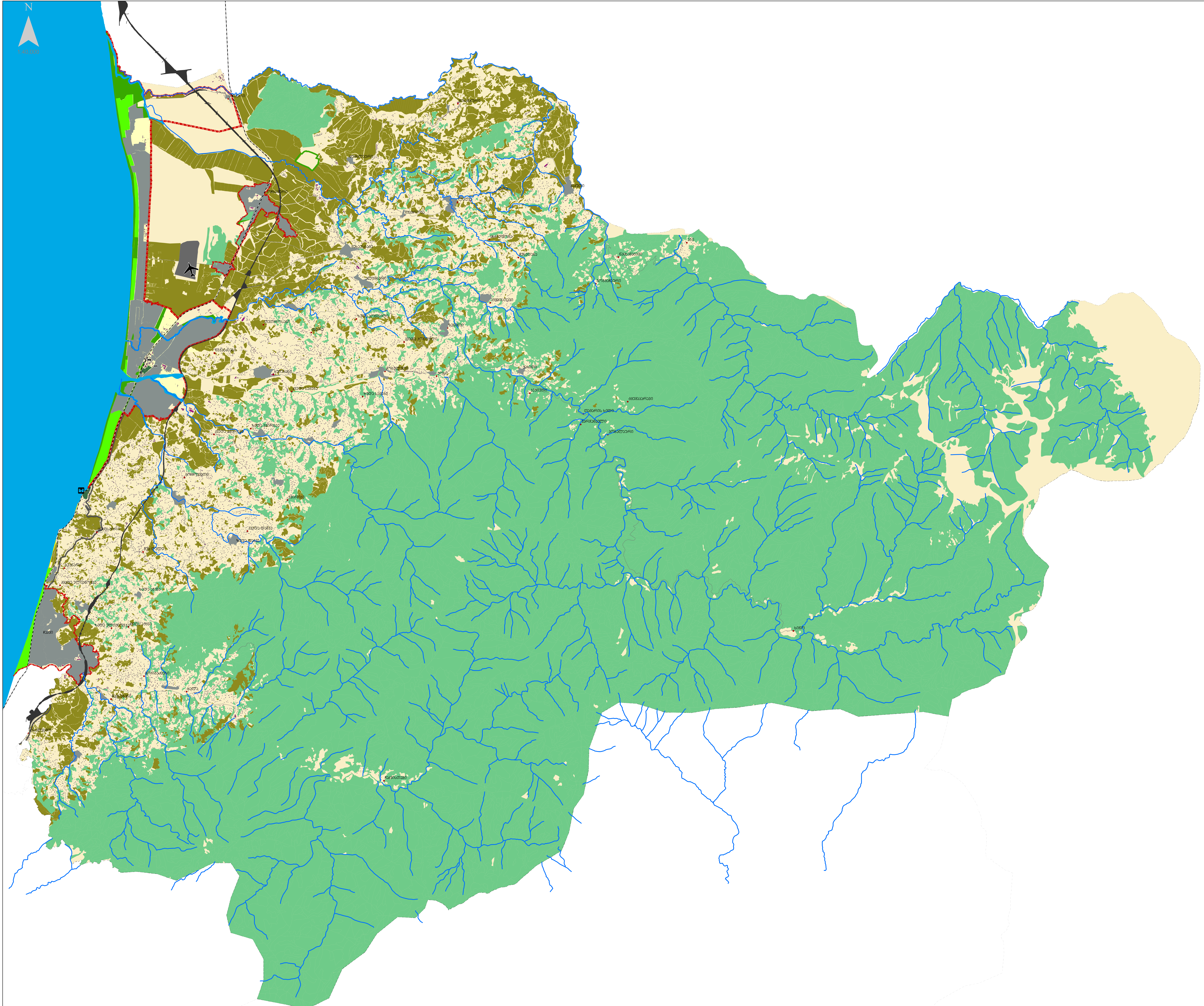
- ურბანული ტერიტორიები
- ტბები და წყლის მემკვიდრეობის ზონები
- მუშაობის უბნები
- მღვდელმთავრობის შენობა
- ადგილობრივი მთავრობის შენობა
- სკოლა
- მრევლის სახლი
- სინაგოგა
- მღვდელმთავრობის შენობა
- მღვდელმთავრობის შენობა
- სასაზღვრო დაცვით
- სასაზღვრო საზღვარი
- აეროპორტის მარშრუტი
- მემკვიდრეობის ტერიტორიის მარშრუტი
- საერთაშორისო აეროპორტის მარშრუტი
- დაცული ტერიტორიების საზღვარი
- რეინტენსიფიკაცია
- ადგილობრივი მნიშვნელობის გზა
- მნიშვნელოვანი მნიშვნელობის გზა
- საერთაშორისო მნიშვნელობის გზა
- კულტურული მემკვიდრეობის უბნის საზღვარი
- აეროპორტის მარშრუტი
- სოფლის დასახლებული პუნქტები
- ურბანული ტერიტორია
- სასაზღვრო დაცვის საზღვარი
- პროექტირებული ურბანული ტერიტორიები
- პროექტირებული მნიშვნელობის უბნის საზღვარი
- 1...43 კმ (მნიშვნელობის საზღვარი)
- აეროპორტი
- სასაზღვრო დაცვით (სანიტარული დაცვის II ზონა)
- სასაზღვრო დაცვით (სანიტარული დაცვის I და II ზონებით)
- სასაზღვრო დაცვით
- აეროპორტის სანიტარული დაცვის ზონა (II ზონა)
- პრეპროექტირებული აეროპორტის მარშრუტი
- პრეპროექტირებული სასაზღვრო დაცვით
- პრეპროექტირებული აეროპორტი

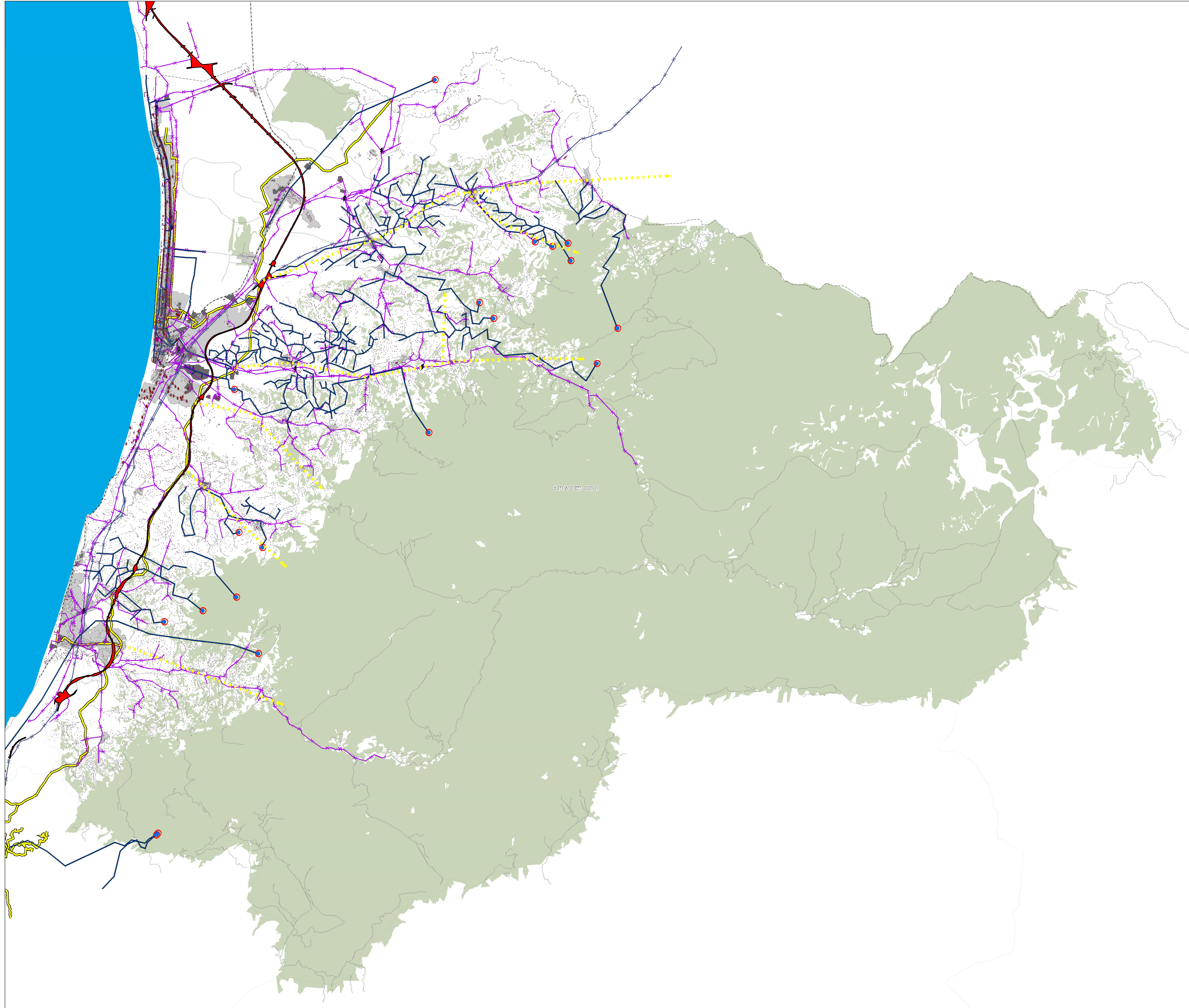
თემატიკური რუკები

სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

- პრობლემური უბნები
- ურბანული ტერიტორიები
 - თავისუფალი სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთები
 - ლანდშაფტურ სარეაბილიტაციო ტერიტორიები
 - თავისუფალი ტერიტორიები
 - საბუნებრივი ჯიშები
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები
 - საარსებო-სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთები ულაკები
 - ცხები და წყლის რეზერვუარები
 - საბრუნავი ხეობები
- სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიების საზღვარი
- დაბალი ტერიტორიების საზღვარი
 - რეინტენსიფიკაცია
 - უფრო მეტი განვითარების გზა
 - მნიშვნელოვანი განვითარების გზა
 - საერთაშორისო განვითარების გზა
 - ქალაქის/დაბის ადმინისტრაციული საზღვარი
 - მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული საზღვარი
- სოფლის მეურნეობის განვითარების უბნები
- სოფლის მეურნეობის განვითარების უბნები
 - ✈ აეროპორტი
 - 🚂 ავტოსადგომი

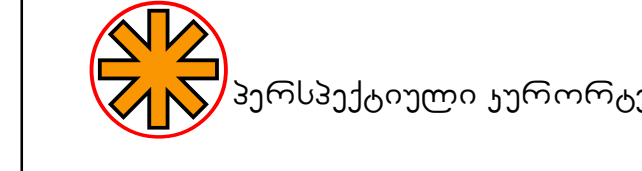
- პირობითი აღნიშვნები**
- ██████████ ურბანული ტერიტორიები
 - ██████████ ტერიტორიული რეზერვები
 - ██████████ სატრანსპორტო ზონა
 - რკინიგზა
 - ავტომობილური გზის სტრუქტურის ხაზი
 - მნიშვნელოვანი გზის სტრუქტურის ხაზი
 - საერთაშორისო გზის სტრუქტურის ხაზი
 - მნიშვნელოვანი ადრინისტრაციული საზღვარი
 - ელექტრომომარაგების ხაზი
 - ელექტრომომარაგების ხაზი
 - (წითელი) სასაბუნების ისტორიული ძეგლები
 - (ლურჯი) სასაბუნების მნიშვნელოვანი
 - (ყვითელი) არსებული მასშტაბი
 - (წითელი) ადრინისტრაციული საზღვრის მნიშვნელოვანი

თემატიკური რუკები
ხელვა

ავტორიზირებული აეროფოტო

პირობითი აღნიშვნები

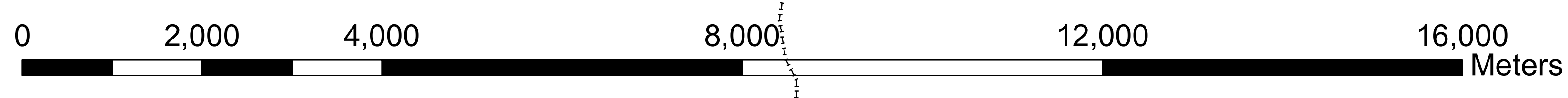
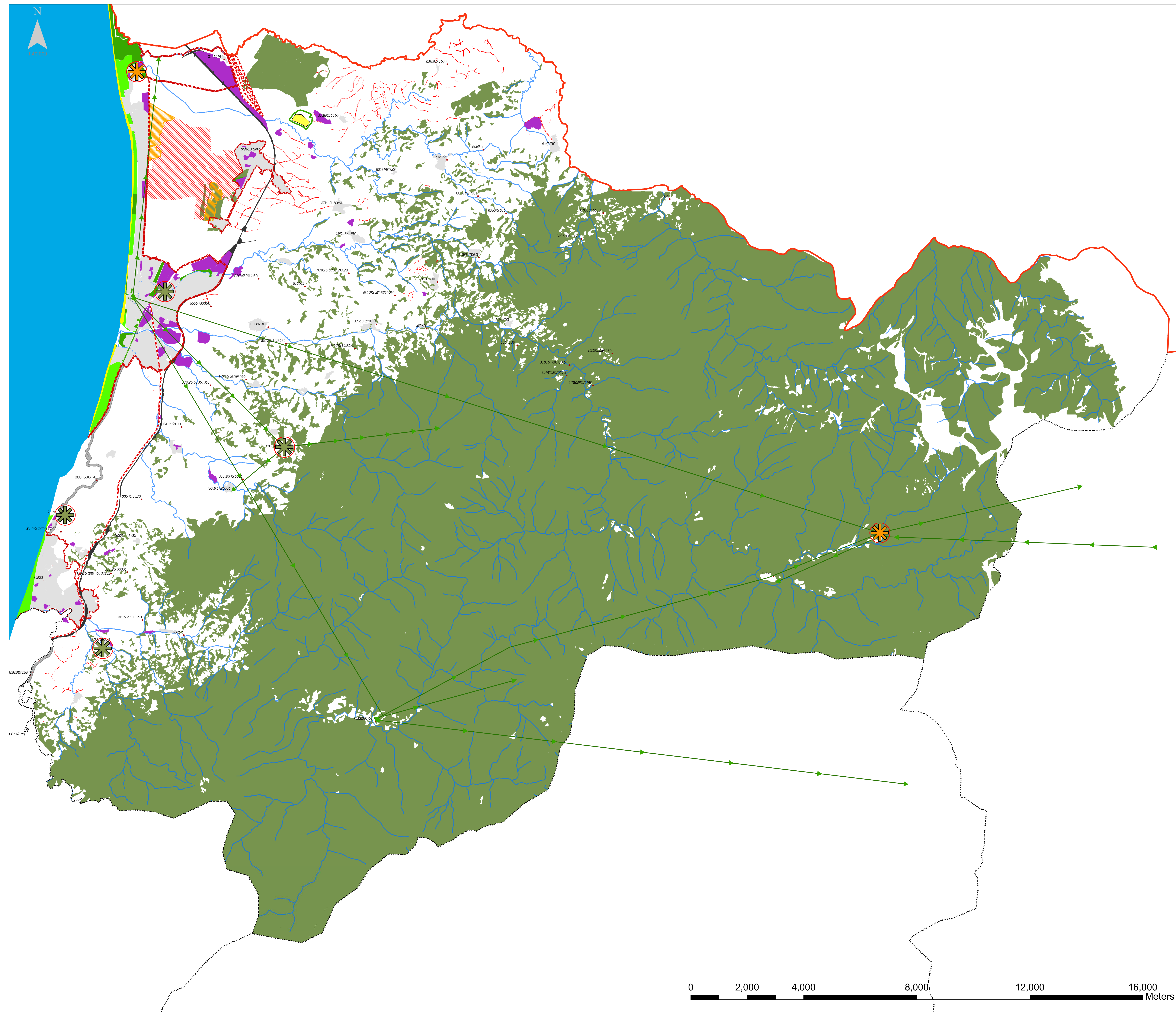

ავტორიზირებული აეროფოტო
ავტორიზირებული საეროფოტო

- აუტორიზირებული მარშრუტი
- ავტორიზირებული სასაზღვრო
- მუნიციპალიტეტის სასაზღვრო
- ტერიტორიის სასაზღვრო
- ადმინისტრაციული სასაზღვრო
- რეინტეგრაციის სასაზღვრო
- ავტობანი
- ზღვა
- საეროფოტო საეროფოტო
- საეროფოტო
- სამრეწველო ტერიტორია
- ურბანული ტერიტორია
- ინფრასტრუქტურა
- ქარსაცვა
- სოფლები
- საეროფოტო მნიშვნელობის გზა
- მუნიციპალური მნიშვნელობის გზა
- მდინარე

ჭაობი

- ჭაობი
- ადგილობრივი ტერიტორია
- დაცული ტერიტორიები
- ტყე
- მდინარე

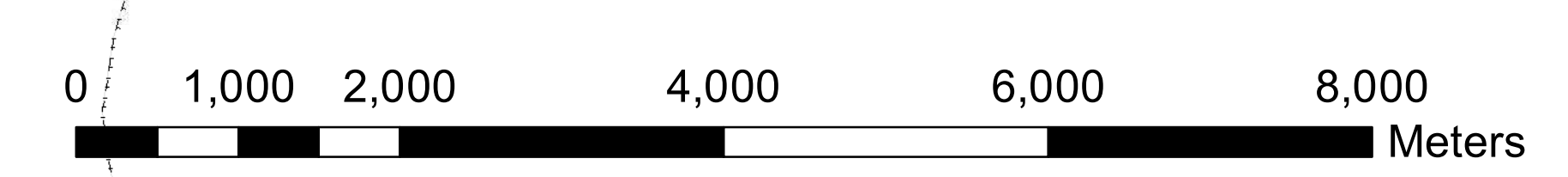
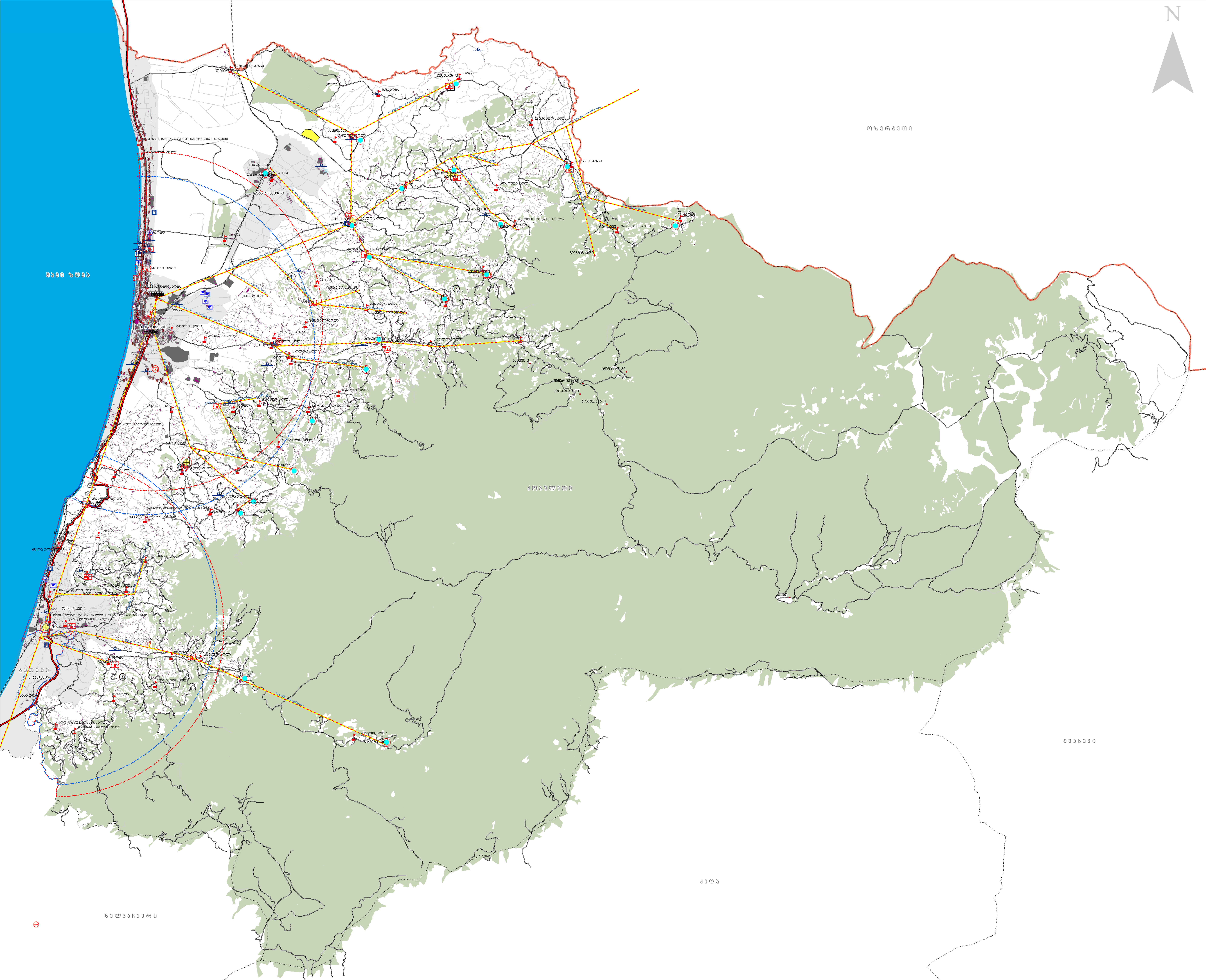
ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მოწყობის გეგმა

თემატური რუკები
ნაღვა

სოციალური და საბუნებრივი ინფრასტრუქტურის რუკა

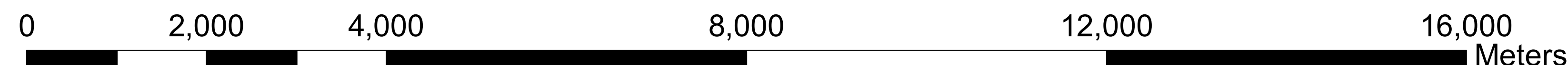
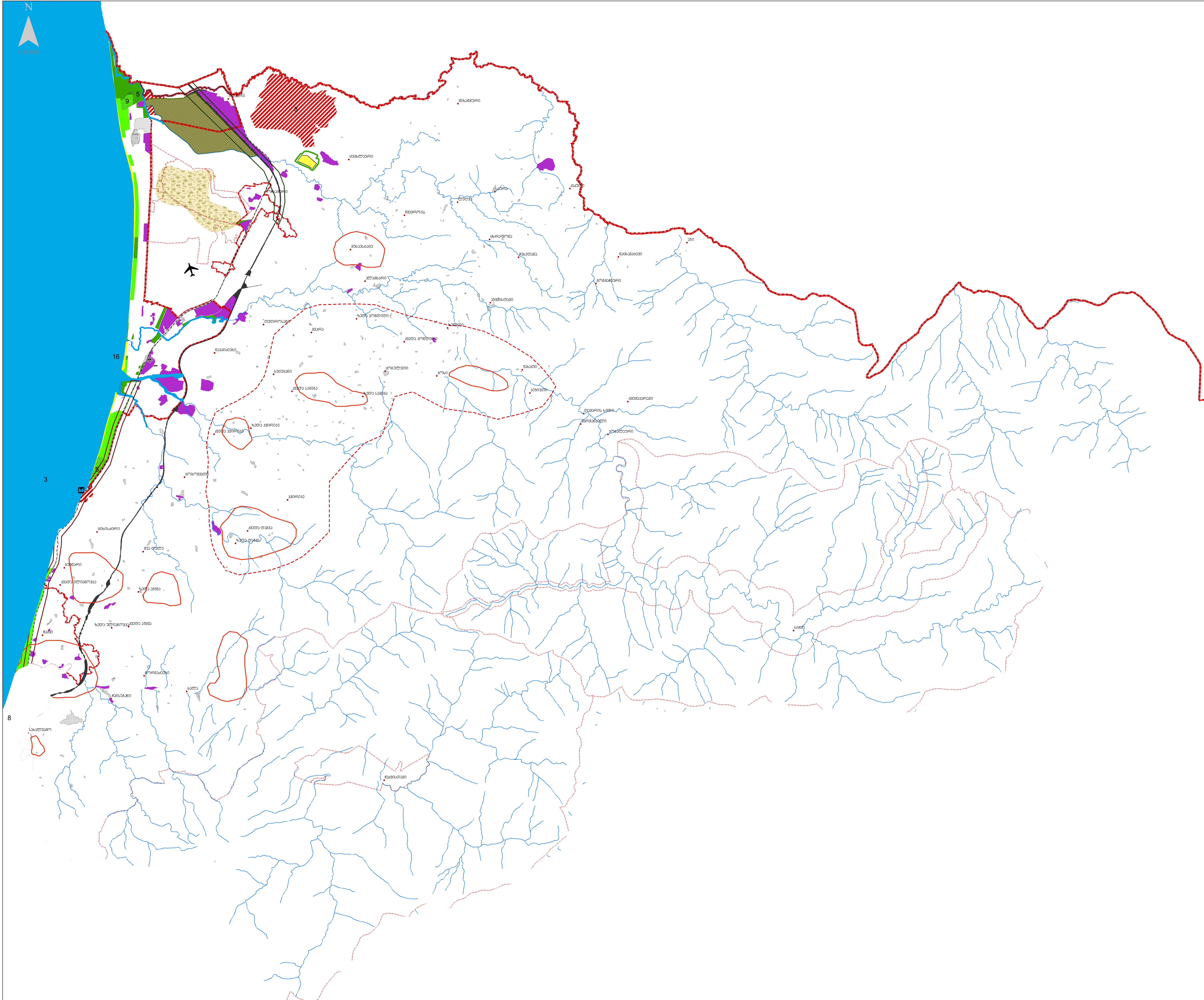
პირობითი აღნიშვნები

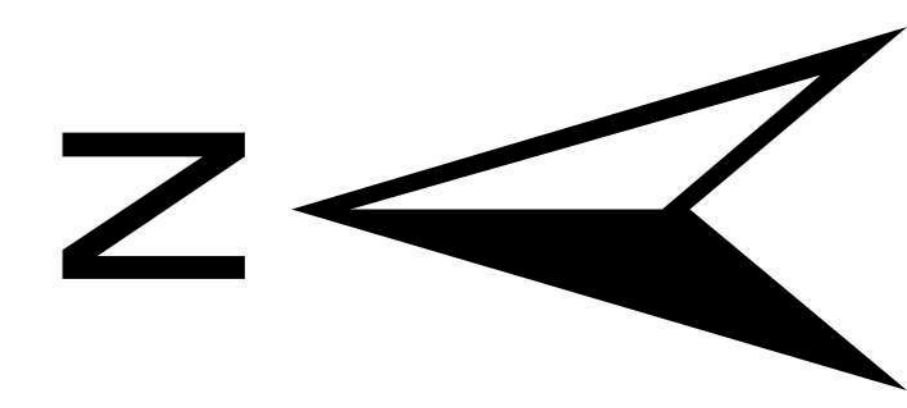
- ურბანული ტერიტორიები
- ტბები და წყლის ობიექტები
- საბუნებრივი ზონები
- რაიონიზაცია
- ადგილობრივი მნიშვნელობის გზა
- მუნიციპალური მნიშვნელობის გზა
- საერთაშორისო მნიშვნელობის გზა
- მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული საზღვარი
- სოფლის დასახლებული პუნქტები
- აეროპორტი
- ავტოსადგომი
- რაიონიზაციის საფარი
- ქობულეთის მუნიციპალური ავტობრუნის მარშრუტი
- საავტომობილო გზის საფარი
- უმაღლესი სასწავლებელი
- ადგილობრივი მნიშვნელობის ცენტრი
- კვლევითი ცენტრი
- მუნიციპალური მნიშვნელობის ცენტრი
- საავტომობილო (სასაფრთხო) საფარი
- პოლიცია
- სახანძრო
- ჰიდროლოგი
- ნაგებობების რეზერვუარი
- სახანძროს საფრთხილზე დასახლების მოქმედების არეალი
- სასაფრთხო საფარი დასახლების მოქმედების არეალი
- სახანძროს საფრთხეზე დასახლების მოქმედების არეალი
- ვებინარული ცენტრი (პერსპექტიული)
- აუტორიტეტის ცენტრი (პერსპექტიული)
- საავტომობილო გზის ცენტრი (პერსპექტიული)

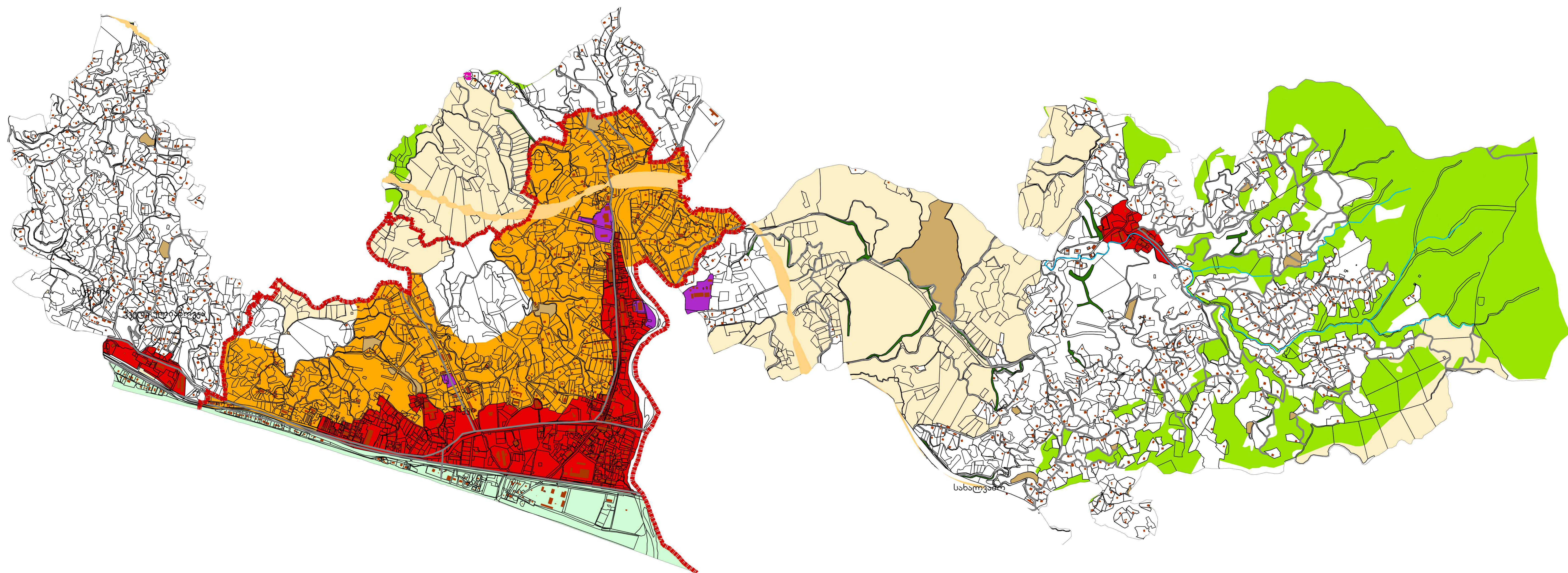
თემატიკური რუკები
სადაც
გეგმარებითი შეზღუდვები,
კონფლიქტები

- პრობლემური ადგილები
- ბუნებრივი დაცვითი ტერიტორიები
 - დაცვითი საკანონმდებლო ტერიტორიები
 - საგანგებო ზონები
 - ჯალბანი
 - ბაზი და წყლის რეზერვუარი
 - დამცავი ტერიტორიების საზღვარი
 - დაცვითი ტერიტორიების საზღვარი
 - რკინიგზა
 - ავტომაგისტრალი
 - მუნიციპალიტეტის საზღვარი
 - საერთაშორისო საზღვარი
 - ქალაქის/სოფლის ადმინისტრაციული საზღვარი
 - მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული საზღვარი
 - სოფლის დასახლებული პუნქტები
 - სასაზღვრო ზონები
 - არსებული ნაგებობების დაცვითი ტერიტორია
 - სასაზღვრო ზონების დაცვითი ტერიტორია
- სხვა
- დაბნელება
 - აეროდრომი
 - ავტოსადგომი
 - დამცავი ტერიტორიების საზღვარი
 - გეოლოგიურად დაუცავი ტერიტორია

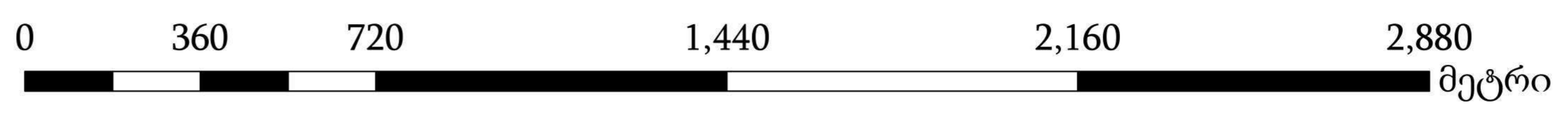

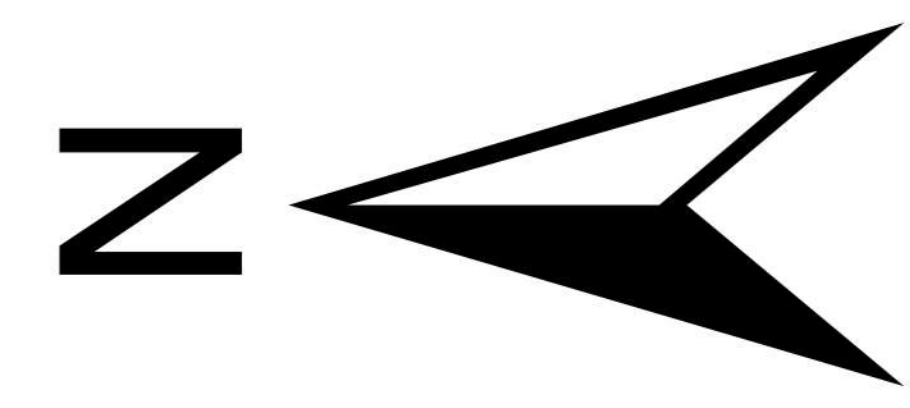
ღაბა ჩაქვი
ბუხნარი
ქვედა ულიანოვხა
სახალვაშო

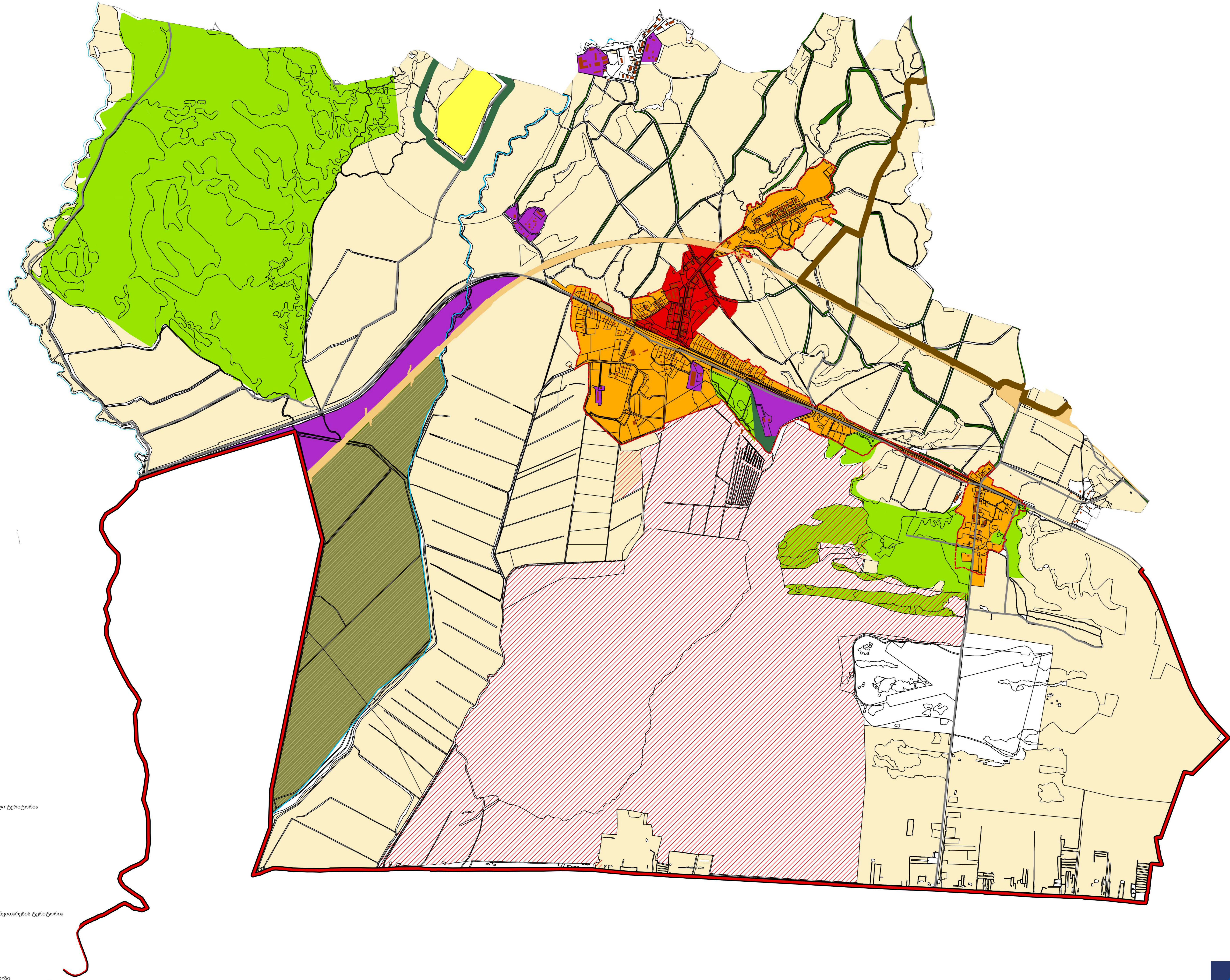
- პირობითი ნიშნები**
- დაბის საზღვარი
 - ეკლესია
 - რაიონული ცენტრი (სოფელი)
 - გზა
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენიხა
 - საკვატორი ფენა
 - ცენტრალური ტერიტორიები
 - საცხოვრებელი ზონა
 - საკურორტო-საერეკრეაციო ზონა
 - სპეც. ტერიტორიები
 - სამრეწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - კარსაკვი
 - ტყე
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

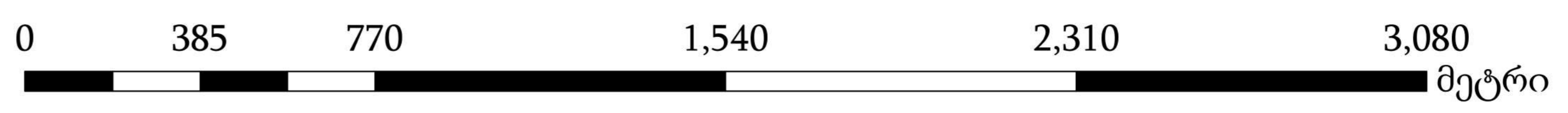
ქობულეთის მუნიციპალიტეტის
სივრცითი მოწყობის გეგმა
თემატური რუკები

ოჩხამური
თიხარი

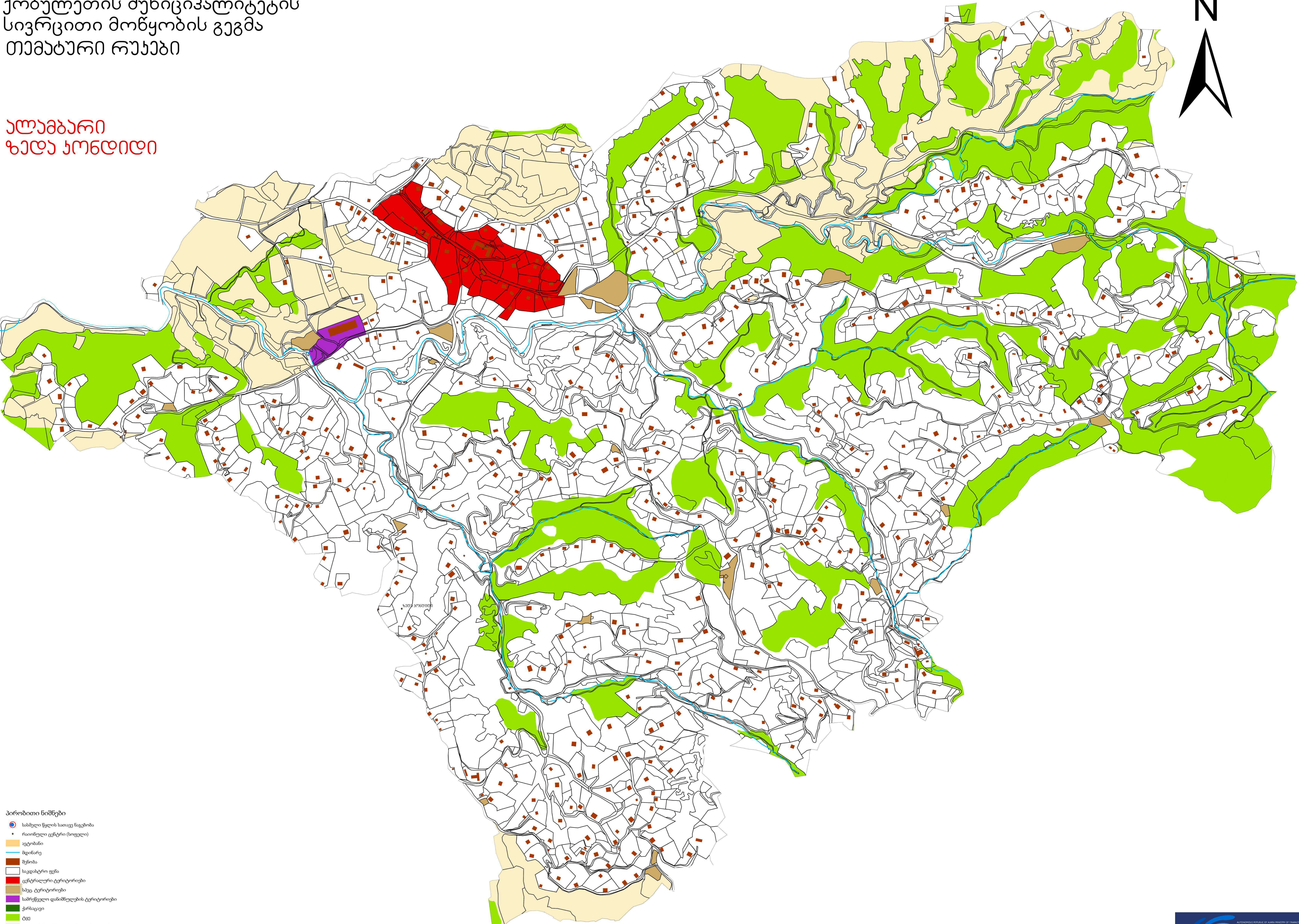
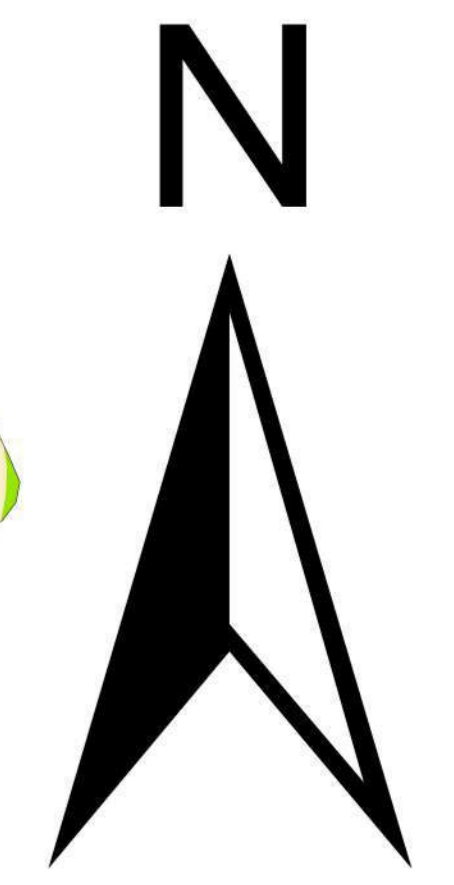

- პირობითი ნიშნები
- დაბის საზღვარი
 - ქ. ქობულეთის საზღვარი
 - საზოგადოებრივი მშენებლობის გამომწვეული ტერიტორია
 - ნაგავსაფარი
 - მწვანე ზოლი
 - გზა
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენიანა
 - საკვატრო ფენა
 - ცენტრალური ტერიტორიები
 - საცხოვრებელი ზონა
 - სპორტისა და კეთილი დაცემის შესაძლო განვითარების ტერიტორია
 - საუკ. ტერიტორიები
 - სამრეწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - ქარსაფეი
 - დადებული ტერიტორიები
 - ტბა
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

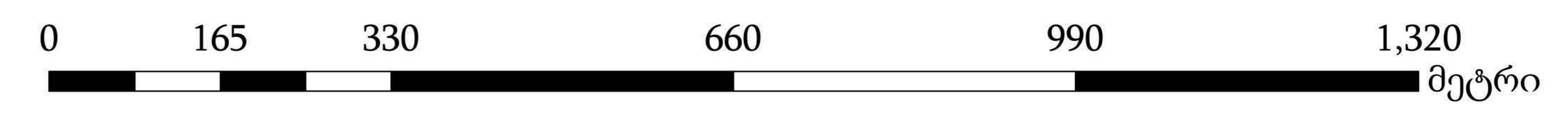

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის
სივრცითი მოწყობის გეგმა
თამაბური რუკები

ულაბარი
ზელა ჯონდილი

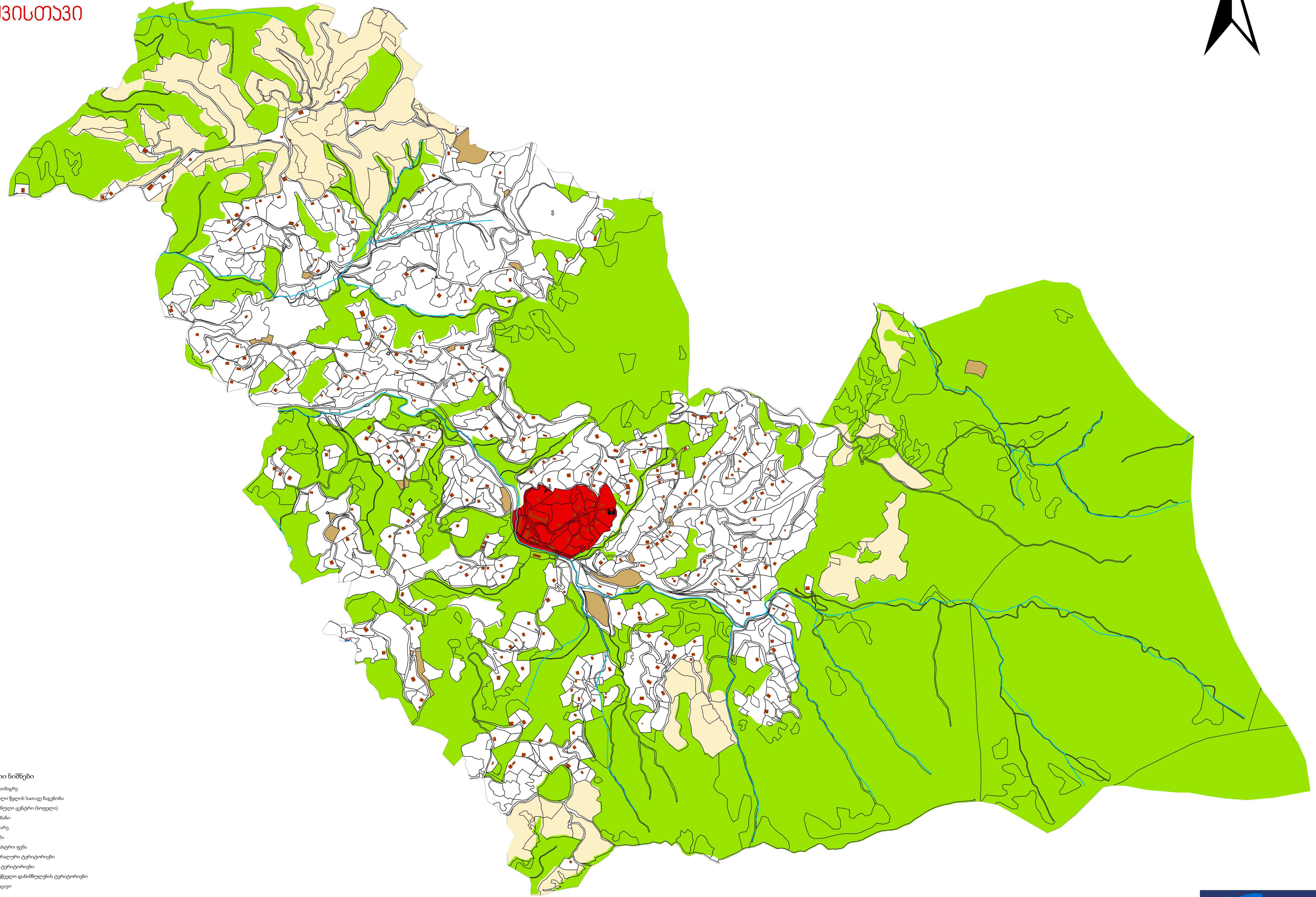
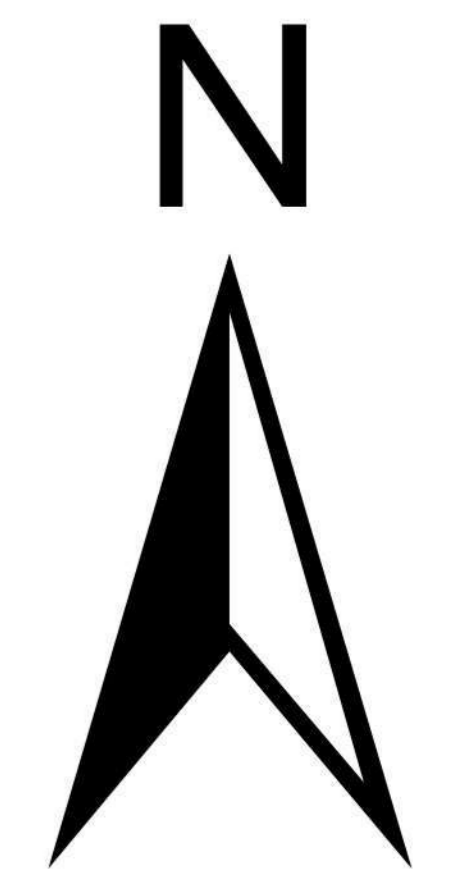

- პირობითი ნიშნები
- სასმელი წლის სათავე წაგებობა
 - რაიონული ცენტრი (სოფელი)
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენიბა
 - საკდასტრო ფენა
 - ცენტრალური ტერიტორიები
 - სპეც. ტერიტორიები
 - სამოწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - კარსაკვეი
 - ტყე
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

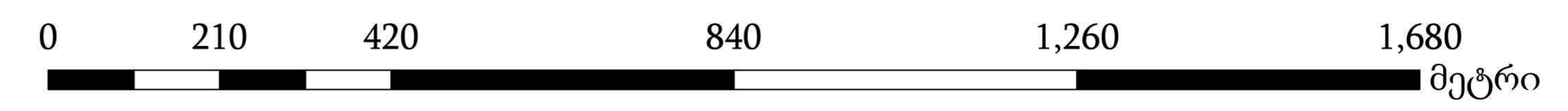

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის
სივრცითი მოწყობის გეგმა
თამაბური რუკები

აჭყვისთავი

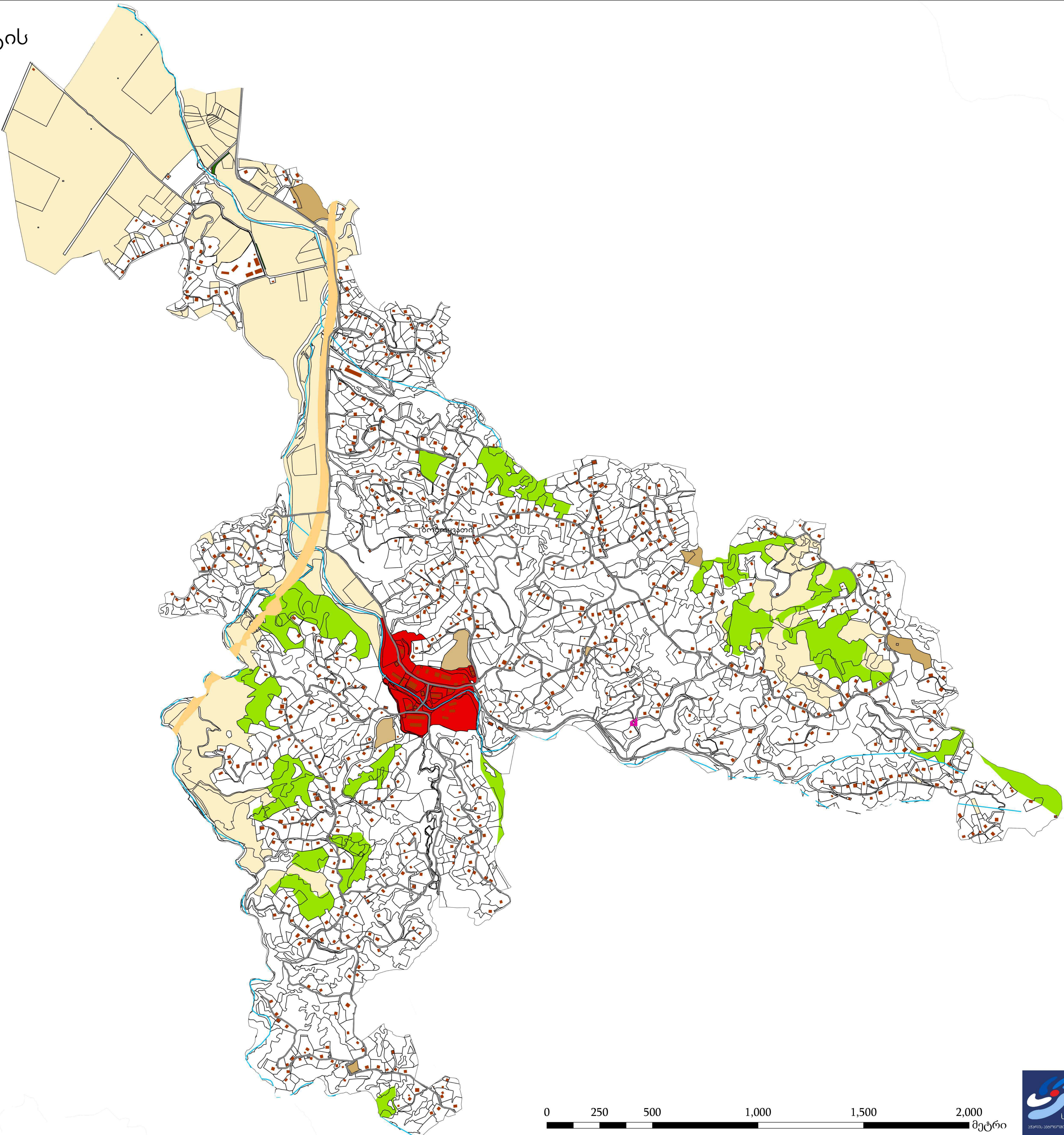
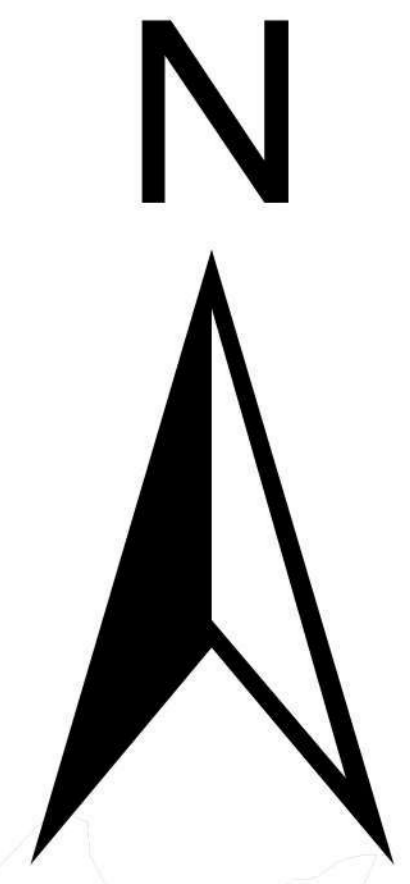
- პირობითი ნიშნები
- ცენტრალური
 - სასაზღვრო წილის სათავე ნიშნები
 - რაიონული ცენტრი (სოფელი)
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენი
 - საკვატრო ფენა
 - ცენტრალური ტერიტორიები
 - სავე. ტერიტორიები
 - სამრეწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - კარსადევი
 - ტყე
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

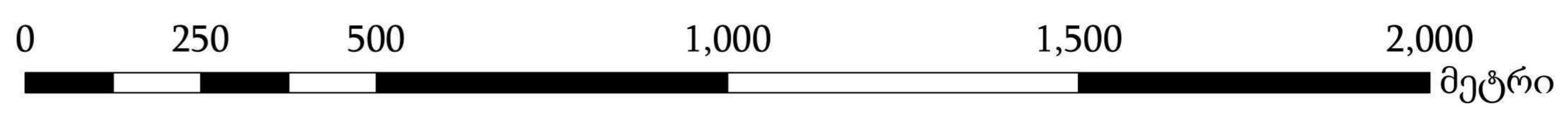
ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მონაცემების გეგმა

თამაბური რუკები

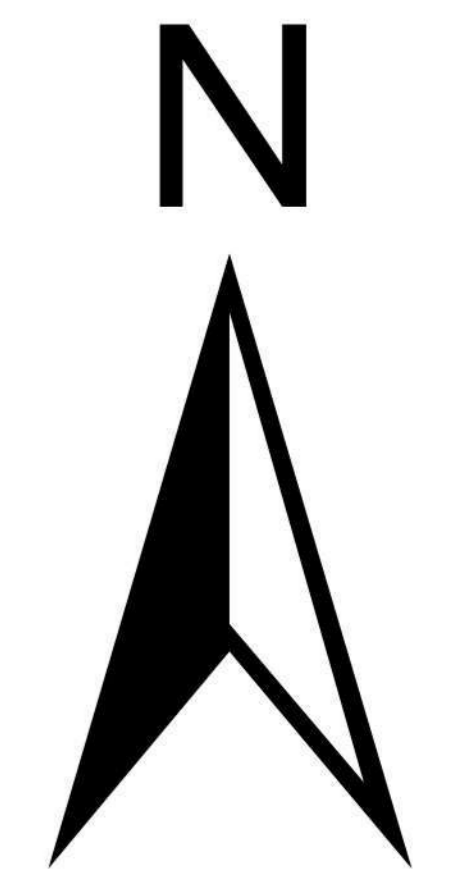
ზოგოვანი

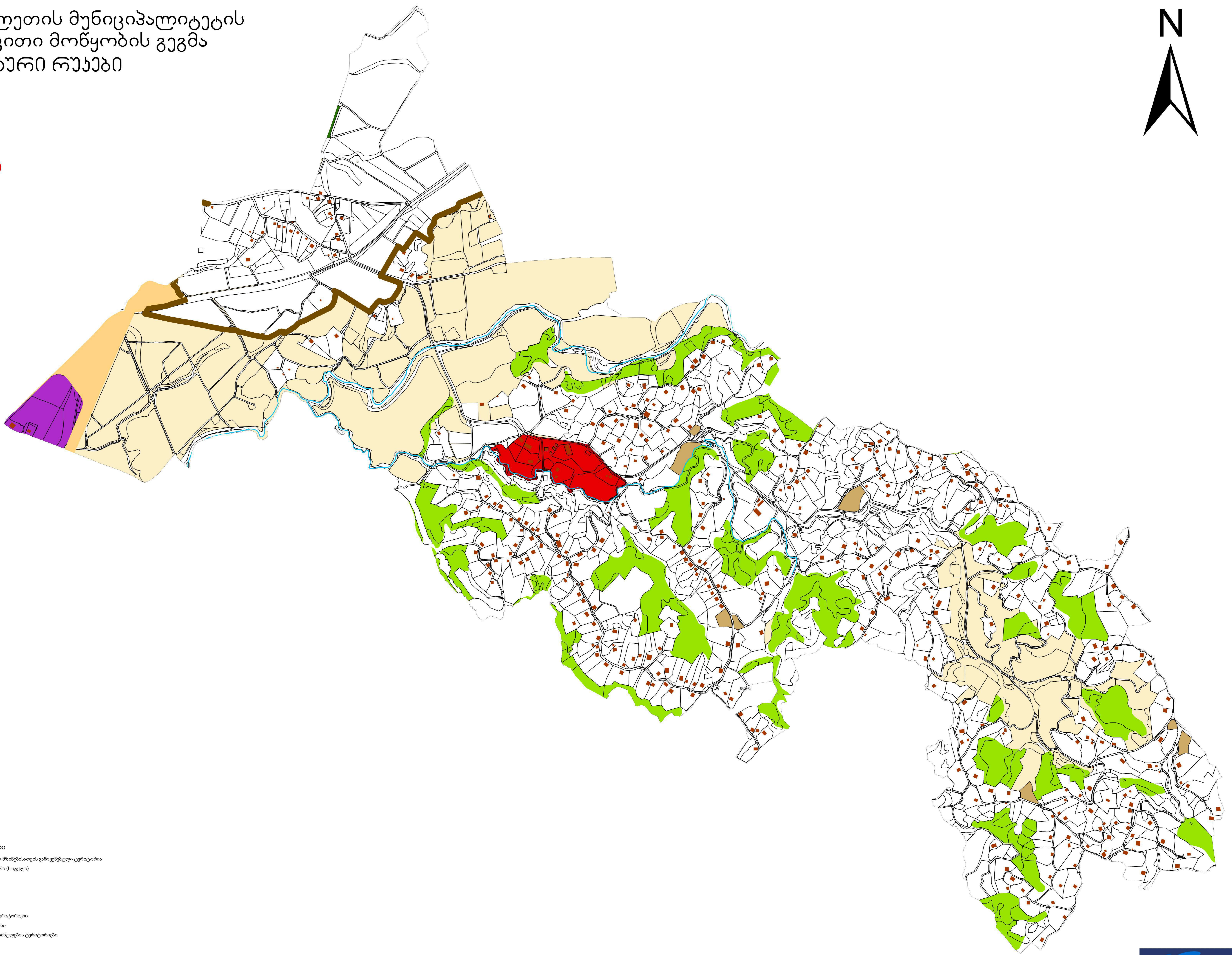
- პირობითი ნიშნები
- ვულისა
 - გზა
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენიშნა
 - საკვდასტრო ფენა
 - ცენტრალური ზონა
 - სპეციალური ზონა
 - კარსადგი
 - ბუნა
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

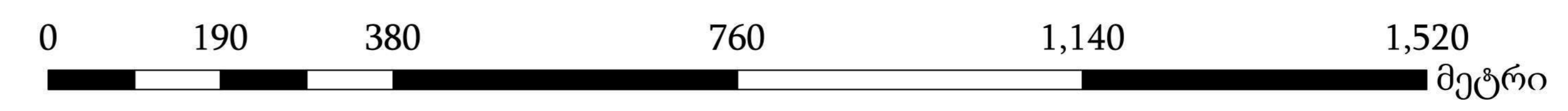
ქობულეთის მუნიციპალიტეტის
სივრცითი მონაცემების გეგმა
თემატური რუკები

გვარა

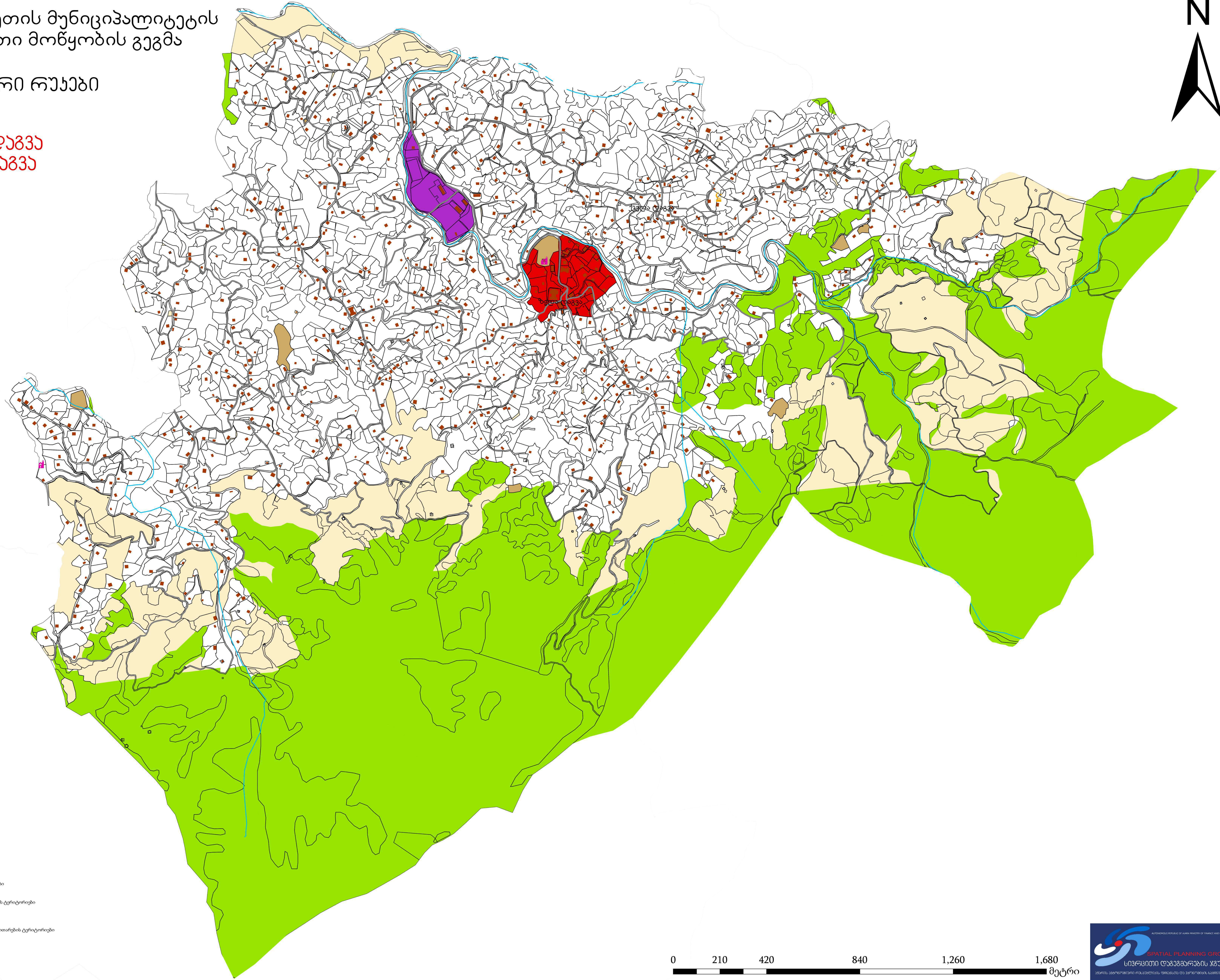
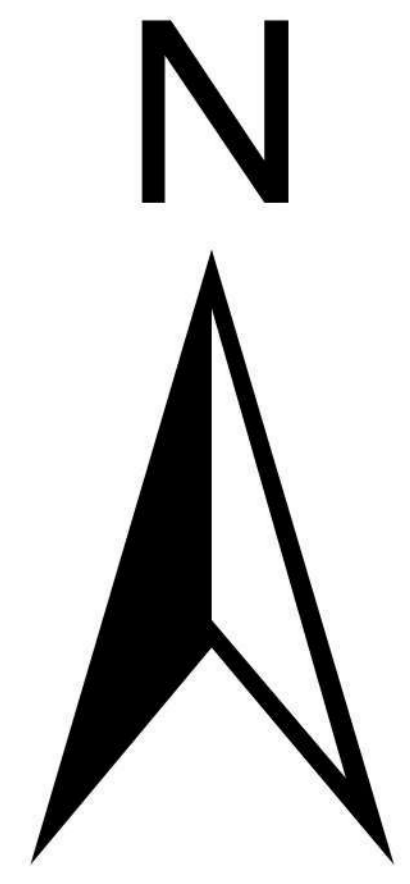
- პირობითი ნიშნები
- საზოგადოებრივი მოხმებისათვის გამოყენებული ტერიტორია
 - რაიონული ცენტრი (სოფელი)
 - ვეტოსანი
 - მდინარე
 - შენიშვნა
 - საკადასტრო ფენა
 - ცენტრალური ტერიტორიები
 - სავე. ტერიტორიები
 - სამრეწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - ქარსაფევი
 - ტყე
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მონყოლის გეგმა

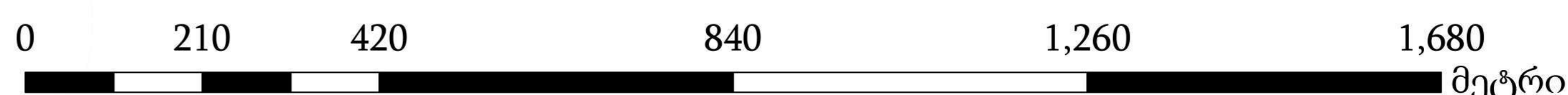
თამაბური რუკები

ქვემო ღაგვი
ზედა ღაგვი

- პირობითი ნიშნები
- მუნიციპალიტეტი
 - ეკლესია
 - გზა
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენიშვნა
 - საკვასტრო ფენა
 - ცენტრალური ტერიტორიები
 - სავე-ტერიტორიები
 - სამრეწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - კარსადგი
 - ბუნება
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

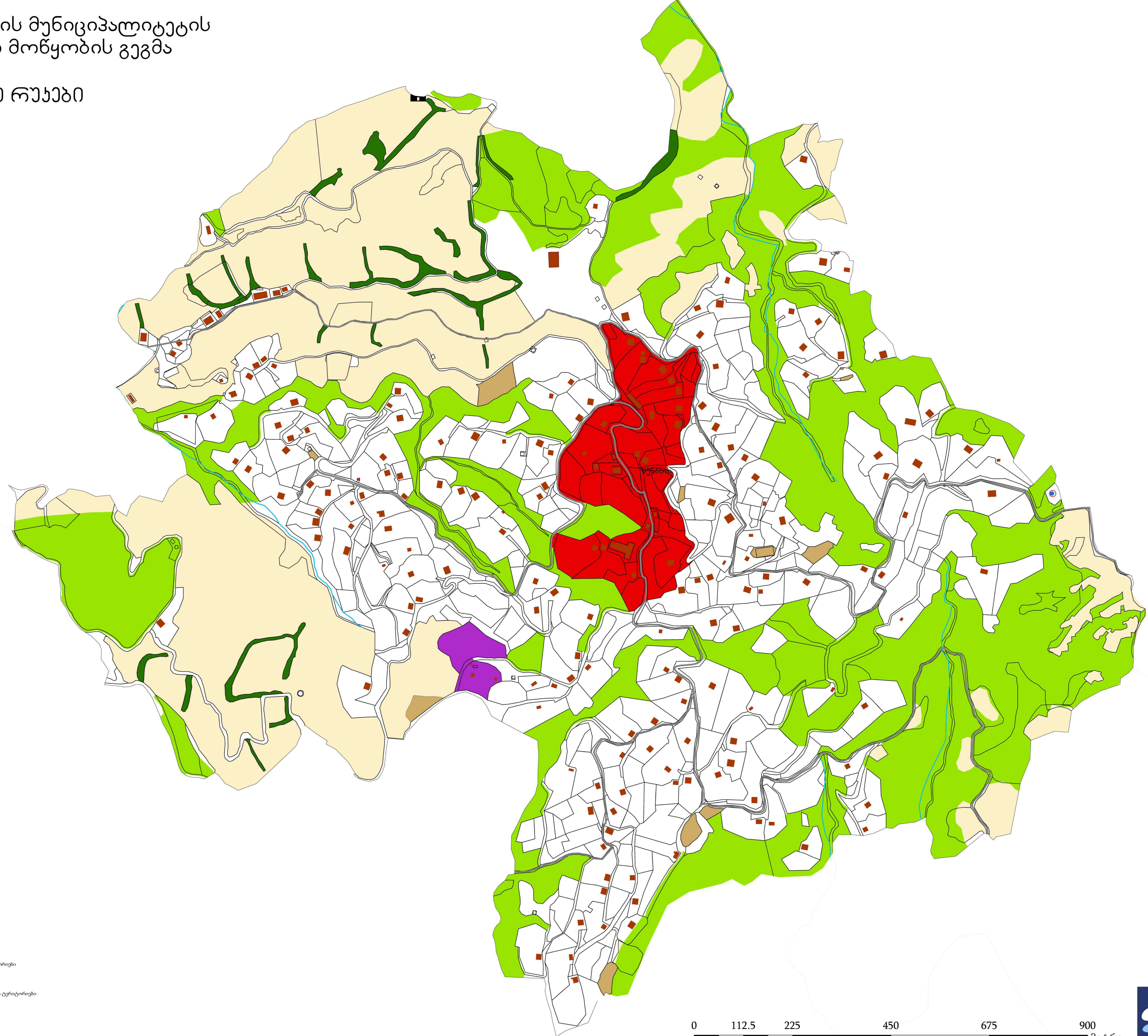
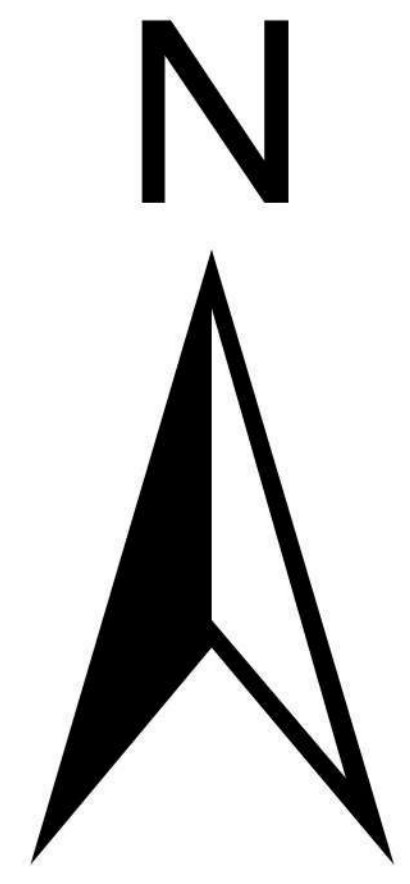
1:5,000

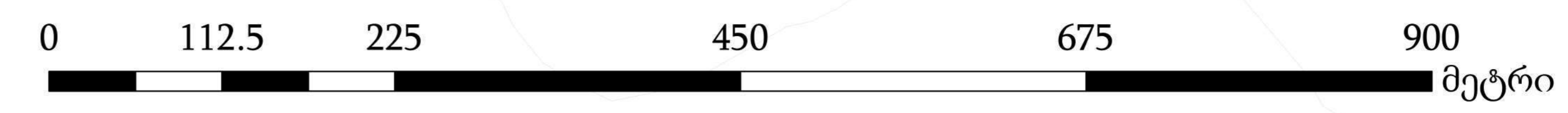
ქობულეთის მუნიციპალიტეტის
სივრცითი მოწყობის გეგმა

თამაბური რაიონი

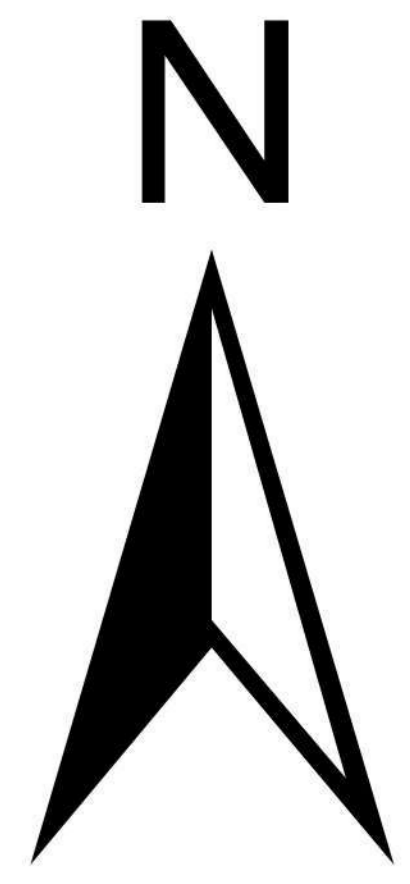
ზენიტი

- პირობითი ნიშნები
- დიქსიონარე
 - სასმელი წყლის სათავე ნაგებობა
 - გზა
 - მდინარე
 - შენიბა
 - საკვასტრო ფენა
 - დენტრალური ტერიტორიები
 - სპეც-ტერიტორიები
 - სამრეწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - კარსადგი
 - ტყე
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

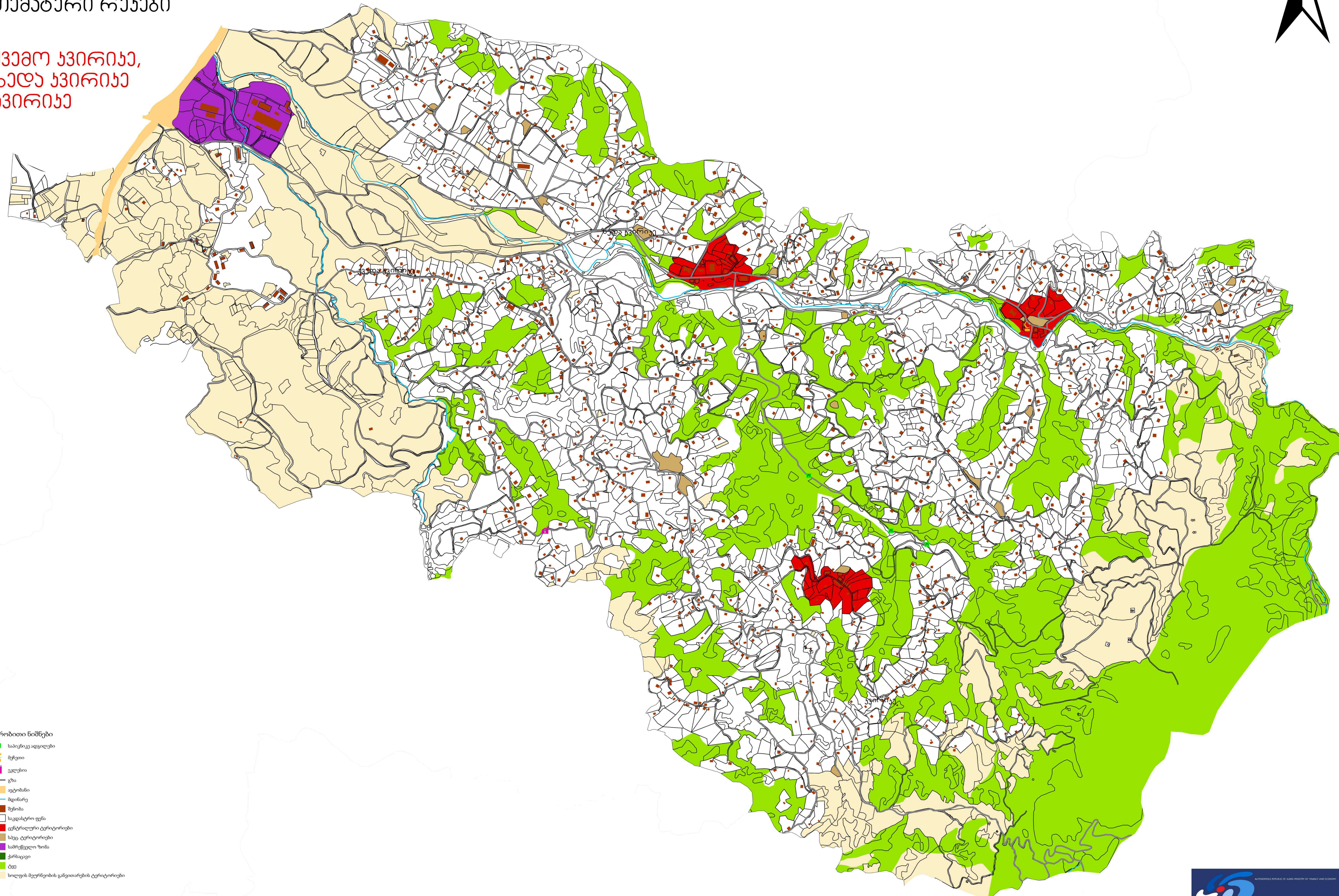

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის
სივრცითი მონაცემების გეგმა

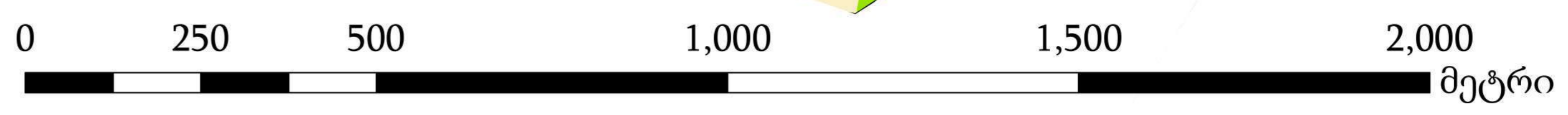

თემატური რუკები

ქვემო ხვირიანა,
ზედა ხვირიანა
ხვირიანა

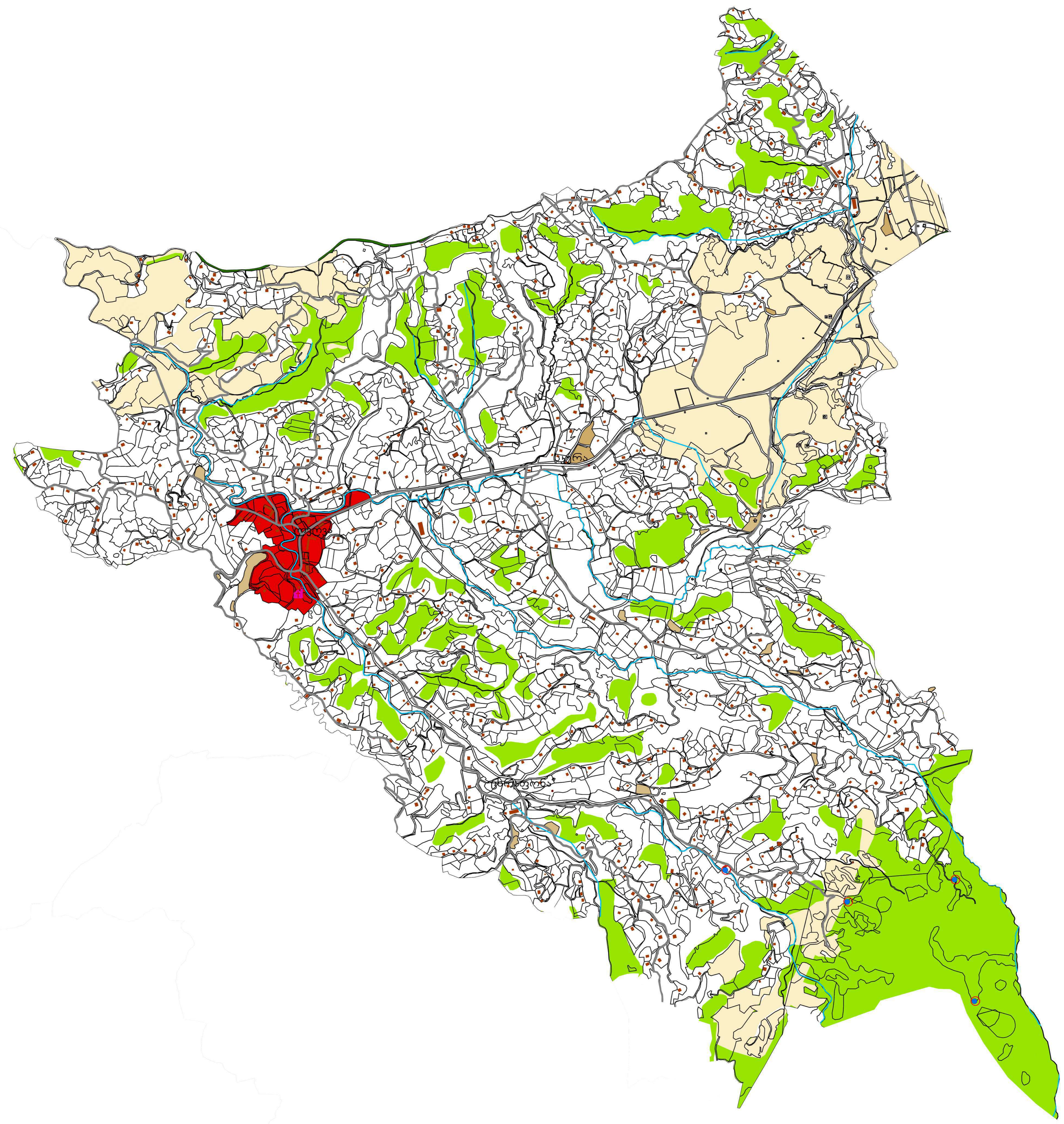
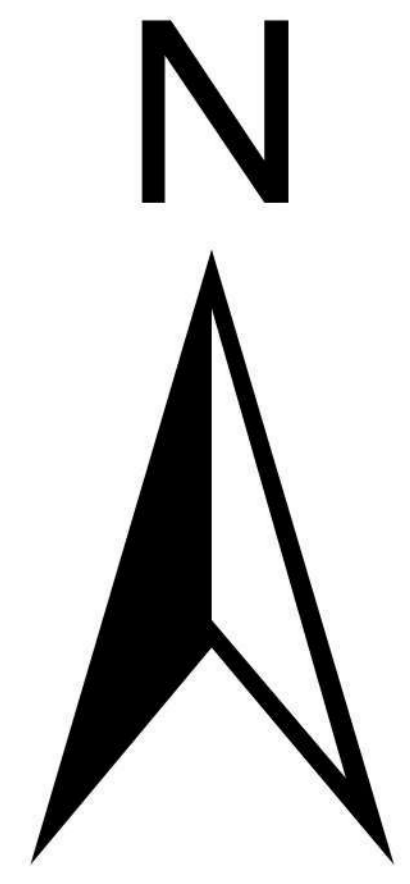
- პირობითი ნიშნები
- საპროექტო ადგილები
 - მუშეთი
 - ეკლესია
 - გზა
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენიბა
 - საკვანძო დენი
 - დეტალური ტერიტორიები
 - სპეც. ტერიტორიები
 - სამრეწველო ზონა
 - კარსადგი
 - ტყე
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მონაცემების გეგმა

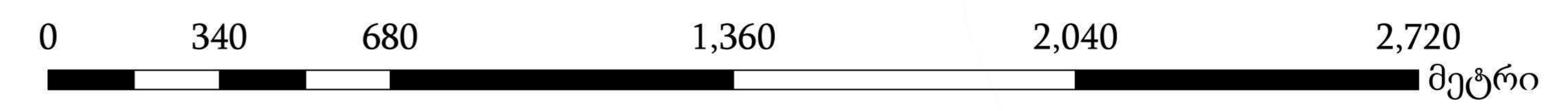
თემატური რუკები

ლელვა
საურა
ცხრაფონა

- პირობითი ნიშნები
- კელსია
 - სამშენი წყლის სათავე წაგებობა
 - რაიონული ცენტრი (სოფელი)
 - გზა
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენიშნა
 - საკდასტრო ფენა
 - დეტალური ტერიტორიები
 - სპეციალური ზონა
 - სამრეწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - კარსაკვეი
 - ტყე
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

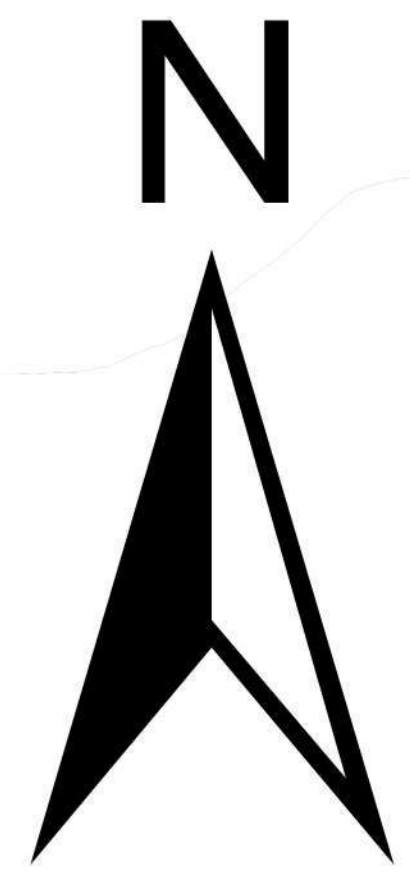
აჭყვისტავი

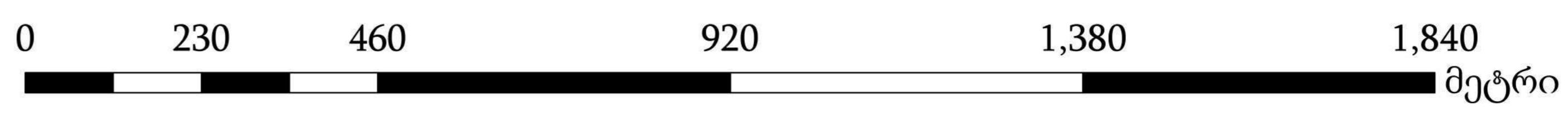
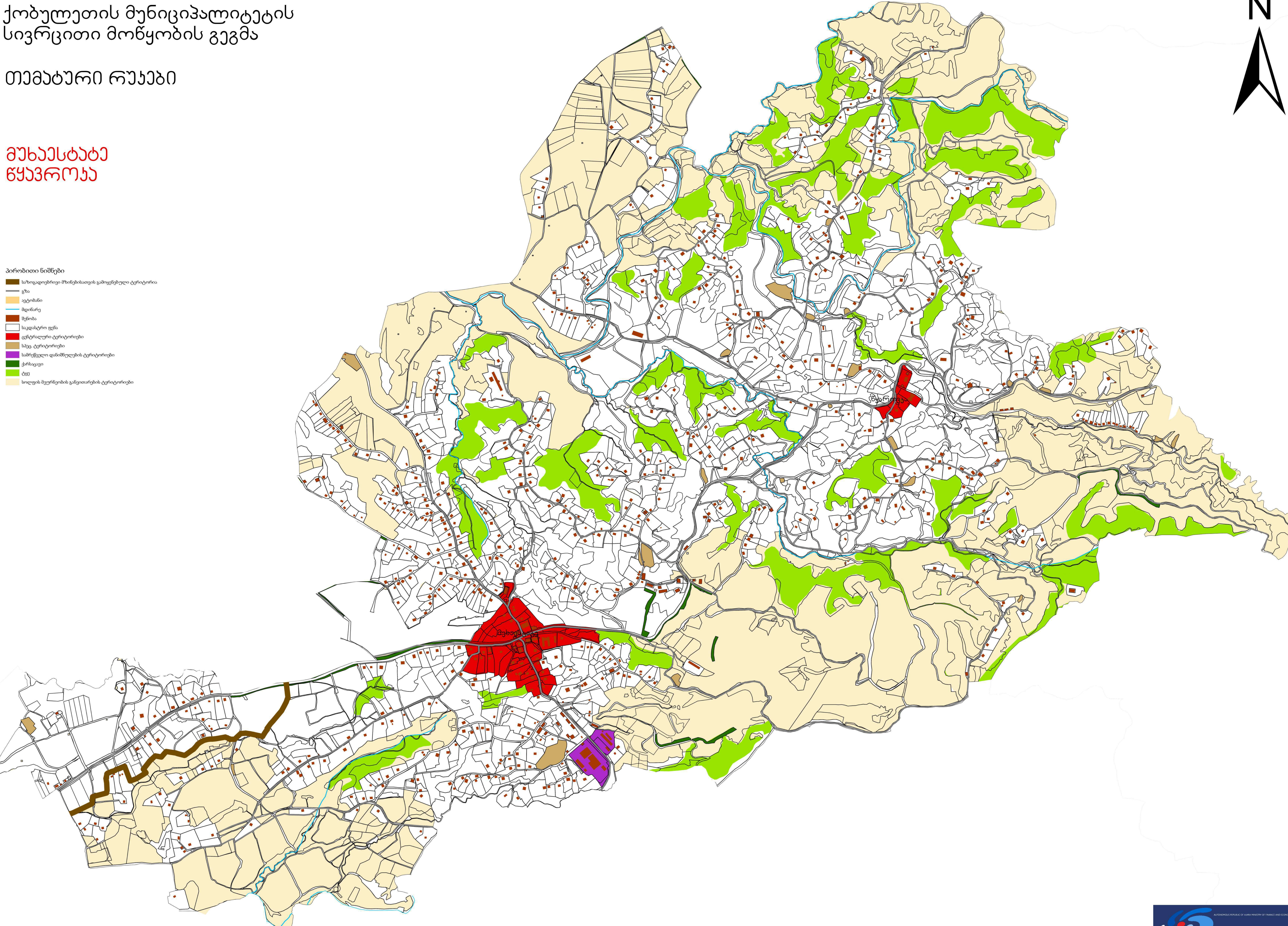
ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სივრცითი მოწყობის გეგმა

თამაბური რაიონი

მუხანსტაბა წყავრონა

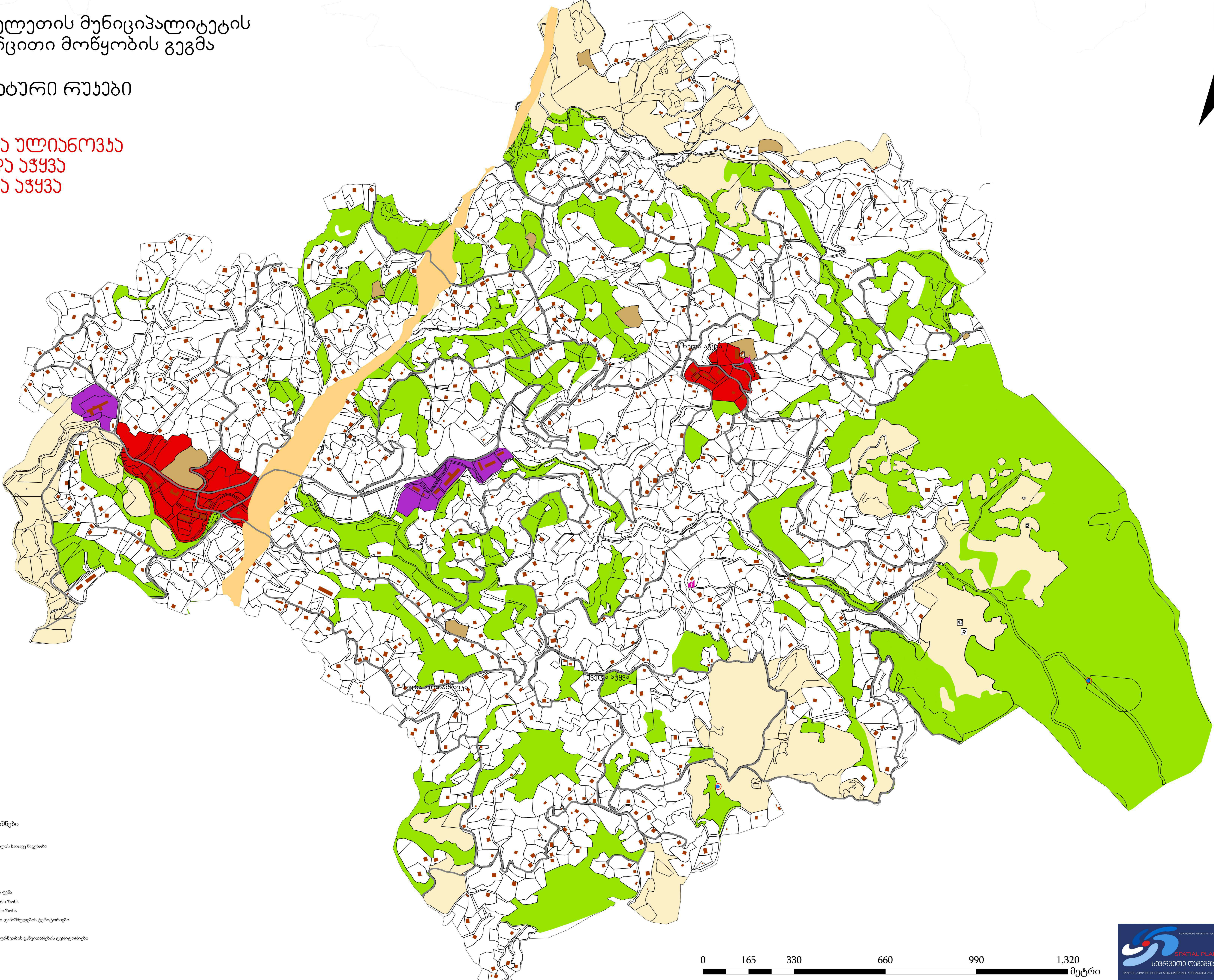
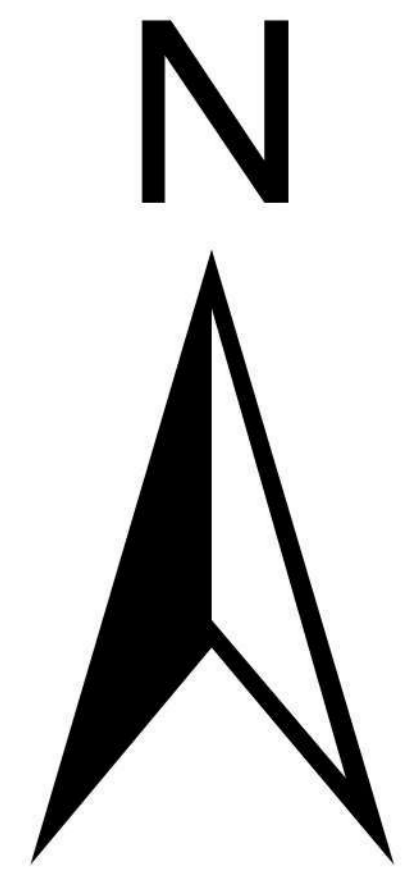
- პირობითი ნიშნები
- საზოგადოებრივი მოწოდებისათვის გამოყენებული ტერიტორია
 - გზა
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენიშნა
 - საკვდასტრო ფენა
 - ცენტრალური ტერიტორიები
 - საბუნებრივი ტერიტორიები
 - სამრეწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - ქარაიცი
 - ტყე
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

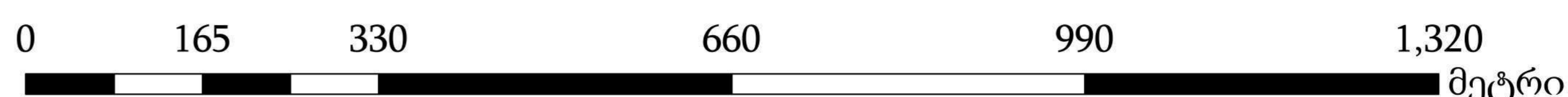
ქობულეთის მუნიციპალიტეტის
სივრცითი მოწყობის გეგმა

თემატური რუკები

ზედა ულიანოვანა
ქვედა აჭყვა
ზედა აჭყვა

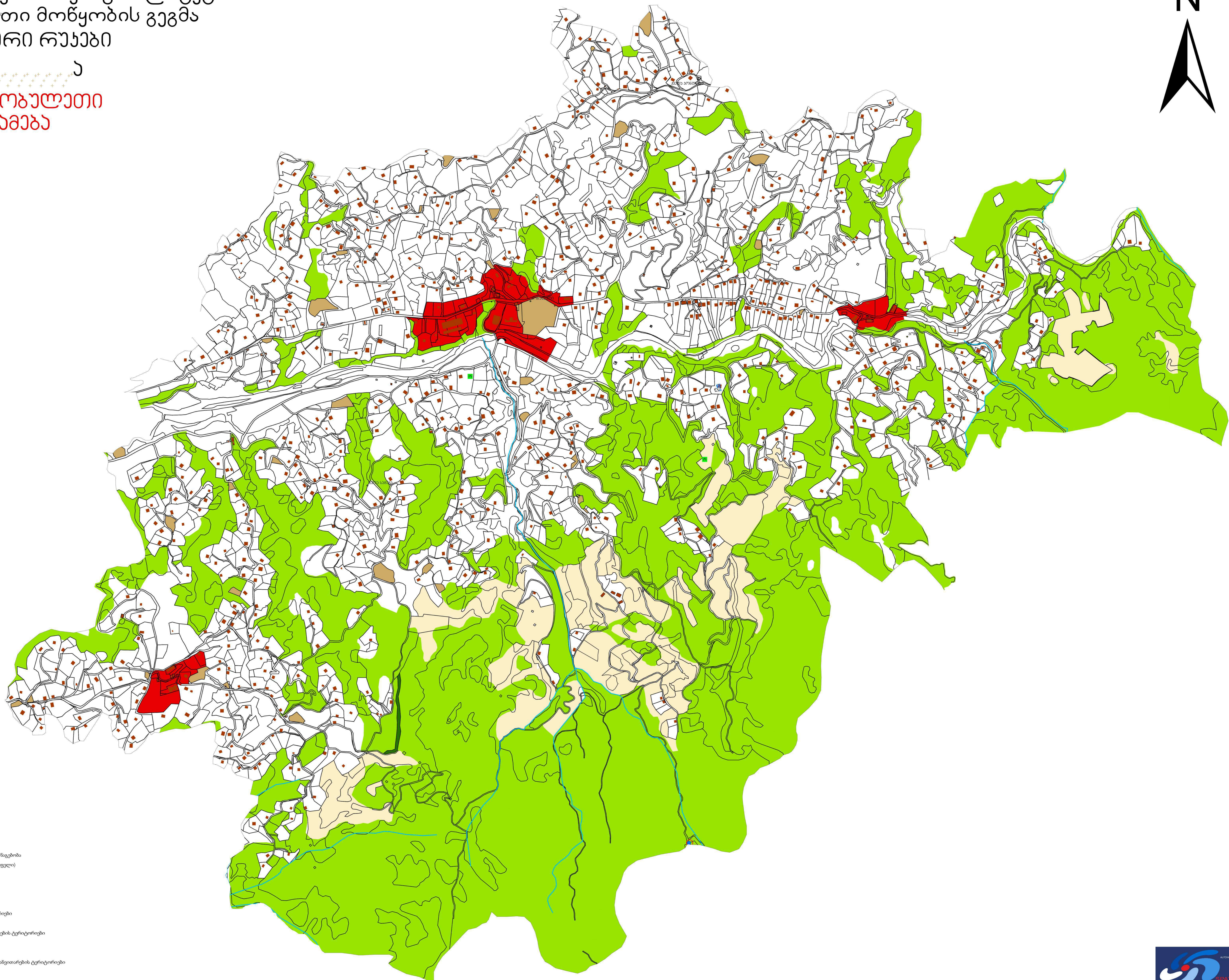
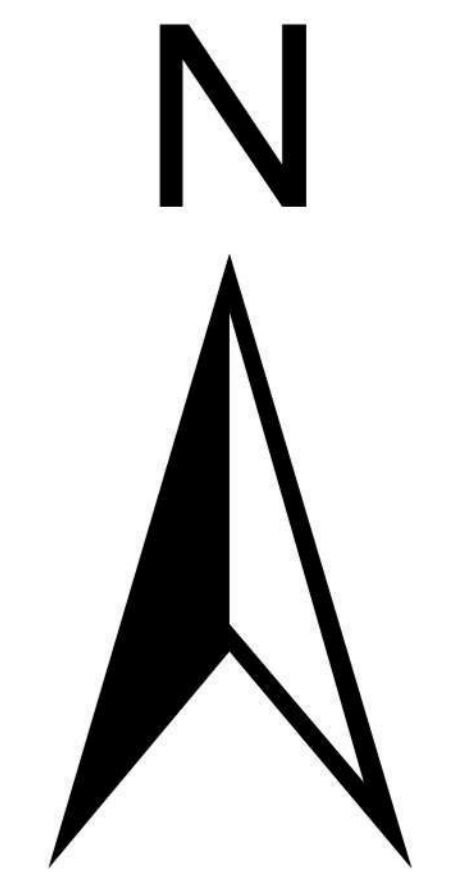

- პირობითი ნიშნები
- ეკლესია
 - სასაქონლო წყლის სათავე წიგნები
 - გზა
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენიანობა
 - საკვატორო ფენა
 - დეტალური ზონა
 - საეკოლოგიური ზონა
 - სამრეწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - ტყე
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

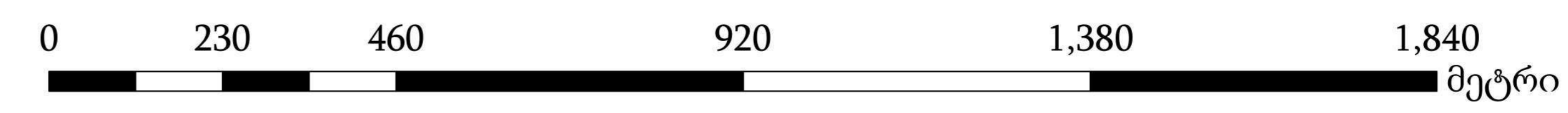

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის
სივრცითი მოწყობის გეგმა
თემატური რუკები

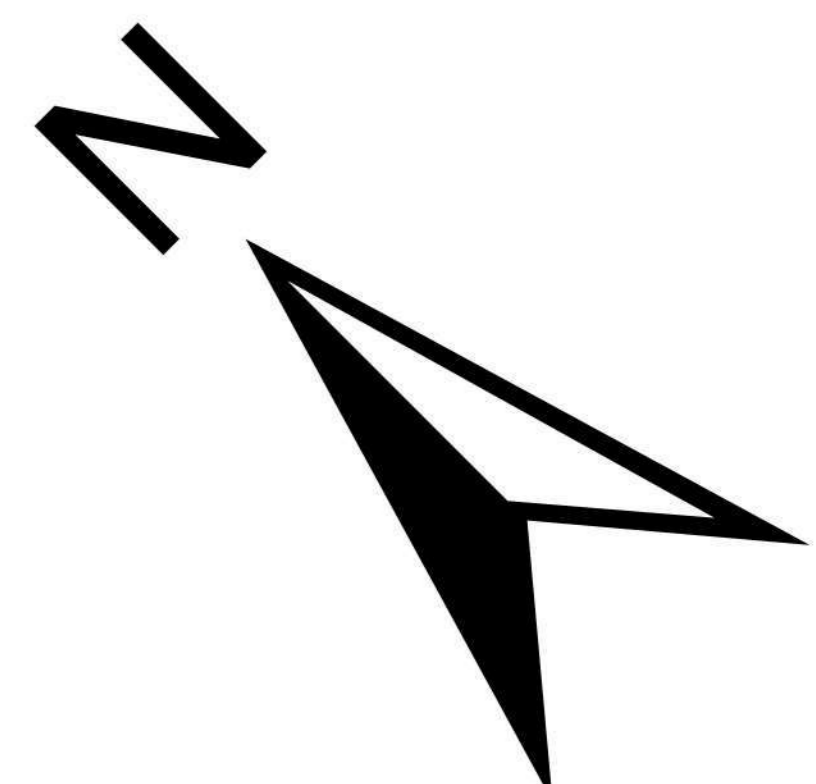
სოფ. ქობულეთი
ზელა სამება
ქოხი

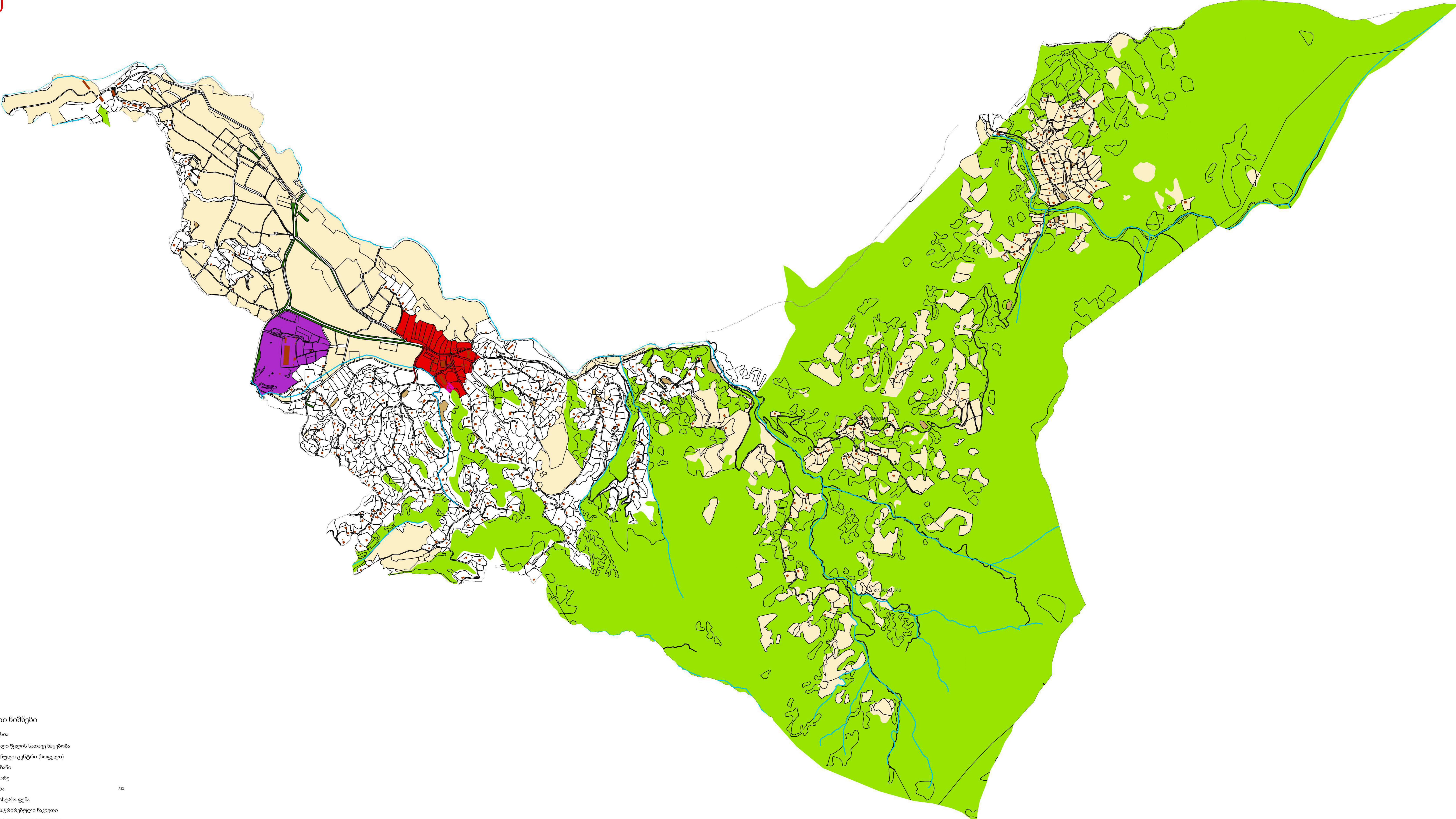
- პირობითი ნიშნები
- სასტუმრო სახლები
 - საპირფარეო ადგილები
 - ჩანჩქერი
 - თაღვანი ხიდი
 - მეფთი
 - სასმელი წყლის სათავე წაგებისა
 - რაიონული ცენტრი (სოფელი)
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენიბა
 - საკვატრო ფენა
 - ცენტრალური ტერიტორიები
 - სპეციალური ზონა
 - სამრეწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - კარსაკვი
 - ტყე
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

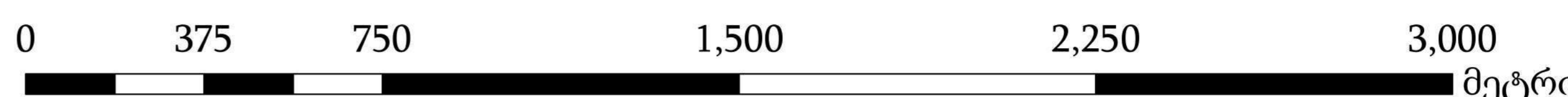
ქობულეთის მუნიციპალიტეტის
სივრცითი მოწყობის გეგმა
თემატური რუკები

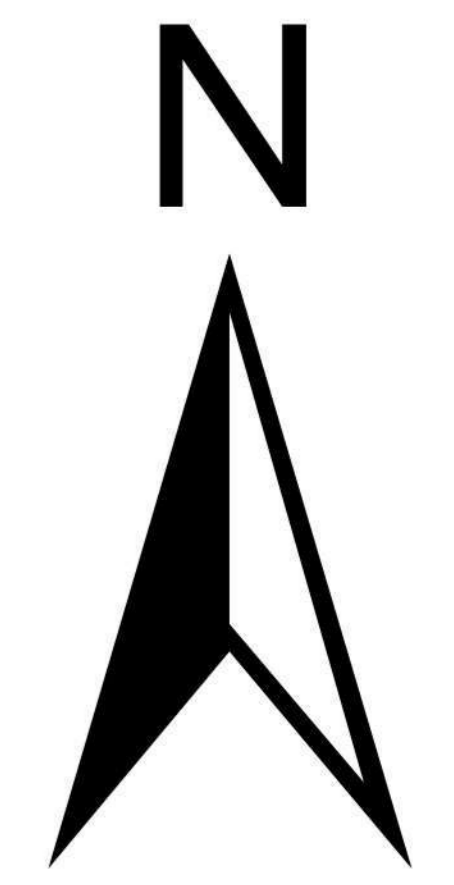
ქაქუთი
ნაცხვატავი
გოგმაჩაური
აჭი

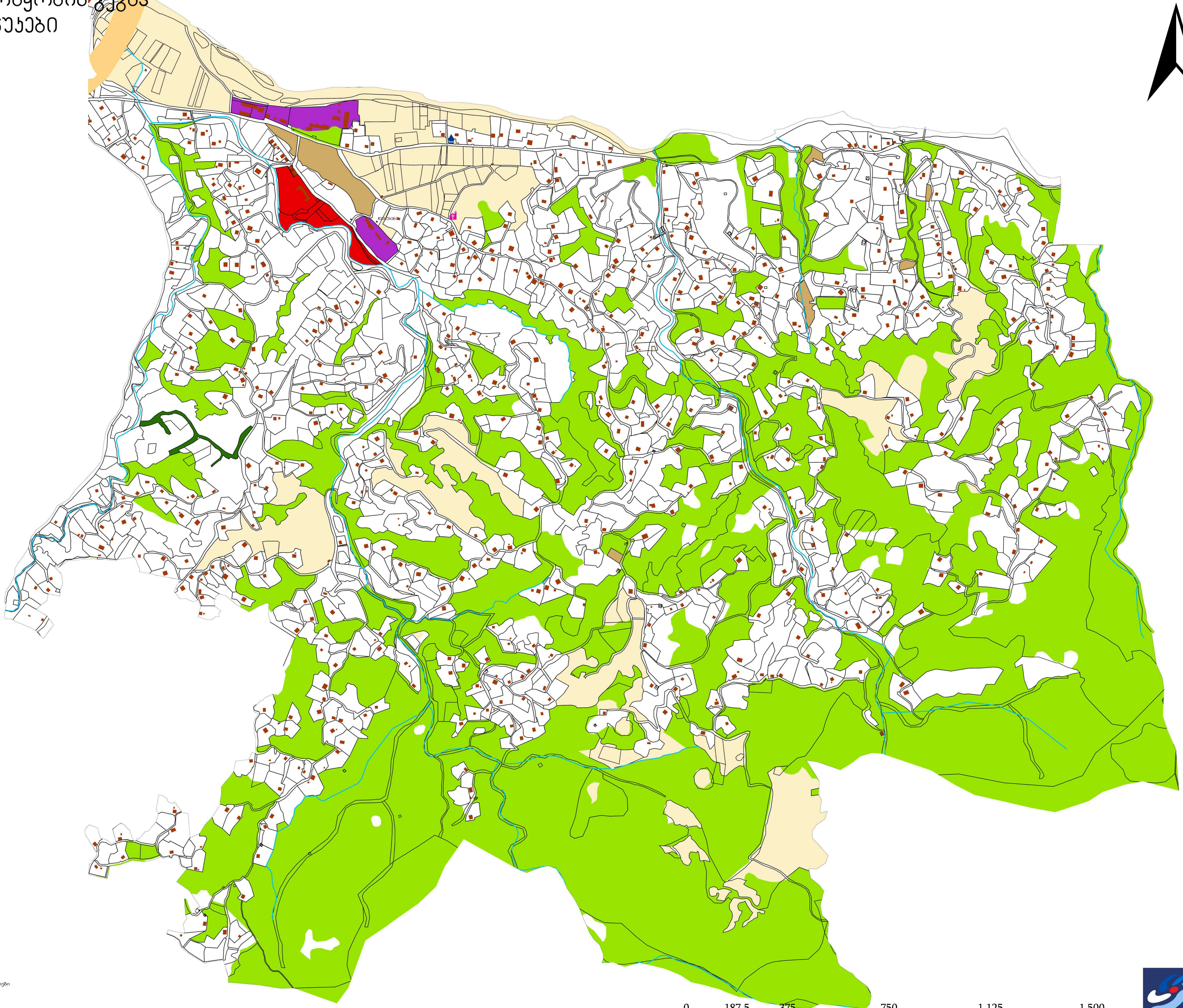
- პირობითი ნიშნები
- ველისა
 - სასმელი წლის სათავე წაღობა
 - რაიონული ცენტრი (სოფელი)
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენიბა
 - საკდასტრო ფენა
 - რეგისტრირებული ნაკვეთი
 - დეტალური ტერიტორიები
 - სპეც. ტერიტორიები
 - სამოწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - კარსადევი
 - ტყე
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

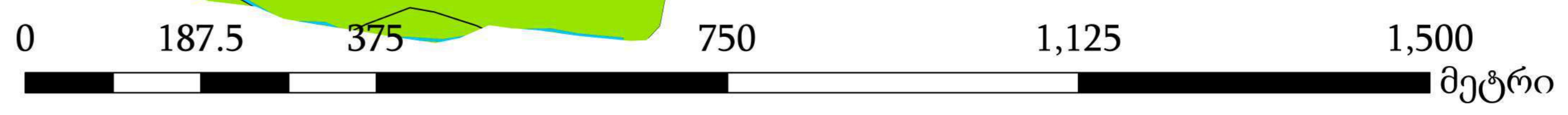
ქობულეთის მუნიციპალიტეტის
სივრცითი მოწყობის გეგმა
თამაბური რუკები

ჩაისუბანი

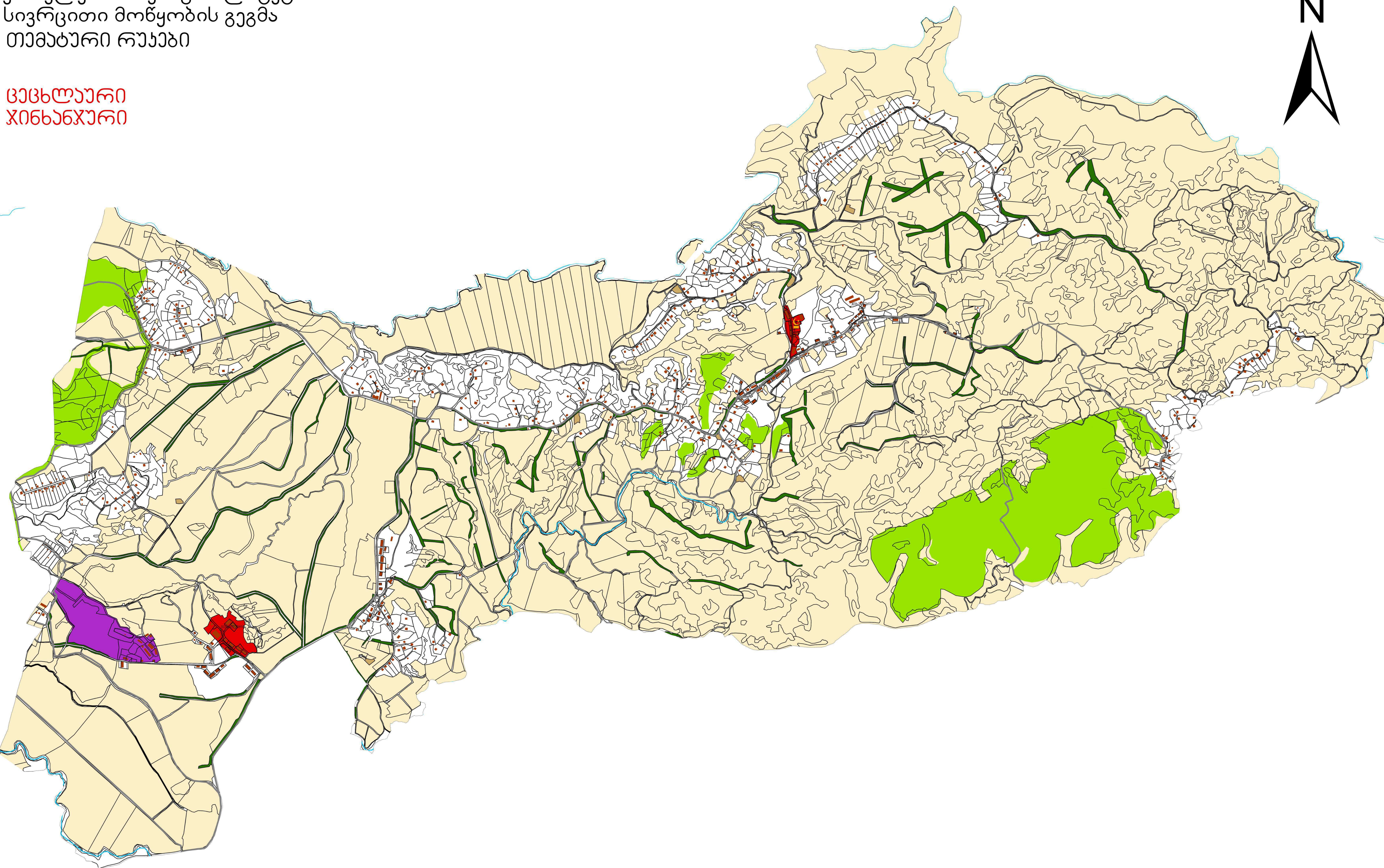
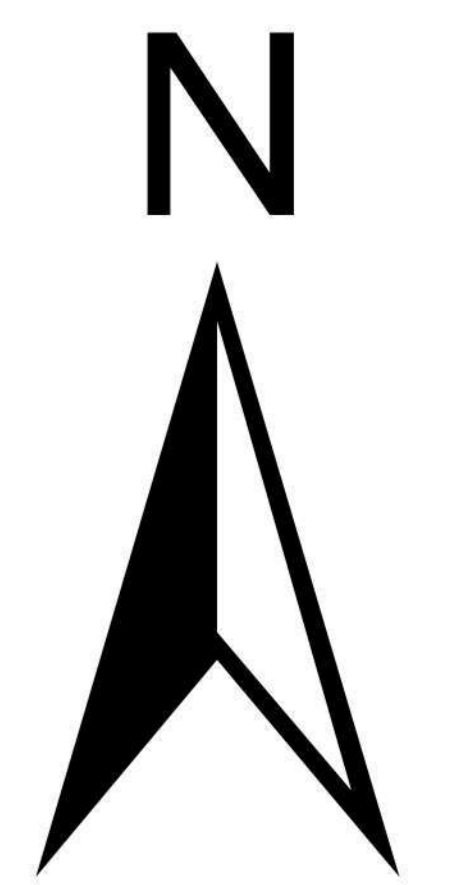

- პირობითი ნიშნები
- სასტუმრო სახლები
 - ეკლესია
 - სასმელი წლის სათავე წაგებისა
 - რაიონული ცენტრი (სოფელი)
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენიბა
 - საკვატრო ფენა
 - დეტალური ტერიტორიები
 - სპეც. ტერიტორიები
 - სამრეწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - ქარსავეი
 - ტყე
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

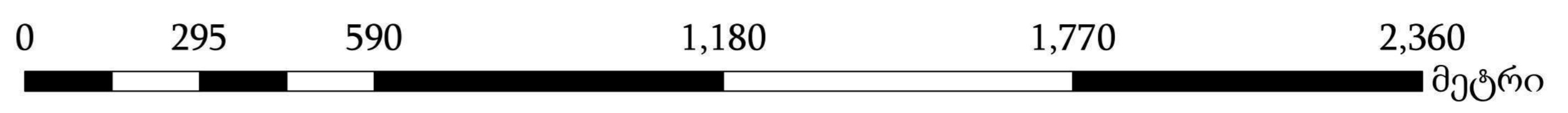

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის
სივრცითი მოწყობის გეგმა
თემატური რუკები

ცაცხლური
ჯინსაჯური

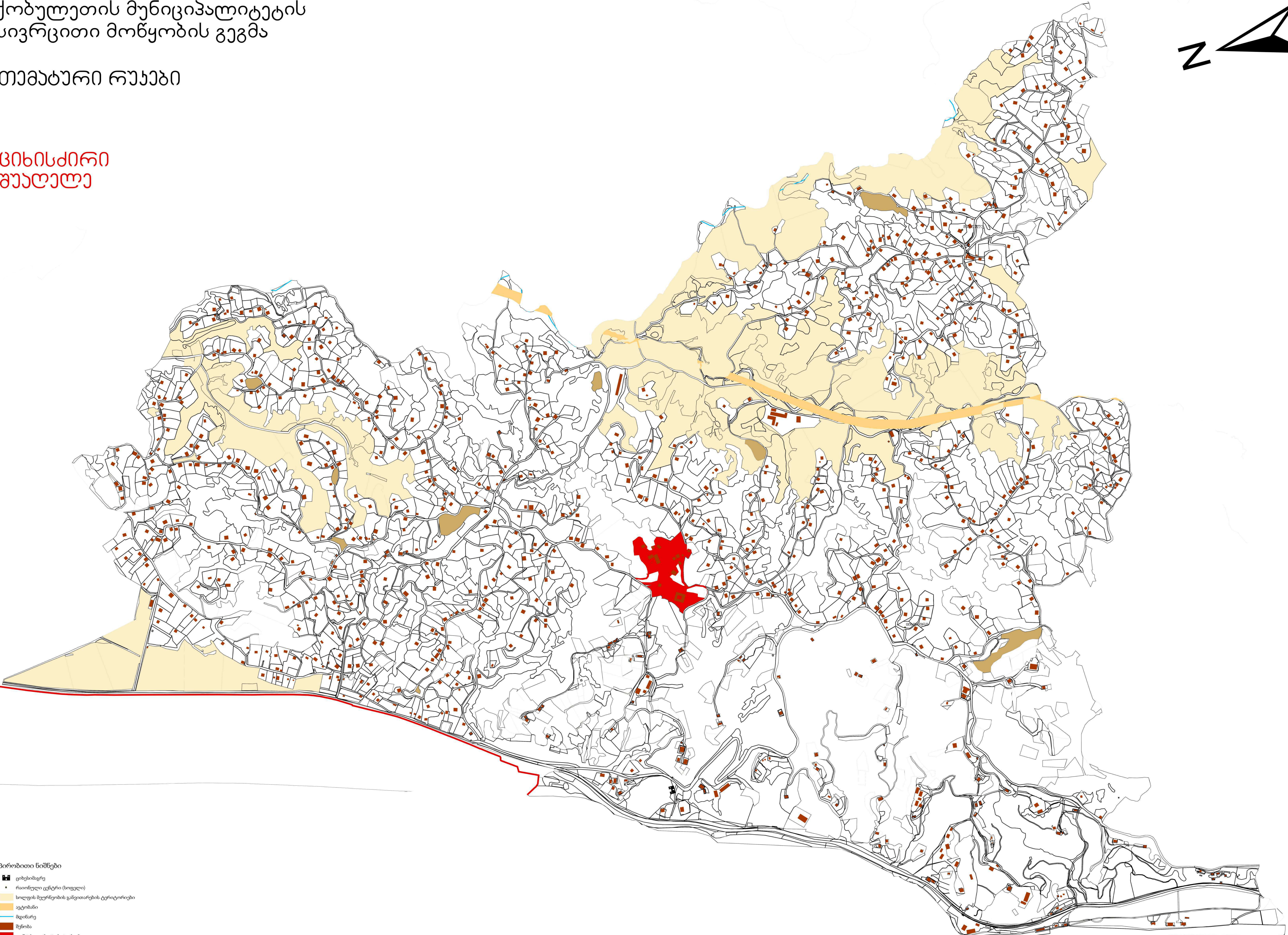
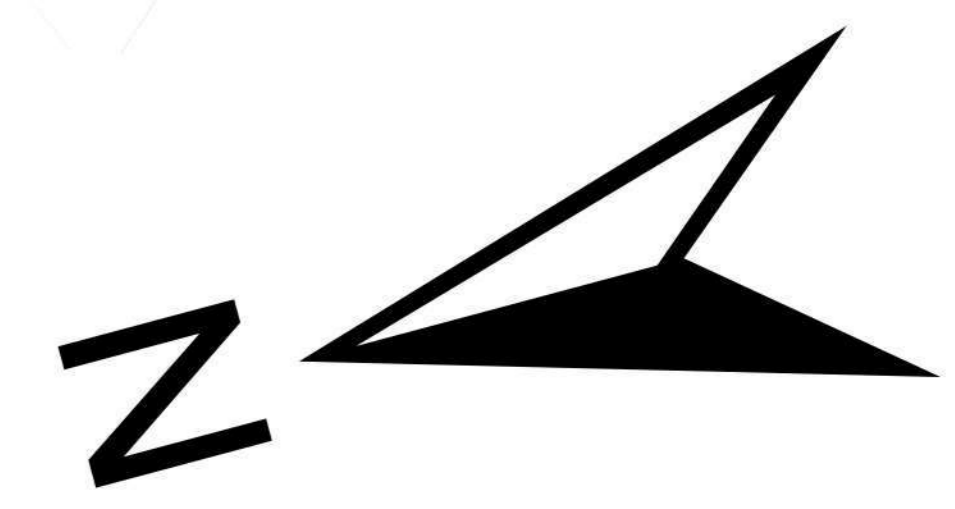
- პირობითი ნიშნები
- გზა
 - ☀ მზელი
 - ადგილობა
 - რაიონული ცენტრი (სოფელი)
 - მდინარე
 - მდინარე
 - მდინარე
 - სადგამური ღერძა
 - ცენტრული ტერიტორიები
 - საგანგებო დასახლების ტერიტორიები
 - სასოფლო-სამეურნეო ტერიტორიები
 - ტყე
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

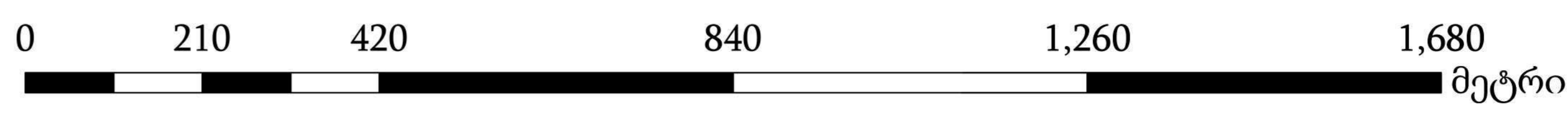
ქობულეთის მუნიციპალიტეტის სოცრციტი მონყობის გეგმა

თამაბური რუკა

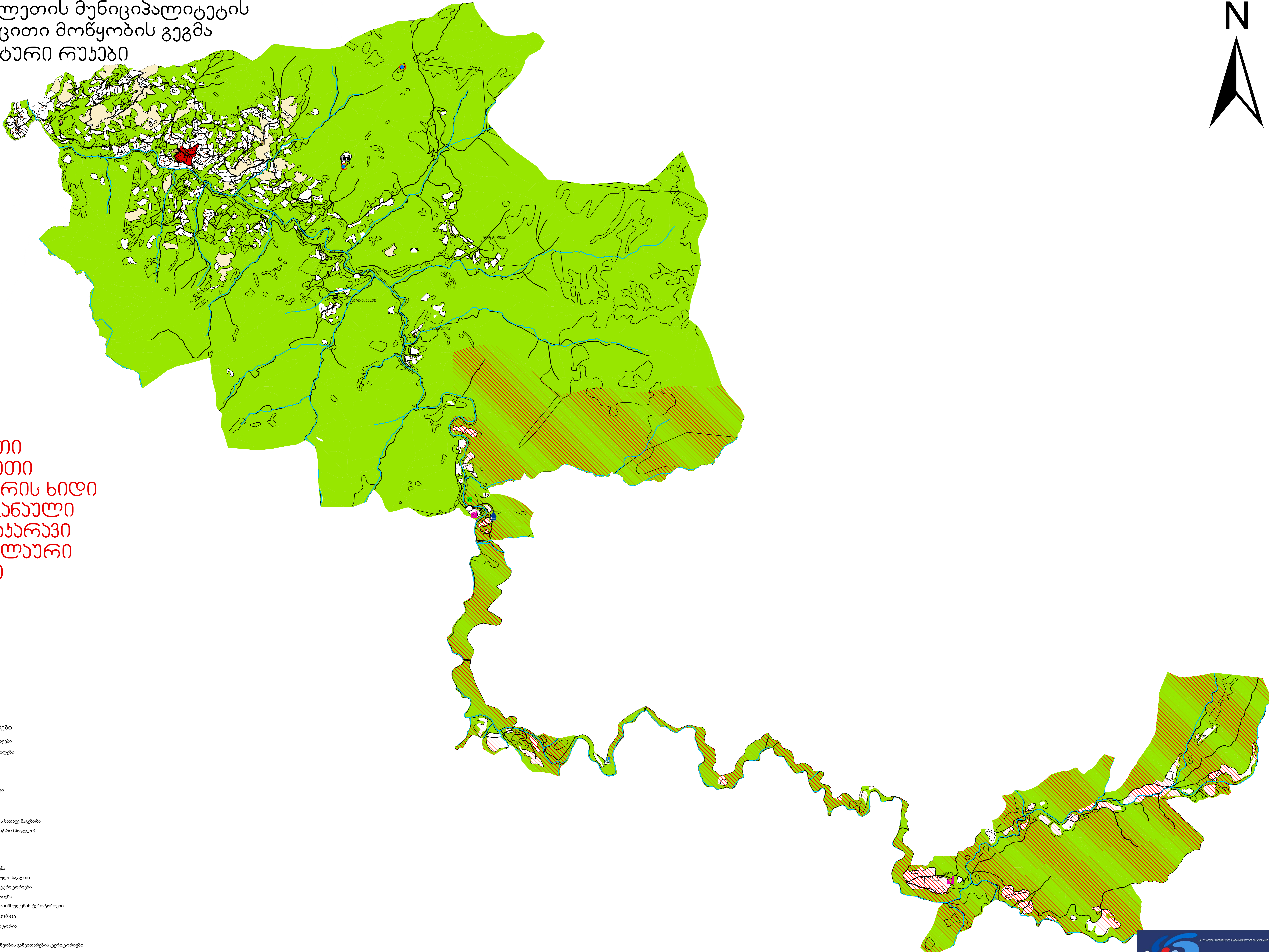
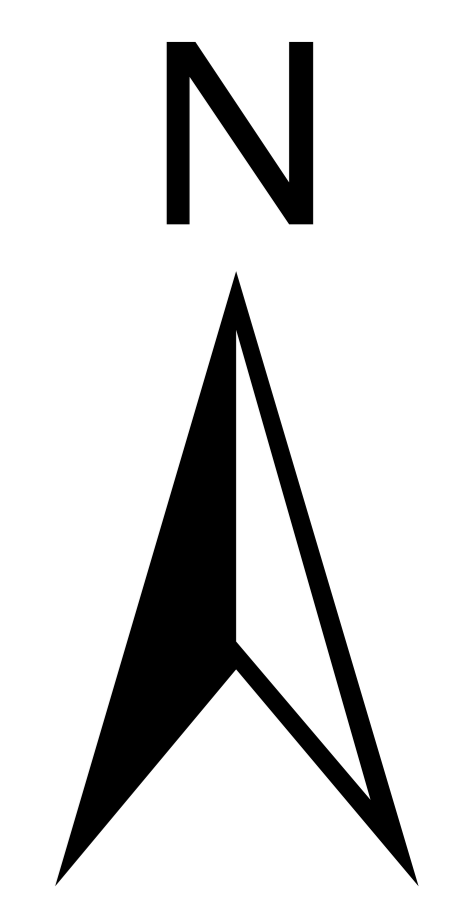
ციხისძირი შუალეა

- პირობითი ნიშნები
- ციხისძირი
 - რაიონული ცენტრი (სოფელი)
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები
 - ავტოსანი
 - მდინარე
 - შენიშნა
 - ცენტრალური ტერიტორიები
 - საბე. ტერიტორიები
 - სამრეწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - კარსადევი
 - საკვდასტრო ფენა

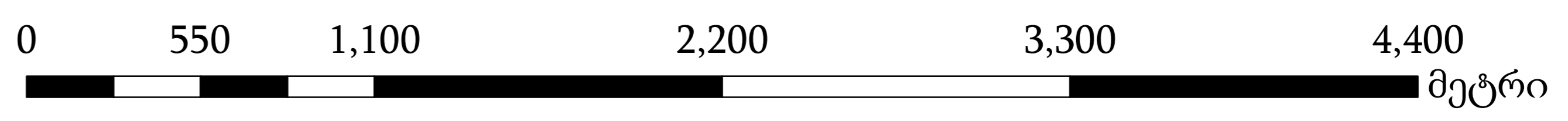

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის
სივრცითი მოწყობის გეგმა
თამარის ხეობა

ჭანეთი
ქაჭეთი
თამარის ხიდი
პარჯანაული
ტყემაქარავი
ქობალაური
ხინო

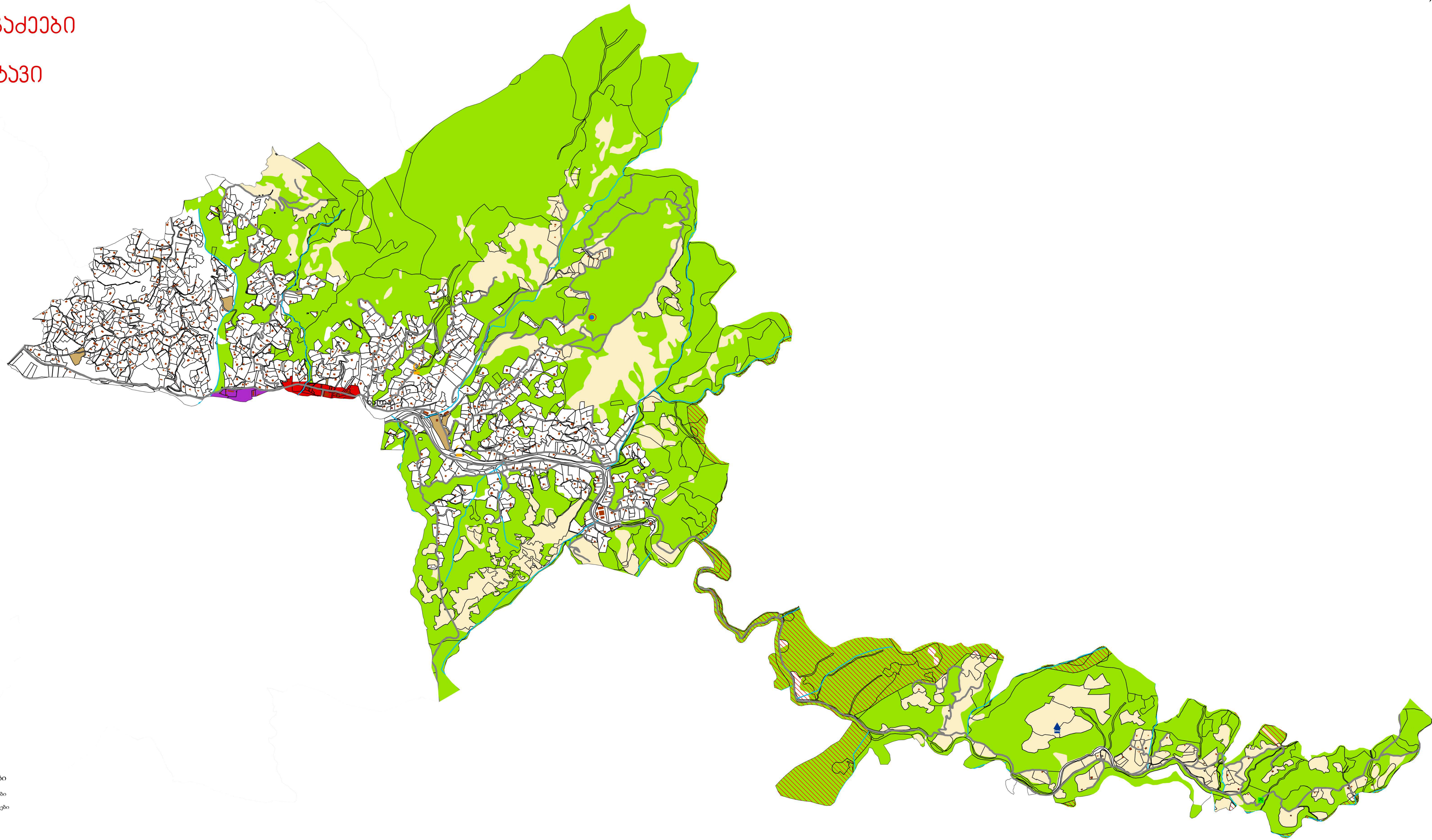
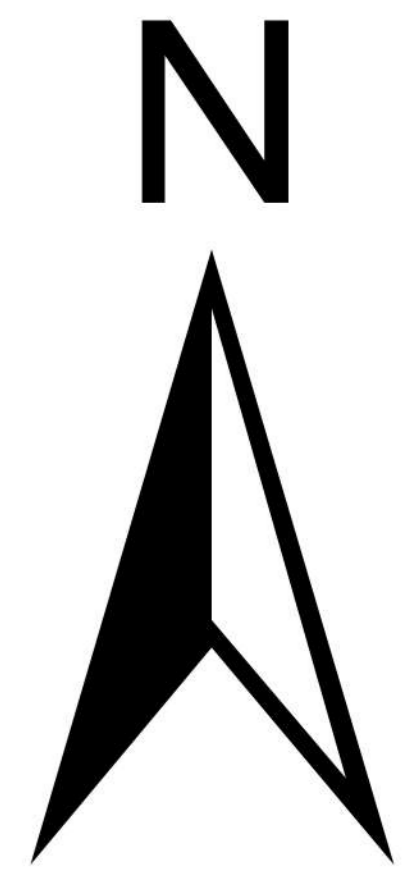
- პირობითი ნიშნები
- სასტუმრო სახლები
 - საპროექტო ადგილები
 - ჩანჩქერი
 - სინაგოგა
 - თაღვანი ხიდი
 - ციხესიმაგრე
 - ეკლესია
 - სამშენი წყლის სათავე წიგნბოძა
 - რაიონული ცენტრი (სოფელი)
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენიბა
 - საკადასტრო ფენა
 - რეგისტრირებული ნაკვეთი
 - დენტრალური ტერიტორიები
 - სავე. ტერიტორიები
 - სამრეწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - დაცული ტერიტორია
 - ტყე
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

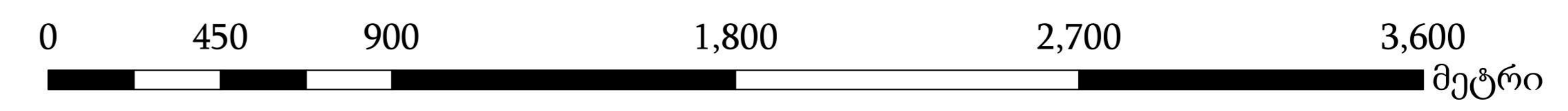
ქობულეთის მუნიციპალიტეტის
სივრცითი მონაცემების გეგმა

თემატური რუკები

გორგაქაები
ხალა
ჩქვისტავი

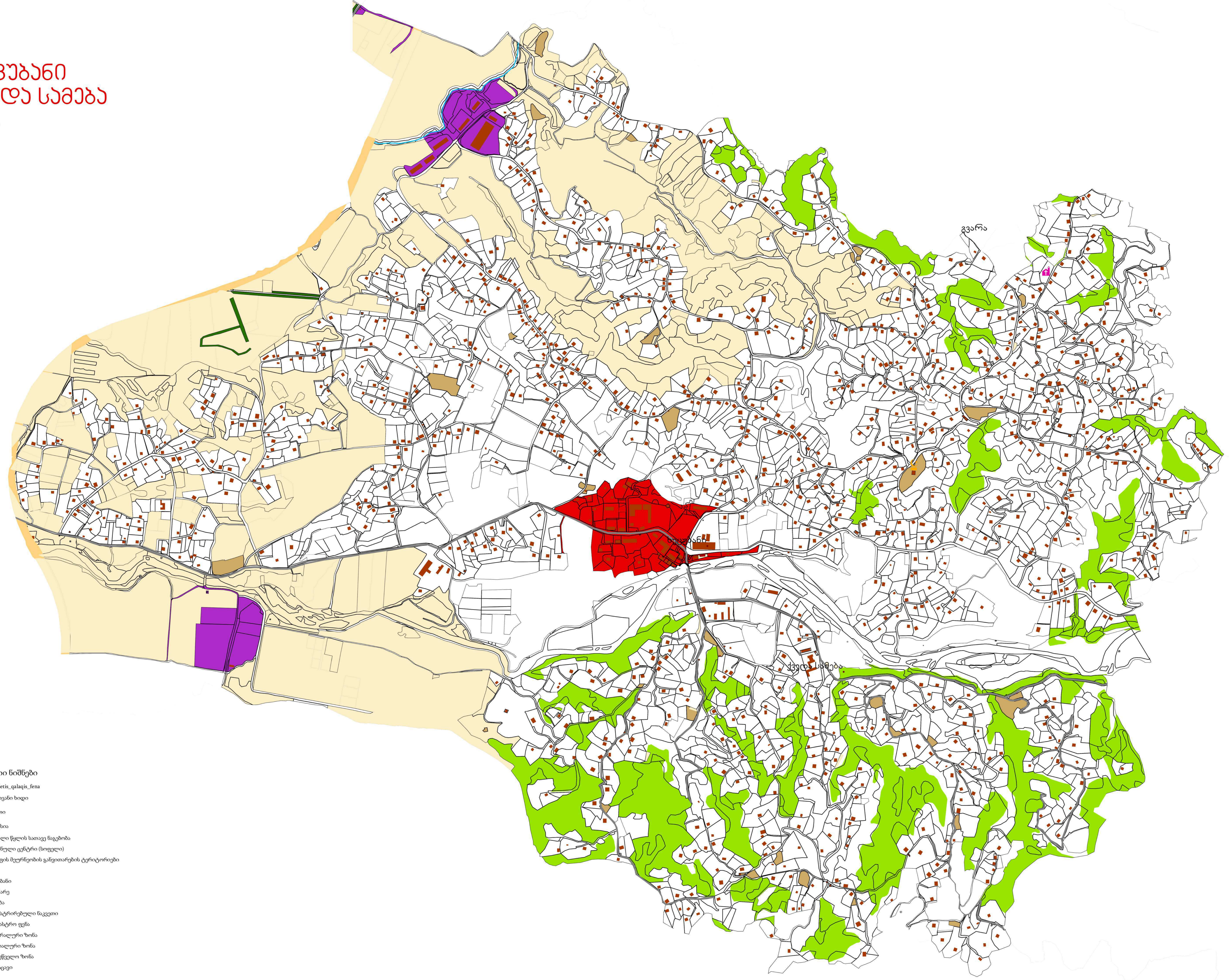
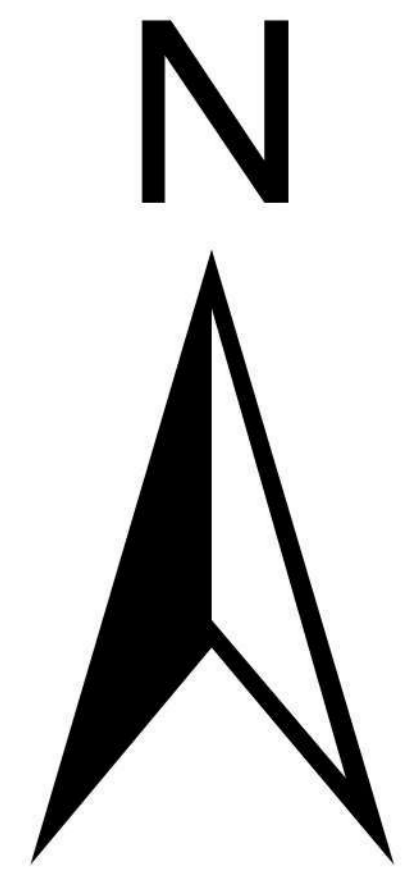
- პირობითი ნიშნები**
- სასტუმრო სახლები
 - საპროექტო ადგილები
 - თაღვანი ხიდი
 - მჭეთი
 - სასმელი წლის სათავე წაგებობა
 - გზა
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენიზა
 - საკადასტრო ფენა
 - დეტალური ტერიტორიები
 - საუკ. ტერიტორიები
 - სამრეწველო დანიშნულების ტერიტორიები
 - ტყე
- დაცული ტერიტორია**
- დაცული ტერიტორია
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის
სივრცითი მონაცემების გეგმა

თემატური რუკები

სუცუბანი
ქვედა საბაზა

- პირობითი ნიშნები
- დისკუსია, გალაქს, ფენა
 - თაღოვანი ხიდი
 - მუცელი
 - ვალუა
 - სასმელი წლის სათავე ნაგებობა
 - რაიონული ცენტრი (სოფელი)
 - სოფლის მეურნეობის განვითარების ტერიტორიები
 - გზა
 - ავტობანი
 - მდინარე
 - შენიშვნა
 - რეგისტრირებული ნაკვეთი
 - საკადასტრო ფენა
 - დეტალური ზონა
 - სპეციალური ზონა
 - სამრეწველო ზონა
 - კარსაკვეთი
 - ტან

